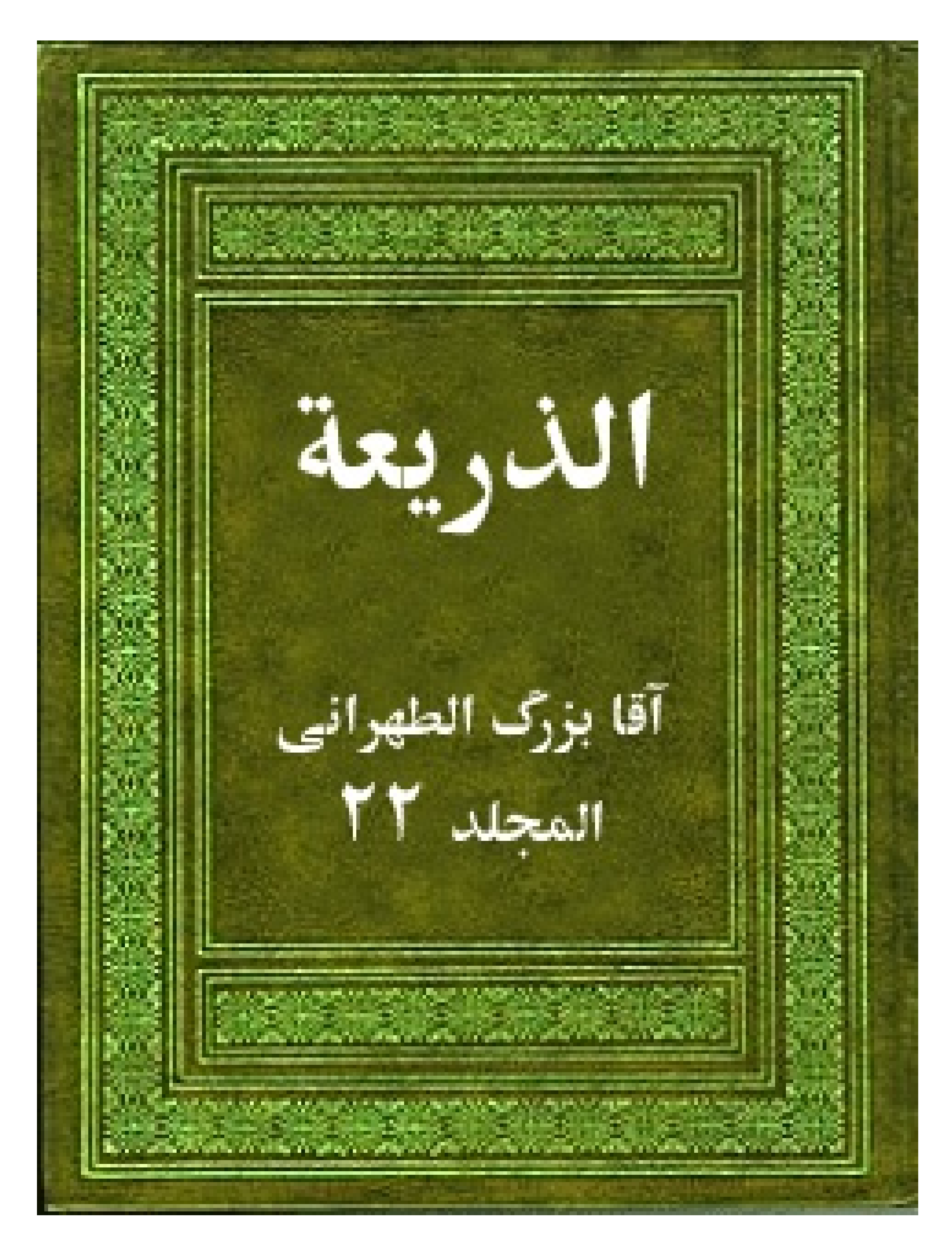

الذريعة
آقا بزرگ الطهرانی
المجلد ٢٢

بسم الله الرحمن الرحيم

الذریعه الی تصانیف الشیعه

کاتب:

آغا بزرگ طهرانی

نشرت فی الطباعۀ:

مطبعه الغری

رقمی الناشر:

مرکز القائمیۀ باصفهان للتحریات الکمبیوتریۀ

الفهرس

الذریعه الی تصانیف الشیعه ج-۲۲

اشارة

سرشناسه : آقابزرگ طهرانی، محمدمحسن، ۱۲۵۵ - ۱۳۴۸ .
عنوان و نام پدیدآور : الذریعه الی تصانیف الشیعه/ تالیف محمدمحسن نزیل سامراءالشهیر بالشیخ آغا بزرگ الطهران.
مشخصات نشر : [بی‌جا: بی‌نا](نجف: مطبعه الغری،)۱۳-.
مشخصات ظاهری : ج.
یادداشت : فهرستنویسی براساس جلد دوم، ۱۳۵۵ق = ۱۳۱۳.
یادداشت : عربی.
موضوع : کتاب‌های چاپی -- کتابشناسی
موضوع : نویسندگان شیعه-- کتابشناسی
موضوع : نسخه‌های خطی فارسی -- فهرست‌ها
موضوع : نسخه‌های خطی عربی -- فهرست‌ها
رده بندی کنگره : Z۷۸۳۵ /الف۵آ۷ ۱۳۰۰ی
رده بندی دیویی : ۰۱۱/۸۸۲۹۷۴۱۷۲
شماره کتابشناسی ملی : م۸۳-۱۸۷۴۳

صفحه ۰۰۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱
الذريعة إلى تصانيف الشيعة العلامة الشيخ آقا بزرگ الطهراني الجزء الثاني والعشرون المقاليد - المنتخب الطبعة الثانية دار الأضواء بيروت ص. ب ۴۰ / ۲۵
(۱)
مفاتيح البحث: مدينة بيروت (۱)

صفحه ۰۰۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲
بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله رب العالمين. والصلاة والسلام على خير خلقه محمد وآله الطاهرين الطيبين. وبعد فهذا الجزء الحادي والعشرون من الذريعة إلى تصانيف الشيعة، تقدمة إلى القراء الكرام راجين من الله توفيق طبع بقية اجزائه.
الناشر
(۲)
مفاتيح البحث: الصّلاة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۰۰۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱

(م ق ا) (۵۷۲۰: مقالید الأبواب) للحاج میرزا أبی القاسم بن المیرزا کاظم الموسوی الزنجانی، المتوفی بها سنة ۱۲۹۲، عند أحفاده بزنجان، وهو کبیر ضخم، قال ولد المؤلف الحاج میرزا أبو طالب فی کتابه (الکفایة فی الدرایة): انه صرح والدی فی (المقالید) بأن أول من اجازه الحاج الکلباسی.

(۵۷۲۱: مقالید الاحکام فی الفقه) للسید محمد تقی الرضوی الموسوی الحسینی القمی، المدعو بحاج سید جواد بن المیرزا علی رضا القمی، المتوفی سنة، ۱۳۰۳ وفی ظهره تقریظ من الشیخ محمد بن الحاج محمد الکزازی الچکنی القمی، نقله فی (مجمع الإجازات). أقول: والشیخ المقرظ توفی قبل سنة ۱۲۷۵ کما یظهر من (الروضة البهیة) فی الإجازة الشفیعیة، والمقالید هذا خرج منه أغلب الفقه فی خمس مجلدات کبار بخطه:

الطهارة، الصلاة، الصوم، الحج، الزکاة، التجارة، الإجارة وغیرها، توجد عند أحفاده ببلدة قم، فرغ منه فی ۱۲۷۳.

(۵۷۲۲: مقالید الاحکام فی الفقه) للشیخ الآقا محمد حسین الیزدی الحائری المعروف بپاشنه طلائی، ابن محمد إسماعیل بن محمد مهدی بن المولی محمد صادق الأردستانی کان معاصر صاحب الجواهر والشیخ الأنصاری، وحکی السید محمد إبراهیم بن السید هاشم القزوینی الحائری أنه رأی بعض اجزائه من کتاب الطهارة، وکان الآقا محمد حسین أستاذ السید هاشم القزوینی والحاج شیخ علی الیزدی الحائری المدرس، وتوفی سنة ۱۲۷۱ ودفن بالصحن الصغیر فی مقبرة رکن الدولة.

(۱)

مفاتیح البحث: إسماعیل بن محمد (۱)، الحج (۴)، الجود (۱)، الزکاة (۱)، الصّلاة (۱)، الصیام، الصوم (۱)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۰۰۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲

(۵۷۲۳: مقالید الاخبار فی المواعظ) للمولی الحاج محمد شریف بن الرضا الشیروانی التبریزی، صاحب (مصابیح الوصول) الذی ألفه ۱۲۲۸ و (نور الأنوار) الذی استنسخ سنة ۱۲۵۸، مذکور فی آخر (الصدف المشحون) له المطبوع سنة ۱۳۱۴.

(۵۷۲۴: مقالید الأصول وموازین العقول) عناوینه: مقلاد، مقلاد للمیرزا محمد باقر بن زین العابدین بن حسین بن علی الیزدی الحائری، المتوفی قرب ۱۳۰۰، رأیت منه قطعة فی البراءة والاستصحاب عند المیرزا هادی الخراسانی، وکان من تقریر دروس أستاذه، عین حد کل درس فی الحاشیة، وقد شرع فیه (۲۰ - ج ۲ - ۱۲۶۴) وفرغ منه (۱۷ ع ۲ ۱۲۶۷) وبینهما ثلاث سنوات الا شهرین إلا ثلاثة أیام، وکتب علیه مشایخه إجازاتهم وتصدیقاتهم لاجتهاده، منهم الحاج میرزا علی نقی الطباطبائی الحائری، ومنهم الشیخ محمد حسین القزوینی الحائری، منهم الشیخ أبو تراب المدعو بمیرزا آقا القزوینی، وتاریخ الأخیر (۲۳ ج ۲ ۱۲۷۹)، وعد فیها من تصانیف المجاز (مقالید الأصول) هذا المکتوب علیه الإجازات.

(۵۷۲۵: مقالید الأظفار بالطاعات والنیل بالسعادات) فی الأدعیة والأعمال المنتخبة من الکتب المعتبرة، للمیرزا علی أکبر الشریف بن محمد باقر العراقی الطهرانی النجفی، المتوفی بها (۲۸ صفر ۱۳۷۱) عن نیف وسبعین سنة، وکان من تلامیذ آیة الله الخراسانی، خرج منه مجلد بخط المؤلف ناقص الآخر، مرتب علی مقدمة وأبواب وخاتمة. أوله: [الحمد لله الذی یحب الذین لا یستکبرون عن عبادته..]. فیه الأوراد والأذکار والأعواذ، بیع بعد فوته فی الهرج واشتراه تلمیذ المؤلف الحاج السید محمد باقر الدماوندی الطهرانی وحمله معه إلیها.

(۵۷۲۶: مقالید الافهام ومخازن الاحکام فی شرح شرایع الاسلام) لآقا محمد باقر بن زین العابدین بن حسین بن علی الیزدی الحائری، تلمیذ صاحب الضوابط، ثم الحاج میرزا علی نقی الطباطبائی ابن السید حسن ابن السید المجاهد الحائری الذی توفی سنة ۱۲۸۹،

رأيت مجلدا منه فى القضاء والنكاح، كتبه حين حضوره بحث أستاذه الأخير الطباطبائى. أول القضاء: [الحمد لله الذى خلق العباد

(٢)

مفاتيح البحث: الحج (۴)، الوفاة (٢)، البيع (١)

صفحه ۰۰۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣

اظهارا لقدرته.] وهو ناقص من آخره قليل عند السيد عبد الحسين بن السيد على ابن الحاج ميرزا أبى القاسم الطباطبائى بكربلا، ومر (مصابيح الأنوار)) له أيضا ويظهر من النسخة ان اسمه هو (المقاليد) كما هنا لكن صرح الشيخ أبو تراب الشهير بميرزا آقا القزوينى الحائرى فيما كتب له من الإجازة فى سنة ١٢٧٩: أن اسمه (مخازن الاحكام) وقد خرج منه عدة مجلدات فى قرب ٢٠٠٠٠٠ بيت، كما مر بهذا العنوان.

(۵٧٢٧: مقاليد تركية) لفتح على بن كلب على خان بن مرشد قلى خان بن فتح على خان قاجار القزوينى، المولود ١٢١٠، فى لغة التركية مترجمة إلى الفارسية ألفه باسم ناصر الدين شاه ١٢۶۴ ١٣١٣)، لما شاهد تمايل عباس ميرزا وليعهد بقرائة تأليفات المير على شير النوائى (٨۴۴ ٩٠۶) وكان المؤلف ١٧ سنة ملازما لعباس ميرزا المذكور فى حروبه الفاشلة. أوله: [خدايا مسلم خداليق ستكا - بيراوشه كه دائى كداليق ستكا]. توجد بطهران (الملك ١ / ٣٩۶) كتابتها ١٢٨٠.

(۵٧٢٨: مقاليد الجعفرية) فى القواعد الفقهية، بترتيب كتب الفقه، للحاج المولى محمد جعفر الشريعتمدار الاسترآبادى الطهرانى، المتوفى ١٢۶٣، ذكره ولده الشيخ على فى (مبدء الآمال) وهو يقرب من خمسة عشرة آلاف بيت كتابى.

(۵٧٢٩: مقاليد الجنان) ومفاتيح النوح والأحزان، فى المصائب، ملمعا من الفارسى والعربى، للميرزا محمد باقر بن زين العابدين بن حسين بن على اليزدى الحائرى، المتوفى قرب الثلاثمائة بعد الألف، وهو خامس مجلدات الست من كتابه (فراديس) كما ذكره فى أول كتابه (عدة الذاكرين).

(۵٧٣٠: مقاليد الحساب فى علم الحساب) للسيد الميرزا على أكبر خان ابن على بن الميرزا أبى القاسم بن الميرزا عيسى القائم مقام الحسينى الفراهانى الطهرانى ذكره فى آخر (جان جهان) له المطبوع سنة ١٣٣۵، توفى فى سنة ١٣٢٩.

(۵٧٣١: مقاليد الظفر) فارسى، ترجمة عن الانگليزية modern

(٣)

مفاتيح البحث: مدينة كربلاء المقدسة (١)، ناصر الدين شاه القاجارى (١)، مدينة طهران (١)، تركيا (١)، الشهادة (١)، الحج (١)، الوفاة (٢)

صفحه ۰۰۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ۴

seince فى ستة أبواب: ١ الفضاء، ٢ الكاينات، ٣ الجوهر والمادة، ۴ الروح ۵ الخلقة، ۶ مرتبة الانسان. أوله: [هو الله.. بنام خداوند بخشندهء مهربان أى نام تو بهترين سرآغاز بى نام تو]. يوجد بطهران (الملية ۵٠٣ ف) كتابته ١٣١٩ ق، كما فى فهرسها.

(مقاليد القصود ومواليد العقود) فى تفاصيل صيغ العقود، للسيد محمد ابن باقر الحسينى النائنى، كما ذكر فى أوله. (أقول): هو السيد بهاء الدين محمد ابن محمد باقر الحسينى النائنى المختارى المتوفى بعد ١١٣٠. أوله: [الحمد لله شارع شوارع العقود وواضع روادع العهود.] فرغ من تأليفه عصر يوم الخميس (٢٩ ع ٢ ١١٢۵) واستكتبه لنفسه المولى محمد بن على قلى الافشار فى سنة ١١٧۴ رأيته فى

مجموعهٔ عند الشیخ صالح الجزائری، ومر بعنوان (صیغ العقود).

(۵۷۳۲: المقالید الملکوتیهٔ) کما فی فهرس ایوانف ۳۹، نقلا عن (الأزهار) أو (المقاید) کما عبر عنه فی (فهرسهٔ مجدوع: ۲۳۱) وهو للسجستانی الإسماعیلی.

یوجد فی المکتبهٔ المحمدیهٔ الهمدانیهٔ، وکل فصل منه (اقلید). قال الکرمانی فی (الریاض) ص ۹۳: أن (المقالید) السجستانی، ألفه بعد تألیفه (النصرهٔ)، کما فی ملحق (فهرسهٔ مجدوع: ۲۹۷).

(۵۷۳۳: مقالید النجاهٔ) فی علم التکسیر والأوفاق والأعداد وما یتعلق بها للمولی محمد عباس الملقب فی شعره بنجات، ابن المیرزا بهادر علی بن النواب شجاع الدولهٔ الهندی، فارسی ألفه باصرار السید میر محمد صادق ساکن اوده من بلاد الهند، وذکر ان کثیرا مما ذکره من الأدعیهٔ والاحراز المرویهٔ عن الأئمهٔ (ع) مما أخذه عن أستاذه السید میر صفدر علی، ورتبه علی مقدمهٔ فیما یتوقف علم التکسیر علی معرفته من الطرح والتقسیم وبیان المثلث والمربعات إلی المربع الثانی عشر فی الاثنی عشر، ثم خمسهٔ أبواب ۱ فی تعویذات الرزق، ۲ فی تعویذات الأمراض، ۳ تعویذات الحب والتسخیر للنفوس الانسانیهٔ والحیوانیهٔ وغیرها، ۴ فی تعویذات الأعادی والظلمهٔ والفسقهٔ، ۵ فی طلب الولد والعلم والحافظهٔ وغیر ذلک من المهمات، ثم خاتمهٔ فی الفوائد المتفرقهٔ.

(۴)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۱)، محمد بن علی (۱)، الهند (۱)، الرزق (۱)، الوقوف (۱)، الوفاهٔ (۱)، النوم (۲)

صفحه ۰۰۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۵

أوله: [حمد لا تعد صانعی را سزد که طرح نقش عالم ذی جهات بیک لفظ کن برصفحهء هستی انداخته..]. وفرغ منه سنهٔ ۱۲۶۴ استنسخه المولی عبد الحسین الحائری سنهٔ ۱۲۹۷ عن نسخهٔ خط السید أحمد علی الرضوی فی ۱۸۹ ورقهٔ کبیرهٔ، رأیته عند الشیخ أبی القاسم التبریزی الخوئی نزیل مدرسهٔ الصدر وانتقل الیوم إلی عبود الشیخ حسن الصالحی.

(۵۷۳۴: مقالید الهیئهٔ) فی علم الهیئهٔ، للحکیم المنجم أبی ریحان البیرونی، یظهر من (اکتفاء القنوع) انه من آثاره الباقیهٔ کالآثار الباقیهٔ وعدهٔ من کتبه فی عیون الانباء وذکره (کشف الظنون) ومر له فی الکاف کتاب الهیئهٔ الموجود فی أوربا، و (المقالید) موجود بإیران کما وصفه فی ۲ تاریخ أدبیات إیران ص ۱۰۵، ونقل عن عباراته الفارسیهٔ فی ص ۱۰۰ مر للبیرونی مقالهٔ فی استعمال الأسطرلاب

(۵۷۳۵: المقام الأسنی فی شرح الأسماء الحسنی) للشیخ إبراهیم الکفعمی، أورد فی آخر، (البلد الأمین) عبارات ثلاثهٔ فی ترتیب الأسماء التسعهٔ والتسعین، وجمع هو بینهما فی عبارهٔ رابعهٔ جامعهٔ للکل مع الشرح والبیان، وذکر أنه سمی الشرح ب (المقام الأسنی)، وبعد تمام الشرح أورد عبارهٔ خامسهٔ بغیر شرح مرتبا للأسماء علی حروف الهجاء.

(۵۷۳۶: المقام الأسنی فی تفسیر أسماء الله الحسنی) للشیخ زین الدین علی بن محمد البیاضی النباطی العاملی، المتوفی سنهٔ ۸۷۷، صاحب (الصراط المستقیم)).

(۵۷۳۷: المقام الأمین فی الدعاء) للحاج محمود بن میر علی المشهدی، المعاصر للمحدث الحر العاملی، ذکره فی (أمل الآمل).

(۵۷۳۸: مقام إیران در تاریخ اسلام) أصله لمارکولیوت، والترجمهٔ الفارسیهٔ لغلام رضا رشید الیاسمی الآتی ذکره طبع بطهران ۱۳۲۱ ش.

(۵۷۳۹: مقام زن) فارسی فی شؤون النسوان، لرشید الیاسمی الکرمانشاهی المعاصر، طبع بإیران.

(۵)

مفاتیح البحث: دولهٔ ایران (۴)، کتاب الصراط المستقیم لعلی بن یونس العاملی (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفهٔ (۱)، الشیخ

الحر العاملی (۱)، مدینة طهران (۱)، محمود بن میر علی (۱)، علی بن محمد (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۰۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۶

(۵۷۴۰: المقام المحمود فی الرد علی الیهود) أو (نصر المؤمنین فی تفضیل الرسول الأمین) فارسی فی اثبات النبوة الخاصة، للسید المفتی میر محمد عباس بن السید علی أکبر بن السید محمد جعفر بن السید طالب بن السید نور الدین بن المحدث السید نعمة الله الموسوی الجزائری التستری، نزیل لکهنو والمتوفی بها فی (۲۵ رجب ۱۳۰۶) فرغ من تصنیفه ۱۲۶۵، وطبع بالهند ۱۳۳۶.

(۵۷۴۱: المقامات) لابن بسام الشاعر الشهیر بالبسامی، وهو کما فی ابن خلکان أبو الحسن علی بن محمد بن منصور بن نصر بن بسام الذی کانت أمه بنت حمدون الندیم البغدادی، المتوفی سنة ۳۰۲ أو ۳۰۳، ذکر الکتاب له (کشف الظنون) ولکن وصفه بما یظهر ان مؤلفه مؤخر عن الحریری فراجعه، فقال: انه لأبی الحسن علی بن أحمد الشاعر المعروف بالبسامی المتوفی سنة ۳۰۳ وهو فی ثلاثین مقامة أنشأها للقاضی أبی حامد محمد ابن محمد الشهرزوری، ومع ذلک حکی فیه وما وقع فی (مقامات الحریری) من اللغات الوعرة الخ، وذکر قبل ذلک (الذخیرة فی محاسن أهل الجزیرة) یعنی الأندلس وقال: انه لأبی الحسن علی المعروف بابن بسام البسامی الشاعر المتوفی (۳۰۲) واختصر (الذخیرة) أبو الفضل جمال الدین محمد بن مکرم الأنصاری اللغوی المتوفی سنة (۷۱۱).

(۵۷۴۲: المقامات) لأبی الفتح الإسکندری، وهو من املاء بدیع الزمان الهمدانی، المتوفی سنة (۳۹۸) وجزء من مقاماته المشهور المتداول، رأیت نسخة منه مجدولة مذهبة کتبت لعلی قلی میرزا بن السلطان فتح علی شاه القاجار فی سنة (۱۲۵۱) فی کتب المولی محمد علی الخوانساری.

(۵۷۴۳: المقامات) لبدیع الزمان، علامة همدان، الشیخ مهذب الدین أبی الفضل أحمد بن الحسین بن یحیی بن سعید الهمدانی، المولود بها سنة (۳۵۳) والمتوفی بهرات سنة (۳۹۸) من ندماء الوزیر الصاحب کافی الکفاة إسماعیل بن عباد الدیلمی، کان یبدء بآخر الکتاب ویختم بأوله من غایة المهارة فی الانشاء، والحریری اقتفی أثره فی مقاماته کما صرح به أوله قائل فی حقه انه بدیع الزمان (۶)

مفاتیح البحث: کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، الحسین بن یحیی (۱)، محمد بن منصور بن نصر (۱)، علی بن أحمد (۱)، جمال الدین (۱)، الهند (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۰۰۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷

علامة همدان، وهو موجود مطبوع بطهران سنة (۱۲۹۶) وفی حاشیته رسائله وآثاره من النظم والنثر، وهو أربعون مقامه. أوله: [حدثنا عیسی بن هشام قال: دخلت البصرة..].

(۵۷۴۴: المقامات) للمیرزا جعفر الهمدانی المتخلص بریاض، المتوفی سنة (۱۲۶۸) اقتفی فیه بدیع الهمدانی، وهو عشرون مقامة. أوله: [الحمد لله مبدع الانسان ومودع اللسان، أنشأ الکلم وعلم بالقلم..]. وآخره [أو غار فی الماء أو ألقی فی جنح الظلماء أو ابتغی نفقا فی الأرض أو سلما فی السماء تمت المقامة بالخیر والعافیة]. والنسخة بخط منشیه فرغ من کتابتها سنة (۱۲۶۹) فی مکتبة التقوی بطهران کما فی فهرس مکتبة سپهسالار (ج ۲ ص ۸۶).

(۵۷۴۵: المقامات) لمؤلف (جنان الجنان).

(۵۷۴۶: المقامات) لملک النحاة أبی نزار الحسن بن صافی بن نزار الترکی صاحب (التذکرة السنجریة) وغیرها المتوفی سنة (۴۶۳).

(۵۷۴۷: المقامات) للشیخ أبی عبد الله أو أبی عبید الله کما فی نسخة (البحار) المطبوعة، الحسین بن إبراهیم، سلک فیها مسلک البدیع الهمدانی، وکان مثله أیضا فی أن یبدء بآخر الکتاب ویختم بأوله من شدة المهارة فی الانشاء، حکی المجلسی الثانی فی مجلد (إجازات البحار) عن خط الشهید ره الذی حکاه الشیخ شمس الدین محمد الجبعی فی مجموعته، وذکر أن من شعره فیها قوله:

سعادة المرء لا مال ولا ولد * ولا مؤمل الا الواحد الصمد (۵۷۴۸: المقامات) للشیخ حسین بن کمال الدین علی بن جمال الدین حماد اللیثی الواسطی، قال فی اجازته للشیخ نجم الدین خضر بن محمد بن نعیم المطار آبادی، فی (۳ شوال ۷۵۶) أنه ست مقامات حذوت فیه طریقة الحریری لکنی أودعت کل مقامة منها علما منفردا وصورة قطعه من الإجازة فی (الریاض).

(۵۷۴۹: المقامات) للمولی محمد صالح بن محمد باقر الروغنی القزوینی، معاصر الحر العاملی، کما ذکره، ویوجد نسخة منه فی مکتبة التقوی: کتبه أولا باسم

(۷)

مفاتیح البحث: الشیخ الحر العاملی (۱)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۲)، شهر شوال المکرم (۱)، الحسین بن إبراهیم (۱)، محمد صالح بن محمد باقر (۱)، عیسی بن هشام (۱)، مدینة البصرة (۱)، شمس الدین محمد (۱)، جمال الدین (۱)، خضر بن محمد (۱)، الشهادة (۱)، الموت (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۸

المیرزا محمد طاهر ثم جعله باسم دانشمند خان وهو نعمت خان عالی مؤلف تفسیر (النعمة العظمی) وغیرها، ومنشی (روزنامهء محاصرهء حیدر آباد) فی (۳ رجب ۱۱۳۰).

(۵۷۵۰: المقامات) لعبید الزاکانی القزوینی المذکور فی (۹: ۷۰۶) قال فی (الریاض): [هی مقامات فحول العلماء بالعربیة وهو فارسی عندنا منه نسخة یظهر منه فضله وتضلعه فی العلوم وتوسعه فیها..].

(۵۷۵۱: المقامات) للشیخ بهاء الدین علی بن عیسی الأربلی صاحب (کشف الغمة) المتوفی سنة ۶۹۲، ذکره محمد بن شاکر فی (فوات الوفیات) قائل أنها أربعة مقامة.

(۵۷۵۲: المقامات) للسید ماجد البحرانی فی خزانة الشیخ علی کاشف الغطا وفی خزانة الحاج علی محمد النجف آبادی نسخة بخط الشیخ محمد باقر بن محمد رضا العاملی، کتبها سنة ۱۲۸۱. أوله: [الحمد لله الذی جعل الغربة وسیلة لتحصیل الکمالات..]. وآخره: [.. ولنختم کتابنا هذا ببیتین ختم بها الشیح خالد:

تری الفتی ینکر فضل الفتی * لوما وخبثا فإذا ما ذهب بح به الحرص علی نکتة * یکتبها عنه بماء الذهب (۵۷۵۳: المقامات الاثنی عشریة فی المواریث الجعفریة) للسید عیسی ابن السید حمد آل کمال الدین الحلی المولود سنة (۱۲۸۷) مبسوط مرسوم بالجداول لتسهیل التناول (۵۷۵۴: المقامات الأکبریة) فی أحوال علی بن الحسین الشهید فی الطف الشهیر بعلی الأکبر، لمحمد حسن المیر جهانی مؤلف (مقلاد الجنان) المطبوع (۱۳۶۰) ذکر فی آخره.

(۵۷۵۵: مقامات الأقطاب) حروفی ترکی کما فی ملحق (فهرسة مجدوع:

۳۴۵) نقلا عن ایوانف ۹۰۶.

(۵۷۵۶: مقامات أمیر مغیث الدین الدهبیدی) فی أحوال الأمیر مغیث الدین علی المحوی الهمدانی، المذکور فی (۹: ۱۰۱۴). أوله: [حمد بیحد

(۸)

مفاتیح البحث: یوم عاشوراء (۱)، کتاب کشف الغمـة للإربلی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، محمد باقر بن محمد (۱)، علی بن الحسین (۱)، علی بن عیسی (۱)، الطهارة (۱)، الشهادة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)، الوراثة، التراث، الإرث (۱)

صفحه ۱۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹

وثنای بیعـد معبودی را بسـزاست؟؟ که زبان مخلوقات بـذکر أو]. یوجد بطهران (دانشـگاه ۲۳ / ۲۴۶۴) ضـمن مجموعة کتابتها ۱۰۶۳ ۱۰۷۳ (ص ۳۴۳ - ۳۴۷)، کما فی فهرسها.

(۵۷۵۷: مقامات اولیا) حروفی ترکی، راجع ایوانف ۹۰۷.

(۵۷۵۸: مقامات حسینی) منظوم فارسی فی ۱۲۰۰۰ بیت، للمیرزا علی أکبر الأصـفهانی المولد القائنی، المعاصر لنادر شاه المقتول سنة ۱۱۶۱، کذا وصفه المولی المعاصر البیرجندی فی (بغیة الطالب) عند ذکر علماء قائن.

(۵۷۵۹: المقامات الحکمیـة) فی مباحثات مع جمیع الحکماء، للعلامـة أبی منصور الحسن بن سدیـد الـدین یوسف بن علی بن المطهر الحلی، المتوفی سـنة ۷۲۷ وهو من تصـانیفه الکبیرة فی مجلـدات کثیرة، قـال: [باحثنـا فیه الحکماء السالفین وهو یتم مع تمام عمرنا..]. وفی بعض نسخ (الخلاصة) (المقاومات).

(۵۷۶۰: المقامات الحکمیة) للحکیم نصر الله بن هبة الله بن نصر الله الزنجانی ذکره الشیخ منتجب الدین.

(۵۷۶۱: مقامات حمیـدی) للقاضـی حمیـد الـدین أبو بکر محمـد بن عمر الحمیدی البلخی، المتوفی ۵۵۹، تتبع فیه (المقامات) لبـدیع الزمان الهمدانی (م ۳۹۸) و (المقامات) للحریری (م ۵۱۶)، فی أربع وعشرین مقالة، فرغ منه فی ۵۵۱ طبع بطهران ۱۲۶۰ وبعدها بإیران وهند. أوله: [الحمد لله الذی شـرفنا بالعلم الراسخ وعرفنا بالدین الناسخ.. سـپاس وسـتایش حضرت خداوندی را که بیاراست أرواح ما را بوجـود]. نسـخها الخطیـة شایعـة، أقـدم نسـخة اطلعـت علیهـا فی المدینـة (عـارف حکمـة ۲۵ دیـوان) بخط محمـد بـن محمـد بن السمرقندی، المعروف بالعیدری، کتابتها الأربعاء ۲۳ شعبا ۶۶۸ کما فی الفهارس.

(۵۷۶۲: مقامات خواجة علاء الدین) فارسی، یوجد فی (المتحف البریطانی ۳ / ۲۶۲۹۴) کما فی الفهارس.

(۹)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، مدینة طهران (۲)، محمد بن محمد (۱)، محمد بن عمر (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰

(۵۷۶۳: مقامات دهبیـدی) لمیرزا مقصود الدهبیدی، فارسـی، یوجد فی المدینة (عارف حکمة ۴۶ ف). ومر له (مرآت السـالکین ۲۰: ۲۷۲).

(۵۷۶۴: مقامـات الرضـا) أو (مقـام رضا) لمحمـد معصوم بن رفیع الـدین محمـد الیزدی الخادم المشـهدی. الفه باسم السـلطان حسـین (۱۱۰۵ ۱۱۳۵) فی مقدمـة وخمسة أبواب وخاتمة، فرغ منه فی ۱۰ رجب ۱۱۲۰: المقدمة فی بیان عدد أولاد الإمام موسـی الکاظم (ع) ذکورا وإناثا، وأحوال والدة الامام الثامن (ع)، وولادة الامام واسـمه وکنیته. الباب الأول فی سفرته إلی خراسان ووفاته وذکر معجزاته. الثانی فی کیفیة شهادته وخوارق التی حدثت حین وفاته. الثالث فی ذکر بناء القبة والتعمیرات فیها حتی زمان التألیف، الرابع فی ثواب الزیارة لقبته. الخامس فی آداب زیارته.

الخاتمـة فی بیـان مسائـل شـرعیة یتعلق بالقبـة والآـداب فیها. یوجـد منه بطهران (دانشـگاه ۳۹۶۹) بخط المؤلـف سـقطت من أوله فی

المقدمة. وأخرى طهران (دانشسرایعالی ۱۳۹ قریب) کتابته ع ۲ / ۱۲۹۹.

(مقامات ریاض) لمیرزا ریاض الهمدانی، مر (۲۲: ۷).

(۵۷۶۵: مقامات ژندهٔ پیل) أبو نصر أحمد بن أبی الحسن الصوفی الجامی، المتوفی ۵۲۶ أو ۵۳۶، المذکور فی (۹: ۱۸۸، ۴۱۳) تألیف سدید الدین محمد الغزنوی، طبع فی ۱۳۴۰ ش. بمباشرهٔ الدکتور حشمت مؤید وثانیا فی ۱۳۴۵ ش.

(۵۷۶۶: مقامات سالکان) أو (مقامات سالکین) للشاه نعمهٔ الله الولی الکرمانی، (۷۳۰ ۸۳۴)، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵). أوله: [اعلم أیدنا الله وإیاک که باعلایق وعوایق خلایق سلطان]. یوجد فی (قاهرهٔ، دار الکتب ۳۶ / ۱۸ مجامیع فارسی طلعت) ضمن مجموعهٔ المؤرخهٔ ۹۶۶، وهمدان (قاسم برنا) من القرن الرابع عشر، کما فی الفهارس.

(۵۷۶۷: مقامات شیخ نور الدین بصیر) لأبی الحسن بن خواجهٔ سیف الدین، فارسی یوجد فی (لنین گراد، B ۴۴۶۴) کتابته ۱۲۷۷ کما فی فهرسها. راجعه.

(۵۷۶۸: مقامات سدید الدین أعور) سدید الدین محمد، من أکراد کرماج

(۱۰)

مفاتیح البحث: الإمام موسی بن جعفر الکاظم علیهما السلام (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینهٔ طهران (۲)، أحمد بن أبی الحسن (۱)، خراسان (۱)، الشهادهٔ (۱)

صفحه ۱۳۰

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۱۱

من القرن الثالث، کان له مهاجات مع أثیر الدین الاخسیکتی (۹: ۴۳۵). یوجد بطهران (محمد باقر ترقی) ضمن مجموعهٔ من القرن السادس أو السابع، فی عدهٔ مقامات، نظم ونثر فارسی، طبع بمباشرهٔ ایرج افشار فی مجلهٔ أدبیات سنتها ۱۶ ص ۶۷۳ ۶۹۶.

(۵۷۶۹: مقامات صوفیان) فی بیان أربعین مقاما من حالتهم علی روایهٔ أبی سعید أبی الخیر. أوله: [نقل است از خواجهء طریقت.. شیخ أبو سعید أبو الخیر..

که روزی باجمعی نشسته بودند واز شریعت وطریقت وحقیقت سخنان می گذشت، از تصوف وفقر سخنی میگفتند] یوجد بطهران (دانشگاه ۴ / ۴۷۷۸) ضمن مجموعهٔ من القرن الحادی أو الثانی عشر (ورق ۵۲ ۶۵) کما فی فهرسها.

(۵۷۷۰: مقامات صوفیان) أو (چهل مقام) للمیر السید علی الهمدانی (۷۱۳ ۷۸۶)، المذکور فی (۹: ۷۵۹ و ۷۶۵). بنظم ونثر عرفانی، فی بیان أربعین مقاما، أولها النیهٔ وآخرها التصوف. أوله: [حمد له. والعاقبهٔ للمتقین، والصلاهٔ علی.. أما بعد بدانکه صوفی دل را چهل مقام است وچهل مقام بباید شناخت]. یوجد بطهران (الملک ۱۶ / ۳۲۵۰) ضمن مجموعهٔ ۲۸ رسالهٔ من رسائله کتابتها ۹۰۷.

(۵۷۷۱: مقامات صوفیان) لمعین الدین أبو عبد الله محمد بن حمویه الحوینی، فارسی فی أربعین مقاما. یوجد بطهران (الملیهٔ) ۱ / ۲۲۴ الغیر مفهرسهٔ) ضمن مجموعهٔ المؤرخهٔ ۱۱۰۲، والنجف (مکتبهٔ السید محسن الحکیم ۱ / ۱۶۴۹) بخط محمد حسین الموسوی الجزایری فی ۱۱۴۱.

(۵۷۷۲: المقامات الطبیهٔ) أیضا للشیخ نصر الله الزنجانی، ذکره الشیخ منتجب الدین.

(۵۷۷۳: مقامات العارفین) فارسی فی شرح قصهٔ المعروفهٔ بسلامان وابسال فی النمط التاسع من (الإشارات) لابن سینا، لقطب الملهٔ والدین معین الاسلام الأبهری.

أوله: [دوستی عزیزی که برما مهربان بود، ازما سؤال کرد وگفت: کی مارا در قصهء ابسال وسلامان که بعضی حکما]. یوجد بطهران (دانشگاه ۳ / ۱۲۳۷) کما فی فهرسها.

(۱۱)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (۱)، مدينة طهران (۵)، أبو عبد الله (۱)

صفحه ۱۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲

(۵۷۷۴: مقامات العارفين) لمحمد تقی بن المشهدی ابن محمد قاسم الحسينی الأسفراينی. فارسی، فی شرح قصة سلامان وابسال، لأبی علی سينا فی النمط التاسع من (الإشارات)، فی عشرة فصول: ۱ - قصة سلامان وابسال، ۲ - فی الزاهد والعابد، ۳ - الغرض من العارف والعابد والفرق بينهما، ۴ - ضرورة وجود النبی، ۵ - دلائل النبوة، ۶ - العرفان والحق ۷ - مبدء حركت العارف ۸ - العشق، ۹ - أحوال العارف ۱۰ - أحكام العرفان. أوله: [سبحان الذی انزل علی قلوب عباده العارفين بروق لوامع.. فهم وخرد بكنه ذاتش نبرده رآه]. يوجد بطهران (سپهسالار ۷۴۵۵) من القرن الحادی أو الثانی عشر كما فی فهرسها.

(۵۷۷۵: مقامات العارفين) لقاسم الأنوار ويقال له تذكرة الأولياء أيضا ألفه باسم الشاه حسين الولی.

(۵۷۷۶: مقامات العارفين) يا چهل منزل، فارسی، للميرزا مهدی بن أبی الحسن الإلهی القومشهی المولد سنة ۱۳۱۹ نزيل طهران كتب إلينا بخطه أنه لم يطبع بعد.

(۵۷۷۷: مقامات العارفين) للسيد محمد كاظم بن قاسم الرشتی الحائری، المتوفی بها ۱۲۵۹. ذكره فی فهرس تصانيفه كما نقله (نجوم السماء). وهو فی حقيقت المبدء والمعاد. أوله: [حمد وثنای بيحد أحدی را سزد كه واحديت را سلطان بلاد كثرت]. يوجد بطهران (المجلس ۳ / ۳) ضمن مجموعة رسائل أخری من المؤلف من القرن الثالث عشر.

(۵۷۷۸: مقامات العارفين فی بيان منازل السالكين) فارسی، طبع فی هامش (أنيس الليل) لمؤلفه الحاج ميرزا محمد رضا الكلباسی الأصفهانی المعاصر، انهی المنازل إلی المائة مستخرجا للجميع من القرآن.

(۵۷۷۹: مقامات العشاق) فارسی، أوله: [من تأليفات حسان العجم مولانا كوكبی سلمه الله، المسمی بمقامات العشاق، حكايت أويس طائی وعاشق شدن أو بر سلمی بنت عبد الله بن خلف خزاعی، وانجام أو بعشق محبوب حقيقی: يكی از

(۱۲)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۳)، عبد الله بن خلف (۱)، القرآن الكريم (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳

دوستان حكايت كرد]. يوجد بطهران دانشگاه (۸ / ۲۹۵۰) ضمن مجموعة المؤرخة ۱۰۴۹ كما فی فهرسها (راجع (فهرست نسخه های خطی فارسی ۵: ۳۸۹۸) مادة (سلطانية)).

(۵۷۸۰: المقامات العشرة) للميرزا محمد حسين الگركانی الشهير بجناب، طبع فی آخر (رياض الأدب) كما يظهر من آخر مقصد الطالب، المطبوع سنة ۱۳۱۱.

(۵۷۸۱: المقامات العلية فی المنامات العلوية) لتاج العلماء السيد علی محمد بن السيد محمد بن السيد دلدار علی المتوفی سنة ۱۳۱۲ ذكره السيد علی نقی فی (المشاهير).

(۵۷۸۲: المقامات العلية فی موجبات السعادة الأبدية) فارسی فی الأخلاق منتخب من (معراج السعادة) للشيخ عباس بن محمد رضا القمی المعاصر، طبع فی النجف سنة ۱۳۴۸، مرتبا علی مقدمة وبابين وخاتمة، ألفه سنة ۱۳۲۲. أو له بعد الخطبة:

[برعاقل واضح ومستنیر است].

(۵۷۸۳: مقامات المحبین) فیما ورد من المعصومین (ع) فی محبة الله تعالی والتشوق إلیه أحال إلیه مؤلفه فی رسالته فی رد الصوفیة التی نسبها میر لوحی إلی المولی محمد طاهر بن محمد حسین الشیرازی القمی المتوفی سنة ۱۰۹۸، وقال: انها هی الجواب عن رد المولی محمد تقی المجلسی. راجع (ج ۱۰ ص ۲۰۶ ۲۰۸).

(۵۷۸۴: مقامات مسجد الکوفة) مبسوطا، وبیان ترتیب المقامات الاثنی عشر أعمالها وأدعیتها، لبعض المتأخرین من عصر بحر العلوم وکأنه جزء من کتاب مزار کبیر لمؤلفه. أوله: [المطلب الخامس فی مقامات مسجد الکوفة..] وهو مجلد صغیر رأیته فی کتب بیت الطریحی فی النجف.

(۵۷۸۵: مقامات معنوی) دیوان فارسی، للحاج الشیخ محمد حسین بن الحاج شیخ محمد باقر البیرجندی المعاصر مطبوع.

(۵۷۸۶: المقامات المعنویة فی أعیان الدورة الفهلویة) فارسی، للشیخ محمد علی بن زین العابدین الحبیب آبادی الأصفهانی المولود ۱۳۰۸.

(۱۳)

مفاتیح البحث: مسجد، جامع الکوفة (۲)، مدینة النجف الأشرف (۲)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۱)، طاهر بن محمد (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۰۱۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴

(مقامات میر مرشدی) أو (ساقینامه) لمرشد البروجردی. مر فی (۱۲: ۱۱۵).

(۵۷۸۷: مقامات النجاة) فی شرح أسماء الحسنی بترتیب حروف الهجاء للسید المحدث الجزائری نعمة الله بن عبد الله الموسوی التستری، المتوفی ۱۱۱۲، کتاب لطیف حاو لفوائد لطیفة ومطالب شریفة، رتبه علی ۹۹ مقاما، فانتهی مجلده الأول إلی الضاد المعجمة فنهاه شیخه المجلسی الثانی، عن الاتمام، لما أورد فیه من المقامات العرفانیة والاشعار المناسبة بمذاق العرفاء. أوله: [الحمد لله الذی نزه قلوب أولیائه عن الالتفات إلی ما سواه..] وفرغ منه عصر یوم المولود ۱۱۰۳ فی بلدة تستر وشروعه سنة ۱۱۰۲، کما یظهر من قوله عند ذکر الصخرة المکتوب علیها خبر قتل الحسین (ع) ویعبر عنه فی بعض تصانیفه مثل (مفاتیح اللبیب) بمقامات العارفین نسخة منه عند الحاج مولی علی الخیابانی ونسختان فی الرضویة.

(۵۷۸۸: مقامات النظامیة) لنظام العلماء التبریزی، صاحب (مقالات النظامیة) و (المجالس النظامیة) وغیرهما، رأیت مطبوعة إلی المقامة الرابعة والعشرین فی أسامی الخلفاء فی ۲۰۳ ص.

(۵۷۸۹: مقامات الوصول) فی نفی الجوهر الفرد، للشیخ سلیمان بن الشیخ احمد آل عبد الجبار القطیفی، موجود مع جملة من تصانیفه فی کربلا عند الشیخ علی الجشی القطیفی المعاصر.

(۵۷۹۰: مقامع حدید یا زاجر قوم جدید) فارسی مطبوع، للسید عبد الله بن أبی القاسم الموسوی البلادی البوشهری المعاصر.

(۵۷۹۱: مقامع الفضل) للمولی الآقا محمد علی بن الوحید البهبهانی المتوفی سنة ۱۲۱۶ وهو فارسی إلا قلیل منه وفیه ۱۲۰۰ مسألة من المسائل العویصة الشرعیة وغیر الشرعیة کمسألة الخلع التی تبلغ ۱۰۰۰ بیت وغیرها ویقرب کله من ۲۰۰۰۰ بیت وهو مطبوع فی إیران فی سنة ۱۲۷۵ وأخری ۱۳۱۶.

(۵۷۹۲: المقامع القامعة) سلیمانی، إسماعیلی، کما فی (ملحق فهرسة مجدوع: ۳۴۵) نقلا عن ایوانف: ۴۹۹.

(۱۴)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، دولـة ایران (۱)، مدینـة کربلاء المقدسـة (۱)، العلامة المجلسی (۱)، عبد الله بن أبی القاسم (۱)، نعمة الله بن عبد الله (۱)، القتل (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵

(۵۷۹۳: مقامع النصوص علی مفارق اللصوص) فی أخبار المهدی (ع) والرد علی البابیة، فی ثلاث مجلدات، للشیخ محمد حسن الخوسفی القائنی، من تلامیذ المجدد الشیرازی، بعثه أستاذه إلی قائن وکتب له توصیة إلی والیها الأمیر علم خان أطری علی الشیخ فیه، ذکره (بهارستان ص ۳۱۷) وترجمناه فی (النقباء ص ۳۷۱).

(۵۷۹۴: مقام فی ذم الشیطان الخادع) فارسی، لملا حسین مؤمن بن علی حسین بن عبد العلی، فی الأخلاق. یوجد بیزد (سریزدی ۷۱) بخط من القرن الثانی أو الثالث عشر، کما فی فهرسها.

(۵۷۹۵: مقامیه) أو (مقامات القلوب) للشاه نعمة الله ولی الکرمانی (۷۳۰ - ۸۳۴)، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵) ذکر نسختان من رسائله بهذا العنوان فی مجموعة رسائله بطهران (سنا ۳۵ / ۳۷۲ و ۱۱ / ۱۴۹). ویحتمل اتحاده مع ما مر بعنوان (مقامات سالکان ۲۲: ۱۰) له.

(المقاومات) للعلامة الحلی مر بعنوان (المقامات الحکمیة).

(۵۷۹۶: المقایس) ردا علی الغلات، إسماعیلی، کما فی ملحق (فهرسة مجدوع: ۳۴۵) نقلا عن ایوانف: ۱۵۲.

(۵۷۹۷: رسالة فی المقایسة بین الکیمیا القدیم والشیمی الجدید) للمیرزا عبد الحسین خان فیلسوف الدولة ابن المیرزا محمد حسن بن محمد کریم الزنوزی التبریزی المعاصر، مؤلف (مطارح الأنظار فی طبقات أطباء الاعصار) و (تاریخ تبریز) وغیرهما.

(۵۷۹۸: المقاییس) مختصر للمعلم الثانی أبی نصر محمد بن أحمد بن طرخان الفارابی، المتوفی سنة ۳۳۹.

(۵۷۹۹: مقاییس اللغة) لامام العربیة واللغة، أبی الحسین أحمد بن فارس ابن زکریا بن محمد بن حبیب القزوینی الرازی، المتوفی سنة ۳۷۵ علی الأصح استبصر أواخر عمره، کما ذکره السید التوبلی، وترجمه الشیخ فی الفهرست، ومر کتابه (مجمل اللغة). و (والمقاییس) هذا موجود فی خزانة الشیخ علی آل کشف الغطاء لکنها

(۱۵)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، مدینة طهران (۱)، العلامة الحلی (۱)، زکریا بن محمد (۱)، محمد بن أحمد (۱)، البعث، الإنبعاث (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۶

مخرومة، والنسخة التامة فی خزانة مدرسة خان المروی بطهران. أوله: [الحمد لله وبه نستعین وصلی الله علی محمد وآله أجمعین حمدا أقول وبالله التوفیق ان للغة العرب مقاییس صحیحة وأصولا تتفرع منها فروع..]. ینقل فیه من (کتاب العین) للخلیل، ویرویه عن علی بن إبراهیم القطان قرائة علیه وعن کتاب أبی عبیدة فی (غریب الحدیث) وعن (اصلاح المنطق) لابن السکیت (والجمهرة) لأبی بکر بن درید قال فی (معجم الأدباء: ج ۴ ص ۸۴): [هو کتاب جلیل لم یصنف مثله..] طبع بمصر أخیرا.

(۵۸۰۰: المقباس فی فضائل بنی العباس) قال المیرزا عبد الله الأفندی فی (الریاض): [انه نسبه بعض الفضلاء إلی السید الاجل النسابة فخار بن معد الموسوی وهو بعید من مثله]. أقول: استبعاد فیه مع احتمال أعماله للتقیة بل هو الظاهر من شدة ابتلائه بهم.

(۵۸۰۱: مقباس الکرامة فی شرح تبصرة العلامة) للشیخ أبی القاسم ابن الشیخ محمد حسن المامقانی (۱۲۸۵ ۱۳۵۱)، مجلد ضخم من

أول الطهارة إلى آخر الخمس بخطه الشریف عند ولده الشیخ عبد المحسن المعاصر.

(۵۸۰۲: مقبول ترجمه) ترجمة للقرآن بلسان الأردو، للمولوی أحمد المستبصر الدهلوی، المتوفی سنة ۱۳۴۰ مطبوع.

(۵۸۰۳: المقبولة الحسینیة) أرجوزة فی شرح وقعة الطف وبعضی ما یتعلق بسید الشهداء (ع)، للشیخ هادی بن الشیخ عباس بن الشیخ علی بن جعفر کاشف الغطاء المعاصر، طبع فی النجف سنة ۱۳۴۲ بمباشرة الشیخ صادق الکتبی، وذکر هو وجه التسمیة.

(۵۸۰۴: المقت والتوبیخ) لأبی عبد الله الحسین بن عبید الله السعدی، صاحب کتاب (المؤمن والمسلم) الکبیر الآتی، ذکره النجاشی.

(۵۸۰۵: المقتبس) لامام اللغة أبی بکر محمد بن الحسن بن درید، صاحب (الجمهرة) و (المقصورة) المشهورة، المتوفی سنة ۳۲۱.

(۱۶)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، الفقیه الشیخ محمد حسن المامقانی (۱)، یوم عاشوراء (۱)، کتاب کتاب المؤمن للحسین بن سعید (۱)، کتاب غریب الحدیث لابن قتیبة (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، بنو عباس (۱)، الحسین بن عبید الله السعدی (۱)، محمد بن الحسن بن درید (۱)، علی بن إبراهیم (۱)، فخار بن معد (۱)، علی بن جعفر (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۲)، الخمس (۱)، الطهارة (۱)، التقیة (۱)

صفحه ۱۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷

(۵۸۰۶: المقتبس) للامام المرزبانی وله کتاب (المفصل فی علم البیان ۲۱: ۳۶۹) قال ابن الندیم فی (الفهرست): [ان (المقتبس) فی حوالی الثمانین ورقة فیه اخبار النحویین البصریین وأول من تکلم فی النحو وألفه، واخبار القراء والرواة من أهل البصرة والکوفة ومن نزل منهم ببغداد..]. أقول: وینقل عنه الیافعی المتوفی سنة ۷۶۸ فی (مرآت الجنان) واقعة اثنتین وثلاثین، وترجمنا المؤلف فی (طبقات اعلام الشیعة، نوابغ الرواة: ۲۹۴) وفی (مصفی المقال) القائمة (۴۱۹).

(۵۸۰۷: مقتبس الأثر ومجدد ما دثر) فهرس مبسوط للأسماء والکنی والألقاب للحاج الشیخ محمد حسین الجندقی المولود. ۱۳۲ عدة مجلدات بخطه کما ذکرنا فی ترجمة المؤلف فی (طبقات اعلام الشیعة، النقباء: ۸۹۳) (۵۸۰۸: مقتبس الأنوار من الأئمة الأطهار) فی تفسیر القرآن للمولی محمد مؤمن السبزواری المتوفی بین سنة ۱۰۷۰ إلی ۱۰۷۷ ذکر فی أوله أنه بعد اشتغاله بالأصولین سنین ورأی أن النجاة فی التمسک بأحادیث آل الرسول (ص) فجد فی علم الحدیث تصحیحا ومقابلة وغیرها وأراد ان یکتب تفسیرا علی ما أخذ عن أهل البیت الذین خوطبوا بالقرآن فشرع فیه، وفرغ عن تفسیر سورة البقرة سنة ۱۰۵۹ وعن سورة الأعراف سنة ۱۰۶۹ وکتب من الأنفال إلی آیة ۲۴ وأدرکه الاجل والنسخة بخط السید علی الاسترآبادی سنة ۱۰۷۷، ودعی للمؤلف فی التاریخ بالرحمة وله حواشی علیه أوائلها منه مد ظله وأواخرها منه ره، والنسخة فی مکتبة مدرسة سپهسالار أوله: [الحمد لله الذی شرفنا بعبودیة] ... ومر بعنوان (تفسیر الأمیر محمد مؤمن) فی (ج ۴ ص ۳۱۶) (۵۸۰۹: مقتبسات الرمل) رسالة مبسوطة فی الرمل، فی سبعة کراریس للشیخ احمد القطیفی کما ذکره. وله (سلم الوصل) أیضا مر ذکره فی السین (ج ۱۲ ص ۲۲۱) بعنوان (سلم الوصول).

(۵۸۱۰: مقباس المصابیح) فارسی فی الأدعیة الواردة فی تعقیبات الصلوات وغیرها، للمولی محمد باقر بن محمد تقی المجلسی الأصفهانی المتوفی سنة ۱۱۱۰

(۱۷)

مفاتیح البحث: أهل بیت النبی صلی الله علیه وآله (۱)، کتاب تفسیر القرآن لعبد الرزاق الصنعانی (۱)، مدینة الکوفة (۱)، العلامة المجلسی (۱)، محمد باقر بن محمد تقی (۱)، علی الأسترآبادی (۱)، سورة الأعراف (۱)، مدینة البصرة (۱)، سورة البقرة (۱)، ابن الندیم (۱)، القرآن الکریم (۱)، الوفاة (۳)، التعقیب (۱)

صفحه ۲۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸

أوله: [الحمدلله الذی جعل الصلاة للمؤمنین معراجا..] وهو فی ۵۵۰۰ بیت ومطبوع سنة ۱۲۶۲ وبعدها کتبه باسم الشاه سلیمان فی عشرة فصول فرغ منه ۱۰۹۶ ونسخة عصره بخط جید کتابتها ۱۱۰۷ وقوبلت بخط المؤلف عند الشیخ حسین القدیحی وأخری بطهران (الملیه ۹۱۶ ف) کتابته ۱۰۹۶، وادعی صاحب الفهرست أنه بخط المؤلف (۵۸۱۱: مقباس الهدایة فی علم الدرایة) للشیخ عبد الله بن الشیخ محمد حسن ابن عبد الله المامقانی المعاصر ذکره فی فهرس تصانیفه وقد طبع فی ۱۳۴۵.

(۵۸۱۲: مقبس الیاقوت فی فضل السکوت) للشیخ المرتضی بن محمد الحسن بن محمد إبراهیم بن محمد هادی بن محمد قاسم المظاهری الأصفهانی المعاصر. طبع.

(۵۸۱۳: مقتدای شروح) أو (شرح کلیات موجز) لعلاء الدین بن نفیس (م ۶۸۷: شرع الشارح فیه سنة (۱۰۹۹). وفی (۲۱ ع ۱ / ۱۱۰۴) (سنة السادسة والثلاثین من جلوس عالمگیر) فرغ من الفن الثالث منه. وفرغ من الفن الرابع منه سنة (۱۱۰۶). أول الجزء الثانی منه: [چون از تحریر دفتر أول از کتاب موجز تصنیف..

بعون عنایت ایزدی فراغ دست داد، بعد از ادای شکر بر نعمت، خواستم..] یوجد مجلدان منه ۱ و ۲ فی لاهور (پنجاب پبلک الابریری ۶۱۰ علی. لا) من القرن الثانی عشر. کما فی فهرسها ومر (شرح موجز القانون) فی (ج ۱۴ ص ۹۵) کما مر شروح (القانون) فی (ج ۱۳ ص ۳۸۹).

(۵۸۱۴: المقتصد) فی علم التصریف والعروض لأبی نزار الترکی المذکور دیوانه فی (ج ۹ ص ۵۰) ومر له المقامات (ج ۲۲: ۷).

(۵۸۱۵: المقتصر) إسماعیل، راجع ایوانف: ۸۶. ولعله متحد مع (المقتصر فی الفقه) الآتی.

(۵۸۱۶: المقتصر فی الفقه) للقاضی أبی حنیفة المغربی المصری المذکور فی (ج ۹ ص ۴۰) ذکر فی مقدمة طبع کتابه (الهمة) وترجمنا المؤلف فی (النوابغ: ۳۲۴) (۵۸۱۷: المقتصر من شرح المختصر) هو مقتصر ومختصر من (المهذب البارع) الذی هو شرح (المختصر النافع) تصنیف المحقق الحلی ولیس

(۱۸)

مفاتیح البحث: کتاب المهذب البارع لابن فهد الحلی (۱)، کتاب المختصر النافع للمحقق الحلی (۱)، مدینة طهران (۱)، إبراهیم بن محمد (۱)، المرتضی بن محمد (۱)، الحسن بن محمد (۱)، المحقق الحلی (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹

کما زعمه (کشف الحجب) من أن (المقتصر) شرح (إرشاد الأذهان إلی احکام الایمان) تصنیف العلامة الحلی و (المقتصر) لابن فهد الحلی صاحب (المهذب) أیضا کما مر فی (ج ۱۴ ص ۵۸) وقد صرح بأنه مقتصر عن (المهذب البارع) الذی هو شرح (المختصر النافع) فی دیباجته قال ره بعد مدحه لکتابه (المهذب..) ما لفظه: [لکن المبتدی قلیل الحظ منه فربما استکبر حجمه واستغلق فهمه اختصرت منه ما یمکن الإشارة إلی خلافاته وایضاح ترادفاته..] فلابن فهد شرحان علی (المختصر النافع): ۱ الکبیر الموسوم ب (المهذب البارع) ۲ الصغیر المختصر منه الموسوم ب (المقتصر) وقد أحال فی آخر (المقتصر) التفصیل إلی کتابه (المهذب) وهو شرح حامل المتن بقال أقول وذکر فی أوله ما اصطلحه من أسامی الکتب والمصنفین للاختصار والنسخة موجودة فی خزانة کتب سیدنا الشیرازی بسامراء وخزانة الشیخ علی آل کاشف الغطاء وغیرها مثل کتب الشیخ منصور الساعدی والسید محمد الیزدی و نسخة

بخط السید محمد علی العریضی کتبها عن نسخهٔ خط شیخه ومفیده الشیخ نصر الله بن برقع الطرفی وهو نقله عن خط شیخه الشیخ حسین بن مفلح الصیمری وهو عن نسخهٔ خط المؤلف ونسخهٔ العریضی عند السماوی وفی اخرها (شرح ترددات النافع) للشیخ علی القطیفی [متعه الله لآماله فی صفر ۹۹۵] کما مر فی (ج ۱۳ ص ۱۴۵) وعنده نسخهٔ أخری بخط الشیخ أحمد بن الشیخ المنصوری علی بن الشیخ عوفی بن الشیخ حسان بن الشیخ نصر الله بن الشیخ حسب الله بن الشیخ المنصوری فرغ منه (۲۲ رمضان ۱۰۹۳) وعلی النسخهٔ الأولی هذه الرباعیهٔ:

إذا أشکل الامر فی المختصر * ورمت علی حله المقتصر فلذ بالمهذب فی شرحه * فإن لم تجده فبالمقتصر أوله: [الحمد لله القدیم الدیان الکریم المنان مفضل نوع الانسان..] ونسخهٔ بخط الشیخ عبد الله بن مساعد فی سنهٔ (۱۰۸۸) عند سلطان المتکلمین بطهران وأخری بخط الحسن بن أحمد بن محمد بن فضل المارونی العاملی فرغ منه لیلهٔ الخمیس (۱۲ ع ۱ ۸۱۶) وفی آخره صورهٔ خط المصنف أحمد بن محمد بن فهد وانه فرغ منه یوم الجمعهٔ

(۱۹)

مفاتیح البحث: کتاب المهذب البارع لابن فهد الحلی (۲)، کتاب المختصر النافع للمحقق الحلی (۲)، العلامهٔ الشیخ کاشف الغطاء (۱)، مدینهٔ سامراء المقدسهٔ (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، الحسن بن أحمد بن محمد (۱)، ابن فهد الحلی (۱)، العلامهٔ الحلی (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۱)

صفحه ۰۲۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۲۰

۲۳ رمضان ۸۰۶. والکاتب کتبه لنفسه وهو من تلامیذ ابن فهد وترجمه فی (الریاض) ونسخهٔ (الرضویهٔ) کتابتها سنهٔ (۱۱۱۳) بخط محمد بن الشیخ حبیب الله وترجمنا المؤلف ابن فهد فی (المصفی: ۶۳).

(۵۸۱۸: المقتصر من المختصر) فی الفقه للرجالی المعروف بابن داود معاصر العلامهٔ ذکره فی ترجمهٔ نفسه فی رجاله المذکور فی (ج ۱۰ ص ۸۴) وترجمناه فی (المصفی: ۱۲۶).

(۵۸۱۹: مقتصر المقال فی علم الرجال) للسید عبد الله الحسینی الأصفهانی مر ذکره فی (ج ۱۰ ص ۱۲۸) وترجمنا المؤلف فی (المصفی: ۲۴۵) وفی النقباء: ۱۲۱۰).

(۵۸۲۰: المقتضب) فی اسم المفعول الثلاثی فی معتل العین، لابن جنی صاحب (المصنف) و (معانی أبیات المتنبی) المذکورتان فی (ج ۲۱ ص ۱۳۱ و ۲۰۴) ذکره فی (نامهء دانشوران) وطبع فی لیبسیک سنهٔ (۱۹۰۴ م) وترجمنا المصنف فی (النوابغ: ۱۶۵).

(۵۸۲۱: المقتضب) فی النحو، للمبرد النحوی صاحب (معانی القرآن) المذکور فی (ج ۲۱ ص ۲۰۵) نسبه إلیه ابن الندیم و (کشف الظنون) وموجود فی الخزانهٔ الخدیویهٔ مأخوذا عن نسخهٔ عتیقهٔ فی مکتبهٔ کوپریلی کتابتها سنهٔ (۳۴۷) بخط مهلهل بن أحمد فیه وجوه العربیهٔ واعراب الأسماء والافعال فی مجلدین.

(۵۸۲۲: المقتضب من جمهرهٔ النسب) لهشام الکلبی صاحب (المسوخ فی القرآن) المذکور فی (ج ۲۱ ص ۲۹) وغیره. أوله: [قال هشام بن محمد بن السائب الکلبی..] وقد اقتضبها شهاب الدین أبو عبد الله یاقوت بن عبد الله الحموی الرومی البغدادی المتوفی سنهٔ ۶۲۶ من تغییر حتی أنه لم یجعل له خطبهٔ فهو فی الحقیقهٔ من کتب الکلبی ومن آثاره الباقیهٔ والنسخهٔ بقلم عادی قدیم فی (۱۱۱) ورقهٔ موجودهٔ فی المکتبهٔ الخدیویهٔ ومن آثاره الباقیهٔ أیضا کتابه (الملوکی) فی النسب و (المنزل الکبیر) أیضا فی النسب و (نسب الخیل) و (المعمرین) و (الجمهرهٔ) کلها موجودهٔ

(۲۰)

مفاتیح البحث: کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، أبو عبد الله (۱)، هشام بن محمد (۱)، ابن الندیم (۱)، القرآن الکریم (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۳

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۱

وذکر فی محله وترجمناه فی (المصفی: ۴۹۳).

(۵۸۲۳: مقتضب الأثر فی النص علی عدد الأئمة الاثنی عشر) لابن عیاش الجوهری صاحب (الاشتمال ۲: ۱۰۱) أوله: [الحمد لله المبتدء خلقه بالنعم وایجادهم بعد العدم..] قال فیه [وقد ذکرت فی کتابی هذا من مقتضب الآثار ما أرته إلینا رواة الحدیث من مخالفینا من النص علی أئمتنا من الروایات الصحیحة والتوقیف علی أسمائهم وأعیانهم وأعدادهم موافقا لروایاتنا، فنقلته عنهم نقل متلو (متلق ط) له بالقبول..] وهو فی ثلاثة أجزاء وفی الثانی أورد أسمائهم من الکتب السماویة وفی الجزء الثالث أورد جملة من الاشعار فی أعدادهم قبل کمال عددهم ومددهم. والنسخة فی خزانة کتب المیرزا محمد الطهرانی وحسب أمره طبع فی سنة (۱۳۴۶) ورأیت نسخة منتسخة من أصل کتبه محمد بن أحمد بن محمد بن عبد الکریم بن..، أبو الفتوح الهمدانی فرغ منه لیلة (۲۲ شعبان عظم الله قدره سنة ۵۷۵) وکتب علی النسخة المذکورة فی التاریخ المذکور أعنی شعبان ۵۷۵ عبد الله بن جعفر بن محمد بن موسی بن جعفر ابن محمد بن أحمد العباس الدوریستی المذکور فی (ج ۱ ص ۲۰۳) بخطه ما لفظه:

[مات مصنف الکتاب سنة ۴۰۱] وحکی فی (الامل ترجمة عبد الله الدوریستی عن منتجب الدین ولکن لیس فیه ترجمة أبی الفتوح الهمدانی الکاتب للأصل مع أنه أیضا من العلماء الاعلام وحملة الأحادیث کما کتب له من الإجازة الشیخ أبی محمد عبد الله الدوریستی المذکور فی شعبان ۵۷۵ بل ولده أیضا من العلماء المحدثین وقد شارکه الدوریستی فی إجازة والده وصورة الإجازة موجودة فی مستدرک الإجازات. ومر ذکر المؤلف فی (ج ۱ ص ۲۰۳) کما ترجمناه فی (طبقات أعلام الشیعة، النابس فی القرن الخامس: ۲۳ وفی النوابغ: ۵۱) وفی (المصفی: ۶۲).

(۵۸۲۴: المقتطفات) أو المختارات من نوادر مستملحة تاریخیة وشعریة، فی مجلدین، للسید جواد الشبر، مجلدین بخطه وله (سوانح الأفکار) و (شواهد الأدیب) و (المطالب النفیسة) کما مر الجمیع.

(۵۸۲۵: المقتل) لأبی الحسن الشهیر بالشافعی صاحب (المفید فی الحدیث

(۲۱)

مفاتیح البحث: کتاب الإرشاد للشیخ المفید (۱)، عبد الله بن جعفر الطیار بن أبی طالب علیه السلام (۱)، کتاب الفتوح لأحمد بن أعثم الکوفی (۲)، شهر شعبان المعظم (۳)، محمد بن موسی بن جعفر (۱)، محمد بن أحمد بن محمد (۱)، محمد بن أحمد (۱)، عبد الکریم (۱)، القتل (۱)، الجود (۱)، الموت (۱)

صفحه ۲۴

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۲

۲۱: ۳۷۴) یروی عنه النجاشی بتوسط شیخه أحمد بن عبد الواحد بن عبدون وذکرنا ترجمته فی (النوابغ: ۲۳۱).

(۵۸۲۶: مقتل ابن أشعث) لأبی مخنف الأزدی صاحب (المغازی ۲۱:

۲۸۹) یروی عنه هشام الکلبی صاحب (المقتضب من کتاب جمهرة النسب: ج ۲۲ ص ۲۰) وغیره وترجمناه فی (المصفی: ۲۸۲).

(۵۸۲۷: مقتل ابن شهرآشوب) ینقل عنه أبو جعفر الحسینی فی (شرح الشافیة ۱۳: ۳۱۵) ومر لابن شهرآشوب (معالم العلماء) فی (ج

۲۱ ص ۲۰۱) کما ترجمناه فی (المصفی: ۴۱۴).

(مقتل ابن عیش) اسمه (عبرات العین) کما مر فی (ج ۱۵ ۲۱۲) وترجمنا المؤلف فی (المصفی: ۳۵۳).

(مقتل ابن نما) لجعفر بن أبی إبراهیم محمد الحلی مر باسمه (مثیر الأحزان) فی (ج ۱۹ ص ۳۴۹).

(۵۸۲۸: مقتل أبی الخطاب رض) لأبی جعفر محمد بن عبد الله بن مهران من أبناء الأعاجم، یروی عنه البرقی کما ذکره النجاشی وله (مناقب أبی الخطاب) یأتی ویأتی (مقتل عمر رض).

(۵۸۲۹: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) موجود فی مکتبۀ جزیرۀ رودس فلیراجع مؤلفه.

(۵۸۳۰: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) کبیر لبعض الأصحاب موجود فی خزانۀ کتب المولی محمد علی الخوانساری بالنجف.

(۵۸۳۱: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فارسی کبیر أیضا فیه الضعاف عند الشیخ محمد تقی الصحاف بالکاظمیۀ.

(۵۸۳۲: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) الفارسی الکبیر المرتب علی ثمانیۀ مجالس والمجلس الثامن فی عذاب قتلۀ الحسین (ع) فی نفختین: أولهما فی العذابات النازلۀ علی بعضهم من دعاء الحسین (ع) والثانیۀ فی عذابات المختار بن أبی عبیدۀ،

(۲۲)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۶)، المختار بن أبی عبیدۀ الثقفی (۱)، مدینۀ الکاظمین (۱)، کتاب معالم العلماء (۱)، کتاب مثیر الأحزان (۱)، مدینۀ النجف الأشرف (۱)، محمد بن عبد الله بن مهران (۱)، أحمد بن عبد الواحد (۱)، ابن شهرآشوب (۲)، القتل (۱۱)

صفحه ۲۵

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۲۳

وله خاتمۀ فی دفع اعتراض الجهال بأنه لم سلط الله عدوه علی حبیبه ولم أقدم الحسین (ع) عالما باهلاك نفسه موجود فی کتب الحاج شیخ عبد الحسین الطهرانی بکربلاء وهو لبعض المتأخرین ما عرفت مؤلفه.

(۵۸۳۳: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للأخباری الشهیر بابن واضح صاحب (تاریخ الیعقوبی ۳: ۲۹۶) المتوفی بعد سنۀ ۲۹۲ أو سنۀ ۲۹۴ وهو متأخر عن أبی مخنف صاحب (مقتل ابن أشعث ۲۲ ص ۲۲) حققه وطبعه وترجمه بالأردویۀ السید مجتبی حسن الکامون پوری بالهند سنۀ ۱۳۷۰.

(۵۸۳۴: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لأبی إسحاق إبراهیم بن إسحاق النهاوندی الأحمری سمع منه القاسم بن محمد الهمدانی سنۀ ۲۶۹، ذکره النجاشی.

(۵۸۳۵: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لأبی إسحاق إبراهیم الثقفی صاحب (کتاب المعرفۀ ۲۱: ۲۴۳) وهو من ولد عم المختار بن أبی عبیدۀ الثقفی کما فی النجاشی وفهرس الطوسی وفی الأخیر أنه وفد إلیه جماعۀ من القمیین وکان یسکن بأصفهان وسألوه الانتقال إلی قم فلم یقبل وترجمناه فی (المصفی: ۸).

(۵۸۳۶: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فارسیا بلیغا للفاضل میرزا محمد إبراهیم الملقب من ناصر الدین شاه ببدایع نگار بعد والده الآقا محمد مهدی الطهرانی الفه باسم ناصر الدین شاه وطبعه سنۀ ۱۲۸۶ وکتب علیه قوله: [فمن مبلغ عنی الحسین رسالۀ توجع منها أنفس وقلوب..] ما سماه فی الکتاب لکن عبر عنه فی (المآثر) ب (فیض الدموع) کما مر فی (ج ۱۶ - ص ۴۰۷) ومر للمؤلف (شرح النهج ج ۱۴ ص ۱۱۳). (۵۸۳۷: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ أحمد بن نعمۀ الله بن خواتون تلمیذ الشهید الثانی.

(۵۸۳۸: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لأبی القاسم الأصبغ بن نباته المجاشعی التمیمی الحنظلی، من خاصۀ أصحاب الأمیر (ع) ومن شرطه الخمیس، وعمر بعده طویل وتوفی بعد المائۀ، ذکره الشیخ فی (الفهرست) وذکر اسناده إلیه

(۲۳)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۷)، مدینهٔ کربلاء المقدسهٔ (۱)، المختار بن أبی عبیدهٔ الثقفی (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۲)، مدینهٔ إصفهان (۱)، یوم عرفهٔ (۱)، إبراهیم بن إسحاق (۱)، أحمد بن نعمهٔ الله (۱)، الأصبغ بن نباتهٔ (۱)، محمد الهمدانی (۱)، الهند (۱)، الشهادهٔ (۱)، الحج (۱)، القتل (۷)

صفحه ۲۶٠

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۲۴

عن أبی الجارود الزیدی عنه. أقول والظاهر أنه أول من کتب مقتل الحسین وکتابه أسبق کتب المقاتل (۵۸۳۹: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی محمد باقر الیزدی المعاصر الحائری المدفن، موجود فی کربلا عند أحفاده (۵۸۴۰: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لجابر الجعفی المتوفی سنهٔ ۱۲۸ علی أحد الأقوال ومر له (التفسیر ۴: ۲۶۸).

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لابن نما مر بعنوان (مثیر الأحزان ۱۹: ۳۴۹).

(۵۸۴۱: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسد میرزا حسن بن السید علی القزوینی الموسوی النجفی نزیل جسر الکوفهٔ المولود سنهٔ ۱۳۱۹ والمتوفی لیلهٔ الفطر سنهٔ ۱۳۵۸. أوله: [الحمد لله الذی تفرد بوحدانیهٔ..] فرغ منه سنهٔ ۱۳۴۸ وفی آخره تعریب کلام موسیو ماربین الألمانی فی فلسفهٔ شهادهٔ الحسین (ع) رأیت النسخهٔ بخطه بعد وفاته عند والده.

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی حسن الشعبان کردی الرئیس المشهور المصنف فی فنون وولداه الفاضلان الآقا جمال الدین والآقا صدر الدین کانا فی طهران سنهٔ ۱۳۰۶ ذکره فی (المآثر) اسمه (ریاض الأحزان) طبع سنهٔ (۱۳۰۵) کما مر فی (ج ۱۱ ص ۳۱۷).

(۵۸۴۲: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسید حسین الکاشانی صاحب (الفقه الأصیل ۱۶: ۲۹۱) قال ولده السید محمد المعاصر انه فی ۶۰۰۰ بیت وقد ضاع فی طریق الحج. وترجمنا المؤلف فی (طبقات أعلام الشیعهٔ، الکرام ۳۹۳) و (المصفی: ۱۴۶) (۵۸۴۳: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فی ثلاثین مجلسا لتمام أیام شهر محرم کل مجلس لیوم. للشیخ حسین العصفوری مر له فی (ج ۲۰ ص ۳۱۶) (مریق الدموع) وفی (ج ۱۶ ص ۳۶۴) (الفوادح الحسینیهٔ) لعشرهٔ المحرم ووفیات کل من المعصومین لکل واحد مجلد مستقل وله اسم خاص به والقرائهٔ منها معمولهٔ

(۲۴)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۸)، کتاب مقتل الحسین علیه السلام للخوارزمی (۱)، مدینهٔ کربلاء المقدسهٔ (۱)، کتاب مثیر الأحزان (۱)، مدینهٔ الکوفهٔ (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، جابر الجعفی (۱)، جمال الدین (۱)، الحج (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۱)، الشهادهٔ (۱)، القتل (۷)، الوفاهٔ (۱)

صفحه ۲۷٠

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۲۵

فی بلاد البحرین وترجمنا المؤلف فی (الکرام: ۴۲۷).

(۵۸۴۴: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی حسین البافقی صاحب (التحفهٔ الکسائیهٔ ۳: ۴۶۳) فارسی عند الشیخ علی أکبر الیزدی بخط المؤلف وضعه سنهٔ ۱۲۸۰ وترجمنا المؤلف فی (النقباء: ۶۵۱).

(۵۸۴۵: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی حیدر علی الشیروانی المذکور فی (ج ۱۰: ۱۱۵) ینقل عنه أبو جعفر محمد الحسینی فی (شرح الشافیهٔ: ج ۱۳:

۲۱۵) وترجمنا المؤلف فی (المصفی: ۱۶۴).

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ رفیع الکزازی سماه (بکاء العالمین).

کما مر فی (ج ۳ ص ۱۳۹) وترجمنا المؤلف فی (النقباء ۷۸۶).

(۵۸۴۶: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لزیاد التستری ینقل عنه الصدوق فی المجلس الثلاثین من الأمالی.

(۵۸۴۷: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لسلمهٔ الأزد ورقانی صاحب (تفسیر سورهٔ یاسین ۴: ۳۴۴) قال النجاشی له کتاب مولد الحسین ومقتله.

(۵۸۴۸: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ شریف الجواهری بن الشیخ عبد الحسین بن صاحب الجواهر. طبع سنهٔ ۱۳۳۰ وهو غیر (مثیر الأحزان) وترجمناه فی النقباء: ۸۳۷).

(۵۸۴۹: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسید صفی الدین الموسوی ینقل عنه المیر محمد أشرف فی (فضائل السادات ۱۶: ۲۵۹).

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمقرم. یأتی بعنوان (مقتل الحسین (ع)).

(۵۸۵۰: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی عبد الصاحب الخشتی المتوفی قبل سنهٔ ۱۲۷۴ قاله ولده المولی محمد جعفر عند ذکر کتبه ومر له (تحفهٔ الحبیب ۳: ۴۲۶) کما ترجمناه فی (الکرام: ۷۳۵).

(۵۸۵۱: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لعبد العزیز الجلودی صاحب

(۲۵)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱۱)، کتاب أمالی الصدوق (۱)، کتاب مثیر الأحزان (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، محمد الحسینی (۱)، عبد العزیز (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۲)، البکاء (۱)، القتل (۱۰)

صفحه ۰۲۸

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۲۶

(مسند أمیر المؤمنین ج ۲۱ ص ۲۶) وترجمناه فی (النوابغ: ۱۵۰) و (المصفی ۲۳۰).

(۵۸۵۲: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ علی بن علم بن رمضان فیه النقل عن منتخب الطریحی عنوانه قصهٔ، قصهٔ. وفیه مراثی الحاج میرزا خلیل ابن إبراهیم ومراثی مغامس وفی آخره قصهٔ العفیفهٔ بنت أمیر المؤمنین (ع). عند السید آقا التستری ولعله من أهل البحرین المتأخرین ومعه مراثی محمد بن عیسی بن عبد الحسین فی سنهٔ ۱۱۰۸.

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی علی القاریوزآبادی شارح (القواعد ۱۴: ۲۱) المتوفی فی زنجان واسمه (معدن الاسرار ج ۲۱ ص ۲۱۹) فی المواعظ والمناقب والمصائب ولذا یعبر عنه بالمقتل.

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لمحمد علی الکاظمی قال سیدنا فی (التکملهٔ) أنه یروی عنه ابن أخته الشیخ باقر بن الشیخ طالب بن الشیخ حسن بن الشیخ هادی مر باسمه (حزن المؤمنین ۶: ۳۹۸).

(۵۸۵۳: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ علی الکرادی رآه السید آقا التستری.

(۵۸۵۴: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لشیخنا المیرزا محمد علی المدرس الچهاردهی عند حفیده الشیخ مرتضی وهو صغیر وکبیره الفارسی اسمه (تحفهٔ الحسینیهٔ ۳ ص ۴۲۸) ومر للمؤلف (تبیان اللغهٔ ج ۳ ص ۳۳۳) وترجمناه فی (النقباء: ۱۵۴۸) و (المصفی: ۳۱۴).

(۵۸۵۵: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لعمارهٔ الحیوانی صاحب (المغازی ۲۱: ۲۸۹) ذکره النجاشی. (۵۸۵۶: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فارسی للشیخ فتح علی الزنجانی المتوفی بالنجف وهو ابن أخی الحاج قربان علی الزنجانی علی ما مر عند ذکر تفسیره فی (ج ۴ ص ۲۹۷).

(۲۶)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۷)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، محمد بن عیسی (۱)، الحزن (۱)، الحج (۲)، القتل (۷)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۲۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷

(۵۸۵۷: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لفخر الدین الطریحی، صاحب (مجمع البحرین: ۲۰: ۲۲) موجود فی مکتبة المولی محمد علی الخوانساری بالنجف وهو غیر منتخبه وترجمناه فی (المصفی: ۳۵۰).

(۵۸۵۸: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فی مجلدین للشیخ فضل علی القزوینی صاحب (مذهب وجعفر ۲۰: ۲۵۸) یوجد عند ولده الآقا محمود.

(۵۸۵۹: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لأبی مخنف صاحب (مقتل ابن أشعث ۲۲: ۲۲) طبع علی الحجر فی بمبئی، أیضا منضما إلی المجلد العاشر من (البحار) فی سنة ۱۲۸۷. أوله: [حدثنا أبو المنذر هشام بن محمد بن السائب الکلبی..] ونسبته إلیه مشهورة لکن الظاهر أن فیه بعض الموضوعات وقد حققه شیخنا النوری فی (اللؤلؤ والمرجان).

(۵۸۶۰: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للمولی محمد الخوسفی القائنی المعروف بفرشته. قال المعاصر البیرجندی فی (بغیة الطالب) أن العلماء ینقلون عنه.

(مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسید محمد الحائری. ینقل عنه المجلسی فی (البحار) وعنه فی (تظلم الزهراء) نسخة عند الشیخ محمد رضا فرج الله واسمه (تسلیة المجالس) کما مر فی (ج ۴ ص ۱۷۹) و (ج ۱۲ ص ۹۴).

(۵۸۶۱: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لأبی جعفر محمد الأشعری المعروف بدبة شبیب المذکور رجاله فی (ج ۱۰ ص ۱۴۲) وترجمناه فی (المصفی ۳۹۰) وفی (النوابغ: ۲۴۶).

(۵۸۶۲: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسید نجم الدین محمد بن أمیر کابن أبی الفضل الجعفری القوسینی. ذکره الشیخ منتجب الدین.

(۵۸۶۳: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ الطوسی المذکور رجاله فی (ج ۱۰ ص ۱۲۰) ذکره فی (الفهرست) وترجمناه فی (النابس: ۱۶۱) وفی المصفی: ۴۰۲).

(۵۸۶۴: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ أبی خمسین الأحسائی

(۲۷)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۹)، مدینة النجف الأشرف (۱)، العلامة المجلسی (۱)، الشیخ الطوسی (۱)، محمد الأشعری (۱)، هشام بن محمد (۱)، أبو المنذر (۱)، القتل (۱۰)

صفحه ۰۳۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸

المتوفی سنة ۱۳۱۶ والمذکور غلطا فی (ج ۲۱ ص ۸۰) بعنوان أبی حسین. کبیر فی مجلدین ذکره السید ناصر بن هاشم الأحسائی المعاصر.

(۵۸۶۵: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لمحمد العلابی صاحب (کتاب الحدیث ۶: ۳۶۲) مولی بنی علاب البصری توفی ۲۹۸. ذکره

النجاشی.

(۵۸۶۶: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لمحمد بن علی البزاز، والنسخة بخط المؤلف فی مکتبات بروجرد فرغ منه سنة ۱۲۰۳. أوله: [الحمد لله المتجلی لعباده من أفق الألباب..] (۵۸۶۷: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ الصدوق. أحال إلیه فی (الخصال ص ۳۵) أن فیه ما رواه من فضائل العباس (ع) وترجمناه فی (النوابغ: ۲۸۷).

وفی (المصفی: ۱۴).

(۵۸۶۸: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لمحمد بن علی بن الفضل بن تمام ابن سکین من ولد شهریار الأصغر وشیخ ابن الغضایری وفی طبقة الصدوق، وترجمناه فی (النوابغ: ۲۹۰).

(۵۸۶۹: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للواقدی المدنی البغدادی صاحب (کتاب الآداب ۱: ۱۰) ومر رجاله فی (ج ۱۰ ص ۱۴۷) وترجمناه فی (المصفی: ۴۲۱).

(۵۸۷۰: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ محمد بن محمد بن مساعد ابن العیاش العاملی المعاصر للشهید الثانی.

(۵۸۷۱: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ محمد بن یوسف البحرانی الضبیری النعیمی المذکور فی (ج ۱ ص ۲۴۹) الشهید بأیدی الخوارج فی البحرین سنة ۱۱۳۱ ذکره فی (اللؤلؤة).

(۵۸۷۲: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) مختصرا للسید مصطفی اللکهنوی یوجد فی خزانته. ومر له (معرب عین الحیاة: ۲۱: ۲۴۰).

(۵۸۷۳: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لمعمر بن المثنی. روی عنه السید ابن طاوس فی (اللهوف).

(۲۸)

مفاتیح البحث: أبو الفضل العباس بن علی أمیر المؤمنین علیهما السلام (۱)، الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۹)، أبو عبیدة معمر بن المثنی (۱)، کتاب اللهوف فی قتلی الطفوف (۱)، محمد بن علی بن الفضل بن تمام (۱)، محمد بن محمد بن مساعد (۱)، الشیخ الصدوق (۲)، ابن الغضائری (۱)، محمد بن یوسف (۱)، محمد بن علی (۱)، الخوارج (۱)، الشهادة (۱)، القتل (۹)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۳۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹

(۵۸۷۴: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) لنصر بن مزاحم المنقری العطار ذکره النجاشی.

(۵۸۷۵: مقتل أبی عبد الله الحسین ع للمولی محمد نصیر النائنی، فارسی ینقل عنه البسطامی فی (سرور العارفین) بهذه العنوان وهذه النسبة، کما مر فی (ج ۱۲ ص ۱۷۵).

(۵۸۷۶: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للشیخ محمد هادی الطهرانی. ینقل عنه السید صالح الحلی القاری غرائب ورأیته بخط المؤلف فی المبیضة. أوله:

[الحمد لله رب..] له مقدمة ذات مقامات ست): أولها اثبات إمامته مفصلا مع بسط الکلام فی حدیث الغدیر بحیث یعد رسالة مستقلة فی الإمامة وبعد المقامات شرع فی بیان أحواله من أول خلافة یزید إلی آخر مصائبه، یوجد عند السید هادی بن السید حسین الإشکوری ومر للمؤلف (محجة العلماء ۲۱: ۱۴۶).

(۵۸۷۷: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) للسید هاشم بن سلیمان الحسینی التوبلی البحرانی المذکور فی (ج ۱۰ ص ۱۵۹) وترجمناه فی (المصفی: ۴۸۹).

(۵۸۷۸: مقتل أبی عبد الله الحسین ع) فارسی متعرض للنکات. للمیرزا هدایة الله بن الشیخ صادق القزوینی ولد ۱۲۸۲ وأشرنا إلی

ترجمته عند ذکر أبیه فی (النقباء ۸۶۵).

(۵۸۷۹: مقتل أبی عبـد الله الحسـین ع) للشـیخ یوسف بن الحسن بن علی البلادی، المعاصـر للشـیخ الحر، المترجم فی (الامل) قال فی (أنوار البدرین) أنه مرتب علی مجالس نظیر مقتل الطریحی المعروف بمنتخب.

(۵۸۸۰: مقتل أبی عبـد الله الحسـین ع) للمیرزا یوسف بن زین العابـدین ابن محمـد علی القره داغی التبریزی، المتوفی بالکاظمیة سـنة ۱۳۳۷، عند ولده المیرزا علی المشتغل فی النجف وینقل عن تصنیفه المذکور الفاضل الخیابانی فی (وقایع الأیام).

(مقتل أبی مخنف) مر بعنوان مقتل أبی عبد الله الحسین (ع) (۵۸۸۱: مقتل أمیر المؤمنین ع) لإبراهیم بن سلیمان بن عبد الله بن

(۲۹)

مفاتیـح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السـلام (۱)، الإمام الحسـین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۸)، مدینـة الکاظمین (۱)، مدینـة النجف الأشـرف (۱)، إبراهیـم بن سـلیمان (۱)، هاشم بن سـلیمان (۱)، یوسـف بن الحسن (۱)، حدیث الغدیر (۱)، نصر بن مزاحم (۱)، القتل (۱۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۲۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰

خالد النهمی، یرویه النجاشی بثلاث وسائط.

(۵۸۸۲: مقتل أمیر المؤمنین ع) لأبی إسـحاق إبراهیم الثقفی یوجد ذکره فی النجاشـی والفهرست للطوسی وینقل عنه السید بن طاوس فی (فرحة الغری:

ج ۱۶ ص ۱۵۹) عن نسخة کتابتها سنة ۳۵۵.

(۵۸۸۳: مقتـل أمیر المؤمنین ع) لأبـی الحسن البکری أسـتاذ الشـهید الثـانی کمـا ذکره فی (البحـار) لکن مر فی (الأنـوار ۲: ۴۰۹) أنه للأشـعری الـذی مقـدم علیه وله (وفاة فاطمـة (ع)) أیضا ولذا ذکرته وأن کان خارجا عن الموضوع، والنسـخة فی مجموعة من موقوفة الحاج سید علی الإیروانی فی تبریز کما فی فهرسته والحاج مولی علی الخیابانی.

(۵۸۸۴: مقتل أمیر المؤمنین ع) لجابر الجعفی صاحب (مقتل أبی عبد الله ۲۲: ۲۴).

(۵۸۸۵: مقتل أمیر المؤمنین ع) للشـیخ حرز بن الشیخ علی بن الحسین البحرانی الشناطری العسکری، ذکره سلیمان البحرانی فی رسالة (تاریخ علماء البحرین) وقال أنه کبیر حسن الترتیب.

(۵۸۸۶: مقتل أمیر المؤمنین ع) للشیخ یحیی البحرانی الیزدی المذکور فی (ج ۱ ص ۲۱۵).

(۵۸۸۷: مقتل أمیر المؤمنین ع) للسـید عبد الجبار بن الحسـین الحسینی الموسوی البحرانی، معاصر المحدث الحر کما فی (أمل الآمل) وهو مبسوط متـداول فی بلاد القطیف البحرین یقرؤنه فی أیام الشـهادة وغیرها، وفیه خطبـة البیان المنسوبة إلی أمیر المؤمنین (ع) وفیه بعض الموضوعات مثل تکلم سـلمان مع الأمیر (ع) فی حال الخطبـة بمسـجد الکوفـة مع أنه توفی قبل الخلافـة الظاهریة له، ومثل فرار صعصـعة وزیـد ابنی صوحـان وإبراهیم بن مالـک الأـشتر إلی البحرین أیـام عبـد الملـک بن مروان عنه ولحوقه بهم وقتله لهم ودفنهم هناک مع أن صعصعة مات بالکوفة أیام معاویة وزید صاحب الرایة یوم الجمل وقتل فیه وإبراهیم قتل فیه مع مصعب بن الزبیر وقبره

(۳۰)

مفاتیـح البحث: الإمـام أمیر المؤمنین علی بن ابی طـالب علیهما السـلام (۷)، السـیدة فاطمة الزهراء سـلام الله علیها (۱)، مسجد، جامع الکوفة (۱)، السـید إبن طاووس (۱)، مدینـة الکوفة (۱)، إبراهیم بن مالـک الأـشتر النخعی (۱)، عبد الجبار بن الحسـین (۱)، علی بن الحسین (۱)، جابر الجعفی (۱)، القتل (۱۰)، الموت (۱)، الشهادة (۲)، الحج (۱)، الوفاة (۱)، الترتیب (۱)

صفحه ۰۳۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱

قرب الحميرات من أراضی الدجيل مشهور بقبر الشيخ إبراهيم.

(۵۸۸۸: مقتل أمير المؤمنين ع) لعبد العزيز الجلودی صاحب (مقتل أبی عبد الله الحسين: ۲۲: ۲۵).

(۵۸۸۹: مقتل أمير المؤمنين ع) لأبی بكر عبد الله بن محمد بن عبيد بن أبی الدنيا المتوفی سنة ۲۸۱ كما فی (تاريخ بغداد) ج ۱۰ ص ۹۱، والنسخة فی مكتبة الظاهرية بدمشق كما فی مجلد التاريخ الاسلامی من فهرستها المطبوع ۱۳۶۱ بدمشق ذيل عنوان مقتل علی ص ۸۲.

(۵۸۹۰: مقتل أمير المؤمنين ع) لغياث بن إبراهيم التميمی الأسدی البصری ساكن الكوفة، ذكره الشيخ فی الفهرست ومر تفسيره فی (ج ۴ ص ۲۹۶).

(۵۸۹۱: مقتل أمير المؤمنين ع) لأبی مخنف لوط بن يحيی، يروی عنه هشام الكلبی الذی توفی سنة ۲۰۵ صاحب (مقتل أبی عبد الله الحسين: ج ۲۲ ص ۲۷) (۵۸۹۲: مقتل أمير المؤمنين ع) لأبی عبد الله محمد بن زكريا بن دينار العلابی صاحب (مقتل أبی عبد الله الحسين ج ۲۲ ص ۲۸) ذكره النجاشی.

(۵۸۹۳: مقتل أمير المؤمنين ع) للشيخ محمد الضبيری البلادی صاحب (مقتل أبی عبد الله الحسين: ج ۲۲ ص ۲۸) ذكر فی بعض نسخ (اللؤلؤة).

(۵۸۹۴: مقتل أمير المؤمنين ع) لهشام الكلبی صاحب (المقتضب من الجمهرة ج ۲۲ ص ۲۰) وغيره.

(۵۸۹۵: مقتل أولاد مسلم) ضمن مجموعة من المقاتل بخط علی بن إبراهيم ابن الحسن البوری البحرانی وفيها وفاة الزهراء تأليف الشيخ حسين العصفوری والنسخة عند الشيخ مهدی شرف الدين التستری.

(۵۸۹۶: مقتل حجر بن عدی) لأبی مخنف صاحب (مقتل أمير المؤمنين (ع)) المذكور آنفا، وغيره.

(۵۸۹۷: مقتل حجر بن عدی) لنصر بن مزاحم الكوفی صاحب (مقتل أبی عبد الله الحسين: ج ۲۲ ص ۲۹) ومر (اخبار حجر بن عدی) فی (ج ۱ ص ۳۲۷)

(۳۱)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين علی بن ابی طالب عليهما السلام (۸)، كتاب تاريخ بغداد للخطيب البغدادی (۱)، مدينة الكوفة (۱)، عبد الله بن محمد بن عبيد (۱)، محمد بن زكريا بن دينار (۱)، غياث بن إبراهيم (۱)، حجر بن عدی الكندی (۳)، علی بن إبراهيم (۱)، لوط بن يحيی (۱)، نصر بن مزاحم (۱)، عبد العزيز (۱)، دمشق (۲)، القتل (۱۵)، الوفاة (۲)

صفحه ۰۳۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲

و (حجر بن عدی) فی (ج ۶ ص ۲۶۵).

(۵۸۹۸: مقتل حجر بن عدی) لهشام الكلبی صاحب (مقتل أمير المؤمنين (ع)): ج ۲۲ ص ۳۱).

(۵۸۹۹: مقتل الحسن بن علی ع) لأبی مخنف ومر له (مقتل حجر بن عدی).

(۵۹۰۰: مقتل الحسين ع) للحاج أشرف طبع بطهران فی هذا الأواخر كما فی بعض الفهارس.

(۵۹۰۱: مقتل الحسين ع) أو حديث كربلا للسيد عبد الرزاق المقرم مؤلف (زيد الشهيد ج ۱۲ ص ۸۸) طبع مكرا.

(مقتل الحسین ع) مر فی (ج ۴ ص ۱۳۳) بعنوان (ترجمة مثیر الأحزان) ترجمة مظاهر حسین النوگانوی المولود حدود سنة ۱۳۰۰ وذکرنا الأصل فی (ص ۲۲ بعنوان (مقتل ابن نما).

(۵۹۰۲: مقتل رشید ومیثم وجویریة بن مسهر) لهشام الکلبی صاحب (مقتل حجر بن عدی) المذکور آنفا ومر (تفسیر میثم التمار) فی (ج ۴ ص ۳۱۷).

(۵۹۰۳: مقتل زید الشهید وتواریخه) للسید محمد علی هبة الدین الشهرستانی ذکره فی فهرسه ومر (سوانح عمری زید الشهید ۱۲: ۲۵۴) والمظنون اتحادهما.

(۵۹۰۴: مقتل سادات) بلغة أردو، فی جزئین، لأبی القلم المولوی صغیر حسن الملقب بشمس الهندی. طبع بالهند وله (سوانح عمری مختار ۱۲: ۲۵۴) وذکرنا المؤلف فی (المصفی: ۲۰۳).

(۵۹۰۵: مقتل سعید بن العاص) لأبی مخنف صاحب (مقتل الحسن بن علی) المذکور آنفا ویأتی له (مقتل الضحاک بن قیس).

(۵۹۰۶: مقتل الشهداء) فارسی لأبی المفاخر الرازی المذکور فی (ج ۹ ص ۵۰) ینقل عنه فی (روضة الشهداء) کثیرا لا سیما من منظوماته منها نظم رجز قاسم بن الحسن (ع) ومنها نظم قول أهل الکوفة فی کتبهم إلی الحسین (ع).

(۳۲)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۲)، الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۴)، قاسم بن الإمام الحسن بن علی المجتبی علیهم السلام (۱)، میثم بن یحیی التمار النهروانی (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، کتاب مثیر الأحزان (۱)، مدینة الکوفة (۱)، العلامة السید هبة الدین الشهرستانی (۱)، مدینة طهران (۱)، حجر بن عدی الکندی (۴)، جویریة بن مسهر (۱)، الضحاک بن قیس (۱)، الحسن بن علی (۱)، الهند (۱)، الشهادة (۵)، القتل (۱۶)

صفحه ۰۳۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳

هیچ راهی نیست ما را جز وصال روی تو * هیچ دامی نیست ما را جز خم گیسوی تو (راجع ص ۱۶۴ من طبع ۷۵) ورجز قاسم فی ص ۲۵۷ وترجمة أبی المفاخر الرازی فی ص ۸۵۷ نقلا عن (کتاب الألباب) ج ۱ ص ۲۷۷، ان له قصاید کثیرة فی مدح الإمام الرضا (ع).

(۵۹۰۷: مقتل الشهداء) فارسی، للشاعر المتخلص بالعاصی، لم یعلم عصره ولکن تاریخ کتابة النسخة سنة ۸۸۷ فیظهر أنه مقدم علی (روضة الشهداء) للکاشفی المتوفی سنة ۹۱۰.

(۵۹۰۸: مقتل الشهداء) بلغة أردو، لمصطفی بیگم، منظوم طبع بالهند ومر لها (مفتاح الحاجات ۲۲: ۳۲۶).

(۵۹۰۹: مقتل الضحاک بن قیس) لأبی مخنف، کما ذکره ابن الندیم ومر له (مقتل سعید بن العاص ۲۲: ۳۲) و (أخبار الضحاک) فی (ج ۱ ص ۳۳۸) ولا یبعد اتحاد الکتابین.

(۵۹۱۰: مقتل العباس بن أمیر المؤمنین ع) للشیخ حسین القدیحی صاحب (الظهار الحزن المتراکم ۲: ۲۱۹) وترجمناه فی (النقباء: ۶۱۰) ویأتی له (مقتل علی بن الحسین ع).

(۵۹۱۱: مقتل العباس بن أمیر المؤمنین ع) فارسی مختصر، للسید مهدی بن السید محمد باقر الیزدی الحائری، المتوفی بالمشهد الرضوی، وهو الجزء الرابع من (أم الکتاب) الموجود عند السید هبة الدین.

(۵۹۱۲: مقتل عبد الله بن الزبیر) لأبی مخنف، کما ذکره النجاشی ومر له (مقتل الضحاک بن قیس) وذکرنا فی (ج ۱ ص ۳۴۰ و ۳۱۳) (أخبار عبد الله ابن الزبیر) و (أخبار ابن الزبیر).

(۵۹۱۳: مقتل عثمان رض) لأبی إسحاق الثقفی صاحب (مقتل أمیر المؤمنین ۲۲: ۳۰) ذکره النجاشی والشیخ فی الفهرست، ومر للمؤلف (أخبار عثمان ۱: ۳۴۱)

(۳۳)

مفاتیح البحث: أبو الفضل العباس بن علی أمیر المؤمنین علیهما السلام (۲)، الإمام علی بن الحسین السجاد زین العابدین علیهما السلام (۱)، الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، مدینة مشهد المقدسة (۱)، عبد الله بن الزبیر (۱)، الضحاک بن قیس (۲)، ابن الندیم (۱)، الهند (۱)، الحزن (۱)، الشهادة (۳)، القتل (۱۰)، الوفاة (۲)

صفحه ۰۳۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴

ولا یبعد اتحاد الکتابین.

(۵۹۱۴: مقتل عثمان رض) للمیر محمد عباس اللکهنوی صاحب (معراج المؤمنین ۲۱: ۲۳۵) وغیره. ذکره فی (التجلیات) وترجمنا المؤلف فی ج ۱۰ ص ۱۲۴) وفی (النقباء: ۱۰۱۰) وفی (المصفی: ۲۱۶).

(۵۹۱۵: مقتل عثمان رض) لعیسی بن مهران المذکور فی (ج ۱۰ ص ۱۳۹) ذکره النجاشی وترجمناه فی (المصفی: ۳۴۵).

(۵۹۱۶: مقتل عثمان رض) لأبی مخنف، کما ذکره النجاشی، ومر له (مقتل عبد الله بن الزبیر ۲: ۳۳).

(۵۹۱۷: مقتل عثمان رض) لهشام الکلبی الراوی عن أبی مخنف صاحب (مقتل رشید ومیثم ۲۲: ۳۲). ذکره النجاشی.

(۵۹۱۸: مقتل علی بن الحسین) للشیخ حسین القدیحی صاحب (مقتل العباس ۲۲: ۳۳).

(۵۹۱۹: مقتل عمر رض) للسید حسین المجتهد الکرکی، المتوفی بأردبیل سنة ۱۰۰۱ المذکور فی (ج ۱ ص ۱۸۳) ذکره فی (الریاض)، ویأتی للمؤلف (المقدمة الأحمدیة) قریبا.

(۵۹۲۰: مقتل عمر رض) للشیخ زین الدین علی بن مظاهر الحلی، إلیه ینسب (المسائل المظاهریة ج ۲۰ ص ۳۶۸). ذکره سیدنا الصدر، ومر فی (عقد الدرر، ج ۱۵ ص ۲۸۹) روایة الشیخ حسن الحلی عن علی بن مظاهر الواسطی فلعله رواه مقتله هذا فراجعه، وینقل عن هذا المقتل السید هاشم التوبلی صاحب (مقتل أبی عبد الله) فی بعض کتبه.

(۵۹۲۱: مقتل محمد بن أبی بکر) لعبد العزیز الجلودی صاحب (مقتل أمیر المؤمنین ۲۲: ۳۱) وغیره.

(۵۹۲۲: مقتل محمد بن أبی بکر) لأبی مخنف صاحب (مقتل عثمان ۲۲: ۳۳) وهو المراد بقول النجاشی مقتل محمد من دون النسبة، وقال

(۳۴)

مفاتیح البحث: عبد الله بن الزبیر (۱)، عیسی بن مهران (۱)، محمد بن أبی بکر (۲)، علی بن الحسین (۱)، عبد العزیز (۱)، القتل (۱۶)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۳۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵

ابن الندیم: مقتل محمد بن أبی بکر والأشتر ومحمد بن أبی حذیفة، فهو ذکر جمیع ما فیه، والنجاشی اقتصر علی ما فی أوله.

(۵۹۲۳: مقتل نامه) فارسی لنصیر الدین، کما ذکر فی القسم العرفان والأخلاق من (فهرست بنگال ص ۶۰) من دون توضیح آخر، ویظهر منه ان النسخة، توجد فی (بنگالة، ایشیاتک ۶۵۰ E) کتب بالخط الشکسته فی (۱۱۵۰).

(۵۹۲۴: مقتل یزید بن المهلب بالعقر) أیضا لأبی مخنف المذکور.

(مقتل یعقوبی) ابن واضح مر بعنوان (مقتل أبی عبد الله الحسین (ع) ۲۲: ۲۳).

(۵۹۲۵: مقتنیات الدرر وملتقطات الثمر) فی تفسیر القرآن، فارسی مزجیا فی ثلاث مجلدات، للحاج میر سید علی المفسر ابن الحسین بن یونس اللاریجانی الأصل من جده یونس، الحائری المولد والمنشأ، الطهرانی المسکن من سنة ۱۳۱۲ أوله: [الحمد لله الذی وفقنا لاقتناء الدرر من کلماته الغرر وهدانا لمعرفة التقاط الثمر من الشجر..]. وهو یدرسه لجمع من المؤمنین فی أول کل لیلة فی مسجد الجامع العتیق بطهران، وقد طبع بطهران فی اثنی عشر مجلدا، وترجمنا المؤلف فی (النقباء: ۱۴۲۲).

(۵۹۲۶: مقداریة) لمحمد نبی التویسرکانی، کما کتب بخط أجد فی آخر النسخة، رسالة فارسیة فی الأوزان الشرعیة. أوله: [بدانکه مثقال ودینار شرعی هیجده نخود است، ومثقال صیر فی معمول صرافها]. رأیته بطهران عند الدکتور قاسم زاده، کتابته (رمضان ۱۲۸۴) ویأتی (میزان المقادیر) متعددا.

(۵۹۲۷: المقدمات) لابن فهد الحلی صاحب (المقتصر ۲۲: ۱۸) وهو فی الفقه ظاهرا، وقد قرئه مع بعض آخر من الفقهیات مثل بیان الشهید وألفیته وواجب الاعتقاد للعلامة والجعفریة للکرکی وغیرها الشیخ عبد الله الستراوی علی أستاذه الشیخ صالح العکبری الأوالی، ثم کتب الأستاذ إجازة له فی سنة ۹۹۳ وصرح بذلک کله فی تلک الإجازة وهو بخط المجیز علی ظهر (البیان) عند الشیخ مشکور (۳۵)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، کتاب تفسیر القرآن لعبد الرزاق الصنعانی (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۳)، محمد بن أبی حذیفة (۱)، ابن فهد الحلی (۱)، محمد بن أبی بکر (۱)، ابن الندیم (۱)، الشهادة (۱)، القتل (۵)

صفحه ۰۳۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶

فی النجف، ومر ان المظنون انه بعینه (مجمع الفوائد) المنسوب إلی ابن فهد.

(۵۹۲۸: المقدمات) للفارابی (م ۳۳۹) وترجمناه فی (المصفی: ۲۹۲).

(۵۹۲۹: مقدمات التعلیقة) أی (تعلیقة الوحید علی منهج المقال: ج ۴ ص ۲۲۳) خمس مقدمات أفردت عن الکتاب واستقلت بالشروح علیها، کما مر متعددا فی (ج ۶ ص ۴۹) بعنوان (الحاشیة علیها).

(۵۹۳۰: مقدمات جبر وآنالیزم) للدکتور أحمد سادات عقیلی، طبع بطهران فی هذه الأواخر، کما فی بعض الفهارس.

(۵۹۳۱: مقدمات خمس) أو (الأصول خمسة) للشاه نعمة الله الکرمانی.

(رسالة عرفانیة) بنثر ونظم فی خمس مقدمات: [۱ حقیقت ذاتیه إلهیه ۲ أسامی ذات إلهی ۳ شؤون إلهی ۴ قضا وقدر ۵ مفاتیح الغیب]. أوله: [الله من حیث هویة الرحمن بعموم الرحمة الله أی وسعت کل شئ الرحیم.. هست الله اسم حضرت ذات..] طبع ضمن مجموعة من رسائل المؤلف (ج ۴ ص ۶ ۱۳) باهتمام الدکتور نور بخش، وهو غیر (رساله أصول) للشاه، المطبوعة فی رسائله بطبع افست (ص ۴ ۲۶۲)، نسخة منه فی (الملک ۵۹ / ۴۲۶۲) کتبه محیی الدین فی (۱۱۰۹) بالخط النستعلیق، وعنوانه (رساله مقدمه خمسه) وقبله ۵۸ رسالة للمؤلف، ونسخة أخری فی (طهران، المجلس ۸۶ / ۳۰۶۷) کتبت بالقلم النستعلیق فی (۱۲۶۵) فی أربع صحائف ومعها ۹۰ مقالة أخری کلها للمؤلف.

(۵۹۳۲: مقدمات دواوین خسرو دهلوی) أشرنا إلی دواوینه الخمسة مع التصریح بأسامیها فی (ج ۹ ص ۲۹۳) وقلنا انه کتب لکل واحد منها مقدمة ومنها ما یأتی (مقدمه بقیه نقیه) و (مقدمه تحفة الصغر) أیضا.

(۵۹۳۳: مقدمات دواوین عبد الرحمان جامی) أشرنا إلیها عند ذکر دیوانه فی (ج ۹ ص ۱۸۸) وقلنا ان له ثلاثة دواوین جمعها بنفسه وکتب لکل منها مقدمة، وتوجد فی (المجلس ۲۵۴۸ و ۲۵۴۷) نسختان مذهبتان من دیوانه، کتبتا فی القرن العاشر: ۱ کتب بالقلم النستعلیق الجید وهی نسخة من دیوانه الثانی

(۳۶)

مفاتیح البحث: کتاب مفاتیح الغیب للرازی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۲)، عبد الرحمان (۱)

صفحه ۰۳۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷

مشتملة علی أشعاره من القصیدة والغزل والمسجع والقطعة والرباعی، ولها مقدمة ۲ دیوانه من أنواع الشعر، ولها أیضا مقدمة والمجموع فی (۵۰۶) ص، ونسخة أخری من دیوانه، توجد فی (سپهسالار ۷۰۸۹) کتبت بالقلم النستعلیق فی القرن الثانی عشر، وهی فی ثلاثة أقسام: ۱ (فاتحة الشباب) ۲ (واسطة العقد) ۳ (خاتمة الحیاة) ولها مقدمة باسم الأمیر علی شیر النوائی، والمجموع فی (۳۶۵) ورقة.

(۵۹۳۴: مقدمات صرف میر) مر الأصل فی (ج ۱۵ ص ۴۰) والمقدمات هذه فارسیة علی نهج السؤال والجواب نسخة منها فی (طهران، دانشسرایعالی، قریب ۳ / ۲۰۰ کتبها محمد حسین الگرکانی فی (۱۲۲۵).

(۵۹۳۵: مقدمات علوم طبیعی) فارسی، لشعاع السلطنة منصور میرزا ابن مظفر الدین شاه القاجار، طبع بطهران ۱۳۳۵ فی ۲۱۶ ص.

(۵۹۳۶: مقدمات وواجبات نماز) للشیخ محمد جعفر شریعتمدار، صاحب (آب حیات: ج ۱ ص ۱) وترجمناه فی (الکرام: ۲۵۳) و (المصفی: ۱۰۹) (۵۹۳۷: مقدماتی از پلاستیسیته) الأصل ل [جی، سی، اسپنسر] وترجمه إلی الفارسیة اردشیر جهانشاهی. وطبع بطهران فی هذه الأواخر، کما رأیت فی بعض الفهارس.

(۵۹۳۸: مقدمة) لصدر الأفاضل، المذکور فی (ج ۹ ص ۶۰۱) وترجمناه فی (المصفی: ۳۸۱) ویأتی له (مقدمة اصلاح المنطق).

(۵۹۳۹: المقدمة) للنجیب أبی طالب الاسترآبادی، ویأتی له (مناسک الحج).

(۵۹۴۰: مقدمهء آذر وسمندر) لطغرا المشهدی، أشرنا إلیها عند ذکر الأصل فی (ج ۹ ص ۱۰۶).

(۵۹۴۱: مقدمة أبواب الجنان) المتن لمیرزا رفیع القزوینی المتخلص ب (واعظ) المذکور فی (ج ۱ ص ۷۶). والمقدمة المشروحة نثرا ونظما أیضا

(۳۷)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)، الکرم، الکرامة (۱)

صفحه ۰۴۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸

للمؤلف غیر أنها استقلت بالاستنساخ، توجد منها نسخا مستقلة عن الأصل فی المجامیع کما فی (فهرست نسخه های خطی فارسی: ۳۵۶۳:

(۵۹۴۲: مقدمة أحکام الجهاد) لقائم مقام، مر ذکر المتن فی (ج ۱ ص ۲۹۶) واستقلت المقدمة فی بعض المجامیع.

(۵۹۴۳: المقدمة الأحمدیة فیما لا بد منه فی الشریعة المحمدیة) من أصول الدین والطهارة والصلاة، للسید حسین المجتهد الکرکی صاحب (مقتل عمر رض ۲۲: ۳۴) ذکره فی (الریاض)، کتبه باسم من کتب له (النفحات الصمدیة).

(۵۹۴۴: مقدمـة الأدب) معجم من اللغـات العربيـة مترجمـة إلى الفارسيـة لأبى القاسم محمود بن عمر بن محمـد المروزى الخوارزمى المعتزلى الشـهير بالزمخشرى والمدعو بجار الله، وهو المحدث الأديب الفقيه على مذهب الامام أبى حنيفة، وصاحب تفسير (الكشاف عن حقايق التنزيل) ولد فى (۴۶۷) بزمخشر وتوفى فى (۵۳۸) فى جرجانيـة خوارزم، وكتابه هذا فى خمسة أقسام: ۱ الأسماء ۲ الافعال ۳ الحروف ۴ صـرف الأسماء ۵ صـرف الافعال. أوله: [الحمـد لله الـذى فضل على جميع الألسـنة لسان العرب.. سپاس مر خـدايرا آن خـدايرا كه افزون كرد برهمه..] وهو مصـدر باسم اتسـز بن الخوارزمشاه، وترجم إلى اللغـة الخوارزمية والمظنون ان الترجمة أيضا من عمل المؤلف، وقـد طبع الترجمـة بتصـحيح پرفسور زكى وليـدى توغان مع مقدمـة له. وترجم أيضا إلى التركية، وتوجد عدة نسخ من الكتاب منضمة إلى الترجمة وطبع وتزستاين الألمانى ثلاثة اقسام من أول الكتاب فى (۱۸۴۳ م).

نسـخها شايعـة، أقدم ما أطلعت فى (المجلس ۱۲۹۶) كتب بـالقلم النسـخ المعرب فى القرن السـادس فى (۲۰۰) ص، شـرع ب [القسم الثانى فى الافعال] وختم بآخر [باب الافعال الغير المتصـرفة]. ونسـخة أخرى فى طهران عند الميرزا جعفر سلطان القرائى التبريزى بخط من القرن السابع، كتبت لغاتها العربية بالقلم الثلث وفى ذيلها معانيها الفارسية بالنسخ، راجعه.

(۵۹۴۵: مقدمهء أدبيات منظوم) لمحمد تقى فخر داعى المعاصر وهى فى ترجمة

(۳۸)

مفاتيح البحث: الزمخشرى (۱)، مدينة طهران (۱)، أصول الدين (۱)، عمر بن محمد (۱)، الخوارزمى (۱)، الصّلاة (۱)، القتل (۱)

صفحه ۰۴۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹

شبلى النعمانى، مطبوعة ومر ذكرها فى (ج ۹ ص ۱۲۱۴). ومر (كتابخانهء إسكندرية ۱۷: ۲۷۳) لهذا المؤلف والمترجم.

(۵۹۴۶: مقدمهء أسـرار نامه) الأصل العطار النيسابورى، كما مر فى (ج ۲ ص ۵۶) وتوجد نسخة منه فى طهران، (المجلس ۱ / ۲۶۰۸) كتبت بالقلم النستعليق فى (۱۳۳۵) ضمن كليات الناظم فى (۸۸) ص، ولها مقدمـة طبعت مع الأصل. أولها: [الحمد لله المتجلى لخلقه بخلقه..] ويـأتى (منتخب أسـرار نـامه) ومنتخب اشتر نامهء عطار) (۵۹۴۷: مقـدمهء أسـرار الهدايـة) المتن لجمال الدين أبى الحسن بن صدر الدين المدرس الأردبيلى الخراسانى. أولها: [ديباچه أى كه ماهيچهء لواى فصاحت راعلم ساخته، وبيدق وسـنجق بلاغت راتوأم نموده شـقهء انشاء بديع ارتقاء معانى..] نسخة منها مستقل عن المتن فى (طهران، دانشگاه ۱ / ۳۴۴۸) كتبت بالقلم النستعليق فى القرن الثانى عشر أو الثالث عشر فى صفحتين.

(۵۹۴۸: مقدمـة اصـلاح المنطق) تـأليف ابن السـكيت، كما مر فى (ج ۲ ص ۱۷۳) المقدمـة للأديب الملقب بصـدر الأفاضل صاحب (مقدمه ۲۲: ۳۷) أوله: [الحمـد لله مفضل اللغـة العربيـة على لغات العالمين..] كتبه بعـد الأتعاب فى تصـحيح النسـخة ورتبه على ثلاثة فصول، وبعـد الفصول رتب فهارس خمسة: ۱ فهرس أبواب الكتاب المنتهيـة إلى نيف ومائة باب، ۲ فهرس المواد اللغويـة على ترتيب الحروف، وبيان عدد لغات كل حرف والمجموع ۱۵۲۸، ۳ فهرس المطالب المندرجة فى أثناء الكتاب، وهى تقرب من ۳۰۰ مطلب، ۴ فهرس الأمثـال المـذكورة فى الكتاب تبلغ إلى ۸۷۹ مثلا، ۵ فهرس الشواهـد المنظومة وهى تبلغ ۸۷۵ شـعرا، وفرغ من تصحيح النسخة وكتابة عدد الصـفحات وصحائف الكتاب وتتميم المقدمة وجميع ما رتبه من الفهارس فى شهر صفر سنة ۱۳۲۴، رأيته عند ولده مجد الـدين، وفى آخر النسـخة: [.. كتب السـيد العالم السيد على أكبر بن أبى الفتح بن محمد على بن فتح الله الموسوى فى قرية أبردة من حوالى المشهد الرضوى فى سنة ۱۳۲۵]. وذكر ان

(۳۹)

مفاتيح البحث: مدينة مشهد المقدسة (۱)، مدينة طهران (۲)، شهر صفر الظفر (۱)، جمال الدين (۱)، فتح بن محمد (۱)

صفحه ۴۲

الذريعة – آقا بزرگ الطهراني – ج ۲۲ – الصفحة ۴۰

هذه النسخة مشتملة على لغات غريبة وأصول عجيبة، لكنها صعبة الوصول إليها جدا.

أقول: الحمد لله الذى وفق هذا الفاضل لاتعاب نفسه فى سبيل التسهيل الوصول إلى جميع محتويات الكتاب.

(۵۹۴۹: مقدمهء افسانهء آفرينش) الأصل لصادق هدايت (۱۲۸۱ ش ۱۳۳۰ ش) بن اعتضاد الملك هدايت قلى وهو من قطعاته التمثيلية (تياتر، خيمه شب بازى) فى ثلاثة أقسام (مسارح، پرده) وفيه انتقادات على نظام الحاكم، طبع فى باريس فى (۱۹۴۶) ومرة أخرى مع (قصهء زيربته) و (داستان آب زندگانى) المذكور فى (ج ۸ ص ۳۵). وترجم إلى الألمانية مع مقدمة باهتمام بزرگ علوى، طبع فى برلين فى (۱۹۶۰ م) ولبزرگ علوى (ورق پاره هاى زندان)، (چمدان ۵: ۳۰۸)، (حماسهء ملى إيران ۷: ۹۰) وغيرها.

(۵۹۵۰: مقدمهء الهى نامه) لصاحب الأصل وهو السنائى الغزنوى، وقد أنشأها من جديد بعد انتخاب (إلهى نامه) من (الحديقة) فى سنة (۵۲۵) كما يأتى ذيل عنوان (منتخب حديقة الحقيقة). أول المتن فى بعض النسخ: [حمد وشكر وثناء على الاطلاق ذات حق را سزد بالاستحقاق..] وفى بعض النسخ:

حمد بيحد صفات يزدان را * مدح بيقدح ذات سبحان را (۵۹۵۱: مقدمهء الهى نامه) توجد نسخة من كليات السنائى المؤرخة (۱۰۲۵ ۱۰۷۸) فى (باكستان، جامعة پنجاب ۵ vi ر ۳۶۳۶ spi) وفيها إلهى نامه المذكور ولها مقدمة من انشاء العباسى، ويأتى (مقدمهء حديقة الحقيقة) لعلها لعباسى المذكور.

(۵۹۵۲: مقدمهء الهى نامه) للسنائى، طبع الأصل بطهران مع مقدمة من انشاء على نقى المؤتمن، كما أشرنا فى (ج ۶ ص ۳۸۳) ويأتى (مقدمهء حديقة الحقيقة).

(۵۹۵۳: مقدمهء اندرز نامهء اسدى) لرشيد الياسمى، وهو مطبوعة، كما مر فى (ج ۱۸ ص ۲۰۶) ويأتى ذكر الأصل بعنوان (منتخب گرشاسبنامه) كما يأتى للياسمى (مقدمهء ديوان خسروى) وله أيضا (آيين نگارش تاريخ).

(۴۰)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، مدينة طهران (۱)، باكستان (۱)

صفحه ۴۳

الذريعة – آقا بزرگ الطهراني – ج ۲۲ – الصفحة ۴۱

(سه سخنرانى) (فرهنگ شاهنامه) (تاريخ معاصر إيران) وغيرها.

(۵۹۵۴: مقدمهء انشاى لچهمى نرائن) وهو ابن رأى المنشى رام بن رأى جسونت الكهترى، الف الأصل بين سنين (۱۱۸۳ ۱۱۹۵) وقد عليه محمد فيض بخش ابن غلام سرور، المقدمة فى ترجمة المؤلف. أولها: [حكم انداز معركهء گرم سلامت بحمد باروت مداد آغشته..]. نسخة منه الانشاء والظاهر انضمام المقدمة المذكورة معها، توجد فى (باكستان، لاهور پرفسور شيرانى ۱ / ۹۳ (۲ / ۵۲۰۴) كتبها إلهى بخش فى (۱۲۵۱ ۱۸۲۵ م).

(۵۹۵۵: مقدمهء أنيس العشاق) الأصل لشرف التبريزى، كما مر فى (ج ۹ ص ۵۱۱) الفه باسم الشيخ أبى الفتح بهادر خان الجلايرى (۷۵۷ ۷۷۶) فى (۷۲۶) كما قال الچلبى، ورتبه على عشرين بابا فى أوصاف أعضاء المعشوق نثرا ونظما وترجمه كلمان هوارت [Huart. CL. M] إلى الفرنسية، وطبعه فى باريس فى (۱۸۷۵ م) وطبع بطهران مع (عجايب المخلوقات) باهتمام عباس اقبال

الآشتياني ومقدمة له. أوله: [حمد وثنا.. كه در مبدء خلقت وجود خاكيان را به تشريف ولقد كرمنا..].

(۵۹۵۶: مقدمه أي بر اقتصاد منابع ومحصول) الأصل لويليام ميرنيك ترجمه إلى الفارسية نصرة الله الحلمي، وطبع بطهران في هذه الأواخر.

(۵۹۵۷: مقدمه أي بر حافظ) الأصل لآرتوكي ترجمه حسين فروتن إلى الفارسية، وطبع أخيرا بطهران، ويأتي (مقدمهء ديوان حافظ) متعددا.

(۵۹۵۸: مقدمه أي بر رستم واسفنديار) لشاهرخ مسكوب، وقد طبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۳ ش) كما طبع للمؤلف (سوك سياوش) في هذه الأواخر.

(۵۹۵۹: مقدمه أي بر روانشناسي يونگ) الأصل لفريدا فوردهام، ترجمة المرحوم الدكتور مسعود مير بهاء، وطبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۷ ش) ويأتي (مقدمة روانشناسي) (مقدمه بر روانشناسي) كما أنه ترجم كتبا كثيرة علمية أو فلسفية من اللغات الأوربية والعربية منها (سه حكيم مسلمان)، (يونانيان وبربرها)

(۴۱)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، مدينة طهران (۵)، باكستان (۱)

صفحه ۰۴۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲

(اثبات وجود خدا).

(۵۹۶۰: مقدمه أي بر فلسفهء أصول اسلامي) للشيخ محمد تقي الجعفري التبريزي، طبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۵) وللمؤلف (جبر واختيار)، (ارتباط انسان وجهان)، (نيايش حسين).

(۵۹۶۱: مقدمه أي بر فلسفهء معاصر) لحميد حميد، طبع بطهران في هذه الأواخر، وللمؤلف كتاب في البحث عن فلسفة هگل.

(۵۹۶۲: مقدمه أي بر نجوم عالي) للدكتور عباس الرياضي الكرماني الأستاذ بجامعة طهران، طبع بطهران في ۱۳۵۰ ش) في ۳۲۰ ص.

(۵۹۶۳: مقدمه أي بر روش تحقيق) لحميد مصدق حفيد الزعيم الفقيد طبعه (مدرسهء عالي مديريت كرمان) في (۱۷۶ ص) حدود سنة (۱۳۵۰ ش).

(۵۹۶۴: مقدمه أي بر سياست) الأصل لهارولد ژلاسكي، ترجمه إلى الفارسية منوچهر صفا، وطبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۸ ش).

(۵۹۶۵: مقدمه أي برشناخت اسناد تاريخي) لجهانگير قائم مقامي طبع بطهران حدود سنة (۱۳۵۰ ش).

(۵۹۶۶: مقدمه أي بر فلسفه) الأصل لوالد كولپة، ترجمه إلى الفارسية أحمد آرام.

(۵۹۶۷: مقدمهء بادهء وحدت) لمحمود ميرزا القاجار بن فتح علي شاه، مر ذكر الأصل في (۱۹: ۱۲۴)، وذكرنا أنه انتخاب من الدفاتر الستة من (المثنوي المعنوي) وجعل له مقدمة منثورة شرح فيها حياة المولوي وسبب تأليفه المنتخب فرغ منها في جمعة ۱۲۶۱. أولها: [اللهم صل على محمد وعجل فرجهم. چون أين فقير در سابق از كتاب مثنوي انتخابي نموده بود].

(۵۹۶۸: مقدمهء باز نامه) تأليف (أمير الامراء حسب الامر همايوني)، توجد مستقلا في (طهران، دانشگاه ۵۲ / ۲۵۹۱) ضمن جنگ محمد معينا المؤرخة ۱۱۰۹ في سبعة أوراق.

(۴۲)

مفاتيح البحث: مسألة الجبر والإختيار (الجبر والتفويض) (۱)، مدينة طهران (۷)، الصّلاة (۱)

صفحه ۰۴۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳

(۵۹۶۹: مقـدمهء بحر اللطـائف) الأصل من الكتب الفارسـية المؤلفـة في الأدب ونسـخة مذهبـة من مقـدمته، توجـد منفردا في طهران، (سپهسالار ۹ / ۲۹۱۳) كتبها محمد تقي نجم ثاني في (شـعبان ۱۱۵۷)، حين كـان يخرج من تستر، في (۲۶ ص) أوله: [تاخامهء نقش ايجاد نكات..].

(۵۹۷۰: مقـدمهء بختيـار نـامهء منثور) للـدكتور ذبيـح الله صـفا، وطبع بطهران مع أصـلها الـذي تعتبر تحريرا من (راحه الأرواح) ومر له (حماسه سرائي در إيران ۷: ۸۷).

(۵۹۷۱: مقدمهء جامعه شناسي) للدكتورين: شاپور راسخ وجمشيد بهنام طبع في (۲۸۰) ص، بطهران حدود سنة (۱۳۴۸ ش) ومن هذا القبيل:

(طرح مقدماتي جامعه شناسـي إيران) أيضا لهما، (مباني جامعه شناسـي) للدكتور علي أكبر الترابي (زمينهء جامعه شناسـي) لآگ برن ونيم كف، ترجمـة الفاضـل الـدكتور أمير حسـين آرين پور، (قواعـد روش جـامعه شناسـي) لاميـل دور كيم ترجمـة كاردان، (جامعه شناشـي كشورهـاي صـنعتي) پرفسور رمون آرن، ترجمـة رضـا علوي، (جـامعه شناسـي طبقـات اجتماعي در أمريكا) لأحمـد أشـرف وغيرها مما طبع في هذا الموضوع.

(۵۹۷۲: مقدمه بر جغرافياي انساني إيران) للدكتور كاظم الوديعي طبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۹ ش) ومر البحث عن الجغرافيا في (ج ۵ ص ۱۱۲) وذكرنا هناك كتبا متعددة في هذا الموضوع.

(مقدمه بر رسالهء معما) مر بعنوان (مثنوي معماي جهان ج ۱۹ ص ۳۰۳).

(۵۹۷۳: مقدمه بر روانشناسي) لأحمد الأردوبادي، طبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۴ ش).

(۵۹۷۴: مقدمه بر روسـتا شناسي إيران) أيضا للدكتور وديعي المذكور (۵۹۷۵: مقـدمه برروش تحقيق در جغرافيا وراهنماي مطالعات جغرافيايي وعمران منطقه أي) أيضا للدكتور وديعي، طبع بطهران حدود (۱۳۴۸ ش).

(۴۳)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۴)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدينة طهران (۶)

صفحه ۰۴۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۴

(۵۹۷۶: مقدمه بر علم جمعيت) لآلفرد سووي، ترجمه إلي الفارسـية الدكتور علي محمد كاردان وطبع بطهران حدود سنة (۱۳۴۰ ش) ومن هذا القبيل (روشـهاي تحليلي جمعيت شناسي) للدكتور مهدي الأماني، و (جمعيت شناسـي) في مجلدين للدكتور جمشـيد بهنام السابق ذكره كلها مطبوعات.

(مقدمهء برهان قاطع) يأتي بعنوان (نافع برهان قاطع) كما يأتي (ملحقات برهان قاطع).

(۵۹۷۷: مقـدمهء بسـتان افروز جهان) الأصل من شـروح (گلسـتان) التركيهٔ، الفه كفوي حسـين بن رسـتم الحنفي المتوفى (۱۰۱۰) في مكة حين كان قاضـيا بها، وفرغ منه في (شوال ۱۰۵۰) ولما كانت بقيت في المسودة نقله المولي حسـين بن كوزلجه رستم پاشا الشهير بالحسـيني إلي البيـاض، وقـدم لـه مقدمـة وسـماه (بسـتان..). أوله: [تعـداد منت واظهـار منت اتمـك رب العزة..] توجـد نسـختان غير مؤرختين منه (القاهرة دار الكتب): ۱ (۴۴۰۵ س) كتبه السيد مصطفى بن صالح المتوفى (۱۱۹۷). أوله: [حكايت، از حكيمي پرسيدند

که از شجاعت وسخاوت کدام بهتر..]. ۲ (۶۶ أدب ترکی طلعت) مذهبهٔ فی (۳۱۳) ورقهٔ، کل صفحهٔ منه فی (۳۱) سطرا. أوله: [منت خدایرا تعداد..].

(مقدمهٔ البلاغهٔ) لابن میثم البحرانی شارح (النهج)، اسمها أصول البلاغهٔ أو (تجرید البلاغهٔ ۳: ۳۵۲).

(۵۹۷۸: مقدمهء بوستان الخیال) لجامع أصله وهو بکتاش قلی ابدال الرومی، جمع فیه أشعارا علی ترتیب قوافیها وقدم له مقدمهٔ منثورهٔ، وهو یشبه التذکرهٔ. أوله: [بعد از حمد وسپاس وشکر بیقیاس حضرت..] وفی بعض النسخ [بعد از وظایف حضرت وهاب علی الاطلاق..] توجد نسختان منه بالقلم النستعلیق وأولهما مختلفتان، کما تری فی (طهران، دانشگاه) (۱ / ۵۳۳۵) کتبت فی (۳۳ ج ۲، ۱۰۸۲) و (۲ / ۴۱۹۹) کتبت فی یوم الخمیس (رجب ۱۲۲۵) فی

(۴۴)

مفاتیح البحث: مدینهٔ مکهٔ المکرمهٔ (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینهٔ طهران (۲)، شهر شوال المکرم (۱)، الوفاهٔ (۲)

صفحه ۰۴۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۵

أصفهان بطلب من بعض الأحباب فی (۱۰۳) ص، ولها مقدمهٔ منثورهٔ وبعدها ما أنشأت فی التوحید ونعت النبی والأئمهٔ، وبعدها غزلیات کل واحد من الشعراء باسمه، وفی المقدمهٔ ذکرت اسم المؤلف، ونسخهٔ منها مذهبهٔ، توجد عند عبد الحسین بیات (۲ مج) کتبها پیر محمد الکاتب بقلم النستعلیق فی (۹۷۷) وقد سقطت منها بعض المقدمهٔ.

(۵۹۷۹: مقدمهء بهار دانش) ذکرنا الأصل فی (ج ۳ ص ۱۵۸) وقلنا انه لعنایهٔ الله اللاهوری کمبوه الکنبوری المتوفی (۱۰۸۲) أو (۱۰۸۸) وهو من أساطیر الهندیهٔ القدیمهٔ من روایات البراهمهٔ، فی معاشقهٔ جهاندار سلطان ومهر بانو (بهرور) کتبه بتقلید من (عیار دانش) الذی تعتبر تحریرا عن (کلیله ودمنه) المؤلف باسم بهرامشاه، وطبع فی الهند فی (۱۲۶۱) وبعدها مکررا وله مقدمهٔ مستقلهٔ. أولها: [فاتحهء کتاب مستطاب آفرینش وپیرایهء صحیفهء دانش وبینش..]. وأول المتن: [پرایه ده دیباچهء سخن حمد حکیمی است که ملک معنی..]. نسخها شایعهٔ أقدم ما اطلعت فی (باکستان، انجمن ترقی أردو ۳ ق ف ۷) کتبها المیرزا عبد الله فی سنهٔ (۱۰۹۱) محتملا أو (۱۱۹۱) فی (۳۶۶) ص ونسخهٔ أخری منها فی (مشهد خراسان) فی (۲۸۹) ورقهٔ، ومر (دیوان عنایت لاهوری) فی (ج ۹ ص ۷۷۲).

(۵۹۸۰: مقدمهء بیاض) لآقا حسینا المتوفی قبل سنهٔ (۱۰۸۳ ۱۰۸۶) أولها: [سبحان الله أین چه گوهر گرانمایه واختر بلند پایه است که آشنایان زبان وحی والهام..]. توجد نسختان منها) ب (طهران): ۱ (دنشگاه ۱۵ / ۱۹۹۷) ضمن الجنگ المکتوبهٔ فی (۱۰۸۳ ۱۰۸۶) وعنوانها: [جناب آقا حسینا غفر الله] ۲ - (الملک ۱ / ۶۰۷۵) کتبت بالقلم النستعلیق ضمن المجموعهٔ المؤرخهٔ (۱۰۷۸).

(۵۹۸۱: مقدمهء بیاض) لبایندر بیگا الدوزالی، والبیاض للمیرزا محمد إبراهیم، نسخهٔ منها فی (دانشگاه ۱ / ۲۵۹۱) علی هامش جنگ معینا الأردوبادی

(۴۵)

مفاتیح البحث: مدینهٔ إصفهان (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، باکستان (۱)، محمد الکاتب (۱)، خراسان (۱)، الهند (۱)، الشهادهٔ (۱)، الوفاهٔ (۲)

صفحه ۰۴۸

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۶

المکتوبة فی (۱۱۰۹) فی ص (۱۵) منها، وفی الجنگ عدة منشآت أخری لبایندر بیگا المذکور.
(۵۹۸۲: مقدمهء بیاض) لآقا حسین الخوانساری المذکور فی (ج ۹ ص ۲۴۷) والبیاض للشاه عباس الثانی المذکور فی (ج ۹ ص ۶۷۹) نسخة منها عند عبد الحسین بیات (۲۶) فی (ص ۷۷) من جنگ رفیع الدین محمد رافع المؤرخة (۱۰۸۴) ونسخة أخری فی ثمان صحائف فی (دانشگاه ۹۰ / ۲۵۹۱) ضمن جنگ من منشآت کتبت فی أوائل القرق الثانی عشر.
(۵۹۸۳: مقدمهء بیاض) من انشاء المولی خلیل الوقاری، نسختان منها فی (طهران): ۱ (کلیة الآداب ۱۰۴ حکمت) ضمن الجنگ المکتوبة فی (۱۱۰۳) ۲ (المجلس ۱۳ / ۳۴۵۵) ضمن الجنگ المؤرخة (۱۰۶۳ ۱۱۴۱) فی صفحتین.
(۵۹۸۴: مقدمهء بیاض) للشاهزاده رضا قلی میرزا. أولها: (حبذا أین..]. نسخة منها فی (الملک ۲۴ / ۴۷۱۹) کتبت بالقلم الشکسته والنستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۹۲) کذا ذکرت فی (ص ۳۵۶۴) من (فهرست نسخه های خطی فارسی) ولکن مر فی (ج ۳ ص ۱۶۸) ان البیاض، مع هذا الأول لأخیه امام قلی میرزا.
(۵۹۸۵: مقدمهء بیاض) لمحمد صادق، نسخة منها فی (دانشگاه ۱۲۹ / ۲۵۹۱) علی هامش (ص ۳۳۱) من جنگ معینا المذکور.
(۵۹۸۶: مقدمهء بیاض) وهی من املاء الخواجة محمد میرک (بیک) الصالحی نسخة منها فی (الآداب ۱۰۴) کتبت بالقلم النستعلیق ضمن الجنگ المذکور وأخری فی (المجلس ۱۲ / ۳۴۵۵) ضمن الجنگ المذکور سابقا فی صفحتین، (۵۹۸۷: مقدمهء بیاض) لمقیما، والبیاض للشاه عباس الماضی المذکور فی (ج ۹ ص ۶۸۰) نسخة منها فی (المجلس ۲۳۲۷) ضمن الجنگ المؤرخة (۱۰۷۲).
(۵۹۸۸: مقدمهء بیاض) للمیرزا مهدی الاسترابای المذکور فی (ج ۹ ص ۱۱۳۲) والبیاض للشاهزاده امام قلی میرزا المذکور آنفا، نسخة منها فی

(۴۶)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، رفیع الدین محمد (۱)

صفحه ۴۹۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۷

(شیراز، ملی فاس) ضمن منشأته.
(۵۹۸۹: مقدمهء بیاض) لمولانا ناظم الهروی المذکور فی (ج ۹ ص ۱۱۶۳) والبیاض لحسن خان، نسخة منها فی (دانشگاه ۱۶ / ۲۶۱۸) فی (ص ۱۳۶) ضمن الجنگ المکتوبة فی القرن الثانی عشر أو الحادی عشر.
(۵۹۹۰: مقدمهء بیاض) لوحید القزوینی المذکور فی (ج ۹ ص ۱۲۶۶) والبیاض للمیرزا محمد حسین الطبیب القمی، وقد کتب الشاه علیه شیئا بخطه، نسخة منها فی (دانشگاه ۱۷ / ۳۰۹۸) ضمن الجنگ الذی جمعها أصلان الگیلانی فی (۱۰۸۳ ۱۰۸۶) فی (۲۶۹) ص.
(۵۹۹۱: مقدمهء بیاض فایض أبهری أصفهانی) نسخة منه فی (طهران دانشسرایعالی، قریب ۷ / ۵۵) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۲۴۴).
(۵۹۹۲: مقدمهء بیاض ومجموعه) لخلیفة مؤمن حسین، نسخة منها فی (دانشگاه ۸۹ / ۲۵۹۱) ضمن جنگ معینا المذکور آنفا فی أربع صحائف.
(۵۹۹۳: مقدمهء پند نامهء أنو شیروان) لسعید النفیسی وهی مطبوع مع الأصل، کما مر فی (ج ۱۹ ص ۱۳۲) ویأتی للنفیسی (مقدمهء دیوان قاسم أنوار) و (مقدمهء دیوان جنید شیرازی).
(۵۹۹۴: مقدمهء تاریخ صادرات شاه عباس) لوحید القزوینی، صاحب (مقدمهء بیاض) المذکورة. نسخة منها فی (طهران، سپهسالار ۲ / ۱۴۳) کتبت بالقلم النستعلیق فی (ص ۴۹) من الجنگ المکتوبة فی القرن الحادی عشر.

(۵۹۹۵: مقدمهء تاريخ عمومى) فارسى للسيد محمد صادق الحسينى المعاصر طبع بإيران.

(۵۹۹۶: مقدمهٔ تحرمهٔ القلم) الأصل للسنائى الغزنوى وهى مثنوى عرفانى فى (۱۰۳) بيتا يخاطب فيها القلم. أولها:

مرحبا أى سيه رخ دو زبان * أى حديث آفرين بى دل وجان

(۴۷)

مفاتيح البحث: دولهٔ ايران (۱)، مدينهٔ طهران (۲)، الطب، الطبابهٔ (۱)

صفحه ۵۰

الذريعهٔ - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۸

نسخهٔ منه فى (بايزيد ولى الدين ۲ / ۲۶۲۷) ضمن (كليات سنائى) المؤرخهٔ (۶۸۴) وصورتها الفتوغرافيهٔ فى (دانشگاه) تحت رقم (۱۳۴) وطبع فى (۱۳۴۸ ش) باهتمام المدرس الرضوى الذى يأتى له (مقدمهء مثنويات سنائى) وطبع قبلها فى سنهٔ (۱۳۳۶ ش) مع مقدمهٔ من الفاضل مجتبى مينوى بن الشيخ عيسى بن محمد حسن ابن محمد جعفر شريعتمدار، صاحب (مقدمات وواجبات نماز، ج ۲۲ ص ۳۷ (ولد المينوى فى (۱۲۸۲ ش) وشرع بتعليم الابتدائيهٔ وكان يومذاك يسكن سامراء، ثم جاء إلى طهران، وهو ابن تسع سنين، وبعد تكميل الابتدائيهٔ فيها تعلم المتوسطهٔ فى دار الفنون ودار المعلمين مركزى التى يدرس فيها ذاك اليوم عدهٔ من الأفاضل كالمرحوم الميرزا عبد العظيم قريب والفاضل التونى والشيخ حبيب الله ذى الفنون وأبى الحسن الفروغى والميرزا غلام حسن خان رهنما وغيرهم، ثم سافر إلى أوربا وتعلم فى جامعهٔ لندن وبعض مدارسها العاليهٔ ورجع إلى طهران فى (۱۳۳۰ ش) وصار أستاذا فى جامعتها حتى اليوم، وله مقالات عديدهٔ بالفارسيهٔ والإنجليزيهٔ مثل ما يأتى بعنوان (مقدمهء ديوان ناصر خسرو).

(۵۹۹۷: مقدمهء تحفهٔ الأقاليم) الأصل لكاشف الأصفهانى، كما مر فى (ج ۱۹ ص ۱۳۶) وهو مشتمل على: التوحيد، نعت النبى ومدح الوصى، صفهٔ ولدين شيخين، الهوى، هوى الولد الأكبر، تهيهٔ أسباب العروس، الزفاف، تعريف العيش والنشاط، تعريف المعشوق من الرأس إلى القدم. وبعدها مواضيع أخلاقيهٔ من تعريف القناعهٔ والحسنهٔ والسخاء ... وفى آخرها اثنى على اعتماد الدولهٔ كما أن لها مقدمهٔ لعبد العلى أشرنا إليها فى (ج ۱۹) ونسخهٔ من (التحفهٔ) فى (۸۰) ص، ضمن كلياته مع مقدمهٔ منثورهٔ، توجد فى (دانشگاه ۳ / ۲۹۳۴):

(۵۹۹۸: مقدمهء تذكرهٔ الأولياء) الأصل للشيخ العطار، والمقدمهٔ للميرزا محمد خان القزوينى، كما مر فى (ج ۹ ص ۷۳۰) ويأتى (مقدمهء كليات عطار) كما يأتى للقزوينى (مقدمهء ديوان حافظ).

(۴۸)

مفاتيح البحث: مدينهٔ سامراء المقدسهٔ (۱)، مدينهٔ طهران (۲)، عيسى بن محمد (۱)، القناعهٔ (۱)، الوصيهٔ (۱)

صفحه ۵۱

الذريعهٔ - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۹

(۵۹۹۹: مقدمهٔ التربيهٔ) للسيد مصطفى الفائزى من أحفاد السيد طعمهٔ والمعروف بآل وهاب ولد ۱۳۲۰ وهو معرب عن الإفرنجيهٔ

(۶۰۰۰: مقدمهء ترجمهء تفسير طبرى) متن التفسير لأبى جعفر محمد بن جرير الطبرى المازندرانى (مازندران ۲۲۴ بغداد ۳۱۰) ترجمه إلى الفارسيهٔ ظاهرا أبو على محمد بن محمد البلعمى وزير منصور بن نوح السامانى (۳۵۰ - ۳۶۵) بأمر من هذا السلطان حدود سنهٔ (۳۵۲) فى سبعهٔ مجلدات وطبعه حبيب اليغمايى وقدم له مقدمهٔ، وتوجد نسخهٔ من الترجمهٔ فى (مولوى خانه بورسل كتل ۱۶۱۲) كتبها حسكويه الكاتب بن محمد بن حسكويه فى سنهٔ (۵۶۲) مشتملهٔ على تفسير آيهٔ (۵۶) من سورهٔ المؤمنون إلى سورهٔ السباء.

(۶۰۰۱: مقدمهء ترجمهء شمسیهٔ) لقوام الدین الیزدی، نسخهٔ منها مستقلا فی (دانشگاه ۶ / ۲۵۷۶) ضمن کلیاته الآتیهٔ ذکرها عند ذکر مکاتیبه ومنشآته ویأتی مقدمهٔ دیوانه و (ومقدمهء سفینهء غزلیات) کما یأتی (شرح الشمسیهٔ) ذیل کلمهٔ (المنطق).

(۶۰۰۲: مقدمهٔ ترجمهٔ القصیدهٔ العینیهٔ) ذکرنا القصیدهٔ فی (ج ۱۷ ص ۱۲۲) وشروحها فی (ج ۱۴ ص ۹) وهی فی مدح علی (ع) وترجمها نظما بالفارسیهٔ محمد رضا ابن محمد بن محمد رضا بن محمد إسماعیل القمی المشهدی مولدا ومسکنا کما یظهر من مقدمته المنثورهٔ. أوله: [حمد له. أین رسالهٔ ایست دربیان دو حدیث که دلالت میکند بر فضیلت..

داشت جایی أم عمر واندر لوا مانده آثار کهن از روی بجا..

توجد نسختان منه فی (طهران): ۱ (دانشگاه: ۳۸۳۱) کتبت بالقلم النسخ والنستعلیق فی القرن الثانی عشر، ضمن جنگ، ولها مقدمهٔ منثورهٔ ذکرت فیها اسم المترجم، ۲ (المجلس ۵ / ۴۲۵۵) کتبها الحسین بن المیرزا...

الجیفانی بالقلم النسخ فی (۱۲۲۳) ولم یذکر فی فهرس المکتبهٔ اسم من المترجم.

(۴۹)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، کتاب تفسیر الطبری (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، سورهٔ المؤمنون (۱)، مدینهٔ بغداد (۱)، محمد بن محمد (۲)

صفحه ۵۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۵۰

(۶۰۰۳: مقدمهٔ ترجمهٔ القصیدهٔ العینیهٔ) المذکورهٔ ترجمها محمد قاسم الاسترآبادی بالنظم الفارسی. وقدم له مقدمهٔ فی فصلین فی ترجمهٔ أحوال الحمیری ناظم الأصل. أوله: [حمد له. وبعد، چون قصیدهء عینیهء سید حمیری در کمال فحاحت بود.. راقم أین حروف محمد قاسم استرابادی را بخاطر رسید..]. توجد نسخهٔ منها فی (دانشگاه، ۴ / ۴۲۱۵) کتبت بالقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر ضمن جنگ ولکن لم یوجد ترجمهٔ (۱۷) بیتا من القصیدهٔ فی النسخهٔ، ولعل الناظم لم یترجمها من الأصل.

(۶۰۰۴: مقدمهٔ ترجمهٔ کشکول) المتن للشیخ البهائی مر ذکره فی (۱۸: ۷۷)، وذکرنا ترجمته لأحمد الشهیدی فی (۴: ۱۳۰). وأوله: [مجموعهء حمد وسپاس واجب الوجود وسفینهء شکر وسپاس]. توجد المقدمهٔ مستقلا فی (طهران، أدبیات ۱۱۴ حکمت) ضمن جنگ کتابته من القرن الحادی عشر.

(۶۰۰۵: مقدمهء تعلیم عمومی) للسید حسن تقی زاده التبریزی، فارسی فی لزوم تغییر الخط الفارسی وانتخاب الخط اللاتینی. طبع بطهران فی ۱۳۴۷ فی ۷۶ ص. ثم غیر المؤلف عقیدته فی هذا الباب، ویأتی له (مقدمهء دیوان ناصر خسرو) کما مر (کشف تلبیس) و (گاه شماری در إیران قدیم) فی (ج ۱۸ ص ۲۳ و ۲۰۴) (مانی ودین أو: ج ۱۹ ص ۳۱).

(۶۰۰۶: مقدمهٔ التفسیر) تفسیر لم یتم للراغب الأصفهانی. ومر بعنوان (جامع التفسیر ۵: ۴۵).

(۶۰۰۷: مقدمهٔ التفسیر) لمیرزا محمود الشهابی صاحب (مسرح الفؤاد:

ج ۲۱ ص ۱۸) وسمی تفسیره ب (فروغ ایمان) وطبع أوائلها ضمن مجلهٔ (الایمان) الطهرانیهٔ.

(۶۰۰۸: مقدمهء تفسیر سورهء یوسف) الأصل للخواجهٔ تاج الدین أبی بکر أحمد بن محمد بن زید (یزید) الطوسی من علماء العامهٔ فی القرن السادس وهو تأویل عرفانی من قصته (ع) مر فی (۱۲ ص ۵۷) بعنوان (کتاب الستین).

(۵۰)

مفاتیح البحث: دولهٔ ایران (۱)، مدینهٔ طهران (۲)، الشیخ البهائی (۱)، أحمد بن محمد بن زید (۱)، الراغب الإصفهانی (۱)

صفحه ۰۵۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۵۱

أوله: [سپاس مر خدایرا که قادر بر کمال است وآفریننده روز وشب.. وچنین گوید..] وقد کان الواعظ الکاشفی یملیه علی أصحابه کما مر فی (ج ۵ ص ۵۷) بعنوان (جامع الستین) ونسخة منه فی (أسعد أفندی ۲۵۵۷ کتبها) جبرئیل بن محمد بن محمد بن أسلم بن ایمان بن مؤمن النخجوانی من قریة اقوین فی (صفر ۷۱۱) فی (۱۵۷) ورقة، کل منها فی (۲۳) سطرا ونسختها الفتوغرافیة فی (دانشگاه) تحت رقم (۵۴۱) وکان النسخة أساس الطبع فیما طبع أخیرا باهتمام محمد روشن مع مقدمة له ونسخة أخری فی (رشت، المکتبة العامة ۱ /) فی (۱۳ ع ۲ / ۸۴۷) وصورتها الفتوغرافیة فی دانشگاه تحت رقم (۲۰۲۲).

(۶۰۰۹: مقدمه تفسیر گازر) الأصل فی قسمین سمی الأول منها ب (جلاء الأذهان) والثانی ب (تفسیر گازر) ولعل الأول من تألیف أبی المحاسن الجرجانی، والثانی للسید غیاث الدین الزواری المذکور فی (ج ۴ ص ۲۷۰) وطبع الکتاب باهتمام ومقدمة السید جلال الدین المحدث الأرموی.

(۶۰۱۰: مقدمه تقویم) للمیرزا معز الدین محمد بن محمد محسن الأصفهانی والمحتمل أن التقویم للأستاذ أبی جعفر الکافی صاحب (التسهیل) المظنون اتحاده مع صاحب (المعاد) المذکور فی (۲۱ ص ۱۷۱) وتوجد نسخة من المقدمة فی (۱۷) ص، فی (دانشگاه ۵ / ۲۹۷۸) ضمن جنگ رفیع الحسینی المکتوبة فی القرن الحادی عشر.

(۶۰۱۱: مقدمه تقویم) الأصل للخواجة الطوسی، وقد کتبها لعلاء الدین محمد بن الحسن بن علی ذکره السلام بن نزار بن معد بن علی بن منصور بن نزار بن معد بن.. جعفر الصادق (ع) واستخرج فیها طالعه. أولها: [أین فصل دیباچه تقویمی است که.. نصیر الدین طوسی جهت محمد بن.. نوشته.. مقدمه جود مسعود آسمانی وفاتحه ورود وفور شادمانی..] توجد نسختان منها فی: (الحمیدیة ۱۴ / ۱۴۴۷) ضمن المجموعة المؤرخة (۷۵۵) و (المجلس ۱۸ / ۵۱۳۸) کتبت بالقلم النستعلیق فی (۱۰۵۷ ۱۰۲۴) فی الورقة (۳۵۴) من (جنگ ابن خاتون) ویأتی

(۵۱)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، محمد بن الحسن بن علی (۱)، جلال الدین (۱)، علی بن منصور (۱)، محمد بن أسلم (۱)، محمد بن محمد (۱)

صفحه ۰۵۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۵۲

للخواجه (مقدمه قدیم أخلاق ناصری) وغیرها.

(۶۰۱۲: مقدمه جام جم) أشرنا إلیها عند ذکر الأصل فی (ج ۵ ص ۲۳) وقلنا انها مطبوعة مع الأصل، لوحید الدستگردی فی (۱۳۰۷ ش) فی (۱۴ + ۲۶۴ ص). ویأتی قریبا (منتخب جام جم) وذکرت فی (ص ۲۷۳۵) من (فهرست نسخه های خطی فارسی) (۵۰) نسخة من الأصل فی مکتبات الشرق والغرب أقدمها کتابة نسخة فی (المتحف البریطانی ۲۲ / ۲۷۲۶۱ Abb) ضمن المجموعة المؤرخة (۸۱۳ ۸۱۴) وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه) تحت رقم (۲۴).

(۶۰۱۳: مقدمه جامع الاشعار) الأصل جنگ شعر من القصیدة والقطعة والغزل لا نعرف المؤلف الا ان لها مقدمة وتقریض من انشاء محمد مؤمن الفیروز آبادی ونسخة مذهبة غیر مؤرخة من الجامع فی (طهران، المجلس ۴۴۶) کتبت بالقلم النستعلیق فی (۳۷۲) ورقة وذکرت فی فهرس المکتبة فهرس الشعراء المذکورین أشعارهم فی الجنگ المذکور.

(۶۰۱۴: مقدمهء جامع البدایع مظفری) المتن لرکن الدین مسعود الصاعدی، یأتی ذکر الأصل بعنوان (منتخب غزلیات شعراء) والمقدمهٔ لقوام الدین الیزدی صاحب (مقدمهء ترجمهء شمسیهٔ) (۲۲: ۴۹) وقد کتبها للشاهزاده إسماعیل بن إبراهیم سلطان، نسخهٔ منها ضمن کلیاته الآتیهٔ ذکرها عند ذکر مکاتیبه ومنشآته.

(۶۰۱۵: مقدمهء جامع الرشیدی) راجع مقدمهٔ مجموعهٔ الرشیدیهٔ.

(۶۰۱۶: مقدمهء جامع الحکایات) الذی مر ذکره فی (۵: ۵۰) المأخوذهٔ من (فرج بعد الشدهٔ) المذکورهٔ فی (۱۶: ۱۵۵). توجد نسخهٔ منها فی (طهران، الملک ۲۸ / ۴۱۷۱) ولها مقدمهٔ لمحمد مؤمن شرفیهٔ. أولها:

[سزاوار ترین حمدی که زبان گوینده بدان مشعوف بأشد]. ضمن مجموعهٔ کتابتها ۱۰۹۲.

(۶۰۱۷: مقدمهء جامع المناسک) فی آداب السفر بالگجراتیهٔ، للشیخ

(۵۲)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۲)، إسماعیل بن إبراهیم (۱)

صفحه ۵۵

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۵۳

محمد حسن الکاشانی صاحب (مقدمهٔ منطق) الآتیهٔ ذکرها، الفه فی (۱۳۳۸) کما ذکره فی فهرسه.

(۶۰۱۸: مقدمهء رسالهٔ الجبر والمقابلهٔ) فی ترجمهٔ أحوال مصنفها الخیامی المذکور فی (ج ۵ ص ۸۶) للفاضل المناضل الدکتور تقی أرانی، مطبوع مع الأصل، کما مر فی حاشیهٔ (ص ۳۱۰) من (ج ۹) ومر للدکتور (عرفان وأصول مادی) فی (ج ۱۵ ص ۲۴۷) ویأتی له قریبا (مقدمهٔ شرح ما أشکل من مصادرات أقلیدس).

(مقدمهء جلاء الأذهان) مر فی (۲۲: ۵۱) بعنوان (مقدمهٔ تفسیر گازر).

(۶۰۱۹: مقدمهء جنات الوصال) مر الأصل فی (ج ۵ ص ۱۵۲) و (ج ۱۹ ص ۱۴۹) وطبع مع مقدمهٔ الطبع من الدکتور نوربخش مع مقابلهٔ عدهٔ نسخ.

(۶۰۲۰: مقدمهء جنگ) لمولانا احسنی اللاهیجی، والأصل لحسین خان الکهدمی. أولها: [شکر بی منتها صانعی را..] وتوجد نسختان منها فی (أدبیات ۱۰۴ حکمت) ضمن الجنگ المکتوبهٔ فی (۱۱۰۳) و (المجلس ۱۱ / ۳۴۵۵) فی (ص ۲۰) من الجنگ المؤرخهٔ (۱۰۶۳ - ۱۱۴۱).

(۶۰۲۱: مقدمهٔ جنگ) لمحمد صادق، والأصل من جمع الآقا محمد معینا الأردوبادی بن الحاج محمد خان، شرع بها فی (۱۱۰۹) والمقدمهٔ أنشأت باستدعاء من المؤلف فی (۱۶ ج ۲ / ۱۱۰۹) ونسخهٔ منها فی (دانشگاه ۱ / ۲۵۹۱) علی هامش الصفحتین منها (۱ - ۲).

(۶۰۲۲: مقدمهء جواهر الاسرار) الأصل للشیخ الآذری کما یأتی بعنوان (منتخب مفتاح الاسرار) وتوجد نسختان من المقدمهٔ فی (المجلس ۲۳۲۷) فی (ص ۷۶۸) ضمن المجموعهٔ المؤرخهٔ (۱۰۷۲) و (دانشگاه ۵۴۰۰) ضمن المجموعهٔ المکتوبهٔ فی القرن الحادی عشر.

(۵۳)

مفاتیح البحث: الحج (۱)

صفحه ۵۶

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۵۴

(۶۰۲۳: مقدمهء جهادیه) لقائم مقام، وقد أشرنا إلیها عند ذکر الأصل فی (ج ۵ ص ۲۹۷) وطبع ضمن (منشآت قائم مقام) مع (مقدمهء أحکام الجهاد) المذکورة فی (ص ۳۸).

(۶۰۲۴: مقدمهء چمن سخن) لظهیرا، نسخة منها عن عبد الحسین بیات (۱۹) فی (۶۱) وأخری ضمن جنگ رفیع الدین رافع الذی کتبه الرافع بنفسه فی (۱۰۸۴) ومعها (مقدمهء بیاض) لآقا حسین الخوانساری المذکور فی (ص ۴۶).

(۶۰۲۵: مقدمة حدائق السحر) المذکور فی (۶: ۲۸۷) مع الحواشی والتعلیقات علیه، المقدمة مفصلة فی ۷۳ ص کما أشرنا إلیها عند ذکر المتن فی (ج ۶ ص ۲۸۷) والحواشی فی ۶۱ ص کلها لمیرزا عباس خان اقبال الآشتیانی معلم دار المعلمین طبع مع (الحدائق) سنة ۱۳۰۸ ش، ویأتی (منتخب حدائق السحر)، (ملاحظات حول حدائق السحر).

(۶۰۲۶: مقدمة الحدائق الناضرة) فی أصول الفقه، جعلها فی أول الحدائق، للشیخ یوسف البحرانی، طبع ثلاث مرات وهی اثنتی عشرة مقدمة وآخر المقدمات فی الفرق بین المجتهد والأخباری، وطبعت مع الحدائق، ومر شرحه للسید محسن الأعرجی فی (۶: ۲۹۰) و (۱۴: ۸۵).

(۶۰۲۷: مقدمة حدیقة الحقیقة) للسنائی، مر ذکره فی (۶: ۳۸۲) (و ۱۹: ۱۵۷) ولها مقدمات عدیدة منها مقدمة الرقا (الرقام، الرفا) الذی جمع مسودات الحدیقة بعد موت ناضمها منضمة إلی بعض نسخ (الحدیقة)، وذکر فیها تاریخ وفات الناظم ۵۲۵.

(۶۰۲۸ مقدمهء حدیقة الحقیقة) للناظم نفسه وهو السنائی الغزنوی، قال الرقاء السابق ذکره ان السنائی أنشأ فی مرض موته مقدمة للحدیقة واملاها علی أبی الفتح فضل الله الحسینی فکتبها هو أولها: [سپاس وستایش مبدعی را که بسخن پاک سخن دان سخنگوی راابداع کرد..]. وتوجد نسخة من (الحدیقة) فی (طهران، الملیة ۹۹۳ ف) کتبت فی القرن الحادی عشر وفیها مقدمة الرقا المذکورة (۵۴)

مفاتیح البحث: أصول الفقه (۱)، مدینة طهران (۱)، الموت (۱)، المرض (۱)

صفحه ۵۷

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۵۵

فی (۱۹) ص، وفی الخاتمة فهرس منظوم لأبواب (الحدیقة) علی ما أشرنا، وبعدها مقدمة السنائی فی ستة صحائف، ونسخة أخری مذهبة فی (طهران، المجلس ۹۱۶) کتبت بالقلم النستعلیق کسابقها بخط جید فی القرن التاسع، ولها مقدمة لا یطابق مقدمة الرقا، ولعلها أیضا للسنائی أو غیره.

(۶۰۲۹: مقدمهء حدیقة الحقیقة) لعبد اللطیف بن عبد الله العباسی، صاحب (لطائف معنوی) و (فرهنگ مثنوی) وغیرهما، توجد نسخة مذهبة من (الحدیقة) معها المقدمة المذکورة فی (طهران، الملیة: ۳ ع – ۱۳۰۰ غیر المفهرسة) کتبت بالقلم النستعلیق المتوسط فی (۶ شعبان ۱۰۳۹) عن نسخة کتبت بعد ثمانین سنة عن نظم (الحدیقة) فی (۶۲۷ ص) کل منها فی (۱۷) سطرا، ولعل العباسی هذا صاحب (مقدمهء إلهی نامه) المذکور فی صلی الله علیه وآله.

(مقدمهء حدیقة الحقیقة) مر فی (ج ۲۱ ۴۰ ص ۳۲۶) بعنوان (مفتاح الحدیقة).

(۶۰۳۰: مقدمهء حدیقة الحقیقة) توجد ثلاث نسخ غیر مؤرخة من (الحدیقة) فی: ۱ – (طهران، الملک ۵۲۵۴) ولها مقدمة بالنظم والنثر فی (۱۴) ورقة. أولها: [آن مفضلی که دوستان خودرا خلعت سعادت..].

و (مشهد، عبد الحمید مولوی) ولها مقدمة بالفارسیة السلیسة، والنسخة کانت متعلق ب [فرهاد میرزا] وبنگال، آسیایی ۱ / ۳۵ oa ۱۱۶۷۱) کتبت بالقلم النستعلیق ولها مقدمة منثورة.

(۶۰۳۱: مقدمـة حسن گلسوز) الأصـل لزلالی، مر ذکره فی (۷: ۱۵) والمقدمة نثرا ونظما لطغرا المشـهدی. توجد منظما مع أکثر نسـخ المثنوی.

(۶۰۳۲: مقـدمهء خرابات وخمخانه) ل (سـیادت پناه میرزا أبو طالب شـیرازی انجویلی) أولها: [إلهی ثنای مجموعهء ذات ثنای أقـدس وادای صـفات سپاس مقدسین را حیرتی دارم..]. نسخة منها فی المجموعة (الملک ۲۸ / ۴۳۴۱) کتبها المیر علی أکبر بن المیر محمد محسن الزکی الحسینی بالقلم النستعلیق

(۵۵)

مفاتیح البحث: شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۳)، عبد الحمید (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۵۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۵۶

فی (۱۱۹۳ - ۱۲۱۹) علی هامش الصفحتین من النسخة.

(۶۰۳۳: مقـدمه در تاریخ قاجاریه) لصاحب العلی آبادی، صاحب (مکاتیب) الآتیة ذکرها، نسـخة منها فی ثمانیة صـحائف، توجد فی (المجلس ۲۴۵۰) ضمن کلیاته المکتوبة بالقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر، ومعها حکایات منثورة وأشعاره المشتملة علی القصیدة والترکیب والقطعة والغزل والرباعی والمثنوی.

(۶۰۳۴: مقدمهء درة التاج) لقطب الدین الشـیرازی. أولها: [اگرچه بر ضمیر أرباب کیاست وخاطر..]. نسخة مستقلة منها فی (المجس) ۲ / ۴۹۹۹) کتبها عبرت المصاحبی النائینی بالقلم النسخ فی (۱۳۵۴) ضمن مجموعة من مقدمات استقلت بالتنظیم.

(۶۰۳۵: مقـدمهء دوازده بنـد) الأصـل للمحتشم کمـا مر فی (۸: ۲۷۰) یوجـد ضـمن أکثر نسـخ دیوانه فی المراثی، وطبع مسـتقلا ومع (دوازده بند) للصباحی فی (۱۳۵۴). أوله.

باز أین چه شورش است که در خلق عالم است * باز أین چه نوحه وچه عزا وچه ماتم است یوجد نسـخة منه فی (طهران، دانشگاه ۵ / ۲۰۸۴) ضمن مجموعة من القرن الثانی عشر، وله مقدمة منثورة.

(۶۰۳۶: مقدمهء دول رائی خضر خانی) الأصل قصة غرام خضر خان ومعشوقته دول رائی بنت رائی، کما مر فی (۸: ۲۸۰) جاء فیه: (چو نام خان بنام دوست ضم شـد * فلک در ظل أین هر دو علم شـد خطاب أین کتاب عاشـقی بهر * دولرائی خضـر خان مانده در دهر وطبع فی بمبئی مع مقدمة وحواشی بالأردویة (۱۳۳۶).

(۶۰۳۷: مقـدمهء دیوان آگـاه قاجار) وهو رکن الدولـة اردشـیر میرزا ابن عباس میرزا بن فتـح علی شاه. توجـد نسـخة من الـدیوان فی (الملک ۴۸۸۰)

(۵۶)

مفاتیح البحث: عبد الله بن عباس (۱)، مدینة طهران (۱)، النوم (۱)

صفحه ۵۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۵۷

کتبت فی القرن الثالث عشـر، لها مقدمة بالنثر والنظم. أوله: [هو شـبل بن الغمام..]، ونسـخة أخری من دیوانه فی (دانشـگاه ۴۴۸۱) فی القرن الثالث عشـر، وفیها ترجمة أحوال الشاعر کتبها أحد أصدقائه فی (۱۲۷۱) وبعدها أشعاره من الغزل والقصیدة ومادة تاریخ یقرب من (۱۷۰۰) بیتا.

(۶۰۳۸: مقدمهٔ دیوان ابن یمین) مر الأصل فی (۹: ۳۴). وکتب المقدمهٔ بنفسه وقال فیها ان دیوانی نهبت فی حرب شیخ الاسلام حسن (ولاـ الحسین) الجوری مع وجیه الـدین مسعود فی خواف فی (۱۳ صـفر ۷۴۳) ثم جمعتهـا للمرهٔ الثانیـهٔ فی سـنهٔ (۷۵۳)، نسـخهٔ من المقدمـهٔ منضـمهٔ إلی دیوانه، توجـد فی (طهران، مهـدی بیانی) کتبت حدود (۸۵۰) ونسـخهٔ أخری أیضـا فی (طهران الملیـهٔ ۱۰۳ غیر المفهرسـهٔ) کتب بالقلم النسـتعلیق فی القرن الرابع عشـر مشـتمل علی المقدمـهٔ وأشـعاره من القصـیدهٔ والغزل والقطعهٔ کلها غیر مرتبهٔ، ویأتی (مقطعات ابن یمین).

(۶۰۳۹: مقدمـهٔ دیوان أثیر الدین الاخسیکتی) من المائهٔ السادسهٔ المذکور فی (۹: ۵۴). یوجد منه نسخهٔ فی (الملک ۱۵ / ۵۳۰۷) من القرن الحادی عشـر وله مقدمـهٔ فی ترجمهٔ أحوال الشاعر. وطبع الدیوان بطهران ۱۳۳۷ ش بمباشـرهٔ رکن الدین همایون فرخ مع مقدمهٔ فی أحواله.

(۶۰۴۰: مقدمـهٔ دیوان أثیر الدین الاومانی) المذکور فی (۹: ۵۴) یوجد منه نسـخهٔ فی (طهران الملک ۱۹ / ۵۳۰۷) من القرن الحادی عشر وله مقدمهٔ فی أحوال الناظم، وأیضا (طهران، المجلس ۲۳۷۳) کتابته ۱۲۵۸ مع مقدمهٔ فی أحواله.

(۶۰۴۱: مقدمـهٔ دیوان ازرقی) المـذکور فی (۹: ۶۸). یوجـد فی (الرضویهٔ ۳۴۶ أدبیات) کتابته ۲۰ محرم ۱۰۱۱ مع مقدمـهٔ فی أحوال مسـتخرجهٔ من (خلاصهٔ الاشـعار) و (طهران، دانشـگاه ۲ / ۱۴۰۸) کتـابته شوال ۱۰۱۵ مع مقدمـهٔ فی أحواله، ونسـخا اخر منضـمهٔ إلی بعضها مقدمهٔ فی شرح أحوال الناظم. راجع

(۵۷)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۶)، شهر شوال المکرم (۱)، الحرب (۱)

صفحه ۶۰

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۵۸

(فهرست نسخه های خطی فارسی: ۲۲۲۲).

(۶۰۴۲: مقدمهٔ دیوان اشـراق) ذکرنـا دیوانه فی (۹: ۷۶) نسـخهٔ منه فی (الرضویـهٔ ۳۴۷ أدبیات) ضـمن کلیاته المؤرخـهٔ (۱۲۵۲). أما المقدمهٔ لجامع الدیوان السید أحمد العلوی، توجد مع أصلها المذهب المکتوب بالقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر فی (۷۵) ورقهٔ والنسخهٔ مع أربع تصاویر جدیدهٔ، توجد فی طهران (الملک ۴۹۸۶).

(۶۰۴۳: مقدمهٔ دیوان أفسر قاجار) وهو محمـد هاشم الشیخ الرئیس بن نور الله میرزا جناب، حفیـد السـلطان فتـح علی شاه والمتوفی (۱۳۱۹ ش)، طبع دیوانه فی (۱۳۲۱ ش) بطهران مع مقدمهٔ من عبد الرحیم پارسا التویسـرکانی ونسـخهٔ من الدیوان عند التویسـرکانی المذکور کتبها عبرت النائینی بالقلم النسخ فی حیاهٔ الناظم.

(۶۰۴۴: مقدمهٔ دیوان الهامی کرمانشاهی) وهو المولی أحمـد من شـعراء القرن الثالث عشـر أو الرابع عشـر، وقـد مدح حسام السـلطنهٔ والمیرزا حسین علی خان یوجد دیوانه بخطه فی (المجلس ۲۶۹۱) کتبها بالقلم الشکستهٔ النستعلیق فی (۱۳۰۴).

وأرسـله إلی سپهر لیدرجه فی (تذکرهء ناصـری) وله مقدمهٔ من حسـینقلی خان السـلطانی الخطاط المذکور فی (۹: ۴۶۱) فی ترجمه أحوال الإلهامی وفی المتن (باغ فردوس) (بسـتان ماتم) (مثنوی حسن منظوم) وسائر أشـعاره من القصیدهٔ والغزل والمجموع یقرب من (۲۵۰۰) بیتا.

(۶۰۴۵: مقدمهٔ دیوان أمیدی طهرانی) المذکور فی (۹: ۹۷).

والمقدمهٔ فی شـرح أحـواله من انشـاء مسـعود الحسـینی. توجـد مـع الأصـل فی (لنین گراد B ۲۱۳) کتابتهـا ۱۰۰۸ وأخری المتحف البریطانی VII ۴۲۲) کتابتها ۱۰۷۳. ویوجـد من دیوانه بطهران (المجلس ۳ / ۲۶۵۸) کتابته ۹۵۹ أضـیف فی أوله مقدمهٔ مختصرهٔ فی

أحوال الناظم بخط أجد.

(۶۰۴۶: مقدمة دیوان بدر شیروانی) المذکور فی (۹: ۱۲۹). توجد المقدمة فی أول نسخة من دیوانه ضمن مجموعة ثلاثین دیوانا فی (الملک ۱۳ / ۵۳۰۷) من القرن الحادی عشر..

(۵۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)

صفحه ۶۱۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۵۹

(۶۰۴۷: مقدمة دیوان بهار کرمانی) وهو الحاج سهراب خان الفاجاری الکرمانی علی عهد ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ - ۱۳۱۳) وبطلب من الحاج آصف الدولة الحاکم، وقدم له مقدمة مختصرة، توجد مع أصل الدیوان بقلمه فی (المجلس ۸۶۵۶ غیر المفهرسة) والنسخة کتبت فی (۱۳۱۶) فی (۳۰) ص.

(۶۰۴۸: مقدمة دیوان بابا کوهی) أبو عبد الله، المذکور فی (۹: ۱۷۱) والمقدمة فی شرح أحواله فی صدر نسخة من دیوانه بطهران (الملیة ۱۲۴۴ ف) من انشاء المیرزا محمد حسین المتخلص بشعاع الشیرازی (م ۱۳۶۴) المذکور فی (۹: ۵۲۶) تاریخ کتابة النسخة ۱۳۶۲.

(۶۰۴۹: مقدمة دیوان پرتو) وهو علی رضا بن محمد علی، طبع دیوانه فی (۱۳۰۵) علی الحجر مع مقدمة من محمد حسین الفروغی وذکرناه فی (۹: ۱۵۷) ویوجد نسختان من دیوانه فی (دانشگاه ۳۴۹۴ و ۴۶۱۶) النسخة الأولی بقلم الناظم، کتبها بالقلم النستعلیق فی (۱۲۸۹) فی (۱۲۶) ورقة کل صفحة منها فی (۱۲) سطرا، والثانیة ضمن جنگ جمعها الناظم فی (۱۳۰۰) فی طهران وهی مجموعة من أشعار نفسه وغیره وما نظمها استقبالا لغیره.

(۶۰۵۰: مقدمة دیوان ثنایی الفراهانی) أبو القاسم المذکور فی (۹: ۱۸۵) والمقدمة لمحمود خان ملک الشعراء، توجد مع الدیوان فی (طهران، سنا ۷۵۸۰) من القرن الرابع عشر.

(۶۰۵۱: مقدمة؟؟ دیوان جنید شیرازی) لسعید النفیسی وهی مطبوعة مع الأصل، کما أشرنا فی (۹: ۲۰۷) ویأتی للنفیسی (مقدمهء دیوان داوری شیرازی) کما مر (مقدمهء پندنامهء انو شیروان).

(۶۰۵۲: مقدمة دیوان جهان خاتون) وهی الشاهزاده جهان ملک خاتون بنت مسعود شاه، معاصرة الحافظ (المتوفی ۷۹۱ - أو ۷۹۲) وکانت تسکن بشیراز وتتخلص ب (جهان) وقتل أبوه مسعود شاه بن محمود اینجو فی (۷۳۶) وتوفیت علی ما نقل فی (۷۵۸). وتوجد نسخة مذهبة من دیوانها فی (باریس، الملیة

(۵۹)

مفاتیح البحث: ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینة طهران (۳)، أبو عبد الله (۱)، القتل (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۶۲۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۶۰

P. S ۷۲۳) کتب فی القرن الثامن، فی حیاة الناظمة، وله مقدمة منثورة.

أولها: [شکر وسپاس وحمد بیقیاس حضرت خالقی را جل جلاله..]. والنسخة تقرب من (۱۴۰۰۰) بیتا، ونسخة أخری فی (استانبول، طوپقپو سرای ۸۶۷ H) کتبها مرشد بن محمد الهمدانی فی (۸۴۰) فی (۳۷۵) ورقة.

(۶۰۵۳: مقدمهٔ دیوان جیحون الیزدی) تاج الشعراء (م ۱۳۰۲) المذکور فی (۹: ۲۱۲). ذکر ثلاث نسخ منه فی (فهرست نسخه های خطی فارسی:

۲۲۷۵) والأخیر منه فی (طهران، المجلس ۵۸۶۹) من القرن الثالث أو الرابع عشر، له مقدمهٔ من انشاء حسین ماهانی، ثم یتلوها القصاید والغزلیات والمخمسات.

(۶۰۵۴: مقدمهٔ دیوان حافظ) المذکور فی (۹: ۲۲۲). یوجد من الأصل مجموعات مختلفهٔ الکمیهٔ والتنظیم، وفی مقدم کثیر منها مقدمات مختلفهٔ من انشاء أفاضل الزمان یحتاج إلی تتبع أکثر، وأیضا طبع مکررا وعلی کثیر من طبعاته مقدمات من مباشری الطبع والتصحیح. ونذکر هنا عدهٔ من المقدمات علی سبیل النموذج.

مقدمهٔ طبع أبو طالب التبریزی، الذی قابله مع اثنی عشر نسخا، حسب طلب مستر جانس الانکلیزی، شرع فی طبعه بکلکتهٔ فی ۱۲۰۰ وفرغ من طبعه ۱۲۰۶.

(۶۰۵۵: مقدمهٔ دیوان حافظ) المذکور آنفا، مقدمهٔ طبع حسین پژمان البختیاری المذکور دیوانه فی (۹: ۱۵۸) طبع الدیوان أولا فی ۱۳۱۵ ش، ثم کرر طبعه بعد ذلک.

(۶۰۵۶: مقدمهٔ دیوان حافظ) مقدمهٔ طبع عباس نهضت.

(۶۰۵۷: مقدمهٔ دیوان حافظ) لعبد الحسین هژیر (۱۳۲۲ ۱۳۶۹) طبع (حافظ تشریح) وبوبه علی حسب المضامین، فی طهران ۱۳۰۷ ش فی ۲۳۰ ص.

(۶۰۵۸: مقدمهٔ دیوان حافظ) مقدمهٔ طبع محمد علی پاشا فی طبعهٔ بولاق علی الحجر فی ۱۲۴۳ ق.

(۶۰)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۲)، محمد الهمدانی (۱)

صفحه ۶۳۰

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۶۱

(۶۰۵۹: مقدمهٔ دیوان حافظ) للعلامهٔ المیرزا محمد القزوینی علی طبع دیوانه بمعاضدهٔ الدکتور قاسم غنی. طبع فی ۱۳۲۰ ش ثم کرر بعدها.

(۶۰۶۰: مقدمهٔ دیوان حافظ) لمحمد گل اندام، أشرنا إلیها عند ذکر الدیوان فی (۹: ۲۲۲). أولها: (حمد بیحد وثنای بیعد وسپاس بیقیاس].

وذکر بعد التحمید والتسلیم نبذهٔ فی فضل الکلام والتعریف بشعر الحافظ وأطرأها وبیان رواجها فی أقصی البلاد. ولملازمته علی الدرس ولملازمته علی شغل السلطان وتحشیته علی (الکشاف) و (المصباح) ومطالعته (المطالع) و (المفتاح) وتحصیله لقوانین الأدب، لم یوفق جمع أبیاته وغزلیاته، فذکرنا الموضوع فی مدرس مولینا [قوام الملهٔ والدین عبد الله]، فطلب من الحافظ ان یدون دیوانه ولکنه اعتذر عن ذلک حتی توفی، فاشتغلت بتحریض من الأصدقاء علی جمع الدیوان حتی فرغت منها، وقد طبع المقدمهٔ مع عدهٔ طبعات من أصل الدیوان منها فیما طبعه محمد القدسی الآتی ذکره فی سنهٔ (۱۳۲۲) وتوجد مع نسخهٔ مذهبهٔ من أصل الدیوان الموجودهٔ فی (طهران، المکتبهٔ الملکیهٔ ۱۲۲۳۴ - ۴۷۳ ف) والمکتوبهٔ بالقلم النستعلیق بخط حسن الکاتب فی (۹۶۳) والمشتملهٔ علی اشعار الحافظ من القصیدهٔ والغزل الغیر مرتبهٔ، وساقینامتان والقطعهٔ والرباعی فی (۴۳۲) ص، کل منها فی (۱۲) سطرا، وتوجد أیضا مع نسخهٔ مذهبهٔ من أصل الدیوان الموجودهٔ فی (سپهسالار / ۴۱۳) والمکتوبهٔ بقلم النستعلیق فی القرن العاشر، فی (۷۱۵۰) بیتا.

(۶۰۶۱: مقدمهء دیوان حافظ) لأبی علی محمد بن الحاج المیرزا سلطان علی الحسینی الشیرازی المتخلص ب (قدسی) کتب نسخهٔ

من الدیوان وقابلها مع النسخ المتعددۀ وعنی بتصحیحها وتنمیقها فی مدۀ استغرقت ثمانیۀ سنین (۱۳۱۴ - ۱۳۲۲) وقدم لها مقدمۀ فی ترجمۀ أحوال الحافظ وأهمیۀ أشعاره نقلا عن (دریای کبیر) لمعاصره فرصت وعن غیره وأورد فی حواشی النسخۀ شرح کثیر من مشکلات الأبیات والاصطلاحات کشف بها دقایقها العرفانیۀ والأدبیۀ، نقل غالبها عن

(۶۱)

مفاتیح البحث: مدینۀ طهران (۱)، الغنی (۱)، الحج (۱)

صفحه ۶۴

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۶۲

(شرح دیوان حافظ) لمعاصره الشیخ المفید الشیرازی المذکور فی (۹: ۱۰۸۷ و ۳۱۹) وفی الخاتمۀ ذکر بعض أشعار المفید، هذا، وما نظمها بنفسه البالغ، کما یقول، إلی (۱۰۰۰۰) بیتا وهذه النسخۀ من الدیوان المشتملۀ علی قصاید الحافظ وغزلیاته، علی ترتیب التهجی، وسایر أشعاره من الترکیب والترجیع و (ساقی نامه) والمثنوی والمقطعات والمخمس والرباعیات وکتب النسخۀ بمداد الطبع وطبعها علی الحجر فی بمبئی فی عهد مظفر الدین شاه.

(۶۰۶۲: مقدمۀ دیوان حافظ) لاحد الأفاضل، ذکر فیها أن السلطان أبو الفتح فریدون حسین بهادرخان، الذی کان مجلسه محفل علماء زمانه، أمر علماء عصره أن یدونوا نسخۀ مصححۀ جامعۀ المحاسن، وجمعوا له هذه النسخۀ من بین خمسمائۀ نسخۀ کانت أغلبها قریبۀ من عصر الناظم. وبعد المقدمۀ شرح اللغات والمصطلحات الدیوان علی ترتیب التهجی، ثم أورد القصائد، الغزلیات، المثنویات، الترجیع بند، المخمس القطعۀ، ثم الرباعیات، توجد نسخۀ منها فی (طهران، المجلس ۲۴۱۴) حسن الخط کتابتها ۱۲۰۴. أوله:

أین گنج معانی که تهی از عیب است * نقشی است که ازصحیفهء لا ریب است.. أحمدک الله حمدا متوالیا ما نظم بقدرته بیان المتکلمین.

(۶۰۶۳: مقدمۀ دیوان حافظ) لاحد الکتاب مؤخر عن القرن العاشر، وهی مقدمۀ گل اندام مع حذف بعض عباراتها وإضافۀ بعض، وحذف اسم المؤلف أی گلندام. وأضاف بعد المقدمۀ شرح اللغات والاصطلاحات، ثم مسدس فی مدیح الإمام الرضا (ع)، ثم القصاید، الترکیب، الغزل، ساقینامه، القطعات الرباعیات، فی حدود ۴۳۰۰ بیتا. توجد فی (طهران، المجلس ۱۲۳۳) بخط محمد إسماعیل الموسوی العریضی کتابتها ۱۲۳۳. أولها: [بهترین درود نامعدودی که حافظان سرائر عالم عقول وواقفان محامد ومجامع أصول].

(۶۲)

مفاتیح البحث: الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، مدینۀ طهران (۲)، الشیخ المفید (قدس سره) (۱)

صفحه ۶۵

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۶۳

(۶۰۶۴: مقدمۀ دیوان حسن الغزنوی) أشرف، المذکور فی (۹: ۲۴۴) یوجد منتخب من دیوانه فی (الرضویۀ ۴۶۷۳) للأمیر تقی الدین محمد الکاشانی مؤلف (خلاصۀ الاشعار) انتخبه لادراجه فی تذکرته المشهورۀ السابق ذکره وقدم علیه دیباجۀ فی شرح أحوال الناظم.

(۶۰۶۵: مقدمۀ دیوان حسن الغزنوی) السابق ذکره، لمحمد تقی المدرس الرضوی، طبع الدیوان بمباشرته وقدم علیه مقدمۀ فی شرح أحواله.

(۶۰۶۶: مقدمۀ دیوان حسن النهاوندی) المتوفی ۱۲۴۴، المذکور فی (۹: ۲۴۵). کان الناظم معلم الشاهزاده محمود میرزا القاجار،

والمقدمهٔ لهذا التلمیذ فی شرح أحوال أستاذه، فی خمسهٔ صفحات، ثم یتلوها الغزل والرباعی والقطعات و (مادهٔ تاریخ)، وفیه مدایح محمود میرزا السابق ذکره. توجد فی (طهران. دانشگاه ۳۰۰۱) بخط من القرن الثالث عشر. أوله: [مستحسن طبع حسن حمد پروردگاری ست]. ومر له آنفا (مقدمهٔ بادهء وحدت ۲۲: ۴۲).

(۶۰۶۷: مقدمهٔ دیوان خاقان القارجار)، فتح علی شاه المذکور فی (۹:

۲۸۰). توجد فی مقدم نسخهٔ من دیوانه فی (طهران، سلطنتی ۶۶۸) مقدمهٔ منثورهٔ فی أحواله. لمحمد صادق المروزی وقایع نگار المتخلص به همای المذکور فی (۹:

۱۲۹۷). أوله [دیباجهء کتاب دانش وعنوان دیوان بینش حمد وثنای خاقانی ست جلت عظمته]. ثم یتلوها الدیوان من الغزل والقصاید والمفردات والمقطعات والرباعیات ومثنوی ساقینامه والترکیبات. ورأیت المقدمهٔ فی بعض نسخ اخر من الدیوان وتوجد نسخهٔ مستقلهٔ من المقدمهٔ فی (کلیات همای) فی (المجلس ۱۷۳۸) الغیر مفهرسهٔ.

(۶۰۶۸: مقدمهٔ دیوان خاقانی) الشیروانی المذکور فی (۹: ۲۸۰).

طبع الدیوان بمباشرهٔ عبد الرسولی مع مقدمهٔ الطبع له، کما مر.

(۶۰۶۹: مقدمهٔ دیوان خاقان القاجار) المذکور آنفا. والمقدمهٔ لمعتمد الدولهٔ نشاط الأصفهانی المذکور فی (۹: ۱۱۸۹)، فی عشر صفحات. أوله [ناظم العوالم بدیع المناظم]. توجد نسخهٔ منها فی مقدم نسخهٔ من دیوانه فی (طهران،

(۶۳)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۳)، الوفاهٔ (۱)

صفحه ۶۶

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۶۴

الملیهٔ ۳۸۲ ف) بخط محمد مهدی الحسینی الفراهانی، کتابته ۱۲۴۳، ثم یتلوها الدیوان وفی مقدم کل فصل من أبواب الغزل والترکیب والمفردات والرباعیات وغیرها مقدمات مختصرهٔ منثورهٔ.

(۶۰۷۰: مقدمهٔ دیوان خاوری الشیرازی) المیرزا فضل الله المذکور فی (۹:

۲۸۸). والمقدمهٔ فی شرح أحواله لمحمود بن محمد الدنبلی، خاور، الذی جمع الدیوان فی ۱۲۳۹، أولهٔ: [دیباجهء کتاب مسمی بمهر خاوری. الحمد لله الذی جعل لسان الشعراء مفتاحا لأبواب کنوز العرفان] توجد نسخهٔ منها مع الدیوان فی (طهران دانشگاه ۲۶۴۳) من القرن الثالث عشر فی خمسهٔ عشرهٔ صفحهٔ.

(۶۰۷۱: مقدمهٔ دیوان خسرو کرمانشاهی) المذکور فی (۹: ۲۹۵).

لسبطه رشید الیاسمی، طبع مع أصل الدیوان، کما أشرنا إلیه فی محله. ومر له (مقدمهء اندرز نامه) ویأتی (مقدمهٔ دیوان هاتف) و (مقدمهٔ دیوان مسعود وسعد).

(۶۰۷۲: مقدمهٔ دیوان خواجو الکرمانی) کمال الدین محمود، المذکور فی (۹: ۳۰۴). توجد فی (طهران، سلطنتی ۱۲۱۴۹) نسخهٔ من (کلیاته) مصدرهٔ بمقدمهٔ من انشاء محمد بن إبراهیم الصحاف جامع (الکلیات). ثم یتولها فهرست الاجزاء: ۱ الدیوان من القصیدهٔ والقطعهٔ والهجو والغزل والترجیع والمخمس، ۲ - مفاتیح القلوب، مصدرهٔ به مقدمهٔ منثورهٔ، ۳ روضهٔ الأنوار، ۴ گل ونوروز ۵ هما وهمایون، ۶ کمال نامه، ۷ - گوهر نامهء بهایی، ۸ رسالهٔ شمع وشمسهٔ ۹ مناظرهٔ الشمس والسحاب، ۱۰ مناظرهٔ اللبد والبادی، ۱۱ السراج الوهاج وفی الأخیر الرباعیات، تاریخ کتابتها غرهٔ ع ۱ / ۸۲۴. أوله: [حمد بیقدر وشکر بی احصا باثنائی بیرون ازاستقصا].

(۶۰۷۳: مقدمهٔ دیوان خواجو) لعدهٔ من الکتاب الذین جمعوا الدیوان فکتبوا له مقدمهٔ علی ما مر ذکره فی (۹: ۳۰۴).

(۶۴)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۲)، محمد بن إبراهیم (۱)، محمود بن محمد (۱)

صفحه ۶۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۶۵

(۶۰۷۴: مقدمهٔ دیوان داود الأصفهانی) محمد داود (۱۰۶۵ ۱۱۳۳).

والمقدمهٔ لمحمد رضی بن محمد شفیع، أنشأه حسب طلب الناظم، وذکر فیها أسماء عدهٔ کثیرهٔ من الشعراء الماضین والمعاصرین، وذکر فی آخرها تاریخ انشاء المقدمهٔ محرم ۱۰۹۴. ثم یتلوها القصاید والغزلیات ومثنوی سفر نامه، زبور العاشقین، نمکدان دین، ترکیب بند. والأخیرهٔ بالترکیهٔ، کلها فی حدود ۸۰۰۰ بیت.

توجد مع الدیوان فی (طهران، سپهسالار ۲۵۶). أولها: [لوامع حمد وثنایی که چون کوکبهء تباشیر در مطلع بندگی ظهور نماید].

(۶۰۷۵: مقدمهٔ دیوان داوری الشیرازی) محمد (۱۲۳۸ - ۱۲۸۴). طبع الدیوان مع مقدمهٔ السعید النفیسی فی شیراز ۱۳۳۰ ش.

(۶۰۷۶: مقدمهٔ دیوان دست غیب) المیرزا نظام الملک (م ۱۰۲۹) المذکور فی (۹: ۱۲۰۴) وبعد وفاته اجتمعوا شعراء عصره وطلبوا من أبی حیان الطبیب الشیرازی المتخلص ب (مالی) أن یجمع دیوانه، فاشتغل بذلک فی ۱۰۳۰ وقدم له مقدمهٔ. أولها: [مطلع قصیدهء سر دیوان هر سخنور ومقطع شریطهء نظام هر نظم گستر باید که موشح بأشد]. توجد نسخهٔ مع الأصل فی (الرضویهٔ ۱ / ۴۷۷۲) من القرن الحادی عشر.

(۶۰۷۷: مقدمهٔ دیوان دشتی) محمود خان (م ۱۲۹۸ أو ۱۲۹۹).

المذکور فی (۹: ۳۲۶). دونه وأنشأ له مقدمهٔ محمد حسن بن محمد حسین القزوینی المتخلص ب (آیت) المذکور فی (۹: ۱۳). أولها: [الحمد لله الذی جعل الفضائل کلها مجموعهٔ فی فطرهٔ الانسان. بر دانشوران دقیقه شناس وسخن گستران]. توجد مع الدیوان فی (طهران، مجلس ۹۸۳) کتابتها ۱۲۸۷، وهی سنهٔ تألیف المقدمهٔ أیضا.

(۶۰۷۸: مقدمهٔ دیوان دشتی) السابق ذکره، والمقدمهٔ المنثورهٔ لعبد الرحیم الهمدانی المتخلص بخادم، جامع الدیوان، أنشأها فی ۱۲۷۰ أولها:

(۶۵)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۲)

صفحه ۶۸

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۶۶

آنچه بدیوان تو دیباجه بود * انصاف سزد که نقش دیباجه بود سپاس بیقیاس سخن آفرینی را سزاست ومتکلمی را رواست که انسان].

توجد بطهران (المجلس ۹۸۲) تاریخ کتابهٔ الدیوان صفر تلک السنهٔ التی أنشأ فیها الدیباجهٔ.

(۶۰۷۹: مقدمهٔ دیوان دولت) محمد علی میرزا دولتشاه (۱۲۰۳ ۱۲۳۷) المذکور فی (۹: ۳۳۱). والمقدمهٔ لمیرزا صادق المتخلص بناطق الأصفهانی المذکور فی (۹: ۱۱۵۸). أنشأها فی ۱۲۲۸. توجد نسخهٔ الدیوان مع المقدمهٔ فی (طهران، مجلس ۱۱۸۸) کتابتها من القرن الثالث عشر ساقط الأول.

(۶۰۸۰: مقدمهٔ دیوان راقم المشهدی) المیرزا سعد الدین محمد (م ۱۱۰۰) المذکور فی (۹: ۳۵۱). ومر هناک أن دیوانه مبدو

بمقدمتین: أحدهما للناظم نفسه، والثانیة لمحمد صادق المشهدی. ویوجد نسخة من الدیوان فی (طهران، دانشگاه ۴۵۳۱) مع مقدمة منثورة باسم الشاه سلیمان الصفوی (۱۰۷۷ – ۱۱۰۵) کتابته ۱۱۰۲. ونسخا أخری ذکر فی (فهرست نسخه های خطی فارسی ۲۳۳۱) بعضها مبدوة بمقدمة فلیراجع.

(۶۰۸۱: مقدمة دیوان ریاض الهمدانی) المیرزا جعفر. طبع مع مقدمة الطبع فی أحواله للسید نصر الله التقوی بطهران، کما مر ذکره فی (۹: ۳۹۵).

(۶۰۸۲: مقدمة دیوان سرگشته) (اشتها) المیرزا عبد الله الگرجی (۱۲۴۵ – ۱۲۸۹) المذکور فی (۹: ۴۴۰). وذکرنا هناک أن المیرزا نصر الله ابن محمد شفیع الخطاط جمع دیوانه، وأنشأ دیباجة دیوانه علی محمد المنشی بن محمد علی بأصفهان. ویوجد نسخة من دیوانه مع المقدمة المذکورة فی (طهران، المجلس ۹۴۳) کتابته ۱۲۹۲ – ۱۲۹۴ وأضاف المیرزا نصر الله الخطاط المذکور حواشی علی المقدمة المذکورة. أولها: [حمد بیحد وثنای بیعد وستایش بیعد خداوندی را سزد که در کشور هستی].

(۶۰۸۳: مقدمة دیوان سروری) الهندی، سکندر (م ۱۱۳۶).

(۶۶)

مفاتیح البحث: مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۵)

صفحه ۶۹

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۶۷

لمذکور فی (۹: ۴۴۳). والمقدمة لمستعد خان المتخلص بساقی (م ۱۱۳۶) مؤلف (مآثر عالمگیری) والمذکور فی (۸۰۱۹). أولها: [الحمدلله علی نواله والصلاة علی محمد].

(۶۰۸۴: مقدمة دیوان سروش الأصفهانی) المیرزا محمد علی (م ۱۲۲۸) المذکور فی (۹: ۴۴۳). یوجد نسخة من دیوانه فی (طهران، دانشگاه ۳۸۰۶) باسم (شمس المناقب) مبدوة بمقدمة فی شرح أحواله لحسین قلی خان سلطانی المتوفی ۱۲۵۷ والمذکور فی (۹: ۴۹۱)، بخط المیرزا إبراهیم الأشتری کتابته رمضان ۱۳۰۰.

(۶۰۸۵: مقدمة دیوان سروش) السابق ذکره، للمیرزا جلال الدین الهمائی المذکور فی (۹: ۴۷۲) طبع مع أصل الدیوان المطبوعة باهتمام الدکتور محمد جعفر المحجوب، ویأتی للهمائی (مقدمة دیوان مختاری) (مقدمة دیوان السعدی الشیرازی) یأتی بعنوان (مقدمة کلیات سعدی).

(۶۰۸۶: مقدمة دیوان سلطان قاجار) محمد میرزا الملقب ب سیف الدولة المذکور فی (۹: ۴۵۹). یوجد نسخة من الدیوان مع مقدمة ذکر فیها أن قسما مما نظمها الناظم ذهبت غلطا إلی دیوان (یغما) ثم استشهد علی ذلک، فی (الرضویة ۴۶۶۴) بخط علی محمد بن أحمد الطباطبائی الأردستانی. أولها، [بر رأی صواب نمای حقیقت آرای سخن سنجان فصاحت کیش].

(۶۰۸۷: مقدمة دیوان سلطانی بختیاری) حسینقلی خان (۱۲۴۷ ۱۳۰۳). والمقدمة فی شرح أحواله من انشاء السید نصر الله التقوی الأخوی بطهران توجد فی (طهران، المجلس ۵۹۰۱ الغیر مفهرسة) بخط محمد علی التفریشی کتابتها ۳ ذی قعدة ۱۳۳۳.

(۶۰۸۸: مقدمة دیوان سنایی الغزنوی) المذکور فی (۹: ۴۷۱).

والمقدمة لتقی الدین محمد الحسینی مؤلف (خلاصة الاشعار)، توجد مع الدیوان کان فی (طهران، دهخدا ۲۳۶) من القرن الحادی عشر، وانتقلت إلی دانشگاه.

(۶۷)

مفاتیح البحث: شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۴)، محمد الحسینی (۱)، جلال الدین (۱)، محمد بن أحمد (۱)، الشهادة

(۱)

صفحه ۰۷۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۶۸

۶۰۸۹: مقدمة ديوان سوزنى السمرقندى) المذكور فى (۹: ۴۷۶) فى شرح أحواله، لتقى الدين محمد الحسينى المذكور آنفا. توجد مع الديوان فى (باريس، المليئة ۲ / P ۷۹۹. S) وصورتها الفتوغرافية بطهران، دانشگاه رقم ۶۵۶ كما فى فهرسها.

(۶۰۹۰: مقدمة ديوان سيد اللاهيجى) وفيه الغزل والمديح والتعازى وأشعار عرفانية، يوجد فى (طهران، دانشگاه ۲۸۴۹) بخط من القرن الثالث عشر سمى بعض القصايد فيه بأسماء خاصة مثل: ملح العرفان، ركن العرفان، نكات العرفان، مشكاة، مصباح، مبدوة بمقدمة منثورة فيها ذكر من الميرزا على خان اللاهيجانى.

(۶۰۹۱: مقدمة ديوان شاه شجاع) بن مبارز الدين محمد (م ۷۸۶). لجامع ديوانه سعد الدين الانسى، كما مر عند ذكر ديوانه فى (۹: ۴۹۹ و ۵۰۷).

(۶۰۹۲: مقدمة ديوان شكستهء قاجار) حسن على ميرزا (م ۱۲۷۰).

المذكور فى (۹: ۵۳۵). والمقدمة لعبد العلى أوكتائى رئيس المكتبة الرضوية بمشهد خراسان أنشأها فى ۱۳۱۰ ش، توجد فى تلك المكتبة مع الأصل رقم (۴۶۸۰) كتابتها ۱۳۱۵ ق.

(۶۰۹۳: مقدمة ديوان شهاب الترشيزى) الميرزا عبد الله (م ۱۲۱۵).

المذكور فى (۹: ۵۵۳). والمقدمة فى شرح أحوال مفصلا للأديب المعاصر محمود فرخ، توجد مع ديوان الناظم، المؤرخة ۱۳۰۱ فى مكتبته الشخصية بمشهد خراسان.

(۶۰۹۴: مقدمة ديوان صائب الأصفهانى) محمد على (۱۰۱۶ - ۱۰۸۱ أو ۱۰۷۷)، المذكور فى (۹: ۵۶۹). طبع بمباشرة أمير الفيروز كوهى، مع مقدمة فى شرح أحواله فى طهران ۱۳۳۳ ش.

(۶۰۹۵: مقدمة ديوان صائب الأصفهانى) السابق ذكره. طبع منتخب أشعاره الاجتماعية بمباشرة شهيد نورائى بمشهد ۱۳۳۰ ش مع مقدمة فى شرح أحواله.

(۶۸)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۳)، محمد الحسينى (۱)، خراسان (۲)، الشهادة (۱)

صفحه ۰۷۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۶۹

(۶۰۹۶: مقدمة ديوان صابر الترمذى) شهاب الدين (م ۵۴۶) المذكور فى (۹: ۵۷۲) والمقدمة فى شرح أحواله، لبعض الأفاضل، توجد مع الديوان فى (طهران سلطنتى ۲۱۴) من القرن الثالث عشر. أوله: [شهاب الدين أديب صابر غفر الله دانشمندى ماهر واديبى فاضل وشاعرى كامل بود]. ونسخة أخرى من الديوان وله مقدمة تطابق أولها بما ذكر فى (الرضوية ۴۶۸۹) أيضا من القرن الثالث عشر. ونسخة من ديوانه من جمع عبد الحسين سردار معظم الخراسانى بخط عبرت النائينى كتابتها ۱۳۳۶ مع مقدمة فى شرح أحواله فى (طهران، المجلس ۹۳۸) لن يذكر منشئها.

(۶۰۹۷: مقدمة ديوان صباحى الكاشانى) الحاجى سليمان المذكور فى (۹: ۵۹۱). والمقدمة المنثورة لمحمد الساروئى أنشأه حسب طلب (معتمد الدولة العالية السلطانى چراغ على خان) فى شيراز. أوله: [سپاس سخن آفرين را سزاست.. خاصة سخن سبحان زمان

حسان عهد صباحی تخلص سلیمان نام].

توجد مع الدیوان فی (طهران، سلطنتی ۴۲۹) بخط السید أبو القاسم الأنجوی حسب طلب چراغ علی المذکور فی ۱۲۱۹ (۶۰۹۸: مقدمهٔ دیوان صباحی الکاشانی) السابق ذکره. والمقدمهٔ المنثورهٔ ل پرتو بیضاوی حسین بن علی محمد، من القرن الرابع عشر، فی شرح أحوال الناظم توجد مع الدیوان فی (طهران، دانشگاه ۳۸۴۱) بخط باستانی راد.

(۶۰۹۹: مقدمهٔ دیوان طایر الشیرازی) المیرزا حسن خان (۱۱۹۲ - ۱۲۴۷) المذکور فی (۹: ۶۳۵). والمقدمهٔ لاحد معاصری الناظم فی شرح أحواله، وجاء فی خاتمهٔ المقدمهٔ بخط غیر کاتب الأصل أن الناظم توفی بطاعون ۱۲۴۷ بکرمانشاهان توجد فی طهران (المجلس ۱۰۱۷). ونسخهٔ أخری من دیوانه فی (طهران، أدبیات ۱۳۶ حکمت) مبدوهٔ بمقدمهٔ فی شرح أحواله أنشأت فی عصر حکومت تهماسب میرزا القاجار. أولها: [الحمد لله مطلع أنوار الوجود ومقطع الوجود].

(۶۱۰۰: مقدمهٔ دیوان ظهیر الفاریابی) أبو الفضل طاهر المذکور فی (۹:

(۶۹)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۶)، الطهارهٔ (۱)، النوم (۱)

صفحه ۰۷۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۷۰

۶۵۹). والمقدمهٔ لإحدی المعاصرین له، وجامع دیوانه الذی مر شرحه فی (۹:

۶۶۰) الموجود فی (سپهسالار ۳۷۸) کتابته ۸۹۵. ونسخهٔ أخری فی (أدبیات ۱۴۰ د) مع مقدمهٔ من انشاء أحد معاصریه کما فی فهرسها.

(۶۱۰۱: مقدمهٔ دیوان ظهیر الفاریابی) السابق ذکره. والمقدمهٔ لجامع دیوانه شمس الدین السجاسی المتوفی ۶۰۲ ق. أولها: [سپاس بی نهایت وآفرین بی پایان مر قادری را جل جلاله]. توجد مع الدیوان فی (الرضویهٔ ۴۷۰۲) من القرن الحادی عشر، وأخری فی (طهران، الملیهٔ ۷۸۳ ف) کتابتها ۱۳۰۰...

(۶۱۰۲: مقدمهٔ دیوان عاشق الأصفهانی) الآقا محمد الخیاط المذکور فی (۹: ۶۷۲). وهی مقدمهٔ الطبع فی أحوالات الناظم، لحسین مکی بن السید محمد باقر المولود ۱۲۹۰ ش، وله (مقدمهٔ دیوان مشتاق الأصفهانی) الذی طبع أیضا بمباشرته.

(۶۱۰۳: مقدمه دیوان عبد الواسع الجبلی) بدیع الزمان عبد الواسع (م ۵۵۵) المذکور فی (۹: ۷۰۲). وهی مقدمهٔ طبع کلیاته، فی شرح أحواله للدکتور ذبیح الله صفا، طبع بطهران. وتوجد نسخهٔ من دیوانه فی (طهران، ملک ۶ / ۵۳۰۷) والدیوان ضمن مجموعهٔ دواوین فارسیهٔ من القرن الحادی عشر، وفی أولها مقدمهٔ فی شرح أحوال الناظم.

(۶۱۰۴: مقدمهٔ دیوان عجیب المازندرانی) محمد خلیل بن محمد حسین البارفروشی، المذکور فی (۹: ۷۰۸). توجد نسخهٔ من دیوانه فی (طهران، دانشگاه ۲۹۹۷) من جمع محمد حسن بن ملا آقا رضا مواج بابل کناری، وأنشأ الجامع فی أوله مقدمهٔ فی أحوال الناظم فی سنهٔ ۱۳۲۴، وتظهر منها من أن الناظم توفی قبل التاریخ.

(۶۱۰۵: مقدمهٔ دیوان عرفی الشیرازی) جمال الدین محمد (۹۶۳ - ۱۰۰۲) المذکور فی (۹: ۷۱۲). ومر هناک أن الناظم جمع دیوانه قبل وفاته، ثم عند

(۷۰)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۴)، جمال الدین (۱)، بابل (۱)، الوسعهٔ (۱)، الوفاهٔ (۱)

صفحه ۰۷۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۷۱

الموت أوصى خانخانان (م ۱۰۳۷) بجمع بقية أشعاره، وبعد وفاته أمر خانخانان فى ۱۰۲۴ محمد قاسم الأصفهانى المتخلص بسراج (سراجا) بجمع ديوان عرفى، فجمعه وأنشأ مقدمة فى صدر النسخة. وتوجد قطعه فى باب تاريخ تنظيم الكليات وترتيبه من انشاء هذا الرجل (سراجا) فى مقدمة عبد الباقى النهاوندى فى نسخة (دانشگاه ۳۰۳۳) الآتى ذكرها.

(۶۱۰۶: مقدمة ديوان عرفى الشيرازى) السابق ذكره. فى أحوال الناظم لعبد الباقى النهاوندى، مؤلف (مآثر رحيمى) المذكور فى (۱۹: ۴). منثورا فى حدود ۱۴ صفحة، جاء فيها أن النسخة استنسخت عن نسخة خط الناظم التى كانت فى مكتبة خانخان يوجد من الديوان والمقدمة هذه عدة نسخ، منها (المجلس ۱۰۲۶) من القرن الحادى عشر. أولها: [حمدى كه نخستين پايه اش معراج دانشمندان سزد وتوحيدى كه أولين حرفش]. وأيضا (المجلس ۲۵۹۴) و (دانشگاه ۳۰۳۳) والأخيرة مذهبة. وجاء فى المقدمة: هذه قطعة من انشاء سراجا، كما مر آنفا، وطبع الديوان مع مقدمة فى أحوال الناظم ببمبئى.

(۶۱۰۷: مقدمة ديوان عمعق البخارى) شهاب الدين (م ۵۵۱) المذكور فى (۹: ۷۷۰). توجد نسخة من ديوانه مع مقدمة فى شرح أحواله لتقى الدين محمد الحسينى مؤلف (خلاصة الاشعار) فى (باريس، الملية ۱ / P ۷۹۹. S) مع دواوين: حكيم سوزنى، رشيد الدين وطواط، حكيم فلكى كل مع مقدمة من تقى الدين المذكور (۶۱۰۸: مقدمة ديوان عنصرى) مقدمة الطبع ليحيى قريب، كما أشرنا إليها فى (۹: ۷۷۳).

(۶۱۰۹: مقدمة ديوان عنقا الطالقانى) جلال الدين أبو الفضل (۱۲۶۶ - ۱۳۳۳) المذكور فى (۹: ۷۷۴). توجد نسخة من ديوان باسم (حقايق المناقب وإشارات الحسينية) فى طهران (الملية ۲۸۰ ف) وفى صدرها مقدمة الآقا ميرزا

(۷۱)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۱)، محمد الحسينى (۱)، جلال الدين (۱)، الموت (۱)، الوصية (۱)

صفحه ۰۷۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۷۲

حيدر على الملقب بمجد الأدباء والمتخلص بثريا المذكور فى (۹: ۱۸۴). أولها:

...[الحمد لله الذى عرفنى نفسه ولم يتركنى عميان القلب]. والديوان مشتمل على القصايد والغزليات فى تاريخ الأئمة (ع) ومدايحهم.

(مقدمة ديوان فتح على شاه) مر متعددا بعنوان (مقدمة ديوان خاقان ۲۲: ۶۳).

(۶۱۱۰: مقدمة ديوان فرخى) السيستانى المذكور فى (۹: ۸۱۹).

وهى مقدمة الطبع لعبد الرسولى، كما أشرنا إليها فيما مر. وللرسولى هذا (مقدمة ديوان خاقانى ۲۲: ۶۳).

(۶۱۱۱: مقدمة ديوان فرقتى الكاشانى) الميرزا أبو تراب بيك المذكور فى (۹: ۸۲۴)، والمقدمة فى شرح أحواله لصديقه عبد الكريم بن ميرزا على الكاشانى، فى تسعة صفحات ذكر فيها تاريخ وفات الناظم: ليلة الجمعة ۱۴ رجب ۱۰۲۵ وعدة مما رثوه ثم تتولها أصل الديوان وهى فى مقدمة وخاتمة وفيها ما نظمها من القصيدة والغزل والرباعى. توجد فى صدر نخسة من ديوان الناظم فى طهران (دانشگاه ۲۵۰۱) من القرن الحادى عشر. أولها: [حمدى كه عندليبان گلشن نظم درگلزار ألفاظ بهزار دستان]. وأول الديوان: دگر زلالهء نورسته كوه فصل بهار. ونسخة أخرى من الديوان وفى صدرها المقدمة المذكورة أيضا فى (دانشگاه ۳۷۴۰) وأيضا من القرن

الحادی عشر.

(۶۱۱۲: مقدمة دیوان فغانی الشیرازی) من القرن التاسع، المذکور فی (۹: ۸۴۰). توجد نسخة من منتخب أشعاره مع مقدمة جامع النسخة فی طهران (سپهسالار ۲۷۴۱) بخط من القرن الحادی عشر، جمع المنتخب حسب إشارة أمیر خان وأنشأ المقدمة باسمه، وذکر ابن یوسف فی فهرسه بیت آخر المقدمة الذی محی بعض کلماتها واستناد بها احتمال کون تخلص الجامع للاشعار رازی: (رسد أی کاش به رازی شرف تربیتت).

(۶۱۱۳: مقدمة دیوان فغانی الشیرازی) السابق ذکره. وهی مقدمة طبع

(۷۲)

مفاتیح البحث: شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۲)، عبد الکریم (۱)

صفحه ۷۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷۳

۱۳۱۶ ش لأحمد السهیلی الخوانساری، کما مر فی (۹: ۸۴۰).

(۶۱۱۴: مقدمة دیوان فلکی الشیروانی) المذکور فی (۹: ۸۴۶). لجامع اشعاره هادی حسن خان، کما مر فی ذکر عنوان الدیوان.

(۶۱۱۵: مقدمة دیوان فلکی الشیروانی) السابق ذکره، والمقدمة فی شرح أحواله لتقی الدین محمد الحسینی، مع الأصل ضمن مجموعة أربع دواوین فی (باریس ۴: P ۷۹۹. S) کما مر فی ذکر (مقدمة دیوان عمعق ۲۲: ۷۱).

(۶۱۱۶: مقدمة دیوان قاسم أنوار) لسعید نفیسی، وهی مقدمة الطبع کما أشرنا إلیها فی (۹: ۸۶۲).

(۶۱۱۷: مقدمة دیوان قطران) التبریزی، وهی مقدمة الطبع لدیوانه بتبریز ۱۳۳۳ ش، لمحمد آقا النخجوانی، کما مر فی (۹: ۸۸۵).

(۶۱۱۸: مقدمة دیوان قطران) السابق ذکره، لرضا قیخان هدایت الطبرستانی المذکور فی (۹: ۱۲۹۲). جاء فی آخر نسخة من الدیوان بخطه فی طهران (المجلس ۴۵۲) کتابته ۱۲۵۱.

(۶۱۱۹: مقدمة دیوان قوامی) الخباز الرازی، المذکور فی (۹: ۸۹۰) وهی مقدمة الطبع بطهران ۱۳۷۴ للسید جلال الدین المحدث الأرموی. کما مر.

(۶۱۲۰: مقدمة دیوان کلیم الکاشانی) أبو طالب الهمدانی المذکور فی (۹: ۹۱۵). وهی مقدمة الطبع فی أحواله لکشاورز صدر، طبعه بطهران ۱۳۷۲.

(۶۱۲۱: مقدمة دیوان کمال إسماعیل) المذکور فی (۹: ۹۱۶).

ویوجد نسخة من دیوانه فی طهران (المجلس ۱۰۵۰) بخط محمد میرک غازی کتابته ۱۰۱۲، ثم الحق بها محمد سعید بن محمد صالح المازندرانی فی ۱۰۷۲ قصاید وغزلیات اخر لیست فی النسخة، وقابل النسخة مع أربع نسخ أخری وأضاف إلیها مقدمة منثورة من نفسه.

(۶۱۲۲: مقدمة دیوان کمال الخجندی) کمال الدین مسعود المذکور فی (۹: ۹۱۷). توجد نسخة من دیوانه جمعت فی حیاة الناظم، حدود الثمانمائة

(۷۳)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۴)، محمد الحسینی (۱)، جلال الدین (۱)، سعید بن محمد (۱)

صفحه ۷۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷۴

الهجریة وفی صدرها مقدمة منثورة فی أحوال الناظم من جامع الدیوان، وجاء فیها أن الخجندی فی فتنة تبریز فی سنة ۷۸۷ سافر من تبریز إلی سرای عاصمة قبچاق وبقی فیه إحدی عشر سنة ورجع إلی تبریز فی ۷۹۸. وهذا المدة تنافی ما ذکر فی التذاکر، من أن توقفه فی سرای کان أربع سنین، والنسخة مخرومة من أول مقدمتها، ونسخة أخری من الدیوان ومعها المقدمة هذه فی طهران) سپهسالار ۲۶۴) کتابتها ۸۵۹ کاملة.

(۶۱۲۳: مقدمة دیوان کمالی الأصفهانی) حیدر علی بن محمد مهدی وهی مقدمة الطبع لعلی الدشتی، کما مر فی (۹: ۹۲۱). وطبع أیضا باستانبول ۱۳۳۹ ق مع مقدمة فی أحواله.

(۶۱۲۴: مقدمة دیوان لامع الهمدانی) المیرزا نور الله المذکور فی (۹: ۹۳۹). توجد نسخة من دیوانه فی (دانشگاه ۳۵۰۲) کتابتها ۱۰ ج ۱ / ۱۰۹۹. وفی صدرها مقدمة منثورة فی شرح أحوال الناظم وکیفیت جمع أشعاره.

أولها: [لوامع صحایف سخنوری وسواطع دواوین بلاغت گستری که].

(۶۱۲۵: مقدمة دیوان لامعی الگرگانی) أبو الحسن، مداح نظام الملک والغزالی (۴۵۰ - ۵۰۵) المذکور فی (۹: ۹۳۹). توجد نسخة من دیوانه فی مکتبة شخصیة علی آبادی بطهران وفی صدرها مقدمة فی أحوال الناظم، کتابتها ۱۲۹۹.

أولها: [در جویبارها که نوشت أین نگارها].

ونسخة فی طهران (سلطنتی ۱۱۲۲۱) من القرن الثالث عشر أیضا مبدوة بمقدمة منثورة فی أحوال الناظم. أولها: [پس ازسپاس خدای.. جناب آذر در تذکرهء خود درشرح حالات ومقالات حکیم میفرماید ... در جویبارها که نوشت أین نگارها].

(۶۱۲۶: مقدمة دیوان لامعی الگرگانی) السابق ذکره، وهی مقدمة الطبع، کما مر فی (۹: ۹۳۹). (۶۱۲۷: مقدمة دیوان مجمر الأصفهانی) السید حسین الطباطبائی

(۷۴)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)، علی بن محمد (۱)

صفحه ۰۷۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷۵

المذکور فی (۹: ۹۶۶). وهی مقدمة الطبع للحکیم المیرزا أبی الحسن الجلوة مر ذکرها هناک.

(مقدمة دیوان محتشم) یأتی بعنوان (مقدمة کلیات).

۵۱۲۸: مقدمة دیوان محمود میرزا القاجار) بن فتح علی شاه، المذکور فی (۹: ۱۰۱۱). توجد نسخة من دیوانه فی طهران (سلطنتی ۶۷۲) وفی صدرها مقدمة منثورة من محمود أشرفی المتخلص بچاکر، کتابتها ۱۲۳۶، وفیها قصیدة من جامع الدیوان وکاتبه المذکور.

أولها: [مطلع کلام غزل سرایان دیوان فصاحت..

رسید عید وشهنشاه زطالع میمون].

(۶۱۲۹: مقدمة دیوان محمود میرزا القاجار) السابق ذکره. توجد نسخة من منتخب أشعاره فی (طهران، دانشگاه ۳۷۰۹) مصدرة بمقدمه من یوسف النهاوندی جمعه فی ۱۲۵۶، وبخط جامعه، ویذکر فی المقدمة أنه کان فی خدمت الشاهزادة بنهاوند وتبریز، وانتخب المجموعة فی تبریز فی ۲۰ رجب ۱۲۵۶، وفی الدیوان اقسام الشعر من الغزل والقصیدة والقطعات والرباعی والمثنوی.

(۶۱۳۰: مقدمة دیوان محمود میرزا القاجار) السابق ذکره. توجد نسخة من دیوانه فی (طهران، دانشسرایعالی ۷ و ۴۹ قریب) مصدرة بمقدمة لمحمد تقی خان سپهر مؤلف (ناسخ التواریخ) والمذکور فی (۹: ۴۲۹). وسمی النسخة فی المقدمة بمجمع القصاید.

(۶۱۳۱: مقدمة دیوان مختار غزنوی) سراج الدین عثمان المذکور فی (۹: ۱۰۱۷). توجد نسخة من دیوانه فی طهران (سنا ۳۲۵۴) من القرن ۱۰ ۱۱ ومصدرة بمقدمة فی أحوال الناظم، جاء فیها أنه توفی بغزنین ۵۳۴ أو ۵۰۴ (۵۴۰؟) وطبع مع مقدمة الطبع لجلال الدین الهمایی بطهران.

(۶۱۳۲: مقدمة دیوان مدهوش طهرانی) النعمة اللهی، کان من معاصری ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳)، اشتغل أول عمره ب (علاقبند)، الشاعر الحر.

توجد نسخة من دیوانه فی طهران (دانشسرایعالی ۳ و ۴ / ۱۰) من المثنوی والترجیع

(۷۵)

مفاتیح البحث: ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۶)، جلال الدین (۱)

صفحه ۰۷۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷۶

کتابتها ۱۲۹۳ وأخری طهران (دانشگاه ۲۹۴۰) کتابتها صفر ۱۲۹۷ ومصدرة بمقدمة فی شرح أحواله من کاتب النسخة الحاج علی العطار الطهرانی. أولها:

[مدهوش صهبای فنا وپیمانه نوش خمخانهء بقا زهی عارف أمی که زبان بیانش کلید خزینهء علوم لدنی].

(۶۱۳۳: مقدمة دیوان مسعود سعد) اللاهوری الجرجانی المذکور فی (۹: ۱۰۳۶)، ومر هناک أنه قد جمع دیوانه السنایی الغزنوی (م ۵۲۵) فی حیاة الناظم، وطبع دیوانه مع مقدمة الطبع لرشید یاسمی فی ۱۳۱۸ ش ومنتخبات دیوانه لأحمد سهیلی الخوانساری فی ۱۳۱۹ ش.

(۶۱۳۴: مقدمة دیوان مشتاق الأصفهانی) المیر علی الحسینی المذکور فی (۹: ۱۰۴۳). وهی مقدمة الطبع فی شرح أحواله لحسین مکی بطهران ۱۳۲۰ ش.

(۶۱۳۵: مقدمة دیوان مشتاقی النائینی) صفاء السلطنة المیرزا علی خان المذکور فی (۹: ۱۰۴۵). وهی مقدمة الطبع لولده صفاء السلطنة عباس فی طهران ۱۳۲۲.

(۶۱۳۶: مقدمة دیوان مشرقی الکاشانی) المیرزا محمد حسین خان الغفاری المذکور فی (۹: ۱۰۴۹). وهی مقدمة الطبع لمیرزا عبد الحسین بن لسان الملک الکاشانی کما مر هناک مفصلا.

(۶۱۳۷: مقدمة دیوان معدوم کرد) عبد الرحیم بن الملا سعید تاوگوزی البابا جانی (۱۲۲۱ - ۱۳۰۰)، بقلم طاهر بن قیدار الهاشمی السولی برزنجی فی شرح أحواله فی ۱۳۴۴، یوجد بطهران عند الدکتور کریم السنجابی بخط الهاشمی المذکور کتابته ۱۳۸۵.

(۶۱۳۸: مقدمة دیوان معزی النیشابوری) المذکور فی (۹: ۱۰۶۹) وهی مقدمة الطبع لعباس اقبال الآشتیانی، بطهران ۱۳۵۸.

(۷۶)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۵)، الطهارة (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۰۷۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۷۷

وذکر فی (فهرست نسخه های خطی فارسی ۲۵۳۵ - ۲۵۳۹) ثلاث وسبعین نسخة خطیة من دیوانه، وفی ضمنها عدة نسخ مصدرة بمقدمات منثورة فی أحوال الناظم، لم یذکر اسم مؤلفیها.

(۶۱۳۹: مقدمهٔ دیوان معزی النیشابوری) السابق ذکره، لفخری الدین الهاشمی الطلوعی العراقی، مع نسخهٔ الدیوان فی طهران (أدبیات ۳۹ د) التی کتابته ۱۲۷۴.

(۶۱۴۰: مقدمهٔ دیوان معزی النیشابوری) السابق ذکره لمیرزا محمد حسین شعاع الشیرازی (۱۲۹۸ – ۱۳۶۴) المذکور فی (۹: ۵۲۶). توجد مع الدیوان فی طهران (حقوق ۱۷۶ ج).

(۶۱۴۱: مقدمهٔ دیوان منوچهری الدامغانی) المتوفی ۴۳۲، المذکور فی (۹: ۱۱۱۳). لرضا قلیخان هدایت مؤلف (مجمع الفصحاء). أوله: [در تذکرهء شعرا هریک لختی از أحوال وأقوال حکیم منوچهری گفته اند]. جاء فیها أنه جمعه فی دار السلطنهٔ ری بسنهٔ ۱۲۶۰ من عدهٔ نسخ من دیوانه وزاد علیه من أشعار له واردهٔ فی التذاکر القدیم والجدید. نسخها شایعهٔ.

(۶۱۴۲: مقدمهٔ دیوان منوچهری الدامغانی) السابق ذکره. توجد نسخهٔ من دیوانه بطهران (دانشگاه ۴۶۶۹) کتابتها ۱۰۱۰، ونسخا أخری من دیوانه مصدرهٔ بمقدمات لم یذکر خصوصیاتها. راجع (فهرست نسخه های خطی فارسی: ۲۵۴۷).

(۶۱۴۳: مقدمهٔ دیوان منوچهری الدامغانی) السابق ذکره، والمقدمهٔ لمحمد حسین ثریا الطهرانی. أولها: [چنین معروض میدارد بندهء خاکسار ابن محمد تقی تهرانی محمد حسین المتخلص ب ثریا]. توجد بطهران (المجلس ۲۵۰۷) مع الدیوان بخط الثریا المذکور کتابته ۱۲۸۷ کتبها عن نسخهٔ هدایت الطبرستانی المذکور آنفا ونقل مقدمته أیضا.

(۶۱۴۴: مقدمهٔ دیوان مولوی البلخی) جلال الدین محمد (۶۰۴ – ۶۷۲)

(۷۷)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۴)، جلال الدین (۱)، دولهٔ العراق (۱)، الوفاهٔ (۱)

صفحه ۰۸۰

الذریعهٔ – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحهٔ ۷۸

المذکور فی (۹: ۱۱۲۲). طبع مکررا مع مقدمات من المباشرین. منها سنهٔ ۱۳۳۶ ش مع مقدمهٔ الدکتور محمد جعفر محجوب، وطبع غزلیاته بمباشرهٔ منصور مشفق ومقدمهٔ لجلال الهمائی وشرح أحوال المولوی لپرتو علوی فی ۱۳۳۵ ش.

وطبع بعض غزلیاته بانتخاب فریدون کار ومقدمهٔ الدکتور لطف علی صورتگر سنهٔ ۱۳۳۶ ش وکلیاته مع الحواشی والتعلیقات والمقدمهٔ لبدیع الزمان فروزانفر فی ستهٔ اجزاء سنین ۱۳۳۶ – ۱۳۴۰ ش. وثانیا کلیاته مع شرح أحواله من بدیع الزمان المذکور ومقدمهٔ لعلی الدشتی فی مجلدات.

(۶۱۴۵: مقدمهٔ دیوان مولوی البلخی) السابق ذکره توجد نسخهٔ من دیوانه بطهران (المجلس ۲۴۴۳) بعنوان دیوان شمس تبریزی من الغزل والترجیع والرباعی، مع مقدمهٔ من جامع الدیوان، ویظهر منها أنه کان من مردهٔ الشیخ، مصححهٔ مع عدهٔ نسخ، کتابتها ۸۱۷. أولها: [أی شاه جسم وجان ما خندان کن دندان ما].

(۶۱۴۶: مقدمهٔ دیوان مولوی البلخی) السابق ذکره. لرضا قلیخان هدایت مؤلف (مجمع الفصحاء) والدیوان منتخب من أشعاره سماه ب (شمس الحقایق) جمعه فی عصر محمد شاه القاجار وباسمه وباسم عباس میرزا ولیعهد. توجد بطهران (سلطنتی ۵۲۳) بخطه فی ۱۲۶۲. أولها: [دیباجهء دیوان موسوم ب شمس الحقایق..

أین نامه که گنج پردقایق خوانند]. ونسخهٔ أخری من الدیوان مع المقدمهٔ المذکورهٔ باراک (عبد الحسین بیات)، وطهران (الملیهٔ) کتابتها ۱۲۵۸.

(۶۱۴۷: مقدمهٔ دیوان ناصر خسرو العلوی) الإسماعیلی، المذکور فی (۹: ۱۱۵۴). ومر ذکر مقدمهٔ طبعه بمباشرهٔ التقوی ومقدمهٔ السید حسن تقی زاده وعلی أکبر دهخدا ومجتبی مینوی سنهٔ ۷ – ۱۳۰۴ ش. توجد نسخهٔ من دیوانه فی (المجلس ۴۵۹۳) مع مقدمهٔ منثورهٔ

للسید نصر الله التقوی المذکور.

(۶۱۴۸: مقدمهٔ دیوان ناصر خسرو العلوی) السابق ذکره، توجد نسخا من دیوانه مصدرة بمقدمهٔ فی سوانح عمره منسوبهٔ إلی الناظم (وفی هذه النسبهٔ تردید)

(۷۸)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۳)

صفحه ۰۸۱

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۷۹

التی تتلقی رسالهٔ مستقلهٔ باسم (رسالهٔ الندامهٔ فی زاد القیامهٔ) وفی بعض النسخ منتخبات من الرسالهٔ المذکورهٔ حسب ذوق الکتاب والجامعین للدیوان، (راجع فهرست نسخه هاى خطى فارسى: ۲۵۵۹ - ۲۵۶۲).

(۶۱۴۹: مقدمهٔ دیوان ناصر الدین شاه القاجار) المذکور فی (۹:

۱۱۵۵). لجامع الدیوان عبد العلی المتخلص بواله، بن حاجی علی خان حاجب الدولهٔ جاء فیها أنه جمعه عن خط الناظم من غیر زیادهٔ أو نقصان. أوله: [ستایش پاک یزدان را سزاست که وجود اقدسش مبرا]. توجد بطهران (المجلس ۵۰۹۸) بخط محمد حسین الشیرازی، ج ۱ / ۱۲۷۲ مذهبهٔ. وطهران (سلطنتی ۲۸۶۶) تاریخ کتابتها تلک السنهٔ المذکورهٔ.

(۶۱۵۰: مقدمهٔ دیوان نقیب الممالک) الحاج میرزا أحمد الشیرازی المذکور فی (۹: ۱۲۲۰). توجد نسخهٔ من دیوانه بطهران (المجلس ۱۰۸۲) مصدرهٔ بمقدمهٔ فی شرح أحواله یظهر منها أنه أنشأت فی حیاهٔ الناظم. أولها:

[نقیب الممالک وسالک مسالک هو العالم الکامل الأدیب وجامع الفضائل]. وبأصفهان (الملیهٔ ۱۱۵۲۶) نسخهٔ من دیوانه مصدرهٔ بمقدمهٔ فی شرح أحواله جاء فیها أنه جمعت النسخهٔ حسب أمر امام الجمعهٔ بأصفهان.

(۶۱۵۱: مقدمهٔ دیوان وحشی الجوشقانی) الکاشانی (م ۱۰۱۳) المذکور فی (۹: ۱۲۶۳). توجد نسخهٔ من دیوانه بطهران (دانشگاه ۲۴۳۵) مصدرهٔ بمقدمهٔ منثورهٔ فی شرح أحواله لعلی أکبر بن غیاث الدین منصور الانداءانی الأصفهانی المستوفی وزیر نظام الدین اغور لو بیک یوزباشی. ثم تتلوها الغزل علی ترتیب التهجی ورباعیتان فی آخرها.

(۶۱۵۲: مقدمهٔ دیوان وصالی المازندرانی) محمد رضا المذکور فی (۹:

۱۲۶۹). توجد نسخهٔ من دیوانه فی (دانشگاه ۲۹۳۸) فی أولها مقدمهٔ من انشاء ناظمها فی شرح أحوال نفسه حتی سنهٔ ۱۳۰۹ فی عشرین صفحهٔ، وفیها إشارات تاریخیهٔ کثیرهٔ حول تاریخ زمانه والحکومهٔ القاجاریهٔ. أولها: [عزت وعظمت

(۷۹)

مفاتیح البحث: ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینهٔ إصفهان (۱)، مدینهٔ طهران (۴)، الحج (۱)

صفحه ۰۸۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۸۰

مر عزیزی ... را سزد که ستایشش موجب آسایش ونیایشش مورث آرامش].

(۶۱۵۳: مقدمهٔ دیوان وطواط) رشید الدین محمد المذکور فی (۹:

۱۲۷۰). توجد نسخهٔ دیوانه بطهران (الملیهٔ) بخط سرخوش الهروی کتابتها ۱۲۶۴ مع مقدمهٔ منثورهٔ فی شرح أحوال الناظم، فی ثلاثهٔ صفحات، احتمل فی فهرس المکتبهٔ أنها من انشاء الکاتب المذکور. أولها: [امام عالم فاضل ذو البیانین رشید وطواط از بلخ بوده

است]. وفی المجموعة عدة قصاید من سرخوش المذکور.

(۶۱۵۴: مقدمة دیوان وطواط) السابق ذکره. توجد نسخة فی باریس (الملیة ۳ / S ۷۹۹. q) مصدرة بمقدمة لتقی الدین محمد الحسینی ونسخة أخری من دیوانه انتخبه الکاشانی المذکور لادراجه فی (خلاصة الاشعار) له، توجد فی (الرضویة ۴۶۵۷) بخط محمد حسین الجنابذی کتابتها، ج ۲ / ۱۰۱۲، کما فی الفهارس.

(۶۱۵۵: مقدمة دیوان وطواط) السابق ذکره. مقدمة الطبع لسعید النفیسی، فی أول طبع ۱۳۳۹ ش بانضمام (حدائق السحر) له.

(۶۱۵۶: مقدمة دیوان وقوعی) التبریزی (م ۱۰۱۸) المذکور فی (۹: ۱۲۷۸). توجد نسخة من دیوانه بطهران (دانشگاه ۳۹۷۳) بخط من القرن الحادی عشر وفی أولها مقدمة فی شرح أحواله مأخوذة من (خلاصة الاشعار) و (هفت إقلیم) کما فی فهرسها.

(۶۱۵۷: مقدمة دیوان هاتف) الأصفهانی المذکور فی (۹: ۱۲۸۳) طبع بمباشرة وحید دستگردی فی ۱۳۵۲ ق مع مقدمة فی شرح أحواله لعباس اقبال الآشتیانی فی ۱۳۱۲ ش.

(۶۱۵۸: مقدمة دیوان هاتف) السابق ذکره، أیضا مقدمة الطبع، وهی لرشید یاسمی فی طبع ۱۳۰۷ ش.

(۶۱۵۹: مقدمة الزخر الرابع) للسید عبد الله الجزائری. کتبت مستقلة

(۸۰)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، محمد الحسینی (۱)

صفحه ۰۸۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۸۱

کما مر فی (۱۰: ۸).

(۶۱۶۰: مقدمة ذره وخورشید) الأصل لزلالی، نظمها فی قبال (سبحة الأبرار) للجامی، فی (۱۲: ۱۳۱ و ۱۹: ۱۸۴). والمقدمة المنثورة من انشاء طغرا المشهدی، مر فی (۹: ۴۰۴ و ۱۰: ۲۴). أولها، [ما شا الله ازاین آیهء بیم وامید، در فهرست نشرذره وخورشید]. منظمة مع المتن غالبا.

(۶۱۶۱: مقدمة رباعیات أبو سعید) أبی الخیر، توجد نسخة من رباعیاته فی (طهران، أدبیات ۲ / ۱۸۱ ج) کتبت فی ۱۲۱۸ فیها شرح خواص الرباعیات مع مقدمة. وأخری (طهران، دانشگاه ۱۵ / ۴۲۴۳).

(۶۱۶۲: مقدمة رباعیات أبو سعید) المذکور فی (۹: ۳۹ و ۱۰: ۶۷) طبعت الرباعیات مع مقدمة الطبع لسعید النفیسی بطهران ۱۳۳۴ س.

(۶۱۶۳: مقدمة رباعیات خیام) فی ترجمة أحواله. توجد منظمة مع الرباعیات فی (الآصفیة ۳۲۸) علیها ملاحظة من سنة ۱۰۱۷. ونسخة من الرباعیات مع مقدمة فی (تاشکند، اکادمیة العلوم ۳۶۴) کتابتها ۱۰۸۰.

(۶۱۶۴: مقدمة رباعیات بابا أفضل) توجد فی صدر رباعیاته فی (کمبریج ۲ / ۱۰ براون ۱۶ D) مؤرخة ۱۱۶۲.

(۶۱۶۵: مقدمة رباعیات بابا أفضل) فی ترجمة أحواله وهی مقدمة الطبع لسعید نفیسی.

(۶۱۶۶: مقدمة رباعیات محوی) المیر مغیث الدین الهمدانی المذکور فی (۹: ۱۰۱۴). توجد نسخة من رباعیاته فی (الرضویة ۱۵ / ۹۵۹۶) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۹۰ إلی ۱۱۰۶ مشتملة علی ۲۴۰ رباعیة جمعها عبد الباقی النهاوندی وقدم لها مقدمة منثورة. والمظنون أن الجامع هذا هو آقا باقی المذکور فی (۹: ۱۰۱۵).

(۶۱۶۷: مقدمة رسالة أسطرلاب) لآقا حسین الخوانساری. توجد ضمن مجموعة منشآت عند عبد الحسین بیات (رقم ۲۷) بخط رفیع الدین رافع کتابتها؟؟

۱۰۸۴. کما فی الفهارس.

(۸۱)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۳)

صفحه ۸۴

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۸۲

(۶۱۶۸: مقدمهٔ رسالهٔ تعلیم جوارح) لمحمد طاهر الوحید القزوینی، المذکور فی (۹: ۱۲۶۶). وهی مقدمهٔ (رسالهٔ امانت پناه تعلیم جوارح) من تألیفات الوحید المذکور، کتبها لسلطان عصره.

(۶۱۶۹: مقدمهٔ رسالهٔ نوحه جات) لمدهوش الگلپایگانی، محمد صادق المذکور فی (۹: ۱۰۲۴). والمقدمهٔ علی [رسالهء نوحه جات که ازنتایج أفکار حضرت شوکت مدار والا تحریر یافته]. أولها: [ذو الجلالی راسپاس رواست که آینهء جلالش ازانکسار ملال مصفا]. نسخهٔ منها ضمن کلیاته بطهران (الملک ۲ / ۵۰۵۶) کتابتها ۱۲۴۸.

(۶۱۷۰: مقدمهٔ روح الجنان وروح الجنان) الأصل لأبی الفتوح الرازی من علماء المائهٔ السادسهٔ وشیخ الشیخ منتجب الدین، کما مر فی (۱۱: ۲۷۴).

وطبع مع مقدمهٔ الطبع لمحمد القزوینی علی جزئه الثالث.

(۶۱۷۱: مقدمهٔ روضهٔ الأنوار) الأصل لخواجو الکرمانی، وقدم لها حسین المسرور، کما مر فی (۱۱: ۲۸۹).

(۶۱۷۲: مقدمهٔ ژاولوژی) أو وصف الأرض لمحمد طاهر میرزا القاجار (۱۲۵۰ - ۱۳۱۷) مترجم (کنت دومنت کریستو) و (لاران مارکو) المذکورتان فی (۱۸: ۱۴۲ و ۲۶۷) و (ژیل بلاس) المذکور فی (۱۲: ۹۸). أوله:

ستایش کنم ایزد پاک را * که گویا وبینا کند خاک را توجد نسخهٔ منها فی (طهران، الملیهٔ ۶۴۸ ف) کتابتها ۱۳۱۴ فی ۲۸ ورق مشتمل علی أول المباحث من التحقیقات الحدیثهٔ الإفرنجیهٔ فی معرفهٔ الأرض. وقد صدره المؤلف باسم مظفر الدین شاه القاجار، بعد ما صدرت نسخهٔ من قبلها باسم ناصر الدین شاه المقتول ۱۳۱۳.

(۶۱۷۳: مقدمهٔ ساقینامه) الأصل لاشراق المراغی، کما مر فی (۱۲:

۱۱۰) طبع باهتمام میر سید یونسی فی ۱۳۳۸ ش بتبریز، وقدم له المیرزا جعفر

(۸۲)

مفاتیح البحث: کتاب الفتوح لأحمد بن أعثم الکوفی (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینهٔ طهران (۲)، الطهارهٔ (۲)

صفحه ۸۵

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۸۳

سلطان القرائی التبریزی.

(۶۱۷۴: مقدمهٔ ساقینامه) الأصل لأهلی الشیرازی، له عدهٔ منظومات فی هذا الموضوع، توجد ضمن کلیاته وفی صدر بعضها مقدمهٔ منثورهٔ، ومن هذه القبیل فی (طهران، سلطنتی ۵۹۸) کتابتها ۱۰۰۰.

(۶۱۷۵: مقدمهٔ ساقینامه) لمیرزا جلال الدین (جلالا) الطباطبائی، اسمه محمد هاجر إلی هند فی ۱۰۴۴، وألف فیها (شاهجهان نامه) و (شش فتح) والمقدمهٔ هذه لساقینامه من نظم ظهور الترشیزی. أولها: [پیمان کشان مضبطهء عرفان ازسرجوش غمکده]. توجد نسخهٔ منها فی (بانگیپور) ضمن مجموعهٔ کتابتها ۱۱۹۵ کما فی فهرسها.

(۶۱۷۶: مقدمهٔ السفینهٔ) السفینهٔ لأمیر الامراء شاهرودیخان بیگلربیگی مشهد خراسان. ولمقدمهٔ لمولانا محمد رحیما. توجد ضمن

جنگ فی (الرضویة ۴۴۹۴) من القرن الثالث عشر.

(مقدمة السبعة للزلالی) وتسمی (آشوب نامه) أو (هفت آشوب) یأتی فی حرف الهاء.

(۶۱۷۷: مقدمة سلامان وابسال) الأصل لعبد الرحمان الجامی، والمقدمة لرشید الیاسمی أشرنا إلیها عند ذکر الأصل (۹: ۱۸۹ و ۱۲: ۲۱۳).

(۶۱۷۸: مقدمة سلیمان نامه) الأصل لزلالی الخوانساری، وأشرنا فی محله (۱۹: ۲۱۱) أن المقدمة لطغرا المشهدی (م ۱۱۰۰) المذکور فی (۹: ۶۴۹). [أولها: تیمنا.. خامهء فهرست نشر سلیمان نامه]. منظمة مع أکثر نسخ الأصل.

(۶۱۷۹: مقدمة سیر العباد) المتن للسنایی الغزنوی، والمقدمة لسعید النفیسی کما أشرنا إلیها فی (۱۹: ۲۱۴). وطبع أیضا باهتمام المدرس الرضوی ضمن مجموعة مثنویاته وعلق علیه تحقیقاته.

(۸۳)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، جلال الدین (۱)، عبد الرحمان (۱)، خراسان (۱)، السفینة (۲)

صفحه ۰۸۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۸۴

(۶۱۸۰: مقدمة شاهنامه) نظم الحکیم الفردوسی. راجع (۹: ۸۲۱).

وذکرت فی (فهرست نسخه های خطی فارسی: ۲۹۳۵) أکثر من خمسمائة نسخة منه فی مکتبات الشرق والغرب وفی صدر بعضها مقدمات یمکن التفحص فیها.

(۶۱۸۱: مقدمة شاهنامه) المذکور، لأدیب الممالک الفراهانی. طبع مع الأصل بمباشرة مکتبة خاور بطهران.

(۶۱۸۲: مقدمة شاهنامهء حقیقت) الأصل تاریخ منظوم فی تراجم مشایخ أهل الحق کما مر فی (۱۹: ۲۲۱). طبع بتصحیح ومقدمة لمکری الکردستانی المذکور فی (۹: ۱۰۹۵). وللمکری هذا تحقیقات اخر فی تاریخ ومسائل کردستان، منها:

ترانه های کردی. عشایر کرد، پند وأمثال کردی، داستانهای کهن کردی، مادر، بازیهای کردی وغیرها.

(۶۱۸۳: مقدمة شاهنامهء نادری) الأصل لمحمد علی الفردوسی الثانی کما مر فی (۹: ۱۰۰۱ و ۱۹: ۲۲۱) طبع مع مقدمة الطبع لأحمد سهیلی فی أحوال الناظم.

(مقدمة شرایط الطریقة ومعارف الحقیقة) مر الأصل بعنوان (قوائم الأنوار) للمیرزا أبی القاسم الذهبی فی (۱۷: ۱۷۴)، ومر (تام الحکمة) تألیف ولد المصنف التی تعد کمقدمة له فی (۳: ۳۰۰).

(۶۱۸۴: مقدمة شرح دیوان الأمیر (ع)) الأصل والمقدمة لکمال الدین حسین المیبدی مؤلف (جام گیتی نما) وغیرها، مر فی (۱۳: ۲۶۸) بعنوان (الشرح) وأما المقدمة فهی مستقلة فی الموضوع والتدوین، وتسمی ب (الفواتح) أو (الفواتح السبعة) لأنها تشتمل علی سبعة فواتح: ۱ فی بیان الصراط المستقیم، ۲ فی بیان ذات الله تعالی، ۳ فی أسمائه وصفاته، ۴ الانسان الکبیر، ۵ الانسان الصغیر، ۶ النبوة والولایة، ۷ مناقب الأمیر وسیرته (ع). أولها: [سپاس سعادت أساس وشکر عبادت لباس معبودی را سزاست که اعلام نبوت وولایت].

نسخها شایعة، بعضها منظمة مع الشرح وبعضها مستقلة. أقدم ما اطلعت علیها بطهران،

(۸۴)

مفاتیح البحث: کتاب الصراط المستقیم لعلی بن یونس العاملی (۱)، مدینة طهران (۲)، اللبس (۱)

صفحه ۰۸۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٨٥

(المجلس ۴۱۳) كتابتها ۸۹۰ والقاهرة (دار الكتب ١١۵ أدب فارسى) كتابتها ۹۲۴.

(۶۱۸۵: مقدمة شرح قصيدة آخوند ملا عباس) لمير وقارى الطبسى، مر ذكره فى (۹: ۷۷ - ۱۲۷۸). ويأتى لميروقارى (مقدمة مظهر الآثار).

(۶۱۸۶: مقدمة شرح ديوان أنورى) ذكرنا الشرح فى (۱۳: ۲۶۵) وقلنا أنه لأبى الحسن الحسينى المقتول بشيراز فى (۱۰۳۹) وهو فى قسمين: ۱ شرح القصايد ۲ شرح أبيات أنورى المعضلة فقط ويظهر من خاتمة القسم الأول ومقدمة القسم الثانى انه كتب القسم الأول فى أوان شبابه واعتذر عن عدم توفيقه بالتحقيق الدقيق فيه طبع بطهران فى (۱۳۴۰ ش) باهتمام المدرس الرضوى ومقدمة الطبع له.

أوله: فى القسم الأول [سپاس كه ازروى گواهى خرد برذمهء خانوادهء امكان لازم است..] - وفى بعض نسخها -: [باز أين چه جوانى وجمالست جهان را..

جمره بنابر مشهور بخاريست كه درآخر زمستان برآيد ودر اصطلاح تازيان..] - وفى القسم الثانى - [أى نام توقالب عبارت را روح.. شيرازه بند دفتر جوانى أبو الحسن فرهانى..]. نسخه شايعة أقدمها كتابة فى (الرضوية ۷۰۱ - ۷۷۱۶) كتبت بقلم النستعليق والنسخ فى (ع ۲ - ۱۰۲۲) والنسخة مشتملة على كلتا الجزئين فى (۱۴۲) ورقة وعليها رمز (منه سلمه الله) وأخرى فى (طهران، المكتبة الملكية ۳۵۶ - ۳۳۷ ف) بخط ابن شرف الدين حسن زين العابدين الشهير ب زينا الشيرازى بقلم النسخ الجيد وفرغ من الكتابة فى يوم السبت (۶ - ع ۱ - ۱۰۲۲) (۶۱۸۷: مقدمة شرح عروض) لنصير الهمداني، الخواجة نصير الدين المذكور فى (۹: ۱۲۰۰). والأصل لاحد من الاعلام، وفى المقدمة اثنى على قطبشاه. توجد منها مستقلة فى (المجلس ۲۳۲۷) ضمن جنگ المؤرخة ۱۰۷۲ وأخرى طهران (دانشگاه ۲۵ / ۴۸۶۴) ضمن جنگ من القرن الحادى عشر.

(۶۱۸۸: مقدمة شرح ما أشكل من مصادرات أقليدس) عربية وفارسية طبع مع أصلها بطهران، والمقدمة لتقى أرانى.

(۸۵)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۴)، النوم (۱)

صفحه ۰۸۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٨٦

(۶۱۸۹: مقدمة شعلهء ديدار) الأصل إحدى المثنويات السبعة لزلالى كما مر فى (۹: ۴۰۴ و ۱۲: ۱۳۱ و ۱۹: ۲۲۴). والمقدمة المنثورة من انشاء طغرا المشهدى (م ۱۱۰۰). توجد فى صدر أكثر نسخ الأصل. أولها: [سبحان الله ازبينهء أين آية در فهرست نثر شعلهء ديدار.. نام أو تاج سر هر نامه أى * شعلهء ديدار هرهنگامه أى (۶۱۹۰: مقدمة شهنشاه نامه) الأصل لفتح على خان صبا المذكور فى (۱۳: ۲۱ و ۱۹: ۲۳۰). والمقدمة من انشاء عبد الوهاب نشاط الأصفهانى، وانشاء للمقدمة ثلاث خطب بالفارسية والعربية والتركية. وبعد الحمد اثنى على فتح على شاه القاجار ثم أورد ترجمة أحوال المؤلف أولها: [نخست چون بنگرى جهانى بينى پراز چون وچند]. نسخ المتن شايعة وأكثرهم مصدرة بالمقدمة المذكورة.

(۶۱۹۱: مقدمة الصحيفة) للمشكاة البيرجندى المولود ۱۳۱۲ ق المذكور فى (۹: ۱۰۵۱) طبعت مع الأصل وترجمنا المشكاة فى (المصفى: ۴۴۷).

(۶۱۹۲: مقدمة الصحيفة) ترجمة لما كتبها المشكاة والمترجم هو السيد صدر الدين البلاغى أخو السيد عبد الحجة البلاغى الصوفى

وله (برهان قرآن)، (قصص قرآن)، (ترجمة الصحيفة) كلها مطبوعات كما طبع مع الأخيرة ترجمة المقدمة وترجمة بعض ما أنشأها شيخ اجازته السيد شهاب الدين المرعشى تكملة لمقالة المشكاة.

(۶۱۹۳: مقدمة صفات العاشقين) الأصل لهلالى الجغتايى، مر ذكره فى (۱۵: ۴۵ و ۱۹: ۲۳۵). المقدمة لمباشر طبعه عباس اقبال الآشتيانى.

(۶۱۹۴: مقدمة ضياء العين) الأصل لشاهزاده عشقى نظمه فى وقايع الطف والمقدمة المنثورة لمحمد تقى الدزفولى جامع المنظومة، انشائها فى ۱۲۶۶ ق وطبعت فى ۱۲۶۹ ق. أولها: [ستايش دادگرى را سزاست ونيايش داورى را]. توجد فى (طهران، دانشگاه ۲ / ۳۱۴۸) بخط محمد حسين بن محمد باقر الحسنى الحسينى التبريزى كتابتها ۱۲۷۲ ق وأخرى مع المقدمهء المذكورة بطهران عند (فخر الدين النصيرى)

(۸۶)

مفاتيح البحث: يوم عاشوراء (۱)، مدينة طهران (۲)

صفحه ۸۹۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۸۷

من القرق الثالث عشر.

(۶۱۹۵: مقدمة العشاق) فارسى عرفانى، توجد نسخة منه فى (بادليان ۲۳ / ۲۲۴ Or) ضمن المجموعة المؤرخة (ع ۲ / ۸۸۶) وصورتها الفتوغرافية فى (دانشگاه) تحت رقم (۱۰۰۴).

(۶۱۹۶: مقدمة العلوم) للسيد جمال الدين إبراهيم بن عبيد الله الصفوى أحال إليه فى مبحث معرفة شرايط القياس فى رسالته فى المنطق كما يأتى.

(۶۱۹۷: مقدمهء غزليات بسحاق أطعمه) المذكور ديوانه فى (۹: ۱۳۵) نسخة منها ضمن كلياته الموجودة فى (الملك ۶ / ۴۹۲۵) المكتوبة بقلم النستعليق ضمن المجموعة المؤرخة (۸۴۲) ومعها أصل غزلياته و (كنز الاشتهاء) لها أيضا ونسبت الكليات فى المقدمة المذكورة غلطا إلى عبد الله العراقى وهذه المجموعة مذهبة كتبها إبراهيم بن الخواجة حسن الشيرازى.

(۶۱۹۸: مقدمهء غنچهء باز) الأصل ل عين الدين كما صرح فيه باسمه واسم منظومته هذه وقال:..

چراغ روشن علم اليقين است * گل گلزار باغ متقين است زجاجهء كاملين است * هديهء (عين دين) است زروح القدس سر (گلشن راز) * مسجل نام أين گل (غنچهء باز) ولعل ما ذكر فى (دانشمندان آذربايجان) من أن لأمين الدين شرح على (گلشن راز) تصحيف عين الدين، وانتحل رجل يسمى السيد حسين هذه المنظومة مع تصرف يسير ونسبها إلى نفسه وقدم لها خطبة ومقدمة بالنظم والنثر اثنى فيها على ناصر الدين شاه واهدى المنظومة إلى أمين السلطان. أول المقدمة: [اگر چه بحمد الله ساحت فصيح المساحة إيران بلكه غالب صفحهء معمور..]. وذكرنا المنظومة ناسبا إليه فى (۱۶: ۶۴ و ۱۳: ۲۶۹) ومنشأ هذا الغلط هو النسخة المنتحلة المنسوبة إليه المكتوبة بقلم النستعليق فى (۱۳۰۸) والنسخة فى (مشهد خراسان، الرضوية ۹۰۷) وفيها خط السيد حسين. وقد نسب محمد عنقا المتوفى (۱۳۴۱ ش

(۸۷)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، ناصر الدين شاه القاجارى (۱)، إبراهيم بن عبيد الله (۱)، آذربيجان (۱)، جمال الدين (۱)، خراسان (۱)، الشهادة (۱)، دولة العراق (۱)، الوفاة (۱)، النوم (۱)

صفحه ۰۹۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۸۸

هذه المنظومة إلى أبيه الميرزا أبى الفضل عنقا الطالقانى، وتوجد نسخة منسوبة إلى عنقا هذا فى (طهران، ۴۱۸۳) ضمن (مدينة الأدب) لعبرت النائينى (۲:

۳۵۵) ولم نظفر على نسخة منها سوى هاتين النسختين المنسوبتين إلى غير ناظم الأصل.

(۶۱۹۹: مقدسة غزليات شمس التبريزى) وهى مقدمة الطبع لجلال الدين الهمائى، كما مر فى (۹: ۵۲).

(۶۲۰۰: مقدمة الفرائض) لابن فارس اللغوى صاحب (تفسير أسماء النبى) المذكور فى (۴: ۳۴۷) كما فى (معجم الأدباء ۴: ۸۴). وترجمنا المؤلف فى (طبقات اعلام الشيعة، النوابغ: ۳۷) وتأتى له (مقدمة فى النحو) (۶۲۰۱: مقدمة فى الأصول) للسيد المرتضى صاحب (مضافات الغرر والدرر ۲۱: ۱۳۳) أوله: [اعلم أن أول فعل يجب على العاقل من أفعال قلبه ما هو ذريعة إلى العلم بربه..]. والنسخة بخط الشيخ شرف الدين المازندرانى فى مجموعة عند الشيخ هادى كاشف الغطا وترجمنا المؤلف فى (النابس: ۱۲۰).

(۶۲۰۲: مقدمة فى أصول الفقه) للشيخ جعفر الأكبر بن خضر الجناحى النجفى، المذكور ترجمته فى (طبقات أعلام الشيعة، الكرام: ۲۴۸) ويقال له:

(مقدمة كشف الغطاء) و (أصول كشف الغطاء) وقد شرحها مستقلا ولده الشيخ حسن المتوفى ۱۲۶۲ كما مر فى (۱۳: ۱۰۰).

(۶۲۰۳: مقدمة فى أصول الفقه) للمولى حسام الدين محمود بن درويش على الحلى تلميذ الشيخ البهائى وصاحب (ميزان المقادير) الآتى ذكره. أوله:

[الحمدلله الذى من علينا وتفضل بشريعة سيد المرسلين..] والنسخة فى مجموعة فى خزانة شيخنا الشريعة.

(۶۲۰۴: المقدمة فى التاريخ) لشرف الدين على اليزدى، (مؤلف (ظفر نامه ۱۵: ۲۰۰) ينقل عنهما فى (نگارستان).

(مقدمة فى العروض والقوافى) أولها: [الحمد لله ذى الطول الشديد..] ألف بعد مقدمة أبى عبد الله محمد الأندلسى، مرت بعنوان (۸۸)

مفاتيح البحث: أصول الفقه (۲)، مدينة طهران (۱)، الشيخ البهائى (۱)، جلال الدين (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۹۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۸۹

(رسالة فى العروض والقوافى) فى (۱۵: ۲۵۸).

(المقدمة فى علم الكلام) للسيد كرامت حسين بن السيد سراج حسين بن السيد محمد قلى المتوفى حدود سنة ۱۳۳۶ وقد رد عليه محمد باقر الرضوى، ومر بعنوان (رد المقدمة ۱۰: ۲۲۵).

(۶۲۰۵: مقدمة فى الكلام) من التوحيد والعدل والنبوة والإمامة والثواب والعقاب والآلام والاعراض والأسعار والآجال، كل منها فى باب والموجود إلى الباب السابع فى الآجال والأرزاق وهى ناقصة الأول والآخر مكتوب عليه انه من تصانيف العلامة الحلى والنسخة فى كتب المولى محمد على الخوانسارى وترجمنا العلامة فى (المصفى: ۱۳۱).

(۶۲۰۶: مقدمة فى تتميم برهان الشكل الرابع من المقالة التاسعة من المجسطى) لمؤيد الدين العروضى، ملحقة بآخر (المجسطى) بخط السيد حسن الحسينى فى سنة ۱۰۹۳ من وقف الحاج عماد المعاصر للخزانة الرضوية، ذكر فيه الآل الطيبين الطاهرين.

(۶۲۰۷: مقدمة فى العربية) أى النحو، للشيخ أبى عبد الله بن المغيرة الشيرازى، بخط الشيخ على بن عبد العالى حفيد الشيخ على بن

عبد العالی المیسی رآه السید محسن، وذکره فی (۷: ۲۵) من (أعیان الشیعة).

(۶۲۰۸: مقدمة فی علم الأصول) لنجیب الدین شمس الاسلام أبی طالب محمد الاسترآبادی، فی العقاید، توجد فی طهران (دانشگاه ۲۷ / ۲۱۴۴) ضمن مجموعة بخط صاعد، کتابتها ۱۵ شوال ۹۸۶. وأضاف فی فهرسها أنه یحتمل تاریخ تألیفها أواسط ج ۱ / ۷۷۷ ق. أولها: [وبه نستعین.. الحمد لله حق حمده.. اعلم أن معرفة الله تعالی واجبة]. وآخرها: [تاسعهم قائم. تمت المقدمة فی علم الأصول من تألیف الامام.. نجیب الدین شمس الاسلام أبی طالب محمد بن مدک (؟) الاسترآبادی رضی الله عنه فی أواسط جمادی الأولی سنة سبع وسبعین وسبعمائة..].

(۸۹)

مفاتیح البحث: شهر جمادی الأولی (۱)، کتاب أعیان الشیعة للأمین (۱)، مدینة طهران (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، عبد الله بن المغیرة (۱)، علی بن عبد العالی (۲)، العلامة الحلی (۱)، نجیب الدین (۲)، الموت (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۰۹۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۰

(۶۲۰۹: مقدمة فی علم الحساب) فی ثمانیة فصول، رأیتها فی (المجموعة الریاضیة) کما مر فی (۲۰: ۸۶).

(۶۲۱۰: مقدمة فی الکلام وأصول الدین) مختصرة عناوینه [مسألة، مسألة] بخط المولی درویش بن إسماعیل فی المشهد الرضوی سنة ۱۰۴۵ فی کتب السادة من آل خرسان فی النجف، وأخری عند السید آقا التستری وآخره: [مسألة کلما أخبر به النبی حق]. وذکر أشیاء کثیرة إلی أن قال: [لأنه أخبر به المعصوم وکلما أخبر به المعصوم فهو حق صدق. تمت].

(مقدمة فی معانی أفعال الصلاة) مرت بعنوان (ترجمة الصلاة) فی (۴: ۱۱۳).

(۶۲۱۱: مقدمة فی النحو) لامام اللغة أحمد بن فارس القزوینی الرازی المتوفی ۳۷۵: ذکره السیوطی فی (البغیة) و (معجم الأدباء) (۴: ۸۴) عد من کتبه (کتاب مقدمة) وهو هذا. ومر له آنفا (مقدمة الفرائض ۲۲: ۸۸).

(۶۲۱۲: مقدمة فی النسب) لشیخ الشرف العبیدلی وهو صاحب الصندوق السید أبو الحسن محمد بن محمد النسابة المعرف بأبی جعفر العبیدلی ابن علی بن الحسن ابن إبراهیم بن علی بن عبید الله بن الحسن الأصغر بن السجاد (ع)، قال فی (عمدة الطالب) فی ترجمة شیخ تاج الدین محمد بن معیة: [ان أول ما قرأت فی علم النسب هذه المقدمة].

أقول: وینقل فی تذکرة النسب للسید أحمد العبیدلی المذکور فی (۲: ۳۸۲) عن کتاب شیخ الشرف العبیدلی وجعل رمزه صع، فلعله هذا.

(۶۲۱۳: مقدمهء قدیم أخلاق ناصری) ذکرنا (أخلاق ناصری) فی (۱: ۲۸۰) وطبع مقدمته هذه باهتمام من جلال الدین الهمائی المذکور آنفا فی (مقدمهء غزلیات شمس تبریزی).

(۶۲۱۴: مقدمة قیمه پلو) لسیف الواعظین محمد جواد المتخلص ب شیخنا

(۹۰)

مفاتیح البحث: أفعال الصلاة (۱)، الإمام علی بن الحسین السجاد زین العابدین علیهما السلام (۱)، مدینة مشهد المقدسة (۱)، جلال الدین السیوطی الشافعی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، علی بن عبید الله بن الحسن (۱)، أصول الدین (۱)، علی بن الحسن (۱)، محمد النسابة (۱)، جلال الدین (۱)، التصدیق (۱)، الجود (۱)، الموت (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۰۹۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۱

مر فی (۱۷: ۲۲۶). فی أربعة عشر فصلا: ۱ - ساقینامه، ۲ - صفة العزلة، ۳ - ذم من تشبهوا بالعلماء، ۴ - تنبیه طلاب المناصب، ۵ - تنبیه التجار، ۶ - اللقمة المحرمة، ۷ - رزاقیة الله تعالی، ۸ - ذم من تشبهوا بأهل السلوک، ۹ - عبدة النسوان ومکر النساء، ۱۰ - ذم أصحاب الکیل و.. ۱۱ - ساقینامه وذم الدنیا، ۱۲ - العلائق والتجرد، ۱۳ - حدیث عبدی أطعنی، ۱۴ - العباد المرائون.

والمقدمة المنثورة لتلمیذه الذی نظم الکتاب له، وهو المیرزا نصر الله بن میرزا آصف حکیم، وفیها ترجمة أحوال الأستاذ الناظم. أولها: [حمد له.. أما بعد بر شیعیان ودوستان أمیر المؤمنین مخفی نماند].

(۶۲۱۵: مقدمة کتاب دعاء) لمحمد صادق مدهوش الجرفادقانی المذکور فی (۹: ۱۰۲۴)، والأصل مجموعة أدعیة لشیخ المشایخ عبدا الصمد، التی جمعها حسب إشارة الحضرة الشهریاریة. أولها: [درهء إکلیل هر کلام ازسپاس جهاندار کریمی ست که هزار داستان لطف عمیمش]. توجد بطهران (الملک ۴ / ۵۰۵۶) ضمن کلیات مدهوش کتابتها ۱۲۴۸.

(۶۲۱۶: مقدمة کشف الاسرار) لأبی الفضل أحمد المیبدی، المذکور فی (۱۸: ۱۶ و ۱۹). والمقدمة لمباشر طبعه الأستاذ علی أصغر حکمت.

(مقدمة کشف الغطاء) مر آنفا بعنوان (مقدمة فی أصول الفقه) (۲۲: ۸۸).

(۶۲۱۷: مقدمة کشکول) لأبی الفضل بن مبارک الهندی، مؤلف (مکاتبات علامی) وغیرها استقلت بالتدوین ضمن مجموعة بطهران (المجلس ۱۲۲ / ۵۱۳۸) کتابتها ۱۰۴۰. أولها: [فرمانروایی معنی کارگزاری صورت پیش گرفتهء گنجور خزاین خردمندی].

(۶۲۱۸: مقدمة الکلام) للشیخ الطائفة أبی جعفر محمد بن الحسن الطوسی (م ۴۶۰). عبر عنه فی (النجاشی) و (الفهرست) بمقدمة فی المدخل إلی علم الکلام. وقال فی (الفهرست) أنه لم یعمل مثلها.

(۹۱)

مفاتیح البحث: أصول الفقه (۱)، مدینة طهران (۲)، محمد بن الحسن الطوسی (۱)

صفحه ۹۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۲

أقول: رأیت فی حاشیة کتاب (المستجاد من الارشاد) الموجود عند السید محمد الکوهکمری المکتوب سنة ۹۸۲ رسالة فی أصول الدین منسوبة إلی شیخ الطائفة الطوسی. أوله: [إذا سألک سائل وقال: ما الایمان؟ فقل: هو التصدیق بالله والرسول وبما جاء به وبالأئمة (ع) کل قولک بالدلیل لا ـ بالتقلید، وهو مرکب مرتب علی خمسة أرکان من عرفها کان مؤمنا. وهی: التوحید، والعدل، والنبوة والإمامة، والمعاد. وحد التوحید - إلی قوله: والدلیل علی أن الله موجود أن العالم أثره]. وعناوینه إلی آخره هکذا: والدلیل علی کذا فهو کذا، احتملت أولا أنه هذه الرسالة (مقدمة الکلام) التی لم یعمل مثلها. ونسخة أخری منه بعینه فی مجموعة کتب المولی محمد علی الخوانساری من دون النسبة إلی الشیخ الطوسی کتابتها أیضا فی ۹۸۲ ومعه (النکت) للشیخ المفید، و (مختصر التحفة الکلامیة).

ویوجد نسخة من مقدمة الکلام عند السید المشکاة مکتوب علی ظهرها أنه [مقدمة الکلام تصنیف الشیخ الامام الورع قصوة العارفین وحجة الله علی العالمین لسان الحکماء والمتکلمین أبی جعفر محمد بن الحسن بن علی الطوسی متعنا الله بطول بقائه ونفعنا بعلومه]. وکتب أیضا علی ظهر الصفحة الأولی منه: [قرأ علی هذا الکتاب وبحث علی معانیه صاحبه فی عدة مجالس آخرها السادس والعشرین من المحرم لسنة خمس وأربعین وأربعمائة بحدود دار السلام وکتبه محمد بن الحسن بن علی، ولله الحمد والمنة صلی الله علی وآله الطیبین]. والظاهر أن هذا خط الشیخ وامضائه وآخر النسخة: [مفیض الحیاة وبارئ النسمة وهو المستحق له دائما سرمدا وحسبی الله ونعم الوکیل رب أتمم الخیر، وقع الفراغ من استنساخه بتوفیق الله وبحسن معونته سادس عشرین من رجب سنة أربع وأربعین وأربعمائة

فی مدینـة السـلام علی یـد العبـد الضـعیف نظام الـدین محمود بن علی الخوارزمی حامـد الله تعالی مصـلیا علی نبیه]. ومن الأسف لن ینتقل هذه النسخة إلی مکتبة جامعة طهران وأرجو الله تعالی اعادته إلینا. وأشرنا إلی ترجمة الخوارزمی فی (طبقات الشیعة، النابس: ۱۹۱).

(۹۲)

مفاتیح البحث: کتاب المستجاد من الإرشاد للعلامة الحلی (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن الحسن بن علی الطوسی (۱)، الشیـخ المفید (قدس سره) (۱)، محمـد بن الحسن بن علی (۱)، أصول الدین (۱)، الشیخ الطوسی (۱)، محمود بن علی (۱)، الخوارزمی (۲)، الحج (۱)

صفحه ۹۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۳

(۶۲۱۹: مقدمة کلیات أدیب گرمرودی) المیرزا محمد حسین الآذربایجانی کان یسکن فی عهد محمد شاه وناصر الدین شاه (۱۲۶۴ - ۱۳۱۳) فی طهران وأصـفهان وفی عهـد ثانیهمـا رجع إلی تبریز. والمقدمـة من انشـاء جـامع (کلیـاته) علی محمـد بن محمـد حسـن الگرمرودی، بالعربیة فی أحوال الناظم، وأما الکلیات هذه عربیة وفارسـیة منثورة ومنظومة، وفیها قصاید من مدیح الأئمة ورجال عصره ومراثیهم، وذم نجیب پاشا لما جاء بقتل بغداد ونهبها، وفیها أیضا شرح مقدمة (نهج البلاغة) لابن أبی الحدید بالفارسی. توجد بطهران (دانشگاه ۴۰۹۹) من القرن الثالث أو الرابع عشر کما فی الفهارس. ونسـخة أخری من المقدمة توجد مع نسـخة من الدیوان التی کتبها جـامع الـدیوان بنفسه فی القرن الثـالث عشـر، والظـاهر أن النسـخة کانت یهیئ للطبع وهی فی (دانشـگاه ۳۰۲۰) کتبت بقلم الشکسـتة نستعلیق فی (۳۵) ورقة.

(۶۲۲۰: مقدمة کلیات خواجو) الکرمانی المذکور فی (۹: ۳۰۴).

والمقدمة فی شرح أحواله لمباشر طبع کلیاته أحمد السهیلی الخوانساری المذکور فی (۹: ۴۸۰).

(۶۲۲۱: مقدمة کلیات ساقی) الحاج محمد زمان کلاتی، المذکور فی (۹:

۴۱۶). والمقدمـة لرضا قلیخان هـدایت الطبرسـتانی، فی بیان أحواله وأشـعاره وآثاره. وعلی ظهر النسـخة کتب الهدایة هذا أن الدیوان ومنتخب منشأته جمعت بأمره وتاریخ الکتابة ۱۲۸۶.

(۶۲۲۲: مقدمـة کلیات سـعدی) الشـیرازی، مر ذکره فی (۹: ۴۴۷) وقلنا بأنه توجـد مقدمـة منسوبـة إلی نفسه مجعولـة، والأخری لعلی بیستون. وطبع مکررا وفی صدرها مقدمات من الناشرین والمباشرین.

(۶۲۲۳: مقدمة کلیات شـفایی) الملا شرف الدین حسن المذکور فی (۹: ۵۲۹)، والمقدمة لمحمد تقی الدولت آبادی. مر تفصـیله فی (۱۹:

۳۱۴) عند بیان (مثنوی مهر ومحبت) له.

(۹۳)

مفاتیح البحث: ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، کتاب نهج البلاغة (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۲)، مدینة بغداد (۱)، محمد بن محمد (۱)، القتل (۱)، الحج (۱)

صفحه ۹۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۴

(۶۲۲۴: مقدمـة کلیـات صـاحب الزمـانی) السـید حسن. والمقدمـة لابن أخته نور الـدین فی أحوال المؤلف. ثم یتولهـا سگ وگربه، جنایات الانسان سگ وخر، رباعیات. أولها: [قامتم گر زبار زنج خم است]. بخط حسن التقدیسـی التفریشـی الفراهانی کتابتها ۵ / ۱ / ۱۳۳۱ ش. توجد بمشهد خراسان (فرهنگ وهنر ۳ ب) کما فی فهرسها.

(۶۲۲۵: مقدمـة کلیات طوبی النائنی) المیرزا سـید محمد خان بن المیرزا حسـین خان حسـرت (۱۲۳۸ أصفهان ۱۲۸۴). یتضمن النظم والنثر. جمع کلیاته بعـد وفاته المیرزا حسن علی خان طایر النائنی صاحب (تـذکرهء نائن) وقدم له مقدمة فی شـرح أحوال الناظم. وهو غیر طوبی الیزدی المذکور فی (۹: ۶۵۱): توجد المقدمة مع أصل الکلیات فی (الرضویة ۵۰۰۱) کتابتها ۱۳۰۵.

(۶۲۲۶: مقدمة کلیات عرفی) الشـیرازی، المذکور فی (۹: ۷۱۳) والمقدمـة لعبد الباقی النهاوندی، مر ذکرها عند ذکر (دیوان عرفی ۹: ۷۱۳).

أولها: [حمدی که نخستین پایه اش معراج دانشمندان سزد وتوحیدی که أولین حرفش].

(۶۲۲۷: مقدمة کلیات عطار) النیشابوری المذکور فی (۹: ۷۲۹).

والمقدمـة فی ترجمـة أحواله لکـاتب نسـخة کلیاته بطهران (الملک ۵۰۶۲) تاریـخ کتابتها ۹۵۶ إلی ۱۰۰۶ ویتضـمن: تذکرة الأولیاء، دیوان، مختـار نامه، جوهر الـذات، اسـرار نامه، لسان الغیب، هفت وادی، إلهی نامه، مصـیبت نامه، مظهر العجایب قصایـد، مثنوی (لم یعرف فی الفهرست)، کنز الحقـایق، بلبل نامه، کلها فی ۷۲۰ ورق. لم یذکر فی فهرسـها اسم مؤلف المقدمة، وجاء فی المقدمة تاریخ وفات عطار سنة ۶۱۳، (۶۲۲۸: مقدمة کلیات قائم مقام) المیرزا أبو القاسم الفراهانی المذکور فی (۹: ۸۵۸). والمقدمة لجامع نسخة من منشأته محمود خان ملک الشعراء بن محمد حسین بن فتح علی خان صبا الکاشانی، جمعها وأنشأها باسم

(۹۴)

مفاتیح البحث: مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، خراسان (۱)

صفحه ۹۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۵

ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳) وفرهاد میرزا قاجار. توجد بطهران (دانشگاه ۳۸۹۷) من القرن الرابع عشر.

(۶۲۲۹: مقدمـة کلیات قوام الدین محمد الیزدی) بن ضـیاء الدین أبی بکر حسین بن شرف الدین علی الیزدی، المتوفی بیزد سنة ۸۳۰. یتضـمن النظم والنثر، جمع الکلیات صدیقه عبد الرحمان صـفیر الشـیرازی، یظهر منه أنه ولد بیزد وکان حافظا للقرآن فی شـبابه، سافر إلی شـروان وآذربایجـان ودیـار بکر وشـام ومصـر ومازنـدران ولاهیجـان وری، وراود الامـراء والحکام مثل شاهرخ وإبراهیم سـلطان وبایسنغر وأبو الفتح خلیل. والمقدمة فی شرح أحواله لأخیه. أولها:

حمـد بی حـد ز أزل تابه ابـد * احـدیرا که جز اونیست أحـد متکلمی واجب الوجود که دیباجهء دیوان عجیب الشأن]. توجد بطهران (دانشگاه ۲۵۷۶) بخط من القرن الثانی عشر فی ۴۰۲ ص.

(۶۲۳۰: مقدمـة کلیات محتشم) الکاشانی المتوفی ۹۹۹ المذکور فی (۹: ۹۷۲). قد اسـتدعی علی فراش موته عن تقی الدین الکاشانی المتخلص بذکری مؤلف (خلاصة الاشـعار) المذکور فی (۹: ۱۷۴ و ۳۳۹) أن یجمع دیوانه، فقبـل هو وجمع الکلیات فی سـبعة أقسام وأنشأ المقدمة له فی شرح أحواله وتاریخ وفاته:

القسم ۱ القصاید باسم تشبیبیة، ۲ الغزلیات باسم شبابیة، ۳ أیضا الغزلیات باسم صبائیة، ۴ الجلالیة نظما ونثرا، ۵ نقل عشاق نظما ونثرا، ۶ التواریـخ باسم الضـروریات، ۷ المعمـا واللغز بـاسم المعمیـات. طبع الکلیـات من دون المقدمـة والـترتیب المـذکور ببمبئی وطهران. وتوجد المقدمة فی صدر بعض نسـخه منها طهران (الملیة ۴۵۸) بخط محمد بدیع الکاشانی، کتابتها ۱۰۸۸ و (الرضویة ۴۷۴۹) کتابتها

.۱۱۹۳

(۹۵)

مفاتیح البحث: ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینة طهران (۴)، عبد الرحمان (۱)، الموت (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۹۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۶

(۶۲۳۱: مقدمة کلیات مشتری) الخراسانی، المذکور دیوانه فی (۹:

۱۰۴۶). توجد نسخة منها فی (المجلس ۲۴۹۰) مصدرة بمقدمة منثورة فی شرح أحواله من انشاء نفسه. أولها: [حمد وستایشی که از اظهارش گلهای معارف از بوستان]. بخط المصنف کتابتها ۱۲۹۲.

ونسخة أخری فی طهران (دانشگاه ۳۳۱۵) مصدرة بمقدمة فی شرح أحواله من انشاء شمس الدین بن حکیم إلهی. أولها: [خوش آنکه بخت کشد رخت زی خراسانم]. بخط محمد قلی عاشوری القزوینی کتابتها ۱۲۹۹ بطهران.

(۶۲۳۲: مقدمة کلیات مشرقی) الطوسی أو المشهدی علی ما ذکرناه فی (۹: ۱۰۴۹). والمقدمة لتلمیذه المیرزا محمد المتخلص بفارس. جمع الکلیات حسب أمر شاه صفی بن صفی بن عباس الصفوی، وفیها شرح أحوال الناظم. توجد نسخة من الکلیات مصدرة بالمقدمة فی طهران (دانشگاه ۳۳۱۶) بخط من القرن الحادی عشر، فی ۱۰۸ ورق، کما فی فهرسها.

(۶۲۳۳: مقدمة کلیات محمد هاشم درویش) الشیرازی بن إسماعیل، خلیفة وصهر السید محمد القطب النیریزی الذهبی، المذکور فی (۹: ۱۲۸۸).

والمقدمة لجامع الکلیات أبی القاسم محمد بن میرزا عبد النبی الحسینی، من أحفاد المؤلف، فی شرح أحواله، فی ثلاث مسالک: المسلک ۱ حالاته، ۲ ذکر کراماته فی ۱۸ حکایة، ۳ ذکر سلسلة مشایخه. ثم یتولها فی نسخة طهران (الملک ۵۶۹۰) مثنوی ولایتنامه، دیوان، شرح حدیث البساط. أولها: [نفایس جواهر حمدی که جوهریان أهل عرفان]. بخط محمد باقر پسیان ۱۳۰۴، فی ۱۹۳ ورق

ونسخة أخری من کلیاته فی (المتحف البریطانی Or ۸۰۱۴) لم یذکر أنها مصدرة بالمقدمة أم لا.

(۶۲۳۴: مقدمة کلیله ودمنه البهرامشاهیة) توجد بطهران (دانشگاه ۱ / ۲۵۷۶) ضمن جنگ فی ۵ ورق لن یذکر مؤلفها. وطبع المتن مع مقدمة

(۹۶)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۵)

صفحه ۹۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۷

المیرزا عبد العظیم خان القریب الگرکانی المذکور فی (۹: ۸۸۱) فی ۱۳۵۷ وبعدها.

(۶۲۳۵: مقدمة گرشاسبنامه) المتن لأسدی الطوسی، مر ذکره فی (۱۸:

۲۰۵). توجد نسخة مصدرة بمقدمة لم یذکر فیها مؤلفها، غیر أنها تشبه منشآت رضا قلیخان هدایت، وقریبة مما فی أحوالات الأسدی فی (مجمع الفصحاء) له.

توجد بطهران (المجلس ۱۱۶۷) کتبت لمحمد تقی خان سپهر مؤلف (ناسخ التواریخ) وطبع المتن مکررا منها مع مقدمة الطبع لحبیب الیغمائی بطهران ۱۳۱۷ ش.

(۶۲۳۶: مقدمهٔ گلچهر واورنگ) لدولت القاجار، المذکور فی (۹: ۳۳۱). توجد ضمن دیوانه، نظما فی (المجلس) ۱۱۸۸). والأصل منظومهٔ غرامیهٔ لم نعثر علیها.

(۶۲۳۷: مقدمهء گلزار محمدی) لمحمد معصوم بن الحسین المنشی البروجردی وقد أنشأها لبیاض محمد بیگ. أولها: [سرسبزی بهار سخن برشحات حمد چمن آراییست که شبنم گلزار محمدی رامغز دماغ خردمندی ساخته..]. نسخهٔ منها فی (الملک ۱۵ / ۵۴۰۳) کتبها شاعر یتخلص ب (جنوبی) ضمن المجموعهٔ المؤرخهٔ (۱۱۰۰) ونسخهٔ أخری فی طهران عند الدکتور أصغر المهدوی (۱۱ / ۲۸۴) کتبت فی القرن الثانی عشر وعلیها صک خاتم (۱۱۳۲).

۶۲۳۸: مقدمهء گلشن صبا) ذکرنا أصلها فی (۱۸: ۲۲۸) والمقدمهٔ مطبوعهٔ فی ترجمهٔ أحوال الناظم لبهار الخراسانی، کما مر فی (۹: ۵۹۲).

(۶۲۳۹: مقدمهٔ المثنوی المعنوی) المتن للمولوی البلخی، مر ذکره فی (۹: ۱۱۲۲). لکل دفتر من الدفاتر الستهٔ مقدمهٔ منثورهٔ اثنان منها فارسیهٔ وأربعهٔ منها عربیات منسوبهٔ إلی الناظم، مع تردد فی الانتساب. ومر فی (۹: ۲۵۴) ذکر حسینی القزوینی وشرحه لهذه المقدمات الستهٔ. وقد ترجم العربیات إلی الفارسیهٔ عبد اللطیف العباسی.

(۶۲۴۰: مقدمهٔ المثنوی المعنوی) لعبد اللطیف العباسی العبادی المذکور صاحب (مقدمهٔ حدیقهٔ الحقیقهٔ ۲۲: ۵۵). کتب نسخهٔ من المثنوی بدفاتره

(۹۷)

مفاتیح البحث: الحکم القاجاری (القاجاریون) (۱)، مدینهٔ طهران (۳)

صفحه ۱۰۰

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۹۸

الستهٔ فی ۱۰۲۴ ق، وأنشأ لها مقدمهٔ یبحث فیها حول النسخ المتعددهٔ التی قوبل النسخهٔ معها. نسخها منظمهٔ مع المثنوی وشایعهٔ، منها طهران (الملیهٔ ۸۲ الغیر مفهرسهٔ) قیل أنها بخط العبد اللطیف المذکور وکتابتها ۱۰۲۴؟. تشتمل علی: ۱ - فهرست عناوین الدفاتر الستهٔ (ص ۱ - ۵)، ۲ - مقدمهٔ عبد اللطیف التی یقال أنها بخطه (ص ۵ - ۱۵). أولها: [أین نسخهء ناسخهء مثنویات سقیمه ومثبت ومروج نسخ صحیحهء مستقیمه که بظاهر]. ثم تتلوها مقدمهٔ العربیهٔ لأول الدفاتر الستهٔ المنسوبهٔ إلی المولوی، أولها: [حمد له. والصلوات علی رسوله محمد وآله أجمعین، وبعد توفیق الله هذا الکتاب المثنوی وهو أصل أصول أصول الدین]. ثم الدفاتر الباقیهٔ وفی أولا کل منها: فهرست العناوین والمقدمهٔ المنسوبهٔ إلی المولوی، وجاء فی آخرها: ان الکاتب والمصحح لهذا النسخهٔ عبد اللطیف بن عبد الله العباسی. وعلیها حواشی کثیرهٔ من الکاتب.

وذکر عبد اللطیف فی مقدمته لهذا المثنوی أنه: لأول مرهٔ فی سنهٔ ۱۰۲۴ ق فی آهن پوشان بأفغانستان فی طریقه إلی کابل، قابلها مع نسخهٔ کانت مصححهٔ بالمقابلهٔ بالدفعات بمدهٔ خمس وثلاثین سنهٔ، بمباشرهٔ الأکابر والأساتیذ، مع ستین نسخا من المثنوی. وأضاف أن فی مدت سبعهٔ سنین من بعده، طی خمس مرات، قابلها مع ثمانین نسخهٔ اخر من المثنوی.

(۶۲۴۱: مقدمهٔ المثنوی المعنوی) لمحمد صالح بیگ المنشی. توجد فی طهران (دانشگاه ۸۰ / ۲۵۹۱) ضمن جنگ منشآت من القرن الحادی عشر (ص ۱۵۶ من الجنگ) کما فی فهرسها.

(۶۲۴۲: مقدمهٔ المثنوی المعنوی) لنواب أشرف، وهی مقدمته علی (منتخب مثنوی معنوی). أولها:

ندانم آن گل خود رو چه بود دارد * که مرغ هرچمنی گفتگوی أو دارد سپاس بیقیاس قدسی أساس مر حضرت]. توجد بطهران (الملک ۱ / ۴۱۸۵)

(۹۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)، أصول الدین (۱)، أفغانستان (۱)

صفحه ۱۰۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۹۹

بخط من القرن الحادی عشر.

(۶۲۴۳: مقدمة المثنوی المعنوی) نسخة من المثنوی عند الدکتور مفتاح بطهران (رقم ۳۵۴) کتبت بقلم النسخ فی (۱۰۹۴) فی المتن والهامش مع ستة لوحات ولها مقدمة من انشاء محمد صادق الطباطبائی الخاکی الحافظ الشیرازی الذی قابل الکتاب.

(۶۲۴۴: مقدمة مجمع الخواص) ذکرنا الأصل فی (۲۰: ۲۷) أما المقدمة هذه مطبوعة لمترجم الکتاب إلی الفارسی، وهو الدکتور عبد الرسول خیامپور، کما مر فی (۹: ۵۸۱).

(۶۲۴۵: مقدمة المجموعة الرشیدیة) الأصل یتضمن عدة رسائل من تألیفات رشید الدین فضل الله الوزیر الهمدانی (۶۴۵ - ۷۱۸) المقتول. منها: التوضیحات الرشیدیة، مفتاح التفاسیر، الرسالة السلطانیة، لطایف الحقایق، فی مواضیع شتی من علم التفسیر والمسایل الکلامیة والفلسفیة، مر ذکره فی (۲۰: ۸۴ و ۱۸: ۳۱۴) وکتب علماء العصر علی هذه المجموعة التقریظات والتذکارات، بالفارسیة والعربیة.

یوجد فی (طهران، أدبیات ۱۸۸ ج) مجموعة من هذه التقریظات من القرن الحادی عشر وفی صدرها مقدمة من انشاء فضل الله الوزیر المذکور بالفارسیة، ویوجد فی (ترکیه، أحمد ثالث ۲۳۰۰) من (المجموعة الرشیدیة) کتابتها ۷۱۴ وفی مقدمها مقدمة الوزیر الا أنها بالعربیة، ویوجد مجموعة أخری فی (طهران، دانشگاه ۴۶۸۳) فیها عدة مقدمات: مقدمة المجموعة الرشیدیة، مقدمة جامع التواریخ، مقدمة تاریخ غازان.

(۶۲۴۶: مقدمة مجموعة عرب خان) لشرف الدین حسن الأردبیلی، وهی مقدمة لمجموعة نظم ونثر عرب خان آغر یواز أغلی بیگلر بیگی لولایت شیروان، تاریخها ۱۰۵۳ ق. نسخة منها فی مجموعة فی (الرضویة ۴۴۸۵) کما فی فهرسها.

(۹۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)، ترکیا (۱)، العصر (بعد الظهر) (۱)

صفحه ۱۰۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۰

(۶۲۴۷: مقدمة محمود وایاز) الأصل أول المثنویات السبعة لزلالی الخوانساری أشرنا إلیه فی (۷: ۱۵ و ۱۹: ۲۸۶ و ۹: ۴۰۴). جمعه بعد وفاته الشیخ عبد الحسین، وصدرها طغرا المشهدی المذکور فی (۹: ۶۴۹) بمقدمة منثورة.

(۶۲۴۸: مقدمة مرزبان نامه) الأصل من انشاء اسپهبد مرزبان المتوفی ۴۰۲، مر ذکره فی (۸: ۲۶ و ۲۰: ۳۰۳). والمقدمة لمیرزا محمد خان القزوینی علقها حین طبع المتن.

(۶۲۴۹: مقدمة المرقع) أو (دیباجهء مرقع پادشاهی) الأصل للشاهزادة سلیم والمقدمة لأبی الفضل بن مبارک الهندی. أولها: [برآگاهان دلان خبرت پذیر روشن است " که أین اعجوبهء آفرینش که أو را خط گویند..]. نسخة منها فی (المجلس ۱۴ / ۴۷۴۹) کتبها طهما سبقلی فی سورت هندوستان حدود سنة ۱۰۴۹) وذکرت فی فهرس المکتبة بعنوان " دیباچه برمرقع پادشاهی " ونسخة أخری فی (الملک ۲۵ / ۴۶۷۱) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر ضمن مجموعة " گنج معانی " وفی أولها ذکر اسم

الشاهزادة.

(۶۲۵۰: مقدمة المرقع) الأصل للخواجه عبد القادر الموسيقار، والمقدمة لقوام الدين اليزدى المتوفى ۸۳۰ المذكور قبلا تحت عنوان "مقدمة جامع البدايع ۲۲: ۵۲. " توجد فى طهران (دانشگاه ۲ / ۲۵۷۶) ضمن كليات اليزدى المذكور.

(۶۲۵۱: مقدمة مرقع پادشاه جهان صاحب قران ثانى) أولها:

[زيباترين نگارخانه وكارخانهء مقصود، آرايش صفحهء حمد]. توجد بطهران عند (المحيط الطباطبايى)، وطبعه فتوغرافيا وبالحروف فى مجلة هنر ومردم عدد ۶۱ وعلق عليها، وأحتمل فى تعليقاته أن تكون المقدمة مقدمة المرقع المشهور باسم " گلشن وچمن " من مكتوبات خطاطى النصف الأول من القرن الحادى عشر التى جمعت على عهد جهانگير پادشاه (۱۰۱۴ ۱۰۳۷). وأيضا أضاف احتمال كون ۱۱۲ قطعة

(۱۰۰)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۰۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۱

الموجودة الآن فى المكتبة الشاهية بطهران أجزاء تلك المرقع أى " گلشن وچمن " الثمينة جدا.

(۶۲۵۲: مقدمة مطلع الأنوار) المتن للملا محمد باقر اليزدى، مر ذكره فى (۲۱: ۱۵۱). والمقدمة لآقا حسينا، الذى مر ذكره فى " مقدمة بياض ۲۲: ۴۵. " أولها [حمد فزون ازميزان عقول وحواس، وسپاس بيرون از قياس] توجد بطهران (دانشگاه ۱۸ / ۱۹۹۷) مستقلا عن المتن، ضمن مجموعة كتابتها ۸۳ - ۱۰۸۶ كما فى فهرسها.

(۶۲۵۳: مقدمة مظهر الاسرار) لوقارى الطبسى المذكور فى (۹: ۱۲۷۷) نسخة من المقدمة ضمن مجموعة منشآت عند) عبد الحسين بيات، رقم ۱۰۸) كتابتها ۸۴ - ۱۰۸۶. ص ۲۷۸ كما فى فهرسها.

(۶۲۵۴: مقدمة مظهر العجائب) الأصل لعطار التونى كما ذكرناه فى (۱۹:

۳۰۰ و ۲۱: ۱۶۸) والمقدمة للشيبانى، كما أشرنا إليها عند ذكر ديوانه فى (۹: ۵۶۳) ومر " مقالات أبى نصر الشيبانى " فى (۲۱: ۳۸۸) كما مر " مقدمهء ديوان شيبانى " ويأتى " منتخب منظومه هاى شيبانى."

(مقدمة معالم الدين) هو " معالم الأصول " المذكور فى (۲۱: ۱۹۸).

(۶۲۵۵: مقدمة معيار الادراك) لطغرا المشهدى. نسخها شايعة ضمن كلياته منها (طهران، المجلس ۲۳۲۷) ضمن جنگ المؤرخة ۱۰۷۲.

(۶۲۵۶: مقدمة مفتاح الخطوط) أصلها لرضا على خان الچشتى، والمقدمة لتلميذه المير نوازش على حسين صاحب. مر ذكرهما فى (۲۱: ۳۲۸).

۶۲۵۷: مقدمة مقلاد التوحيد) مر ذكره فى ۱۹: ۳۰۵) (۶۲۵۸): مقدمهء مكاتيب) لنصيرا الهمدانى المذكور فى (۹: ۱۲۰۰).

وقد كتبها على مجموعة " المكاتيب " لقطب السالكين الجهرمى بالنثر والنظم. أولها:

[مبدعى كه سبعهء معلقات هفت آسمان نمونه أى از بدايع انشاء ابداع اوست..] كتبت بقلم النستعليق ضمن " گنج معانى."

(۱۰۱)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۳)

صفحه ۱۰۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۲

(۶۲۵۹: مقدمة مناقب الخوارزمی) للشیخ محمد باقر بن محمد جعفر البهاری (م ۱۳۳۳)، صاحب " مستدرک الدرة ۲۱: ۴ " وغیره. طبع فی أول " المناقب."

(۶۲۶۰: مقدمة منتخب شاهنامه) المنتخب ومقدمته کلاهما لکمال أفندی کما یأتی عند ذکر المنتخب فی محله.

(۶۲۶۱: مقدمة منتخب الکلام) یأتی ذکرها عند الأصل.

(۶۲۶۲: مقدمة منتخب گوی وچوگان) یأتی ذکرها عند ذکر المنتخب.

(۶۲۶۳: مقدمة منتقی الجمان) المشتملة علی اثنا عشرة فائدة، أولها فی انقسام الخبر إلی الأربعة، وآخرها فی تعیین محمد بن إسماعیل فی أول سند الکافی ولشدة الاهتمام بتلک الفواید أفردت عن الکتاب، رأیت نسخة منها بخط الشیخ محمد ابن جابر النجفی، وأخری بخط الشیخ محمد بن دنانة بن الحسین الکعبی النجفی، وثالثه بخط السید حبیب زوین النجفی تلمیذ کاشف الغطاء، وأخری بخط محمد صادق بن نظام الدین حیدر فی ۱۱۰۲.

(۶۲۶۴: مقدمهء منشآت علامی) لعبد الصمد أفضل ابن أخت الشیخ أبی الفضل العلامی صاحب کشکول " المذکور مقدمته (۲۲: ۹۱) وقد جمع منشآت خاله فی ثلاثة اقسام وکتب لها مقدمة أولها: [گوناگون نیایش مرداوری را که وجود بشر را از کارخانهء عنایت..]. نسخة منها فی (أدبیات ۱۰۴ حکمت) ضمن جنگ فیها " مقدمهء جنگ " لاحسنی المذکور فی (۲۲: ۵۳) ونسخة أخری فی (المجلس ۲۵۹ / ۳۴۵۵) کتبت فی (ص ۳۵۸) من جنگ فیها " مقدمهء جنگ " المذکورة أیضا.

(۶۲۶۵: مقدمهء منطق) بطریق السؤال والجواب، للشیخ محمد حسن الکاشانی صاحب " معرفة الامام ۲۱: ۲۴۷ " والمولود ۱۳۰۳ وذکره فی فهرسه، ومر له " مقدمة جامع المناسک ۲۲: ۵۲."

(۶۲۶۶: مقدمهء مواهب الهی) مطبوعة مع أصلها وهی لسعید النفیسی والأصل لمعین الدین الیزدی صاحب " نزهة السرور " کما یأتی فی محله.

(۱۰۲)

مفاتیح البحث: کتاب منتقی الجمان للشیخ حسن صاحب المعالم (۱)، معرفة الإمام (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، محمد بن إسماعیل (۱)، محمد باقر بن محمد (۱)، الخوارزمی (۱)

صفحه ۱۰۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۳

(۶۲۶۷: مقدمة مونس الأحرار فی دقایق الاشعار) المتن لبدر الجاجرمی المذکور فی (۹: ۱۲۸). ویأتی الأصل فی محله. والمقدمة للمیرزا محمد خان القزوینی، مباشر طبع المتن.

(۶۲۶۸: مقدمة مهر ومشتری) الأصل لعصار التبریزی، مر ذکره بعنوان المثنوی فی (۱۹: ۳۱۵). ونسخة شایعة، منه نسخة فی (الملک ۱ / ۵۶۱۱) کتبها محمد علی خان من القرن الثانی عشر فی الهند لها مقدمة منثورة یظهر منها أن النسخة انتخاب من أصل المنظومة التی کانت فی ۵۰۰۰ بیتا فی ۸۰۰ بیت.

(۶۲۶۹: مقدمة میخانه) الأصل لزلالی الخوانساری، ومر ذکره فی (۱۹: ۳۱۶) والمقدمة المنثورة لطغرا المشهدی (م ۱۱۰۰). أولها: [الحمد لله از دوستکانی أین آیةء إلهی پیمانه در سر خم فهرست نثر میخانه]. نسخها شایعة منظمة إلی الأصل. أقدم ما اطلعت بطهران

(دانشگاه ۲۲۷۲) ضمن كليات زلالى كتابتها ۱۰۷۵.

(۶۲۷۰: مقدمة ميخانه) الأصل لعزلتي القزويني، فخر الزماني المذكور في (۹: ۷۱۵) ويأتي ذكره في محله. طبع أولا مصدرة بمقدمة مباشر طبعه محمد شفيع اللاهوري بلاهور ۱۹۲۶ م، ثم بطهران مع مقدمة الطبع لأحمد گلچين معاني في ۱۳۴۰ ش.

(۶۲۷۱: مقدمة ميزان الصنايع) لمدهوش الجرفادقاني، صاحب " مقدمهء كتاب دعا " المذكورة في (۲۲: ۹۱) وملا باشي الحيدر قلي ميرزا ابن فتح على شاه القاجار وقد أنشأها [حسب الإشارهء حضرت والا] كما قال، ولعل مراده حيدر قلى المذكور كما يحتمل ان الأصل ما يأتي من تأليف محمد حسين اليزدي في الأسطرلاب. أولها:

[ستايش وسپاس مرمعبود يزداني را رواست كه صحايف طرايف وأوراق..].

نسخة منها في (الملك ۱ / ۵۱۵۶) ضمن كلياته ومعها " مقدمهء ديوان " له المذكورة في (۲۲: ۷۵) ويأتي " منشآت مدهوش."

(۱۰۳)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۲)، الهند (۱)

صفحه ۱۰۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۴

(۶۲۷۲: مقدمة نامهء نامى) الأصل لمحمد صادق النامي، والمقدمة لمباشر طبعه سعيد النفيسي، كما يأتي عند ذكر الأصل.

(۶۲۷۳: مقدمة النجفي) في أسرار الحج، فارسي للشيخ محمد حسن الكاشاني صاحب " مقدمهء منطق ۲۲: ۱۰۲."

(۶۲۷۴: مقدمة نقطة الكاف) لپرفسور ادوارد برون ومعاضدت العلامة الميرزا محمد خان القزويني، طبع بليدن وطهران.

(۶۲۷۵: مقدمة النكت الفخرية في شرح الاثنى عشرية) للشيخ فخر الدين الطريحي، صاحب " مستطرفات نهج البلاغة ۲۱: ۱۲ " و " مقتل أبي عبد الله الحسين (ع) ۲۲: ۲۷ " وغيرها. هي مقدمة أصولية على شرحه المذكور، قال بعد الخطبة التي أولها: [الحمد لله رب..]. [فهذه رسالة غزيرة وجيزة وجعلتها تبصرة للمعالم الدينية ومقدمة لشرح الرسالة الاثنى عشرية أبين بها ما اعتقده واعمل به ليكون لي مستندا في استنباط الأحكام الشرعية..] وفرغ من النكت سنة ۱۰۴۱ كما يأتي وتكلم في هذه المقدمة في الكتاب والسنة والاجماع والعقل من الاستصحاب ومفاهيم الخطاب ومقدمة الواجب واقتضاء الامر بالشئ النهي عن ضده وغير ذلك تقرب من ۲۰۰ بيت بخط المؤلف الحقها بآخر النكت الموجود عند الشيخ عبد المولى ابن الشيخ عبد الرسول الطريحي في النجف.

(۶۲۷۶: مقدمة نورس نامه) الأصل مثنوى يأتي في محله، والمقدمة لظهوري الترشيزي، وهي نثر ونظم مدح فيها إبراهيم عادلشاه (۹۸۸ ۱۰۳۷)، وهي إحدى النثريات الثلاث المعروفة ب " سه نثر. " نسخها شايعة، أقدم ما اطلعت عليها: طهران (دانشگاه ۵۴۰۰) ضمن مجموعة كتابتها ۱۰۱۴، والموصل (دكتر داود چلبي ۱ / ۶۰) كتابتها ۱۰۳۲، وطهران (سلطنتي ۴۳۴) ضمن كلياته كتابتها ۱۰۳۳.:

أولها: [سرود سرايان عشرتگه قال كه بنورس سرابستان حال كار كأم].

(۱۰۴)

مفاتيح البحث: الإمام الحسين بن علي سيد الشهداء (عليهما السلام) (۱)، الأحكام الشرعية (۱)، مدينة النجف الأشرف (۲)، كتاب نهج البلاغة (۱)، مدينة طهران (۳)، الحج (۱)، القتل (۱)

صفحه ۱۰۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۵

(۶۲۷۷: مقدمة النورية في أن معرفة الله ضرورية) للشيخ فدا حسين ابن عيسى القريشي اللكهنوى، مر ذكره في " سبيكة اللجين ۱۲:

۱۳۷ و ۱۰: ۱۴۰ " و " مقتل ابن عیش ۲۲: ۲۲ " ذکره فی " التجلیات."

(۶۲۷۸: مقدمهٔ نهج البلاغهٔ) بلغهٔ أردو طبع بالهند کما فی فهرسها.

(۶۲۷۹: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) للمیرزا أبی القاسم الطهرانی الکلانتری، ولعلها مندرجهٔ فی تقریراته الموسومهٔ ب " مطارح الأنظار ۲۱: ۱۳۶ " وترجمنا المؤلف فی " الکرام: ۵۸."

(۶۲۸۰: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) للسید محمد باقر بن السید علی القزوینی تلمیذ شریف العلماء وتلامیذه وصاحب " رسالهٔ فی الملک النقالهٔ " الآتیهٔ ذکرها وترجمناه فی " الکرام: ۱۸۶."

(۶۲۸۱: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) للمولی محمد باقر السبزواری صاحب " ذخیرهٔ المعاد فی شرح الارشاد ۱۰: ۱۹ " وغیرها. أولها: [الحمد لله الذی جعل سبیل الوصول إلیه مشرعا للقاصدین، إلی قوله بعد ذکر اسمه: هذه مقالهٔ فی تحقیق مقدمهٔ الواجب..]. توجد ضمن مجموعهٔ من رسائل الشیخ محمد بن عبد علی آل عبد الجبار فی مکتبهٔ الشیخ مشکور بالنجف، وترجمنا المؤلف فی " المصفی: ۹۱."

(۶۲۸۲: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) لبعض المعاصرین للمولی مهدی النراقی، جعلها شرحا للمسألهٔ من کتاب " أنیس المجتهدین ۲: ۴۶۴ " للنراقی المذکور فی حیاته، وکتب تمام المتن فی أول الصفحات، وهی ناقصهٔ عند الشیخ محمد حسین الکلباسی نزیل النجف.

(۶۲۸۳: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) المشروط إذا علم بحصول الشرط فیما بعد مع العجز عن تحصیل المقدمهٔ حینئذ، للشیخ محمد حسن کبهٔ المذکور فی (۹:

۲۴۵) وهی جزء حاشیته علی " المدارک " المذکورهٔ فی (۶: ۱۹۷) وترجمناه فی، المصفی: ۱۳۲."

(۶۲۸۴: مقالهٔ فی مقدمهٔ الواجب) فی ۵۰ بیتا لسلطان العلماء الأمیر

(۱۰۵)

مفاتیح البحث: کتاب ذخیرهٔ المعاد للمحقق السبزواری (۱)، مدینهٔ النجف الأشرف (۲)، کتاب نهج البلاغهٔ (۱)، سلطان العلماء (۱)، محمد بن عبد (۱)، الهند (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۲)، القتل (۱)

صفحه ۱۰۸

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۱۰۶

علاء الدین حسین بن محمد المرعشی الحسینی الآملی، المتوفی سنهٔ ۱۰۶۴. طبعت مع " مشارق الأصول سنهٔ ۱۳۱۲.

(۶۲۸۵: رسالهٔ فی مقدمهٔ الواجب ونفی وجوبی) للمولی الاجل الحسین ابن جمال الدین محمد بن الحسین الخوانساری، صاحب" مشارق الشموس ۱۳: ۲۴۴ و ۲۱: ۳۶. " والمتوفی ۱۱۳۱. أولها: [الحمد لله الذی جعل امتثال أوامره سببا لاقتباس (الاقتناص) الثواب وصیر الانتهاء عن نواهیه شرطا للخلاص عن العقاب].

کذا فی " کشف الحجب."

أقول: ان فی التاریخ اشتباها فإنه کان فی عصر الشاه سلیمان وفی " جامع الرواهٔ " أنه ولد فی ذی القعدهٔ ۱۰۱۹ وتوفی غرهٔ رجب ۱۰۹۸ وصرح بأن الرسالهٔ له، وفی " الریاض " ان فیها الرد علی الفاضل القزوینی والنائنی والمحقق السبزواری، انتهی وقد طبعت بطهران ۱۳۱۷ مع شبههٔ الاستلزام واجتماع الأمر والنهی، ونقل فی أواخر مقدمهٔ الواجب ما استدل به السید الفاضل البحرانی علی الوجوب بأصالهٔ البقاء علی الاطلاق، ثم رد علیه. ومراده بالسید البحرانی السید ماجد الآتی ذکره، ونسخهٔ تاریخ کتابتها ۱۲۹۷ بخط المولی عبد الظاهر بن مهر علی الأردبیلی عند المیرزا محمد الأردبیلی، واعتذر فی آخرها مع خط جید بأنه کتبها مستعجلا لئلا یشتغل عما هو أهم. وأشرنا إلی ترجمهٔ المؤلف فی (۹: ۲۴۷ و ۱: ۱۸۸) و " المصفی: ۱۵۵."

(۶۲۸۶: رسالة فی مقدمة الواجب) للمولی محمد حسین بن محمد مهدی بن محمد إسماعیل الکرهرودی، صاحب " أجوبة الأجوبة ۱: ۲۷۶ " رأیتها عند ولده الشیخ علی بالکاظمیة. ترجمنا المؤلف فی " النقباء: ۶۵۹."

(۶۲۸۷: رسالة فی مقدمة الواجب) للشیخ سلیمان الماحوزی، صاحب " البلغة ۳: ۱۴۶. " ذکرها تلمیذه السماهیجی وصاحب " اللؤلؤة "وترجمنا المؤلف فی " المصفی: ۱۸۸."

(۶۲۸۸: رسالة فی مقدمة الواجب) للمولی محمد شریف المدعو بشریف العلماء ابن المولی حسن علی الآملی الحائری المتوفی ۱۲۴۶ فی مجموعة فیها شرح الوافیة

(۱۰۶)

مفاتیح البحث: کتاب جامع الرواة لمحمد علی الأردبیلی (۱)، مدینة الکاظمین (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، کتاب مشارق الشموس للمحقق الخوانساری (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۱)، علاء الدین حسین (۱)، محمد بن الحسین (۱)، جمال الدین (۱)، النهی (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۰۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۷

لبحر العلوم، ورسالة الشرط فی ضمن العقد للقمی وغیرهما فی کتب السید محمد الیزدی ونسخة أخری مع فوائد الوحید البهبهانی فی خزانة السید المیرزا علی الشهرستانی أولها: [ذهب الأکثرون إلی أن الامر بالشئ امر بما لا یتم الا به..].

(۶۲۸۹: رسالة فی مقدمة الواجب) للسید ماجد بن هاشم بن علی بن مرتضی بن علی بن ماجد الحسینی الجد حفصی المذکور فی (۱: ۲۲۸ و ۱۰:

۱۴۲). وهو معاصر البهائی والراوی عنه، قال الشیخ سلیمان بن عبد الله الماحوزی فی رسالته فی تاریخ علماء البحرین: [رأیت الرسالة فی ید بعض الفضلاء وهی ملیحة کثیرة الفوائد].

أقول: وهی کانت موجودة فی (خزانة سیدنا المجدد الشیرازی) بسامراء.

أولها: [الحمد لله الذی جعل الحمد مقدمة لاستدامة احسانه واستزادة امتنانه].

وآخرها: [فالمسألتان عندنا واحدة والله ولی التوفیق]. وتاریخ الکتابة ۱۱۱۵ وکتبت من نسخة منقولة مما نقل عن خط المصنف، ونسخة بخط الشیخ عطیة بن الشیخ زمان ۱۰۷۱ عند الشیخ قاسم محیی الدین، وأخری بخط محمد رحیم بن زین الدین علی التبریزی ۱۱۱۲ فی کتب الشیخ عبد الحسین الطهرانی. وترجمنا المصنف فی " المصفی: ۳۸۵."

(۶۲۹۰: رسالة فی مقدمة الواجب ومسألة الضد) للمولی محمد بن محمد باقر الشهیر بالفاضل الإیروانی المتوفی یوم الخمیس ۱۳۰۶، والمذکور فی (۱: ۲۳۱).

(۶۲۹۱: رسالة فی مقدمة الواجب) للمولی محمود بن محمد الخوئی التبریزی المعروف بالأصولی طبعت مع کتابه " مشارق الأصول ۲۱: ۳۲ " ذکرها بعض الاعلام، وأظنه اشتباها بمقالة سلطان العلماء المطبوعة هناک مصرحا باسمه فعلیک بالمراجعة.

(۶۲۹۲: رسالة فی مقدمة الواجب ومسألة الضد) للسید ناصر بن السید أحمد بن عبد الصمد، من أحفاد السید علی آل أبی شبانة البحرانی ساکن البصرة

(۱۰۷)

مفاتیح البحث: مدینة سامراء المقدسة (۱)، سلیمان بن عبد الله (۱)، أحمد بن عبد الصمد (۱)، مدینة البصرة (۱)، ماجد بن هاشم (۱)، سلطان العلماء (۱)، محمود بن محمد (۱)، محمد بن محمد (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۸

والرئيس هناك، المتوفى في رجب ۱۳۳۱، وحمل إلى النجف، ذكره في " أنوار البدرين."

۶۲۹۳: مقدمة الوسائل) للسيد محسن الأعرجي، صاحب " المعتصم ۲۱: ۲۱۰ " ذكر فيها طريقة المجتهدين في استنباط الأحكام الشرعية وأخذها من الأدلة وبين فيها اضلال الطائفة المسمين بالأخبارية في أخذ الاحكام وعبر عنه في أوله بالعجالة والمقدمة للجامع الكبير، وأحال في آخره التفصيل إلى المحصول والوافي وما رسمه على الحدائق، والنسخة في كتب الميرزا على آقا الشيرازي ونسخة أخرى في الرضوية منقولة عن نسخة خط المؤلف بعنوان مقدمة الجامع الكبير وأشرنا إلى ترجمة الأعرجي في " المصفى: ۳۸۷."

(۶۲۹۴: مقدمة ولد نامه) المذكور في (۱۹: ۳۳۶) وهي مقدمة الطبع لجلال الدين الهمائي بطهران.

(۶۲۹۵: المقرب في الفقه) للقاضي سعد الدين أبي القاسم عبد العزيز بن نحرير بن عبد العزيز بن البراج، تلميذ علم الهدى وشيخ الطائفة، والمتوفى سنة ۴۸۱ ذكره منتجب الدين وابن شهرآشوب.

(۶۲۹۶: مقرح الأكباد) في مقتل المعصومين (ع)، في خمسين مجلسا، تأليف الأخوين الشيخ على أكبر والشيخ محمد على ابني الآخوند المولى عباس اليزدي الحائري، فرغا من جمعه في (۲۵ ع ۲ / ۱۳۳۴).

(۶۲۹۷: مقرح القلوب ومهيج الدمع المسكوب) للمولى محمد المسكين نجل الحسين المستكين، شرع فيه ثالث المحرم ۱۲۶۳، ورتبه على أربعة عشر مقصدا، بعدد أيام الأسبوع ولياليها، في كل مقصد مطلبان وفي كل مطلب فصلان في كل فصل المناقب والمصائب والمدايح والفوادح. المقصد الأول في ليلة الأحد وفيه مطلبان: والمطلب الأول وفيه فصلان الفصل الأول: [الحمد لله الملك المنان.. أما بعد أيها المؤمنون..]. وهكذا لكل فصل خطبة مستقلة والمقصد السابع ليلة الأربعاء وبتمامه يتم الجزو الأول من مقرح القلوب، ويتلوه

(۱۰۸)

مفاتيح البحث: الأحكام الشرعية (۱)، كتاب الجامع الكبير للطبراني (۲)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدينة طهران (۱)، ابن شهرآشوب (۱)، جلال الدين (۱)، عبد العزيز (۲)، القتل (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۰۹

الجزء الثاني، المقصد الثامن في يوم الأربعاء، والنسخة بقلم حسن بن سلطان عند السيد محمد بن نعمة الله الجزائري.

(۶۲۹۸: مقصد الأحباب في الرمل السرخاب) فارسي بخط جيد مذهب عند الشيخ قاسم محيي الدين، أوله: [حمد أكمل وشكر أجمل بعدد ذرات وحل لايق فردي است كه أشياء را زوج آفريد..] أثنى في خطبته أمير المؤمنين (ع) بما يظهر حسن حاله، وفي نسخة كتابتها ۱۱۹۴ [مقصد الأرباب] وليس فيها غير:

[صلى الله عليه وآله وذريته وعترته].

(۶۲۹۹: المقصد الأسنى أو سر من رأى) فارسي في الجفر، لمحمود الدهدار على ما هو مكتوب عليه في طبعه في بمبئي سنة ۱۳۱۸ في ۱۶ ص بمباشرة ميرزا محمد ملك الكتاب، مرتب على مقدمتين وفصول وخاتمة.

(۶۳۰۰: المقصد الأسنى في الانقاذ من اللجة الطهماء - الظلماء) رد على بعض الزيدية بلسان النصح والشفقة، في عصر امامهم عماد الدين يحيى بن عبد الله بن عثمان الوزير الذي ترجم في " نيل الوطر (" ج ۲ ص ۳۹۳) وتوفي سنة ۱۲۵۰. أوله [الحمد لله الذي نور

قلوبنا ببراس الایمان وطهر ألسنتنا عن أدناس البهتان..]. والنسخة عندی کتابتها قبل ۱۳۰۰ وهو تألیف بعض المطلعین من الاثنی عشریة، ونسخة أخری عند الشیخ حسین القدیحی کتابتها قبل ۱۲۴۹ یذکر فیه کلام الزیدی بعنوان (قال) ثم یجیبه بعنوان (أقول).

(۶۳۰۱: المقصد الأسنی فی تحقیق المهیة ووجود الحرکة) وهو سابع الرسائل " الأربعینیات " تألیف القاضی سعید القمی کما فی ص (کو) مقدمة " کلید بهشت. (" ۶۳۰۲: المقصد الأسنی فی شرح أسماء الحسنی) للشیخ تقی الدین إبراهیم بن علی بن الحسن بن محمد بن صالح الکفعمی، صاحب " المصباح " الذی فرغ منه سنة ۸۹۵ وتوفی - کما فی کشف الظنون سنة ۹۰۵ وکتابه " البلد الأمین " محتو علی جملة من " المقصد الأسنی " عند ذکر الأسماء الحسنی، وقد فرغ من

(۱۰۹)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، إبراهیم بن علی بن الحسن بن محمد (۱)، عبد الله بن عثمان (۱)، الزوج، الزواج (۱)

صفحه ۱۱۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۰

"بلد الأمین " سنة ۸۶۸ والحق به رسالته فی محاسبة النفس وشرح الأسماء ویظهر منه أنه مختصر من کتاب " دعوات الأسماء " فی شرح أربعین اسما من أسماء الحسنی تألیف الشیخ شهاب الدین السهروردی.

(۶۳۰۳: مقصد أشیاء وفقی در تحصیل مرام رتقی وفتقی) فارسی للسید غیاث الدین علی بن علی أمیران الحسینی الأصفهانی، ألفه بالتماس بعض أصدقائه فی ۸۸۱، ورتبه علی مطلوبات ستة وخاتمة. أوله: [حمدی چون اعداد بیوت اضلاع مربعات بی حد ومنتها مر واحد قیومی راکه از جهت..] نسخة ناقصة بقلم السید عبد الحسین بن علی بن جواد الحسینی خازن الحضرة الحسینیة ونسخة منه استکتبها السید علی خان المدنی لنفسه فی سنة ۱۰۸۳ وهی تامة ضمن مجموعة فی مکتبة السید عبد الحسین المذکور، والکاتب اسمه ملا مرتضی بن محمد رضا الأصفهانی.

(مقصد الاقبال السلطانیة ومرصد الآمال الخاقانیة) أو " مرصد الاقبال السلطانیة ومقصد الآمال الخاقانیة " أو " مزارات هرات " لأصیل الدین الدشتکی الشیرازی، عبد الله بن عبد الرحمان الحسینی، المشهور بأصیل واعظ، المتوفی ۱۷ ج ۱ / ۷۸۳. ألفه باسم السلطان أبو سعید الگورکانی، فی مقدمة فی ثواب زیارة القبور ثم ثلاثة أبواب ۱ مقابر العرفاء الذین کان حیاتهم قبل تیمور لنگ الگورکانی وذکر ترجمتهم فی تاریخ هرات وطبقات الخواجة، ۲ مقابر العرفاء الذین لم یذکر ترجمتهم فی تلک المراجع، ۳ العرفاء الذین کانوا بعد التیمور المذکور. مر بعنوان " مزارات هزاة ۲۰: ۳۲۶."

(۶۳۰۴: مقصد الأقصی) لعزیز الدین بن محمد النفسی النخشبی، المذکور فی ۹: ۷۱۸) فی العرفان من معرفة الذات وصفات الباری والولایة والنبوة والمبدء والمعاد والسیر والسلوک. طبع ثانیا ضمن مجموعة رسائله (ص ۱۲۹ ۱۸۲). أوله:

[حمد له. أما بعد، چنین گوید أضعف الضعفا.. که جماعتی درویشان کثرهم الله تعالی از أین بیچاره درخواست]. نسخة شایعة ضمن مجموعة رسائله ومستقلة.

(۱۱۰)

مفاتیح البحث: زیارة القبور (۱)، عبد الله بن عبد الرحمان (۱)، الحسین بن علی (۱)، الجود (۱)، القبر (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۱

أقدم ما اطلعت علیها فی (المتحف البریطانی ۲ / ۹۵۹۱) من القرن الثامن أو التاسع و (بادلیان ۱ / ۳۴ Or) کتابتها آخر شوال) ۸۵۰ و (باریس ۸ / S. ۱۲۴ P) کتابتها ۸۸۳. کما فی الفهارس.

(۶۳۰۵: مقصد الأقصی) لمحمود بن محمد الدهدار، فارسی فی الجفر، طبع بمبئی علی الحجر، راجع " مقصد الأسنی ۲۲: ۱۰۹."

(۶۳۰۶، مقصد الأقصی فی ترجمۀ المستقصی) فی سیرۀ الرسول صلی الله علیه وآله تألیف أبو بکر عبد السلام بن محمد بن أبی الحسن علی حجی فردوسی اندرسفانی، من علماء قرن السادس، والترجمۀ لمؤلف " جواهر الاسرار فی زواهر الأنوار."

(۶۳۰۷: مقصد الراغب فی فضائل علی بن أبی طالب) للحسین بن محمد ابن الحسن صاحب " نزهۀ الناظر " کما ذکره فی " الامل " یأتی أنه صاحب " النزهۀ " کما یظهر منه متأخر عن السید الرضی ویروی عن أبی القاسم علی بن الشیخ المفید وأما صاحب " مقصد الراغب " فهو کما یظهر منه ومن أول " البحار " کما قال المجلسی الثانی کان قریب العصر للصدوق ویروی کثیرا من الاخبار عن إبراهیم بن علی بن إبراهیم بن هاشم القمی، ویظهر من أول البحار انه کان عنده وینقل عنه فی البحار نعم یأتی استظهار اتحاد صاحب نزهۀ الناظر مع نهج النجاۀ یعنی لروایته فیهما عن أبی القاسم بن المفید محمد.

(۶۳۰۸: مقصد السائرین) لعزیز النسفی، یوجد بهذا العنوان والنسبۀ فی (المدینۀ عارف حکمۀ ۵۱) فی ۶۵ ورق. کما فی الفهارس. راجع " مقصد الأقصی ۲۲: ۱۱۰ " له.

(۶۳۰۹: مقصد الطالب فی آباء النبی وأبی طالب) فارسی، لشمس العلماء الحاج میرزا حسین بن علی رضا الربانی الگرگانی المشهور بجناب. طبع ببمبئی فی ۱۳۱۱ علی الحجر.

۶۳۱۰: مقصد الطالب فی ایمان آباء النبی صلی الله علیه وآله وعمه أبی طالب) فارسی طبع فی بمبئی سنۀ ۱۳۱۱، للمیرزا محمد حسین الگرکانی الشهیر بجناب.

(۱۱۱)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۲)، العلامۀ المجلسی (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، الشیخ المفید (قدس سره) (۱)، علی بن أبی طالب (۱)، إبراهیم بن علی (۱)، محمد بن أبی الحسن (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، محمود بن محمد (۱)، العصر (بعد الظهر) (۱)

صفحه ۱۱۴

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۱۱۲

(۶۳۱۱: مقصد المهتدین) عده الشیخ علی حفید الشهید فی " السهام المارقۀ " من کتب الأصحاب المؤلفۀ فی رد الصوفیۀ.

(۶۳۱۲: مقصد الواصلین فی أصول الدین) للعلامۀ أبی منصور الحسن ابن یوسف بن المطهر الحلی المتوفی سنۀ ۷۲۰، ذکره فی " الخلاصۀ."

(۶۳۱۳: مقصر بی گناه) ترجمۀ بقلم بقراط التولیۀ المیرزا حسن بن محمد تقی السبزواری المعاصر مؤلف " دزدان باریس."

(۶۳۱۴: الرسالۀ المقصرۀ) أو " ذخیرۀ " أو " أوراجه " أو " رسالهء سیاق " فارسی فی علم السیاق، کتبت باسم فخر الوزراء، میرزا محمد مهدی الحسینی، ولا- یوجد اسم الکتاب والمؤلف فی دیباجته غیر أن المؤلف قال: وکنت قد کتبت رسالۀ وجیزۀ فی علم السیاق بإشارۀ بعض الأصدقاء من قبل.. أوله: [أول دفتر بنام ایزد دانا..

اوراجه نویس ضرب العیار معانی ثنای پادشاهی است..]. توجد نسخۀ منها فی (دانشگاه ۱۴ / ۳۳۳۷) کتبها صدر الدین محمد الجنابذی ظاهرا - فی هرات، وعلیها تاریخ (۱۱۲۲) والنسخۀ فی مفردۀ فی آداب أوراجه فی ثلاث شعب، وحرفین:

۱ - فی القرینۀ والاتصال وغیره فی دفعتین (وکل منهما فی بابین)، ۲ - فی آداب کتابۀ الحساب فی دفعتین (ثانیهما فی ثلاثۀ أبواب)

ونسخة أخرى فی (سپهسالار ۳ / ۶۹۸) غیر مؤرخـة، جاء فی دیباجته اسم من " ذخیرة " فی السیاق وهو فی مقدمة فی آداب أوراجه وعدة أبواب. ۱ - أبواب المال، ۲ - تنقیح أرباب التحاویل والتحاصیل ۳ - أوراجه المؤدین، ۴ - التفادی والمساعدة و (سپرده)، ۵ - القرینة والاتصال ۶ - الاذن و (گوشواره)، ۷ - آداب الحساب، ۸ - الثبت والاطلاق، ۹ - الحشو والبارز وسایر اصطلاحات السیاق.

(۶۳۱۵: مقصود از علم تصوف) لصاین الدین علی ترکه، المذکور فی (۹: ۵۷۰). وذکرنا هناک عدة من تألیفاته ومنه " رساله‌ء انجام "وهو الـذی یعبر عنه ب " ره انجـام " و " انجـام " وفی نسـخة (أدبیـات ۶ / ۳۲۶) المؤرخة ۲ ذی قعدة ۱۰۸۸ ب " مقصـود از علم تصوف وحروف " وهو فی مقدمه‌ء ووصلین وخاتمة.

(۱۱۲)

مفاتیح البحث: أصول الدین (۱)، الضرب (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۳

أوله: [بعـد از حمـد بیحد خدایی را که درسرحد بدایت بحکم آفرید گاری هر ذره أی ازذرات کاینات..]. نسـخة منه فی (المجلس ۲۸ مـج) کتبت بقلم النسخ فی (۱۷ ذی قعـدة ۸۲۸) ضـمن مجموعـة من رسائـل المؤلف التی فیهـا إضافات بقلمه ونسـخة أخرى فی (المجلس ۷، مـج) فی المجلـد الأول من مجموعة رسائله المؤرخة (۳ محرم ۹۰۳) ویأتی للمؤلف " المناهـج. " وطبع أربعة عشـر من رسائله بمباشرة الدکتور موسوی البهبهانی والدکتور إبراهیم الدیباجی فی ۱۳۵۱ خ.

(۶۳۱۶: مقصود الأنـام فی شـرح تهـذیب الأحکـام) وهو الشـرح القـدیم له للمحـدث السـید نعمـة الله بن عبـد الله الموسوی الجزائری التستری، المتوفی سـنة ۱۱۱۲ وهو فی اثنی عشـر مجلـدا کما ذکره حفیـده السـید عبد الله فی اجازته الکبیرة وحفیده الآخر السـید عبد اللطیف فی " تحفـة العالم " کما أن شـرحه الصـغیر الأخیر الموسوم ب " غایـة المرام " فی ثمان مجلدات بتصـریحهما أیضا کما مر، وقـد رأیت عند السـید آقا التستری المجلد الثالث من " مقصود الأنام " من أول باب المواقیت للصـلاة إلی آخر باب متی یؤمر الصبی بالصـلاة، وهو بخط المحـدث الجزائری نفسه، وکـذا المجلـد الرابع منه أیضا بخطه وشـرع فی هـذا المجلد الرابع سـنة ۱۰۷۹ أول هذا المجلد عمل لیلة الجمعة إلی کتاب الزکاة وفرغ منه سـنة ۱۰۸۰ ثم کتاب الزکاة وفرغ منه أیضا سـنة ۱۰۸۰ ثم کتاب الصوم وفرغ منه ۱۰۸۱. وفی الشرح الأخیر الموسوم ب " غایة المرام " جعل عمل لیلة الجمعة، والزکاة والصوم کلها المجلد الثالث وفرغ من کل واحد منها فی ۱۰۹۳ کمـا أنه فرغ من قبله سـنة ۱۰۹۳. قطعـة من طهارة الشـرح الأخیر الموسوم ب " غایـة المرام " من أول تلقین المحتضـر مصـرحا فیه بأنه مختصر من شرحه الکبیر، والنسخة أیضا بخط نفسه فإنه فرغ منها سنة ۱۰۹۲، وهو علی شط القصیریة مع المولی السید فرج الله والی عربسـتان، فظهر ان تألیف الشـرح الأول الموسوم بمقصود الأنام، کما سـماه نفسه وموجود بخطه مقدم علی الشرح الثانی الموسوم ب غایـة المرام، بمـا یقرب من عشـر سـنین وبینهما اختلاف بالزیادة والنقص والترتیب أیضا. فإنه فی مقصود الأنام یبحث فی سند کل حدیث بعده ثم یذکر

(۱۱۳)

مفاتیح البحث: مواقیت الصلاة (۱)، کتاب تهذیب الأحکام للشـیخ الطوسی (۱)، نعمـة الله بن عبد الله (۱)، الصیام، الصوم (۲)، الزکاة (۲)، الوفاة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۱۱۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۴

حـديثا آخرا ويبحث فی سـنده وما يتعلق به ثم حـديثا آخرا وهكـذا إلی آخر كل باب ولكنه فی " غاية المرام " يذكر الأحاديث أولا ثم يبحث فی أسانيـدها بعنوان الأول والثانی والثالث وهكـذا. ثم إن المحدث الجزائری نفسه صـرح فی أول " الأنوار النعمانية " الذی الفه سنة ۱۰۸۹ انه كتبه بعد شـرح " التهذيب " وشرح " الاستبصار " مع أن تواريخ جملة من مجلدات " غاية المرام " بعد سنة ۱۰۹۰ فيظهر ان مـا كتبه قبـل " الأنـوار " هو هـذا الشـرح الكبير الموجود منه بخطه فی ثلاث مجلـدات فی الصـلاة والزكـاة والصوم كما مر تفاصيله.

(۶۳۱۷: مقصود جهـان) لمحمود ميرزا بن فتـح علی شاه القاجار، وهو فی شـرح رحلته من خرم آباد إلی مصايف لرسـتان، كتبه باسـم جهانشاه ميرزا وأبوه فتـح علی شاه المذكور فی ۱۲۴۲. أوله [هـذا كتاب مقصود جهان.. چنين گويد شـرمنده.. محمود قاجار، كه يوم شنبه بيست ودوم جمادی الأولی بطالع حوت].

يوجد منه فی (مجارستان، آكادمی بودابست) ضمن " مجمع محمود " له كتابته ۱۲۴۱ - ۱۲۴۴ و (طهران، مجلس ۴۰۱۹).

(۶۳۱۸: مقصود الزائرين) فارسـی طبع بهند وإيران سنة ۱۲۸۰، للسـيد علی أوسط بن السيد سلمان الحسينی اللكهنوی المتوفی بالحائر، ذكر فی أوله أنه تشـرف بالحائر سنة ۱۲۶۹، وحصل جملـة من كتب المزارات وألف " مقصود الزائرين " فی سـنة ۱۲۷۶ ملتزما بنقل عين عبارات " تحفة الزائر " المجلسـية وتصـحيح ألفاظ الزيارات وابنه السـيد علی ضامن والد السيد محمد صاحب الموجود اليوم فی كربلا عنده نسخة الأصل من الكتاب الذی رأيته بيد حفيده السيد كاظم بن محمد بن علی ضامن ابن المؤلف.

(۶۳۱۹: مقصـود الصـالحين) لخـواجگی درويش، ذكر بهـذا العنـوان والنسـبة فی (فهرسـت الآصـفية ۴ : ۱۸۸) ضـمن كتب الفارسـية العرفانية. رقم ۱۵۷۶ كتابته ۱۲۱۴.

(۶۳۲۰: مقصود العاشقين) للشيخ داود سبز پوش بن صديق بن داود بن

(۱۱۴)

مفاتيح البحث: شهر جمادی الأولی (۱)، دولة ايران (۱)، مدينة كربلاء المقدسة (۱)، كتاب الشرح الكبير لعبد الرحمن بن قدامه (۱)، مدينة طهران (۱)، محمد بن علی (۱)، الصيام، الصوم (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۵

قطب الحسينی. فی علم الحروف والتعويـذات ومعرفـة ساعات الليل والنهار ومواضع السـيارات فی ۲۵ باب. يوجد فی (المشـهد، عبد الحميـد المولوی ۲ / ۵۳۳) بخط عبـد الحميـد المنجم ۱۳۰۴ كمـا فی فهرسـها، ولا يخفی أن المكتبـة هـذا انتقلت إلی كليـة الإلهيات بمشـهد. ورأيتهـا عنـد الميرزا نجم الـدين جعفر بن محمـد الطهرانی بسامراء فی ۴۷ بابـا واسم المؤلف فيها داود صـديق قطب الـدين حسـين الامام السبزه پوش (۶۳۲۱: مقصود القـاری) لنور الـدين محمـد القاری معاصـر جهانگير پادشاه (۱۰۱۴ - ۱۰۳۷)، ألفه حسب طلب نواب معز الدين مخاطب بقاضـی خان، فارسـی، فی التجويد. يوجد فی باكسـتان (لاهور، پرفسور شيرانی ۲۱۷۸ / ۵۱۸۹) كتابته ۱۰ ج ۲ / ۱۱۷۳ وأخری بتلك المكتبة (رقم ۵ / ۳۴۷) من القرن الثالث عشر، كما فی فهرسها.

(۶۳۲۲: مقصود المراد) وهو ملفوظات شاه هاشم، من جمع مراد الـدين بن السـيد جلال. فارسـی عرفانی، يوجد فی (باكسـتان، انجمن ترقی أردو ۲ ق ف ۱۷) ضمن مجموعة (ص ۱ - ۱۰۹) كما فی فهرسها.

(۶۳۲۳: مقصود نجات) أو " مناقب الحيدرية " للسيد مختار حسين، طبع بلكهنو.

(۶۳۲۴: مقصود الواعظين ومطلوب الـذاكرين) للسـيد محمد علی بن زين العابدين الحسـينی العلوی العلويجه أی الأصـفهانی، المولود (۶ ذی الحجـة ۱۲۹۲) والمتوفی (۱۳ شوال ۱۳۴۸) فی خمسـة أبواب بعـدد الأحكـام الخمسـة: الباب الأول فی المحرمات فيه مقـدمة

وثلاثة فصول ۱ - الكبائر المروية عن النبى صلى الله عليه وآله، ۲ - الكبائر المروية عن الأئمة ع، ۳ - الكبائر الذى ذكرها بعض العلماء. ولم يخرج سائر الأبواب وفى كل فصل مجالس كثيرة فى آخر كل مجلس ينقل بعض المصائب. فرغ منه سنة ۱۳۱۶ والنسخة فى ۵۸۸ ص. (۶۳۲۵: المقصورة) للسيد مهدى بن على الغريفى البحرانى، المتوفى بالنجف سنة ۱۳۴۳، جارى بها " مقصورة " ابن دريد وتستخرج من حروف أول كل بيت

(۱۱۵)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، شهر ذى الحجة (۱)، مدينة سامراء المقدسة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، باكستان (۲)، عبد الحميد (۲)، جعفر بن محمد (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۶

إلى آخر القصيدة تمام نسبه إلى عدنان. وهى فى الإمامة تقرب من ۳۰۰ بيت ومدرج فى ديوانه.

(المقصورة الدريدية) لأبى بكر محمد بن الحسن بن دريد اللغوى المتوفى سنة ۳۲۱، مرت بعنوان " القصيدة المقصورة ۱۷: ۱۳۲" وطبعت مع شروح فى كوپنهاك سنة ۱۸۲۸ م.

۶۳۲۶: مقصورة العبدى) سفيان بن مصعب المروى. فيه عن الصادق (ع) [علموا أولادكم شعر العبدى].

(۶۳۲۷: المقصورة العلية فى تخميس القصيدة الدريدية) للشيخ موسى ابن الشيخ شريف بن محمد بن الشيخ يوسف الجامعى النجفى، ذكره حفيده الشيخ قاسم ابن الحسن بن موسى آل محيى الدين.

(۶۳۲۸: المقصورة العلية فى السيرة العلوية) يقرب من ۴۵۰ بيتا فى أحوال أمير المؤمنين (ع) وبعض مناقبه ومواقفه وحروبه، للشيخ محمد على بن الشيخ يعقوب التبريزى الأصل، النجفى، المولود فى النجف سنة ۱۳۱۲، وطبع سنة ۱۳۴۴ ونظمه ۱۳۴۲ وعليه تقريظ الشيخ محمد حسين كاشف الغطاء والسيد رضا الهندى والشيخ مهدى بن الشيخ عبد الحسين الجواهرى والشيخ عبد الكاظم بن الشيخ محمود الغبان النجفى والشيخ محمد طه الحويزى النجفى والشيخ ناجى الحلى والشيخ على بازى نزيل شريعة الكوفة والشيخ عباس قفطان نزيل الجعارة.

(۶۳۲۹: المقصور والممدود) للشيخ أبى جعفر أحمد بن عبيد بن ناصح البلنجرى النحوى الكوفى الديلمى، معلم المعتز بن المتوكل، المتوفى سنة ۲۷۸ ذكره فى " البغية " و " المعجم."

(۶۴۳۰: المقصور والممدود) للشيخ أبى جعفر أحمد بن محمد بن رستم ابن يزدبان الطبرى، صاحب كتاب " التصريف " ذكره ابن النديم.

(۶۳۳۱: كتاب المقصور والممدود) للشيخ أبى على الفارسى النحوى،

(۱۱۶)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق عليهما السلام (۱)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (۱)، مدينة الكوفة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۲)، محمد بن الحسن بن دريد (۱)، الحسن بن موسى (۱)، سفيان بن مصعب (۱)، أحمد بن عبيد (۱)، ابن النديم (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۱۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۷

الحسن بن علی بن أحمـد بن عبـد الغفار بن محمـد بن سـلیمان، المتوفی سـنة ۳۷۷، ذکره السـیوطی فی " البغیـة " وصاحب مختصـر تاریخ ابن خلکان کما فی " الریاض."

(۶۳۳۲: المقصور والممـدود) لابـن خـالویه النحوی، أبی عبـد الله الحسـین ابن أحمـد بن خـالویه بن حمـدان الهمـدانی، ساکن حلب وصاحب کتاب " الآل " المتوفی سـنة ۳۷۰ کمـا فی " الفهرست " لابن النـدیم وذکره السـیوطی فی " بغیـة الوعات " والیافعی فی " مرآت الجنان."

(۶۳۳۳: المقصور والممدود) للشیخ أبی الحسن الشمشاطی، علی بن محمد العدوی النحوی، صاحب " ابطال النجوم " کما مر.

(۶۳۳۴: المقصور والممدود) لأبی بکر محمد بن الحسن بن درید اللغوی المتوفی سنة ۳۲۱، منظوم فی خمسین بیتا، شرح فی کل بیت معنی الکلمة مقصورة وممدودة. أوله:

[لا ترکنن إلی الهوی * واحـذر مفارقـة الهواء أو ما تصـیر إلی الثری * ویفوز غیرک بالثراء] (۶۳۳۵: المقصور والممدود) للشیخ أبی العباس المبرد النحوی، محمد بن یزید بن عبد الأکبر الثمالی الأزدی البصری، المتوفی سنة ۲۸۵.

(۶۳۳۶: المقصور والممدود) لأبی یوسف یعقوب بن إسحاق بن السکیت، الشهید للتشیع سنة ۲۴۳، وله " اصلاح المنطق " وغیره.

(۶۳۳۷: مقطع) لصـدر الأفاضـل، توجـد ضـمن " یـاد گارنـامه " له المـذکور قریبـا بعنوان " منتخب کلیات صـدر " ویأتی له أیضا " مکاتیب فارسی وعربی " و " منتخب قراضة."

(۶۳۳۸: مقطع الأـرض) فی الجغرافیـا، للنواب شـمس الامـراء بهـادر أمیر کبیر محمـد فخر الـدین خـان بن أبی الفتـح خـان تیغ جنگ (۱۷۸۰ ۱۸۶۳ م) ألفه فی سنة ۱۲۵۱، وله " ستهء شمسیة " فی ست مجلدات بلغة أردو، ألفه فی سنة ۱۲۵۶

(۱۱۷)

مفاتیح البحث: جلال الدین السیوطی الشافعی (۲)، الحسن بن علی بن أحمد (۱)، محمد بن الحسن بن درید (۱)، یعقوب بن إسحاق (۱)، محمد بن سلیمان (۱)، ابن الندیم (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۲۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۱۸

و " رسالـة دربیان اعمال قطعه " فارسـی، توجد فی (الآصـفیة ۱۶۲) و " شـمس الهندسة " ألفه فی سـنة ۱۲۴۱، وطبع فی سـنة ۱۲۵۱، ونسختان منه فی (الآصفیة ۱۹ و ۱۱۹) وغیر مؤرخة.

(۶۳۳۹: المقطعات) عنوان عام لقسم من الشعر، ذکرناها فی القسم الشعر والشعراء من " الذریعة " بعنوان الدیوان.

(۶۳۴۰: کتاب المقطعات) لأبی المنذر هشام بن محمد بن السائب الکلبی النسابة المتوفی سنة ۲۰۵ ذکره ابن الندیم.

(مقطعات المراثی) لابن الأعرابی، مر بعنوان المراثی.

(۶۳۴۱: المقطعات من شـعر ابیوردی) وهو أبو المظفر محمد بن أبی العباس أحمد الأبیوردی المتوفی سـنة ۵۰۷. وهی قسم من دیوانه فی الافتخار وشکوی الزمان والأوصاف والمخاطبات وغیرها، طبع علی الحجر مستقلا فی مصر وفی سنة ۱۲۷۷ فی ۴۴ ص.

(۶۳۴۲: مقطعات النیل) دیوان لطیف لابن الساعاتی صاحب الدیوان الکبیر فی مجلدین، کما فی " کشف الظنون ۱: ۴۹۹."

(۶۳۴۳: مقطوع القرآن وموصوله) لامام القراء واحـد البـدور السـبعة، أبی عمارة حمزة بن حبیب الزیات الکوفی، قرء علی أبی عبد الله الصادق (ع) وتوفی بحلوان فی أیام المنصور سنة ۱۵۸، ذکر ابن الندیم.

(۶۳۴۴: المقفل فی الأدعیة والاحـراز) للسید عبد الله بن نور الدین بن المحدث الجزائری الموسوی التستری، المتوفی سنة ۱۱۷۳، ذکره بعض أحفاده.

(المقلاد) رسالـة مسـتقلة فى حجيـة الظن المطلق، جعله كالخاتمة " لمفاتيح الأصول " لخلوه عن هذه المسألة، للسـيد المجاهد محمد بن المير سيد على الطباطبائى الحائرى المتوفى سنة ١٢٤٢، ورده السيد صدر الدين العاملى الأصفهانى برسالة فى عدم الحجية، ورد دليل الانسداد والمقلاد بخط السيد المجاهد فى كتب الحاج الميرزا على الشهرستانى ومعه رد السيد الصدر، وقد طبع مع " المفاتيح " له و " الفوائد العتيقة "

(١١٨)

مفاتيح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق عليهما السلام (١)، كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (١)، هشام بن محمد (١)، حمزة بن حبيب (١)، ابن النديم (٢)، القرآن الكريم (١)، الظنّ (١)، الحج (١)، الوفاة (٢)

صفحه ۱۲۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ١١٩

للوحيد فى سنة ١٢٧٠. وفى (الرضوية) نسخة كتبت سنة التأليف وهى ١٢٢٨ لكن سماه " مفتاح الاحكام ٢١: ٣١٥ " كما مر.

(٦٣٤٥: مقلاد التوحيد) منتخب من دفاتر " المثنوى المعنوى " الستة ل [كمترين چاكر دركاه عرش اشتباه.. محمد شاه غازى قاجار..]. ويجب مقابلتها مع " بادهء وحدت لمحمود ميرزا و " مفتاح التوحيد " لدرويش على الچاچى الآتيان ذكرهما تحت عنوان " منتخب مثنوى معنوى " حتى يظهر التفاوت بينهما.

أول المتن: [أى خدااى فضل توحاجت روا..]. وهذا يطابق أول " مفتاح التوحيد " المذكور، نسخة منها بعنوان " مقلاد التوحيد " بقلم النستعليق فى ١١٣ ورقة كل صفحة منها فى ١٤ سطرا، توجد فى (طهران، الملية) وفى أولها فهرس لمطالبه ويأتى أيضا بعنوان " منتخب مثنوى معنوى " كما مر مقدمتها فى (٢٢: ٩٧).

(٦٣٤٦: مقلاد الجنان ومغلاق النيران) فى الأدعية والأعمال والزيارات وغيرها، فارسى ألفه المولى محمد حسن المير جهانى المحمد آباد الجرقوئى الأصفهانى حسب إشارة الميرزا محمد حسن بن الميرزا أبى تراب البروجردى نزيل أصفهان فى ١٣٦٠ وطبع بها.

(٦٣٤٧: مقلاد الرشاد فى المؤنثات السماعية ولغات الأضداد) قصيدة وشرحها، للسيد عبد الحجة بن الحسن الحسينى المظفر آبادى الملقب بالبلاغى ساكن أحمد آباد أصفهان، طبع فى ١٠٤ ص بالقطع الصغير، فى أصفهان فى سنة ١٣٤٣، وصار نزيل طهران، وله تاريخ نجف وحيرة وتاريخ نائين.

(٦٣٤٨: مقلاد الكنوز) فارسى فى أعمال المعدنيات وعلم الصنعة، لمولى حسن زاهد الكرمانى الكيمياوى، ذكر فى أوله أنه هاجر سنة ٧٢٣ من بلاد العراق إلى الهند واتصل بسلطانها السلطان محمد بن تغلق شاه، وكتب له " مفتاح الرموز " سنة ٧٢٦ ثم كتب له هذا الكتاب ورتبه على ستة أبواب و ٢٧ فصلا، وقال عند دعائه للسلطان [بحرمة النبى محمد وآله الطيبين الطاهرين آمين رب العالمين وصلى الله على محمد وآله أجمعين الأطهرين]. ويعبر عن نفسه بدرويش مكررا. والنسخة عند الشيخ

(١١٩)

مفاتيح البحث: دولة العراق (١)، مدينة إصفهان (٣)، مدينة طهران (٢)، الهند (١)، الطهارة (١)، الصّلاة (١)

صفحه ۱۲۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ١٢٠

محمد السماوى بالنجف، ونسخة منه فى دانشگاه كما فى فهرسها (١١: ٢٣٨٧) كتبه أبو طالب بن بهرام الكورشانى فى يوم الثلاثاء (١٧ صفر ١٢٦٢). أوله: [حمد بى حد وثناى بيعد مر حكيمى راكه ازآب رأفت بيد قدرت طينت آدم را أربعين صباح تخمير كرد..].

(۶۳۴۹: مقلاد النجاح) فی الأدعیـة مرتبا علی سـتة أبواب، بخط محمـد بن جعفر البحرانی (۱۳۱۸) مع رسالـة " أصول الدین " تألیف البروجردی المذکور فی ذیل " مقلاد الجنان. " ولمؤلف مقلاد النجاح " مقامات اکبریة " و " جنة العاصمة " کما فی آخر المطبوع.

(۶۳۵۰: المقلـة العبراء فی تظلم الزهراء (ع) للشیـخ عبد علی بن الحسین الجزائری، وهو غیر " تظلم الزهراء " المذکور فی حرف التاء ذکره فی " أمل الآمل " وله " مطلب الشفا " والحاشیة علی أربعین منتجب الدین مرت فی الحاء.

(۶۳۵۱: المقلـة العبراء فی وقعـة کربلاء) للحـاج میرزا أبی طالب بن الحاج میرزا أبی القاسم الموسوی الزنجانی، المتوفی سـنة ۱۳۲۹، ذکره ابن أخیه الحاج میرزا مهدی.

(۶۳۵۲: المقلة فی بیان النقطة) للشیخ محمد علی الجیلانی الأصفهانی.

حکاه فی " نجوم السماء " عن فهرست کتبه ومر " سر النقطة " للمولی صدرا الشیرازی وکذا " الرسالة القدسیة. "

(۶۳۵۳: مقمعة الحسـینیة فی رضخ رؤس أعوان الأمویة) ترجمة بالفارسیة " للحدیدة الحسینیة " السابق ذکره، للمولی محمد صالح بن محسن القرشـی حفیـد نظـام الـدین الساوجی صاحب " نظام الأقول " وهـذا الفارسـی موجود عنـد السـید أبی القاسم الأصـفهانی فی النجف کتابته (۱۶ ج ۲ / ۱۱۲۴) ولعله خط المؤلف.

(۶۳۵۴: مقناطیس الأبدان) للمیرزا محمد ملک الکتاب البوشهری ترجمة للکتب الانگلیزیة وقد طبع.

(۱۲۰)

مفاتیح البحث: السیدة فاطمة الزهراء سلام الله علیها (۱)، واقعة الطف (۱)، الدولة الأمویة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، عبد علی بن الحسین (۱)، أصول الدین (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۲۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۱

(۶۳۵۵: مقنـاطیس الأبـرار) للحـاج مـولی أحمـد بن الحسن الیزدی المشـهدی الواعـظ، فی المواعـظ والمدایـح والمراثی، وهو منظوم فارسـی مطبوع وفی آخره ذکر تصـانیفه، وهو من أئمـة، الجماعـة وأهـل المنبر بالمشـهد، وکتب بخطه تمـام " البحار " ووقفه للخزانة الرضویة وتوفی بها حدود ۱۳۱۰.

(۶۳۵۶: مقناطیس العقول فی قواعد علم الأصول) للمولی محمد مهدی بن محمد شـفیع الاسترآبادی، المتوفی سنة ۱۲۵۹، ذکره فی " نجوم السماء. "

(۶۳۵۷: مقنع الحاج والزوار) جزء لطیف للکراجکی، الشیـخ أبی الفتـح محمد بن علی بن عثمان، المتوفی سـنة ۴۴۹، وقد کتبه للقائد أبی البقاء فرز بن بلاک براک کما فی فهرست کتبه.

(۶۳۵۸، مقنع الطلاـب فیمـا یتعلق بکمـال الاعراب) فی النحو والصـرف والمعانی والبیان، للسـید بـدر الـدین الحسن بن جعفر بن فخر الـدین بن الحسن بن نجم الـدین الأعـرجی الحسینی، تلمیـذ المحقق الکرکی، والراوی عن الشیـخ علی بن عبـد العالی المیسـی ومن مشایخ الشهید الثانی، توفی سنة ۹۳۳ قبل اتمام القسم الثالث فی المعانی والبیان، کما صرح به الشـهید الثانی فی اجازته للشیخ حسین بن عبد الصمد، وقال:

هو کتاب ضخم حسن الترتیب.

(۶۳۵۹: المقنع فی الأصول) للامام فریـد الـدین محمـد بن الحسن بن علی البیهقی ینقل فیه عن " شـرح نهـج البلاغة " لفرید خراسان أبی الحسن علی بن أبی القاسم زید البیهقی الذی توفی سنة ۵۶۵ وهو فی جزئین: أولهما الإلهیات، التوحید وصفاته، الموجود من أوله بـاب انه تعـالی قـادر علی القبیـح إلی تمـام ثلاثین بابا أواخرها باب الآجال، باب الأرزاق، باب الأسـعار والجزء الثانی فی النبوات إلی

أربعة عشر بابا والنسخة ناقص الأول والآخر بخط نظام بن علی بن الحسین الاسترابای، فرغ من الکتابة (۱۴ ع ۲ / ۷۹۹) فی مکتبة الشیخ محمد السماوی.

(۶۳۶۰: المقنع فی الإمامة) للشیخ الرئیس المفید العالم عبید الله بن عبد الله السعد (السد - خ ل) آبادی، ینقل السید هبة الله فی " المجموع الرائق " تمامه

(۱۲۱)

مفاتیح البحث: کتاب شرح نهج البلاغة لابن أبی الحدید (۱)، عبید الله بن عبد الله (۱)، علی بن أبی القاسم (۱)، علی بن عبد العالی (۱)، محمد بن الحسن بن علی (۱)، محمد بن علی بن عثمان (۱)، علی بن الحسین (۱)، أحمد بن الحسن (۱)، فرید خراسان (۱)، الحسن بن جعفر (۱)، الشهادة (۲)، الحج (۱)، الوفاة (۲)، الجماعة (۱)، الترتیب (۱)

صفحه ۱۲۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۲

فی الباب الخامس منه نقلا له عن نسخة منه، تاریخ کتابة النسخة فی مشهد مقابر قریش سنة ۵۸۱، وکانت تلک النسخة مع " جمل العلم " المکتوب سنة ۵۸۱ للسید المرتضی، ذکر فی أثنائه: [أنشدنی الرئیس أبو یحیی بن الوزیر المغربی..].

وذکر أیضا: [أخبرنی أبو الحسن بن زنجی اللغوی البصری بالبصرة سنة ۴۳۳].

وثلاث سنین بعدها کانت وفات السید المرتضی، والوزیر المغربی هو الذی کتب السید المرتضی " المقنع فی الغیبة " له کما یأتی فهو معاصر مع المرتضی ومتأخر عنه وفاتا. یوجد عند الحاج شیخ عباس القمی واستنسخ نسخة منها. أوله: [الحمد لله ذی البیان الجلی والبرهان القوی والحکمة البالغة والنعمة السابغة - إلی قوله: هذا الکتاب صنفته فی الإمامة واختصرته غایة الاختصار اشفاقا من الملالة والاضجار - إلی قوله: وسمیته بالمقنع فی الإمامة..]. وذکر فی أوائله أنه أظهر الجاحظ فی سنة ۲۱۰ - تقربا إلی المأمون - مذهب الراوندیة، الذی یقال له العباسیة أیضا، وهو القول بان الامام بعد الرسول صلی الله علیه وآله عمه العباس بن عبد المطلب ولما هلک الجاحظ فی سنة ۲۵۵ بطلت هذه المقالة، ویروی فیه أیضا عن العلامة البدینجی أبی الحسن علی بن المظفر فی بندینج فی سنة ۴۲۲، عن أبی محمد الحسن بن عبد الله بن سعید العسکری فی سنة ۳۷۹، عن أبی بکر محمد بن درید الأزدی البصری فی سنة ۳۱۵، وأحال فیه إلی کتابه الموسوم ب " لوامع السقیفة والدار والجمل والصفین والنهروان " وقال فی آخره:

[قد ذکرت من دلائل الامامیة ودلائل صاحب الامر (ع) فی کتابی الذی سمیتها " بالتاج الشرفی فی معجزات النبی صلی الله علیه وآله ودلائل أمیر المؤمنین والأئمة (ع ") ولخصته حتی یحفظ ولا یلفظ..]. وفی أواسط نصفه الأول عند ذکر مکتوب أسامة أحال إلی کتابه " عیون البلاغة فی انس الحاضر وتعلة المسافر."

(۶۳۶۱: المقنع فی الإمامة) لأبی الحسین محمد بن شیر السوسنجردی، الذی حج علی قدمیه خمسین حجة، ولقی ابن قبة وأبی القاسم البلخی، ذکره النجاشی.

(۶۳۶۲: المقنع فی الغیبة) للسید الشریف المرتضی علم الهدی أبی القاسم علی بن الحسن بن موسی الموسوی، المتوفی سنة ۴۳۶، ینقل عنه فی " الدمعة الساکبة."

(۱۲۲)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۲)، الحسن بن عبد الله بن سعید (۱)، العباس بن عبد المطلب (۱)، الحسن بن موسی (۱)، الشریف المرتضی (۱)، السقیفة (۱)، الشهادة (۱)، الحج (۳)، الباطل، الإبطال (۱)، الهلاک (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۲۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۳

وفی " البحار " وقال شيخنا النوری: كتبه السيد المرتضی للوزير المغربی.

أقول: هو موجود فی خزانة الحاج علی محمد منضما إلی " الآداب الدينية " وغيره واستنسخه الشيخ شير محمد والحاج سيد أبو القاسم الأصفهانی فی النجف وغيرهما ويظهر منه أنه كتبه بعد " الشافی " و " تنزية الأنبياء " حيث أحال فی أوله إليهما أوله: [الحمد لله وسلام علی عباده - إلی قوله: جری فی مجلس الوزير السيد - أطال الله فی العز الدائم بقائه وكبت حساده وأعدائه - كلام فی غيبة الامام ألممت بأطرافه لان الحال لم يقتض الاستيفاء - إلی قوله: ودعانی ذلك إلی املاء وجيز فيها يطلع به علی سر هذه المسألة وتجسيم مادة الشبهة المعترضة فيها وإن كنت قد أودعت الكتاب الشافی فی الإمامة وكتاب تنزيه الأنبياء والأئمة (ع) من الكلام فی الغيبة ما فيه كفاية وهداية لمن الضف..]. والوزير المغربی هو أبو الحسن علی بن الحسين بن علی بن هارون بن عبد العزيز الاراجنی، كما يظهر من النجاشی فی ترجمة جده الاعلی هارون بن عبد العزيز.

(۶۳۶۳: المقنع فی الفقه) لأبی الحسن سلامة بن محمد بن إسماعيل الأزرنی المتوفی سنة ۳۳۹ ذكره النجاشی.

(۶۳۶۴: المقنع فی الفقه) لمحمد بن العباس بن علی بن مروان المعروف بابن الحجام، ذكره الشيخ فی " الفهرست."

(۶۳۶۵: المقنع فی الفقه) للشيخ الصدوق أبی جعفر محمد بن علی بن الحسين بن موسی بن بابويه القمی، المتوفی سنة ۳۸۱، أوله: [الحمد لله الذی حجب الابصار عن رؤيته وتفرد بكبريائه وعز فی ذاته وعلا فی صفاته..]. قال فيه: [انی صنفت كتابی هذا وسميته كتاب " المقنع " لقنوع من يقرء بما فيه وحذفت الاسناد لئلا يثقل حمله ويصعب حفظه ولا يمله قاريه..]. وهو متداول شايع. وينقل عنه فی " الوسائل " ونقل عنه فی الافعال عن نسخة عصر المصنف، ونسخة منه عند الميرزا محمد علی الأردوبادی وسمعت انه مطبوع أيضا، ثم رأيته ضمن " جوامع الفقه " طبع فی سنة ۱۲۷۶ بدأ فيه بالوضوء وأورد كثيرا من أبواب الفقه

(۱۲۳)

مفاتيح البحث: كتاب الشافی فی الامامة للشريف المرتضی (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، محمد بن العباس بن علی بن مروان (۱)، هارون بن عبد العزيز (۲)، الشيخ الصدوق (۱)، الحسين بن موسی (۱)، محمد بن إسماعيل (۱)، علی بن الحسين (۱)، محمد بن علی (۱)، العزّة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۲۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۴

حتی الديات، ونقل فی آخره عن رسالة والده إليه. وله آداب لبس الثوب الجديد عندی نسخة ملكها الحاج حسين كبة وهی بقلم محمد بن خضر فی سنة ۱۲۳۳، (۶۳۶۶: المقنع فی المذهب) للشيخ أبی يعلی حمزة، الملقب بسلار بن عبد العزيز الديلمی، صاحب" المراسم " المتوفی سنة ۴۶۳ لست خلون من شهر رمضان كما عن " الرياض " و " نظام الأقوال " وعن " طبقات " للسيوطی أنه توفی فی صفر سنة ۴۴۸.

(۶۳۶۷: المقنعة فی آداب الحج) للشيخ محمد بن شجاع الأنصاری معاصر الفاضل المقداد، قال فی " الرياض: " رأيته فی أردبيل وهو بخط الشيخ زين الدين علی بن الحسن بن علالة المجاز من أستاذه الفاضل المقداد فی سنة ۸۲۲، وفی آخره هكذا: [هذا آخر كلام المصنف دامت فضائله، حرره العبد علی بن حسن بن علاله فی يوم الأحد الحادی عشر من شعبان سنة ۸۲۲] قال فی " الرياض: " ولم استبعد ان يكون الكاتب قد قرأه علی المصنف، أقول: بل هو ظاهر كلامه.

(۶۳۶۸: المقنعهٔ فی أبواب الشریعهٔ) لأبی الحسین رجاء بن یحیی بن سامان العبرتائی الکاتب، یرویه عنه أبو المفضل الشیبانی الذی توفی سنهٔ ۳۸۷ عن تسعین سنهٔ وکانت روایته عنه سنهٔ ۳۱۴ کما یأتی، حکی السید رضی الدین بن طاوس فی " الاقبال."
فی نوافل شهر رمضان عن علی بن عبد الواحد، أنه اخرج " المقنعهٔ " من دار أبی محمد الحسن العسکری فی سنهٔ ۲۵۵ - وهی سنهٔ ولادهٔ الحجهٔ، وفی ترجمهٔ رجاء الکاتب انه روی عن أبی الحسن علی بن محمد صاحب العسکری (ع) فراجعه وفی " مکارم الأخلاق
"فی سند وصیهٔ النبی (ص) لأبی ذر صرح أبو المفضل ان روایته عن رجاء کانت فی سنهٔ ۳۱۴، قال وفی تلک السنهٔ توفی رجاء وترجمناه فی " النوابغ ص ۱۳۰."
(۶۳۶۹: المقنعهٔ فی الأصول والفروع) للشیخ أبی عبد الله محمد المفید المتوفی سنهٔ ۴۱۳، ذکر فیه الأصول الخمسهٔ أولا ثم العبادات والمعاملات، والشیخ الطوسی فی " تهذیب الأحکام " الذی جعله شرحا لمقنعهٔ المفید - ترک شرح أصوله وابتدء بشرح الفروع.
أوله: [الحمد لله الذی نهج السبیل إلی معرفته ویسر إلی

(۱۲۴)

مفاتیح البحث: الإمام الحسن بن علی العسکری علیهما السلام (۱)، مکارم الأخلاق (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، کتاب تهذیب الأحکام للشیخ الطوسی (۱)، جلال الدین السیوطی الشافعی (۱)، شهر رمضان المبارک (۲)، شهر شعبان المعظم (۱)، أبو المفضل الشیبانی (۱)، یحیی بن سامان (۱)، علی بن الحسن (۱)، محمد بن شجاع (۱)، علی بن محمد (۱)، عبد العزیز (۱)، الحج (۲)، الدیهٔ (۱)، الوفاهٔ (۱)، الوصیهٔ (۱)

صفحه ۱۲۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۱۲۵
ما دعا إلیه من طاعته - إلی قوله: وبعد فانی ممتثل ما رسمه السید الأمیر الجلیل أطال الله فی عز الدین والدینا مدته]. وابتدأ بباب ما یجب من الاعتقاد فی اثبات المعبود، ثم باب أنبیاء الله ثم باب الإمامهٔ، وهکذا الفروع من الطهارهٔ إلی آخر الدیات، نسخهٔ منه بخط الشیخ یوسف بن داود بن شمس بن داود بن حسن فقیه البحرانی فی (الرضویهٔ) وقد قوبلت فی سنهٔ ۹۶۲، کما کتب فی الحاشیهٔ، ونسخهٔ بخط السید محمد بن شرف الدین الحسینی النجفی فرغ من الکتابهٔ فی ۲۸ شعبان سنهٔ ۱۰۷۳، عند رشید الشعر باف قائم مقام شطرهٔ. وطبع مع " الفقه الرضوی " سنهٔ ۱۲۷۴.
(المقنعهٔ فی أعمال یوم الجمعهٔ وأدعیتها) أو المفزع فی أعمال الجمع کما مر - للشیخ محمد صالح الستری البحرانی القطیفی آل طعان المعاصر.
(۶۳۷۰: المقنعهٔ فی الإمامهٔ) أیضا للشیخ المفید.
(۶۳۷۱: المقنعهٔ فی العقاید) رسالهٔ فی غایهٔ الاختصار، للخواجه نصیر الدین محمد الطوسی المتوفی سنهٔ ۶۷۲. أوله: [الحمد لله باریٔ الموجودات، والصلاهٔ علی أشرف الموجودات وأکمل الذوات، وبعد فهذه مقنعهٔ فی الواجبات لخصتها لدی الاشتغالات..]. ذکر الأصول الخمسهٔ بأدلتها فی نیف وعشرین بیتا. والنسخهٔ فی خزانهٔ کتب المیرزا محمد الطهرانی فی سامراء.
(۶۳۷۲: المقنعهٔ فی وفاق البغدادیین المعتزلهٔ لما روی عن الأئمهٔ ع) أیضا للشیخ المفید.
(۶۳۷۳: مقولات) لخواجه عبد الله الأنصاری أبو إسماعیل: المذکور فی (۹:
۳۰۶). أوله: [حمد له. صلاهٔ. أما بعد، أین مختصریست ازمقولات قدوهٔ المحققین.. بدانکه خدای تعالی أین جهان را محل اسرار گردانید]. طبع ضمن سبع رسائل له بمباشرهٔ سلطان حسین تابنده الگنابادی فی ۱۳۱۹ ش. ونسخهٔ منه بطهران (المجلس ۱۲۷ / ۵۱۳۸) ضمن جنگ ابن خاتون المؤرخهٔ ۱۰۲۴ - ۱۰۵۷.

(۱۲۵)

مفاتیح البحث: مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدرسة المعتزلة (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، الشیخ المفید (قدس سره) (۲)، شرف الدین الحسینی (۱)، أبو إسماعیل (۱)، القناعة (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۱۲۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۶

(۶۳۷۴: مقوی الدین) فی تحقیق الحج، للشیخ عبد الوحید بن نعمة الله ابن یحیی الجیلانی أو الاسترآبادی، ذکره فی " الریاض " وهو تلمیذ الشیخ البهائی علی ما صرح به فی آخر " الاثنی عشریة الحجیة " لأستاذه استنسخه فی ذی الحجة سنة ۱۰۲۵.

(۶۳۷۵: المقویم) - مهمل التقویم فارسی لطیف مضحک، للشاعر الهاذل الکثیر الهجاء المیرزا حبیب المتخلص نظام الافشار، کان حیا فی سنة ۱۳۰۶، ذکره اعتماد السلطنة فی کتابه " المآثر والآثار. " طبع بمبئی ثم طهران ۱۳۲۴ کلاهما علی الحجر.

۶۳۷۶: المقیاس) منظومة فی الفقه، للفیلسوف العارف الحاج مولی هادی السبزواری. المتوفی سنة ۱۲۸۹، وکان تلمیذ المولی علی النوری الحکیم.

(۶۳۷۷: مقیاس آداب المتعلمین) للسید محسن بن غفار، الدهخوارقانی المولد والمسکن، ألفه سنة ۱۳۶۲، ورتبه علی اثنی عشر فصلا بین مقدمة وخاتمة وطبع ۱۳۶۳ وعلیه تقریظ الحاج میرزا فتاح الشهیدی التبریزی تلمیذ الشیخ الشریعة والآخوندی وغیرهما.

(۶۳۷۸: مقیاس صاحب قرانی) آلة اخترعها المیرزا محمد تقی بن المیرزا عبد الحسین النصیری الطوسی، منشی الدیوان، وألف رسالة فارسیة لکیفیة العمل بهذا المقیاس لمعرفة مسائل علم الهیئة والفلک ورتبها علی اثنی عشر فصلا وخاتمة.

(۶۳۷۹: مقیاس القریض) فی العروض والقافیة، للشیخ مرتضی بن شعبان ابن مهدی عبد الوهاب الگیلانی، مختصر ألفه سنة ۱۳۵۹ وله "میزان سخن " فی البدیع فارسی یأتی.

(۶۳۸۰: المقیاس للزوال) لأبی إسحاق إبراهیم بن حبیب الفزاری، منجم المنصور، ومن الشیعة کما صرح به السید بن طاوس فی أول "فرج المهموم " ترجمه ابن الندیم وذکر تصانیفه ومنها قصیدته فی النجوم المزدوجة المثلثة.

(۱۲۶)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، السید إبن طاووس (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، الشیخ البهائی (۱)، ابن الندیم (۱)، الحج (۳)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۲۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۷

(۶۳۸۱: مقیاس المقادیر) فی الأوزان الشرعیة، للشیخ محمد حسن بن الشیخ أبی القاسم الکاشانی، نزیل بمبئی. قال فی فهرسه: أنه ترجمه بالفارسیة عن الگجراتیة أیضا سنة ۱۳۳۶.

(۶۳۸۲: مقید التجوید) فی علم القراءة، فارسی فی أزید من ۱۰۰۰ بیت.

أوله: [الحمد لله رب العالمین والصلاة علی عباده الذین اصطفی محمد وآله وعترته الطاهرین، اما بعد، چون قراء سبعه رادراصول قرائت..]. مرتب علی فصول أولها فی التنوین والنون الساکنة. ویذکر فی آخر الکتاب تجوید خصوص فاتحة الکتاب فی ۷۵ موضعا منها، قائلا أنه مأخوذ من تصنیف الشیخ طاهر الأصفهانی ویحتمل أن یکون الشیخ طاهر مؤلف " الدر الفرید ۸: ۶۸ " وغیره من التألیفات فی التجوید. موجودة عند المیرزا محمد الطهرانی المعاصر بسامراء.

(۶۳۸۳: مقياس النجوم) لمحمد أكبر بن نصر الله، (مؤلف أسرار النجوم) و " مفاتيح المواليد ۲۱: ۳۰۸ " وغيرهما في هذا الباب، فارسي على نسق " حل مسائل النجوم لقطب الدين عبد الحي الاري، في مقدمة فيما يجب تقديمه قبل الشروع، ثم اثنى عشر بابا في حل المسائل النجومية، الفه باسم فتح على شاه وأحمد على ميرزا القاجار. أوله: [حمد وسپاس وشكر بيقياس محمود ذو الجلال].

يوجد بطهران (المجلس ۳ / ۶۲۸۱) ضمن مجموعة من القرن الثالث عشر (ص ۴۷۸ - ۶۰۹) كما في فهرسها.

(۶۳۸۴: مقيم ومسافر) رمان فارسي، للمولى الحاج آقا نور الله بن الحاج شيخ محمد بن باقر بن محمد تقى الأصفهاني، المعاصر طبع بأصفهان.

(۶۳۸۵: كتاب المكاتب) لأبي الفضل الصابوني محمد بن أحمد بن إبراهيم ابن سليم الجعفي صاحب " الفاخر " وشيخ جعفر بن قولويه.

(المكاتبات) مر بعنوان الرسائل أو رسالة أو ما جرى بينهما أو ما دار بينهما أو مجموعة أو المراسلات

(۱۲۷)

مفاتيح البحث: مدينة سامراء المقدسة (۱)، مدينة إصفهان (۱)، مدينة طهران (۱)، محمد بن أحمد بن إبراهيم (۱)، جعفر بن قولويه (۱)، الطهارة (۲)، الصّلاة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۳۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۸

(۶۴۸۶: المكاتبات) لأبي العلاء المعرى، أحمد بن عبد الله بن سليمان التنوخي (۳۲۳ - ۴۴۹)، موجود في مكتبة محمد پاشا بإسلامبول.

(۶۳۸۷: مكاتبات ديواني) واسمها " عتبة الكتبة " لمؤيد الدولة منتجب الدين بديع كاتب اتابك الجويني، على بن أحمد، منشى السلطان سنجر السلجوقي (۵۱۱ - ۵۴۹) وهي كما ذكرنا مجموعة من مكاتباته الديوانية التي جمعا بأمر من أبي الفتح ناصر الدين طاهر بن فخر الملك المظفر بن الخواجة نظام الملك الطوسي بين سنين (۵۲۸ - ۵۴۸) وطبع بمقدمة واهتمام من الميرزا محمد خان القزويني وعباس اقبال الآشتياني في (۱۳۲۹ ش) في ۱۷۰ ص. أوله: [دولت مقصده ومقصود خلايق است حصول مقاصد بى مدد هدايت ومعونت دولت ميسر نگردد..] نسخة منها في (القاهرة، دار الكتب ۱۹ - أدب فارسي) نسختها الفتوغرافية في طهران، الملية) تحت رقم (۴۳۷۴، ۴۳۷۵، ۱۵۱۳).

(۶۳۸۸: مكاتبات السيد صدر الدين الدزفولي) وهو ابن السيد محمد باقر ابن السيد مهدى بن السيد محمد شفيع، المتوفى سنة ۱۲۵۸)، مع أخيه السيد محمد على غالبا أو الشيخ على ميرزا أحيانا، أو أخته العارفة التي قال في حقها: ان الحقيق ان يدرجها في كتابه" النفحات في كملى العارفات " ويظهر منه انه ألفه وله اثنين أو ثلاث وخمسون سنة ويظهر فيه التعشق والمحبة لقرة العين نظر على ميرزا، وذكر انه ألف ۱۲ كتابا كلها غير تام، منها " مسالك الزاهدين " وذكر انه من مريدى [قدوة العارفين وزبدة الواصلين جامع المعقول والمنقول حاوى الفروع والأصول آقا محمد البيد آبادى التنكابنى الأصل رحمه الله]. وذكر أنه ألف في العشق ومراتبه " أمل المشتاقين " الموجود عند أخيه السيد محمد على و " منية المحبين " وهو لم يتم وفيه ارجاع المسائل إلى شيخ المشايخ أحمد الأحسائي وابلاغ السلام إلى عمه السيد محمد باقر وكتابته سنة ۱۲۸۴، توجد عند السيد محمد بن نعمة الله الجزائري، وترجمنا السيد صدر الدين في " الكرام ص ۶۶۷ " وفي (۹: ۸۹۷) وقلنا انه توفى سنة ۱۲۵۸ وتاريخ وفاته

(۱۲۸)

مفاتيح البحث: أبو علاء المعرى (۱)، مدينة طهران (۱)، عبد الله بن سليمان (۱)، على بن أحمد (۱)، الجويني (۱)، الكرم، الكرامة

(۱)، الطهارة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۳۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۲۹

[آشیان خلد برین] ومر له " ارشاد المریدین ۱ ۵۲۰ " و " دلیل المتحیرین ۸: ۳۶۰ " و " مرآة الصفاء ۲۰: ۲۷۶ " و " کلمات المکنونة ۱۸: ۱۲۰ " و " کلیات ۱۸:

۱۲۹ " و " صراط الحق ۱۵: ۳۳ " و " الفوائد النوریة ۱۶: ۳۶۲ " و " شرح بیت حافظ الشیرازی ۱۳: ۱۲۹ " و " شرح حدیث من عرف نفسه فقد عرف ربه ۱۳:

۲۰۸ " و " شرح نهج البلاغة ۱۴: ۱۳۱ " و " قاصم الجبارین ۱۷: ۴ " و " روضة السالکین ۱۱: ۲۹۴."

(۶۳۸۹: مکاتبات اعلامی) أبو الفضل بن مبارک (۹۵۷ - ۱۰۱۱)، مؤلف " عیار دانش ۱۵: ۳۶۳ " وغیره. مجموعة مکاتیب ومنشآت. نسخه شایعة، وشرحها أیضا بالفارسیة لخیر الله أحمد. یوجد هذا الشرح فی (لاهور، جامعة پنجاب) کتابته ۱۰ رجب ۱۲۵۲، کما فی فهرسها.

(۶۳۹۰: مکاتبات السید محمد الزینی) وهو ابن أحمد بن زین الدین الحسنی الحسینی البغدادی " المتوفی سنة ۱۲۱۶، مع الشیخ علی الزینی الشاعر الکاظمی.

(۶۳۹۱: مکتوب العلامة الحلی) إلی معاصره القاضی البیضاوی فی الجواب عن مسألة الیقین بالطهارة والحدث والشک فی متأخرهما نقلها فی " الریاض " فی ترجمة العلامة.

(مکاتبات منظوم) یأتی بعنوان " مکاتیب منظوم."

(۶۳۹۲: مکاتیب) أو " نامه های کمال وجلال " علی طراز " صد خطابه " أو " صد مقاله " کما مر فی (۱۵: ۲۷ و ۳۰) مشتمل علی عدة خطابات أو مکتوبا من کمال الدولة الدهلوی إلی جلال الدولة، لآخوند زاده المذکور فی (۹: ۲) أو لمیرزا آقا خان البردسیری صهر المیرزا یحیی صبح أزل، مال فی أوانه إلی البابیة ولکنه کان حر النظر، منور الفکر، انتقد فی المکاتیب هذا عن وضع زمانه شدیدا وفیها تعریضات علی رجال بلاط القاجار. أوله: [زاهد از کوچهء رندان بسلامت بگذرد..

صورت سه طغری مکتوب که شاهزادهء هندوستان..]. نسخه شایعة یختلف فی تعداد المکاتیب منها فی (تهران، أدبیات ۷۴ ج) کتبت بقلم النستعلیق فی) ۲۰

(۱۲۹)

مفاتیح البحث: کتاب شرح نهج البلاغة لابن أبی الحدید (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، العلامة الحلی (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۳۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۰

رجب ۱۳۳۲) فی ۱۵۰ ورقا کل صفحة منها فی ۱۱ سطرا، ونسخة أخری فی (الملک ۶۲۹۶) کتبت بقلم النستعلیق أوائل القرن الرابع عشر وسمت فی النسخة ب " مقالات دهلوی. " أوله: [دهلوی که پدرش در زمان شاه تیمور از إیران بمرز وبوم هندوستان هجرت کرده.. خطابهء أولی: دوست عزیز من جلال الدولة عاقبت سخن تورا شنیدم..]. ونسخة أخری منه فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین ۱۲۹۳) مع ملاحظة لحشمت السلطنة فی تبریز تاریخها (۱۴ ذی حجة ۱۳۲۳).

(۶۳۹۳: مکاتیب أحمد غزالی) صاحب " مکتوب " الآتی ذکره. نسخة منه فی (ترکیه، مراد ملا) کتبت بقلم النستعلیق والنسخ فی

القرن السابع أو الثامن مشتمل على أربعة مكاتيب له إلى عين القضاة، وفى (دانشگاه ۳۴۹۷ فيلم) أربعة مكاتيب له أيضا إلى عين القضاة، طبع فى مقدمة " التمهيدات " الآتية منتخبه فى هذا الجزء، والنسخة فى سبعة فصول وعنوانها " وصيت."

(۶۳۹۴: مكاتيب) انموزج من مكاتيب الشاه إلى النساء بالمناسبات المختلفة وانموزج من مكاتيب أقرباء الشاه المختلفة إلى الرجال والنسوان وجمعها محمد رضا النصيرى صاحب " تفسير الأئمة، " المذكور فى (۴: ۲۳۶) ومما جاء فيها: [چون والد ماجد در رساله ألقاب كه مشحون بقواعد وآداب احكام ومكاتيب است، دستور مكاتيب أشرف به مخدرات أقوام وأولاد عاليمقام را درج نكرده بودند، دراين وقت كه (۱۸ صفر، ج ۱ / ۱۰۸۰) است مناسب ديدم ذيل آن رسالة را مرقوم دارم] ويظهر ان تاريخ التكميل ۱۰۹۴ وفيها ذكر من " منشآت سليمانى " وتوجد نسخة منه فى (المجلس ۲۵۰ / ۳۴۵۵) ضمن الجنگ المؤرخة ۱۱۴۱ ونسخة أخرى فى (باكستان انجمن ترقى أردو ۳ ق ف ۳۹) ولم يذكر فى فهرس المكتبة اسما من المؤلف ولكن المظنون انها عين الرسالة المذكورة أو ما كتبها والد المؤلف المشار إليها وسميت فى بعض الفهارس ب " ذيل رساله‌ء ألقاب."

(۶۳۹۵: مكاتيب) لمحمد صالح كمبوه (كنبوه) اللاهورى، المتوفى بعد ۱۰۸۲، ولعل فى أوائل القرن الثانى عشر، وهى مجموعة مما كتب إلى أصدقائه

(۱۳۰)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، باكستان (۱)، تركيا (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۳۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۱

وسميت ب " گلشن سخن. " أولها: [حمدى كه ميزان ذهن محققان دقايق نطق ازسنجيدن آن بعجز..]. نسخة غير مؤرخة منها فى (باكستان، لاهور، شيرانى ۱۷۶ / ۳۱۸۱) وللمؤلف " عمل صالح " فى التاريخ و " بهار سخن " فى الترسل أيضا والأخير مرتب على أربعة أقسام، ألفها فى ۱۶ شوال من السنة التاسعة والعشرين بعد جلوس الشاهجهان (۱۰۶۵). أولها: [ايزد سخن آفرين را سپاس كه چراغ گفتار را از تاب خرد روشن گردانيد..].

(۶۳۹۶: مكاتيب) لطغرا المشهدى، توجد عدة من مكاتيبه منضمة إلى منشآته الآتية ذكرها وقد كتبها إلى [محمد كريم، قاضى نظاما، روشن قلم، ميرزا سنجر، شمسا خوشنويس، خواجة لالا، ميرزا جلال اردستانى وهنا يقول إن اليوم مضى على هجرة النبى صلى الله عليه وآله الف سنة ميرك دشت بياضى، ميرزا رحيم، مير محمد صالح، ملا أحمد سليمانى، ملا نصير محمد نجومى، حكيم محمد حسين پزشك، آقا محمد خان، أحمد جليلى، ميرزا صانعى، ميرزا بزمى، سيد عبد الرحيم، ميرزا شريف] وغيرهم.

(۶۳۹۷: مكاتيب ظهورى ترشيزى) المذكور ديوانه فى (۹: ۶۵۶) إلى أصدقائه منهم المولى طغرى صاحب " المنشآت " الآتية ذكرها. توجد ضمن كليات ظهورى، الموجودة فى (طهران الملية ۱ / ۴۱۰ ف) المكتوبة بقلم الشكستة النستعليق الهندى فى القرن الحادى عشر ومعها الغزل والرباعى وساقينامه، ويأتى " منشآت " لظهورى.

(۶۳۹۸: مكاتيب عاشق به معشوق) وهى عدة مراسلات أدبية مغلقة فى المغازلة وبعد البسملة نرى اسم الكتاب. نسخة منها فى (لنين گراد، آكادمى علوم ۴۲۱۵ B ۵۸۲ ف) كتبت فى ۱۲۵۳ فى ۱۰۲ ورقة.

(۶۳۹۹: مكاتيب عبد الرحمان الأسفراينى) إلى علاء الدولة صاحب " المكاتيب " الآتية وغيره نسخة منه فى (القاهرة، دار الكتب ۱ / ۱۹۳ مجاميع تيمور) بخط لعلها من القرن السابع فى خمسة صحائف. أوله: [أى فرزند درآن وقت كه..]. وتوجد عدة مكاتيب له فى (المتحف البريطانى Or ۹۷۲۵) كتبت

(۱۳۱)

مفاتیح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله علیه وآله (۱)، مدینة طهران (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، باكستان (۱)، عبد الرحمان (۱)، الكرم، الكرامة (۱)

صفحه ۱۳۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۲

فی القرن الحادی عشر، ومعها عدة مكاتیب لعبد الرزاق الكاشانی الآتی ذكره.

(۶۴۰۰: مكاتیب عبد الرحمان قادری) السید الحسینی، صاحب " نفس الرحمان " الآتی ذكره فی النون، نسخة منه فی (بنگاله، الآسیویة ۱۵۱۷ ۱۸۸ E) كتبت فی ۱۱۸۵.

(۶۴۰۱: مكاتیب) لعبد القادر بن عبد الخالق الدهلوی المتخلص ب بیدل وهو انموزج من مكاتیبه وتسمى ب " رساله‌ء جنون بهاریة "نسخة غیر مؤرخة منه فی (باكستان، لاهور، شیرانی، ۲۲۵۹ / ۵۲۶۹) ویأتی " منشآت " له أیضا.

(مكاتیب العرفاء ورموز العرفاء) یأتی بعنوان " مكاتیب عین القضاة " یوجد نسخة غیر مؤرخة منه بأول العنوانین فی (طهران، الملیة ۲۱۷۷ غیر المفهرسة) مشتمل على ۸۶ مكتوبا فی ۴۷۹ ورقا ومعها " جمالی " أیضا ل عین القضاة وذكرت فهرس المكاتیب وتطبیقها مع نسخة یوجد فی (استانبول، مراد ملا ۱۵۴۵) فی " أحوال وآثار عین القضاة " ومقدمة " نامه های عین القضاة " المطبوعة ببیروت ونسخة (استانبول) مشتملة على ۱۳۳ مكتوبا كتبت فی القرن السابع أو الثامن ومعها أربع مكاتیب لشیخه أحمد الغزالی إلیه، وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه).

(۶۴۰۲: مكاتیب علاء الدولة السمنانی) المذكور فی (۹: ۷۳۳) توجد عدة من مكاتیبه العرفانیة الفارسیة منها ما كتبه فی جواب عبد الرزاق الكاشانی الآتی مكتوبه وفیه الرد الشدید على ابن العربی صاحب " فصوص الحكم " ومنها مكتوبه فی جواب مریده الشیخ عبد الله وغیرها، نسخة منه فی (القاهرة. دار الكتب ۱۱ مجامیع فارسی) كتبت فی ۷۱۴ فی خمسة أوراق، ویوجد مكتوبه فی جواب الكاشانی فی (الملك ۱۴ / ۴۱۹۰) بخط محمد بن غیاث الدین النخشبی فی (ع ۲ / ۸۷۶). أوله: [بزرگان دین وروندگان رآه یقین باتفاق گفته اند ازمعرفت خود برخورداری كسی یابد..].

ویوجد له أیضا مكتوبان فی (المجلس ۲۷۹ / ۳۴۵۵) ضمن مجموعة المؤرخة (۱۰۶۳ - ۱۱۴۱) كتبهما إلى الكاشانی المذكور ومعهما أیضا كتابان للكاشانی إلى

(۱۳۲)

مفاتیح البحث: مدینة بیروت (۱)، مدینة طهران (۱)، باكستان (۱)، محمد بن غیاث (۱)، عبد الرحمان (۱)

صفحه ۱۳۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۳

السمنانی. أول إحدى من مكتوبی السمنانی: [چون درنوبت دیگر كه مكتوب را مطالعه كردم نظرم برباعی كیشی افتاد بخاطر آمد كه آنچه دراین مقام..].

(۶۴۰۳: مكاتیب) فارسیة لعلی بن محمد كلاه الصوفی، جمعها بعض مردته فی سنة ۱۰۰۴، والنسخة فی الرضویة فی ۸۴ ورقة.

(۶۴۰۴: مكاتیب عین القضاة الهمدانی) المذكور فی (۹: ۷۸۱) فارسی عرفانی طبع مجلد الأول والثانی منه بعنوان " نامه های ".. فی بیروت فی (۱۹۶۹ م) و (۱۹۷۱ م) باهتمام الدكتور عفیف عسیران والدكتور علی نقی المنزوی ابن مؤلف " الذریعة " مع مقدمة جامعة له. ومر نسخة منه بعنوان " مكاتیب. العرفاء ورموز العرفاء " كما یأتی ذكر عین القضاة ذیل " منتخب تمهیدات."

(۶۴۰۵: مكاتيب غالب) صاحب " المنشآت " الآتية ذكرها، إلى أصدقائه أشرنا إليه فى (۹: ۷۸۴).
(مكـاتيب غزالى) مر فى (۱۶: ۲۵۶) بعنوان " فضائـل الأنـام " جمعها بعض من ليس بعيـد العهـد منه، مرتب على خمسـة أبواب: ۱ - مكاتيبه إلى الملوك ۲ - مكاتيبه إلى الوزراء، ۳ - إلى الامراء وأركان الدولة، ۴ - إلى الفقهاء وزعماء الدين ۵ - المواعظ التى كتبها فى أى وقت. والمكاتيب يشتمل على أصول عقايده والمواعظ وفوائد تاريخية أخرى، طبع أربع مرات والأخير بانضمام " فرزند نامه " الآتى ذكره بعدا بعنوان " مكتوب محمد غزالى. " أوله: [شـكر وسپاس بيحد گذشته از حصر وعد، سپاسى كه نهايت.. أما بعد، چون عنايت إلهى درحق امام عصـر..] نسـخة ممتازة منه فى (آياصوفيـة ۴۷۹۳) كتبها أسـعد بن أحمـد بن محمد فى سـنة ۸۱۶ بشيراز بقلم النسخ وعلى هذه النسـخة جعل اقبال الآشتيانى أساس عمله فى طبع المكاتيب ونسـخة أخرى مذهبة فى (طهران، خانقاه النعمة اللهى) ضمن المجموعة المؤرخة ۸۲۲.
(۶۴۰۶: مكاتيب غزالى) توجد عدة مكاتيب منفردة له وبعضها لم يطبع
(۱۳۳)
مفاتيح البحث: مدينة بيروت (۱)، مدينة طهران (۱)، أحمد بن محمد (۱)، على بن محمد (۱)

صفحه ۱۳۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۴
فى " فضايـل الأنـام " المـذكور، منهـا مكتوبه إلى فخر الملـك بن نظـام الملـك، ومكتوبه فى جواب أحمـد بن نظـام الملـك، حول التـدريس فى النظامية، والمكتوبين ضـمن المجموعة المؤرخة (۷۵۱ - ۷۵۵) فى (الحميديـة ۹۳ / ۱۴۴۷) ويوجـد فى (الملك ۵۸۹۳) مكتوبان له ضـمن المجموعـة المؤرخة ۱۱۰۳ كتـب أحـدهما فى جـواب ملـك طلب منه النصـيحة أوله: [.. كـاى عزيز روزگـار وأى گزيدهء پروردگار التماس كه ازما كردى اگر از سر صدق ورغبت است، زينهار زينهار..] أول المكتوب الثانى: [حمد له.
صلاة، أما بعـد، بدان وآگاه باش اى عزيز روزگار وحال تو از دو وجه بيرون نيست..] ولعل الأخير عين ما طبع بعنوان " غزالى باشـما سخن ميگويـد " كمـا مر فى (۱۶: ۵۱) ويوجـد فى (المجلس ۶ / ۵۲۸) مكتوب منه كتبت فى القرن الحـادى عشـر كتبهـا إلى الوزير الخواجـة نظـام الملك وتكلم فيه حول رد دعوته بالتـدريس فى نظاميـة بغـداد، والنسـخة مذهبـة. أوله: [.. حمـد له. صـلاة.. أما بعـد، خدمت خواجهء جهان وملجأ جهانيان..].
(۶۴۰۷: مكـاتيب طيبـة) لغلاـم محيى الـدين، ولعله هو المولى غلام محيى الـدين القصورى المتوفى ۱۲۷۰، نسـخة منها فى (باكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۷۵۱ / ۳۷۸۴) كتبها غلام حسين فى (۱۲۹۳ - ۱۸۷۶ م) وراجع " مكتوبات شريف."
(۶۴۰۸: مكـاتيب على آبـادى) الميرزا محمـد تقى بـن محمـد زكى. أشـرنا إليهـا ذيـل ديـوانه فى (۹: ۵۷۵). توجـد ضـمن كلياته والمجموعـات، منهـا ضـمن كلياته الموجودة فى طهران (المجلس ۱۰۰۸) المكتوبـة بخط مهـدى بن رضا بن مهـدى العلى آبادى فى ۱۳۰۲ والمشـتملة منثوراتها على ثلاثـة اقسام: ۱ - تاريـخ القاجارية، ۲ - حكايـات على طراز " گلسـتان، " ۳ - المكـاتيب - هـذه - وبعدها ديوانه المشـتملة على أشعاره من القصيدة والغزل والرباعى والمثنوى، والمجموع فى ۲۴۵ ورقا، نسخة أخرى من مكاتيبه توجد فى (سپهسالار ۲۵۹) ضـمن كلياته المكتوبة فى النصف الثانى من القرن الثالث عشـر ومعها " التاريخ " و " الحكايات " و " قبالهها " وديوانه والمجموع فى ۱۹۱ ورقا.
(۱۳۴)
مفاتيح البحث: مدينة طهران (۱)، باكستان (۱)، مدينة بغداد (۱)، التصديق (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ١٣٧

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٣٥

(٦۴٠٩: مكاتيب فارسى وعربى) لصدر الأفاضل، توجد ضمن " يادگار نامه " له الآتى ذكره بعنوان " منتخب كليات صدر الأفاضل "ومعها " مقطع "، " منتخب قراضه " وغيرهما مما مر ذكره ويأتى.

(٦۴١٠: مكاتيب فاروقى) صاحب " مكاشافات غيبية " الآتى ذكره فارسى جمعها محمد (يارمحمد) الحديدى البدخشى الطالقانى، والجزء الأول منه مشتمل على ٣١٣ مكتوب عرفانى أخلاقى كتبها إلى بعض معاصريه، ومنها إلى شيخه ومرشده ومنها أيضا إلى صدر جهان. أوله: [حمد له، اضعاف ما حمده جميع خلقه..].

نسخة منه فى (باكستان، المتحف الملية) كتبت فى ١٠٧٥ فى مجلدين وأخرى فى (القاهرة، دار الكتب ٧١ تصوف فارسى طلعت) كتبت فى (١٢ شوال ١٠٨٣) فى ٢۴٩ ورق ونسخها مختلفة من حيث عدد المكاتيب ومن أكثرها عددا فى (الرضوية ١٠٣٣ حكمت) كتبت بقلم النستعليق فى (رجب ١٢٣١) مشتمل على ٣٦١ مكتوبا.

أوله: [وصل المكتوب الشريف إلى العبد الضعيف النحيف، عظم الله أجركم..].

وهو فى ٩٩ ورقا، فراجعها ولعل ما بين النسخ يوجد ما هو عدد مكاتيبه أكثر.

(٦۴١١: مكاتيب فريدون بن عكاشة) فى التهنية والتعزية، توجد فى (المجلس ٢٢٦٣) منضما إلى عدة منشأته الآتية ذكرها.

(٦۴١٢: مكاتيب فقير عثمان) مكتوبان فارسيتان عرفانيتان كتبهما إلى الشيخ جوهر والشيخ جمال والنسخة فى (باريس ٦ و ٧ / P S .١١٢٧) ضمن المجموعة المؤرخة ١١٣٦ وصورتها الفتوغرافية فى (دانشگاه، رقم ٧٥٩).

(٦۴١٣: مكاتيب قرة العين) وهى طاهرة بنت المولى صالح البرغانى القزوينى، ولدت على فطرت التشيع وكان والده وأعمامه وولده كلهم من الفقهاء على مذهب الأصحاب ولكنها مالت إلى البدعة البابية وصارت من أعلامها حتى قتلت فى سنة ١٢٦٨ ولها نظم جيد بالفارسية والعربية وطبع ديوانها بمناسبة مرور مائة عام على قتله فى سنة ١٣٦٨، وتوجد نسخة خطية من ديوانه فى طهران، عند الدكتور أحمد قاسم زاده (مجاهد) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الثالث عشر على قطع صغير فى ٩٠ ورقة

(١٣٥)

مفاتيح البحث: شهر رجب المرجب (١)، مدينة طهران (١)، شهر شوال المكرم (١)، باكستان (١)، البدخشى (١)، القتل (١)، الإبداع، البدعة (١)

صفحه ١٣٨

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٣٦

تحتوى على اشعارها الفارسية والعربية وفى أولها عدة من مكاتيبها المنثورة. أولها:

[المن لله الذى أبرز الجوهريات بالتنزيه فقد أطرز..].

(٦۴١۴: مكاتيب) لقطب السالكن الجهرمى، وقد أشرنا إليها عند ذكر مقدمتها فى (٢٢: ١٠١).

(۵۴١۵: مكاتيب قطب محيى) المذكور فى (٩: ٨٨۴) من أوائل المائة العاشرة وأواخر التاسعة كما يأتى تاريخه، والنسخة رأيتها بخط مرشد بن محمد الفيروز آبادى فرغ من كتابته يوم الجمعة فى شهر شعبان سنة ١٠۴٨ عند السيد حسن التنكابنى فى النجف، فيه قرب ۵٠٠ مكتوب فارسى كتبها إلى العموم أو الخصوص من مردته فى حدود سنة ٩٠٠، يظهر منها أنه كان فى شيراز ثم انتقل إلى قرية بناها وسماها اخوان آباد وسمى مردته بالإخوان، وعنوان مكاتيبه إليهم: [من عبد الله قطب بن محيى إلى الاخوان الإلهيين التائبين]

وجمع مردته فی اخوان آباد وعین لهم شیخ الاخوان الکافل لأحوالهم الروحیة والدینیة ووکیل الاخوان لأحوالهم المعاشیة، وأول المکاتیب الخطبة والموعظة التی أنشأها بعد استقرار الاخوان الإلهیین فی اخوان آباد ثم سائر مکاتیبه العمومی والخصوصی، ومنها مکتوبه إلی شیخ الاخوان وفیه الوظائف العشر التی یجب الزام الاخوان بها، من ترک ما لا یعنی والهزل وترک الجلوس لکلام الدنیا بعد العبادة فی المعابد، سیما بعد العشا، وترک الغیبة وترک الکلام وقت اشتغال القاری بالقرآن أو الحدیث، وترک الاهمال فی تعاهد أمر الأطفال واحداث الصفا والمودة بین کل اثنین غیر مصافین، ومنع عن قرائة تمام الکتاب قبل اتمام التصفیة بینهم جمیعا، ثم الترغیب فی بناء المساجد قبل وصول الشتاء والتأکید فیه وفی کون أمرهم شوری بینهم، ثم الاعتماد علی رحمة الله ونصرته وفی مکتوبه إلی معز الدین ملک إسحاق ذکر ما معناه ان التأمین من وعید [من مات ولم یعرف امام زمانه مات میتة الجاهلیة] لا یحصل إلا بالتمسک بالامام لان مثله مثل السفینة فی هذا البحر من لم یتمسک بلوح منه یغرق فی بحر الشهوات ویبتلعه تمساح الشبهات:

(۱۳۶)

مفاتیح البحث: معرفة الإمام (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، القرآن الکریم (۱)، الشهوة، الإشتهاء (۱)، الموت (۱)، العهد (۱)، السجود (۱)، الجهل (۱)، السفینة (۱)

صفحه ۱۳۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۳۷

آشنا هیچ است اندر بحر روح * چاره اینجا نیست جز کشتی نوح مصطفی فرمود آن شاه رسل * که منم کشتی دراین دریای کل یا کسی کو در بصیرتهای من * شد خلیفه راستی برجای من واگر امام نه از مهام أنام است چرا چهارم چهار چیزاست که در قبر شخص را از آن پرسند..]. وکذا صرح بلزوم معرفة الامام وانها الثالث بعد التوحید والنبوة وروی فی بعض المکاتیب قول النبی صلی الله علیه وآله [علی (ع) ممسوس فی ذات الله] وفی مکتوبه إلی الأمیر محب الدین الشیخ محمد والأمیر أفضل الدین محمد الموسوم ب " أبواب الخیر " کما مر فی (۱: ۷۸) ذکر عشرة أبواب فی الأعمال والآداب، وفی آخر العاشر ذکر أمر النبی له فی المنام بالدخول فی الطریقة فسافر البلاد الحجازیة ثم سافر إلی حمص فلقی رجلا اجازه للبیعة والجلوس علی السجادة، إلی أن قال: [انی أجزت للمکتوب له هذه الرسالة المدعوة بأبواب الخیر ولیی فی الله الفقیه عماد الملة والدین عبد العزیز بن الفقیه جمال الملة والدین محمد بن الفقیه شمس الملة والدین محمد الأفرزی عن مشایخی بإجازات ابسطها إجازة المولی شهاب الدین الکرمانی، إلی قوله: وهذا خط عبد الله المفتقر إلی عفوه قطب بن محیی بن محمود الأنصاری الخزرجی السعدی، وقع تحریره فی یوم الاثنین غرة رجب سنة تسع وتسعین وثمانمائة]. ذکرت ذلک التفاصیل لبیان حال المؤلف وعصره ومع ذلک فی آخر نسخة (الرضویة ۱۰۳۲ حکمت) المذهبة المکتوبة فی ۱۰۴۶ بقلم النسخ بخط الکاتب محمد علی نسبته إلی قطب الدین محمد الخرقانی وهو سهو قطعا فلا تغفل، والقاضی نور الله فی " المجالس " فی ترجمة الشهاب الدین السهروردی حکی کلاما عن الشیخ قطب الدین صاحب المکاتیب ولعله أراد هذا القطب لمشابهة ما نقله عنه مع کلماته فی هذا المکاتیب فراجعه. ونسخة من المکاتیب المذکور فی کتب السید محمد الیزدی بأصفهان ونسخة أخری فی الخزانة الرضویة من غیر مقدمة کما أن فیها أیضا منتخبات هذا المکاتیب مذهبة مرصعة غالیة ومن قوله فی بعض مکاتیبه: [دل بی یارقرار نگیرد زیراکه خلقت أو ازجوهر محبت شده وبی وفای مکار غدار یارنتوان شد وممکن

(۱۳۷)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، معرفة الإمام (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة إصفهان (۱)، عبد العزیز (۱)، القبر (۱)، السهو (۱)

صفحه ١٤٠

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٣٨

محتاج فقير يارى را نشايد، زيرا كه حاجت أو حاجب وفقر أو مراقب است ويار بارقابت اغيار پايدار نباشد پس يار بى نياز بين وبمهر أو بپرداز..]. وفى مكتوب آخر: [چون خواب ميروى وميميرى وغافل ميشوى پس خودرا متصل كن ببيدارى كه خواب نداشته بأشد وحارس تو بأشد، وزنده ايكه نميرد ووارث تو وحافظ بازماندگان تو بأشد، ومطلع وخبيرى كه حاضر وناظر ودر فتور توجابر وبامور تو رسيدگى نمايد..]. وفى مكتوب آخر: [امروز كه روز نفس است زمام آنرا بگير تادر روز مالك يوم الدين خطاب: اليوم ننسيكم كما نسيتم يومنا نشوى وخود را در امر رب فاني وازخود حول وقوه نبين تا در روز رب مشمول الطاف أو شوى، من كان لله كأنه الله له..]. وفى مكتوب آخر: [چنانچه نطفه المشاج حاصل از گل در ظرف رحم بمراقبه عمال إلهى انسان كامل مى‌شود، ازعمل صادر از دل بيد قدرت إلهية تكوين، ما اخفى لهم من قرة أعين گردد..]. وفى مكتوب آخر: [گيريد كه أين روز رسيدن اجلست وديوار اخوان آباد ديوار برزخست چون در پس ديوار برزخ افتيد كه پيش شما ميآيد وخبر كه بشما ميرسد..] ونقل فى " العرايس " فى الكلام عن المكاتيب هذا قوله: [ان الملائكة العالون هم الذون لم يؤمروا بالسجود لآدم لو لمهم بنور الجلال ولشهود الجمال، فقال الله تعالى للشيطان استكبرت أم كنت من العالين؟]. ثم رأيت فى " رياض العلماء " فى الألقاب ذكر الخامس من الملقبين بالقطب: قطب الدين المشهور بقطب المحيى أستاذ المولى جلال الدوانى، أحد مشايخ الصوفية، ومن علماء العامة، وقال شيخنا فى " خاتمة المستدرك " أنه صاحب المكاتيب المشهور بمكاتيب القطب المحيى وهو قطب الدين محمد الكوشكنارى ومن مكتوباته مكتوب تخمين العمر كما مر فى (٤: ١٤) بعنوان " تخمين الأعمار " ويسمى قسم من مكاتيبه ب " مفاتيح الغيب " كما مر فى (٢١: ٣٠٤) وطب المكاتيب بعنوان " كفاية المؤمنين " و " مكاتيب " بسعى من الميرزا أحمد نايب الولاية التبريزى الذهبى، ونسخة خط مؤلفه القطب فى (القاهرة، دار الكتب) كتبت بين سنين (٨٩٩ ٩٠١). أوله: [إلى الاخوان الإلهيين كثرهم الله وبارك عليهم..].

(١٣٨)

مفاتيح البحث: كتاب مفاتيح الغيب للرازى (١)، يوم القيامة (١)، السجود (١)

صفحه ١٤١

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٣٩

ونسخة أخرى فى (طهران، أدبيات ٨٦ ب) كتبها محمد كريم بقلم النسخ والنستعليق فى ١٠٤٠ فى ١٠٦ ورقا ونسخا اخر.

(٦٤١٦: مكاتيب قوام الدين اليزدى) إلى عدة من الأشخاص يقال لها " منشآت ".. توجد ضمن كليات المؤلف الموجودة نسخة منها فى (دانشگاه ٢٥٧٦) والمكتوبة بقلم النستعليق فى القرن الثانى عشر وقبلها ديوانه والمجموع فى ٢٠١ ورقا وتوجد صورة فتوغرافية من الكليات هذه فى تلك المكتبة تحت رقم ٢٤٩٤، ومر " مقدمه هاى كليات قوام الدين يزدى فى ٢٢: ٩٥."

(٦٤١٧: مكاتيب قوام الدين محمد الصايني) فارسية، توجد ضمن نسخة غير مؤرخة من كلياته بقلم النستعليق فى (باريس p ٧٢٧. S بلوشه ١٦٤٣) ومعها ديوان شعره الفارسى والمجموع فى ١٦٨ ورقا، وصورة فتوغرافية اخذت من نسخة الكليات هذه توجد فى (دانشگاه، رقم ١٣٩٥).

(٦٣١٨: مكاتيب) لكشاف الأصفهانى المذكور ديوانه فى (٩: ٦٩٧) كان معاصر الشاه عباس الثانى وذكر سرقة الشاه معشوقته كما صرح بسوانحه الغرامية من دون مجاملة وحجاب، وفى اشعاره ذكر من محافل الشعراء والمقاهى. ومكاتيبه توجد ضمن نسخة من كلياته المكتوبة بقلم النستعليق فى (دانشگاه) كما مر فى (١٩: ١٣٧) ومعها أشعار الكاشف من الرباعى والغزل ومادة التاريخ والقصيدة

و " مثنوی ساقی نامه " و " تحفة الأقالیم " ومقدمته والمجموع فی ۲۰۲ ورقا الا ان من أواسطه سقطت بعض الأوراق وفی ص ۴۸ منها ذکر بعض أسماء النغمات والأغنیة وفی ص ۳۷۳ ۳۷۶ منها أیضا ترجمة صاحب الکلیات بقلمه.

(۶۴۱۹: مکاتیب کمال أصفهانی) توجد عدة نسخ من دیوانه منضما مع مکاتیب له، منها فی: (المجلس ۴۰۲۹) کتبت بقلم النسخ الواضح فی (۱۷ شعبان ۷۲۱) فی ۲۸۷ ورقة مشتملة علی ما نظمها من القصیدة والغزل والرباعی، وفیها مکتوبه إلی بعض الامراء بالنثر الفارسی، وکلما کتب فی النسخة دال من الأصل الذالی

(۱۳۹)

مفاتیح البحث: شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، الکرم، الکرامة (۱)

صفحه ۱۴۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۰

کتبت بصورة معجمة منقوطة والثانیة (طهران، المکتبة الملکیة ۴۹۳ ۳۷۹ ف) کتبت بقلم النستعلیق برسم خزانة.. السلطان محمد خان بن مراد خان فی القرن التاسع، النسخة مذهبة فی ۳۴۲ ص فیها ما نظمها من القصیدة والترکیب والمرثیة والمطایبة والقطعة والغزل والرباعی، مع مکتوب منثور له، مع ذکر البحور العروضیة بالتذهیب، والثالثة فی (سپهسالار ۲۶۵) کتبت فی القرن التاسع فی ۴۱۵ ورقة فی ۱۲۸۰۰ بیتا وفی آخره مکتوب ناقص، ۴ (طهران، الملیة ۷۹ غیر المفهرسة) کتبها محمد صالح الجوشقانی بن الخواجة عبد الوهاب فی ۱۰۴۰ بقلم النستعلیق فی ۷۸۲ ص نظمها من القصیدة والترکیب والقطعة والمرثیة والقطعة والغزل والرباعی ومعها مکتوب ونسخا أخری کما فی الفهارس.

(۶۴۲۰: مکاتیب گرامی أصفهانی) أشرنا إلیها عند ذکر مقدمة دیوانه عند ذکرنا أصل الدیوان فی (۹: ۹۲۹).

(۶۴۲۱: مکاتیب گیسو دراز) صاحب " ملفوظات " المذکور فی محله بعدا، نسخة منها فی (الآصفیة ۱۶۳۰ تصوف) کتبت فی ۱۲۱۷، وجاء فی فهرس المکتبة ان تاریخها ۸۲۵؟ ونسخة أخری أیضا فی (الآصفیة ۱۳۷۵ تصوف) کتبت فی ۱۳۱۲، ونسخة غیر مؤرخة منها فی (بنگاله. ایشیاتک ۴۳۹ ۱۸۹ E).

(۶۴۲۲: مکاتیب مجد الدین البغدادی) المذکور فی (۹: ۹۶۰) منها مکتوبه إلی [شرف الدین، افتخار المحققین] کما فی نسخة (کوپرولو ۳۰ / ۱۵۸۹) الموجود ضمن المجموعة المؤرخة ۷۵۴، ومعها " الأسئلة والأجوبة " له أیضا مع الامام فخر الدین الرازی صاحب " جامع العلوم " المذکور منتخبه بعدا ومعها له أیضا " السیر والطیر " و " رسالة العزلة " وصورة المجموعة الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۴۶۲)، وللبغدادی أیضا " رسالة المسافریة " توجد فی (المجلس ۸ / ۶۶ نجم) کتبت فی ۱۲۲۵ ویوجد " پرسش وپاسخ " مشتمل علی خمسة أسئلة سئلت من [سلطان المحققین، شیخ مجد الدین البغدادی] وجواباته، نسخة منه فی (المجلس ۴۸ / ۳۴۵۷) ضمن مجموعة من القرن الحادی عشر، والمحتمل اتحاده مع

(۱۴۰)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)

صفحه ۱۴۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۱

"الأسئلة والأجوبة. " وله أیضا " آداب السفر " نسخة مذهبة منه فی (طهران، خانقاه الشاه نعمت اللهی) ضمن المجموعة المؤرخة (۹ ج - ۸۲۲) والمظنون اتحاد الأخیر مع " رسالة المسافریة " المذکورة وآثار المذکور للبغدادی هذا کلها عرفانیة فارسیة إلا " رسالة

العزلة " فإنها بالعربیة ظاهرا.

(۶۴۲۳: مکاتیب مجدد الف ثانی) فارسی، توجد نسخة غیر مؤرخة منه من جمع الخواجة هاشم الفاروقی فی (بنگال، ایشیاتک E ۱۰۱۷ ۱۹۱) وتوجد نسخة منه من جمع یار محمد حدید البدخشی فی (الآصفیة ۱۳۰۴ تصوف) کتبت فی ۱۱۶۵. راجعه.

(۶۴۲۴: مکاتیب مدهوش) توجد ضمن نسخة من " کلیات مدهوش " الموجودة فی (الملک ۶۰۵۶) والمذکورة خصوصیاتها بعدا ذیل " منشآت " المدهوش والمظنون قویا ان المکاتیب له أیضا، ومکاتیب أخری ضمن نسخة من کلیاته الموجودة فی (المجلس غیر المفهرسة) المکتوبة بقلم النستعلیق علی عهد منشئها ومعها ۱ " – منشآت، " ۲ – مثنوی " فی أربعة فصول " ۳ " – سر العزیز، " ۴ – "دیوان " کلها له أول النسخة من الکلیات:

[بسمله آغاز همه کارها * بلکه کلید همه اسرارها..] (۶۴۲۵: مکاتیب مظفر علی شاه) المذکور فی (۹: ۱۰۶۱) توجد عدة منها ضمن مجموعة فی (الملک ۱۵ / ۱۸ / ۴۷۷۹) کتبت بقلم النستعلیق حدود سنة ۱۲۶۳ مشتملة علی مکاتیب عرفانیة باسم أشخاص معینین، توجد له أیضا عشرة مکاتیب عرفانیة فی (الملک ۶ / ۵۴۶۵) کتبها محمد حسین بن الخواجة محمد ربیع ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۸۴ بقلم النستعلیق، یخاطب فی ثلاثة منها إلی [صدق علی شاه] ومنها مجهولة المخاطب.

(۶۴۲۶: مکاتیب معز) الخواجة حسین، فارسی عرفانی نسخة منه فی (الآصفیة ۱۶۲۳ تصوف) کتبت فی (۱۹۲۱ م).

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، البدخشی (۱)، التصدیق (۱)، العزّة (۱)

صفحه ۱۴۴

(مکاتبات منظوم) لاعتماد السلطنة کما مر فی (۱۹: ۳۰۵ و ۹۴) وسوف نستدرک ما فاتنا من خصوصیاتها ذیل عنوان " نامه‌ها."

(۶۴۲۷: مکاتیب منظوم) لفدا (فرهنگ) الذی کان معاصرا لفتح علی شاه القاجار (۱۲۱۲ – ۱۲۵۰) ومنشیا ومستوفیا ومعلما فی بلاطه، وأکثر اقامته کانت فی آذربایجان – سیماخوی – وکان بینه وبین سنگلاخ المذکور فی (۹: ۴۷۴) مصادقة وقد اخذ تخلصه فرهنگ عنه، وتوجد نسخة من دیوانه فی (دانشگاه ۲۹۱۶) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الرابع عشر فی ۲۴ ورقة فی المتن والهامش ویتخلص فیها ب [فدا] ولا نری فیها ان یتخلص ب [فرهنگ] والنسخة مشتملة علی ما نظمها من القصیدة والقطعات التی أنشأها فی المدایح المذهبیة والبلاطیة ومکاتیبه المنظومة إلی البلاطیین وفیها مادة تاریخ ۱۲۸۴. أولها: [بنام خداوند بی مثل وهمتا].

(۶۴۲۸: مکاتیب مظنوم) لنزاری القهستانی المتوفی ۷۲۰ والمذکور فی (۹: ۱۱۸۲) وألف چنگیز غلام علی الباى بوردی رسالة فی ترجمة أحواله باللغة الروسیة وسماها ما ترجم ب " زندگی وآثار نزاری " وطبع بمسکو، اما مکاتیبه هذه توجد ضمن نسخة من کلیاته الموجودة فی (لنین گراد، الدولتیة سالتیکوف شچدرین A) المکتوبة بخط عبد الرشید الحلوی الذی شرع بها فی رمضان ۸۳۷ لاحد من أبناء الملوک ومعها مثنویه علی وزن " حدیقة الحقیقة " للسنائی و " دیوان " و " أدب نامه " علی زنة " شاهنامه " و" مثنوی سفرنامه " المذکور فی (۱۹: ۲۰۸) و " دستورنامه " و " مثنوی أزهر ومزهر " ویأتی له " مناجاة."

(۶۴۲۹ مکاتیب منیری) صاحب " معدن المعانی " المذکور فی (۲۱: ۲۲۴) جمعها زین بن بدر غزنی المذکور هناک، مشتمل علی مائة مکتوب فی الأخلاق والعرفان والأدب من المنیری إلی القاضی شمس الدین الحاکم بجوسه وما کتبها جوابا لمسائله من خطة بهار فی ۷۹۴، واستنسخوا الخدام منه وکلها فی المسائل العرفانیة، المکتوب الأول فی التوحید، ۲ – التوبة، ۳ – ارضاء الخصوم، ۴ – تجدید التوبة، ۵ – طلب الشیخ، ۶ – طلب الشیخوخة، ۷ – طلب الإرادة، ۸ – ذکر القلب الباطنی

مفاتيح البحث: شهر رمضان المبارک (۱)، آذربيجان (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۴۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۳

۹ الكرامة والولاية، ۱۰.. ۱۰۰ فی الجنة. أوله: [پاک سرور عاشقان وتاج سر عارفان محمد رسول الله صلى الله عليه وآله باد كه كسوت نبوت در أنبياء به طفيل أو زيبا آمده.. اگر اونبودى كه نه فلك بودى نه ملك..]. نسخة منه فى (بنگاله، الآسيوية ۱۹۲ YE ۳۲۶) كتبت بقلم النسخ فى (۹۸۷) وأخرى فى (الآصفية ۱۵۹۱ تصوف) كتبت فى ۱۰۷۹) وذكرت فى فهرس المكتبة ان تاريخ التأليف سنة ۷۸۲ وأخرى فى (دانشگاه ۲۶۱۷) كتبت بقلم النسخ الهندى فى القرن الحادى عشر وذكرت فهرس المكتوبات فى فهرس المكتبة.

(۶۴۳۰: مكاتيب المير الداماد) المذكور فى (۹: ۷۶) منها مكتوبه إلى المولى عبد الله التسترى المذكور فى (۱: ۲۰۴ و ۱۰: ۱۲۶). أولها: [عزيزم جواب أين نامه نه جنگ است.. رحم الله امرء عرف قدره.. نهايت مرتبهء بيحيائى ست كه نفوس معطله وهويات هيولائيه..] ومنها ما كتبه إلى (مير رضى صدارت پناه). أوله: [بصدر صفهء امكان زهى شبيه عديم.. ادوار مدارات جاه وجلال.. را مسير بردرجات نطاقات بارگاه..] ومنها مكتوبه إلى الحكيم شفائى الأصفهانى المذكور فى (۹: ۵۲۹). أوله: [نفايس دعواتى چون أنفاس مسيح ازدم روح القدس مزاج گرفته..]. ومنها مكتوبه إلى اعتماد الدولة فيها ذكر " شارع نجات " له المذكور فى (۱۲: ۴) نسخة من مكتوبه الثانى فى (دانشگاه ۴ / ۳۰۳) كتبت بقلم النستعليق فى عهد منشه، ويوجد مكتوبه الأول فى (الرضوية ۶۴۱ أدبيات ۴۴۹۳) كتبت حدود سنة ۱۰۵۵ ضمن مجموعة ونسخة من المكتوب الرابع فى (دانشگاه ۱۸ / ۴۶۰۲) ضمن مجموعه عليها تاريخ ۱۱۳۳ بخط من القرن الحادى عشر وتوجد مكتوبه إلى مولانا عبد الله الثانى) فى (المجلس ۱۴۰ / ۳۴۵۷) ضمن مجموعة من القرن الحادى عشر، ويوجد مكتوبه إلى التسترى المذكور مع جواب التسترى فى (طهران، دانشسرايعالى ۱۳ / ۵۵ قريب) كتبت فى القرن الثانى عشر وعليها تاريخ ۱۲۴۴، ونسخة من مكتوبه الثالث إلى فى الشفائى (المجلس ۵ / ۳۵۳۷) كتبت بقلم النستعليق ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۶۵ ويأتى

(۱۴۳)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، مدينة طهران (۱)، الكرم، الكرامة (۱)

صفحه ۱۴۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۴

مكتوب مير داماد إلى معلم قيصر الروم.

(۶۴۳۱: مكاتيب مير سيد على الهمدانى) توجد عدة من مكاتيبه الفارسية العرفانية منها فى (الملك ۳۳ / ۴۲۵۰) كتبها أبو ذر بن عبد الله السبزوارى بقلم النستعليق فى مشهد الرضا (ع) فى ۹۰۷ ومعها ۲۷ مقالة أخرى كلها منسوبة إلى الهمدانى، ومكاتيبه هذا ملمع من النثر الفارسى ونظمه، وغالبها من دون عنوان والباقى بعنوان [بيكى از سلاطين] إلى أحد من الملوك [بنور الدين جعفر البدخشانى] خليفة الهمدانى ومؤلف " خلاصة المناقب " المذكور فى (۷: ۲۳۳) ويوجد ثمانية من مكاتيبه فى (الملك ۱۰ / ۴۲۷۴) والنسخة مذهبة كتبت بقلم النستعليق الهندى فى القرن الحادى عشر، ومعها ۲۴ مقالة أخرى كلها منسوبة إلى الهمدانى المذكور، وعناوين المكاتيب. [سلطان غياث الدين] و [سلطان علاء الدين] و [مولانا نورى الدين البدخشى] وكتب بعضها إلى أبناء الملوك وبعضها من دون عنوان. ونسخة من مكاتيبه أيضا فى (طهران، الملية ۳ / ۲۲۴) ومعها " ارشاد نامه " المؤرخة (۵ شوال ۱۱۰۳) وصورتها

الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۱۸۹۱) ویوجد مکتوب له فی المواعظ فی (الرضویة ۲۷۵ أخلاق ۹۲۸) کتبها إلی الشیخ محمد شاه بن علی. أوله: [تا مهندسان کارگاه تقدیر صور ألوان..] وهذا الأول متحد مع مکتوبه الموسومة ب " بهرامشاهیة."

(۶۴۳۲: مکاتیب نجم الدین رازی) یوجد له مکتوبان فی (المجلس ۵ / ۵۹۸) کتبهما إلی [شمس الدین شهاب الاسلام] ومعها " معیار الصدق " له المذکور فی (۲۱: ۲۸۰) وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۲۸۱۷).

(۶۴۳۳: مکاتیب الواعظ الکاشانی) الحاج السید حسن الموسوی، إلی سلطان الواعظین، تاریخها ۱۳۰۵ ق، یوجد ضمن " رسالة در أخلاق " له التی ألفها بالفارسیة دفعا للتهمة عن نفسه فی الامر بالمعروف والنهی عن المنکر والغیبة والنمیمة فی مقدمة وأربعة فصول وخاتمة، نسخة غیر مؤرخة منه فی (أصفهان) عند السید محمد علی الروضاتی.

(۱۴۴)

مفاتیح البحث: الامر بالمعروف (۱)، الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، البدخشی (۱)، الشهادة (۱)، الصدق (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۴۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۵

(۶۴۳۴: مکاتیب واسطی) الشیخ عبد الجلیل المذکور فی (۹: ۱۲۴۸) والظاهر أنه صاحب " منشآت " الآتیة المطبوعة فی الهند بالفارسیة والافرنسیة. والنسخة فی (دانشگاه ۱۲ / ۴۶۷۲) کتبها محمد إسماعیل بقلم النستعلیق فی ۱۱۲۸، مشتمل علی ۳۹ مکتوبا عرفانیا، منه إلی المیر سید جلال، والمیر سید حامد، حسن، عبد المؤمن، شیخ الشیوخ، جان بیک، عبد السلام، ایمان محمد، شیخ عبد الفتاح، شیخ منتهی، شیخ أحمد الهندی وغیرهم ونسخة أخری منه کتبت فی ۱۱۳۰، توجد فی (الآصفیة ۱۴۱۳ نصوف).

(۶۴۳۵: مکاتیب وجوابات الأسئلة) الجوابات لبابا أفضل الکاشانی، فی المذکور (۹: ۱۱۶). والمسائل لمنتخب الدین الهراسکانی، ویشتمل علی إحدی وعشر سؤلا وجوابا. طبع ضمن " مصنفات بابا أفضل ۲: ۷۱۷ - ۷۲۸. " أوله فی بعض النسخ:

[سؤال، بیان نمائید که آدمی چون از مادر در وجود می‌آید طالع أو می گیرند] وذکر فی " فهرست نخسه های خطی فارسی: ۷۵۰" خمسة عشر نسخة منه أقدمها بطهران " أدبیات ۱۵ / ۱۴۵: حکمت) من القرن التاسع أو العاشر.

(۶۴۳۶: مکاتیب) فارسیة، للمیرزا طاهر الوحید القزوینی من وزراء الشاه سلیمان الصفوی والمذکور (۹: ۱۲۶۶) وفیها مکتوبه إلی قاضی الروم فی توبته عن شرب الخمر، والنسخة فی الرضویة فی ۱۲ ورقا، وتوجد ضمن نسخة من کلیاته الموجودة فی (المجلس ۱۱۶۳) والمکتوبة بقلم النستعلیق الشکسته علی عهد القزوینی ومعها دیوانه المشتملة علی اشعاره فی الغزل والرباعی والفردیات والمجموع فی حدود ۱۵۰۰۰ بیتا فی ۱۲۰ ورقا کل صفحة منها فی ۵۲ بیتا، وراجع " منتخب کلیات وحید."

(۶۴۳۷: مکاتیب) لهدایت الطبرستانی، توجد منضما إلی منشأته الآتیة ذکرها ضمن کلیاته، ویأتی له " منتخب دیوان مولوی"، " ملاحظات حول فرهنگ رشیدی " کما مر " مقدمهء دیوان مولوی "، " مقدمهء دیوان منوچهری."

(۶۴۳۸: مکارم الآثار) فی تراجم العلماء والعرفاء والحکماء والشعراء

(۱۴۵)

مفاتیح البحث: شرب الخمر (۱)، مدینة طهران (۱)، عبد المؤمن (۱)، الهند (۱)، الطهارة (۱)، الکرم، الکرامة (۱)

صفحه ۱۴۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۶

والسادات الذین نشأوا فی عصر ملوک القاجار من سنة ۱۱۹۳ إلی عصر المؤلف وهو الشیخ محمد علی بن زین العابدین بن الحسین الحبیب آبادی الأصفهانی، ذکر فی " کشف الخیبة " المطبوع سنة ۱۳۵۲ أنه بعد لم یتم وذکر ولادته سنة ۱۳۰۸ وطبع جزئه الأول فی سنة ۱۳۷۶، وأجزائه الأخر تحت الطبع.

(۶۴۳۹: مکارم الأخلاق) لأبی جعفر أحمد بن محمد بن خالد بن عبد الرحمان البرقی المتوفی سنة ۲۷۴ أو ۲۸۰ وهو من کتب المحاسن.

(۶۴۴۰: مکارم الأخلاق) للمیر سید علی الهمدانی مؤلف الرسائل العرفانیة الکثیرة، نسخة غیر مؤرخة بهذا العنوان ومنسوبة إلیه فی (تاشکند ۲۰۲۶).

(۶۴۴۱: مکارم الأخلاق) لرضی الدین أبی جعفر محمد النیشابوری المتوفی ۵۹۸، مرتب علی أربعین بابا: ۱ فضیلة الکرم، ۵ العزلة والذلة، ۱۰ الحیاء ۱۵ ذم الغیبة، ۲۰ الصبر، ۲۵ العجب، ۳۰ الفکرة، ۳۵ - اللهو واللعب ۴۰ الیقین، ألفها لنجیر الدین نصر بن أحمد الدهستانی، طبع باهتمام محمد تقی دانش پژوه مع " گشایش نامه " المنسوب إلی الخواجة نصیر بعنوان " دو رسالة دراخلاق " فی ۱۳۴۱ ش. أوله: [الحمد لله حمدا یجلب النعما.. از مدتی مدید وعهدی بعید باز خاطر نگران بود که در محاسن تألیفی کرده..]. نسخة یحتمل انها هو توجد فی (کاشان مکتبة أمیر کبیر ۳۱۱) بخط من القرن الثالث عشر أو الرابع عشر ونسخة أخری فی (سپهسالار ۱۶۶ مشیر) کتبها أمین الله المحرر فی یوم الخمیس ۲۸ ذی قعدة ۱۲۸۸ فی تبریز فی ۹۸ ورقا.

(۶۴۴۲: مکارم الأخلاق) للشیخ أبی نصر رضی الدین الحسین بن أمین الاسلام أبی علی الفضل بن الحسن الطبرسی والد مؤلف " نثر اللئالی " ومن أعلام المائة السادسة وقد أخذ فیه عن " الآداب الدینیة " لوالده المفسر وأورد فیه بعض ما فی الآداب وتوفی أبوه المفسر سنة ۵۴۸، رتبه علی ۱۲ بابا علی أسلوب المحدثین من الشیعة. أوله:

[الحمد لله الواحد الأحد الصمد..] ولولده علی تتمیمه الموسوم ب " مشکاة الأنوار " کما مر ومرت ترجمته للأمیر نظام الدین عبد الحی الجرجانی ویأتی

(۱۴۶)

مفاتیح البحث: مکارم الأخلاق (۴)، أحمد بن محمد بن خالد (۱)، الحسین بن أمین (۱)، الفضل بن الحسن (۱)، عبد الرحمان (۱)، الصبر (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۴۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۷

"مکارم الکرائم " للزواری وهو أیضا ترجمته وقد طبع مرة علی الحروف فی مطبعة بولاق سنة ۱۳۰۰ وأخری علی الحروف أیضا فی مطبعة الخیریة سنة ۱۳۰۳ وبهامشه " طهارة الأعراق " لابن مسکویه وثالثه علی الحروف أیضا فی مطبعة محمد أفندی مصطفی سنة ۱۳۰۴ وبهامشه " الوسیلة العظمی فی شمائل المصطفی " للسید زین الدین پیر محمد دده، ولما حرفوه فی مطبعة بولاق عهد الحاج سید کاظم الصراف بمصرف لطبعه، فباشر طبعه الحاج شیخ محمود البروجردی مقیم طهران حسب أمر المرحوم الحاج میرزا أبی الفضل الطهرانی، فقابله مع نسخ صحیحة وعین فی ظهره مواضیع التحریف فخرج من الطبع من أحسن الکتب المطبوعة بإیران وقد اعتذر فی اکتفاء القنوع عن هذا التحریف الشنیع بقوله: [ولما لم یخل الأصل من تندیدات علی أهل السنة استحسن المصححون ان ینقحوه منها). ومؤلف " مکارم الأخلاق " ألف هذا الکتاب فی حیات والده، وقال حفید الطبرسی فی أول " مشکاة الأنوار: [" انه لما جمع والدی کتاب " مکارم الأخلاق " استحسنه أهل الآفاق فابتدء بتصنیف کتاب آخر جامع لسائر الأقوال ومحاسن الأحوال واختار فی ذلک المعنی کثیرا من الاخبار المرویة إلی قوله: ولم یتیسر له اتمامه وأدرکه حمامه..].

(مكارم الأخلاق) مر بعنوان " الآداب ومكارم الأخلاق (" ۶۴۴۳: مكارم الأخلاق) فارسى لصاحب " حبيب السير " وهو غياث الدين خوانـد مير بن محمد همام الدين البلخى. قال فى الجزء الثالث من المجلد الثالث من تاريخه، ص ۲۸۹ - ما ترجمته: [انى ألفت مكارم الأخلاق]. وهو فى ترجمة أحوال نظام الدين الأمير على شير النوائى الجغتائى المتوفى سنة ۹۰۷ أو ۹۰۶.

(۶۴۴۴: مكارم الأخلاق) ترجمة فارسية من كتاب الطبرسى المذكور، لمحمد باقر الأصفهانى الخاتون آبادى، نسخة منه فى طهران عند الدكتور أصغر المهدوى ۷۴، كتبت بقلم النسخ فى القرن الحادى عشر، والظاهر أنها نخسة الأصل التى كتبت لأجل التقديم إلى الشاه سلطان حسين، ومر للمترجم " آثار علوى"

(۱۴۷)

مفاتيح البحث: مكارم الأخلاق (۷)، دولة ايران (۱)، مدينة طهران (۲)، الحج (۲)، الوفاة (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۱۵۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۸

أو " كائنات الجو " فى (۱۷: ۲۲۸) وفيها اهتمام على تطبيق قواعد الشريعة على أقوال الحكماء، وله أيضا " آب نيسان وقمر در عقرب "ألفها بأمر من الشاه سلطان حسن الصفوى (۱۱۰۵ - ۱۱۳۵) المذكور فى مطر النازلة فى شهر نيسان وخواصه وآثار القمر فى العقرب عن أخبار الشيعة. أوله: [الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى چون امر أشرف أعلى وفرمان.. صادرشد..]. نسخة منه فى (دانشگاه ۳ / ۱۲۶۶) كتبها محمد الترشيزى بقلم النسخ فى ۱۱۲۵ ونسخة أخرى فى (سپهسالار ۱۲ / ۱۸۴۴) غير مؤرخة وكلتا النسختين منضمتان إلى " نوروز نامه " له أيضا الذى ألفها فى أربعة فصول للشاه المذكور فى تقويم النوروز على مبنى أخبار الواردة. أول هذا:

[صباح نوروز فيروز سعيد وعيد جهان افروز جديد مؤمنان..]. وله أيضا " ترجمة عيون الحساب " المذكور أصلها فى (۱۵: ۳۷۸) ترجمها بأمر الميرزا إبراهيم المستوفى من أمراء بلاط الصفوية. أوله: [تعداد محامد بيقياس..].

والنسخة فى (المجلس ۲۱۳۰ كتبت بقلم النسخ الجيد فى القرن الثالث عشر فى ۴۸۳ ص، ولأبيه الأمير إسماعيل أيضا كتاب سماه ب "نوروز نامه " و " شرح أصول الكافى " كما مر فى (۱۳: ۹۵) وذكرناه أيضا فى (۱۰: ۹۶) وفى " مصفى المقال " القائمة ۷۸.

(۶۴۴۵: مكارم الأخلاق) ترجمة أخرى لكتاب الطبرسى. أوله:

[حمد وثناى قيومى..]. نسبناه فى (۴: ۱۳۸) إلى بعض الأصحاب حيث لم يشخص المؤلف لنا، ثم ظهر لنا انه عين ترجمة الأمير نظام الدين من الكتاب المذكور فى (۴: ۱۳۹) نسخة منه فى (يزد، الجامع الكبير ۷۳) كتبت فى القرن الحادى عشر بقلم النستعليق وعنوان الكاتب المظنون انه هو المترجم بنفسه (أمير نظام الدين عبد الحى بن عبد الوهاب بن أمير على حسينى أشرفى جرجانى استرآبادى) من علماء عصر الشاه طهماسب (۹۳۰ ۹۸۴) على ما شهد به المولى عبد الله الأفندى صاحب " رياض العلماء " فى قصبة أردوباد، وصورتها الفتوغرافية فى (دانشگاه) رقم (۲۴۳۰).

(۱۴۸)

مفاتيح البحث: مكارم الأخلاق (۱)، كتاب أصول الكافى للشيخ الكلينى (۱)، كتاب الجامع الكبير للطبرانى (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۱۵۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۴۹

(مكارم الأخلاق) ترجمة ثالثة من الكتاب مر فى (۲۰: ۱۲۴) بعنوان " محاسن الآداب " ترجم باسم الشاه طهماسب (۹۳۰ ۹۸۴)

ومحمد خان الوالی بخراسان فی (۲ ع – ۹۶۳) فی هرات. أوله: [زواهر جواهر حمد وسپاس..] نسخة منه فی (المجلس ۲۰۴۳) کتبت بقلم التحریری فی ۱۰۳۲، ولیس فیها بعض الخطبة والمقدمة وهی فی ۷۸۱ ص، کل منها فی ۱۷ سطرا، ونسخة فی (مکتبة الأمیر ۸۴۶) کتبها محمد صالح بن محمد یوسف بن محمد المدحی النیسابوری فی (۵ – ع ۱ ۱۰۵۲).

(۶۴۴۶: مکارم الأخلاق) ترجمة أخری من کتاب الطبرسی لا نعرف المترجم غیر أنه ترجمها باسم (صدر آقا حسن) فی ۱۲ بابا کل منها فی عدة فصول. أوله: [.. حمد وسپاس وشکر بیعدد وقیاس صانعی را سزد که نوع أناس..]. نسخة منه فی (ری، عبد العظیم ۱ / ۱۴۸) کتبها حسام الدین بن کاوس الرستمداری الکدری بقلم النستعلیق فی یوم السبت (۸ ذی حجة ۱۰۶۰).

(۶۴۴۷: مکارم الأخلاق) للسید محمد نوربخش صاحب عدة مکاتیب یأتی کلها مستقلا وهذه الرسالة فی الأخلاق العرفانی، نسخة منه فی (دانشکاه ۷ / ۳۶۵۴) کتبها علی عسکر بن مؤمن التولمی بقلم النسخ فی (۱۲۲۲ – ۱۲۲۴) لآقا محمد علی ابن الحاج حسین الرشتی. أوله [شکر وسپاس حکیمی را که لطایف ملکوتی را بکشایف ملکی ممتزج گردانید..].

(۶۴۴۸: مکارم أخلاق قدسی) للشیبانی، صاحب " المقالات " المذکورة فی (۲۱ : ۳۸۸) نسخة منه فی (المجلس ۸۳۳۹ غیر المفهرسة) کتبت بقلم النستعلیق الشکسته فی القرن الرابع عشر فی ۵۸ ورقا، مشتمل علی المقالة الأولی من الکتاب – فقط – وجاء فی أوله: شروع التألیف فی غرة رمضان ۱۳۰۴ فی یوم الأربعاء من شهر خرداد الجلالی فی ۱۲ مقالة یکتب کل منها فی الأیام الثلاثة الواقعة فی أول کل من الشهور. المقالة الأولی فی الرمضان والصوم ومتفرعاته. أوله: [ستایش وحمد خالقی را سزاست که هریک ازخلایق رابحرب نفوس.. أما بعد، مردم

(۱۴۹)

مفاتیح البحث: مکارم الأخلاق (۴)، شهر رمضان المبارک (۲)، یوسف بن محمد (۱)، صالح بن محمد (۱)، خراسان (۱)، الصیام، الصوم (۱)، الحج (۲)

صفحه ۱۵۲

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۵۰

عالم بطبع مایل..].

(۶۴۴۹: مکارم الأخلاق قدسی) أیضا للشیبانی المذکور وهو المقالة الرابعة من کتابه وجاء فیه: وصلنا إلی ذی حجة! شهر هرولة الحاج وضجیجها وهلهلة المکیین.

أوله: [مقام چهارم از کتاب مکارم أخلاق. بنام آنکه سنگی رابوسه جای أنبیاء وکلوخی را طوافگاه ملوک وخانه أی راقبلهء خلایق..]. نسخة منه فی (المجلس ۸۲۴۱ غیر المفهرسة) کتبت بقلم النستعلیق الشکسته بنفس خط المقالة الأول المذکورة وهو فی ۴۵ ورقا.

(۶۴۵۰: مکارم الأخلاق الإلهیة وجامع الآداب الدینیة) للسید عبد الله ابن محمد رضا الشبر الحسینی المتوفی سنة ۱۲۴۲ قال فی اجازته للسید محمد تقی فی سنة ۱۲۴۰: انه فی ۱۲۰۰۰ بیت تقریبا. وله رسالة فی الأخلاق، مرت فی الرسائل وله أیضا نهج السالکین وزاد العارفین.

(۶۴۵۱: مکارم الکرائم) فی ترجمة " مکارم الأخلاق " الطبرسیة، للمولی المفسر علی بن الحسن الزواری صاحب " آثار الأخیار " و "ترجمة الخواص " المذکورتان وهو أستاذ المولی فتح الله المفسر الکاشانی وتلمیذ المحقق الکرکی. کان عند صاحب " الریاض " وهو کأصله مرتب علی ۱۲ بابا. أوله: [حمد بی عد وشکر بی حد حضرت أحدیرا سزد که سید بشر وأئمهء اثنی عشر را برگزید بمکارم أخلاق ومحاسن اشفاق برای مرحمت عالمیان وهدایت آدمیان..] وآخره: [تمام شد ترجمهء کتاب مکارم الأخلاق بعنوان

خالق أنفس وآفاق وأين ترجمه موسوم است بمكارم الكرائم، اميد كه حق تعالى باين وسيله پاك سازد مترجم را از جميع جرايم] رأيت فى طهران نسخة كتابتها سنة ۱۳۱۹ وفى أوله ترجمة المؤلف بقلم بعض الفضلاء ونسخة أخرى توجد فى (الرضوية ۷۲۷ اخبار ۵۳۷۶) كتبها سلمان بن عبد الله الكاتب بقلم النسخ فى (ذى قعدة ۱۰۷۰) فى ۳۰۰ ورقا.

(۶۴۵۲: المكاسب) للسيد أبى طالب بن أبى تراب القائنى، المتوفى بكراچى ذاهبا إلى الحج سنة ۱۲۹۵، موجود عند تلميذه الحاج شيخ محمد باقر القائينى نزيل بيرجند.

(۱۵۰)

مفاتيح البحث: مكارم الأخلاق (۶)، مدينة طهران (۱)، على بن الحسن (۱)، الحج (۴)، الوفاة (۲)، الكرم، الكرامة (۱)

صفحه ۱۵۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۱

(۶۴۵۳: المكاسب) للسيد أبى القاسم جعفر بن السيد محمد مهدى الخوانسارى صاحب " رسالة فى أحوال أبى بصير " موجود عند ولده السيد أبى تراب بالنجف.

(۶۴۵۴: المكاسب) لأحمد بن محمد بن الحسين بن الحسن بن دول القمى، مصنف المائة كتاب، المتوفى سنة ۳۵۰.

(۶۴۵۵: المكاسب) لأبى محمد الوشاء جعفر بن بشير البجلى، صاحب المسجد ببجيلة الكوفة، ذكره النجاشى.

(۶۴۵۶: المكاسب) لأبى الحسن على بن مهزيار الأهوازى الدورقى، وكيل الرضا والجواد والهادى (ع) والمعتمد عندهم.

(۶۴۵۷: المكاسب) لأبى جعفر محمد بن أورمة القمى، ذكره النجاشى.

(۶۴۵۸: المكاسب) للمولى محمد بن محمد باقر الشهير بالفاضل الإيروانى، المتوفى بالنجف فى يوم الخميس (۳ع ۱ / ۱۳۰۶).

(۶۴۵۹: المكاسب) لأبى جعفر محمد بن الحسن بن فروخ الصفار القمى، المتوفى بقم سنة ۲۹۰.

(۶۴۶۰: المكاسب) لأبى جعفر محمد بن سنان الزاهرى المتوفى سنة ۲۲۰ ذكره النجاشى كسابقه.

(۶۴۶۱: المكاسب) للشيخ العلامة الأنصارى الشيخ مرتضى بن المولى محمد أمين الدزفولى النجفى، المتوفى سنة ۱۲۸۱، نسخة منه طبعت فى حال حياته واشرافه على تصحيحه بنفقة الحاج محمد باقر، وخرج من الطبع فى (ج ۱ / ۱۲۸۰) واشترى المطبوع الشيخ على كاشف الغطاء، فكان تحت يدى ولديه الشيخ أحمد والشيخ محمد حسين وكتبا على هوامشه تعليقات بخطهما وامضاء الأول أحمد والثانى محمد الحسين ودون الشيخ شمس الدين بن نجم الدين الرنجانى تلك الحواشى فى مجموعة وسمى تعليقات الشيخ أحمد" نيل المطالب لتحصيل المكاسب " وتعليقات الشيخ محمد حسين " النظر الثاقب فى كتاب المكاسب " وهو من أول المكاسب المحرمة إلى بيع المكيل والموزون.

(۱۵۱)

مفاتيح البحث: الإمام على بن محمد الهادى عليه السلام (۱)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (۱)، مدينة الكوفة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۲)، أبو بصير (۱)، أحمد بن محمد بن الحسين بن الحسن (۱)، محمد بن الحسن بن فروخ (۱)، على بن مهزيار (۱)، محمد بن أورمة (۱)، محمد بن سنان (۱)، جعفر بن بشير (۱)، محمد بن محمد (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۳)، البيع (۱)

صفحه ۱۵۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۲

(۶۴۶۲: المكاسب) لأبى محمد يونس بن عبد الرحمان اليقطينى الثقة المأمون فى الدين والدنيا من أصحاب الرضا وأبيه الكاظم (ع).

(۶۴۶۳: المکاسب المحرمة) للسید الحاج آقا روح الله بن السید مصطفی ابن السید أحمد الهندی الموسوی، ولد فی (۲۰ ج ۲ / ۱۳۲۰) وذلک بعد شهادة والده ۱۲ ذی القعدة علی ید بعض الأشرار، أخذ المقدمات عن أخیه الحاج سید مرتضی المدعو ب پسندیده، وفی ۱۳۳۵ هاجر من مولده خمین إلی أراک ومنها إلی قم فی ۱۳۴۰، فتلمذ هناک علی الشیخ عبد الکریم الحائری، والیزدی، والمیرسید علی الیثربی والمیرزا محمد علی الشاه آبادی، والحاج میرزا جواد الملکی التبریزی وغیرهم، فی الفقه والأصول والمعقول والعرفان والأخلاق حتی برع فی کل منها، وفی ۱۳۶۸ اشتغل بالتدریس وصار من اعلام المدرسین فی العلوم الاسلامیة وحین توفی الحجة البروجردی کان السید مد ظله من أعلی المراجع الدینی وبعد سنین دافع فیها بقلمه ولسانه عن النوامیس الإلهیة حتی اضطر إلی ترک بلده فسافر إلی ترکیا وساح بلادها کاسلامبول وبورسا، ومنها وصل إلی العراق وهبط النجف وهو الیوم نزیل بها، ترجمناه مختصرا فی " النقباء: ۷۸۹ " وذکرنا من آثاره " سر الصلاة " علی لسان العرفاء ومر له " شرح الأربعین حدیثا " فی ج ۱۳، و " کشف أسرار فی ج ۱۸، وله تصانیف اخر منها " المکاسب " هذه طبعت بطهران فی مجلدین وتحریر الوسیلة مطبوع فی النجف فی مجلدین، والرسائل یشتمل علی خمس رسائل فی (قاعدة لا ـ ضرر، التقیة، الاستصحاب، التعادل والترجیح، الاجتهاد والتقلید) طبعت فی مجلدین، وله أیضا تعلیقة علی " العروة الوثقی " طبع بقم مستقلا ومما لم یطبع بعد، الحاشیة علی الفصوص، مصباح الهدایة فی الخلافة والولایة، وله نظم جید وان لا یزری الشعر بمثله وطبع بعض أشعاره من دون التسمیة، منها ما أورد فی " آئینهء دانشوران " من مطلع غزله:

من درهوای دوست گذشتم زجان خویش * دل از وطن بریدم واز خانمان خویش

(۱۵۲)

مفاتیح البحث: الإمام موسی بن جعفر الکاظم علیهما السلام (۱)، کتاب تعلیقة علی العروة لآقا ضیاء العراقی (۱)، دولة العراق (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، الاجتهاد و التقلید (۱)، مدینة طهران (۱)، یونس بن عبد الرحمان (۱)، ترکیا (۱)، عبد الکریم (۱)، الجود (۱)، الشهادة (۱)، الضرر (۱)، الصّلاة (۱)، الحج (۲)، التقیة (۱)

صفحه ۱۵۵

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۵۳

(۶۴۶۴: المکاسب المحرمة) للشیخ مرتضی بن علی الچهره قانی، من محال تبریز کتبه من تقریر بحث أستاذه شیخنا الشریعة الأصفهانی، وفرغ منه سنة ۱۳۲۸، والنسخة عند السید محمد رضا التبریزی فی النجف.

(۶۴۶۵: المکاسب المحرمة) للشیخ مهدی بن الشیخ علی بن الشیخ الأکبر کاشف الغطاء، المتوفی سنة ۱۲۸۸، والنسخة موجود عند الشیخ هادی کاشف الغطاء إلی حرمة التکسب بالغش.

(۶۴۶۶: مکاشفات) للسید إبراهیم الپوده أی، المتخلص ب (سری).

(۶۴۶۷: المکاشفات) لعلاء الدولة السمنانی (۶۵۹ ۷۳۶) والمذکور فی (۹: ۷۳۳).

(۶۴۶۸: مکاشفات) للشاه نعمة الله ولی الکرمانی، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵) رسالة عرفانیة فارسیة بنظم ونثر، وعناوینه: مکاشفة، مکاشفة. طبع ضمن مجموعة رسائله بالطبع الافست (ص ۲۳۹ ۲۴۹). أوله: [یا حبیبی من أنت ومن هو لست أنا ولست فمن أنا.. حمد آن حامدیکه محمود است بخشش أو]. ونسخه الخطیة شایعة ضمن مجموعات من رسائله. منه طهران (دانشگاه ۶ / ۳۲۹۹) ضمن مجموعة من القرن الثامن أو التاسع، و (الملک ۴ / ۵۲۹۸) بخط شیخ السلام الکاتب غرة ذی الحجة ۸۶۰ وأخری (دانشگاه ۹ / ۲۹۲۰) بخط محمود الحسینی کتابته ۸۷۱ فی هرات.

(۶۴۶۹: مکاشفات رضوی) للمیر محمد رضا اللاهوری. فارسی فی شرح " المثنوی المعنوی " للبلخی. طبع فی نولکشور سنة ۱۸۷۷ م

فی ۳۲۶ ص. أوله:

[نه هر حمدی سزاوار آفرید گار جهان وجهانیان است، نه هر حامدی کاشف اسرار] ذکر خمسة نسخ خطیة منه فی " فهرست نسخه های خطی فارسی: ۱۴۱۵ و ۳۵۱۴."

(۶۴۷۰: مکاشفات الغوث) وکانه تخلص لبعض العرفاء (ولعله محیی الدین عبد القادر الگیلانی). أوله: [الحمد لله کاشف الغمة والصلاة علی نبیه محمد خیر البریة والمهدیین للأمة..]. نظیر السؤال والجواب مع الله تعالی، عناوینه:

(۱۵۳)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۲)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۵۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۴

(قال الغوث کذا) وعنوان الجواب: (قال)، والنسخة ناقصة الموجود أوائلها عند المیرزا هادی الخراسانی النجفی.

(۶۴۷۱: مکاشفات غیبیه) فارسی فی العرفان لأحمد السهرندی الفاروقی مؤلف " معارف لدنیه " المذکور فی (۲۱: ۱۲۳) فرغ منه ۱۰۵۱ ق، والنسخة فی (المدینة، عارف حکمة ۵۳ ف) کتبت بقلم النستعلیق فی ۱۲۴۳، وللمؤلف " مبدء ومعاد " و " إشارات اللطائف " وغیرها بالفارسیة فی التصوف والمعارف والغالب موجودة کما مر کل فی محله.

(۶۴۷۲: مکاشف الاسرار) فارسی، فی شرح " اللوایح " للجامی، المذکور فی (۱۸: ۳۷۱) لعبد المهتدی الحسینی الکرمانی، ألفه فی ۹۳۴. یوجد فی باکستان (لاهور، پرفسور شیرانی ۷۷۷ / ۳۸۱۰) کتابته ۱۱۰۳ کما فی فهرسها.

(مکالمات العالم والوافد) یسمی ب " مصباح الأنظار " کما مر ویقال تخفیفا العالم والوافد.

(۶۴۷۳: مکالمات المقیم والمسافر) فارسی فی بیان المشروطة، وقد طبع سنة ۱۳۲۷، ولعله عین ما مر بعنوان " مقیم ومسافر."

(۶۴۷۴: مکالمة السیاح الغیور) فارسی طبع بإیران.

(۶۴۷۵: مکالمهء طرماح ومعاویة) یشتمل علی مواضیع دینیة فی النصیحة ونسبت إلی طرماح وقیل إنه قالها لعمرو عاص ومعها کلمات من معاویة وترجم بالفارسیة علی صورة المناظرة، نسخة من الفارسی فی (الملک ۵ / ۵۵۴) کتبها نور الدین محمد الجیلانی ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۵۳ - ۱۰۷۹) فی ثلاث صحائف ولیس لها خطبة ونسخة أخری فی (طهران، الملیة ۶ / ۵۶) ولعل الکاتب محمد الحسینی البروجردی کتبت فی القرن الحادی عشر فی ۱۲ صفحة.

(۶۴۷۶: مکالمة الفکر) لفخر الدین عبد العزیز الکبیری السهروردی الجونپوری. رسالة فارسیة عرفانیة، توجد فی (لنین گراد، اکادمیة العلوم الشرقیة B ۲۲۲۱) ضمن مجموعة کتابتها ۱۲۱۰ (۱ الف - ۷۰ ب) کما فی فهرسها.

(۱۵۴)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، مدینة طهران (۱)، باکستان (۱)، محمد الجیلانی (۱)، محمد الحسینی (۱)، عبد العزیز (۱)

صفحه ۱۵۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۵

(۶۴۷۷: مکالمة الهندی مع الإیرانی) للسید حسن تقی زاده التبریزی فارسی مطبوع فی حبل المتین.

(۶۴۷۸: رسالة فی مکان المصلی) وشرائط، للسید المیرزا إبراهیم بن محمد باقر الرضوی الهمدانی القمی، أخ السید صدر الدین شارح

"الوافية " ذكرت في تصانيفه.

(۶۴۷۹: رسالة في مكان المصلى) رد على رسالة الميرزا إبراهيم، للمولى محمد عادل بن العلامى القمى، فرغ منها سنة ۱۱۸۵، ألفها ببلدة ساوه ويظهر منها تبحر مؤلفها في الفقه.

(۶۴۸۰: رسالة في المكان والزمان) أو " زمان ومكان. " للدكتور خليل الثقفى، اعلم الدولة بن الميرزا عبد الباقى اعتضاد السلطنة، ترجمة فارسية من المتن الافرنسى، تبحث فيها على مبادئ رياضية وعلمية، ألفها لشاهزاده عماد الدولة بديع الزمان ميرزا بن عماد الدولة، وفرغ منها حدود سنة ۱۳۰۹ ق. توجد بطهران (الملية ۱۰۲۹) ضمن مجموعة ثلاثة رسائل من المؤلف، الأول منها: رسالة" زراعت وصنعت " والثانية هذه والثالثة رسالة أخرى في هذا الموضوع. تأتي ذكرها أولها: [الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه محمد وآله الطيبين والطاهرين. أما بعد]. بخط الميرزا على محمد الشيرازى في ۱۳۰۹ ق.

(۶۴۸۱: رسالة في المكان والزمان) للدكتور خليل الثقفى المذكور توجد ضمن المجموعة المذكورة وهي ترجمة عن المتون الفرنسية من تأليف ژول سمن، فرغ منها حدود ۱۳۰۹ ق، وتبحث فيها عن الزمان والمكان والخلاء والفضاء على مبادئ علم النفس والرياضية. أولها: [رسالهء مختصرى در زمان ومكان كه از كتابهاى ژول سمن ترجمه شده، فرض مى كنيم جعبهء نزديك دست ودريكى از خانه هاى آن كتابى گذارده باشيم].

(۶۴۸۲: رسالة في المكان والزمان) فارسية عرفانية، للخواجه محمد پارسا ابن محمد البخارى الحافظى (۷۵۶ – ۸۲۲)، وهي انتخاب من كتابه " فصل الخطاب

(۱۵۵)

مفاتيح البحث: كتاب فصل الخطاب لسليمان أخ محمد بن عبد الوهاب (۱)، مدينة طهران (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۱۵۸

الذريعة – آقا بزرگ الطهرانى – ج ۲۲ – الصفحة ۱۵۶

لوصول الأحباب ۱۶: ۲۳۲ " توجد بالقاهرة (دار الكتب ۷۰۷ مجاميع طلعت) ضمن مجموعة غير مؤرخة (گ ۲۹۱ – ۲۹۶).

(رسالة في المكان والزمان)، فارسية، توجد رسالة في هذا الموضوع منسوبة إلى الشيخ محمود الشبسترى ناظم " گلشن راز " في طهران (أدبيات ۱ / ۲۶۷ حكمت) ضمن مجموعة كتابتها ۱۳۰۷. راجع " غاية الامكان في دراية المكان " لمحمود الاشنهى، يحتمل اتحادهما.

(۶۴۸۳: رسالة في المكان والزمان) فارسية لبعض العرفاء نقل عنها كذلك مؤلف " رسالة المعية " المذكورة آنفا. ومر في هذا الموضوع " غاية الامكان في دراية المكان " لتاج الدين محمود بن خدا داد الاشنهى الهمدانى، في (۱۶: ۹).

(۶۴۸۴: مكايد الرجال) فارسى. طبع بطهران.

(۶۴۸۵: مكتب عشق) للميرزا على أصغر خان التبريزى نزيل طهران طبع بطهران.

(۶۴۸۶: مكتب معتزلة) للسيد كاظم الامام، فارسى طبع سنة ۱۳۴۸ ش.

(۶۴۸۷: مكتبهاى أدبى) فارسى، لرضا سيد حسينى، طبع بطهران ۱۳۳۴ ش.

(۶۴۸۸: مكتبهاى سياسى) فارسى، للدكتور بهاء الدين پازرگاد. طبع بطهران ۱۳۴۴ ش.

(۶۴۸۹: المكتبة) مجلة كانت تصدر في العراق وفي العدد السبعين منه نشرت مقالا حول صاحب " الذريعة (" السنة العاشرة في آذار ۱۹۷۰ ص ۱۹).

(۶۴۹۰: المكتسب في صناعة الذهب) أوله: كما في كشف الظنون [الحمد لله الذى تعالى عن العلل والملولات..]. ولم يذكر اسم

مصنفه بل ذکر أنه شرحه الشیخ الامام ایدمر بن علی الجلدکی صاحب " نتایج الفکر " الذی ألفه سنة ۷۴۲، ثم ذکر جملة من کلام الشارح وأنه لما رأی " المکتسب " فوجده موضوعا علی الصواب شرحه وسما شرحه " نهایة الطلب " مصرحا بان مصنف

(۱۵۶)

مفاتیح البحث: دولة العراق (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، مدرسة المعتزلة (۱)، مدینة طهران (۶)

صفحه ۱۵۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۷

"المکتسب " اخفی اسمه ثم قال " کشف الظنون " ورأیت فی ظهر نسخة انه للعلامة أبی القاسم العراقی، وقال أیضا فی آخر " الدرر المختومة بالصور " انه لأبی القاسم العراقی صاحب " المکتسب " ولکن ذکر فی " رفع الستور " وهو فهرست مکتبة أبناء مولوی محمد بن غلام رسول فی بمبئی عند ذکره " المکتسب " انه تصنیف جابر ابن حیان الصوفی، الذی کان من تلامیذ الإمام الصادق (ع)، مصنف ۵۰۰ رسالة کما فی ابن خلکان، ومر أیضا " زراعة الذهب فی شرح المکتسب " وکذا " لوح الذهب."

(۶۴۹۱: کتاب مکة والمدینة) لأبی عبد الله محمد بن خالد بن عبد الرحمان البرقی لقی الکاظم والرضا وبقی إلی عصر الجواد (ع).

(۶۴۹۲: کتاب مکة والحرم) لأبی النظر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاش السلمی السمرقندی.

(۶۴۹۳: مکتوب آخوند زاده) وهو المیرزا فتح علی بن محمد تقی بن أحمد (۱۲۲۷ - ۱۲۹۵). وأرسل المکتوب من تفلیس إلی طهران وفیه اعتراضاته علی مدیر " روزنامهء ملت " المنتشرة فی طهران، تاریخه ۱۷ رمضان ۱۲۸۳، فی مواضیع شتی من اعتراضاته الفنیة والسیاسیة والأدبیة علی الجریدة المذکورة. أوله:

[قرتیکا به منشی روزنامهء ملت سنیهء إیران.. برادر مکرم من از تاریخ جمعه چهاردهم ربیع الأول ۱۲۸۳ در شهر تفلیس روزنامهء ملت إیران واصل شد]. یوجد بطهران (سپهسالار ۲۷۷۶) کتابته ۱۲۸۳ وأخری ب أراک عند إبراهیم دهگان أیضا کتابته ۱۲۸۳.

(۶۴۹۴: مکتوب آخوند زاده) المذکور. والمکتوب إلی وزارت العلوم حول رسالته " اصلاح خط اسلام " راجع " رسم الخط ۱۱: ۲۳۱ " والحاشیة فی ۷: ۱۷۹). وکتب الرسالة فی سنة (۱۲۷۴ - ۱۸۶۸ م) فی تفلیس فی جواب السعاوی أفندی الذی کتب مقالته باللغة الترکیة فی یومیة " المخبر " المنشورة فی لندن ۱۲۸۴، ولآخوند زاده عدة مقالات فی هذا الباب بالترکیة والفارسیة، وتوجد أصل

(۱۵۷)

مفاتیح البحث: الإمام محمد بن علی الجواد علیهما السلام (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، دولة ایران (۲)، مدینة مکة المکرمة (۲)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۳)، خالد بن عبد الرحمان (۱)، شهر ربیع الأول (۱)، محمد بن مسعود بن محمد (۱)، علی بن محمد (۱)، دولة العراق (۱)، الزرع (۱)، السب (۲)

صفحه ۱۶۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۵۸

الرسالة المذکورة مع مکتوبه فی (سپهسالار ۷۷۸) وکلتاهما بقلم نفسه کتبهما بقلم النستعلیق وعلیها تاریخ ۱۲۸۵. أوله: [وزارت علوم اعلیحضرت.. از مترجم السنهء شرقیه در خدمت حضرت افخم جانشین قافقاز میرزا فتح علی.. بنا بر قصورات الفباء اسلام بسیاقیکه دردیباچهء کتاب أول خود تصریح کردم..] والمجموع فی ۲۰ ورقا.

(۶۴۹۵: مکتوب آقا محمد بید آبادی) مر له فی (۱۲: ۲۸۳) مکتوبان بعنوان " رسالة فی السیر والسلوک " ارسل أحدیها وهو أیضا مکتوبان إلی بعض تلامیذه والنسخة فی (دانشگاه ۴ / ۳۷۸۳) کتبت بقلم النستعلیق حدود سنة ۱۲۳۸ ویوجد له مکتوب آخر فی

(طهران – أدبيات ١ / ٩٧ ج) كتبت في القرن الثالث عشر والمكتوب هذا ما أرسله البيد آبادي إلى الميرزا القمي كما ارسل في جواب السيد حسين القزويني رسالة. نسخة منه في (النجف مكتبة أمير المؤمنين ١١١٧) كتبها محمد رضا بن محمد قديم التبريزي في سنة ١٢٣٢ في أصفهان بقلم النستعليق. وللبيد آبادي " السير والسلوك " العربي.

(٦٤٩٦: مكتوب الميرزا إبراهيم الهمداني) إلى الشيخ البهائي غير ما هو مذكور في السلافة بل هذا جواب عن مكتوب البهائي إليه. أوله: [لوامع تجليات أنوار..]. والنسخة في مجموعة من كتب المولى محمد علي الخوانساري ولعله متحد مع مكتوب له إلى الشيخ الموجود مع جواب الشيخ له، في (طهران، مهدي بياني ١٠ مج) ضمن المجموعة المؤرخة ١٠٦٨ المكتوبة في سورت.

(٦٤٩٧): مكتوب أبي سعيد أبي الخير) المذكور في (٩: ٤١) إلى ابن سينا، المذكور في (٩: ٢٦) لاـ نعرف المترجم إلاـ أنه ترجمه باستدعاء من زبدة أصحابه. أوله: [روزى أين حقير با بعضى أصحاب كه أرباب فراست وكياست بودند نشسته..]. والنسخة في (المجلس ٦٦ / ٣٤٥٧) ضمن مجوعة من القرن الحادي عشر في عشرة صحائف ولم يعين في فهرس المكتبة المكتوب الذي هذا ترجمته.

(١٥٨)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، مدينة إصفهان (١)، مدينة طهران (٢)، الشيخ البهائي (١)، إبراهيم الهمداني (١)

صفحه ١٦١

الذريعة – آقا بزرگ الطهراني – ج ٢٢ – الصفحة ١٥٩

(٦٤٩٨: مكتوب الميرزا أبي القاسم الشفتي) وهو ابن المولى حسن والمدعو بميرزا القمي مؤلف " القوانين " إلى السلطان فتح على شاه في الوعظ والنصح والارشاد إلى الرشاد، ولذا قد يعبر عنه بارشاد نامهء ميرزاى قمى. أوله: [رآه گم كردهء بيابان خطايا وجرائم وكشتى شكست خوردهء طوفان درياى مآثم.. بعرض اعلى ميرساند]. وآخره [دامن عفو برآن كشيده كان لم يكن انگارند امر كم مطاع] استنسخه الميرزا محمد على القاضي عن نسخة عصر الميرزا القمي وأظنه مطبوع ضمن إحدى المجلات الأدبية بإيران، راجع " نشريهء پايدار."

(٦٤٩٩: مكتوب إسكندر بارسطو) وجواب الثاني، في المواعظ والنصايح ترجمه ابن المقفع المذكور في (٨: ٢٩ و ٢٦ و ٢٤ و ٣٠) بالعربية وترجمه أديب مختار الزوزني، كمال الملك أبو جعفر محمد بن أحمد من أهل المائة السادسة إلى الفارسية توجد نسخة من الفارسية في (الحميدية ٨٨: ١٤٤٧) ضمن المجموعة المؤرخة (٧٥١ – ٧٥٥) وصورتها الفتوغرافية في (دانشگاه رقم ١٩٥) ونسخة أخرى في تبريز عند الحاج حسين آقا النخجواني (١٠ مج) ضمن مجموعة ترسل كتبها عمر ابن محمد الكاتب في (ع ٢، ٦١٦) في آقسرا.

(٦٥٠٠: مكتوب إسكندر بارسطو) ترجمة أخرى من الرسالة سميت ب " سلوك السلطنة " ترجمها أمير اسلام بن أحمد بن محمد الغزالي لمغيث الدولة السلطان حسين من القرن الثامن، نسخة غير مؤرخة منه في (المتحف البريطاني or ٢٥٤) وصورتها الفتوغرافية في (دانشگاه، رقم ١٤٦٢). (٦٥٠١: مكتوب المولى محمد إسماعيل الازغدي) على زنة سرمد من قرى شاهاندز من خراسان، كان من مشاهير السالكين كتبه إلى بعض أصحابه في السلوك، رأيته ضمن مجموعة بخط أحد مريديه، وهو الحاج محمد زمان بن كلب على جلاير المشهدي، المتوفى سنة ١٢٨٦، كما أرخه في " المآثر والآثار: ٢٠٥ " والمجموعة في مكتبة الحاج حسين آقا ملك.

(١٥٩)

مفاتيح البحث: دولة ايران (١)، محمد الكاتب (١)، أحمد بن محمد (١)، محمد بن أحمد (١)، خراسان (١)، الحج (٣)، الوفاة (١)

صفحه ۱۶۲

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۶۰

(۶۵۰۲: مکتوب أسیری لاهیجی) المذکور فی (۹: ۷۶) یوجد مکتوبان منه إلی صدیق له ضمن کلیاته فی (سپهسالار ۲۴۶) المکتوبة فی القرن الحادی عشر ومعها له ": مثنوی أسرار الشهود "، " شرح رباعی از پنجهء پنج "، " شرح بیت: زدریای شهادت."

(۶۵۰۳: مکتوب أمیر رضی کیا بحضرت صاینی) نسخة منه فی (روان کشکو ۲۰۲۴) ضمن المجموعة المؤرخة ۸۸۸ ومعها" مناظرات خمس " لصاین الدین ترکه المذکور فی محله.

(۶۵۰۴: مکتوب ایلاقی) السید امام، إلی ژنده پیل، صاحب " مفتاح النجاة " المذکور فی (۲۱: ۳۵۳) وذلک فی معنی انهم یقولون علی أن عندک علم الکیمیاء فیجب علیک دلالتنا، والنسخة فی (المجلس ۱۰۷ / ۳۴۵۷) ضمن مجموعة من القرن الحادی عشر.

(۶۵۰۵: مکتوب بابا أفضل المرقی) المذکور فی (۹: ۱۱۶) إلی أحد أصدقائه، فلسفی طبع ضمن " مصنفات بابا.. ص ۱۸۱). أوله: [دل عزیز ونفس شریف مستعد وآراستهء نظر إلهی وأنوار نامتناهی..]. نسخها شایعة منها فی (المجلس ۱۷ / ۴۰۱۳) ضمن المجموعة المؤرخة ۷۹۰، وأخری أیضا فی (المجلس ۱۹ / ۴۹۴۲) کتبها فرید الدین محمد بن محمد بقلم النستعلیق الشکستة ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۵۶.

(مکتوب بابا أفضل) المذکور وعنوانه " در طلب بقای عقلانی " أو " کوشش برای رهیدن " کما مر بعنوان الأخیر فی (۱۸: ۱۸۴) أقدم نسخة اطلعت علیها فی (آیاصوفیا ۴ / ۴۸۱۱) ضمن المجموعة المؤرخة ۸۶۱ کتبت بقلم النستعلیق، وصورته فی (دانشگاه، رقم ۲۲۶۹) وأخری فی (دانشگاه ۳ / ۲۵۸۱) کتبها الشیخ علی بن محمود الکاتب فی سنة ۱۰۶۲.

(۶۵۰۶: مکتوب بابا أفضل) المذکور إلی تلمیذه الخواجة شمس الدین محمد دزواگوش، طبع فی " مصنفات بابا.. ۲: ۷۱۳. " أوله: [آثار آفرینی که از جانب

(۱۶۰)

مفاتیح البحث: محمد بن محمد (۱)

صفحه ۱۶۳

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۶۱

مجلس السموی صدر شمس الدین مجد الاسلامی لا زال اسمه، بداعی مخلص رسیده..] نسخة منه فی (دانشگاه ۳ / ۴۲۸) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۸۳، وأخری فی (الملک ۱۵ / ۴۱۹۱) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر.

(۶۵۰۶: مکتوب بابا أفضل) أیضا إلی تلمیذه المذکور، وفیها ذکر من " رساله جامعه " التی أرسلها إلیه وذکر من " زجر النفس " له، طبع ضمن " مصنفات بابا.. ۲: ۷۱۰. " أوله: [رب العزة تعالی حده وتقدست أسماؤه آگاه است از مکنون دل وضمیر درون خادم..] توجد نسختان منها فی (المجلس ۳ / ۵۶۱۷ و ۸ / ۴۸۰۵) الأولی بخط أسد الله التنکابنی کتبها فی ۱۲۸۵ فی ۱۲ صفحة والثانیة کتبت ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۸۲.

(۶۵۰۷: مکتوب بابا أفضل) أیضا إلی تلمیذه المذکور، طبع ضمن مصنفاته (۲: ۷۰۰ – ۷۰۶). أوله: [کلماتیکه از اقلام مبارک آن خلاصهء اخیار عصر ونو باوهء بوستان خرد ونوردیدهء..]. نسخة منها فی (دانشگاه ۱۴ / ۴۳۱) کتبها محمد علی فی ۱۳۰۲، ونسخة أخری غیر مؤرخة فی (الرضویة ۹ أخلاق) بقلم النسخ.

(۶۵۰۸: مکتوب بابا أفضل) إلی (صدر سعید تاج الدین محمد نوش آبادی) فی التعزیة والتسلیة، وفیها ذکر من فصول " زجر النفس "له. طبع ضمن مصنفاته (۲:

۷۰۶ - ۷۰۹). أوله: [مدد تأیید إلهی ازکار واندشیه‌ء مخدومی منفصل ومنقطع مباد..]. نخسة منه فی (لنین گراد، آکادمی علوم شوروی ۵ / ۶۱۲ C) ضمن المجموعة المؤرخة (۶۵۶ - ۶۶۳) ونسخة أخری فی (دانشگاه ۵ / ۳۹۰۳) کتبت بقلم النسخ الجید ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۷۷ فی صفحتین.

(۶۵۰۹: مکتوب بابا أفضل) فی جواب (صاحب سعید وزیر مجد الدین محمد ابن عبد الله) کتبها وهو فی المرحلة الستین من عمره، وطبع ضمن مصنفاته فی (۲:

۶۹۲ - ۶۹۹). أوله: [صباح ومساء مجلس عالی صاحبی صدر کبیر.. تاج الوزرائی.. مجد الدین.. الطاف أزلی وسعادت ابدی را انجمن گاه وار..] توجد نسختان منها فی (دانشگاه ۳ / ۲۵۸۱ و ۳ / ۳۹۰۳) الأولی بخط الشیخ علی بن

صفحه ۱۶۴

محمود الکاتب کتبها بقلم النستعلیق فی ۱۰۶۲ فی عشرة صحایف، والثانیة ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۷۷ فی ثمانیة صحائف ومر بعض مکاتیب بابا أفضل.

(۶۵۱۰: مکاتیب شیخ بهاء) المذکور فی (۹: ۱۴۳) بعنوان (بهاء الدین العاملی) منها ما کتبه إلی المیرزا إبراهیم الهمدانی ملمعا من الفارسیة والعربیة عرفانیة، وبعد الکلام لتأدیة مراسم المودة تکلم حول مطالب التجرید. أوله: [یا غایب عن عینی لا عن بالی القرب إلیک منتهی آمالی..]. ومنها مکتوبه فی التعزیة یوجد الأول من المکتوبین فی طهران (الحقوق ۹ / ۴۶ ج) کتبت (۲۳ ج / ۱۰۶۴) بأمر من إسماعیل قلی بیکا فی قریة بزرود فشم، وأما الثانی من المکتوبین توجد نسخة منه فی (دانشگاه ۹۱ / ۲۵۹۱) ضمن مجموعة کتبت فی (۱۰۹۸ - ۱۱۲۰).

(۶۵۱۱: مکتوب الشیخ البهائی) بهاء الدین محمد بن الحسین بن عبد الصمد، إلی السید المیرزا إبراهیم الهمدانی. أوله:

یا غائبا عن عینی لا عن بالی * والقرب إلیک منتهی آمالی والنسخة فی مجموعة عند المولی الخوانساری مع جواب المیرزا إبراهیم له، وفی الرضویة أیضا.

(۶۵۱۲: مکتوب بهگو) فارسی، لبهونیداس المنشی المتخلص ب (بهگو) توجد نسخة منه ضمن الجنگ المؤرخة (۱۸۹۳ م - ۱۲۱۱) فی (الرضویة ۲۳۳ أدبیات ۴۴۹۰) ومعها له ": بحر طویل " فی ۲۳ ص و " داستان دهقان زاده‌ء نادان " و " دوپروانه."

(مکتوب جامی) فی السیر والسلوک، یأتی باسمها " نوریه " فی حرف النون.

(۶۵۱۳: مکتوب المولی جلال الدوانی) فارسی فی جواب من کتب إلیه فی مجموعة من رسائل الدوانی فی مدرسة فاضلخان.

(۶۵۱۴: مکتوب دوانی) المذکور فی (۹: ۳۲۹) نسخة منه فی (دانشگاه ۲۴۶۴) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۶۳ ۱۰۷۳) وهو رسالة عرفانیة، کتبت بالفارسیة الخالصة من دون استعمال اللغات الأجنبیة.

مفاتیح البحث: کتاب أمالی الصدوق (۲)، مدینة طهران (۱)، الشیخ البهائی (۱)، محمد بن الحسین بن عبد الصمد (۱)، إبراهیم الهمدانی (۲)

صفحه ۱۶۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۶۳

(۶۵۱۵: مکتوب الشیخ حسین بن عبد الصمد) والد البهائی، إلی شیخه، الشیخ زین الدین الشهید، یقرب من ۷۰۰ بیت، أدبی فی شرح مسافرته إلی العراق وما عرض له فیها، وبعض أخلاق أهلها، بخط الشیخ علی کاشف الغطاء ضمن مجموعة دونها لنفسه.

(۶۵۱۶: مکتوب الشیخ حسین الماحوزی) إلی السید صدر الدین القمی شارح الوافیة، عبر عنه ب (السید الأستاذ) وأطری فی الثناء علیه وفی آخره ذکره بعنوان: [الاجل الأنبل الکریم المیرزا محمد إبراهیم أخی السید الصدر].

یقرب من خمسین بیتا فی مجموعة من فواید السید الصدر فی کتب المولی محمد علی الخوانساری مع مکتوب السید صدر الدین إلی زین الدین.

(۶۵۱۷: مکتوب خواجة باقی الله) المذکور فی (۹: ۱۲۱۹) ونسخة غیر مؤرخة منه فی (بنگال الآسویه ۸ / ۸۴۱ ۸ bO) ومر للخواجه" مثنوی " فی ۱۹: ۸۳) ولعله هو الدهلوی مؤلف " پرده بر انداخت وبردگی شناخت " الموجود نسخة غیر مؤرخة منه فی (القاهرة، دار الکتب ۴۰ مجامیع فارسی طلعت) التی کتبها الشاه ذات الله الفارسی فی عشرة صحائف أول " پرده: [".. أقرب طرق طریقة التوحید است..]. وهو مقالة عرفانیة فی طرق الصوفیة العشرة ونسبت فی بعض الفهارس إلی عین القضاة صاحب " المکاتیب " المذکور فی (۲۲: ۱۳۳).

(۶۵۱۸: مکتوب درویش پالاندوز) إلی ابنه حیدر محمد، فارسی عرفانی نسخة منه فی (المجلس ۱۰۸ / ۳۴۵۷) ضمن مجموعة من القرن الحادی عشر.

(مکتوب دهدار) یأتی بعنوان " مکتوب محمد الدهدار."

(مکتوب الرستمداری) إلی أفاضل ما وراء النهر، مر بعنوان الإمامة وابطال مذهب العامة فی (۲: ۳۳۷ عندما حاصر عبد الله أزبک، مشهد الرضا (ع) فی (۹۹۶ - ۹۹۷) کتب أحد فقهاء المشهد رسالة إلیه یشکو فیه من الحصار والضیق فأحال الأزبکی جوابه إلی علماء ورارود الذین کانوا فی جیشه، فکتبوا رسالة وأقاموا دلائلا جوزوا فیه مظالم الأزبکیة، فأجاب المکتوب المولی محمد بن فخر الدین (۱۶۳)

مفاتیح البحث: الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، دولة العراق (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، الشهادة (۳)، الکرم، الکرامة (۱)

صفحه ۱۶۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۶۴

علی المشکک الرستمداری المدرس. والرسالتان المکتوبتان للدفاع عن حریم الشیعة توجد مع مکتوبی المخالفین کما مر فی (۸: ۲۸۲) بعنوان " دونامه " وعد فی (ص ۱۰۰۰) من " فهرست نسخه های خطی فارسی " ۲۵ نسخة من المکتوبین أو أحدهما أو بانضمام رسالة الأزبکیة، أقدمها کتابة فی (الإلهیات ۲ / ۵۱۲ د) کتبت فی (۱۷ ع ۲ ۱۰۳۵) ونسخة أخری فی (طهران، أدبیات ۳ / ۱۸ د) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۳۶ کتبها النظام فی شیراز. أول المکتوب الأول: [پوشیده نسیت برهیچ مؤمن عالم تعرض بأموال ونفوس کسانی که..]. وأول الثانی من المکتوبین:

[نتاج أفکار ورشحات اقلام درر بار افاضل ما وراء النهر..]. المظنون ان ما ذکر فی (۵: ۱۷۵) بعنوان " جواب اعتراضات علماء ما وراء النهر علی الشیعة " للمولی محمد المشهدی المتوفی بها ۱۲۵۷، تخلیط بین هذا المکتوب وغیره.

(۶۵۱۹: مکتوب زین الـدین النسوی) فی جواب رکن الـدین صـفی بن علی الوندکلی، فی الفرق بین الموت والمنام، لذة البدن وألمه بعد الموت، حالة قالب البدن عند خروج الروح. أوله [.. سؤال مینماید که فرق چیست میان مرگ وخواب..]. یوجد فی (دانشگاه ۸ / ۴۴۸) نسخة کتبت فی (ذی الحجة ۱۰۸۳) مشتملة علی خمسة أسئلة وجوابها، وفی (الملک ۲۲ / ۴۱۹۱) نسخة من القرن الحادی عشر وأوراقه الأواخر جدیدة الکتابة وذکرت فی بعض الفهارس بعنوان " پرسش وپاسخ."

(۶۵۲۰: مکتوب ژنـده پیل) المـذکور فی (۹: ۴۱۳) وفی المجلس ۱۰۶ / ۳۴۵۷) مجموعـة من القرن الحادی عشـر، فیها عدة مکاتیب لژنده پیل، کتب اثنین منها إلی الشـیخ مظفر شمس البلخی، لمقتضی الأسئلة وما وقع له من المشکلات ومنها فی تفسیر سورة الفاتحة، وأخری فی جواب الخواجة الامام فصیح الدین فی عشرة صحائف.

(۶۵۲۱: مکتوب سـعد الدین الحموی) فارسـی عرفانی، نسخة منه فی (لالا إسماعیل ۴۸۷ ر) ضـمن مجموعة من القرن الثامن وعنوانها (مما کتب الشیخ سعد الدین الحموی للامام عز الدین المروزی) وصورتها الفتوغرافیة فی

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، مدینة طهران (۱)، سورة الفاتحة (۱)، الموت (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۶۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۶۵

(دانشگاه، رقم ۵۷۳) وللحموی أیضا " لطایف التوحیـد فی غرایب التفریـد " عرفانی نسـخة منه فی (عاطف أفندی ۴ / ۲۲۴۱) کتبت بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة ۸۲۸ ونسخة أخری فی (الجلس ۹ / ۲۴۶۸ غیر المفهرسة) بخط من القرن التاسع. أوله: [حمد له.. وبعـد، أین رسالة ایست موجز در أمور إلهیت نوشـته شده از برای عارفان..]. وله أیضا " کلمات " فارسـی عرفانی، نسـخة منه فی (استانبول، اینورسیتة ۴ / ۱۴۴ ف) ضمن المجموعة المؤرخة ۹۸۰، فی ۱۳ ورقا، وله أیضا " سجنجل الأرواح " و " محبوب الأولیاء " و " دیوان " و " المصباح فی التصوف " کما مر فی (۱۲: ۱۴۸ و ۸: ۱۸۷ و ۹: ۴۴۷ و ۲۱: ۹۹) ومر " فرائد السمطین " لولده فی (۱۶: ۱۳۶) والحموی هذا خلیفة نجم الدین الکبری وشهاب الدین عمر السهروردی وشیخ عزیز الدین النسفی.

(۶۵۲۲: مکتوب سـلطان ملکشاه) (۵۸۸ ۵۸۴) إلی مؤیـد الملک، فی تعزیـة نظام الملک. نسـخة منه فی (نافذ پاشا ۵ / ۳۲۸) وجاء فی آخره: [وقع الفراغ] (سلخ ع ۱، ۵۷۴) وذکر اسم الکاتب [علی بن محمد].

(۶۵۲۳: مکتوب سنائی) إلی بهرامشاه الغزنوی، أشرنا إلیها فی (۶:

۳۸۳) عنـد ذکر " الحدیقـة " له وتوجـد عـدة نسخ من " الحدیقة " منضـمة إلی المکتوب المذکور منها نسـختان مذهبتان فی طهران (المجلس، ۲۳۴۷) کتبها محمود بن الهاشم فی ۱۰۱۳ فی ۸۵۰۰ بیتا، (سپهسالار ۱۹۶) کتبها عبد الرشید الدیلمی بخط الجید فی ۱۰۱۷ بأمر من الخواجة بیک فی بلدة هرات فی ۴۱۹ ورقا، وتوجد نسخة ثالثة فی (طهران، المجلس ۱ / ۴۷۸۵) کتبت بقلم النستعلیق فی (۲۷ ج ۲ ۱۰۷۴) وفی آخرها مکتوب وضعت بعد " الحدیقة " کما فی بعض الفهارس، ولعله أیضا للسنائی.

(۶۵۲۴: مکتوب سید حسینی) إلی أحد من مردته فی السیر والسلوک.

أوله: [الحمد لله.. وصـیت آن است که در جمیع أحوال حق جل ذکره را مطلع أحوال وناظر أفعال داند..]. والنسـخة فی (دانشـگاه ۶ / ۸۷۱) کتبها محمد علی

مفاتیح البحث: کتاب فرائد السمطین (۱)، مدینة طهران (۲)، علی بن محمد (۱)

صفحه ۱۶۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٦٦

بقلم النستعليق في ١٣٠١.

(٦٥٢٥: مكتوب سيف باخرزى) المتوفى (٦٥٣ أو ٦٥٨) إلى الحموى المذكور، عرفانى. نسخة غير مؤرخة منها في (بغداد لى وهبى ١١ / ٢٠٢٣) وللباخرزى أيضا رسالة در عشق " نسخة منه في (دانشگاه ١ / ٢٤٤٩) كتبت في القرن السابع أو الثامن في ١٧ صفحة.

(٦٥٢٦: مكتوب شارل مسمر فرانسوى) إلى عالى پاشا الصدر الأعظم في المملكة العثمانية في سبب جمود الشرقيين، وتاريخ المكتوب (٢ مارس ١٨٦٩ م) وترجمها إلى الفارسية الميرزا ملكم خان، وسميت الترجمة ب " مبدء ترقى " نسخة منه في رشت عند شاد القزويني، ضمن كليات ملكم المؤرخة ١٢٩٤، ونسخة أخرى في (طهران، الملية ١٤٩ ف) ضمن كلياته المذهبة المؤرخة ١٣٠١ التي كتبها أبو تراب الطباطبائي مستخدم اعتضاد السلطنة في تبريز، ويأتي " مكتوب صدر أعظم عثماني بسلطان عثماني."

(٦٥٢٧: مكتوب شمس الدين) إلى المحقق الخواجة نصير الدين محمد بن محمد بن الحسن الطوسى، المتوفى سنة ٦٧٢، والنسخة في مكتبة راغب پاشا بإسلامبول ويحتمل اتحاده مع الآتي ذكره.

(٦٤٢٨: مكتوب شمس الدين كيشى) أرسلها من أصفهان إلى الخواجة نصير الدين الطوسى فأجيب بها، يوجدا معا في (شيراز) عند صدر الدين المحلاتي كتبت في أصفهان في سنة ١٠٦٥.

(٦٥٢٩: مكتوب محمد شريف كاشف) ويسمى ب " در مكنون " توجد نسخة منه في (طهران، أدبيات ١٧٩٣ حكمت) كتبت بقلم النستعليق في القرن الحادي عشر.

أقول: مر في (٧: ١٥١ و ٨: ١٠٨، ٩: ٨٩٨) ان للقاضي محمد شريف المتخلص بكاشف الشيرازي، المتوفى ١٠٦٠، كتاب يسمى ب " الدرة المكنونة " أو " دره مكنونه " ذكره في كتابه الآخر الموسوم ب " خزان وبهار."

(١٦٦)

مفاتيح البحث: مدينة إصفهان (٢)، مدينة طهران (٢)، محمد بن الحسن الطوسى (١)، مدينة بغداد (١)، الوفاة (٣)

صفحه ۱۶۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ١٦٧

(٦٥٣٠: مكتوب شيرازيان در پاسخ كرمانيان) فلسفى تكلموا فيه حول الايمان. أوله: [علماء اسلام وفضلاء أنام چه ميفرمايند دراين مناظره كه درويشى سؤال كرد كه إيمان موجود است يا معدوم..]. والنسخة في (سپهسالار ٧ / ٢٩١٩) غير المؤرخة الا انها كتبت عن نسخة خط الدواني، ويوجد محاكمة بين السؤال والجواب في (سپهسالار ٨ / ٢٩١٩) من غير تاريخ أورد فيها كلمات حسين شاه ومحيي الدين محمد في هذا الموضوع.

(٦٥٣١: مكتوب صائب) المذكور في (٩: ٥٦٩) نسخة منه بخطه ضمن كلياته المذهبة في (المجلس ١٠٠٧) ومعها " واجب الحفظ " و " آريش نگار " و " قندهار نامه " " قصيدة " " غزل " و " منتخب اشعار " كما يأتي والمجموع في ٢٦٩٠٠ بيتا في ٤٤٠ ورقا.

(٦٥٣٢: مكتوب صدر أعظم عثماني بسلطان عثماني) نسخة منه في " كليات ملكم " الموجودة في (طهران، الملية ١٤٩ ف) كما مر عند ذكر " مكتوب شارل مسمر الفرنسي في ٢٢: ١٦٦ " والمظنون ان المكتوب هذا أيضا من تراجم ملكم.

(٦٥٣٣: مكتوب سيد صدر الدين الدشتكي) وهو ابن منصور بن صدر الدين الحسيني الشيرازي إلى (حضرت مولوى أولوى نظامى أخوى) ويقال له " اعتقادات " لأنه كتبه في بيان معتقداته ومذهبه، في سبعة فصول في أواخر سنة ١٠٨٩ وصرح فيها بتشيعه، نسخة

منه فی (یزد، سر یزدی ۲ مج) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۲۹ ومعه " رساله‌ء عرفانی " لعلها من مؤلفاته أیضا.

(۶۵۳۴: مکتوب السید صدر الدین الرضوی) وهو محمد بن محمد باقر الرضوی القمی شارح " الوافیة، " إلی الشیخ زین الدین.

(۶۵۳۵: مکتوب صدر المتألهین) المذکور دیوانه فی (۹: ۶۰۰) بعنوان (صدرای شیرازی) نسخة منه فی (طهران، عند أصغر المهدوی ۱۰ / ۸۷۴) کتبها علی بن أحمد الرشتی فی (۱۲۶۷ – ۱۲۷۱) وهو مکتوب مبسوط عرفانی

(۱۶۷)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، علی بن أحمد (۱)، محمد بن محمد (۱)

صفحه ۱۷۰

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۶۸

کتبها الصدر أوان شیخوخته إلی أستاذه. [نواب، سید الحکما میر محمد باقر داماد] المذکور فی (۹: ۷۶) وطبع فی مجلة " راهنمای کتاب ۵: ۷۵۷ " بمقدمة من محمد تقی دانش پژوه. أوله: [.. قسم بمبدعی واجب الوجود که به اقتضای حکمت أزلی وارادت لم یزلی..].

(۶۵۳۶: مکتوب طغرای مشهدی) ویسمی ب " اشارتیه " کتبها فی الذم فی دکن وخاطب فیها یولچیخان. أوله: [خطاب بسرلشکر قطبشاه یولچیخان هزیمت دستگاه..].

وذکرها المشهدی فی " التماسنامه " له. وتوجد نسخة منه فی (طهران، المجلس ۲۸ / ۳۲۱۵) ضمن کلیاته المکتوبة فی القرن الثانی عشر فی صفحتین ونسخة أخری فی (طهران، دانشگاه ۲۵ / ۵۰۴۰) ضمن کلیاته المکتوبة فی القرن الثانی أو الثالث عشر، وذکرت فی فهرس المکتبة بعنوان " اشاریه " ویأتی " منشآت " لطغرا المشهدی.

(۶۵۳۷: مکتوب طغرا) المذکور، نظما ونثرا فی ذم یولچی خان المشار إلیه وقد ذمه أیضا فی " خمسه‌ء ضروریة " أوله: [مخاطب أین خطاب فضیحت انتساب یولچیخان پسر آقاجان موی تاب..]. نسخة منه ضمن کلیاته فی (المجلس) کما ذکرنا – فی صفحتین ولطغرا أیضا " التماسنامه " أو " رقعه‌ء التماسنامه " بالنظم والنثر ومما جاء فیه ان منشئها بعد أن کتب " اعلامیة " و " اشارتیه، " التمس من الأحباء ان یتصرفوا فی المکتوبین ویحذفوا منها کل شعر قافیتها (کلک وملک). أوله:

أین رقعه شد از زبان مردم موسوم ب " التماسنامه (۶۵۳۸: مکتوب عبد الباقی التبریزی) صاحب " منهاج الولایة ".. الآتی، إلی المیرزا إبراهیم الهمدانی، مکتوب فلسفی عرفانی ذکر فیه انه: [.. غرض از نوشتن أین کلمه نه افادتست وخود نمایی بلکه برای تجدید التفات خاطری آن خورشید پر نور است وخود را درسلک محبان آن درگاه جای دادن..]. راجع " مکتوب شیخ بهاء فی ۲۲: ۱۶۲. " أوله: [بحق بیت وبحق صاحب بیت وبحق دل شکسته وبحق آنکه دل دوستان را شکسته میدارد..]. نسخة منه فی (المجلس ۱۶ / ۵۲۸۳)

(۱۶۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، إبراهیم الهمدانی (۱)

صفحه ۱۷۱

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۶۹

کتبت ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۷۸ – ۱۰۸۲) وأخری فی شیراز، بیت السید نور الدین، ۲۱ مج ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۸۰.

(۶۵۳۹: مکتوب عبد الرزاق الکاشانی) إلی علاء الدولة صاحب " المکاتیب " الآتیة ذکرها، منظوم ومنثور عرفانی، تکلم فیها حول"

العروة الوثقى " لعلاء الدولة.

أوله: [امداد تأييد وتوفيق أنوار توحيد وتحقيق از حضرت احديت بعد از تقديم مراسم دعا واخلاص مخفى نماند..]. نسخة منه فى " الملك ۱۳ / ۴۱۹۰) كتبها محمد بن غياث الدين النخشبى فى (ع ۲ - ۸۷۶) ومعها جواب علاء الدولة لكتابه، وفى (دانشگاه ۵ / ۷۰۴۱) نسخة من مكتوبه إلى علاء الدولة، لعلها بخط من القرن العاشر مع جوابه المطبوعة فى " نفحات الانس " للجامى.

(۶۵۴۰: مكتوب عرفى الشيرازى) المذكور فى (۹: ۷۱۲) توجد ضمن نسخة من كلياته المذهبة المكتوبة بقلم النستعليق الهندى فى ۱۰۵۰ فى المجلس ۲۵۹۵) ومعها " رساله‌ء نفيسه " " ساقينامه " " مجمع الأبكار " " خسرو وشيرين، " مخرومة من أولها - مبتورة، وساير اشعاره من القصيدة والقطعة والغزل والرباعى، والمجموع فى ۳۴۶ ص.

(مكتوب غزالى) يأتى بعنوان " مكتوب محمد دهدار."

(۶۵۴۱: مكتوب فاضلخان الكروسى) اسمه محمد خان المدعو بفاضلخان مؤلف " انجمن خاقان ۲: ۳۵۶ " إلى السيد محمد سعيد بن السيد مهدى بن إبراهيم الرضوى القمى الهمدانى الذى كان تلميذ الميرزا محمد الاخبارى وصهره على بنته ورزق منها ولديه السيد محمد والسيد على. أوله: [سلام على تلك المعاهدانها شريعة ورد أو مهب شمال..]. نسخة عند السيد جلال المحدث الأرومى، تاريخ كتابتها (۱۹ ج ۱ - ۱۲۷۸) فيه تهنئة زواج السيد بابنة بعض الرعايا بعد مسافرة بنت الميرزا محمد إلى زيارة العتبات.

(۶۵۴۲: مكتوب الامام الفخر الرازى) ويسمى ب " رساله‌ء روحيه " أو " رسالة در حقيقت مرگ وأحوال روح، " ألفه جوابا عما كتبه لسلطان عصره فى تعزيته

(۱۶۹)

مفاتيح البحث: محمد بن غياث (۱)، الزوج، الزواج (۱)، الزيارة (۱)

صفحه ۱۷۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۰

بموت ولده، مرتب على عشرة فصول: ۱ - فى مثال الروح الانسانى، ۲ - فى قناء الجثة، ۳ - حقيقت روح الانسانى، ۴ - حقيقة الموت وأحواله، ۵ - حقيقة ألم الفراق، ۶ - نصيحة وتنبيه، ۷ - مراتب الروح الانسانى، ۸ - حكم الموت، ۹ حقيقة الزيارة وتجلى الأرواح. ۱۰ - أحوال نفسه وختم الكتاب، طبع من ص ۸۸ إلى ۹۷ ضمن " چهارده رسالة " ضمن نشرات (دانشگاه طهران). أوله: [حمد وسپاس فروان بعدد ستاره‌ء آسمان وبرگ درختان وريگ بيابان مر آن..]. وعد فى (ص ۷۹۶) من " فهرست نسخه هاى خطى فارسى "نسخ منها أقدمها كتابة فى (طهران الدكتور مفتاح ۴ / ۲۳۱) ضمن المجموعة المؤرخة ۹۳۱، وأخرى فى (دانشگاه ۱ / ۴۷۳۲) كتبت فى سنة (۹۶۲ - ۹۶۳) باسم ملك يدعى ب (بهاء الدولة) متكونة من فصول ۱ و ۲ و ۳ و ۵ و ۷ و ۸ و ۹) فقط. وذكرت فى فهرس المكتبة بعنوان " رسالة در نفس " من دون التعرض بذكر المؤلف ونسبت فى بعض النسخ غلطا إلى بابا أفضل.

(۶۵۴۳: مكتوب فرخ خان أمين الدولة بسلطان ناصر الدين شاه) نسخة منه ضمن " كليات ملكم " الموجودة فى (طهران، الملية ۱۴۹ ف) كما مر عند ذكر " مكتوب شارل مسمر الفرانسى " فى ۲۲: ۱۶۶).

(۶۵۴۴: مكتوب المولى الفيض) الكاشانى فى جواب أحد أصدقائه، مولانا محمد قاسم الخراسانى، كتبه فى رجب سنة ۱۰۸۷ وهو فارسى، يوجد بطهران عند أصغر المهدوى (۱۶ / ۳۶۴) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۲۷۰، ومر فى (۵: ۱۹۳) بعنوان " جواب مسألة الوجود."

(۶۵۴۵: مكتوب الفيض الكاشانى) فى جواب القاضى سعيد القمى، نسخة منه فى (دانشگاه ۲۲ / ۴۶۰۲) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۳۸ ۱۱۲۹) فى ثمانية صفحات ومعها عدة مكاتيب إلى رجال اخر ويأتى " مكتوب قاضى سعيد."

(۶۵۴۶: مکتوب قاسمی گنابادی) إلی محمد أکبر پادشاه (۹۶۳ ۱۰۱۴).

(۱۷۰)

مفاتيح البحث: ناصر الدين شاه القاجاري (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدينة طهران (۴)، الموت (۲)

صفحه ۱۷۳

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۷۱

(۶۵۴۷: مکتوب قاضی سعید القمی) المذکور فی (۱: ۴۱۷) إلی الفیض الکاشی المذکور آنفا، وجواب الفیض له، عرفانی فی خمسة صحائف، توجدا معا فی (دانشگاه ۲۸ / ۴۶۰۲) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۲۹ ۱۱۳۸). وتوجد جواب عرفانی آخر، لعله للفیض أیضا، فی طهران عند أصغر المهدوی (۹ / ۳۶۴) کتبه علی بن أحمد الرشتی حدود سنة ۱۲۷۰.

(۶۵۴۸: مکتوب القطب الذهبی) المذکور فی (۹: ۸۸۴) فارسی عرفانی نسخة منه فی (دانشگاه ۷ / ۴۳۸۷) ضمن مجموعة محمد نصیر المؤرخة ۱۱۴۷، کتبها إلی محمد نصیر المذکور، وله مکتوب وعظ بها الحاج محمد حسین نصر، نسخة منه فی (الرضویة ۱۰۰۱، أدبیات ۹۳۱) کتبت فی القرن الثالث عشر. أوله: [رقیمهء گرامی ومودت نامهء سامی که مکتوب قلم محبت شیم..]. والنسخة فی ۱۷ ورقا ونسخة غیر مؤرخة من مکتوبه یوجد فی (همدان، مدرسة غرب ۲ / ۶۶۲) ومعها " صحایف الوداد " لادهم.

(۶۵۴۹: مکتوب قطب محیی) المشار إلی مجموع مکاتیبه فی (۲۲: ۱۳۶) إلی المیر عماد الدین، ومکتوبان له أیضا إلی الشیخ محمد کلها فی (الملک ۶ / ۶۲۵) کتبها محمد کاظم الأصفهانی فی ۱۰۶۰ فی حیدر آباد، معها مکتوب آخر، والکل فی سبعة صحائف، ویوجد فی (المجلس ۴۹ / ۳۴۵۷) مکتوب له فی ثلاث صحائف ضمن مجموعة من القرن الحادی عشر. أوله: [من عبد الله قطب بن محیی.. إلی ولی فی الله وحبیبی وخلیلی الأمیر شمس الملة والدین أبو سعید، أما بعد، أین عمر بهرچه هست بسر خواهد آمد..].

(۶۵۵۰: مکتوب قونوی) صاحب " المفاوضات " المذکور فی ۲۱: ۳۱۲) فارسی کتبه إلی نصیر الدین الطوسی، صاحب " مکتوب " المذکور بعدا، والمکتوب هذا حول " الرسالة المفصحة عن منتهی الأفکار وسبب اختلاف الأمم " للقونوی نسخة منه فی (أسعد أفندی ۱ / ۳۷۱۷) ضمن المجموعة المؤرخة ۹۵۵ کتبت فی القسطنطنیة.

(۱۷۱)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۱)، علي بن أحمد (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۷۴

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۷۲

(۶۵۵۱: مکتوب محمد غزالی) ویقال له ": نامه " " فرزند نامه " " نصیحت نامه " " خلاصة التصانیف " کتبه لتلمیذه فی المواعظ العرفانیة وعناوینه:

(أی فرزند..). وترجم إلی العربیة، وسمی الترجمة ب " أیها الولد، " طبع المتن الفارسی مرة فی ص ۹۱ إلی ۱۱۲ من " فضایل الأنام "باهتمام عباس الاقبال بعنوان: مکتوب الغزالی إلی أحد تلامذته من دون علمه بان المکتوب هذا عین " فرزند نامه " له، وطبع مرة أخری ضمن مجلة " آموزش وپرورش " فی سنة ۱۳۳۶ ش.

أوله: [حمد له. أما بعد، یکی از شاگردان ومستفیدان.. الغزالی.. بعداز آنکه مدتی مدید وعهدی بعید.. بدان أی فرزند عزیز وأی دوست مخلص.. که منشور نصیحتها از حضرت محمد..]. نسخها شایعة أقدمها کتابة فی (المحمدیة ۱۱۲ / ۱۴۴۷) ضمن المجموعة المؤرخة (۷۵۱ – ۷۵۵).

(٦٥٥٢: مكتوب المحقق بأسرار الله محمد الدهدار) إلى بعض من سأله عن الذكر التصورى.

(٦٥٥٣: مكتوب محمد الدهدار) إلى الخواجة نظام الدين فخر الملك كلاهما فى مجموعة فى خزانة الحاج على محمد فى النجف، وفيه تقسيم العوالم إلى خمسة: عالم الشهادة الجسمانى، وعالم الغيب الروحانى والمتوسط بينهما، عالم الانسان الكامل وبين الشهادة والمتوسط عالم المثال، كما أن بين المتوسط والغيب، عالم الروح فعالم المثال فى يسار المتوسط وعالم الروح فى يمينه هكذا: الشهادة، المثال، المتوسط، الروح، الغيب.

(٦٥٥٤: مكتوب محمد گيسو دراز) مع مكتوب سميه الدهدار فى تلك المجموعة.

(٦٥٥٥: مكتوب سيد محمد نوربخش) فى جواب كاركيا الأمير كيا، فى نسبية الحدوث والقدم واعتباريتهما. أوله: [در جواب سؤال أمير كيا.. نسيمى كه از حضرت لاهوت برميا دين جبروت وبساتين.]. نسخة منه في (دانشگاه ٨ / ٣۶۵۴) كتبه على عسكر بن مؤمن التولمى فى سنة (١٢٢٢ - ١٢٢۴) لآقا محمد على

(١٧٢)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، الشهادة (٣)، الحج (١)

صفحه ١٧٥

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ١٧٣

ابن الحاج حسين الرشتى مع مكاتيب الآتية، ونسخة أخرى فى (النجف مكتبة أمير المؤمنين ١٥١٥ مج) كتبت فى القرن الثالث عشر وكان فى تملك صدر السلطنة مع مكتوب المؤلف إلى حسن كرد الآتى، وله تفسير آية فمن كان يرجو لقاء ".. و " منظومه در تفسير "وغيرها.

(٦٥٥۶: مكتوب سيد محمد نوربخش) أو " وجود مطلق " كتبها فى جواب مولانا حسن كرد. أوله: [جناب مولوى شيخ الاسلام تاج معارف العلماء..

بسلام ودعا مخصوص است، بعده، اعلام ميرود كه در مسألهء وجود مطلق التماس رسالة فرموده بودند..]. والنسخة فى (الملك ۴١٩٠) معها عدة مقالات أخر لنور بخش المذكور، وأخرى فى (دانشگاه ١٢ / ٣۶۵۴) وأخرى فى (النجف مكتبة الأمير) عليها تملك الصدر الأعظم النورى فى سنة ١٢۴۴ ذكرنا علامات المجموعات ذيل المكتوبين السابقين.

(٦٥٥٧: مكتوب سيد محمد نوربخش) أو " رسالة در نفس ناطقة " مقالة عرفانية كتبها فى جواب من سأله، وجاء فيها: [.. چنانكه بيچاره عزيز نسفى وحكيم جالينوس كه در طب ماهر ودر حكمت وهيئت قاصر بوده اند تصور كرده اند كه..]. أوله: [آفتاب عنايت ازفلك ولايت وبرج هدايت براراضى.. وبعد اعلام ميرود كه حكماى طبيعى..]. نسخة منه فى (الملك ١٠ / ۴١٩٠) ضمن المجموعة المؤرخة (٢۴ - ٨٧۶) كتبها محمد بن غياث الدين النوربخشى، ونسخة أخرى فى (دانشكاه ١٣ / ٣۶۵۴) مع المكتوب السابق ومشخصاته عينا مثله.

(٦٥٥٨: مكتوب سيد محمد نوربخش) إلى (پادشاه أعظم ميرزا شاهرخ) عرفانى. أوله: [حضرت الله تعالى سعادت محبت آل عبا را نصيب بزرگترين پادشاه زمان گرداند..]. نسخة منه ضمن مجموعة فى (الملك ۴٧٧٩) كتبت بقلم النستعليق حدود سنة ١٢۶٣، وبعدها ما كتبه السيد نصيحة لمردته. أوله: [در نصيحت مريدان نوشته است شكر وسپاس حضرت لاهوت راكه بمقتضاى حكمت انسان را..].

(١٧٣)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (٢)، محمد بن غياث (١)، الحج (١)

صفحه ۱۷۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۴

(۶۵۵۹: مكتوب سيد محمد نوربخش) إلى أحد الوزراء في الكشف والرياضة. أوله: [جناب وزارت پناه.. سلام مخصوص است..]. والنسخة في (دانشگاه ۹ / ۳۶۵۴) ضمن المجموعة المذكورة وبنفس تلك الخصوصيات.

(۶۵۶۰: مكتوب سيد محمد نوربخش) إلى (علاء الدولة والدين)، والظاهر أنه غير علاء الدولة السمناني صاحب " المكاتيب " المذكر في (۲۲: ۱۳۲) عرفاني. أوله: [ظل ظليل هماى همايون همت عاليهء امام العالمين چتر دولت افتخار الخواقين.. بعده اعلام ميرود كه خوض مستوفي در معرفت حقيقي أكمل أوليا..]. نسخة منه في (دانشگاه ۱۴ / ۳۶۵۴) مع مكتوبه في جواب كار كيا وبنفس تلك الخصوصيات.

(۶۵۶۱: مكتوب سيد محمد نوربخش) وعنوانه: (جواب وزير من منشآت حضرت..). أوله: [جناب وزارت پناه اعتضاد أهل الله، رزقه الله كمال المعرفة.. بعده اعلام ميرود كه مكاشفات محقق ازكمل أنبياء وأولياء (ع) كه از قبور خبر ميدهند جهت حجت است برخصم..]. نسخة المكتوبين في الملك. ۱ / ۴۱۹۰) مع تلك الخصوصيات المذكورة في ذيل مكتوبه المعنون ب " رسالة در نفس ناطقة " والمحتمل اتحاد الأخير من المكتوبين مع ما كتبها إلى أحد الوزراء كما مر.

(۶۵۶۲: مكتوب ملا مير قاري) إلى رجل يسمى عبد الله. توجد نسخة منها في (يزد، الجامع الكبير ۶۳۱۵) مع " أنيس العاقلين " له و" مطالب العشاق " المذكور في (۲۱: ۱۳۹) وقد ألف " المطالب " باسم فرهاد خان السپهسالار في عصر الشاه عباس الماضي (۹۹۶ - ۱۰۳۸) في أواسط (ج ۲ - ۱۰۰۲) في وصف الصورة ونار المحبة وتفسير صورة العشق والمودة مع مواعظ وتعريف من فصل الربيع وعدم اعتبار الدنيا والعمر والخلق.

(۶۵۶۳: مكتوب مرتضى قليخان) وهو ابن ميرزا علي محمد خان نظام الدولة ابن عبد الله خان أمين الدولة بن محمد حسين خان الصدر والمتوفى بطهران ۱۳۰۶

(۱۷۴)

مفاتيح البحث: كتاب الجامع الكبير للطبراني (۱)، مدينة طهران (۱)، القبر (۱)

صفحه ۱۷۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۵

في جواب مكتب آخوند زاده السابق ذكره، والرد على اعتراضاته واحد بعد واحد يقرب من ۵۰۰ بيت في مكتبة (سپهسالار) كما في فهرسها ج ۲ ص ۹۸.

(۶۵۶۴: مكتوب معين چشتي) المذكور في (۹: ۱۰۷۶) فارسي عرفاني، توجد نسختان منه في (باكستان، انجمن ترقي أردو ۲ ق ۲۷ و ۱۹) الأول غير مؤرخة في ۲۵ ص، والثاني بخط الشاه متوالي عاجز، وتاريخها ۱۱۰۴ في ۳۱ صفحة ومعها " رسالهء عرفاني " أو" گفتار خواجة ".. بالفارسية في ۳۲۰ ص بنفس تلك الخصوصيات، ونسخة من " الرسالة " المذكورة في (المتحف البريطاني or ۶۶۹۳) كتبت في القرن الحادي عشر وذكرت في فهرس المتحف بعنوان " رسالة در تصوف " وللچشتي رسالة عرفانية أخرى ذكرت في بعض الفهارس بعنوان " آداب دم زدن " وهو في بابين. أوله: [رسالة من تصنيفات خواجة.. ميان رگها كه در وجود آدمي است..]. نسخة مذهبة منه في (دانشگاه ۵ / ۴۶۷۲) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۲۸، ويأتي " ملفوظات معين چشتي " كما يأتي له أيضا " وصول المعراج " في حرف الواو ويحتمل اتحاد الأخير مع " معارج النبوة " له المذكورة في (۹: ۱۰۷۷) كما يحتمل اتحاد

أحدهما أو کلیهما مع " معارج النبوة " لمعین الدین محمد مسکین الفراهی المذکور فی (۲۱: ۱۸۴).

(۶۵۶۵: مکتوب معین الدین کرمانی) إلی السلطان مراد الثالث، والنسخة بقلم النسخ مع کتاب المؤلف " معارف مراد شاهی " کما مر فی (۲۱: ۱۹۴).

(۶۵۶۶: مکتوب منظوم) لخاکی الذی کان حیا فی (۱۲۵۴ ۱۲۶۰) کتبها فی جواب السید محمد الدربندی، وتوجد نسخة منها ضمن دیوانه الموجودة فی (دانشگاه ۳۵۱۳) ودیوانه هذا بخطه کتبها بقلم النستعلیق فی آخر (ج ۱ ۱۲۵۴) باستدعاء جعفر بیکابن خاص بیک، مشتمل علی اشعاره فی المراثی من الترجیع والرباعی والحدیث المنظوم والمخمس فی خلافة علی (ع) والقصیدة وتخمیس " دوازده بند محتشم " أوله:

(۱۷۵)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، باکستان (۱)

صفحه ۱۷۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۶

باز أین چه فتنهء بود که از سر گرفت جنگ * شد آشنا بشیشهء دلها دوباره سنگ أقول: ذکر فی التراکر شاعران من أهل القرن الثالث عشر بتخلص ب (خاکی):

۱ الآقا محمد مهدی الزرگر الشیرازی، ۲ المولی محمد إبراهیم القاری الشیرازی.

(۶۵۶۷: مکتوب منظوم) للسنائی الغزنوی المذکور فی (۹: ۴۷۱) نظمه وأرسله إلی بغداد، مع منتخب من " الحدیقة " یستفتئ فیه برهان الدین أبا الحسن علی الغزنوی علی ما ذکرنا فی (۶: ۳۸۳) ومر أیضا مکتوبه إلی بهرامشاه فی (۲۲: ۱۶۵) کما یأتی " منتخب حدیقة الحقیقة."

(۶۵۶۸: مکتوب منظوم) لنصرت علیشاه الأردبیلی النعمة اللهی، المذکور فی (۹: ۱۱۹۱). توجد نسخة منه ضمن کلیاته الموجودة فی (دانشگاه ۱ / ۵۰۵۶) ونسخة الکلیات هذه کتبها غلام حسین العباد اللهی بقلم النستعلیق فی ۱۳۴۲ ویحتوی غزلیات الناظم "، واقعهء خواب " علی زنة المثنوی "، مکتوب منظوم " هذا " جواب جغد العرفاء " علی زنة المثنوی " رسالهء اعتقادیه " منثورة وغیرها.

(۶۵۶۹: مکتوب میبدی) مؤلف " جام گیتی نما " وغیرها والمذکور فی (۹: ۱۱۱۰)، أرسلها إلی المیر عبد الوهاب وقال فیه: أن القوم کفرونی مستدلا برأیی فی الله بأنه سبحانه لهیولی مع انی ما قلت بترکیب الجسم من الهیولی والصورة واعتقد بساطته تبعا للاشراقیین والمحقق الطوسی. أوله: [گر من ازسرزنش مدعیان اندیشم.. شنیدم که عزیزی درمقام تکفیر من است واز من نقل کرده..] نسخة منه فی (دانشگاه ۴۵ / ۱۰۳۵) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۹۷ کتبت بقلم النستعلیق.

(مکتوب الشیخ میثم البحرانی) إلی الخواجة الطوسی، مر بعنوان المراسلة.

(۶۵۷۰: مکتوب میرداماد) من قبل الشاه عباس إلی المولی سعد الدین معلم قیصر الروم. أوله:

نامه آراسته چون جان بود * حمد خدا زینت عنوان بود

(۱۷۶)

مفاتیح البحث: مدینة بغداد (۱)

صفحه ۱۷۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۷

والنسخة بخط المولی علی بن محمد أمین القاری الساروی فی سنة ۱۱۰۰ فی مجموعة عند السید هادی بن السید حسین الإشکوری فی النجف، ومر مکاتیب میرداماد فی (۲۲:
۱۴۳).

(۶۵۷۱: مکتوب الخواجة نصیر الدین الطوسی) محمد بن محمد بن الحسن المتوفی سنة ۶۷۲، إلی أثیر الدین الأبهری، موجود فی مکتبة راغب پاشا بإسلامبول.

(۶۵۷۲: مکتوب الخواجة نصیر الدین الطوسی) المذکور إلی أثیر الدین الأبهری المذکور فی (۹: ۳۴) فارسی سأله فیها عن مسائل ثلاث: ۱ – فی الإلهی کیف یصدر الکثیر من الواحد؟ ۲ – فی الطبیعی، أی ارتباط یوجد بین الحرکة والزمان؟
۳ – فی الریاضی، أی خواص فی مرکز الدائرة التی یکون حاملا لمرکز دائرة أخری؟
وکیف یکون حرکة الأجرام السماویة؟ فاجابه الأبهری بها. أوله: [هر چند زروزگار بیدادیها است.. جناب همایون وذات میمون.. أثیر الملة والدین..] یوجد نسخة منه فی (المجلس ۱۹ / ۲۹۳۸) کتبت فی القرن الحادی عشر وعلیها تاریخ ۱۰۹۵ وذکرها فی " فهرست المجلس (" ج ۱۰: ۳۵۶) بعنوان " نامه ".. ونسخة أخری فی (دانشگاه ۹ / ۱۰۳۵) کتبت بخط النستعلیق ولیس لها تاریخ.

(۶۵۷۳: مکتوب نظام اولیا) المذکور فی (۹: ۱۲۰۳) یوجد نسختان منه فی (باکستان، انجمن ترقی أردو) الأول غیر مؤرخة بعلامة (۲ ق ۱۲) والثانی کتبت فی ۱۲۳۰ فی ۱۵ صفحة وبعلامة (۱ ق ف ۱۱۲) ومر لنظام أولیا " فوائد الفؤاد " فی (۱۶: ۳۵۴). نسخة مشوشة مخرومة من أولها وآخرها، یوجد فی (دانشگاه ۴۸۹۵) کتبت بقلم النستعلیق الهندی فی القرن الحادی عشر أو الثانی عشر، وفیها تواریخ من (۱۲ ذی الحجة ۷۱۲ إلی ۲۹ ذی الحجة ۷۱۴) وفی خلاله أیضا تری تاریخ ۷۱۵، إلی ۷۱۹ والنسخة فی ۱۳۰ ورقا کل صفحة منها فی ۱۷ سطرا، ونسخة أخری غیر مؤرخة منه فی (بنگال ۲۳۹) واملائاته من تاریخ ۷۰۷ إلی ۷۲۰ ویحتمل ان المملی قد استفاد فی املائاته هذا من املاءات أستاذه التی
(۱۷۷)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۲)، مدینة النجف الأشرف (۱)، محمد بن محمد بن الحسن (۱)، باکستان (۱)، علی بن محمد (۱)

صفحه ۱۸۰

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۷۸

فرغ من جمعها هو بعد وفاته فی (۶۶۴ أو ۶۶۵) فی " راحة القلوب " وعناوین القطعات بعد التاریخ: (دولت پایبوس بدست آمد)، (بدولت پایبوس رسیده شد)، (بسعادت پایبوس رسیده شد) وأمثالها، وأما " راحت القلوب " فارسی عرفانی نسخة منه فی (بادلیان ۲ / ۲۶۷۱) کتبها مبارک بن الشیخ برهان (۱۹ شوال ۱۱۱۵) وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۱۱۳۳) ونسختان منه فی (الآصفیة ۱۶۵۲ و ۱۵۷۷ تصوف) کتبت فی (۱۲۰۰ و ۱۲۸۳) ولنظام أولیا أیضا " رساله عرفانی " أو " رسالة در تصوف " نسخة منه فی (المتحف البریطانی or ۶۶۹۳) بخط من القرن الحادی عشر ومعها عدة رسائل أخری ونسخة أخری منه غیر مؤرخة فی (باکستان، انجمن ترقی أردو ۱ ق ف ۸۸) فی ۱۷ صفحة ومعها " ملفوظات نظام الدین أولیا وشیخ کلیم الله جهان آبادی " کما یأتی فی هذا الجزء.

(۶۵۷۴: مکتوب السید نور الدین) وهو ابن المحدث الجزائری، المتوفی ۱۱۵۸، إلی الآقا جمال الخوانساری المتوفی ۱۱۲۵، فی تعزیة المولی مسیحا الکاشانی.

(۶۵۷۵: مکتوب وفائی) کتبها فی رجب ۱۲۹۳، ویقول فیه ان یستحسنها صدیقی فلیطبعه. أوله: [ایدل منزل فراتر کن ازاین خاکدان.. إلهی عمری ما کان عمری بذلت فی طاعتک.. بیان حال وصورت أحوالی است از بنده وفائی..] نسخة خط المنشی فی (الحقوق ۱ /

۱۵۵ ج) کتبها بقلم النستعلیق فی رجب ۱۲۹۳.

(۶۵۷۶: مکتوب وقاری الطبسی) إلی صائب، نسخة منه عند (عبد الحسین بیات ۱۵۸)، ضمن جنگ ألفها رفیع الدین الرافع حدود (۱۰۷۸ ۱۰۸۴) علی ما یظهر من ص ۳۶۰ من المجموعة ومعها عدة غزلیات له و " رسالة فی المعما " یحتمل قویا انها له أیضا علی ما ذکرنا فی (۲۱: ۲۷۳) ومر و " مقدمهء شرح قصیدهء آخوند ملا عباس " له أیضا.

(۶۵۷۷: مکتوب یونان دستور إلی نو شیروان) وجوابه ومکالمات هذا الوزیر عند کسری، طبع ضمن " جاویدان خرد " فی ۲۵ ص. أوله: [فه شید شتمای

(۱۷۸)

مفاتیح البحث: شهر رجب المرجب (۲)، شهر شوال المکرم (۱)، باکستان (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۸۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۷۹

هرشنده هرششکر زمریان پراهیدور. بنام ایزد بخشایندهء.. فرخ نامه که یونان دستور به نوشیروان نوشته است، مؤبدان مؤبد گوید: چون شاهنشاه روانشاد انو شیروان..] ویسمی المکتوب ب " فرخ نامه " نسخة منه فی (طهران، أدبیات ۴۳ د) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر.

(۶۵۷۸: المکتوبات) لزین الدین بدر العرفی، مائة مکتوب فارسی فی السیر والسلوک والریاضات والأخلاق، ألفه سنة ۷۴۴ باستدعاء مریده القاضی شمس الدین، یخاطبه فی أول کل مکتوب بقوله: [برادر! شمس الدین!] واثنی فی دیباجته علی شیخه وأستاذه: [مرشد الأنام، قطب الأقطاب، سلطان العارفین، شرف الدین محمد بن یحیی المنیری]. وکتابة النسخة سنة ۱۰۹۵، والظاهر أن المؤلف من صوفیة العامة.

(۶۵۷۹: مکتوبات) لسالک العارفین، توجد نسخة من دیوانه فی (الملک ۶ / ۶۰۷۷) کتبت بقلم النسخ فی ۱۲۳۴، وهی مشتملة علی ما أنشأها من القصیدة والغزل والمکتوبات هذه، ومخمس فی ۷۰ بند والرباعی والمناجاة الآتیة ذکرها، والظاهر أن الناظم کان حیا فی تلک السنة. أوله:

السلام أی خاکپایت أشرف ازعرش برین * السلام أی پرده دار خلوتت روح الأمین (۶۵۸۰: مکتوبات) أو " ترسل " أو " انشای معین زمجی " لمعین الاسفزاری المتخلص ب (نامی) المذکور فی (۹: ۱۰۷۶ و ۱۱۶۵) ألفها سنة ۸۷۳ باسم السلطان حسین میرزا بایقرا (۸۴۲ - ۹۱۱) ورتبها علی مقدمة وأربع منشآت کل منها فی عدة فصول، ولها خاتمة، والکتاب مشتمل علی الاحکام (الفرامین) والمنشآت الدیوانیة وما یتبادل بین الأحباب، نسخة مبتورة لعلها بخط المؤلف، توجد فی (سنا ۳۱۸) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن التاسع أو العاشر، والنسخة کانت فی ملکیة الدکتور بیانی، ونسخة أخری فی (الرضویة ۲۱۶، أدبیات) کتب فی القرن العاشر فی ما رواء النهر فی ۱۶۹ ورقة، وقد سقطت من النخسة المنشأ الرابع والخاتمة

(۱۷۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، محمد بن یحیی (۱)

صفحه ۱۸۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۰

وقسم من الدیباجة ولم یسم المؤلف فی فهرس المکتبة، ومما یظهر من النسخة ان المؤلف ذهب إلی هرات فی ۸۷۳، فوجد رعایة من

الخواجة مجد الدین محمد ابن غیاث الدین أحمد الخوافی وزیر السلطان حسین بایقرا، فتوسل إلی هذه الأوراق علی سبیل " الترسل ".

(۶۵۸۱: مکتوبات شاهی) لجامنی بهان رأی الهندی، فارسی فی الترسل مرتب علی ۳۴ فصلا فلکل من المواضیع، مثل التهنیئة والتعزیة، فصل واحد. فرغ منها فی ۱۰۹۴. أولها: [بعد ازادای حمد وثنای کارساز دوجهان وحاجت روای عالمیان..]. نسخة منها فی (الآصفیة، ۳۰۱ أنشأ) کتبت فی القرن الثالث عشر ظاهرا، فی ۳۹۴ ص.

(۶۵۸۲: مکتوبات شریف) للشیخ غلام محیی القصوری، ألفها غلام نبی نسخة منها فی (باکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۱ / ۷۴۷ / ۳۷۸۰) کتبها غلام حسین فی (۱۲۹۳ - ۱۸۷۶ م) والمحتمل اتحاد المکتوبات هذا، ولو بعض الاتحاد، مع " مکاتیب طیبة " المذکور فی (۲۲: ۱۳۴).

(۶۵۸۳: مکتوبات قلندران) لعبید الزاکانی، المذکور فی (۹: ۷۰۶) نسخة منه بهذا العنوان ضمن کلیاته الموجودة فی (طهران، أدبیات ۲۰۵ ج) المکتوبة (فی ۱۲۸۲ فی ۱۶۸ ورقا، ومعها " عشاق نامه "، " نوادر الأمثال " بالعربیة " درویش نامه "، " قصیدة وهزل وتضمینات "، " دلگشا " بقسمیه الفارسیة والعربیة "، ده فصل " ونسخة الکلیات هذه مشوشة، ویأتی للعبید "؟؟ منشآت " ویحتمل اتحادهما.

(۶۵۸۴: مکتوبات المرغوبات فی الانشاءات إلی تمام الطبقات) نسخة منه فی خزانة سیدنا الصدر، مخروم الأول لکنه مکتوب علیه هذا العنوان، والظاهر أنه من انشاءات بعض الأدباء الیمن، کتبه محمد شفیع السندی بأمر السید القاضی عبد الله بن القاضی إسماعیل بن عبد الرزاق الحسنی، ثم أوقف للسید محمود بن إسماعیل بن عبد الرزاق فی سنة ۱۲۶۶ فی شهر ذی حجة فی بندر فحا، والسید محمود هذا أخو السید محمد الذی کتب إلیه الشیخ أحمد بن محمد الیمنی الشروانی الأنصاری، کتابه المذکور فی

(۱۸۰)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، باکستان (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۸۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۱

عجب العجاب فی سنة ۱۲۲۴ وتملک أیضا نسخة من شرح نظم الدر فی سنة ۱۲۳۴.

(۶۵۸۵: مکتوبات منظوم) للمولوی حامد الله، ساکن موضع موتی عمله پر گنه کابر، والمتخلص ب (حامد) هندی، فارسی توجد نسخة منها فی (باکستان لاهور، پرفسور شیرانی ۳۱۱۵ / ۱۱۰) ضمن دیوانه المشتملة علی الغزل والمنظومات أیضا، والمکتوبة بخط عباس علی خان.

(مکر زنان) مر فی (۲۲: ۱۳۲) بعنوان " مکاتیب منظوم " ومن هذا القبیل " حکایت نذربستن قاضی " الآتی ذکره ضمن المنظومات.

(مکشف القلوب) مر فی (۱۵: ۴۹) بعنوان " صفوة الصفاء " لابن البزاز ویأتی باسمه الآخر " المواهب السنیة (" مکشوف البیان) یأتی بعنوان " منتخب القصاید."

(۶۵۸۶: المکمل) وهو حاشیة علی " المطول " وشرح له بالقول، للمولی مهدی بن محمد شفیع الاسترآبادی المازندرانی، المتوفی سنة ۱۲۵۹، ذکره فی " کشف الحجب " و " نجوم السماء (" ۶۵۸۷: مکمل الافهام فی ذکر الأیام) منظومة ألفیة، للشیخ محمد علی المعلم بن زین العابدین بن الحسین الحبیب آبادی الأصفهانی، المولود سنة ۱۳۰۸ ذکره فی آخر " کشف الخیبة " المطبوع سنة ۱۳۵۲.

(۶۵۸۸: مکمل البقیة من أحسن العطیة) الذی هو شرح " الألفیة " تألیف الشهید، شرح صاحب " الروضات " الألفیة لکنه لم یخرج

إلاـ شرح المقدمـة، وكتب عليه إجـازة له الشـيخ محمـد بن على بن جعفر كـاشف الغطاء، فكمله ابنه الميرزا محمـد مهـدى من أول الطهارة إلى التيمم استنسخها الميرزا أحمد الروضاتى عن خطيهما.

(المكنـون والمخزون) مر بعنوان " المخزون ۲۰: ۲۳۱ " عن " المعالم " لابن شـهرآشوب لكن ذكره الفيروز آبادى فى " البلغـة " فى أئمة النحو واللغة بعنوان " المكنون " كما فى " العقبات."

(المكنون والمكتوم) لابن عمرو الزاهد محمد بن عبد الواحد، له " أسماء الشعراء"

(۱۸۱)

مفاتيـح البحث: العلامـة الشيخ كـاشف الغطاء (۱)، محمـد بن عبـد الواحـد (۱)، باكسـتان (۱)، محمــد بـن على بـن جعفر (۱)، ابن شهرآشوب (۱)، التيمّم (۱)، الوفاة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۱۸۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۲

وتوفى سنة ۳۴۵، ذكره " معجم الأدباء."

(۶۵۸۹: المكـواة المكيـة على خراطيم الخوانيه) فى رد " هدايـة المسترشـدين " الـذى كتبه بعض الشـيخية ردا على " هديـة النملـة " وطبعه فى بمبئى، و " المكواة " لصاحب " هدية النملة " الشيخ المعاصر الحاج ميرزا محمد رضا الواعظ الهمدانى.

رأيت نسخة منه عند المشهدى إسماعيل التبريزى، مسألة گو.

(۶۵۹۰: مكيال العلوم) للشـيخ محمد على الحزين ابن الشـيخ أبى طالب الزاهدى الجيلانى الأصـفهانى المولد، والمتوفى ببنارس الهند سنة ۱۱۸۱ يظهر من فهرست كتبه أنه فارسى.

(۶۵۹۱: مكيال المكارم فى فوائد الدعاء للقائم (ع) طبع فارسيـة وملخصه الموسوم ب " كنز الغنائم " وكلاهما للسـيد المعاصـر الحاج ميرزا محمد تقى ابن عبد الرزاق الموسوى الأحمد آبادى الأصفهانى، مرتب على ثمانية أبواب وبعد لم يتم وهو مبسوط.

(۶۵۹۲: مكيـال اليقين فى أصول الـدين) فارسـى طبع فى هـامش " أنيس الليل " سـنة ۱۳۴۳ لمؤلفه الحـاج ميرزا محمـد رضا بن عبد الرحيم بن محمد رضا بن الحاج محمد إبراهيم الكرباسى.

(۶۵۹۳: مكين الأساس فى أحوال سـيدنا أبى الفضل العباس) وشهادته فارسى طبع بإيران، للشيخ المحدث المعاصر الحاج شيخ محمد باقر البيرجندى؟؟.

(۶۵۹۴: رساله مكيۀ) فى بعض الفوائد، للآقا محمد على الكرمانشاهى صاحب " ملتقط الدر فى تحقيق الكر " كما يأتى، ذكره فى " دائرة المعارف الاسلاميه إيران " ص ۵۱.

(۶۵۹۵: ملاـ مشـفقى فرمايـد) منظوم فارسـى فى المسائل الدينيـة والأخلاقيـة لعبـد الرحمان مشـفقى البخارى المـذكور ديوانه فى (۹: ۱۰۵۱) من شعراء أكبر پادشاه (۹۶۳ ۱۰۱۴) نسـخة غير مؤرخة منه فى (باكستان، لاهور، پرفسور شيرانى ۳ / ۹۵۹ / ۴۰۱۱) ونسخة من ديوانه فى (بنگال، ايشياتك، الآسوية ۱۲۶ ديوان ۶۳۱)

(۱۸۲)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۲)، باكستان (۱)، أصول الدين (۱)، عبد الرحمان (۱)، الهند (۱)، الحج (۴)، الغنيمة (۱)

صفحه ۱۸۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۳

کتبت فی ۹۸۳، ونسخة أخری فی (آکادمی علوم شوروی ۱ / ۶۵۵)، کتبت کالنسخة السابقة فی (۳ شعبان ۱۲۵۴) فی قوشقند والکاتب المولی محمدی بن المولی عشور محمد.

(۶۵۹۶: ملاء العیبة فی طول الغیبة) هو اسم لکتاب الشیخ محمد بن إبراهیم النعمانی المعروف بغیبة النعمانی والمطبوع فی طهران سنة ۱۳۱۸.

(۶۵۹۷: رسالة فی الملائکة) للشیخ الرئیس أبی علی سینا، المتوفی سنة ۴۲۷ توجد فی الآصفیة، ضمن مجموعة رقم ۱۱ کما فی " تذکرة النوادر."

(۶۵۹۸: کتاب الملائکة وذکر أحوالهم) فارسی مرتب علی مجالس، للحاج مولی إسماعیل بن الحاج مولی محمد جعفر السبزواری الواعظ، المتوفی سنة ۱۳۱۱ طبع بطهران.

(۶۵۹۹: الملاحظ النوریة) فارسی، مرتب علی ملاحظ، للحاج مولی محمد حسن النائنی صاحب " گوهرشب چراغ " وغیره وهو مطبوع.

(۶۶۰۰: ملا جعفری خروس باز) قصة فارسیة، منسوبة إلی ملا جعفر (جانماز دار) المجلسی. أولها: [ملا جعفری خروس بازاز مشاهیر أهل أصفهان ونوادر آن سامان واز أصحاب أشهر العلماء والمحدثین.. آخوند ملا محمد باقر مجلسی]. توجد بطهران (الملیة ۴۲۸ ف) کتابتها ۷ ع ۲ / ۱۳۰۵.

(۶۶۰۱: ملاحت مقال) لدلپت رأی مخاطب براودلپت سنگه، من القرن الثانی عشر بالهند. قصص تاریخیة ولطایف فارسیة. أولها: [ملاحت مقال از مدح ممدوحی است که جلوه اش]. توجد فی (المتحف البریطانی ۱۸۲۸ or) کتابتها حدود ۱۲۶۶ فی ۱۷۵ ورق.

(۶۶۰۲: ملاحظات حول حدائق السحر) فارسیة لبهار الخراسانی المذکور فی (۹: ۱۴۵) توجد علی نسخة مذهبة من الأصل المکتوبة بقلم الشکستة النستعلیق فی القرن الثالث عشر فی ۱۰۲ ص فی (المجلس ۱ / ۳۰۰۶) ومر " مقدمهء حدائق السحر (" ۲۲: ۵۴).

(۱۸۳)

مفاتیح البحث: شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة إصفهان (۱)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۳)، محمد بن إبراهیم (۱)، الهند (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۸۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۴

(۶۶۰۳: ملاحظات حول خمسة النظامی) توجد نسخة مذهبة من الخمسة فی (طهران، المجلس ۲۳۶۳) کتبها ولی بن علی تکلو بقلم النستعلیق الجید فی ۱۰۲۹ وفیها " مخزن الاسرار " و " خسرو وشیرین "، " لیلی ومجنون "، " هفت پیکر " " إسکندر نامه، " وعلی نسخة ملاحظات لبهار الخراسانی، ویأتی له " ملاحظات حول دیوان مسعود سعد " کما یأتی منتخب خمسهء نظامی."

(۶۶۰۴: ملاحظات حول دیوان الأنوری) لبهار الخراسانی المذکور، توجد مع أصل الدیوان المکتوبة فی ۲۲ ذی حجة من القرن الثالث عشر والنسخة فی (المجلس ۲۳۸۴) وهی مخرومة الأول وفیها اشعار الأنوری من القصیدة والغزل والرباعی مجموعها فی ۸۰۰۰ بیتا، ومرت " ملاحظات علی حدائق السحر " له.

(۶۶۰۵: ملاحظات حول دیوان جمال الدین الأصفهانی) أیضا لبهار الخراسانی، توجد علی نسخة من أصل الدیوان الموجودة فی (المجلس ۱۳۹۱) والمکتوبة بقلم النستعلیق فی ۱۰۳۳ بخط مهدی الجرفادقانی، والنسخة مشتملة علی أشعار الناظم من القصیدة والترکیب والقطعة والغزل والرباعی، یقرب المجموع من ۵۵۰۰ بیتا.

(۶۶۰۶: رسالة فی ملاقی الشبهة المحصورة) فی مجموعة أکثر رسائلها للمحقق الکرکی، بخط المولی درویش محمد بن درویش

فضل الله السمنانی، فرغ من بعضها ۹۵۸، ورأیت فی (مکتبة السید الشیرازی) بسامراء، مجموعة أخری فیها تلک الرسالة وتاریخ فراغ بعض اجزائها ۹۶۳. أولها: [هذا تحقیق مسألة شرعیة] کتبها لطلب من لا یسع مخالفته تزید علی مأتی بیت، ونسخة أخری فی آخر " الارشاد " للعلامة المکتوب ۹۵۲ بخط جلال الدین محمد بن قطب الدین أحمد وقد ملکها عبد الرزاق ابن خواجة سلطان محمود بن کمال الدین القمی، رأیتها فی کتب الفاضل الشیخ محمد حسن بن الشیخ محسن الجواهری المعاصر.

(۶۶۰۷: ملاحظات حول دیوان مسعود سعد) توجد نسخة من دیوانه فی المجلس ۲۴۸۷) کتبت فی ۱۲۶۰، لمحمد تقی سپهر فی ۶۱۰۰۰ بیتا من القصیدة

(۱۸۴)

مفاتیح البحث: مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة طهران (۱)، جلال الدین (۱)، جمال الدین (۱)، الحج (۱)

صفحه ۱۸۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۵

والغزل والمسمط والترجیع والمستزاد والمثنوی والقطعة و " شهرآشوب " وعلی النسخة ملاحظات لبهار الخراسانی المذکور.

(۶۶۰۸: ملاحظات حول دیوان منوچهری) توجد نسخة من دیوانه فی ساری عند طاهری شهاب، کتب بقلم النسخ الجید فی سنة ۱۲۰۹ فی ۱۳۲ ص، وعلی النسخة ملاحظات لرضا قلی خان هدایت صاحب " مجمع الفصحاء."

(۶۶۰۹: ملاحظات حول دیوان ناصر خسرو) لباستانی راد، فی سبعة صحائف، توجد نسخة من الدیوان فی (دانشگاه ۳۲۰۱) کتبها یعقوب بن أبی الحسن الآشتیانی القمی فی یوم الأربعاء (۲۹ ج ۲ / ۱۲۰۱) مع مقدمة أسطوریة فی ترجمة الناظم التی دست باسمه وبعدها یقرب من ۷۵۰۰ بیتا من قصایده فی ۲۰۴ روقة وعلی النسخة ملاحظات باستانی راد.

(۶۶۱۰: ملاحظات حول دیوان هدایت) رضا قلی، المذکور فی ۹: ۱۲۹۲)، وتوجد نسخة من دیوانه فی (المجلس ۱۰۸۴) کتبها الناظم بنفسه فی ۱۲۷۵، وفیها ما نظمها من الترجیع والقصیدة فی ۳۱۸ ورقة، والمجموعة فی ۱۲۹۰۰ بیتا وعلی هامش النسخة ملاحظات أدبیة من الناظم، ویأتی " ملاحظات رضا قلیخان حول فرهنگ رشیدی."

(۶۶۱۱: ملاحظات حول رسالة العروض والقافیة) الأصل للجامی وهو فی عدة فصول، طبع فی استانبول (۱۸۵۷ م) وفی باریس (۱۸۷۲ م) مع " عروض سیفی " وبعدها مکررا. أوله - کما أشرنا فی (۱۵ - ۲۵۴: [سپاس وافر قادری را.. وبعد، بدانکه أرباب صناعت عروض بناء أصول اوزان شعررا برسه رکن نهاده..]. وأما الملاحظات هذا لبهار الخراسانی صاحب " ملاحظات حول حدائق السحر " المذکور آنفا. وتوجد علی نسخة غیر مؤرخة کتبت بقلم.

النستعلیق العتیق فی (المجلس ۱ / ۲۹۰۶).

(۶۶۱۲: ملاحظات رضا قلیخان) صاحب " مجمع الفصحاء " المذکور فی (۲۰: ۳۸) علی نسخة من " فرهنگ رشیدی " التی کان یملکها فی ۱۲۵۶، وهی

(۱۸۵)

صفحه ۱۸۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۶

قیمة والنسخة فی (سپهسالار ۵) کتبها الحاج امامقلی فی لاهور فی ۱۱۳۳ فی ۲۸۶ ورقا.

(۶۶۱۳ الملاحظات علی تاریخ العربیة) لدرویش المقدادی الفلسطینی للشیخ کاظم بن سلمان بن صالح بن حمزة الکواز الشمری

الحلی الکاظمی الخطیب المعاصر.

(۶۶۱۴: ملاحظات علی دیوان دیـدهء ترکمان) لصاحب الـدیوان وهو النواب أعز خان بهادر خان ترک جنگ مغول، المتوفی حـدود ۱۱۶۰ وتاریـخ الملاحظات ۱۱۴۴ - ۱۱۵۱ توجـد علی نسـخة دیوانه الموجـدة فی (طهران، الملکیة ۳۱۳ / ۶۴۳ ف) والمکتوبـة بقلم النسـتعلیق والشکسـتة النستعلیق، وبعض الاشعار بخط المؤلف کتبها فی النصف الأول من القرن الثانی عشر والدیوان هذا ضمن کلیاته المذهبة المشتملة علی ۱ - الدیوان المشتملة أیضا علی الغزل والمخمس والرباعی والمفردات والمثنوی، ۲ " - رسالهء محفل شوق" بالنثر، ۳ " - سفنیهء نظم ونثر " ۴ " - رسالة در کیفیت دستگاه ادراک " والمجموع فی ۱۰۶۲ ص.

(۶۶۱۵: ملاحظات علی دیوان شاهی السبزواری) توجـد، نسـخة مذهبة من دیوان فی (طهران، المکتبة الملکیة ۳۸۸ - ۵۰۵ ف) کتبت بقلم النسـتعلیق الجید فی القرن التاسع أو العاشر فی ۷۴۰ ص، مشـتملة علی أشعار شاهی من الغزل مرتبا علی الحروف والرباعی، أوله: [أی نقش بسته نام خطت باسـرشت ما..] وعلی النسخة ملاحظات من ملوک الهند، جلال الدین أکبر شاه ومن بعده، ویأتی " منتخب دیوان شاهی."

(۶۶۱۶: ملاحظات علی " الرشـحات) " الأصل لنشاط الأصـفهانی، معتمد الدولة، المذکور فی (۹: ۱۱۸۹) وهو نثر ملمع من الفارسـیة والعربیة.

أولهـا: [نـاظم العلوم بربع المنـاظم احتبس الهواء واحترس الماء والکاد علیه وبعث ثم اسـتوی..] ونسـخة مذهبـة منها فی (المجلس ۲ / ۳۰۰۶) کتبت بقلم الشکستة النستعلیق فی القرن الثالث عشر فی ۱۱۷ ص وعلیها ملاحظات لبهار الخراسانی صاحب " ملاحظات حول دیوان جمال الدین الأصفهانی " وغیره مما مر آنفا.

(۱۸۶)

مفاتیـح البحث: مدینة طهران (۲)، صالـح بن حمزة (۱)، جلال الـدین (۱)، جمال الـدین (۱)، الهند (۱)، العزّة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)، النوم (۱)

صفحه ۱۸۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۷

(۶۶۱۷: ملاحظـات علی شـرح گلسـتان) الشـرح لابن سـیدی والملاحظـات علیه لسـروری الترک، المتوفی ۹۶۲ وفیهـا انتقادات علی الشارح، توجـد منضـمة إلی " شـرح گلسـتان " الموجدة فی (القاهرة، دار الکتب ۳۲۲ أدب تیمور) والمکتوبـة بعـدة أقلام، ومنها قلم المؤلف فی (ذی قعدة ۹۶۱) فی ۱۵۸ ورقة، ذکرنا شرح السروری فی (۱۴:).

(۶۶۱۸: ملاحظات علی گلشن توحید) توجد نسـخة من " گلشن " فی (طهران، دانشگاه ۱ / ۲۴۹۶) کتبت بقلم النسـخ فی (۹ رجب ۱۲۵۷) وعلی هامشـها ملاحظات بقلم غلام حسین میرزا القاجار ابن انصاف المذکور فی (۹: ۱۰۸) ووالد ایرج میرزا المذکور فی (۹: ۱۱۴).

(۶۶۱۹: الملاحظـات علی المجلـد الأـول من تاریـخ العراق بین الاحتلاـلین) تـألیف عبـاس العزاوی المحـامی، للشـیخ کـاظم الخطیب المذکور.

(۶۶۲۰: ملاحظات هنر الجندقی) المذکور فی (۹: ۱۳۰۲) توجد نسخة من دیوانه فی (المجلس ۱۰۸۵) کتبها الناظم بنفسه بقلم النسخ والنسـتعلیق والشکسـته وعلیها ملاحظات من سـنة ۱۲۶۸ إلی ۱۲۸۸، وفیهـا مـا نظمها من القصـیدة والمخمس والغزل والقطعـة ومراثی الأئمة والمکاتیب واشعار لغیره، وعدة من خطب علی (ع) والاشعار یقرب من ۵۰۰۰ بیتا فی ۱۵۳ ورقة.

(۶۶۲۱: الملاحم) لأبی إسحاق إبراهیم بن الحکم بن ظهیر الفزاری، ذکره النجاشی.

(۶۶۲۲: الملاحم) لأبی خیون، قال النجاشی: لا یعرف بغیر هذا، ورواه عنه أبی جعفر أحمد بن محمد بن خالد البرقی الذی توفی سنة ۲۷۴.

(۶۶۲۳: الملاحم) لأحمد بن جعفر المناوی، واستخرج منه بعض علماء الشیعة ۳۴ حدیثا فی کتابه " کشف المخفی فی مناقب المهدی " کما ذکره السید ابن طاوس فی کتابه " الطرائف."

(۱۸۷)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، دولة العراق (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۱)، أحمد بن محمد بن خالد البرقی (۱)، إبراهیم بن الحکم (۱)، أحمد بن جعفر (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۹۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۸

(۶۶۲۴: الملاحم) لأبی یعقوب إسماعیل بن مهران بن أبی نصر السکونی الثقة، روی عن الرضا (ع) وعن جماعة من أصحاب أبی عبد الله الصادق (ع).

(۶۶۲۵: الملاحم) للبطاینی وهو الحسن بن علی بن أبی حمزة، ینقل عنه فی " الاقبال " فی (۱۳ ع ۱ / ۶۶۲) روایة: [ان الأرض لا یخلو عن امام عادل..] قال: [وهی نسخة عتیقة فی خزانة مشهد الکاظم (ع)] فیظهر أن فی ذلک العصر کانت خزانة کتب للمشهد الکاظمیة.

(۶۶۲۶: الملاحم) لأبی محمد الحسن بن علی بن فضال، الراجع عن الفطحیة إلی القول بالإمامة عند وفاته فی سنة ۲۲۴.

(۶۶۲۷: الملاحم) لدانیال، عده بعض تلامیذ المجلسی الثانی مما ینبغی ان یدرج فی " البحار " قال هو مما اشتریته لکم وکان عند السید بن طاوس هو أو مختصره کما ذکره فی " کشف المحجة."

(۶۶۲۸: الملاحم) لعلی بن أبی صالح بزرج الکوفی الحناط، ذکره النجاشی.

(۶۶۲۹: الملاحم) لأبی الحسن علی بن الحسن بن علی بن فضال الفطحی یروی عنه ابن قولویه بواسطة ابن عقدة الذی توفی سنة ۳۳۳.

(۶۶۳۰: الملاحم) لأبی القاسم علی بن الحسن بن القاسم الیشکری الخزاز الکوفی، المعروف بابن الطبال، ذکر ترجمته فی الرجال الکبیر حاکیا عن رجال الشیخ انه قال: سمع منه التلعکبری سنة ۳۲۹ أحادیث محمد بن معروف الهلالی عن أبی عبد الله (ع) قال فی " کشف الحجب " أول الکتاب هکذا قال الشیخ أبو محمد هارون ابن موسی التلعکبری حدثنا أبو القاسم علی بن الحسن بن القاسم الیشکری الخزاز الکوفی المعروف بابن الطبال فی المحرم سنة ۳۲۸ عن حفظه بالکوفة باب منزله فی موضع یعرف بالقلعة فی ظهر البیع قال مولدی سنة ۲۰۳، قال: سمعت أبا جعفر محمد ابن معروف الهلالی الخزاز وکان بمنزل عبد القیس یقول فی سنة ۲۵۰ وکان قد أتت علیه ۱۲۸ سنة، قال: مضیت إلی الحیرة إلی أبی عبد الله جعفر بن محمد (ع) فی وقت السفاح

(۱۸۸)

مفاتیح البحث: الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۲)، الإمام موسی بن جعفر الکاظم علیهما السلام (۱)، مدینة الکاظمین (۱)، علی بن أبی حمزة البطائنی (۱)، السید إبن طاووس (۱)، مدینة الکوفة (۱)، العلامة المجلسی (۱)، إسماعیل بن مهران بن أبی نصر (۱)، علی بن الحسن بن علی بن فضال (۱)، علی بن الحسن بن القاسم (۲)، الحسن بن علی بن فضال (۱)، علی بن أبی صالح (۱)، ابن قولویه (۱)، محمد بن معروف (۱)، الشهادة (۱)، البیع (۱)، العصر (بعد الظهر) (۱)

صفحه ۱۹۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۸۹

فوجدته قد تداك الناس عليه ثلاثة أيام متواليات فما كان لي فيه حيله ولا قدرة عليه من كثرة الناس وتكاثفهم.

(الملاحم) للسيد على بن طاوس الحسنى الحلى، اسمه " الفتن والملاحم " كما مر.

(۶۶۳۱: الملاحم) للسيد على بن السيد محمد مولانا الموسوى التبريزى، المولود سنة ۱۳۲۰ طبع ثانيا في تبريز سنة ۱۳۸۰ وهو فارسى.

(۶۶۳۲: الملاحم) لأبي الحسن على بن مهزيار الأهوازى، ذكره النجاشي.

(۶۶۳۳: الملاحم) لأبي محمد العمركى بن على البوفكى من قرى نيسابور، ذكره النجاشي.

(۶۶۳۴: الملاحم) لأبي محمد الفضل بن شاذان بن الخليل النيسابورى، من أصحاب الرضا (ع).

(۶۶۳۵: الملاحم) لأبي أحمد محمد بن أبي عمير الأزدى، الذى، لا يروى إلا عن ثقة، والمتوفى سنة ۲۱۷.

(۶۶۳۶: الملاحم) لأبي جعفر محمد بن أحمد بن يحيى الأشعرى القمى، صاحب " نوادر الحكمة " المعروف بدبة شبيب.

(۶۶۳۶: الملاحم) لأبي جعفر محمد بن أورمة القمى، ذكره النجاشي كسابقه.

(۴۶۳۷: الملاحم) لأبي عبد الله محمد بن جمهور العمى عمر ۱۱۰ سنين، ويروى عن الرضا (ع)، ذكره الشيخ وقال النجاشي الملاحم الكبير، ويرويه عنه معلى بن محمد البصرى.

(۶۶۳۸: الملاحم) لأبي جعفر محمد بن الحسن الفروخ الصفار القمى، المتوفى بها سنة ۲۹۰.

(۶۶۳۹: الملاحم) لأبي عبد الله محمد بن عباس الغاضرى، ساكن بنى غاضرة، ذكره النجاشي.

(۱۸۹)

مفاتيح البحث: أصحاب الإمام الرضا عليه السلام (۱)، الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، كتاب الفتن والملاحم لابن كثير الشافعي (۱)، محمد بن أحمد بن يحيى (۱)، معلى بن محمد البصرى (۱)، محمد بن أبي عمير (۱)، على بن مهزيار (۱)، الفضل بن شاذان (۱)، العمركى بن على (۱)، محمد بن أورمة (۱)، محمد بن جمهور (۱)، محمد بن الحسن (۱)

صفحه ۱۹۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۰

(۶۶۴۰: الملاحم) لأبي جعفر محمد بن عبد الله الكرخى. من أبناء الأعاجم يروى عنه البرقى.

(۶۶۴۱: ملاحم القرآن) في شرح حديث الملاحم المروى في أول سورة البقرة من " تفسير الصافى " عن العياشى عن أبي لبيد المخزومى عن أبي جعفر (ع)، وهو من الأحاديث المشكلة، للحاج ميرزا أبي القاسم بن الميرزا كاظم الموسوى الزنجانى المتوفى بها سنة ۱۲۹۲ في ۴۰۰ بيت، في خزانة أحفاده بزنجان، ومر " العجالة " في شرح هذا الحديث.

(۶۶۴۲: الملاحم والفتن وما أصاب السلف ويصيب الخلف من المحن) لمحمد بن القاسم الطوسى، ذكره ابن شهرآشوب في " المعالم."

(۶۶۴۳: الملاحن) لأبي بكر محمد بن الحسن بن دريد اللغوى الأزدى، صاحب " الجمهرة " المتوفى سنة ۳۲۱. أوله: [الحمد لله الأول في ديمومته..

الأحلم في أزليته الواحد في ملكه الفرد في سلطنته العلى في دنوه القريب في علوه..] ذكر في أوله: [هذا كتاب الفناه ليفز إليه المجبر على اليمين المكره عليها فيعارض بما رسمناه ويضمر خلاف ما يضره ليسلم من عادية الظلم ويتخلص من جنف الغاشم..] وذكر ان

اللحن عند العرب الفطنة وأصل الحن ان يريد الشئ فيورى عنه بقول آخر وذكر أول الملاحن قولك ما سئلت فلانا حاجة والحاجة ضرب من النبات له شوك والجمع حاج ثم عنوان لفظ وتقول كذا وتقول كذا إلى آخر الكتاب فى قرب ٥٠٠ بيت بالجملة هو كتاب تعليم التورية ببيان الكلمات اللغوية التى يراد منها غير ظاهرها كان يقول ما لفلان عندى جارية ويريد بها السفينة، والنسخة موجودة فى مكتبة الخديوية على ما يظهر من فهرستها، ونسخة أخرى فى النجف عند الشيخ هادى كاشف الغطاء، وحكى عن الخفاجى فى " شفا الغليل " ان ملاحن العرب ألغازها وهى المحاجات لأنها تظهر الحجى والمعابات والرمز والمعما والمتأخرين من الأدباء فرقوا بينهما.

(١٩٠)

مفاتيح البحث: الإمام محمد بن على الباقر عليه السلام (١)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (١)، مدينة النجف الأشرف (١)، محمد بن عبد الله الكرخى (١)، محمد بن القاسم الطوسى (١)، محمد بن الحسن بن دريد (١)، ابن شهرآشوب (١)، القرآن الكريم (١)، الظلم (١)، الضرب (١)، الضرر (١)، الوفاة (١)، السفينة (١)

صفحه ۱۹۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ١٩١

(٥٦۴۴: ملاذ الأخيار) للمولى محمد طاهر بن محمد حسين الشيرازى النجفى القمى، المدفون خلف مرقد زكريا بن آدم بقم، شيخ المحدث الحر والمجلسى الثانى نسبه إليه فتح على سبط السلطان كريم خان زند فى " فوائد الشيرازية " وعده فى عداد الكتب الاخبار التى يؤيد بها طريقة الأخبارية، بعد ذكره ذكر أيضا " ملاذ الأخيار فى شرح تهذيب الاخبار " للمجلسى الثانى فلا يحتمل منه الاشتباه به.

۶۶۴۵: ملاذ الأخيار فى فهم تهذيب الاخبار) للمجلسى الثانى، الولمى محمد باقر بن محمد تقى الأصفهانى، المتوفى سنة ١١١٠ أو ١١١١، شرح للتهذيب خرج من أوله إلى آخره فى مجلدين مجلد من أوله إلى آخر النكاح ومجلد الثانى من الطلاق إلى آخر الكتاب فى ٥٠٠٠٠ بيت أوله: [الحمد لله الذى جعل اقتفاء آثار أئمة الدين لتهذيب مسالك اليقين كافيا والصلاة على حجج الله البررة الكرام السفرة الذين جعل الاستبصار باخبارهم لمن لا يحضره الفقيه وافيا..]. جمع فيه ما علقه من الحواشى فى سالف الزمان على " التهذيب "النافعة للمبتدئ والمتوسط والمنتهى من الطلاب والكاشفة لحجاب الارتياب، بالتماس قرة عينه واعز ولده الميرزا محمد صادق، الذى هو من بنت السيد المير علاء الدين گلستانه، وفرغ من كتاب الطهارة فى رجب سنة ١١٠٢ ومن الصلاة فى ع ١ / ١١٠٩، وكتب جملة منها قبل التاريخين فإنه ذكر فراغه من الحج سنة ١٠٩۴، والمجلد الأول منه من الطهارة إلى أواخر التجارة موجود فى خزانة آل السيد حسين بن المير إبراهيم القزوينى صاحب معارج الاحكام بقزوين وقد قابله وصححه السيد حسين المذكور بنفسه من أول الكتاب الجهاد إلى أواخر التجارة، وكتب عليه بخطه بعض الحواشى والمجلد الأول منه مع نقص قليل فى آخره، موجود فى كتب الحاج شيخ عبد الحسين الطهرانى بكربلا، ونسخة تامة من أوله إلى الحديث السادس والسبعين والمائة من باب الزيادات فى فقه النكاح الذى هو بعد باب الولادة والنفاس والعقيقة، يذكر الأحاديث فى كل باب بالعدد ويتكلم أولا فى سنده وتوصيفه بالصحة أو الضعف

(١٩١)

مفاتيح البحث: كتاب فقيه من لا يحضره الفقيه (١)، مدينة كربلاء المقدسة (١)، شهر رجب المرجب (١)، العلامة المجلسى (١)، محمد طاهر بن محمد حسين (١)، محمد باقر بن محمد تقى (١)، زكريا بن آدم (١)، الحج (٢)، الصّلاة (٢)، الكرم، الكرامة (١)، النفاس (١)، الوفاة (١)، الطهارة (١)

صفحه ۱۹۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۲

أو غیرهما ثم یتکلم فی دلالة متنه وقد یقتصر علی التکلم فی السند فیما کان متنه ظاهرا ورأیت أیضا مجلده الأول المنتهی إلی الحدیث ۱۸۴ من باب تطهیر الثیاب وهو آخر الطهارة فی کتب آل السید صافی بالنجف ملکه السید محمد مؤمن بن محمد الموسوی سنة ۱۱۶۰ ومجلد فی الصلاة إلی آخر المزار فرغ منه سنة ۱۰۹۴.

(۶۶۴۶: ملاذ الأوتاد فی تقریر بحث الأستاذ) للحاج مولی محمد جعفر ابن المولی سیف الدین الشریعتمدار الاسترآبادی، الطهرانی المسکن والنجفی المدفن المتوفی سنة ۱۲۶۳ کتب ذلک عند قرائته أصول المعالم عند أستاذه الأمیر سید علی الطباطبائی الریاض (دام اقباله) یقرب من ۸۰۰۰ بیت، رأیته بمخزن مدرسة الباد کوبة بکربلاء. أوله: [الحمد لله الذی هو أصل فوق الأصول والذی أنشأ الفروع عن الأصول..]. وهو إلی أواخرا حجیة الاخبار وهو حاشیة علی " المعالم " یذکر کلام المعالم بعنوان (قول) ثم یذکر کلام الأستاذ بعنوان (قال س) وأول الحاشیة: (قوله الفقه - إلی - قال س]، ورأیت منه أیضا نسختین تامة وناقصة عند السید محمد صادق بحر العلوم، وفرغ منه فی الشهر السابع من السنة الثامنة من العشر الثالث من المائة الثالثة من الألف الثانی من الهجرة یعنی فی رجب سنة ۱۲۲۸.

(۶۶۴۷: ملاذ الداعی) فارسی فی الأدعیة، للحاج میرزا لطف علی بن المیرزا أحمد بن لطف علی المغانی التبریزی، المتوفی فی حیاة والده بالوباء سنة ۱۲۶۲، قال حفیده المسمی باسمه ابن الحاج میرزا علی ابن المصنف ان له أیضا کتاب فارسی آخر أیضا فی الدعاء.

(۶۶۴۸: ملاذ العباد فی تتمیم السداد) برز منه مسائل التقلید والاجتهاد مستوفا، للشیخ أحمد بن صالح البحرانی آل طعان، المتوفی بالبحرین سنة ۱۳۱۵، والنسخة عند ولده المعاصر الشیخ محمد صالح بن أحمد بن صالح.

(۶۶۴۹: ملاذ العلماء) فی الفقه فی أربع مجلدات، للسید جمال الدین أبی الفضائل أحمد بن موسی بن طاوس الحسنی الحلی، المتوفی سنة ۶۷۳ وهو صاحب

(۱۹۲)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، محمد صالح بن أحمد (۱)، أحمد بن موسی (۱)، جمال الدین (۱)، الصّلاة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۱۹۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۳

"البشری " و " حل الاشکال " وغیرهما، أستاذ العلامة وابن داود وأول من قسم الاخبار بالأربعة وقبره بالحلة مزار معروف بقبر أبی الفضائل.

(۶۶۴۹: کتاب الملاذم) لامام العربیة الفراء یحیی بن زیاد بن عبد الله بن مروان الدیلمی الکوفی، المتوفی سنة ۲۰۷ فی طریق مکة، قال ابن خلکان: أنه کتاب نافع فی خمسین ورقة.

(۶۶۵۰: الملاغم البرانیة) فی الکیمیا، لأبی موسی جابر بن حیان بن عبد الله الصوفی الکوفی الطوسی، المتوفی بها سنة ۲۰۰. أوله [الحمد لله رب..

إلی قوله: فلنذکر فی کتابنا هذا من الملاغم البرانیة ما یحتاج إلیه فی کتبنا المتقدمة لمن أراد من ذلک شیئا. اعلم هداک الله ان الملاغم قاطبة البرانیة والجوانیة..] والنسخة فی الآصفیة رقم ۸۷ من الکیمیا فی اثنتی عشر صحیفة. ذکره فی " تذکرة النوادر."

(۶۶۵۱: الملاغم الجوانية) فی الکیمیا، أیضا لجابر بن حیان ذکره وسابقه البرانیة ابن الندیم وعدهما کتابین فیما حکاه عن فهرس کتبه.

(۶۶۵۲: رسالة فی ملاقی الشبهة المحصورة) فی المجموعة أکثر رسائلها للشیخ علی الکرکی، بخط المولی درویش محمد بن درویش فضل الله السمنانی، فرغ من بعضها سنة ۹۵۸، ورأیت فی مکتبة السید المجدد الشیرازی بسامراء مجموعة أخری فیها تلک الرسالة وتاریخ فراغ بعض اجزائها سنة ۹۶۳. أولها: [هذا تحقیق مسألة شرعیة..] کتبها لطلب من لا یسع مخالفته، تزید علی مأتی بیت ونسخة أخری فی آخر " الارشاد " للعلامة المکتوب سنة ۹۵۲. بخط جلال الدین محمد بن قطب الدین أحمد، وقد ملکهما عبد الرزاق ابن خواجة سلطان محمود بن کمال الدین القمی. رأیتها فی کتب الشیخ محمد حسن بن الشیخ محسن الجواهری المعاصر.

(۶۶۵۳: ملامیة) أو " رساله ".. فارسیة، نسخة منه فی (باریس ۹۶۸۱۰ p. S) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۰۹ وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۷۴۳).

(۶۶۵۴: الملاهی) لأحمد بن محمد بن الحسین بن الحسن بن دؤل القمی المتوفی سنة ۳۵۰.

(۱۹۳)

مفاتیح البحث: مدینة مکة المکرمة (۱)، مدینة سامراء المقدسة (۱)، أحمد بن محمد بن الحسین بن الحسن (۱)، جابر بن حیان (۲)، ابن الندیم (۱)، جلال الدین (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۹۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۴

(۶۶۵۵: الملاهی) للشیخ الصدوق أبی جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی، المتوفی سنة ۳۸۱.

(۶۶۵۶: ملتقی الأبحر) فی الفقه، للحاج الشیخ هادی الطهرانی، نقل عنه تلمیذه الشیخ عبد الله فی بعض تقریراته ولعله الذی سماه" بودایع النبوة."

(۶۶۵۷: ملتقی البحرین) إجازة من الشیخ جعفر بن محمد بن عبد الله بن أحمد بن عبد الله بن علی الستری العوامی البحرانی (۱۲۸۱ - بعد ۱۳۴۰). أوله:

الحمد لله خالق الخلق باسط الرزق..] کتبها (۱۹ ج ۱، ۱۳۳۵) للسید مهدی الغریفی، المتوفی ۱۳۴۳، یروی فیها عن أبیه محمد عن جده عبد الله بن أحمد عن الشیخ عبد الله بن عباس الستری عن الشیخ حسین العصفوری وعن الشیخ أحمد بن صالح آل طعان، المتوفی سنة ۱۳۱۵ وعن الشیخ حسین الأصفهانی عن مشایخة.

(۶۶۵۸: الملتقط) منتخبات من کتب العامة فی مناقب أمیر المؤمنین (ع) أیضا للحاج السید محمد علی الشاه عبد العظیمی. طبع فی بغداد.

(۶۶۵۹: ملتقط الدر فی تحقیق الکر) لآقا محمد علی الکرمانشاهی مؤلف " خوان الاخوان " و " الخیراتیة " المذکور فی (۷: ۲۷۴ و ۲۸۶) و " قطع القال والقیل فی انفعال القلیل " المذکور فی (۱۷: ۱۵۸) ذکره فی " دائرة المعارف الاسلامیة إیران: ۵۱ " وترجمنا المؤلف فی " مصفی المقال " القائمة ۳۱۱، ویأتی له " الرسالة المؤنیة."

(۶۶۶۰: الملتقط من کل خط وسقط) مجموعة للسید هبة الدین محمد علی الشهرستانی المعاصر.

(۶۶۶۱: الملتقط من معانی حرز الأمانی) للحافظ محمد السمرقندی صاحب " عین الترتیل " المذکور فی (۱۵: ۳۶۸) و " القصیدة الفاتحة " المذکور فی (۱۷: ۱۲۳) و " الملتقط " هذا قصیدة فی التجوید فی ۴۴ بیت ثم شرحها بالنثر للناظم یقرب من ۴۰۰ بیت. أوله:

نون ساکن نیز وتنوین بعد ازاو گربادبود * چون بخوانی همچو من بعد أو بدل گردد به میم

(۱۹۴)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، عبد الله بن عباس (۱)، دولة ایران (۱)، أحمد بن عبد الله بن علی (۱)، جعفر بن محمد بن عبد الله (۱)، محمد بن علی بن الحسین (۱)، عبد الله بن أحمد (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، مدینة بغداد (۱)، الرزق (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۱۹۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۵

نسخة منها فی (المجلس ۲ / ۸۲۱) کتبت فی سنة ۸۶۵ فی ۹ ورق ولعل الکاتب اسمه زین العابدین محمد.

(۶۶۶۲: الملتقط من المنتخب) أی " منتخب الصحاح " کأصله للحاج سید محمد علی بن الحاج میرزا محمد الحسینی الشاه عبد العظیمی النجفی، المتوفی بها سنة ۱۳۳۴، طبع فی النجف ۱۳۳۰.

) ۶۶۶۳: الملتقط من منتخب الطریحی) أیضا للسید محمد علی الشاه عبد العظیمی طبع فی النجف.

(۶۶۶۴: ملتقط وجهی من مجالس أبی البرکات) فی النصیحة، لوجیه الدین لقمان بن حبیب الله الإسماعیلی، أستاذ الشیخ إسماعیل المجدوع مؤلف " فهرسة الکتب والرسائل " الذی باشر طبعه وعلق علیه ابن المؤلف علی نقی المنزوی. وشرح آثار المؤلف ومنه هذا "الملتقط " فی مقدمة طبع المذکور صفحة ۱۷.

(۶۶۶۵: الملتقطات) فارسی فی الفوائد المتفرقة نظیر الکشکول، بعنوان (لقطة، لقطة) لمحمد سلیم الرازی. أوله: [سزاوار وشایستهء حمد ولایق ثنا ومجد دانا خدائیست جلت آلائه که سررشتهء جمعیت پریشانی خاطر أرباب هنررا..].

کتبه تأسیا بکشکول البهائی فی سنة ۱۰۶۶ کما صرح فی أوله وذکر فی مادة تاریخه (ملتقطات نیکو) وجعل بعض ملتقطاته شرحه للغز القانون بالفارسیة الذی فرغ منه سنة ۱۰۶۰ کما مر والنسخة فی خزانة سیدنا الصدر.

(۶۶۶۶: ملتقطات البحار فی شرح الکلمات القصار) للسید علی بن محمد علی الحسینی العلوی العلویچه أی الأصفهانی، المولود ۱۳۳۳، فرغ منه ۸ رجب ۱۳۶۸ فی ۴۴۸ ص کما کتبه إلینا.

(۶۶۶۷: ملتقطات بحر المصائب) للمیرزا فضل الله ملک الواعظین بن الحاج شیخ جمال المیثمی العراقی الطهرانی المولود سنة ۱۳۲۱ رأیته عنده.

(۱۹۵)

مفاتیح البحث: مدینة النجف الأشرف (۳)، شهر رجب المرجب (۱)، محمد الحسینی (۱)، دولة العراق (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۱۹۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۶

(۶۶۶۸: ملتقطات الخصال) بعض الأصحاب، منظما إلی " دعوات " الراوندی، والنسخة عند السماوی بالنجف.

(۶۶۶۹: ملتقطات سعد بن منصور) وهو المعروف بابن کمونة، المتوفی سنة ۶۹۰، التقطها من کلام الخواجة نصیر الدین الطوسی المتوفی ۶۷۲ والنسخة رأیته فی الخزانة الغرویة بالنجف.

(۶۶۷۰: ملتقطات الصحو فی مستنبطات النحو) أرجوزة فی مأتی بیت للشیخ محمد بن الشیخ طاهر بن الشیخ حبیب السماوی المعاصر.

(۶۶۷۱: ملتقطات فصوص الیواقیت) للمیرزا محمد بن عبد الوهاب بن داود الهمدانی الکاظمی، الملقب بامام الحرمین، والمتوفی سنة ۱۳۰۳ فیه مائة تاریخ فی الوفیات وغیرها وطبع سنة ۱۳۰۰.

(۶۶۷۲: ملت متمدن وتشكيلات آن) أو " رسالة در ".. لحسين بن محمود، ألفها لمظفر الدين شاه القاجار في آداب سياسة المدن وكيفية التأسيسات في الممالك الراقية في ذلك اليوم وتوضيح ما يحتاج إليه الأمة. أوله: [ستايش مرخدايرا جلت عظمته كه بعد از چندين سال روزگار بدبختى..]. نسخة لعلها بخط المؤلف، توجد في (طهران، الملية ۳۸۳ ف) كتبت بقلم النستعليق في القرن الرابع عشر في ۸۲ ورقا.

(۶۶۷۳: ملتمس الأحباء خالصا من الرياء) أو " هزار مزار " لعيسى ابن معين الدين أبو القاسم الجنيدى بن محمود الشيرازى، وهو ترجمة " شد الإزار عن زوار المزار " لأبيه المذكور، ألفه بعد وفاة أبيه سنة ۷۹۱. طبع الترجمة هذا بشيراز سنة ۱۳۲۰ ش في ۱۶۴ ص. أوله: [شكر وسپاس خدايرا كه آسمان روشن]. ويوجد بطهران (سپهسالار ۱۵۶۰) بخط من القرن الحادى عشر و (المتحف البريطانى or ۲۴۰۸۷) و (طهران، أدبيات ۱۱۴ ب) كتابته ۱۲۴۷ ق.

(۶۶۷۴: ملتمس المحبوب) لمحمد محسن الرشتى الأصفهانى. المتخلص بعاصى المذكور في (۹: ۱۰۰۴).

(۱۹۶)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (۲)، مدينة طهران (۳)، محمد بن عبد الوهاب (۱)، الطهارة (۱)، الرياء (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۱۹۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۱۹۷

(۶۶۷۵: ملجأ الباحث عن أحوال الوارث) للحاج ميرزا لطف على بن الحاج ميرزا لطف على المغانى التبريزى المعاصر، فيه حل جملة من معضلات الميراث وتقرب من ۱۰۰۰۰ بيت.

(۶۶۷۶: كتاب الملح) لأبى عبد الله الحسين بن خالويه، ينقل عنه سيد بن طاوس في الباب الخامس من " فرج المهموم " قال: هى نسخة عتيقة يقتضى انها كتبت في حياة المؤلف حضرها لنا السيد حسن بن على المداينى المعروف بابن بنت الكمال كرهت شرائها لأجل ما فيها من الهزل.

(۶۶۷۷: ملح الاخبار) للقاضى أبى الحسن على بن محمد بن عبد الله القزوينى شيخ ابن الغضايرى، قدم بغداد سنة ۳۵۶. ذكره النجاشى.

(۶۶۷۸: ملح البلاغة) مجلد لأبى الحسن على بن زيد البيهقى، كما في " معجم الأدباء."

(۶۶۷۹: الملح المسار) لمحمد بن جعفر التميمى، حكاه وما بعده ياقوت عن الوزيرى المغربى الذى سمعهما منه.

(۶۶۸۰: الملح والنوادر) للشيخ أبى الحسين محمد بن جعفر بن محمد بن هارون ابن فوقه التميمى الكوفى النحوى، المعروف بابن النجار، شيخ النجاشى المولود سنة (۳۰۳ أو ۳۱۱۰) كما في " ياقوت ۱۸: ۱۰۴ " والمتوفى سنة ۴۲۰ كما في " كشف الظنون " وفى النجاشى " اللمع والنوادر " كما مر لان تسميته كتابيه باسم واحد بعيد.

(۶۶۸۱: ملحة الأمة إلى لمحة الأئمة) أرجوزة في تواريخ مواليدهم ووفياتهم (ع)، للشيخ الفضلى السماوى، ومر له ملتقطات.

(ملحد نامه) مر ذكره في (۱۹: ۳۰۵) بعنوان " مثنوى " ... كما ذكرنا ساير مثنويات الناظم في (۱۹: - ۱۳۰ - ۳۴۷ - ۱۶۷ - ۲۵۰" بعناوين:

"بهرامنامه "، " يوسف وزليخا "، " خسرو وشيرين "، " عقد گهر " وقد قال الناظم في القصيدة التى عد فيها مصنفاته: [.. بعد آنان (..؟) از شاهان زند - هم بأمر

(۱۹۷)

مفاتيح البحث: كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۱)، على بن محمد بن عبد الله (۱)، محمد بن جعفر التميمى (۱)، الحسين بن

خالويه (۱)، ابن الغضائری (۱)، محمد بن جعفر بن محمد (۱)، مدینهٔ بغداد (۱)، علی بن زید (۱)، الحج (۱)

صفحه ۲۰۰

الذريعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۹۸

آن ملوک ملک پرورگفته أم – در دگر دفتر بیان شاعران نامدار – هم برآن أیام برتقلید آذر گفته أم]. توجد نسختان من " ملحد نامه " ضمن کلیات الناظم فی:

۱ – (طهران، المجلس) ۲ – (مشهد خراسان، الرضویهٔ ۴۵۳ – ۴۶۸۱) (۶۶۸۲: ملحق تحفهٔ القراء) لمصطفی القاری مؤلف " تحفهٔ القاری " المذکور فی (۳: ۴۶۱)، الفه فی سیرهٔ عاصم ورواته فی سنهٔ ۱۰۶۸، والنسخهٔ فی (سپهسالار ۲۰۱۸) بخط المؤلف فی سنهٔ ۱۰۷۲، وله أیضا " متممهٔ تحفهٔ القراء " فاتنا ذکره فی محله الفه فی سنهٔ ۱۰۶۸ أیضا، وصرح فی الدیباجهٔ باسم المؤلف و " تحفهٔ القراء " و " متممهٔ تحفهٔ القراء " أوله: [الحمد لله علی الآیات التی لا تعد بعدد.. أما بعد غرض از أین مختصر محقر آنست بعد از تألیف..]. والنسخهٔ فی (سپهسالار ۲۰۱۸) بخط النسخ الجید تاریخها سنهٔ ۱۰۷۲ ومعها " تحفهٔ القراء."

(۶۶۸۳: ملحق الدر النضید فی مراثی الحسین الشهید (ع) للسید المعاصر محسن الأمین الحسینی العاملی، الحقه بکتابه " الدر النضید " وطبع سنهٔ ۱۳۴۶.

(الملحقات) مر فی (۱۶: ۳۲۹) بعنوان " الفوائد الجدیدهٔ " وهو فی أصول الفقه. أوله: [الحمد لله رب العالمین حمدا لا یقوی علی احصائه إلا هو..]. أول فوایده: [البحث فی جزئیهٔ شئ لواجب..]. نسخهٔ منه فی کرمانشاه ضمن مجموعهٔ من رسائل المؤلف – أعنی الوحید البهبهانی – المذکور فی (۱: ۱۴۷) وترجمناه فی " الکرام: ۱۷۱ " وفی " مصفی المقال " القائمهٔ ۸۶.

(۶۶۸۴: ملحقات برهان قاطع) نسخهٔ لعلها نسخهٔ الأصل توجد فی (مدرسهٔ نواب ۱۱) بمشهد کتبت بقلم النسخ، وفی أوله تسعهٔ فوائد وصورتها الفتوغرافیهٔ فی (دانشگاه رقم ۲۱۸۵) وذکرنا " برهان قاطع " فی (۳: ۹۸) وقد انتقد أسد الله غالب الدهلوی " برهان " هذا، فی کتاب سماه ب " قاطع برهان " ورد رحیم الهندی، الدهلوی المذکور بکتابه " ساطع برهان " ثم للمرهٔ الثالثهٔ جاء نجفقلی خان الحجری بتخطئهٔ رحیم الهندی فی تألیفه " رافع هذیان " وکذلک آخرون کتبوا حول هذا الکتاب رادا علیه أو مدافعا عنه وطبع " برهان قاطع "

(۱۹۸)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، کرمانشاه (۱)، خراسان (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۱)، الشهادهٔ (۱)

صفحه ۲۰۱

الذريعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۱۹۹

للمرهٔ الأولی فی (۱۸۱۸ م) فی کلکتهٔ، وطبع أخیرا بطهران باهتمام من المرحوم الدکتور محمد معین. أوله:

أی راهنما بهر زبان درافواه * یزدان وکر سطوس چوتکری واله..

بهترین لغتی که متکلمان بدیع البیان..].

(۶۶۸۵: ملحقات التصریف الزنجانیهٔ) لآقا محمد المدرس الحق به فصولا فی ثلاثهٔ أوراق. أوله: [الحمد لله رب..]. فی سنهٔ ۱۰۴۹، والنسخهٔ فی الرضویهٔ من وقف نادرشاه سنهٔ ۱۱۴۵.

(ملحقات جهاد أکبر) مر فی (۲۱: ۲۷۹) بعنوان " معیار العارفین."

(۶۶۸۶: ملحقات الدرة) المنظومة المطبوعة معها فی سنة ۱۳۲۰ وهی الإرث والزکاة ومنزوحات البئر والرضاع، لا اعرف ناظمها ومر " تکملة الدرة " إلی آخر الصلاة، کما مر " فرائد اللئالی " فی (۱۶: ۲۲۳).

(۶۶۸۷: ملحقات الدروع الواقیة) للشیخ تقی الدین إبراهیم الکفعمی وهو ابن علی بن الحسن بن محمد بن صالح، صاحب " المصباح "الذی فرغ منه سنة ۸۹۵ وتوفی کما فی " کشف الظنون " سنة ۹۰۵، ذکره فی " الروضات " وینقل عنه فی " البحار."

(ملحقات دیوان بسحاق أطعمه) مرت ذکرها عند ذکر أصل الدیوان فی (۹: ۱۳۶).

(۶۶۸۸: ملحقات دیوان ناصری أنصاری کرمانی) هو المیرزا مصطفی خان مؤتمن الدولة بن المیرزا سعید خان، المستوفی فی بلاط القاجاریة. ولد فی ۱۲۶۳ وکان حیا فی ۱۳۲۴، ذکرنا دیوانه فی (۹: ۱۱۵۸) وتوجد نسخة من دیوانه فی " دانشگاه ۳۵۴۵) کتبت بقلم الشکسته فی القرن الرابع عشر، وفیها ما نظمها من القصیدة والغزل والرباعی والمثنوی والمفردات والقطعة تقرب من ۲۰۰۰ بیتا وفیها إشارات إلی الحوادث التاریخیة فی عصره وهجو بعض معاصریه ولها ملحقات فی ترجمته وترجمة ولده المیرزا علی خان فی ستة أوراق الصاقیة.

(۱۹۹)

مفاتیح البحث: کتاب الدروع الواقیة للسید ابن طاووس (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، مدینة طهران (۱)، علی بن الحسن بن محمد (۱)، الرضاع (۱)

صفحه ۲۰۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۰

(ملحقات السلافة المشحونة بکل أدب وظرافة) لناشر أصله اللطیف السید الأمیر علی خان صدر الدین بن أحمد نظام الدین المدنی الشیرازی، المتوفی سنة ۱۱۲۰، وذکره فی مصادر " أعیان الشیعة " ومر بعنوان التذییل.

(ملحقات الصحیفة الکاملة) متعددة مرت فی ذیل الصحیفة.

(۶۶۸۹: رسالة فی ملحقات الصحیفة الکاملة) وبعض الأدعیة الساقطة عنها للمولی محمد باقر المجلسی المذکور فی (۱: ۱۴۸) وطبعت "الملحقات " مع " الصحیفة " مکررا.

(۶۶۹۰: ملحقات گلزار) فی تاریخ قدیم خوزستان لمؤلف " شکرستان در تاریخ شش هزار سأله‌ء خوزستان."

(۶۶۹۱: ملحقات مجمع البحرین) لولد المنصف الشیخ صفی الدین بن فخر الدین الطریحی، المجاز من أبیه سنة ۱۰۷۲، وکانت وفاته بعد سنة ۱۱۰۰ موجود ومطبوع فی آخره وهو غیر حواشیه علیه.

(۶۶۹۲: ملحقات مصباح الکفعمی) فی آخر بعض نسخه بطهران. أوله:

[الحمد لله الحق الحقیق المبدئ المعید] کتب علیه هذا الاسم.

(۶۶۹۳: ملحقات نزهة الحدائق) فی معرفة التقویم، للمیرزا غیاث الدین جمشید بن مسعود الکاشانی، مطبوع مع " النزهة " له أیضا.

(۶۶۹۴: ملحقات وسیلة الدارین) من جمع السید محمد العاملی الکتبی، جمعه بعد جمع أصله وطبع " الملحقات " سنة ۱۳۴۲.

(۶۶۹۵: ملحمة ابن عقب) وهو یحیی بن عقب معلم الحسن والحسین رضی الله تعالی عنهما منظومة لامیة. أولها:

رأیت من الأمور عجیب حال * لأسباب یسطرها مقالی..

کذا فی " کشف الظنون."

(۶۶۹۶: ملحمة الأیام) أو دور الفلک، فارسی فی ثلاثین بابا فی کل باب سؤال عن أمر مخفی وطریق استخراج جوابه بعد جمل اسم السائل واسم أمه وعدد

(۲۰۰)

مفاتیح البحث: کتاب وسیلة الدارین فی انصار الحسین (ع) (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، کتاب أعیان الشیعة للأمین (۱)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد العاملی (۱)

صفحه ۲۰۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۱

اسم یوم الأسبوع الذی سئل فیه.

(۶۶۹۷: ملحمة الحاج جواد برکت) ابن الحاج محمد حسین الأسدی الحائری المتوفی سنة ۱۲۸۱ هائیة نظیر هائیة الآزری فی ۱۲۶۵ بیتا مطلعها:

أهی الشمس فی السماء علاها * اخذت کل وجهة بسناها والنسخة عند السید سلمان آل طعمة بکربلا، وکان دیوانه عند السید عبد الحسین کلید دار واحرق فی سنة ۱۳۳۵ بوقعة حمزة بیک.

(۶۶۹۸: ملحمة دانیال) طبع فی إیران سنة ۱۳۰۷ مع رسالة فی الفراسة والقیافة، ومر أصول الملحمة، فراجع.

(ملحمهء دانیال) أو " ملحمه " أو " أصول ملحمه " لأبی الفضل التفلیسی منجم القرن السادس، مر فی (۲: ۲۱۲) بعنوان " أصول الملاحم " ألفه من کلمات دانیال النبی والإمام الصادق (ع) وبعد تألیفه لکتاب " قانون الأدب " المذکور فی (۱۷: ۱۸) وذکر فی دیباجة نسخة (سپهسالار) أنه ترجم من الیونانیة إلی الفارسیة ویوجد عدة نسخ منها مع اختلاف فی عدد الفصول أقدم ما اطلعت علیها فی (یزد، سریزدی) کتبت فی القرن التاسع بخط النستعلیق، وأخری فی (المتحف البریطانی ۱۱۶۴ or) کتبت فی القرن الحادی عشر. ونسخها مختلفة فی الترتیب والانشاد منها فی مقالتین: ۱ - استخراج حکم دلیل فی ۲۵ علامة کل منها فی ۲۵ فصل علی حسب الشهور الرومیة، ۲ - استخراج دلیل جمیع العلائم علی حسب وقوع القمر فی البروج فی ۲۸ فصل، وأشار فی الدیباجة إلی ملحمة دانیال وهرمز وبزرجمهر ورئیس الحکیم والإمام الصادق (ع)، وقال إسماعیل پاشا: ان للمؤلف کتابان ": أصول الملاحم " و" ملحمهء دانیال " نسخة من الکتاب فی (المتحف البریطانی ۳ / ۲۳۵۶۸ Add) تاریخها حدود سنة ۸۸۹ فی ۲۵ فصل.

(۶۶۹۹: ملحمهء دانیال) یوجد عدة نسخ منها مع اختلاف غیر یسیر ولکن جمیعها فارسیة مأخوذة من الکتاب السابق ذکره ویعتبر منتخب منه، کنسخة (دانشگاه ۳۰۸۶) تاریخها حدود سنة ۱۱۲۲، وقبلها " ملحمهء دانیال " المذکور

(۲۰۱)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۲)، دولة ایران (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، الجود (۱)، الحج (۲)، الترتیب (۱)

صفحه ۲۰۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۲

قبلا وأخری فی (دانشگاه ۴۸۵۵) کتبت بخط النستعلیق فی القرن الثالث عشر فی ۱۹ باب وکل باب فی ۲۵ فصل، وأخری فی (إلهیات ۱ / ۱۱۶ ج) کتبها محمد مهدی.

ابن آخوند ملا إسماعیل پیشنماز حدود سنة ۱۳۳۵ فی ۱۲ باب.

(۶۷۰۰: ملحمة الصادق (ع) منسوب إلیه کما فی أول " البحار " مع " ملحمة دانیال " وکانا عنده وقال: هما مشهوران لکن لا اعتمد علیها کثیرا.

(۶۷۰۱: الملحمـة الغراء) التائیـة الکبیرة فی مـدح ثامن الأئمة الإمام علی بن موسـی الرضا (ع)، خرج منه ألف وثمانمائة بیت، من نظم الشیخ عبـد علی بن عبـد الصاحب بن الشـیخ جواد بن الشـیخ علی بن الشـیخ حمود الظالمی النجفی ابن الشـیخ محسن بن الشـیخ علی الکبیر الظالمی الفزاری، المولود فی مشـخاب علی خمسـة فراسـخ من جنوب النجف فی ۱۳۲۵، وتلمذ علی الشیخ محمد تقی بن العلامة الشـیخ عبد الحسـین صادق العاملی وجده الثالث الشـیخ حمود الظالمی کان من تلامیذ العلامة السـید بحر العلوم، وقد مدح أستاذه بقصیدة متین علی ما ذکر بعض أحفاده. أولها:

أفکر فی نفسی وعظم خطیئتی * فمن غافر ذنبی وساتر عورتی وفی أواخرها:

اتیتک أسـعی من بلاد بعیـدة * من الـذکوات البیض أشـرف بقعة من النجف الاعلی من الأجمة التی * بها الأسد الکرار حامی العرینة وجئتک من وادی السلام واهلیا * لأفدیکم من کل أهل ومهجة إلی قوله:

فخذ ما فقد جاتنک تسحب ذیلها * فزاریة تزری بکل خریدة وعبد علی الظالمی لبابکم * انی وجلا من ذنبه والخطیئة وآخر قول قاله فی ثنائکم * علیکم سـلامی وأنمار تحیتی (۶۷۰۲: ملحمة هرمز ودانیال واسـکندر) المنقول من کتب الأوائل الموسوم ب " الشرایع " أی " العلامات والآثار العلویـة " مرتبا علی أبواب: ۱ - کسوف الشمس، ۲ - خسوف القمر، ۳ هالة الشمس، ۴ - هالة القمر، ۵ رؤیة الهلال،

(۲۰۲)

مفاتیـح البحث: الإمـام علی بن موسـی الرضـا علیهما السـلام (۱)، الإمـام جعفر بن محمـد الصـادق علیهما السـلام (۱)، مدینـة النجف الأشرف (۳)، الجود (۱)، الهلال (۱)

صفحه ۲۰۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۳

۶ - علامـة البروق، ۷ - دلائـل الرعـد والغیوم والریاح والأمطار والبرد والقوس والقزح والزلازل إلی نیف وعشـرین بابا، والنسـخة عند السید محمد بن علی الشبر.

(۶۷۰۳: المخلص) لعنـایت خـان، محمـد طـاهر بن ظفر خـان أحسن، المتـوفی ۱۰۸۱ المـذکور فی (۹: ۷) بتخلصه آشـنا، وهو تـاریخ حکومت شاهجهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۷ ق)، ویبتـدی فیه من أجداده وأوائل حیاة المغولی الهندی، وینتهی فیه إلی حوادث جمادی الثانیة من سنة ۱۰۶۷. أوله:

بنـام پادشـاه پادشاهـان * سـزاواری ده صـاحب کلاهان حمـدیکه درخور شأن احـدیت بأشـد]. یوجـد فی (المتحف البریطانی ۵۶۱۴ Add) و (المتحف البریطانی ۱۷۵ Or) والهند (بانکیپور ۵۶۸).

(۶۷۰۴: المخلص) نصاب فارسـی من نظم سیدا، نظمه للشاه حسام الدین وآخره: [أین در. درج معنی وأین طرفه نظم مختصر در سال نهصدونه شده مجموع از روی یقین]. والنسخة فی مجموعة عند الشیخ مرتضی چهاردهی.

(۶۷۰۵: ملخص ارشاد القاصـد إلی أسـنی المقاصد) الأصل لمحمد بن إبراهیم الأکفانی، المتوفی سـنة ۷۴۹، مطبوع کمـا فی " معجم المطبوعات " ص ۴۶۴ وملخصه.

(۶۷۰۶: ملخص أسـرار الیقین فی شـرح درایة المتقین) ما ظفرت بمصـنفه. أوله: [الحمد لله الذی احکم أساس شـرایع الدین بتصـحیح الدرایة].

(۶۷۰۷: ملخص الأصول فی دین آل الرسول) فارسـی فی أصول الدین للسـید محمد حسـین بن محمد تقی الهمدانی المعاصر، مرتب علی مقدمة وخمسة أبواب وخاتمة رأیته عند الشیخ عباس الحائری الطهرانی المعاصر.

(۶۷۰۸: ملخص التاریخ) لأحمد بن إبراهیم بن عصفور، فی ۱۹ صفحة ضمن مجموعة بمکتبة السید عباس جمال فی البصرة کتابته سنة ۱۲۳۶.

(۶۷۰۹: ملخص التجوید) أو نکتة القراءة، فارسی للشیخ محمد تقی المعروف بالآقا نجفی ابن الشیخ محمد باقر الأصفهانی، المتوفی سنة ۱۳۳۲ وقد طبع

(۲۰۳)

مفاتیح البحث: شهر جمادی الثانیة (۱)، أحمد بن إبراهیم (۱)، مدینة البصرة (۱)، أصول الدین (۱)، محمد بن علی (۱)، الهند (۱)، الطهارة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۰۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۴

سنة ۱۲۹۵.

(۶۷۱۰: ملخص تحریر أقلیدس) للأمیر زین العابدین بن محمد الحسینی المعاصر للمیرداماد. أوله: [الحمد لله رب العالمین..]. والنسخة فی الرضویة ناقص الآخر.

(ملخص التذکرة) مر بعنوان " مختصر التذکرة."

(۶۷۱۱: ملخص التواریخ) لابن علی الحسینی المتوفی فی الهند بلدة مونکیر وهو انتخاب من " سیر المتأخرین " لغلام حسین الطباطبائی، فی ثلاث دفاتر: الأول أحوال سلاطین هند التیموریة والامراء الهند من تیمور إلی محمد شاه سنة ۱۱۵۲ ق، الثانیة: فی حوادث بنگال وعظیم آباد واریسا إلی سنة ۱۱۹۵ ق، والثالثة: من الثانی والعشرین جلوس محمد شاه المذکور سنة ۱۱۵۳ إلی سنة الثالثة والعشرین من جلوس شاه عالم ۱۱۹۵ ق. أوله: [حمد بیحد وسپاس بیعد نثار بارگاه عظمت]. یوجد بالهند (بانگیپور ۵۸۵) کتابته ۱۲۷۹ ق.

(۶۷۱۲: ملخص التلخیص) وهو الموسوم بالتمحیص فی مجلد صغیر کما مر، للفاضل الهندی الشیخ بهاء الدین محمد بن تاج الدین الحسن بن محمد الأصفهانی من علماء أواخر الدولة الصفویة (۱۰۳۲ - ۱۱۳۵) وکان هذا أول مصنفاته کما استظهره فی " الروضات "ویأتی شرحه الموسوم " بمنبة الحریص فی فهم ملخص التلخیص."

(۶۷۱۳: ملخص جامع الرواة الأردبیلیة) للسید حسین بن الأمیر إبراهیم بن الأمیر معصوم القزوینی، شیخ سیدنا بحر العلوم الذی توفی سنة ۱۲۱۲ جعل " الملخص " الفصل الثالث من مقدمات کتابه " معارج الاحکام " فی شرح " مسالک الأفهام وشرایع الاسلام" ولعله المراد من الرجال اللطیف المنسوب إلیه کما فی " الروضات (" ملخص جامع المقال) یأتی بعنوان " ملخص المقال."

(۲۰۴)

مفاتیح البحث: کتاب جامع الرواة لمحمد علی الأردبیلی (۱)، زین العابدین بن محمد (۱)، محمد (بن) تاج الدین (۱)، الحسن بن محمد (۱)، الهند (۳)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۰۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۵

(۶۷۱۴: ملخص جامع معارف الاحکام) بحذف الأسانید والمکررات فی ۴۰۰۰۰ بیت، للسید عبد الله بن محمد رضا الشبر الحسینی الکاظمی المتوفی ۱۲۴۲ ثم لخص الملخص وجعله ۳۰۰۰۰ بیت وسماه " درر الاخبار وجامع المعارف " فی ۱۴ مجلدا ذکر جمیع

ذلک تلمیذه الشیخ عبد النبی الکاظمی فی " تکملة نقد الرجال."

(۶۷۱۵: ملخص جاویدان خرد) ونقله عن الفارسیة القدیمة إلی العربیة للوزیر العارف الحسن بن سهل السرخسی وزیر المأمون بعد أخیه فضل بن سهل، وکان مکرما عنده حتی مات فی سرخس سنة ۲۳۶، أورد الشیخ أبو علی مسکویه هذا الملخص بعینه فی مقدمة کتابه " آداب العرب والفرس."

(۶۷۱۶: ملخص جاویدان خرد) الأصل من الکتب البهلویة العتیقة فی أخلاق الفرس وعرفانها لخص وترجم إلی العربیة ومنها إلی الفارسیة والمترجم الفارسی ابن مسکویه الحکیم ولکن الیوم لا یوجد أثر من ترجمة الفارسیة هذا ولها تراجم أخری بالفارسیة منها لتقی الدین محمد بن الشیخ محمد التستری الأرجانی ترجمها باسم أبی المظفر نور الدین محمد جهانگیر پادشاه (۱۰۱۴ - ۱۰۳۷). أوله: [پادشاه معارف آگاه هوشنگ أین پند نامه به جاویدان خرد ترتیب داد.. هوشنگ شاه میگوید از خداست آغاز وباو انجام.،] نسخة منه فی (الإلهیات ۸۵ / ۲۴۲ ب) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۵۷ - ۱۰۶۸) ونسبت فی فهرس المکتبة إلی گنجور بن اسفندیار ونسخة أخری فی (الملک ۶ / ۵۴۷) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۶۴ فی ۳۵ ص أوله: [آورده اند در أخبار که حکمای عرب وعجم وروم وهند ویونان گرد آمدند وگفتند: بگویید تا أزهر گوهر..]. ونسخة غیر مؤرخة منه فی (الرضویة ۱۲۸ - ۵۹۸۹) کتبت بقلم النستعلیق الشکسته فی ستة أوراق وهو غیر النسخة المطبوعة من الکتاب الا انها ترجمت من العربیة أیضا وهناک ترجمة أخری من الکتاب سمیت ب " انتخاب شایسته‌ء جهانی " ترجمها محمد حسین الحکیم بن الحاج شمس الدین مع تصرفات وزیادات فی ۱۰۶۵ للنواب (؟) وطبعت باهتمام الدرویش فانی المانکجی باسم ناصر الدین شاه فی (۱۲۹۳ - ۱۲۹۴) فی بمبئی ونسخة منه فی (طهران، (۲۰۵)

مفاتیح البحث: کتاب درر الأخبار لحجازی، خسرو شاهی (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینة طهران (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، الحسن بن سهل (۱)، الموت (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۰۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۶

أدبیات ۱۱۱ ج) کتبها شعبان قلی بن جعفر بقلم النستعلیق فی ۱۳۲۴ فی ۹۸ ورقا ونسخة أخری غیر مؤرخة بدون مقدمة فی (سپهسالار ۵۲ / ۲۹۱۲) ومر ذکر الکتاب فی (۱: ۲۵) ذیل عنوان " آداب العرب والفرس " کما مر ذکره فی (۵: ۷۸) بعنوان " جاویدان خرد."

(۶۷۱۷: ملخص الربع الأخیر من صلاة البحار) المشتمل علی بقیة احکام الصلوات الست مع تحقیقات أخری من نفسه سیما فی شرح دعاء السمات الداخلة فی هذا الربع، للمولی محمد حسین بن یحیی النوری تلمیذ المجلسی الثانی، فرغ منه سنة ۱۱۲۷ کما ذکره فی آخره وقد رتبه أولا علی ۴۲ بابا وکتب فهرست الأبواب بخطه وکتب فی آخره بخطه: [تم ما أردنا استخراجه من أبواب المجلد الآخر لکتاب الصلاة من " بحار الأنوار " للمحقق العلامة مولینا وأستاذنا محمد باقر علم الدین المجلسی أعلی الله تعالی مجلسه فی أعلی علیین فی لیلة السادسة والعشرین من شهر رمضان المبارک سنة سبع وعشرین ومائة بعد الألف الهجریة علی مهاجرها وآله آلاف ألوف الثناء والتحیة علی ید المتمسک بالمصطفین ابن یحیی النوری محمد حسین..] ذکر جمیع ذلک الفاضل المولوی محمد علی فی " نجوم السماء " وله رسالة فی صلاة المسافر علی ما یظهر من فهرست هذا الکتاب حیث إنه بعد ما عقد ۴۲ بابا قال:

[هذه الأبواب المزبورة فی الفهرست أخرجنا منها نصفها أعنی ۲۱ - التی رقمنا علیه علامة صح ودعاء السمات فی باب التاسع عشر وأدرجناها فی کتابنا إلا ثلاثة أبواب فانا أدرجناها فی رسالة علی حدة ألفناها فی صلاة المسافر وقد غیرنا ترتیب بعض الأبواب لأمر دعانا إلیه..].

(۶۷۱۸: ملخص رسالة العدالة) للمؤلف أصله جلال الدین الدوانی المذکور فی (۱: ۲۳۱)، مرتب علی مقدمة ومقصد وخاتمة. أوله:

[أین رسالهٔ مشتمل است بر مقدمه ومقصدی وخاتمه، مقدمه: پوشیده نماند که نفس ناطقهٔ انسانی از سنخ ملکوت وعالم مجردات وتعلق أو ببدن..]. نسخهٔ منه فی (المجلس ۳۵ / ۳۴۵۶) کتبت فی القرن الثانی عشر فی ۱۲ صفحهٔ، ومر فی (۱۵: ۲۲۶ "): رسالهٔ (۲۰۶)

مفاتیح البحث: صلاهٔ المسافر (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، العلامهٔ المجلسی (۲)، کتاب بحار الأنوار (۱)، جلال الدین (۱)، الصّلاهٔ (۲)

صفحه ۲۰۹

الذریعهٔ – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحهٔ ۲۰۷

فی العدالهٔ " للدوانی وذکر فی (ص ۱۶۴۷) من " فهرست نسخه های خطی فارسی " أربع رسائل للدوانی کلها فی العدالهٔ، فما ادری هـذا ملخص أی منها (۶۷۱۹: ملخص روضهٔ الناصر ونزههٔ الخاطر) الأصل لعبد العزیز الکاشی وهو منتخبات منظوم ومنثور بالفارسیهٔ والعربیهٔ فی المواضیع الأخلاقیهٔ والاجتماعیهٔ مرتب علی ثلاثهٔ أقسام: ۱ – مدایح، افتخارات وحکم وآداب، ۲ – حکایات، ۳ – متفرقات، ولخصها المؤلف بنفسه فی ثلاثهٔ أقسام کل منها فی عدهٔ أبواب وعدهٔ فصول للوزیر.. الدین محمد بن الصاحب سعد الدین. أوله: [الحمـد لله الملک العلام والصـلاهٔ علی خیر الأنام.. أما بعـد، فان أصـغر عباد الله عبـد العزیز الکاشـی..] نسـخهٔ من " الملخص " ولعلهـا بقلم المؤلف فی (المتحف البریطانی ۹۶۰۲ or) کتبت فی ۷۷۷، ونسـخهٔ أخری غیر مؤرخهٔ فی (الآیاصوفیهٔ ۴۱۹) کتبت بقلم النستعلیق فی ۱۰۵ ورقـا، ونسـخهٔ غیر مؤرخـهٔ لعلهـا من أصل الکتاب، ولا ملخصه، توجـد فی (القاهرهٔ، دار الکتب ۱۱۱، أدب فارسی طلعت) فی ۲۷۸ ورقا.

(۶۷۲۰: ملخص الریاض) للشیخ خلف بن الحاج عسـکر الحائری المتوفی سنهٔ ۱۲۴۶، یوجـد عند الأردوبادی، (ملخص زاد السالکین) مر الأصل فی (۱۲: ۲) ویقال له ": زاد السالک " أو " سلوکیهٔ " ألفت بین سنین (۱۰۳۰ – ۱۰۴۰)، أوله [الحمد.. أما بعد چنین گوید خاک رآه سالکان طریق حق.. از کیفیت رآه حق پرسیده بودند..] نسـخها شایعهٔ أقدمها کتابهٔ فی (دانشگاه ۱۵ / ۲۸۹۶) کتبها أحمد بن محمد طاهر فی (۱۷ ج ۲ / ۱۲۱۸) بقلم النسـتعلیق، ونسخهٔ أخری فی (سپهسالار ۲ / ۶۵۴۶) کتبه محمـد بن الحاج هاشم کهنویه، من مزارع سیمرم السـبعهٔ، فی سنهٔ ۱۲۵۵ بقلم النسـخ وطبـع فی ۱۳۳۱ ش، أمـا " الملخص " لمؤلـف " الذریعـهٔ " الشـیخ آقـا بزرگ الطهرانی، کما مر فی ۱۲: ۳) فراجعها.

(ملخص سـلوک الملوک) لسپهر الثـانی المـذکور فی (۹: ۴۲۹) والأصـل لـه أیضـا کمـا مر فی) ۱۲: ۲۲۷) وهـو فی آداب الملک والمواعظ والنصایح التی

(۲۰۷)

مفاتیح البحث: أحمد بن محمد (۱)، عبد العزیز (۲)، الصّلاهٔ (۱)، الحج (۲)

صفحه ۲۱۰

الذریعهٔ – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحهٔ ۲۰۸

افادوها ملوک الماضی إلی أولادهم، وألف الملخص فی ۱۳۱۶ باسم مظفر الدین شاه أوله: [خلاصهء کتاب سلوک الملوک مظفری است که أین کمتر چـاکر پیشگـاه خلاـیق پناه عباسـقلی سپهر از کتب عدیـده که حاوی کلمات وموعظـهٔ سـلاطین جهان وحکمای باستان است..]. نسخهٔ منه فی (طهران، الملیهٔ ۳۴۴ ف) کتبها ابن المؤلف، خادم الحضرهٔ السلطانیهٔ محمد تقی کمال السلطنهٔ فی ۱۳۱۶ فی ۴۶ ورقا.

(۶۷۲۰: ملخص شرح منازل السائرین) طبع ضمن " سه گنجینهء توحید " المذکور غلطا بعنوان " گنجینهء ... فی (۱۸: ۲۴۵) ویأتی أصل الشرح ذیل " منازل السائرین " للأنصاری.

(۶۷۲۱: ملخص ضیاء القلب) الفیضیة المذکورة أصلها فی (۱۵: ۱۲۷) مر فی (۱: ۵۳) بعنوان " آیینهء شاهی " والتلخیص لمؤلف أصله طبع فی سنة ۱۳۲۰ ش ومما یظهر منه ان الفیض من القائلین إلی مزیة العقل وشرفه علی الشرع نسخة منه فی (تبریز، الملیة / ۳۵۵۴) کتبت بقلم النسخ فی (صفر ۱۱۲۱) ونسخة أخری فی (طهران عند أصغر المهدوی ۸ / ۳۶۴) کتبها علی بن أحمد الرشتی حدود سنة ۱۲۷۰ بقلم النسخ والنستعلیق.

(۶۷۲۲: ملخص العقاید) فی علم الکلام کبیر مبسوط، للحاج مولی محمد تقی بن الآقا محمد البرغانی الشهید سنة ۱۲۶۴، موجود عند حفیده الحاج میرزا هدایة بن الشیخ صادق بن الشهید.

(ملخص عوارف المعارف) مع الترجمة الفارسیة، یأتی باسمها " نجات السالکین " فی حرف النون.

(۶۷۲۳: ملخص عین الحیاة) الأصل والملخص کلیهما للمجلسی، کما مر فی (۱۵: ۳۷۰ و ۲۱: ۵۴) ألف الأصل ۱۰۷۴.

(۶۷۲۴: ملخص فرهنگ جهانگیری) الأصل لحسین بن حسن الأنجوی ألفه بأمر من أکبر شاه (۹۶۳ - ۱۰۱۴) فی مقدمة مع ۱۲ آئینا فی قواعد اللغة و ۲۴ بابا علی ترتیب الحروف الأولی فی (باب) والثانیة فی (الفصل) ولها خاتمة

(۲۰۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، علی بن أحمد (۱)، الشهادة (۲)، الحج (۱)

صفحه ۲۱۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۰۹

سقطت فی طبعة ۱۲۹۳ لکهنو ولا یوجد فی أکثر النسخ المخطوطة، وهو فی خمسة درات وکل منها مشتمل علی درات وجلوات. الدر الأول: الکنایات والاستعارات وهذا أیضا علی ترتیب الحروف، ۲ - اللغات المرکبة عن الفارسیة والعربیة، ۳ اللغات المشتملة علی أحد من الأحرف الثمانیة، ۴ - لغات زند وپازند واوستا، ۵ - اللغات العربیة. ویوجد عدة ملخصات من الکتاب أحدیها لعباس الکردستانی کما فصلناه فی (۱۶: ۱۹۸) ونسخة من ملخص آخر توجد عند السید شهاب الدین التبریزی بقم. أوله: [حمد له.. والصلاة علی جمیع عباده الصالحین.. أما بعد بدانکه أین ملخص است از کتاب " فرهنگ جهانگیری " بحذف الاشعار والشواهد..]. وهناک ملخص ثالث نسخة مذهبة منه فی طهران عند الدکتور مفتاح کتبها محمد بن محمد صادق بقلم النستعلیق فی (ع ۲ / ۱۲۵۵). وملخص آخر ألفت بأمر (مولانا عباس أردلان سنندجی) فی سنة ۱۰۷۲. وسمیت فی آخر النسخة ب " مختصر " ... أوله: [حمد له.. مقدمه دربیان چیزهای (سودمند) بر آیین بسیار، آیین أول در بیان اسم پارس..]. نسخة منه فی طهران، أدبیات ۱۱۵ ب) کتبها عبد الله بن الحاج مهدی قلی الچاپلقی فی (۱۸ ع ۱ / ۱۰۸۵) فی ۱۷۸ ورقا کل صفحة منها فی ۱۸ سطرا.

أقول: ولا یبعد اتحاد بعض هذه الملخصات مع بعض آخر کما لا یخفی.

(۶۷۲۵: ملخص فصوص الحکم) الأصل والملخص کلاهما لمحیی الدین ابن العربی العامی، ویأتی الملخص باسمها " نقش الفصوص " فی حرف النون.

(ملخص الفصول البقراطیة) هو ترجمة تلخیص جالینوس بالفارسیة مر فی التاء.

(۶۷۲۶: ملخص الفوائد السنیة ومنتخب الفرائد الحسینیة) المعروف بالفوائد العتیقة والجدیدة، کلاهما لأستاذ الملخص المنتخب وهو الوحید البهبهانی الآقا محمد باقر بن المولی محمد أکمل المتوفی سنة ۱۲۰۶. أوله: [الحمد لله الواحد الأحد الفرد الصمد الذی خلق السماوات بغیر عمد..]، وهی ثمانون فائدة ملخصة

(۲۰۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، محمد بن محمد صادق (۱)، الصّلاة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۱۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۱۰

من الفوائد الحائریة السابق ذکره لخصها منها تلمیذه المجاز من السید بحر العلوم، صاحب " ریاض الشهادة " الشیخ محمد حسن بن الحاج معصوم القزوینی الحائری، وقد شرح بنفسه هذا الملخص وسما شرحه ب " تنقیح المقاصد - أو - تلخیص المقاصد کما فی بعض النسخ - الأصولیة " فی شرح ملخص الفوائد الحائریة کما مر وفرغ من الملخص فی ضحوة الاثنین (۲۴ ج ۱ / ۱۲۰۲ فی حیاة أستاذه الوحید، وفرغ من الشرح سنة ۱۲۱۲ کما مر (۶۷۲۷: الملخص فی أصول الدین) للسید الشریف المرتضی علم الهدی أبی القاسم علی بن الحسین بن موسی الموسوی، المتوفی سنة ۴۳۶ ذکره فی " تأسیس الشیعة " و " کشف الحجب " وغیرهما نقلا عن کتاب النجاشی، والنسخة عند شیخ الاسلام الزنجانی، وهو کبیر فی أربعة أجزاء لکن فصولا من أول الجزء الأول وفصولا من آخر الجزء الرابع ساقطة عن هذه النسخة وکتب بعد تمام کل جزء انه تم الجزء الفلان من کتاب " الملخص فی أصول الدین " وفی آخر الجزء الثانی تاریخ الکتابة (۴ ذی قعدة ۱۰۲۷) ولما انه صنفه بعد انتهاء املاء الذخیرة وکان وقع بعض المطالب فی أول " الذخیرة" علی الایجاز فبسط القول فیها فی الجزء الرابع من " الملخص " فکأنه جعل الجزء الرابع منه، الذی به تمام کتاب الملخص، تکملة للذخیرة، قال فی أول الجزء الرابع بعد التسمیة، ما لفظه: [نبدء بعون الله وقوته فی هذا الجزء بذکر أول الکلام المبسوط من الکتاب الموسوم بالذخیرة المخالف لما بنی علیه صدره من الایجاز والاختصار لیکون تماما لکتاب الملخص من حیث انتهی الاملاء منه حسب ما رآه مصنفهما ورسمه وبالله عز وجل التوفیق فصل فی افساد فی قولهم فی الکسب..] وعناوینه: [باب الکلام فی الصفات، باب الکلام فی نفی الرؤیة، باب الکلام فی العدل، باب الکلام فی الإرادة، باب الکلام فی الکلام، باب الکلام فی المخلوق، باب الکلام فی الاستطاعة، باب دخل فی جملة فصول هذا الباب، باب الکلام فیما یتعلق بالمکلف] وفی کل من هذه الأبواب عدة فصول ومجموع الفصول الموجودة نیف وثمانون فصلا ویشیر فی أثناء تلک الفصول إلی أسماء جملة من

(۲۱۰)

مفاتیح البحث: الحسین بن موسی (۱)، الشریف المرتضی (۱)، أصول الدین (۲)، الشهادة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۱۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۱۱

تصانیفه کما صرح فی آخر جمل العلم والعمل ان الملخص بسط من الذخیرة.

(۶۷۲۸: الملخص فی التنجیم) للخواجه نصیر الدین الطوسی، المتوفی سنة ۶۷۲، والنسخة فی مکتبة محمد مراد أفندی داماد زاده بإسلامبول وشرحه بعض الفضلاء، کما مر.

(۶۷۲۹: الملخص فی المعانی والبیان) للمولی خیر الدین الاله آبادی، وله شرحه أیضا الموسوم ب " نقد البلاغة " کما یأتی انه فرغ منه سنة ۱۲۲۵.

(۶۷۳۰: الملخص فی الهیئة) لمحمود بن محمد بن عمر الچغمینی، أوله:

[الحمد لله کفا أفضاله والصلاة علی نبیه محمد وآله..]. وعلیه شروح وحواش للأصحاب کما مر فی (۶: ۱۳۵ و ۱۳: ۱۷۶) ومنها شرح القاضی زاده الرومی، شرحه باسم السلطان الغ بیک بن شاهرخ بن أمیر تیمور گورکان، والنسخة عند السید أبی القاسم الموسوی

الریاضی الخوانساری، کتابته سنۀ ۸۹۷ ومطبوع فی طهران والشرح مزجی. أوله: [الحمد لله الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا..]. وعلی هذا الشرح حواشی لجمع کثیر من الأصحاب وکتب الشیخ زاده أبو إسحاق ابن عبد الله الخادم الکوبنانی فی القرن التاسع علی الشرح حاشیۀ توجد فی (دانشگاه ۵۰ / ۲۴۱۷) ضمن سبع رسائله ستۀ منها بخطه وهی: ۱ " - شرح الشمسیۀ " ۲ " - حل مسألۀ الاقبال والادبار " ۳ - حاشیۀ شرح الملخص " هذا، ۴ " - شرح زیج ایلخانی " بالفارسیۀ، ۵ " - تألیفیه " أو " رسالۀ أی در تناسب تألیفی ، "بالفارسیۀ ۶ - تضعیف بیوتات شطرنج " أو " تضعیفیۀ " فارسی أیضا، وأما السابع فهو " شرح سی فصل " بالعربیۀ والمجموعۀ فی ۳۲۳ ورق.

(۶۷۳۱: ملخص الکشاف) للعلامۀ الحلی ومر بعنوان " تلخیص الکشاف " ومر أیضا " مختصر الکشاف " الموسوم بالکاف الشاف.

(۶۷۳۲: ملخص کیمیای سعادت) أخلاق عرفانی. أوله: [الحمد لله الذی اخترع ماهیات الأشیاء بفیض وجوده.. وبعد، ما یبین رمز الأقطاب فی اثبات القدیم سبحانه..] والنسخۀ مذهبۀ فی (طهران، موزه ۳۷۳۰) کتبت بقلم النسخ

(۲۱۱)

مفاتیح البحث: مدینۀ طهران (۲)، العلامۀ الحلی (۱)، محمود بن محمد (۱)، الصّلاۀ (۱)

صفحه ۲۱۴

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۲۱۲

فی القرن الحادی عشر فی ۴۳۰ ص.

(۶۷۳۳: ملخص اللغات) للحسن الخطیب البمی الکرمانی، کما ذکره فی بعض الفهارس.

(۶۷۳۴: ملخص مجمع البیان) ذکرنا الأصل فی (۲۰: ۰۰۰) أما المخلص: لافضل الملک المتخلص ب (المعی) صاحب " أفضل التواریخ " وغیره، لخصه مع النقل إلی الفارسیۀ باسم أحمد شاه القاجار علی عهد حکومۀ السلطان حسن میرزا نیر الدولۀ فی خراسان ۱۳۳۰ وسمی الملخص ب " أفضل التفاسیر. " أوله: [سپاس فراوان وستایش بی پایان توانا خداوندی را سزد..]. نسخۀ خط المؤلف توجد فی (الملک ۶۶۱) کتبت بقلم النستعلیق فی ۱۳۳۰ فی ۱۵۱ ورقۀ.

(۶۷۳۵: ملخص مجمع الفرس) أشرنا إلی الأصل فی (۱۶: ۲۰۱ و ۲۰: ۳۷) وهو مرتب علی الحروف، وذکر أول حروف اللغات فی (باب) کما ذکر آخر الحروف فی (فصل) وطبع بطهران فی ثلاث مجلدات فی ۱۳۳۸ ش، باهتمام من محمد دبیر سیاقی. أوله: [ابتدای کلام هر دانشمند سخنور وانتهای سخن هر خردمند هنر پرور..]. وقد تصرف سروری فی کتابه هذا ثلاث مرات، أحدیها بعد أن وصل " فرهنگ جهانگیری " المذکور فی (۱۶: ۱۹۷) إلی إیران، ومرۀ فی لاهور ۱۰۳۶، ومرۀ لخصه کما أشرنا إلیه فی (۹: ۴۴۳) نسخۀ غیر تامۀ من الملخص توجد فی (المجلس، ۲۸۱۷) کتبها محمد حسن الشهیر ب (وکیل) فی ۱۲۲۱ فی ۶۶۰ ص.

(۶۷۳۶: ملخص المرام) فی تلخیص " غایۀ المرام " فی الإمامۀ، للآقا نجفی الأصفهانی، المتوفی سنۀ ۱۳۳۱، ذکر فی آخر جامع " الأنوار " له، المطبوع سنۀ ۱۲۹۷.

(۶۷۳۷: ملخص المستخلص) ذکرنا الأصل فی (۲۱: ۳). الذی أوله:

[الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی علی الخصوص علی محمد.. العوذ والعیاذ پناه گرفتن بکسی یابجایی پابچیزی، اقسام فعل ثلاثی شش است..]. أما الملخص فمر أیضا بعنوان " لسان التنزیل " فی (۱۸: ۳۰۱) نسخۀ منه فی (اورخان،

(۲۱۲)

مفاتیح البحث: کتاب مجمع البیان للطبرسی (۱)، دولۀ ایران (۱)، مدینۀ طهران (۱)، خراسان (۱)، الوفاۀ (۱)

صفحه ۲۱۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۱۳

بورسه ۱۹۴) كتبت في ۸۵۰ ونسبت فيها، وبتبعها في فهرس المكتبة، إلى جمال الدين أحمد بن إسحاق.

(۶۷۳۸: ملخص مصفاة الأشباح) المذكور؟؟ في (۲۱: ۱۲۵) مع الترجمة الفارسية، مرتب على أربعة فنون في أسرار علم الشرايع وعلم الأخلاق وأصول الدين والعرفان وكل فن في عدة أبواب كأصله، ويسمى الملخص ب " آينهء حق نما " أو " آينهء جهان نما."

أوله: [شكر وسپاس بيقياس مر خداوندي را كه..].

وهو أيضا لمؤلف أصله نور الدين الكاشاني، نسخة منه في (الرضوية ۵۲، أخلاق ۶۲۳۴) كتبت بقلم النستعليق في (۲۳ شوال ۱۱۲۵) في ۱۱۵ ورقا، ونسخة أخرى في (المجلس ۵۶۵) كتبها عبد العلي بن معصوم القزويني الأصفهاني في يوم الجمعة (۳ ج ۲ / ۱۲۲۳) في ۲۰۶ ورقا.

(ملخص معراج السعادة) النراقية، مر في (۲۲: ۱۳) بعنوان " المقامات العلية."

(۶۷۳۹: ملخص معيار جمالي) لاحد من محرري دار الانشاء الشاه سلطان حسين، وهو تحرير فنيه العروض والقافية بعبارات أسهل.

أوله: [موزوني سخن ثناي حضرت حق عز شأنه ومطبوعي بيان.. وبعد، چون در أيام خجسته آغاز..] نسخة مذهبة؟؟ منه في (المجلس ۱ / ۳۴۸۶) كتبها عبد الوهاب الرشتي في ۱۲۲۲ في ۱۳۵ ص.

(۶۷۴۰: ملخص المقال في أحوال الرجال) للسيد عبد الله بن محمد رضا الحسيني الشبر الكاظمي، المتوفى سنة ۱۲۴۲. أوله: [الحمد لله رب..]. ذكر في الديباجة اسمه ونسبه وانه لخصه من كتابه الكبير الموسوم ب " جامع المقال وهو نظير " وجيزة " المجلسي الثاني لكنه أكبر منه في ۶۳۵۰ بيتا وكتابة النسخة في يوم الأحد (۴ رمضان ۱۲۴۸) عن خط المؤلف، عند الآقا نجفي بقم.

(۶۷۴۱: ملخص المقال في أحوال الرجال) للشيخ عبد الرحيم بن عبد الحسين الحائري.

(۲۱۳)

مفاتيح البحث: شهر رمضان المبارك (۱)، العلامة المجلسي (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، أحمد بن إسحاق (۱)، أصول الدين (۱)، جمال الدين (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۱۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۱۴

(۶۷۴۲: ملخص المقال في الدراية والرجال) للحاج السيد محمد العصار اللواساني بن محمود (۱۲۶۴ - ۱۳۵۶) المذكور في (۹: ۷۲۴) فرغ منه في المشهد في ع ۲ / ۱۲۴۷. أوله: [.. وبعد أين بندهء شرمنده در موقع نوشتن " فقاهة الرضوية " چون در مقدمة آن كتاب اموري را مذكور نموده أم كه شخصي]. يوجد في (الرضوية ۱۰۶ رجال) بخط المؤلف وبالتاريخ المذكور.

(۶۷۴۳: ملخص المقال في تحقيق أحوال الرجال) للشيخ إبراهيم بن الحسين بن علي بن الغفار الدنبلي الخوئي، المستشهد في فتنة الأكراد بخوى سنة ۱۳۲۵ كتبه سنة ۱۲۷۷ وعمره يومئذ ثلاثون سنة كما صرح به في ترجمة نفسه في آخر الكتاب وذكر هناك روايته عن الشيخ مهدي النجفي والشيخ محمد حسين الكاظمي. أوله:

[الحمد لله المتفرد بالدوام..]. ابتدء فيه بفوائد رجالية، ورتبه على أقسام الثقات.

والحسان والموثقين والضعفاء والمجاهيل ومن لم يبلغ رتبة الممدوحين والمذمومين وختم بالكنى والألقاب، واستشهد في داره بالهجوم عليه من الأشرار في سنة ۱۳۲۵.

(۶۷۴۴: ملخص المقال فی نظم مختصر خلاصهٔ الأقوال فی معرفهٔ أسماء الرجال) للحاج شیخ عبد الرحیم بن الشیخ عبد الحسین بن الشیخ محمد حسین الطهرانی الأصفهانی الحائری، صاحب " الفصول " المولود بکربلا سنهٔ ۱۲۹۴. وذکر ترجمهٔ حاله علی ظهر المطبوع منه فی سنهٔ ۱۳۴۳ وفرغ من نظمه سنهٔ ۱۳۳۳.

(۶۷۴۵: ملخص مقدمهٔ الأدب) الأصل لجار الله الزمخشری کما مر فی (۲۲: ۳۸) لخصها بعض الأدباء وسماها ب " ترشیح الفضائل " وذکرت تاریخ التلخیص فی آخر الکتاب سنهٔ (خمس وعشرین وسبعمائهٔ - ۷۲۵). أوله: [الحمد لله الذی وضع تاج الشرف علی قمهٔ.. فقد اختصر " مقدمهٔ الأدب " بایجاز واطناب..] نسخهٔ منه فی (اورخان جامع، بورسه ۱۶۰۶) کتبها فتح الله بن حبیب الدین بقلم النسخ والنستعلیق فی سنهٔ ۷۸۸ فی ۱۳۱ ورقا.

(۶۷۴۶: ملخص النقض) مر أصله فی (۳: ۱۳۰) بعنوان " بعض مثالب النواصب " لأبی الرشید عبد الجلیل الرازی، وهو مباحث الکلام سیما، الإمامهٔ،

(۲۱۴)

مفاتیح البحث: مدینهٔ کربلاء المقدسهٔ (۱)، کتاب الثقات لابن حبان (۱)، الزمخشری (۱)، الحسین بن علی (۱)

صفحه ۲۱۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۲۱۵

وفیها فوائد: رجالی، حدیثی، تاریخی، جغرافیائی، ألفه بین سنین (۵۵۶ - ۵۵۹) وطبع بطهران سنهٔ ۱۳۳۵ ش، قدمه وعلق علیه السید جلال الدین المحدث الأرموی الحسینی وکتب رسالهٔ مستقلهٔ تعد مفتاح النقض اسمه " کلید النقض وتعلیقات آن " وعنده أربع نسخ من " النقض " لیست بینها نسخهٔ کاملهٔ کما أن عنده نسخهٔ مذهبهٔ من " ملخص النقض " کتب بقلم النستعلیق فی سنهٔ ۱۰۵۰.

(۶۷۴۷: ملستان) لمیرزا إبراهیم مدایح نگار التفرشی بن مهدی بن رضا قلی، المولود فی تفرش ۱۲۸۰ ق، المتوفی (۱۲۸۰ ۱۳۲۵ ق). وهو علی طراز " گلستان " سعدی، فی خمسهٔ (ساغر) وخاتمهٔ (جرعهٔ): ۱ فی حسن السلوک وعادات الملوک، ۲ فی أخلاق الدراویش، ۳ فی التفویض إلی الله، ۴ فی الحمق والجهل "، ۵ فی الحکم والآداب. والجرعهٔ فی شرح أحوال نفسه. أوله: [حمد خدایرا عظمت قدرته که قدرتش موجب حیرت است وبصنع اندرش مزید فکرت].

یوجد فی (الرضویهٔ ۴ / ۱۰۳۱۴) بخط علی أکبر بن میرزا إسماعیل السمنانی المتخلص ب یاهو، کتابته ۱۳۳۰.

(۶۷۴۸: ملعمهٔ الاسرار) أوله: [هذا کتاب ملعمهٔ الاسرار. سؤال کردم از استادش که نسخهء کیمیا دیده شده البتهٔ نزد سر کار بهتر بأشد..]. نسخهٔ منه فی (دانشگاه ۳ / ۳۳۹۰) کتبه مالک النسخهٔ أبو طالب بن بهرام الگورشانی بقلم النستعلیق حدود سنهٔ ۱۲۶۲ یقرب من ۳۰ ص.

(۶۷۴۹: ملفوظات) لروشن چراغ، نسخهٔ منه ضمن مجموعهٔ فیها أیضا " مناجاهٔ " للمؤلف کما یأتی وله غیر هذا " رسالهٔ در تصوف ."نسخهٔ غیر مؤرخهٔ منه فی (الآصفیهٔ ۳ / ۴۸ مجامیع).

(ملفوظات خواجهء أحرار ومناقبه) وهو صاحب " الحورائیهٔ " المذکورهٔ فی (۷: ۱۱۲) و " رسالهء عرفانی " و " فقرات " و " معرفت "المذکور فی (۲۱:

۲۴۴). مر فی (۱۱: ۲۳۵) بعنوان " رشحات عین الحیاهٔ " وهو للمولی حسین الکاشفی، والظاهر أنه لولده علی السبزواری المتخلص ب صفی، المذکور

(۲۱۵)

مفاتیح البحث: مدینهٔ طهران (۱)، جلال الدین (۱)، الوفاهٔ (۱)

صفحه ۲۱۸

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۱۶

فی (۹: ۶۱۶) رتبها علی مقدمة وثلاثة مقاصد وخاتمة، کل مقصد فی ثلاثة فصول طبع مکررا وطبع ترجمته الترکیة فی ۱۲۳۶ فی اسلامبول. أوله: [الحمد لمن رس رشحات الحقایق والحکم علی قلوب العارفین.. أما بعد چنین گوید فقیر بی بضاعت..] ذکر فی ص ۱۱۷۵ من " فهرست نسخه های خطی فارسی " تسعة نسخ منه أقدمها کتابة فی (طهران، أدبیات ۳۱ حکمت) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن العاشر.

(۶۷۵۰: ملفوظات خواجة حسن محمد چشتی) المسماة ب " مجالس حسنیة " لمحمد بن قطب الأولیاء الشیخ محمد بن أحمد نصیر الدین، الشهیر بالشیخ حسن ابن میان جو، طبع فی الهند سنة ۱۳۱۶، یوجد نسخة منه مع أربعین رسالة عرفانیة له کما ذکرنا فهرسها فی (۲۱: ۱۶) ولکن فاتنا ذکر الثانی عشر والثالث عشر من الرسائل وهما: ۱۲ راحة المریدین ۱۳ صبر درشدت، ومر للمؤلف " المفلس فی أمان الله " فی (۲۱: ۱۳۷).

(۶۷۵۱: ملفوظات سید حسن رسول نما) واسمها " فیوضات " أو " فوایح العرفان " جمعها نجیب الدین بن المیر محمد هاشم والنسخة فی (باکستان، انجمن ترقی أردو، ق ف ۸۴) کتبها مجد الدین فی السنة الحادی عشرة من جلوس محمد شاهی فی ۲۰۶ ص.

(۶۷۵۲: ملفوظات رزاقیه) أو " سوانح و ".. لمحمد خان الرزاقی وهو فی سوانح الشاه عبد الرزاق الهالنسوی وأحواله وملفوظاته، والنسخة فی (الآصفیة ۱۵۶۰ تصوف) کتبت فی سنة ۱۲۶۰.

(۶۷۵۳: ملفوظات شاه صبغة الله وشاه حبیب الله) لعبد الفتاح الحبیب اللهی الصبغة اللهی، والنسخة فی (الآصفیة ۱۴۲۰ تصوف) کتبت سنة ۱۱۶۲.

(۶۷۵۴: ملفوظات شاه نظام الدین اورنگ آبادی) ولعله مؤلف " نظام القلوب " المتوفی ۱۱۴۲، لمحمد کامکار ومحمد نور الدین النقشبندی الحسینی والنسخة فی (الآصفیة ۱۴۱۸ توصف) کتبت فی سنة ۱۳۱۷

(۲۱۶)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، باکستان (۱)، نجیب الدین (۱)، محمد بن أحمد (۱)، الهند (۱)، الصبر (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۱۹

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۱۷

(۶۷۵۵: ملفوظات فخر) وهو فخر الدین المحب اللهی المسمی ب (فخر الطالبین)، للسید نور الدین الحسینی الفخری، والنسخة فی (الآصفیة ۱۳۶۹ تصوف) کتبت فی سنة ۱۳۱۲.

(۶۷۵۶: ملفوظات شاه محمد إبراهیم) ألفها أبو الحسن السید محیی الدین فی سنة ۱۱۷۳ بالفارسیة وسماها ب " عینک بوقلمون" نسخة غیر مؤرخة منه فی ۸۵ ص، ضمن مجموعة فی (باکستان، انجمن ترقی أردو ۲ ق ف ۲).

(۶۷۵۷: ملفوظات صاحبقران) أو " تزوک تیموری " أو " تیمور نامه " من المتون المجعولة الفارسیة، نسبت فی المقدمة إلی الأمیر تیمور الگورکانی، وادعی أنه أبو طالب الحسینی التربتی عثر فی مکتبة جعفر خان حاکم یمن علی متنه الترکی وترجمه إلی الفارسیة لشاهجهان پادشاه المغولی الهندی (۱۰۳۷ – ۱۰۶۷ ق). وهو فی سیاسة المدن فی مقالتین: أولها فی التدابیر والمشاورات، وفی الثانیة یخاطب أولاده وأحفاده، طبع مکررا. أوله: [حمد بلیغ سبحانی راکه بمقتضای إنا جعلناک فی الأرض.. مقالهء أول در تدبیرات وکنکاش أمور مملکت گیری وساختن مخالفان ودر آمدن بمیان دوستان ودشمنان..]. نسخه الخطیة شایعة.

(۶۷۵۸: ملفوظات معین چشتی) المذکور فی (۹: ۲۱۵ و ۱۰۷۶) واسمها " دلل العارفین، " جمعها تلمیذه قطب الدین الکاکی المذکور فی (۹: ۸۸۳) فی " سیرة الأولیاء وکراماتهم " وطبع فی لکهنو فی سنة (۱۳۰۶ – ۱۸۸۹ م). أوله:

[أین صحیفة از علم ربانی وأین تحفهء فقه میانی..] نسخة منه فی (بادلیان ۱ / ۲۶۷۱) کتبت فی (۱۸ ذیقعده ۱۰۱۶).

(۶۷۵۹: ملفوظات مغربی) الشیخ أحمد، فی العرفان، لمحمد بن قاسم نسخة غیر مؤرخة منه فی (بنگاله، ایشیاتک ۱۰۰۴ ۱۹۵ E).

(۶۷۶۰: ملفوظات نظام الدین اولیا وشیخ کلیم الله جهان آبادی) فارسی فی العرفان، نسخة غیر مؤرخة منه فی (باکستان، انجمن ترقی أردو، ۱ ق ف ۹۳) فی ۳۲۴ ص. ومر " مکتوب نظام أولیا " فی (۲۲: ۱۷۷).

(۲۱۷)

مفاتیح البحث: باکستان (۲)

صفحه ۲۲۰

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۱۸

(۶۷۶۱: ملک آرا) فارسی فی تاریخ القاجاریة من وقایع جدهم محمد حسن خان القاجار وجانسوز شاه وآغا محمد، للمؤرخ الشاعر میرزا علی قلی المتخلص باقبال المازندرانی، ألفه بأمر الشاهزادة محمد قلی میرزا الملقب بملک آرا ابن فتح علی شاه والی مازندران، فسماه باسمه کما فی " مجمع الفصحا ۲: ۶۷."

(۶۷۶۲: ملک دینار) منظوم فارسی فی ذکر قصته، لبابا محمد قاسم خادم المذکور فی (۹: ۲۷۷). أوله: [دوستان همدمان هواداران..]. نسخة منه فی (المتحف البریطانی ۳۷۶ ف ۴۷۷۲ or) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۷۰ ۱۷۵۶ م) ونسخة من دیوان الناظم فی (دانشکاه ۳۳۳۱) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الحادی عشر مع اشعار بعنوان (لمحرره محمد علی بن محمد قاسم الخادم) وفیها ما نظمه من القصیدة والغزل والرباعی، ومادة التواریخ، المفیدة جدا – من سنة ۱۱۳۳ إلی سنة ۱۱۴۹ والنسخة فی ۲۲۴ ورقة.

(۶۷۶۳: رسالة فی الملک النقالة) للسید محمد باقر بن السید علی القزوینی تلمیذ شریف العلماء، والمجاز من السید حجة الاسلام، ذکرها تلمیذه فی " قصص العلماء " وترجمنا المؤلف فی " طبقات أعلام الشیعة: الکرام: ۱۸۶."

(ملک وملکوت وجبروت) أو " بیان عالم ".. أو " سخنان أهل وحدت " أو " گفتار أهل.. کما مر بعنوان الأخیر فی (۱۸: ۲۰۸) وهو ثلاث مقالات للنسفی، طبع ضمن مجموعة رسائله (ص ۱۵۶ – ۱۶۶ و ۱۷۷ – ۱۸۳) ونسخها الخطیة مختلفة فی المتن والعنوان وأقدمها کتابة فی (دانشگاه ۸ و ۷ و ۶ / ۲۹۵۸) کتبت بقلم النستعلیق حدود سنة ۹۹۷ فی ۶ و ۵ و ۴ ص.

(ملکات انسانی) أو " أخلاق " لمحمد الدهدار، صاحب " المکاتیب " وغیره من الرسائل العرفانیة. ألفها باسم خان خانان فی عشرة فقرات: (الفقرة الأولی انسان بما هو انسان، نسخهء وجود امکانست درلزوم تخلق باخلاق خداوند، الفقرة الثانیة:

پرده گشایان جمال دانش رادر تعریف علم اقوالیست، الفقرة الثالثة: چون برصفحهء

(۲۱۸)

مفاتیح البحث: علی بن محمد (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۲۲۱

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۱۹

انتقاش تصویر مشابهت خاطر، در لزوم صحبت علما. الفقرة الرابعة: هر چه حق تعالی در عالم ملک وملکوت خلق کرده نسخهء آن در مجموعهء انسانی ثبت نمود، سیر وسلوک.. الفقرة العاشرة: چون بعضی از مرغوبات مذکور شد.. دراینکه اتصاف بهر کمالی

مظهریت نامی از نامهای خداست. نسخة منه فی (المجلس ۳ / ۸۲۶ غیر المفهرسة) کتبت فی ۱۰۱۹ فی ۲۲ ص، وعنوانها " ملکات انسانی " ونسخة أخری فی (الإلهیات ۳ / ۱۹۲ د) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۹۶ ۱۰۹۷) فی ۱۵ ص وعنوانها " عشرء کاملة " ومر أیضا بهذا العنوان فی (۱۵: ۲۶۷).

(۶۷۶۴: ملکزاده وپری) أو " مثنوی عشق ".. لعبد الله بن محمد جمال الدین نظمها فی (شوال ۱۲۲۴). أوله:

أی زخیال همه وصفت برون * درک تو از فکر وخرد شد فزون توجد نسخة منه فی (باکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۳ / ۱۲۲۵ / ۴۲۵۸) کما فی " فهرست دکتر محمد بشیر حسین (" ۱: ۱۵۲).

(۶۷۶۵: ملکوت السماء فی رد النصاری) للشیخ المعاصر المیرزا محمد حسین المعروف بشیخ الحکماء ابن الحکیم علی محمد الکازرونی، نزیل بوشهر، والمتوفی بها سنة ۱۳۳۴، عند أخیه الفاضل الحاج میرزا محمد جواد مع تاریخ بوشهر و " رسالته فی النبض "وغیرهما من تصانیفه وعلی " الملکوت " تقریظ شیخه المجاز له المیرزا محمد علی الرشتی النجفی وتقریظ حبر الیهود المعروف ب ملا مرده خواه، وشهادته بجمیع ما نقله فی الکتاب عن الکتب السماویة المتداولة.

(۶۷۶۶: ملکهء اسلام) فی احتجاج الصدیقة (ع) فی أول مجلس للمحاکمة بینها وبین الخلیفة، لمیرزا خلیل الکمره أی، طبع بطهران سنة ۱۳۲۷ ش.

۶۷۶۷: ملل شرق ویونان) ترجمة من الإفرنجیة بالفارسیة، والمترجم المیرزا عبد الحسین خان هژیر، طبع.

(۶۷۶۸: ملل ونحل) منسوب إلی البهائی العاملی، تکلم حول فرق الصوفیة وأصنافها مطابقا لما فی " معرفة المذاهب " و " حدیقة الشیعة " المنسوب

(۲۱۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، باکستان (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، جمال الدین (۱)، الجود (۱)، الشهادة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۲۲۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۰

إلی المولی الأردبیلی. أوله: [حمد لله.. بدانکه تصوف پاکیزه کردن دل است.. وأهل تصوف دوازده فرقه اند، واز آنجمله یکی ناجی وباقی گمراهند أول حبیبیه، دوم أولیائیه، سوم شمراخیه، چهارم اباحیه، پنجم حالیه، ششم حلولیه هفتم حورانیه، هشتم وقوعیه، نهم متجاهلیه، دهم مکاسبیه، یازدهم الهامیه، دوازدهم شیعه..]. نسخة منها فی (سپهسالار ۳ / ۸۸۱۳) کتبت بقلم النستعلیق فی رجب ۱۲۹۹.

(۶۷۶۹: الملل والنحل) لمحمد بن عبد الکریم الشهرستانی وترجمة الفارسیة " تنقیح الأدلة والعلل " المشهورتان.

(۶۷۷۰: الملل والنحل) الذی شرحه " منیة الامل، " کلاهما للشریف أحمد ابن یحیی بن المرتضی الحسینی، من أئمة الزیدیة، المتوفی سنة ۸۴۰. أوله: [الحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی..]. موجود مع شرحه عند سیدنا الحسن الصدر وفی کتب الشیخ عبد الحسین الطهرانی، وهو الفن الأول من الفنون التسعة لکتابه " البحر الزخار " الذی شرحه فی تسعة أسفار وسمی الشرح ب" غایات الأفکار " فراجعهما.

(۶۷۷۱: الملمة فی تواریخ الأئمة) للشیخ المعاصر محمد بن الشیخ طاهر ابن الشیخ حبیب العقیلی السماوی بقرب النجف.

(۶۷۷۲: ملمع قصیدة البردة) کلاهما للسید محمد تقی بن المیر مؤمن (۶۷۷۳: ملمع قصیدة السید الحمیری) ابن محمد تقی بن المیر رضا الحسینی القزوینی المتوفی سنة ۱۲۷۰.

(٦٧٧٤: ملمعات) لعلى بن ساعد الجبل عاملى، المتخلص ب (مهرى عرب) كان يعيش بأصفهان وينظم الشعر بالفارسية والعربية ومدح الشاه سليمان الصفوى (١٠٧٧ - ١١٠٥) ذكرنا ديوانه فى (٩: ١١٣٦) وتوجد نسخة من ديوانه فى (دانشگاه، ٣٢١٧) كتبها أسد بن الحسن بيگ بقلم النستعليق فى يوم الجمعة

(٢٢٠)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، شهر رجب المرجب (١)، مدينة إصفهان (١)، محمد بن عبد الكريم (١)، الوفاة (١)

صفحه ٢٢٣

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٢٢١

(١٢ شعبان ١١١٥) لمكتبة الميرزا محمد باقر، وفيها ما نظمها من القصيدة والترجيع والتركيب، منها فى مديح الشاه، ومثنويان ": مجمع الشعراء " و " آيينهء بدن نما " والغزل والرباعى والمخمس والمسدس، بالعربية والفارسية والبحر الطويل، والمجموع يقرب من ٥٦٠٠ بيتا فى ١٨٩ ورقة. أولها:

أى سوده سربچرخ مقرنس رواق را * جفت هلال ساخته ابروى طاق را ونسخة أخرى فى (دانشگاه ١٥٣ / ٢٥٩١) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر وفيها ما نظمها من الملمعات والمطايبات والبحر الطويل.

(٦٧٧٥: كتاب ملوك الطوائف) لأبى المنذر هشام بن محمد بن السائب الكلبى النسابة المتوفى سنة ٢٠٥، ذكره ابن النديم.

(ملوك الكلام) أو " كلام الملوك " أو " رسالهء خاقانيه " لميرزا تقى صاحب العلى آبادى، المذكور فى (٩: ٥٧٥). وهو تقريرات فتح على شاه القاجار (١٢١٢ - ١٢٥٠ ق) وانشاء العلى آبادى المذكور فى تاريخ ونسب القاجارية من أول أمرهم إلى وفاة الملك المذكور دفنه ومرقده. ومن المعلوم أن القسم الأخير منه لعلى آبادى المذكور. أوله:

لك الحمد يا ذى الجود والمجد والعلى * تباركت تعطى من تشاء..

درود مر نخستين صدور در عرصهء شهود]. نسخه شايعة، ومر ذكره فى (٣: ٢٨٨). (٦٧٧٦: ملوك الكلام) لسيف الدولة سلطان القاجار، المذكور فى (٩:

٤٩٥) مجموع من النظم والنثر الفارسى والعربى يشتمل على عدة رسائل فى علوم متفرقة: ١ - رسالة فى الخطبة والمقام والشعر والمعمى، ٢ - رسالة فى الأكسير والختومات، ٣ " - تحقيق القوانين " فى قواعد اللسان الفارسى، ٤ - رسالة در رياضى وحساب، ٥ - "رسالة در هيئت، " ٦ " - التقويم والنجوم " ٧ " - الاعداد

(٢٢١)

مفاتيح البحث: شهر شعبان المعظم (١)، الكلبى النسابة (١)، هشام بن محمد (١)، ابن النديم (١)، الجود (١)، الوفاة (٢)، الهلال (١)

صفحه ٢٢٤

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٢٢٢

والاوفاق الجفر، " ٨ " - رسالة در علم ماسة، " ٩ " - زين الرسائل " فى الأخلاق وآداب المعاشرة والمواعظ من كلام الأكابر وحكايات وحوادث وقعت للمؤلف باسم رجل يدعى بزين العابدين فى مقدمة وباب ونتيجة وخاتمة ألفها فى ١٢٦٨، ١٠ " - وسيلة النجاة " فى فقه الشافعية، ١١ - شرح نور الهداية للدوانى، ١٢ " - رسالة فى الرمل " كلها فارسية إلا الأول والسادس منها. أوله: [الحمد لله الدائم الديوم والفرد القيوم.. وبعد فيعرب فى صوافى مبانى العقول القويمة..]. نسخة منه فى ٢٦١ ورق كل صفحة منها فى ٢٠ سطرا فى (دانشگاه ٢٧٣٩) كتبه محمد باقر بن زين العابدين بن الحسين اليزدى الحائرى بقلم النسخ فى سنة ١٢٨٢ ظاهرا، يشتمل

علی ۱۲ رسالة کما مر مع دیباجة فی سوانح عمر المؤلف یظهر منها ان المجموعة المذکورة فی ۱۸۰ رسالة، والنسخة کانت فی تملک المؤلف مع الفهارس القدیمة، وراجع " مجمع الفصحاء ۱: ۳۲."

(۶۷۷۷: ملوک الکلام فی جمع ما جری بیننا وبین أولی الافهام) فی الأدبیات من النحو والصرف وغیرهما من الفنون والمسائل، للمیرزا محمد بن عبد الوهاب بن داود الهمدانی الکاظمی، المتوفی سنة ۱۳۰۳ وفیه فوائد کثیرة، موجود فی خزانة الشیخ علی کاشف الغطاء، وکتب بخطه علی ظهر نسخة من تقریرات أستاذه الشیخ المرتضی انها وقف بشروط کتبتها علی ظهر ملوک الکلام، ورأیت مجلده الأول بخطه عند الشیخ محمد السماوی. أوله: [لا نجد سوی جنابک محمودا یا خیر مسؤول ولا نرد غیر عبابک موردا یا أکرم مأمول..]. عناوینه: (سئلت) و (أجبت) ومن مسائله السؤال عن إیمان أبی طالب بحساب الجمل، فیذکر قواعده بالفارسیة، ویذکر أرجوزة لوح الضبط بتمامها، وفرغ منه صبیحة یوم الغدیر سنة ۱۲۷۴.

(۶۷۷۸: ملوک کنده) کلیهما لهشام الکلبی، کما فی (۶۷۷۹: کتاب ملکوک الیمن من التباعیه) ابن الندیم، ومر له کتاب " ملوک الطوائف."

(۲۲۲)

مفاتیح البحث: إیمان أبی طالب علیه السلام (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، ابن الندیم (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۲۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۳

(۲۷۸۰: الملوکی فی النسب) أیضا لهشام المذکور، قال ابن الندیم وابن خلکان: انه صنفه لجعفر بن یحیی البرمکی، وهو موجود فی مکتبة حالت أفندی بإسلامبول، وکذا کتابه " المنزل الکبیر فی النسب " أیضا موجود فی المکتبة المذکورة کما یظهر من فهرستها.

(۶۷۸۱: الملهمة بالصواب) للآخوند حبیب الدین محمد بن علی أصغر الجرفادقانی، ألفها فی سنة ۱۲۴۴ باستدعاء من بعض من سأله وهو فی الکلام الشیعی مزجا بالعرفان الاخباری، مرتبة علی مقدمة وثلاث مقالات وخاتمة والمقدمة فی الجواهر والاعراض، المقالة الأولی فی اثبات الواجب فی ستة فصول، ۲ - مبدء الکائنات فی ۱۸ فصل، ۳ - المعاد فی مقدمة وثلاثة طرق کلها فی عدة فصول وجاء التصریح باسم الکتاب والمؤلف فی الدیباجة.

(کتاب الملهوف علی قتلی الطفوف) للسید علی بن طاوس، مر بعنوان " اللهوف " لأنه الأشهر.

(۶۷۸۲: ملین الحدید فی شرح الزبدة للشیخ الفرید) یعنی " زبدة الأصول " البهائیة، تألیف السید علی بن محمد باقر الموسوی الخوانساری، ألفه سنة ۱۲۲۸، والنسخة فی مدرسة سپهسالار بخط تلمیذ المؤلف الشیخ محمد هادی بن الشیخ عزیز الکمره أی فی حیات المؤلف سنة ۱۲۴۴. أوله: [الحمد لله ولی الحمد ومنتهی الکرم..].

وهو فی قرب ۱۵۰۰۰ بیت.

(۶۷۸۳: ملینة الحدید) وملبسة النفس ثوبا جدیدا، هو من أجزاء الکشکول للشیخ أحمد بن الحاج حسین بن محمد بن شکر النجفی، المذکور فی حرف الکاف، والنسخة بخطه ضمن کشکوله وهو فی محاسبة النفس وایقاظها عن غفلتها، عناوینه بعد ایراد أحادیث کثیرة فی المحاسبة: (تفکری یا نفس فی فلان.. تفکری یا نفس فی فلان..)، وهکذا إلی آخره القریب بل یزود عن الف بیت.

(المماثلة بین طریقی الاستدلال) مر بعنوان " ایضاح المماثلة."

(۶۷۸۴: ممتاز البدایع) لعیشی الهروی، حافظ علی بن نور الغوری،

(۲۲۳)

مفاتیح البحث: کتاب زبدة الأصول للسید محمد صادق الروحانی (۱)، کتاب اللهوف فی قتلی الطفوف (۱)، جعفر بن یحیی (۱)، ابن

الندیم (۱)، علی بن محمد (۱)، محمد بن علی (۱)، الحج (۱)، القتل (۱)، الکرم، الکرامة (۱)

صفحه ۲۲۶

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۲۴

المذکور فی (۹: ۷۸۰). له عدة قصاید مصنوعة، مر ذکر اثنتان منها فی (۱۷:

۱۳۱). سمی أحد قصایده باسم " ممتاز البدایع " وهو قصیدة مبدوة بالمقدمة المنثورة یوجد بطهران (المجلس ۲ / ۱۱۳۰) بخط من القرن الحادی عشر مع عدة قصاید مصنوعة له ولغیره.

(۶۷۸۵: ممتاز التواریخ) دروس ابتدائی لمیرزا أبی طالب خان الگرکانی طبع بإیران.

(۶۷۸۶: الممتاز در مسائل نماز) فارسی فی الصلاة، للمولی محمد مهدی بن محمد شفیع الاسترآبادی، المتوفی بلکهنو سنة ۱۲۵۹، فرغ منه سنة ۱۲۳۷ کما فی " نجوم السماء."

(۶۷۸۷: ممتاز الدعوات) ینقل عنه الواعظ المعاصر فی " بضاعت مزجات " المطبوع سنة ۱۳۳۵ دعاء صاحب الامر.

(۶۷۸۸: الممدوحین والمذمومین) لأبی علی أحمد بن محمد بن عمار الکوفی "، شیخ أبی عبد الله الحسین ابن الغضایری، قال النجاشی، وهو کتاب کبیر حکی لنا أبو عبد الله الحسین بن عبید الله، یعنی ابن الغضایری: انه أکبر من کتاب أبی الحسن بن داود، وتوفی أبو علی کما فی الفهرست سنة ۳۴۶.

(۶۷۸۹: الممدوحین والمذمومین) لأبی الحسن محمد بن أحمد بن داود ابن علی القمی، شیخ هذه الطائفة، المتوفی سنة ۳۶۸، ودفن بمقابر قریش، ومضی ان کتاب الممدوحین لأحمد بن عمار الکوفی أکبر من هذا.

(۶۷۹۰: الممدوحین والمذمومین) لأبی جعفر محمد بن عبد الله بن مهران الکرخی، من أبناء الأعاجم، یروی عنه البرقی کما ذکره النجاشی.

(۶۷۹۱: الممسة) نظیر الخمسة، منظوم فی المطائبات لبعض شعراء أصفهان رأیته عند الشیخ إسماعیل مسألة گو التبریزی بمشهد الرضا (ع).

(۶۷۹۲: المنابر) مجموعة للسید محمد علی هبة الدین الشهرستانی المعاصر.

(۲۲۴)

مفاتیح البحث: الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، دولة ایران (۱)، العلامة السید هبة الدین الشهرستانی (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن عبد الله بن مهران (۱)، الحسین بن عبید الله (۱)، محمد بن أحمد بن داود (۱)، أحمد بن محمد بن عمار (۱)، ابن الغضائری (۲)، أبو عبد الله (۱)، الحسن بن داود (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۲۷

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۲۵

(۶۷۹۳: منابر الاسلام) طبع بالهند فی مجلدین فی سنة ۱۳۱۱ وفی آخره:

[ویتلوه المجلد الثالث..]. وهو للسید المفتی میر محمد عباس بن السید علی أکبر الموسوی الجزائری التستری نزیل لکهنو والمتوفی بها (۲۵ رجب ۱۳۰۶) مرتب علی سبعین منبرا، وفرغ منه سنة ۱۲۸۴ المطابق لموضوعه – مواعظ شافیه – وفی أواخره قوله:

بوعظیکه گفتی عمل خود نکردی * چه حاصل اگر بر منابر نشینی (۶۷۹۴: منابع الإفاضات فی أحکام الجهر والاخفات) والمسائل المتعلقة بهما – للسید زین العابدین بن السید محمد المتخلص ب وزیر بن المفتی میر محمد عباس اللکهنوی المذکور، توفی بعد سنة

۱۳۱۲ التی توفی فیها والـده الوزیر المـذکور، قال فی " التجلیات " بعد نسبة الکتاب إلیه وذکر بعض خصوصیاته انه توفی بعد والده بقلیل وهو شاب.

(۶۷۹۵: منابع الحکم) فارسی فی المواعظ والحکم والأخلاق والإشارة إلی المصائب مطبوع، للشیخ محمد علی بن محمد حسن الواعظ المتخلص بصفوت، مرتب علی مجالس - خمس وخمسین مجلسا ألفه سنة ۱۳۴۱ وطبع فیها، وذکر فی آخره سایر تصانیفه المطبوعة وغیرها، منها " میزان الانسان."

(۶۷۹۶: کتاب من أحب علیا وأبغضه) لأبی أحمد عبد العزیز بن یحیی ابن أحمد بن عیسی الجلودی، شیخ جعفر بن قولویه الذی توفی سنة ۳۶۷.

(۶۷۹۷: کتاب من أظهر الخلاف لأهل البیت) لأبی عبد الله الحسین بن عبید الله بن علی الواسطی، الراوی عن التلعکبری، ویروی عنه العلامة الکراجکی، وینقل عن هذا الکتاب السید علی بن طاوس فی " المواسعة."

(۶۷۹۸: کتاب من أوصی بشعر جمعة) لأبی أحمد عبد العزیز بن یحیی الجلودی، شیخ ابن قولویه الذی توفی سبع وستین وثلاثمائة.

(۶۷۹۹: رسالة فی من اعطی المستحق قرضا) ولم یعلمه حتی أتلفه فهل یجوز احتسابه علیه أم لا. للشیخ محمد حسن کبه، صاحب" رسالة فی منجزات المریض "

(۲۲۵)

مفاتیح البحث: الجهر والإخفات (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، عبد العزیز بن یحیی (۲)، عبید الله بن علی (۱)، جعفر بن قولویه (۱)، عیسی الجلودی (۱)، ابن قولویه (۱)، علی بن محمد (۱)، الهند (۱)، المرض (۱)، الجواز (۱)، الوصیة (۱)

صفحه ۲۲۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۶

اختار الاحتساب ردا علی السید الصدر.

(۶۸۰۰: رسالة فی من أقر بشیئ لأبیه) وبعد موت الأب ادعی ملکیته بناقل لم یدربه، فی مائة وخمسین بیتا. أیضا للشیخ محمد حسن کبة المذکور آنفا.

(۶۸۰۱: من أین جئنا) فی مجموعة من وقف الحاج السید علی الإیروانی.

(۶۸۰۲: رسالة فی من تذکر بعد التشهد الأخیر) وقبل التسلیم أنه فاتته السجدة ولا یدری أنها من الأخیرة أو سابقها، فی مائة بیت، أیضا للشیخ محمد حسن کبة المذکور آنفا.

(۶۸۰۳: رسالة فی من تزوجت باعتقاد انها مطلقة) - فبان عدم الطلاق فهل تحل بعد طلاق الأول للزوج الثانی أم لا؟، للشیخ عبد الله الممقانی مؤلف " مطارح الافهام " المذکور فی (۲۱: ۱۳۶) وترجمناه فی " النقباء: ۱۱۹۶ " وفی " مصفی المقال " القائمة ۲۵۰، ذکرها فی فهرس کتبه.

(رسالة فی من حضره الأداء وعلیه القضاء) مرت متعددة بعنوان " رسالة فی الصلاة الحاضرة لمن علیه الفائتة " فی (۱۵: ۸۲) وبعنوان" رسالة فی جواز الفائتة فی وقت الفریضة " فی (۵: ۲۴۵).

(۶۸۰۴: کتاب من خطب علی المنبر بشعر) لأبی أحمد عبد العزیز الجلودی المذکور.

(۶۸۰۵: کتاب من روی الحدیث من بنی هاشم وموالیهم) للقاضی الحافظ الجعابی، أبی بکر محمد بن عمر بن محمد بن سالم بن البراء التمیمی، شیخ شیخنا المفید، ولد فی صفر ۲۸۴، وتوفی فی رجب ۳۵۵ ببغداد.

(۶۸۰۶: کتاب من روی حدیث الغدیر) لأبی المفضل الشیبانی، محمد بن عبد الله بن محمد بن عبید الله الکوفی، شیخ شیخ الطائفة.

(۶۸۰۷: کتاب من روی حدیث غدیر خم) أیضا للقاضی الجعابی المذکور.

(۶۸۰۸: کتاب من روی عن أبی عبد الله) جعفر بن محمد الصادق (ع) - وهم ۴۰۰۰ رجل، لأبی العباس أحمد بن محمد بن سعید المعروف بابن عقدة الزیدی الجارودی

(۲۲۶)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، عبد الله بن محمد بن عبید (۱)، محمد بن عمر بن محمد بن سالم (۱)، أحمد بن محمد بن سعید (۱)، بنو هاشم (۱)، حدیث الغدیر (۱)، عبد العزیز (۱)، غدیر خم (۱)، الزوج، الزواج (۱)، الصّلاة (۱)، الحج (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۲۲۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۷

المتوفی سنة ۳۳۳ وهو المعروف بکتاب الرجال کما مر.

(۶۸۰۹: کتاب من روی عن أبی عبد الله الصادق ع) لأبی یعلی حمزة بن القاسم بن علی بن حمزة العلوی، من ولد العباس بن أمیر المؤمنین (ع)، معاصر الکلینی، ویروی عنه التلعکبری إجازة، قال النجاشی: وهو کتاب حسن، وهو المدفون بقرب المزیدیة من اعمال الحلة السیفیة یزوره الناس ویتبرکون به.

(۶۸۱۰: کتاب من روی عن أبی عبد الله الصادق ع) لأبی القاسم الدهقان حمید بن زیاد بن حماد بن زیاد الکوفی، المتوفی سنة ۳۱۶.

(۶۸۱۱: کتاب من روی عن الحسن والحسین ع) کلاهما لأبی العباس (۶۸۱۲: کتاب من روی عن زید بن علی بن الحسین ع) أحمد بن محمد بن عقدة المذکور آنفا.

(۶۸۱۳: کتاب من روی عن زید بن علی بن الحسین ع) لأبی المفضل الشیبانی، ومر له "کتاب من روی حدیث الغدیر."

(۶۸۱۴: کتاب من روی عن علی بن أبی طالب أمیر المؤمنین ع) (۶۸۱۵: کتاب من روی عن علی ع انه: (قسیم النار والجنة) کلاهما أیضا لابن عقدة المذکور.

(۶۸۱۶: کتاب من روی عن علی ع من الصحابة) لأبی أحمد الجلودی ومر له کتاب "من خطب علی منبر بشعر."

(۶۸۱۷: کتاب من روی عن علی أمیر المؤمنین ع) لأبی عبد الله محمد ابن خالد البرقی القمی، ذکره ابن الندیم فی أول الفن الخامس من المقالة السادسة.

(۶۸۱۸: کتاب من روی عن علی أمیر المؤمنین ع) لأبی عبد الله محمد بن وهبان بن محمد بن حماد الدبیلی ساکن البصرة.

(۶۸۱۹: کتاب من روی عن علی بن الحسین ع) أیضا لابن عقدة المذکور کما فی النجاشی والفهرست للطوسی.

(۲۲۷)

مفاتیح البحث: أبو الفضل العباس بن علی أمیر المؤمنین علیهما السلام (۱)، الإمام علی بن الحسین السجاد زین العابدین علیهما السلام (۳)، الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۵)، الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۲)، علی بن أبی طالب (۱)، مدینة البصرة (۱)، القاسم بن علی (۱)، زیاد الکوفی (۱)، حمید بن زیاد (۱)، حدیث الغدیر (۱)، ابن الندیم (۱)، أحمد بن محمد (۱)، محمد بن حماد (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۳۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۸

(۶۸۲۰: كتاب من روى عن فاطمة من أولادها) أيضا لابن عقدة المذكور ذكره الشيخ فى الفهرست فقط.

(۶۸۲۱: كتاب من روى عن محمد بن على، أبى جعفر الباقر (ع) أيضا لابن عقدة، كما فى النجاشى والفهرست للطوسى.

(۶۸۲۲: كتاب من روى من نساء آل أبى طالب) لأبى الحسن على بن محمد بن جعفر بن عنبسة الحداد العسكرى، يقال له ابن ريدويه بالراء المكسورة والياء الساكنة، كما فى " الخلاصة."

(۶۸۲۳: كتاب من روى مواخات النبى ص لأمير المؤمنين) للقاضى أبى بكر الجعابى، ومر له كتاب " من روى حديث غدير خم."

(۶۸۲۴: كتاب من روى النص على الأئمة الاثنى عشر ع) من الصحابة والتابعين عن النبى والأئمة الطاهرين (ع) مرتبا على الحروف. أوله: [الحمد لله رب..]. أخرجهم من " الكافى " للكلينى و " الخصال " و " العيون " و " الاكمال " و " النصوص " و " معانى الأخبار " و " علل الشرايع " و " المجالس " كلها للصدوق و " غيبة " الشيخ و " غيبة " النعمانى و " طرائف " ابن طاوس و " هداية الحضينى " و " مسند فاطمة " لابن جرير الطبرى و " الصحاح " الست وبعض آخر من كتبهم، والنسخة منضمة إلى كتاب" الانصاف " للسيد هاشم البحرانى والظاهر أنه له أيضا لأنه ذكر رموزا للكتب المأخوذ عنها وهى عين رموز كتاب الانصاف فى النص على الأئمة الاشراف من آل عبد مناف، موجود فى الخزانة الوقفية للحاج مولى على محمد النجف آبادى فى النجف.

(۶۸۲۵: كتاب من سب عليا ع من الخلفاء) لأبى أحمد الجلودى، مر له كتاب " من روى عن على ع من الصحابة."

(۶۷۲۶: كتاب من شهد الجمل مع على ع من الصحابة) للكلبى النسابة المتوفى سنة ۲۰۶، نقل عنه فى الاستيعاب والإصابة ترجمة زيد بن صوحان العبدى الشهيد فى جمل وأخويه صيحان وسيحان وبقى صعصعة بعد شهادة الأمير ولقى معاوية.

(۲۲۸)

مفاتيح البحث: الإمام محمد بن على الباقر عليه السلام (۱)، الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۲)، الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، كتاب علل الشرايع للصدوق (۱)، كتاب الأشراف للشيخ المفيد (۱)، مدينة النجف الأشرف (۲)، محمد بن جعفر بن عنبسة (۱)، الشيخ الصدوق (۱)، زيد بن صوحان (۱)، محمد بن على (۱)، غدير خم (۱)، الشهادة (۲)، الطهارة (۱)، السب (۱)

صفحه ۲۳۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۲۹

(كتاب من شهد حروب أمير المؤمنين ع) مر فى (۴: ۱۸۱) بعنوان " تسمية من شهد حروب أمير المؤمنين ع " لعبد الله بن أبى رافع كاتبه، ولابن عقدة المتوفى سنة ۳۳۳.

(۶۸۲۷: كتاب من شهد صفين مع على ع من الصحابة) وذلك فى سنة ۳۷ التى قتل فيها عمار عن ۹۳ سنة من عمره، أيضا للكلبى، المتوفى سنة ۲۰۶، نقل عنه يوسف بن عبد البر فى " الاستيعاب " فى ترجمة عدة من الأصحاب منهم: جارية بن زيد والفاكهة بن سعيد وخالد بن الوليد الأنصارى وكرامة بن ثابت الأنصارى وقيس بن أبى قيس وغيرهم، ومر للكلبى " الملوكى فى النسب " وغيره.

(۶۸۲۸: كتاب من شهد صفين مع على ع من الأنصار) نقل عنه ابن حجر فى " الإصابة " ترجمة وداعة بن أبى زيد الأنصارى وغيره ناسبا إلى هشام الكلبى المذكور، وذكر المسعودى واليعقوبى: ان أمير المؤمنين (ع) خرج من المدينة إلى حرب الجمل ومعه عدد كثير من الصحابة منهم البدريون ومنهم المهاجرون ومنهم الأنصار.

(۶۸۲۹: كتاب من شهد صفين مع على ع من البدريين) منهم سهيل بن عمرو بن أبى عمرو الأنصارى وغيره، لهشام أيضا، ونقل عنه فى " الاستيعاب."

(۶۸۳۰: رسالة فى من صلى كل واحدة من الصلوات الخمس اليومية بوضوء رافع) ثم انكشف فساد إحدى الوضوءات، للمولى محمد

تقى الهروى الأصفهانى صاحب " الميراث لجميع الوارث " ذكرها فى كتابه " نهاية الآمال " وترجمناه فى " الكرام: ٢١٢ " وفى " مصفى المقال: القائمة ٩۶."

(۶٨٣١: رسالة فى من طاف فى العمرة خارجا عن المطاف الشرعى) وضاق وقته عن الإعادة فاتى ببقية أعمال العمرة والحج ورجع إلى أهله، فهل العمرة فاسدة أو مع الحج أو غير ذلك، للسيد أبى تراب الخوانسارى المذكور فى (١:

١٣۶) والنسخة ضمن مجموعة من رسائله عند وصيه السيد محمد رضا التبريزى نزيل قم أخيرا وترجمنا المؤلف فى " مصفى المقال: القائمة ٢۴."

(٢٢٩)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۶)، عمرو بن أبى عمرو (١)، خالد بن الوليد (١)، الحج (٢)، الكرم، الكرامة (١)، الشهادة (۵)، القتل (١)، الطواف، الطوف، الطائفة (٢)، الحرب (١)، الوراثة، التراث، الإرث (١)، الصّلاة (١)، الوفاة (١)، الخمس (١)

صفحه ٢٣٢

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٢٣٠

(۶٨٣٢: كتاب من عشق من الشعراء) لأبى أحمد الجلودى، ومر له كتاب " من سب عليا (ع) من الخلفاء."

(۶٨٣٣: كتاب من فخر بأخواله من قريش) أيضا لهشام الكلبى المتوفى سنة ٢٠۵، ذكره ابن النديم.

(۶٨٣۴: كتاب من قال بالتفضيل من الصحابة) لابن أبى الثلج أبى بكر محمد بن أحمد بن محمد ابن أبى الثلج الكاتب، من طبقة سعد بن عبد الله الذى توفى سنة ٣٠١.

(۶٨٣۵: كتاب من قال شعرا فنسب إليه) أيضا للكلبى المتوفى ٢٠۵، ذكره ابن النديم.

(۶٨٣۶: كتاب من قال شعرا فى وصيته) أيضا لأبى أحمد الجلودى، ومر له كتاب " من عشق من الشعراء."

(كتاب من قتل من آل أبى طالب) لأبى إسحاق إبراهيم بن محمد بن سعيد الثقفى المتوفى سنة ٢٨٣، ذكره النجاشى، ومر بعنوان الاخبار، كما مر " أخبار آل أبى طالب " أيضا ومر " المبيضة فى أخبارهم " ومر " مقاتل الطالبيين " متعددا ومن هذا الموضوع الباب وان لم يكن مؤلفه من الأصحاب:

(كتاب من قتل من الطالبيين) لأبى الحسن على بن محمد المدائنى، المولود سنة ١٣۵ والمتوفى ببغداد سنة ٢٢۵. كما ذكره الصفدى فى " فوات الوفيات " وذكره ابن النديم أيضا وزاد عليه كتاب " أخبار أبى طالب وولده " و " كتاب الفاطميات " و " كتاب خطب أمير المؤمنين (ع ") وكتبه إلى عماله وغير ذلك من الكتب المذكورة فى فهرسه (من ص ١۴٨ - إلى ١۵٢).

(۶٨٣٧: كتاب من لا يحضره الامام) هو فهرست أبواب " الوسائل " وفيه عدد أحاديث كل باب ومضمون كل حديث سماه به لاشتماله على جميع ما روى من فتاويهم، وهو للشيخ المحدث الفقيه محمد بن الحسن الحر العاملى المتوفى سنة ١١٠۴. أوله: [الحمد لله الذى سهل لنا تحصيل علوم الدين ويسر لنا معرفة

(٢٣٠)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (١)، كتاب مقاتل الطالبيين لأبو الفرج الأصفهانى (١)، الشيخ الحر العاملى (١)، إبراهيم بن محمد بن سعيد (١)، على بن محمد المدائنى (١)، محمد بن أحمد بن محمد (١)، سعد بن عبد الله (١)، ابن النديم (٣)، محمد بن الحسن (١)، القتل (٢)، السب (١)، الوفاة (١)

صفحه ۲۳۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۱
أحكام الشرع المبين..]. وطبع مع " وسائل الشيعة " مكررا موزعا على المجلدات الثلاث في أول كل مجلد ما يخصه، وقد فرغ من تأليفه ليلة الجمعة ۲۷ ذي الحجة سنة ۱۰۸۸، وذكر فيه أنه قد صرف عمره في جمع " الوسائل " مدة يقرب من عشرين سنة، وفي تأليف هذا الفهرس عشرة أشهر، ونسخة عصر المصنف عند الحاج شيخ عباس القمي بخط محمد تقي بن عبد الرحيم الكشميري، كتبه عن خط المصنف ۱۵ صفر سنة ۱۱۰۲، وترجمته إلى الفارسية اسمه " الحسنية " ألفه محمد حسن كما مر، ورأيت مجلدا من أوله إلى آخر النهي عن المنكر وعليها حواش كثيرة من السيد شبر بن محمد بن ثنوان الموسوي الحويزي، وقد كتبها على النسخة من سنة ۱۱۵۶ إلى سنة ۱۱۸۶: متفرقة في تلك الثلاثين سنة كما يظهر من تصريحه بتواريخ تلك الحواشي وهذا المجلد في مدرسة القوام في النجف عند الشيخ محمد حسين المهرجاني الجندقي البيابانكي.
(۶۸۳۸: من لا يحضره الأنيس) للشيخ محمد بن الحاج مولي مؤمن الهروي المدرس بمشهد الرضا (ع) الذي كان حيا في ۱۳۲۱، فيها مواعظ بسيطة منه إلى ولده هداية الله، متفرقة لأربط بينها، ولها مقدمة مفيدة لمعرفة الأوضاع في عهد المؤلف. أوله: [نورچشمم از باب اينكه به بچهها بگويي كتاب من پشت كتابش هم حاشية دارد وكتابهاي شما ندارد، اسم أين كتاب راحاشيهء پشت كتابي بگذار..]. نسخة منه في (دانشگاه ۱۳۴) كتبها أبو تراب الموسوي الگلپايگاني بقلم النسخ في ۱۳۲۱، وفي آخره ملاحظة من المؤلف بقلمه.
(كتاب من لا يحضره التقويم) الموسوم ب " غنية الأنام " أيضا، وقد مر بعنوانه في (۱۶: ۶۵) للمحقق الفيض، فرغ منه سنة ۱۰۲۵ ذكر في أوله اسم الكتاب كما في العنوان واسم المصنف نفسه والباعث على تأليفه من ميل الناس إلى تقويم المنجمين والكتاب بالعربية الا انه ذكر فيه أشعارا كثيرة بالفارسية، ونسخة منه في أصفهان عند السيد محمد على الروضاتي (۱۵ - مج) كتبت بخط النسخ في سنة ۱۰۱۶؟؟ وصورته في (دانشگاه، رقم ۲۷۱۲) وأخرى في (سپهسالار ۲۶۵۹)
(۲۳۱)
مفاتيح البحث: الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، الأحكام الشرعية (۱)، شهر ذي الحجة (۱)، كتاب وسائل الشيعة للحر العاملي (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، مدينة إصفهان (۱)، الحج (۲)

صفحه ۲۳۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۲
كتبه حيدر بن الخليل في سنة ۱۰۷۷ بخط النستعليق في ۳۹ ورق كل صفحة منه في ۱۴ سطر.
(من لا يحضره التقويم) مر في (۱۶: ۷۴) بعنوان " الغياثية " وهو لمحمود الوالشتاني الهروي مؤلف " فوائد الجمال " الذي كان حيا في سنة ۹۳۸ ظاهرا.
نسخة منه في (القاهرة، دار الكتب ۳۴۷ رياضيات تيمور) بخط عبد الرحيم بن على المهدي تاريخه ذي قعدة سنة ۸۳۲.
(۶۸۳۹: كتاب من لا يحضره النبيه في شرح من لا يحضره الفقيه) للشيخ عبد الله بن الحاج صالح بن جمعة السماهيجي، المتوفى سنة ۱۱۳۵. أحال إليه في بعض تصانيفه، ويظهر من رسالته " الدرة السنية في أجوبة المسائل الدشتستانية " التي ألفه سنة ۱۱۳۲، أنه لم يكن تاما في التاريخ حيث أنه بعد ذكره قال: [نسئل الله اتمامه..]، ومن التاريخ إلى وفاته ثلاث سنين وما ادرى انه تممه تلك المدة أم لا؟

(۶۸۴۰: من لا یحضره الطبیب) لمحمد بن زکریا الرازی الطبیب، المتوفی ۳۱۱. أوله: [الحمد لله الذی هدانا وما کنا لنهتدی لولا أن هدینا الله..].

والنسخة فی خزانة سیدنا الحسن صدر الدین، وفی موقوفة المولی محمد حسین القمشهی الکبیر.

(۶۸۴۱: کتاب من لا یحضره الفقیه) أحد الأصول الأربعة للشیعة المعتمد علیها عندهم، للشیخ الصدوق أبی جعفر محمد بن علی الحسین بن موسی بن بابویه القمی مصنف نحو ۳۰۰ کتاب، والمتوفی سنة ۳۳۱، وهو أربعة اجزاء أحصیت أبوابها ب (۶۳۶) أو (۶۶۶) بابا وأحادیثها ب (۵۹۹۸) حدیثا. أوله: [اللهم إنی أحمدک وأشکرک وأومن بک وأتوکل علیک..]. طبع علی حجر فی بمبئی وطبع فی إیران سنة ۱۳۲۵ وأحصی من روی عنهم فی الفقیه فی ۵۱۰ رجال، وله نسخ خطیة قدیمة علیها خطوط العلماء، منها النسخة الموجودة فی کربلا عند الشیخ محمد علی القمی بخط والد الشیخ الطریحی، وهو الشیخ محمد علی بن طریح بن خفاجی بن فیاض بن

(۲۳۲)

مفاتیح البحث: کتاب فقیه من لا یحضره الفقیه (۲)، دولة ایران (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، الحسین بن موسی (۱)، محمد بن علی (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)، الطب، الطبابة (۲)

صفحه ۲۳۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۳

حمة بن حمیس بن جمعة، فرغ من نسخها سنة ۱۰۳۶ وقرأ فیه وصححه ولده الشیخ فخر الدین بن محمد علی الطریحی، وکتب علی ظهره إجازة لولده الشیخ صفی الدین بن فخر الدین فی یوم الجمعة من (ج ۲ - ۱۰۷۲)، واحصاء المجلدات والأبواب والأحادیث المسانید والمراسیل علی ما هو المنقول عن خط شیخنا البهائی، هکذا صورته:

أبوابه - أحادیثه - مسانیدها - مراسیلها المجلد الأول (۸۷) (۱۶۱۸) (۷۷۷) (۸۴۱) المجلد الثانی (۲۲۸) (۱۶۶۷) (۱۰۹۴) (۵۷۳) المجلد الثالث (۱۷۳) (۱۸۱۰) (۱۲۹۵) (۵۱۵) المجلد الرابع (۱۷۸) (۹۰۳) (۷۷۷) (۱۲۶) ۶۶۶، ۵۹۹۸، ۳۹۴۳، ۲۰۵۵ وهذا الاحصاء بعینه مکتوب علی نسخة موجودة فی مکتبة الحسینیة فی النجف، والجزء الأول من نسخة الفقیه عند السید مصطفی الصفائی، بقلم المیرزا علی السلطان، فرغ منه فی شعبان سنة ۹۸۱ وقفها الکاتب فی التاریخ المذکور کسایر کتبه فیظهر انه من العلماء وصاحب المکتبة أوقفها لیکون صدقة جاریة بعده.

(۶۸۴۲: من لا یحضره المتطبب) فی معالجات الأمراض من الرأس إلی القدم، فی ۲۰۰ باب والأدعیة المأثورة، لدفع الأمراض، المرویة فی کتب الفیض وکتاب " البحار " وغیر ذلک. نسخة لعلها خط المؤلف فی أصفهان.

(۶۸۴۳: کتاب من نسب إلی أمه من قبائل العرب) لهشام الکلبی المتوفی ۲۰۵، ذکره ابن الندیم والظاهر أن ما هو موجود فی المکتبة الخدیویة بعنوان کتاب من نسب إلی أمه من الشعراء تألیف أبی جعفر محمد بن حبیب المتوفی بسامراء فی ذی الحجة سنة ۲۴۵، وقد رواه عنه عثمان بن جنی وأوله: [قرئت علی أخی محمد قال: سمعته یقرء علی أبی عبد الله إبراهیم بن محمد بن عرفة، قال: قرئت علی تغلب قال: قال أبو جعفر محمد بن حبیب ذکر من نسب إلی أمه من الشعراء..]

(۲۳۳)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة إصفهان (۱)، یوم عرفة (۱)، إبراهیم بن محمد (۱)، فخر الدین بن محمد (۱)، ابن الندیم (۱)، محمد بن حبیب (۲)

صفحه ۲۳۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۴

اما هو كتاب الكلبى هذا بعينه غيره محمد بن حبيب وجعله باسمه على ما هو ديدنه من تغييره اسم كتب الناس واسقاط اسمهم وادعائه لنفسه، كما ذكره العلامة المرزباني بحكاية السيوطى عنه في " البغية " أو هو مأخوذ من كتاب الكلبى وانتخب منه خصوص من نسب إلى أمه من الشعراء، وعلى أي حال فهو من الآثار الباقية للكلبى سيما بعد تصريح السيوطى بأنه كان يروى كتب ابن الكلبى الظاهر في أنه كان تلميذه وكان مطلعا على كتب شيخه ووجودها عنده فلو لم يكن هذا منها فلا ريب انه مأخوذ منها، ومر للكلبى أيضا كتاب" من قال شعرا فنسب إليه ۲۲: ۲۳۰."

(۶۸۴۴: كتاب من هاجر وأبوه) أيضا للكلبى، كما ذكره ابن النديم.

(رسالة في من يجوز غيبته) مرت في (۲۱: ۱) بعنوان " مستثنيات الغيبة " للشيخ زين الدين بن على بن أحمد.

(۶۸۴۵: رسالة في من يحرم بالرضاع) للشيخ عبد الله السماهيجى، المذكور في (۱: ۲۰۴) رأيتها ضمن مجموعة من رسائله في مكتبة السيد خليفة وترجمنا المؤلف في " مصفى المقال " القائمة ۲۴۸، ومرت " الرسالة الرضاعية " و " كتاب الرضاع " في (۱۱: ۱۸۸ و ۲۳۹) و " ضوابط الرضاع " وغيرها.

(۶۸۴۶: كتاب من يكره مناكحته) لأبى النضر محمد بن مسعود بن محمد بن عياش السلمى السمرقندى.

(۶۸۴۷: مناجاة) لإبراهيم الأمينى، المتوفى ۹۳۰، الذى فرغ من نظم " نظم الجواهر " في شرح القصيدة المنسوبة إلى الأمير (ع): لك الحمد يا ذا الجود والمجد والعلى، سنة ۹۲۲. وهذا أيضا شرح منظوم ومنثور لها، فرغ منه ۹۱۸ جاء فيه:

پى نام وتاريخ أين ترجمه * كتاب مناجاة كردم رقم أوله: [وبعد.. طالب علم يقين إبراهيم أمينى را بصورت ترجمهء أدبيات مناجاتى منسوب است به.. رهنمون گشته وترجمهء هربيت رباعى مشتمل برچهار

(۲۳۴)

مفاتيح البحث: جلال الدين السيوطى الشافعى (۲)، زين الدين بن على (۱)، محمد بن مسعود بن محمد (۱)، ابن النديم (۱)، محمد بن حبيب (۱)، الرضاع (۳)، الجواز (۱)، الكراهية، المكروه (۱)، الوفاة (۱)، النوم (۱)

صفحه ۲۳۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۵

قافيه برزبان ترجمان قلم گشته.. لك الحمد ياد ذا الجود..]. يوجد في طهران (دانشگاه ۱ / ۲۴۵۷) ضمن مجموعة كتابتها ۹۵۲، وآخر في (المجلس ۵۱۳۸) ضمن مجموعة كتابتها ۱۰۲۴ ۱۰۵۷. أوله في النسخة الأخير:

اى نام تو سر دفتر ديوان كمال * بى نام تو ره نيست به مقصود و.

(۶۸۴۸: مناجاة) لإبراهيم شربتدار الذى كان حيا إلى سنة ۱۱۳۴. أوله:

[مناجاة مصححهء سريع الإجابة.. يا إلهى وسيدى ومولائى، سؤال ميكنم از تو بحقيقت تو..]. ونسخة خط المؤلف في (دانشگاه ۴ / ۳۹۸۴) كتبها بقلم النستعليق في ۱۱۳۱ ۱۱۳۴) في ۲ ص، ومعها " رسالة في الفقه " وغيرها للمؤلف، كما مر في (۱۶: ۲۸۰).

(۶۸۴۹: مناجاة) عرفانى، لميرزا إبراهيم الهمدانى، مرتب على ستة بنود: المناجاة، العلم والعشق، سيرة الملك، التواضع، كيفية العالم، الصمت. أوله:

[مناجاة بطريق السؤال.. إلهى ثيوبات عينى را منبضع بأنوار مختلفهء آثار واحكام چرا ساخته اند..]. والنسخة في (داشنگاه ۳۸ / ۱۰۳۵)

کتب بقلم النسخ والنستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۹۹ - ۱۱۰۳) وعبر الکاتب عن المؤلف ب (ره) فیظهر منه وفاته قبل الکتابة.

(۶۸۵۰: مناجاة) الظاهر أنه لأدهم الخلخالی، صاحب " لوازم الدین " المذکور فی (۱۸: ۳۵۷). أوله:

کردگارا ملکا مقتدرا دیانا * أحدا واحدا فرد وصمد ودیانا..

والنسخة فی (طهران، دهخدا ۳ / ۲۸۷) کتبت بقلم النسخ فی القرن الحادی عشر ومعها عدة رسائل أخری للمؤلف واثنتا مناجتین آخرین لعلهما له أیضا الأول فی مناجاة إبراهیم الخواص. أوله: [إلهی چون غرض از خلق آدم وعالم آن بود که حسن أزل از پس پرده های تعینات بجلوه در آید..]. والثانی بقلم النسخ، کسابقه. أوله: مناجاة. ملکا

(۲۳۵)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، إبراهیم الهمدانی (۱)، الجود (۱)، الصمت (۱)، التواضع (۱)، النوم (۲)

صفحه ۲۳۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۶

پادشاها ما را بذکر " فاذکروا الله ذکرا کثیرا " گویادار..]. (۶۸۵۱: مناجاة) لمحمد باقر المجلسی، المتوفی ۱۱۱۱ والمذکور فی (۱: ۱۴۸) فرغ منها فی ۱۵ رمضان ۱۰۹۷. أوله: [محنت زدگان وادی فراق را صله..]. نسخة منه فی (المجلس ۷ / ۳۰۵۹) کتبها محمد کریم بن إسماعیل القاضی بقلم النسخ فی القرن الحادی عشر فی ۹ ص، ونسخة أخری فی (الإلهیات ۸ / ۷۸ آل آقا) کتبت بقلم النسخ فی ۱۱۲۴، ومعها عدة رسائل أخری للمجلسی وذکرت فی فهرس کلتا المکتبتین ان تاریخ الفراغ من التألیف ۱۰۹۷.

(۶۸۵۲: مناجاة) لمحمد باقر، والظاهر أنها أیضا للمجلسی المذکور أوله: [إلهی بذات بی مثالت که عقلهای مقربان..]. یوجد نسختان منه فی (المجلس ۸ / ۳۰۵۹ فی ثمانیة صفحات، وأخری (الالهیاف ۷ / ۷۸) ضمن المجموعتین المذکورتین آنفا مع تلک الخصوصیات وذکرت فی فهرس المکتبتین: الظاهر أن المؤلف هو المجلسی صاحب " المناجاة " السابق ذکره.

(۶۸۵۳: مناجاة) فی ۱۰۰ بیت أیضا للمجلسی المذکور، والمظنون انها إحدی الرسالتین المذکورتین سابقا.

(۶۸۵۴: مناجاة) فارسیة عرفانیة فی خمسة أسطر، وهو للشیخ برهان الدین الساغرجی والنسخة فی طهران عند الدکتور مفتاح (۴ مج) ضمن المجموعة المؤرخة (۹۳۸ - ۹۳۹).

(۶۸۵۵: مناجاة) أوله: [إلهی تواز ضمیر همه آگاهی، عالم السر والخفیاتی..]. نسخة مذهبة منه فی (المجلس ۳ / ۵۶۹۹) کتبها محمد حسین فی ۱۲۵۲ بقلم النستعلیق، والظاهر أن الکاتب هو نفس المؤلف.

(۶۸۵۶: مناجاة) لفخر الدین الگیلانی، فارسی نسخة منه عند مجتبی المینوی الأستاذ بجامعة طهران (۶ / ۴) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۶۹.

(۶۸۵۷: مناجاة) لقطب الدین الکاکی صاحب " ملفوظات معین چشتی " المذکور فی (۲۲: ۲۱۷). أولها: [خداوندا تومیدانی که بد کردم بنادانی..]

(۲۳۶)

مفاتیح البحث: شهر رمضان المبارک (۱)، العلامة المجلسی (۲)، مدینة طهران (۲)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۳۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۷

نسخة منه فی (لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۶۲، ۲۹۷ نصر) ومعها " مناجاة " لروشن چراغ الدهلوی کما یأتی.

(۶۸۵۸: مناجاة) للمحقق الطوسی المذکور ذیل عنوان " منتخب سیر وسلوک " و " منازل السائرین " وغیرها، مشتمل علی المتن العربی مع الترجمة الفارسیة. أولها:

لو أن عبدا أتی بالصالحات غدا * بورد کل نبی مرسل وولی اگر بنده بیاید بعملهای صالح وبکردار تمام انبیا وأولیا..]. نسخة منه فی (دانشگاه ۲۲ / ۲۳۹۸) کتبت بقلم النسخ والنستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۹۰۹ ۹۱۲) ونسخة أخری فی (الملک ۱۳ / ۴۳۷۹) کتبت بقلم النستعلیق حدود سنة ۱۰۵۶.

أقول: البیت العربی مطلع قطعة نقلها القاضی الشهید فی مجالسه منسوبا إلی الطوسی فی مدیح الأمیر (ع)، فالأولی ان یذکر الأثر بعنوان " مناقب علی (ع ") کما نشیر إلیه فی محله.

(۶۸۵۹: مناجاة) لنصیر الدین محمود جو، روشن چراغ الدهلوی المتوفی ۷۵۷. أوله: [زشر نفس اماره نگاهم دار یا الله..]. نسخة غیر مؤرخة منه کتبت بقلم النستعلیق ضمن مجموعة فیها " ده مجلس " و " ملفوظات " کلیهما للمؤلف وعدة مناجاتات أخری منها لقطب الدین الکاکی کما مر.

(۶۸۶۰: مناجاة) المتن قصیدة منسوبة إلی الإمام علی بن أبی طالب (ع).

أولها: [لک الحمد یا ذا الجود والمجد والعلی]. وتوجد عدة تراجم منظومة لها بالفارسیة لا نعرف ناظمیها، منها ثلاث منظومات فی (طهران، دانشگاه): ۱ – ۸ /. ۱۶۴) کتب بالنسخ والنستعلیق بخط محمد أفضل بن قیصر علی التفرشی فی ع ۲ / ۱۰۹۸ ضمن مجموعة ضمنها " شرح خطبة البیان " لشاپور المذکور فی (۹: ۴۹۱)، ترجمت کل بیت منها إلی بیت فارسیة. أولها:

(۲۳۷)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۲)، مدینة طهران (۱)، الجود (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۲۴۰

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۳۸

بزرگوار خدایا تراست حمد وثنا * که هم زتوست عطا وهم از تومنع عطا ۲ – (۱۱ / ۱۲۴) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۹۵ وهی ترجمة ستة أبیات من المتن کل منها ببیتین ومعها ترجمة أخری رقم (۱۲ / ۱۲۴) فی خمس أوراق. أولها:

أی روی زمین زفیض عامت گلشن * عالم همه ازپرتو نورت روشن ونسختان مذهبتان بخط جید فی (طهران، المکتبة الملکیة): ۱: ۱۴۹۵ ۵۷۷ ف کتبها المیر علی فی ۱۲ ص کل منها فی ۱۲ سطرا بقلم النستعلیق فی القرن العاشر أولها:

لک.. أی صاحب جود مر ترا حمد وثنا * هستی تو بزرگوار با مجد وعلا..

۲ کتبها محمد علی الطهرانی بقلم الشکسته النستعلیق فی ۱۲۳۲. أولها:

[لک.. بزرگوار خدایا تراست حمد وثنا.]. ومر آنفا " مناجاة " لإبراهیم الأمینی و " نظم الجواهر " له. ویوجد فی (طهران، الملک ۵ / ۶۲۷۶) شرح منظوما لهذا القصیدة لشاعر یتخلص ب (حقیری) مع مقدمة منثورة له. أوله:

[الحمد لولیه والصلاة لنبیه والسلام لعلیه ووصیه.. أما بعد، أین مناجاتی است منظومه ودعوتیست معلومه بزیور ظهور آراسته.. لک الحمد یا ذا الجود والمجد والعلی..

أی صاحب جود مر ترا حمد وثنا * هستی تو بزرگوار تر مجد وعلا (۶۸۶۱: مناجاة) منسوب إلی المنصور الحلاج، نسخة منه فی (أسعد أفندی ۳ / ۱۶۹۷) ضمن المجموعة المؤرخة ۷۱۳ فی خمسة أوراق مع متفرقات أخری وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، ۵۲۸) ونسخة أخری فی (طهران، دهخدا ۷ / ۲۸۷) کتبت بقلم النسخ فی القرن الحادی عشر، أوله: [خدایا بحقیقت تو سوگند که

درخزاین

(۲۳۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۳)، الجود (۳)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۴۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۳۹

بلا برمن مگشا..]. ولعلها لأدهم الخلخالی المذکور فی (۲۲: ۲۳۵) أو ترجمة لکلمات الحلاج العارف الحکیم بالفارسیة، وتوجد عدة رسائل أخری منسوبة إلی حسین ابن منصور الحلاج منها " گلبانگ " توجد فی تبریز (الملیة ۲۹۲۴) کتبها محمد کاظم کتابفروش المطیعی فی ۱۳۵۱، ومر فی (۹: ۲۵۱) ان لحسین الخوارزمی دیوان عرفانی طبع باسم الحسین الحلاج لأنه کثیرا ما یذکر فیه الحلاج ویشبه نفسه به ویتخلص ب (منصور) تارة و (حسین) أخری فلعل " مناجاة " و " گلبانگ " له أیضا، وللشیخ أوحد الدین شرح علی کلمات اللاج، کما أن للشیخ روزبهان الشیرازی شرح شطحیاته.

(۶۸۶۲: المناجاة الإنجیلیة) المرویة عن سید الساجدین (ع) مطبوعة مع الصحیفة الکاملة وفی کتاب الدعاء من البحار ص ۱۰۸، ذکر المجلسی الثانی المناجاة الإنجیلیة الکبیرة، نقلا عن کتاب " أنیس العابدین " لبعض القدماء، وأورد الصغیرة المیرزا عبد الله الأفندی فی الصحیفة الثالثة.

(۶۸۶۳: المناجاة الخمسة عشر) المطبوعة مع الصحیفة الکاملة، وعن المولی محمد تقی المجلسی فی بعض کتبه انه قال بعد ذکر الطریقة الشرعیة فی الریاضات انه روی عن سید الساجدین خمس عشر مناجاة ینبغی للسالک ان یداوم علیها، وهی مشهورة بین الناس وحکی بعض تلامیذ الأمیر سید علی صاحب " الریاض " عنه انه کان یقول مرارا انی أداوم علی تلک المناجاة منذ سنین عدیدة فتح الله بها علی قلبی من أنوار الحکمة والمعرفة والمحبة ما لا یحصی وجربتها فی استجابة الدعاء وکان یرغب السلاک والعباد إلی مداومته..]. ونسخة منه مجدولة مذهبة فی مکتبة مدرسة (سپهسالار) فی ۳۷ ص، وطبع مستقلا بقطع صغیر للجیب فی بیروت سنة ۱۹۶۰ م بمباشرة عفیف عسیران نقلها عن نسخة کتبت سنة ۷۲۲ فی المجموعة الموجودة فی أنقرة رقم ۳۲۴، ویوجد نسخة من " شرح المناجاة الخمسة عشر " وترجمته إلی الفارسیة فی (دانشگاه ۱ / ۴۰۹۱ کتبت بقلم النسخ فی القرن الثالث عشر والشارح عبد العلی البزرگی. أوله: [حمد له.. أما بعد، امیدوار بفضل خداوند

(۲۳۹)

مفاتیح البحث: العلامة المجلسی (۲)، مدینة بیروت (۱)، الخوارزمی (۱)

صفحه ۲۴۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۰

غفار عبد العلی نام بیمقدار گوید..].

(۶۸۶۴: مناجاة سبعه) لعلها لمحمد حسین المتخلص بصدر الذی ذکر فی کلتا المجموعتین من " مناجاة نامه " للأنصاری، أن الحاج محمد حسین أمین التجار وأخیه الحاج محمد رحیم أمین التجار الذین کانا مشوقیه. وهی سبعة مناجاتات: ۱ مناجاة الموحدین، ۲ العارفین، ۳ المتوکلین، ۴ التائبین، ۵ الراجین، ۶ المقتدرین، ۷ الملتجین. أولها: [مطلع هر کلام، مقطع هر اختتام، حمد کلیم بی کلام سپاس قدیم بی آغاز وانجام..]. نسخة غیر مؤرخة منها فی (الملک ۱ / ۶۱۲) مذهبة بعدها " أسرار المواعظ " المذکور بعدا ذیل عنوان " المواعظ " وذکر فی خاتمة الأخیر: ان هذه النسخة هی الأول النسخ من " مناجاة السبعة " واسرار المواعظ التی فرغ المؤلف

من کتابته فی تاریخ التألیف.

(۶۸۶۵: المناجاة الفارسیة) والمأثورات عن المعصومین (ع)، ملمع من جمع المولی عبد الخالق الیزدی مؤلف " معین الطلاب " و " معین المجتهدین. " أوله:

[حمد وسپاس مر خداوندیرا سزاست که..]. نسخة غیر مؤرخة منه فی (الرضویة ۱۸۱ دعا) فی ۱۵۷ ورقة، وهذا غیر ما مر للمؤلف بعنوان " مجموعة الأدعیة والزیارات " فی (۲۰: ۶۵).

(۶۸۶۶: مناجاة القرآنیة) للمولی محمد کاظم بن المولی محمد شفیع الهزار جریبی الحائری، عده من تصانیفه فی آخر مجموعة رسائله بخطه فی کتب الشیخ عبد الحسین الطهرانی.

(۶۸۶۷: مناجاة نامه) للخواجه أبی إسماعیل عبد الله الأنصاری العارف الصوفی الهروی، المذکور فی (۹: ۳۰۶ و ۶۹۴) والکتاب هذا مجموعة کلمات بالنثر المسجع بعضها فی المواعظ وبعضها فی المناجاة مع الله علی مذاق العرفاء ولیس لها اسم معین فی النسخ والفهارس، وفی انتسابها إلی الخواجة تأمل کسایر الرسائل، ویمکن أن یکون بین النسخ الموجود مقالات لها أسماء خاصة بها فطبع فی جزء باسم " کلمات خواجة عبد الله " کما مر فی (۱۸: ۱۱۴ و ۲۰۸) طبع

(۲۴۰)

مفاتیح البحث: الحج (۲)، النوم (۱)

صفحه ۲۴۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۱

"مناجاة نامه " مع " أوصاف الاشراف " فی ۱۲۰۷، وطبع بعدها مکررا بطهران وغیرها، وتوجد عدة مقالات لا نریها فی إحدی من الرسالتین المطبوعتین. أولها وکمیاتها مختلفة فی النسخ العدیدة ففی بعض النسخ: [باسمک القدوس إلهی أین چه فضل است که با دوستان خود کردی..]. وفی بعض: [حمد له..

چنین گوید مصنف أین تحفه.. بدانکه پیری کردن معلمی است..]. و [حمد له والعاقبة.. صلاة..]. و [أی ز دردت بیدلان را بوی درمان آمده..]. [أی کریمی که بخشنده‌ء عطائی..]. و [دلا-در کار حق میکن نظرها..]. و [روزی در غرور جوانی بر خود نظر کردم..]. و [مست توام واز جرعه وجام آزادم..

إلهی بعجز خود آگاهم وبه بیچارگی خود گواهم..] [إلهی عذرها بپذیر وعیبها مگیر..]. و [إلهی دلی ده که در کار توجان بازیم..] و [إلهی چون در تو نگرم شاهم تاج برسر، چون بخود نگرم خاکم..]. و [دل از جان پرسید که أول أین کار چیست وآخراین کار چه..]. وذکر فی (ص ۱۳۲۲) من " فهرست نسخه های خطی فارسی " حدود ۹۰ نسخة من هذه المقالات أقدمها کتابة فی (شهید علی پاشا ۱ / ۲۷۰۳) کتبت بقلم النسخ ضمن المجموعة المؤرخة (۷۳۱ ۷۸۹) وعنوانها ": مناجاة " ونسخة أخری فی (طهران، خانقاه النعمة اللهیة) ضمن المجموعة المؤرخة (۹ ج ۸۲۲).

(۶۸۶۸: مناجاة قادریه) فارسیة، توجد فی (باکستان، لاهور، پرفسور شیرانی ۳ / ۱۲۲۵ / ۴۲۷۸) لا یعرف أکثر من هذا فهرسها.

(مناجاة نامه‌ء منظوم) نوع من الشعر الفارسی، یوجد فی أکثر الدواوین الفارسیة وأیضا من هذا القبیل ما نظمت معمولا فی أول المنظومات العرفانیة والقصصیة لا نذکر منها الا ما أفردت فی الاستنساخ.

(۶۸۶۹: مناجاة نامه‌ء منظوم) للشیخ البهائی، المذکور فی (۹:

۱۴۳). أوله:

دلا تا بکی از در دوست دوری * گرفتار دام سرای غروری

(۲۴۱)

مفاتیح البحث: کتاب الأشراف للشیخ المفید (۱)، مدینة طهران (۲)، الشیخ البهائی (۱)، باکستان (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۴۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۲

توجد بطهران (المجلس ۶۹ / ۱۸۰۵) و (الملک ۵ / ۶۲۶).

(۶۸۷۰: مناجاة نامهء منظوم) لشاعر یتخلص ب (ثنایی)، توجد فی (القاهرة، دار الکتب ۳۹ م مجامیع ترکی) واحتمل صاحب الفهرست أنه محمد چلبی المغنیساوی المتوفی ۹۷۰.

(۶۸۷۱: مناجاة نامهء منظوم) لعظیم الدین محمد الحسینی الشیرازی الششوی.

مثنوی فارسی، توجد مع عدة من مثنویاته ضمن کلیاته فی (لنین گراد، اکادمیة العلوم ۴۰ A).

(۶۸۷۲: مناجاة نامهء منظوم) لشاعر یتخلص ب (غزالی)، توجد ضمن مجموعة نثر ونظم فی (طهران، سلطنتی ۶۳۴ ۷۵۰) کما فی فهرسها.

(۶۸۷۳: مناجاة نامهء منظوم) لمحمد یوسف، یوسفی الهروی، المذکور فی (۹: ۱۳۲۰). توجد فی (طهران، پزشکی ۶ / ۱۷۵) ضمن مجموعة رسائله کما فی فهرسها.

(۶۸۷۴: مناجاة نامهء منظوم) ترجمة منظومة مخمسة من ۲۹ مناجاتا من أصلها العربیة إلی الفارسیة، مرتبا علی الحروف من الألف إلی الیاء والمترجم مرتضی قلیخان المتولی، نظمها فی (دار الارشاد أردبیل) وترجم کل حرف فی بیتین ولها مقدمة. أولها: [مطلع آیات کتاب کریم، أین مخمس ترکیبی است..

یا سامع الدعاء یا رافع السماء..

یا رب بشنو دعای مظلومان را * أی کرده بلند رفعت کیوان را والنسخة فی (طهران، دانشگاه ۱۰ / ۱۲۴) کتبها سلیمان القاضی بن محمد المکری بقلم النسخ لإسحاق پاشا الوزیر فی (۱ ع ۱۱۹۵).

(۶۸۷۵: مناجاة النبی موسی ع) ومعها بعض مواعظ أمیر المؤمنین (ع) فی وصیته لولده الحسن (ع) وتکلم الجمجمة معه، من طبع المحمود الکتبی فی سنة ۱۳۵۴ فی ۱۶ ص.

(۶۸۷۶: منار التقی) فی المواعظ والأخلاق وأصول الدین وفروعه، للحاج

(۲۴۲)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، الإمام موسی بن جعفر الکاظم علیهما السلام (۱)، الإمام الحسن بن علی المجتبی علیهما السلام (۱)، مدینة طهران (۴)، أصول الدین (۱)، محمد الحسینی (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۴۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۳

الشیخ عبد الحسین بن الحاج محمد جواد البغدادی المعاصر، مؤلف " ذریعة الامل " المذکورة فی (۱۰: ۲۹) مصدر بفصول فی فضل العلم والعلماء عن الکتاب العزیز ثم عن النبی ثم عن أمیر المؤمنین ثم سائر المعصومین، ثم فصل فی العقل والجهل ثم التوحید ثم العدل، وهکذا إلی المعاد والموت والبرزخ وما بعده، ثم الفروع من العبادات ثم المکاسب ثم الحقوق والأخلاق والعشرة.

(۶۸۷۷: منار الحق) لأبی العباس أحمد بن الحسن بن علی الفلکی المفسر الطوسی، وهو إبانة ما فی التنزیل من مناقب آل الرسول

صلى الله عليه وآله، ذكره ابن شهرآشوب.

(۶۸۷۸: منار السعادات الدائمة) في أصول الاعتقادات واللئالي المنثورة والدرر والغرر المنظومة والتواريخ المأثورة، يشبه المقامات والخطب الخالية عن الألف.

أوله: [حمدت من جلت عظمته وعظم جبروته وشكرت من عمت نعمته وجل ملكوته ولذت بمن وجب وجده وغمر كل خليفته جوده..]. للشيخ المتكلم على بن محمد بن عبد الله بن أحمد البحراني، معاصر صاحب " الرياض " قال: مات في عصرنا هذا، ونسخة منه في موقوفة مكتبة مدرسة السيد البروجردي، صنفه للشاه سليمان ومرت ترجمته لبعض العلماء.

(۶۸۷۹: منار السماع) في التصوف، للشيخ المفسر المتكلم الفقيه عبد الوحيد ابن نعمة الله بن يحيى الجيلاني الاسترآبادي، تلميذ الشيخ البهائي، على ما صرح به في آخر ما استنسخه من " الاثنى عشرية الحجية " لأستاذه في (ذي الحجة ۱۰۲۵) وفي بعض النسخ: مثار السماع بالمثلثة.

(۶۸۸۰: منار الضلال في اثبات وجود حجة الآل) للشيخ مهدى صحين بن على الساعدى المعاصر، المولود بالعمارة سنة ۱۲۹۶، والساكن في النجف من سنة ۱۳۱۲.

أوله: [الحمد لله الذى سمك السماء بغير عمد مرئية]. رتبه على فوائد خمسة:

۱ في ولادته (ع)، ۲ في غيبته (ع)، ۳ في سبب غيبته (ع)، ۴ في ما دل على طول عمره (ع)، ۵ في ذكر المعمرين. فرغ منه في ج ۱ سنة ۱۳۵۶.

(۲۴۳)

مفاتيح البحث: فضائل أهل البيت عليهم السلام (۱)، شهر ذى الحجة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، الشيخ البهائى (۱)، أحمد بن الحسن بن على الفلكى (۱)، عبد الله بن أحمد (۱)، على بن محمد (۱)، الجهل (۱)، الجود (۱)، الموت (۱)، الحج (۲)، العزّة (۱)، الضلال (۱)

صفحه ۲۴۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۴

(۶۸۸۱: منار العابدين ليوم الدين) للشيخ حسين بن الشيخ على القديحي، في الأدعية والتعقيبات وبعض المتفرقات، فرغ من تبييضه سنة ۱۳۵۶. أوله: [الحمد لله الذى نور قلوب العارفين..].

(۶۸۸۲: منار العارفين) تاريخ ينقل عنه بعض أصحابنا المتأخرين قائلا أنه تأليف ابن الأزرق فراجعه. وفي " كشف الظنون " في حرف التاء " تاريخ ميافارقين " لابن الأزرق الفارقي.

(۶۸۸۳: منار العارفين) رسالة عملية كبرى، للشيخ محمد حسين بن الشيخ حسين آل أبي خمسين الأحسائي، المتوفى سنة ۱۳۱۰، وهو ناهز التسعين. ذكره وصغراه الموسوم ب " مصباح العابدين في أنوار البدرين."

(۶۸۸۴: منار القاصدين في أسرار معالم الدين) للشيخ زين الدين بن على بن أحمد العاملي، المستشهد سنة ۹۶۶، أحال إليه في أول كتابه " منية المريد في آداب المفيد والمستفيد " قال: وفيه تفصيل جملة شريفة من هذه الأحكام.

(۶۸۸۵: منار الهدى في اثبات امامة أئمة الهدى ع) من كتب العامة في مجلد كبير في ۳۷۹ ص، للشيخ المعاصر على بن عبد الله البحراني، المتوفى سنة ۱۳۱۹. ألفه سنة ۱۲۹۵، وأخرجه إلى البياض سنة ۱۲۹۶، رتبه على مقدمة وفصلين وهو مطبوع في بمبئى سنة ۱۳۲۰ وطبع في آخره فهرس تفاصيل مطالبه، وعليه تقريظ ابن أخته الشيخ أحمد بن محمد بن سرحان البحراني وتاريخه: [منار الهدى يشفي الصدور ويبهر].

(۶۸۸۶: منار الهدى فى شرح العروة الوثقى) لتلميذ المصنف الشيخ على أكبر بن غلام حسن الخوانسارى النجفى، المولود سنة ۱۳۰۰، خرج منه مجلد إلى الوضوء وله تصانيف آخر أيضا.

(۶۸۸۷: المنارات الظاهرة) فى الاستخارات، للشيخ سليمان بن عبد الله الماحوزى، المتوفى سنة ۱۱۲۱. أحال إليه فى أجوبة بعض ما سئل عنه، وهى بخط بعض تلاميذه الشيخ محمد سعيد المقابى وعبر هو أيضا فى آخر رسالته فى تراجم بعض

(۲۴۴)

مفاتيح البحث: كتاب شرح العروة الوثقى للسيد محمد باقر الصدر (۱)، كتاب منية المريد للشهيد الثانى (۱)، كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۱)، يوم القيامة (۱)، على بن أحمد العاملى (۱)، سليمان بن عبد الله (۱)، على بن عبد الله (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الوضوء (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۴۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۵

علماء البحرين برسالة الاستخارات. أولها: [نحمدك يا مرشد العقول عند تفويض الامر..]. فرغ منها فى (۱ ذى القعدة ۱۱۰۳) نسخة منها عند السيد محمد الجزائرى.

(۶۸۸۸: كتاب المنازل) لأبى عبد الله الصفوانى، محمد بن أحمد بن عبد الله بن قضاعة، من ولد صفوان الجمال تلميذ الكلينى واستاد المفيد. ذكره فى " الفهرست."

(۶۸۸۹: منازل الآخرة والمطالب الفاخرة) مطبوع، للحاج شيخ عباس القمى المعاصر، فيما يثمر حسن الخاتمة ويدفع أهوال القيامة وشرح تلك الأهوال من المنزل الأول: الموت ثم القبر ثم البرزخ ثم القيامة وعقباتها من الحساب والميزان والصراط وغيرها. ألفه سنة ۱۳۴۷ وطبع فى تلك السنة.

(۶۸۹۰: رساله منازل) فارسى فى العرفان، لا نعرف المؤلف، نسخة منه فى (باريس ۴ / ۹۶۸. P. S) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۰۹) وصورتها الفتوغرافية فى (دانشگاه، رقم ۷۴۳) راجعه.

(۶۸۹۱: منازل أربعة) للشاه محمد اللكهنوى، فارسى فى العرفان، نسخة غير مؤرخة منه فى (بنگال، الآسوية ۸۹۶ ۱۹۷ E) كتبت بقلم النستعليق.

(۶۸۹۲: منازل الانسان) لمحمد المدعو بمكى ابن صالح البحرانى رتبه على ثمان منازل للانسان: ۱ الكون فى علم الله تعالى - المعبر عنه بظلمة العدم ۲ الكون فى التراب، ۳ الكون فى الأصلاب، ۴ الكون فى الأرحام، ۵ الكون فى الدنيا، ۶ الكون فى القبر، ۷ الكون فى المحشر، ۸ الكون فى النعيم أو الجحيم. أوله: [الحمد لله الذى فتق من فلق الوجود وغسق الكرم والجود..].

نسخة منه فى مكتبة (راجه فيض آباد المارى ۶).

(۶۸۹۳: منازل الحج) فارسى، لبند (ه) على بن الميرزا خيرات على. وهو فى رحلته إلى الحج من البغداد إلى النجف والحلة وإلى المدينة والمكة، حدود سنة ۱۳۱۴.

أوله: [الحمد لله الذى جعل منازل الحج وسيلة للشهود]. يوجد فى (المتحف البريطانى ۱۶۷۴۱ Add فى ۵۹ ورق.

(۲۴۵)

مفاتيح البحث: كتاب منازل الآخرة والمطالب الفاخرة للشيخ عباس القمى (۱)، شهر ذى القعدة (۱)، مدينة مكة المكرمة (۱)، كتاب الكرم والجود للبرجلانى (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، محمد بن أحمد بن عبد الله (۱)، صفوان الجمال (۱)، الحج (۳)، الموت (۱)، الصّلب (۱)، القبر (۲)

صفحه ۲۴۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۶

(منازل السائرين) أو " انجام آفرينش " أو تـذكره " أو " آغاز وانجام " كما مر بعنوان الأخير في (۱: ۳۶) عناوينه: [۱ صفت رآه آخرت وسالكانش، ۲ مبدء ومعاد، ۳ أشارت بهر دوجهان، ۴ أشارت بمكان وزمان آخرت، ۵ أشارت بحسن خلايق، ۶ أصناف خلق در آن جهان، ۷ صراط، ۸ - صحائف اعمال، ۹ حساب ۱۰ ميزان.. ۲۰ ثواب وعقاب]. وعـد في ص ۷۲۲ من " فهرست نسخه هاى خطى فارسى " ۳۴ نسخة منها أقدمها في " كوپرولو ۵۹ / ۵۸۹) كتبت في سنة ۷۵۳ وصورته في (دانشگاه، رقم ۴۶۲) وسميت الكتاب ب " منازل السائرين " وفي نسخة (ملك ۱۵ / ۴۰۲۷) الذى كتبت بقلم النستعليق في القرن الثاني عشر، كما سميت ب " منازل السالكين " في نسخة (دانشگاه ۱۵ / ۲۱۱۳) غير المؤرخة التي كتبت بقلم النستعليق.

(۶۸۹۴: منازل السائرين) للنسفي، صاحب " ملك وملكوت وجبروت " المذكور في (۲۲: ۲۱۸) وغيره. نسخة فتوغرافية منه في (دانشگاه، رقم ۲ / ۲۶۸۴ فيلم) اخذت عن نسخة كتبها إبراهيم بن الحسن بك بن الميرزا في (۲۷ ع ۱ ۱۰۹۵).

(۶۸۹۵: منازل السائرين) لمحمد هادى بن أحمد الخراساني. أوله:

[حمد له. والعاقبة للمتقين، والصلاة والسلام.. أما بعد، چنين گويد أضعف..

محمد هادى بن أحمد الخراساني كه جماعت درويشان كثرهم الله از أين بيچاره در خواست كردند..]. والنسخة في (الملك ۲ / ۴۹۳۵) كتبت بقلم النستعليق الشكسته في (ع ۱ - ۱۲۷۰) وهو في ستة فصول: ۱ - الشريعة والطريقة والحقيقة، ۲ - الانسان الكامل، ۳ - أحوال الانسان الكامل، ۴ - الترك، ۵ - الصحبة ۶ - السلوك.

(۶۸۹۶: منازل السالكين) في النيات والصدق والاخلاص، للشيخ عبد الوحيد الجيلاني، ومر له " منار السماع."

(۶۸۹۷: منازل السالكين) أوله: [حمد وسپاس نامتناهى پروردگاريرا كه استحكام قواعد اسلام را..]. ذكر في أوله ان الطريق إلى الله بعدد خلق الله

(۲۴۶)

مفاتيح البحث: إبراهيم بن الحسن (۱)، أحمد الخراساني (۲)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۴۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۷

ويرجع جميعها إلى ثلاثة اقسام: ۱ - طرق أرباب المعاملة، ۲ - طرق أصحاب المجاهدة ۳ - طرق السالكين المبنى على الموت في الحياة وهو مبنى على عشرة قواعد: ۱ - التوبة ۲ - الزهد، ۳ - التوكل، ۴ - القناعة ۵ - العزلة، ۶ - الذكر، ۷ - التوجه، ۸ - الصبر ۹ - المراقبة، ۱۰ - الرضا. يقرب من ۲۰۰ بيت ضمن مجموعة فيها " زاد السالكين " للفيض الذى أورد فيه ۲۵ أمرا يتزود بها السالك، وأحال في أوله إلى هذا الكتاب، بقوله: [تفاصيل أين منازل ودرجات در كتاب منازل السالكين است] والمجموعة عند الشيخ إبراهيم الكتبى.

أقول: توجد في (طهران، أصغر مهدوى ۷ / ۲۶۰) نسخة بخط عبد الرحيم ابن المير عبد الباقي الحسيني، كتبها في أصفهان سنة ۱۲۵۸، رسالة باسم " آداب السالكين " منسوبة إلى الفيض الكاشاني، لم يذكر خصوصياتها في الفهرس.

(منازل السالكين) للخواجه نصير الدين الطوسي، في ۱۲۰۰ بيت، يوجد بهذا العنوان في مكتبة المشكاة، ومر في (۱: ۳۶) بعنوان" آغاز وانجام " وآنفا بعنوان " منازل السائرين."

(۶۸۹۸: منازل السائرین) للشیخ العارف عبد الله الأنصاری دفین گازرگاه فی هرات، أوله: [الحمد لله الواحد الأحد..]. جعله مائة مقام بجمعها، رتب ثلاث الأخیر فی السیر، حول القربة، حصول المشاهدة فی عشرة أقسام فلکل قسم عشرة أبواب، وطبع بتمامه فی طی شرحه الحامل للمتن - والشرح للولی العارف المولی عبد الرزاق الکاشی، وقد مر فی الشروح فی (۱۴: ۸۸). ألف الشرح باسم الخواجة رشید الدین فضل الله المذکور فی (۹: ۳۶۲) فی مباحث العرفان والتصوف، وطبع فی ۱۳۱۵ بطهران منسوبا إلی کمال الدین حسین الگازرگاهی الطبسی. أوله فی بعض النسخ: [الحمد لله الذی نجانا من العلوم الرسمیة بالمن والافضال..]. نسخة منه فی (دانشگاه ۳۴۳۱) کتبها محمد البغدادی فی صبیحة یوم السبت ۳ شوال ۸۶۸ بقلم النستعلیق فی ۲۱ ورق، وعلیها حواشی، کما أن فی آخره أشعار منها شعر محمد اللاهیجانی بقلمه، کما شهد علیه البغدادی الذی قرء هذا الکتاب علیه، ونسخة

(۲۴۷)

مفاتیح البحث: مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۲)، شهر شوال المکرم (۱)، الشهادة (۱)، الموت (۱)، الزهد (۱)، القناعة (۱)

صفحه ۲۵۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۸

أخری فی (ترکیة، ملت فیض الله ۱ / ۱۲۵۹) کتبها محمد بن محمد بن أحمد الأنصاری فی یوم الجمعة (۱۴ ذی الحجة ۸۹۲) فی ۱۷۶ ورق، ومن شروحه أیضا شرح فارسی للطف الله الکوکسی، نسخة منه فی (المدینة، عارف حکمة ۹۸ مج). ومن شروحه الفارسی شرح الصفی الدین محمد الطارمی. أوله: [ثنای بسزا وشکر بی منتها که شاهباز بلند پرواز.. وبعد، چنین گوید]. نسخة منه فی (طهران، المجلس ۵۳۲۲) من القرن الثانی عشر فی ۲۴۳ ورق. ومن شروحه أیضا شرح المولی شمس الدین محمد التاوکانی (التبادکانی) المتوفی بهراة ۸۹۱. ومن الشروح الفارسیة علی " المنازل " اسمه " بصائر الدرجات " للحاج میرزا محسن بن المولی حسن علی المتخلص بحالی (حدود ۱۲۸۵ ق - ۱۳۳۳ ش) المذکور فی (۹: ۲۲۶) وصاحب " منتخب مفاتیح الاعجاز " الآتی، ألفه باسم مؤید الفقراء التبریزی الذی ترجم باسمه أیضا " الغرر والدرر " المذکور فی (۴: ۱۲۱) نسخة الشرح توجد بخط المؤلف فی (شیراز.

خانقاه أحمدیه ۲۰) کتبها فی (۱۰ شعبان ۱۳۵۶) فی أردبیل، ویوجد شرح فارسی آخر یسمی ب " الکشف عن منازل السائرین " فی (نافذ پاشا ۴۳۸) کتبها محمد بن إسماعیل الشریف الحسینی الکجاتی فی یوم السبت (۷ ج ۱ / ۶۵۷) فی ۲۵۵ ورق وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۵۹۱).

(۶۸۹۹: منازل الصحابة) فی الطاعة والمعصیة، لأبی الحسین یحیی بن زکریا الترماشیری، ذکره النجاشی.

(۶۹۰۰: منازل الفرقان) طبع بالهند، وهو فی تجوید القرآن، للنواب ببر علی خان الهندی بلغة أردو.

(۶۹۰۱: منازل القلوب) فی شرح الفصل الخامس من " رسالة القدس " أو " القدسیة " مر الأصل فی (۱۷: ۴۹) وذکرنا نسبته إلی الشیخ روزبهان صاحب " عبهر العاشقین " المذکور فی (۱۵: ۲۱۶) ولکن جاء فی بعض النسخ: انه لأحمد الغزالی، صاحب " المکتوب " المذکور فی (۲۲: ۱۷۲) ألفها حتی یذهب بها أبو الفرج إلی ملوک خراسان وترکستان، مرتب علی ۱۲ بابا: ۱ - علم التوحید

(۲۴۸)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن (محمد بن) أحمد (۱)، ترکیا (۱)، القرآن الکریم (۱)، خراسان (۱)، الهند (۱)، الفرج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۵۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۴۹

۲ - علم المعرفة، ۳ - الحالة، ۴ - المعاملة، ۵ - المكاشفة، ۶ - الخطاب، ۷ - السماع - ۸ الوجد، ۹ - معرفة الروح، ۱۰ - معرفة العقل، ۱۱ - معرفة القلب، ۱۲ - معرفة النفس، وكل العناوين مضاف إليه كلمة [العلم]. أوله: [.. حمد له. صلاة.

هذا رسالة الامام.. شاهان عشق را رأيت سعادت معرفت در عالم مشاهدت افراخته باد..

أما بعد، آنها كه طراز اطلس معدن حقيقت بودند..]. نسخة مذهبة منه في (طهران، خانقاه النعمة اللهي) ضمن المجموعة المؤرخة ۸۱۳، ونسخة اخر في (اونيورسيته ۵ / ۱۴۴ ف) ضمن المجموعة المؤرخة ۹۸۰، وصورتها الفتوغرافية في (دانشكاه، رقم ۲۴۳) هذا، واما " منازل القلوب " في شرح باب علم المكاشفة والمشاهدة، ألفها عبد الله السيمائي المدعو ب (إلهي) المتوفى ۸۹۶، فرغ منها أواخر رجب ۸۸۹، وذكر فيه:

درآن وقتي كه ما را حال به بود * زهجرت هشتصد وهشتاد ونه بود وطبع باهتمام محمد تقي دانش پژوه في " روز بهان نامه" ونسختان منه في (القاهرة دار الكتب ۲ / ۹۷ مجاميع تركي طلعت و ۷۰۷ مجاميع طلعت) كليهما مذهبة وبقلم النستعليق الأول منهما كتبت في ۱۱۲۶. وأوله: [الحمد لله حمد المحبين والعارفين..]. وأما الثاني غير مؤرخة. أوله: [حمد له. والصلاة على أكمل الأنبياء والمرسلين.]. وللسيماوي أيضا " مسلك الطالبين والواصلين " تركي.

نسخة منها في (المجلس ۵ / ۲۴۳۲ غير المفهرسة) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۶۹ وله أيضا " أصول وصول إلهية " بالفارسية نقل فيها عن " الفتوحات المكية " وفي آخره مادة تاريخ يحصل منها سنة لعلها ۸۹۶. سنة وفاة المؤلف، نسخة غير مؤرخة فتوغرافية في (دانشگاه، رقم ۲۹۹۸ فيلم) عنوانه " وصول إلهية."

(۶۹۰۲: منازل القمر) فيما يتعلق به وبالشهور الرومية وأقوال الحكماء فيها، للسيد أبي الحسن علي بن أبي الرضي، والنسخة بخط قديم عند السيد محمد علي هبة الدين.

(۶۹۰۳: منازل القمر) أو " أحكام منازل ".. للخواجه نصير الدين الطوسي،

(۲۴۹)

مفاتيح البحث: كتاب الفتوحات المكية لابن العربي (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدينة طهران (۱)، الصّلاة (۲)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۵۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۰

نسخة منه في (دانشگاه ۳ / ۳۸۱۱) كتبت في القرن الثالث عشر بخط النسخ وهو غير " اختيارات مسير القمر " أو " اختيارات المهمات "المذكور في (۱: ۳۶۸) والمذكور بعدا بعنوان " منظومة في.".

(۶۹۰۴: منازل قمر) لعقد النكاح والزفاف، منظوم فارسي، لا يعرف الناظم، نسخة منها في (المجلس ۵ / ۲۴۱۲) غير المفهرسة كتبت في سنة ۱۲۶۳.

(۶۹۰۵: منازل قمر) يوجد بهذا العنوان رسائل فارسية متعددة متحدة في الموضوع ومختلفة في الكمية والكيفية. منها ۱ - في احكام أو خواص منازل القمر مترجمة من كتاب " مخزون " لهرمس الحكيم. أوله: حمد له.. أما بعد، بدان اسعدك الله كه أين كتابي است كه هرمس حكيم تصنيف كرده]. يوجد في (القاهرة دار الكتب ۱۳ مجاميع فارسي طلعت) بخط محمد تقي كتابتها ۲۶ صفر ۱۰۹۲.

۲ - في (طهران، سپهسالار ۵ / ۵۷۷) بخط من القرن الثالث عشر. أوله:

[حمد له.. أما بعد، أين رسالهء مختصرى ست در خواص منازل قمر، بدان أى عزيز] ۳ - فى (طهران، المجلس، ۵ / ۲۴۴۹) الغير المفهرسة، من القرن الثالث عشر.

۴ - منازل قمر أو " فلاطيس اكبردر ".. فى (برلين ۷ / ۸۰۶۶ or) عليه تاريخ ۱۰۶۳.

۵ - أو " اختيارات منازل القمر " فى (طهران، أصغر مهدوى ۴ / ۲۷۵) كتابته من القرن التاسع.

۶ - مقالة فارسية على طريق السؤال والجواب، تبحث حول منازل القمر الأربعة والعشرين لكل منزل خمسة سطور فى عشرة بنود، السطر الأول من البند الأول: [سؤال كردى از برآمدن كار، بدان عدد صفحات وسطور بشمار..] وأما أول ساير البنود: [نيت كردى.،] نسخة منه فى (دانشگاه ۸۲ / ۲۹۵۰) كتبت فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر.

(۶۹۰۶: منازل قمرية فى وقايع سفرية ونتايج فكرية) للسيد على حسين ابن السيد خيرات على الزنجيفورى، ذكره فى كتابه " لسان الصادقين " وقال:

(۲۵۰)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۳)

صفحه ۲۵۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۱

هو مشتمل على مسلكين: أحدهما فى: وقايع سفرية - فى رحلته إلى مشاهد العراق - وثانيهما فى: نتايج فكرية من الخطب والرسائل والاشعار والمسائل، وهو تلميذ المفتى مير محمد عباس والسيد على محمد بن سلطان العلماء السيد محمد بن السيد دلدار على النقوى النصير آبادى.

(۶۹۰۷: منازل المحاضر) لعلاء الدولة السمنانى (۶۵۹ - ۷۳۶)، المذكور فى (۹: ۷۳۳).

(۶۹۰۸: منازل المسافرين) لحسين الكشميرى، فى شرايط طرق الخواجگان الثمانية: ۱ - هوش دردم، ۲ - نظر بر قدم، ۳ - سفر دروطن، ۴ - خلوت در انجمن، ۵ - ياد كرد، ۶ - بازگشت، ۷ - نگاهداشت، ۸ - ياد داشت، وثلاث كلمات فى الوقوف الزمانى والعدد والقلبى. أوله: [والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا..

بدانكه طريق خواجگان نقشبند..]. نسخة مذهبة منها فى (دانشگاه ۲ / ۶۶۷۲) كتبها محمد إسماعيل فى سنة ۱۱۲۸.

(۶۹۰۹: كتاب منازل مكة) لابن الكوفى أبى الحسن على بن محمد بن الزبير القرشى الكوفى، المتوفى سنة ۳۴۸، ودفن بمشهد أمير المؤمنين (ع). نقل عن نسخة بخط المؤلف الشيخ أبو الحسين محمد بن على بن طيب المعتزلى البصرى المتوفى ببغداد سنة ۴۳۶ فى كتابه " غرر الأدلة. " قال فيه: قرأت بخط ابن الكوفى فى كتاب " منازل مكة " كما نقله عن " الغرر " الحمصى فى " المنقذ من التقليد. "

(۶۹۱۰: منازل النظر والاختيار) للشريف أبى القاسم على بن أحمد العلوى الكوفى، المتوفى بكرمى من نواحى شيراز سنة ۳۵۲.

(۶۹۱۱: المنازل والمراحل للأجسام والأرواح) كل منها تسعة عشر بعدد حروف بسم الله، للمولى محمد بن أحمد الجرجانى. أوله: [حمد وسپاس بى قياس وجودى را كه عالم را از كتم عدم بوجود آورد وأنواع صنايع واصناف بدايع را در أو وديعت گذارد..]. نسخة كتابتها سنة ۹۷۶ فى ضمن مجموعة فى (مكتبة أمير المؤمنين ۱ / ۶۰۸) كتبت فى ۹۷۶.

(۲۵۱)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۱)، دولة العراق (۱)، مدينة مكة المكرمة (۲)، على بن أحمد العلوى (۱)، على بن محمد بن الزبير (۱)، سلطان العلماء (۱)، محمد بن أحمد (۱)، محمد بن على (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۵۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۲

(۶۹۱۲: منازل الیمن) لهشام الکلبی، المتوفی ۲۰۵. عده ابن الندیم من کتبه فی البلدان. وله أیضا " من هاجر وأبوه."

(۶۹۱۳: المنازلات) فی الفقه، لمحمد بن محمد باقر اللاهیجانی الأصفهانی الشهیر ب نواب، ترجمنا أباه فی " الکرام: ۱۸۸ " أما المؤلف فهو أیضا من اعلام المعاصرین للسلطان محمد شاه بن العباس میرزا ابن الفتح علی شاه. توجد مجموعة من رسائله الفارسیة (بطهران، الملیة ۶۸۲ ف) من القرن الثالث عشر فیها " لغز " و " الحکمة الیمانی فی شرح الفصل الثانی " فی الکلام والتصوف و " أسرار القلوب فی أوصاف المحبوب " فی التفسیر، و " شرح الفصل فی حقیقة عالم الوصل " فی العرفان، و " تفسیر آیة: وبشر الذین آمنوا وعملوا ".. الف الثلاثة الأخیرة باسم الحاج میرزا آقاسی فی سنین (۱۲۶۳ - ۱۲۵۷).

(۶۹۱۴: مناسخات المیراث) أو " رسالة فی مناسخات الإرث " للسید عمید الدین عبد المطلب بن مجد الدین أبی الفوارس محمد بن أبی الحسن علی بن الأعرج الحلی (۶۸۱ - ۷۵۴)، مؤلف " الفرائض العمیدیة " المذکورة فی (۱۶: ۱۴۹).

ألفها ببغداد سنة ۷۲۱ تکملة للمناسخات التی أوردها الخواجة نصیر الدین الطوسی فی رسالته " الفرائض النصیریة " المذکورة فی (۱۶ : ۱۵۰). وعبر عنه فی أوله بالمسألة النافعة للمباحث الجامعة لاقسام الوراث، وفی آخره شرح معنی المناسخات وهو ان یموت انسان له ترکة ووراث ثم مات أحد الورثة قبل قسمة الترکة، فاما أن یختلف الوراث والاستحقاق کلاهما أو أحدهما أو لا یختلفان أبدا، فلها أربع صور.

والنسخة موجود فی خزانة الشیخ علی بن الشیخ محمد رضا آل کاشف الغطاء، وأخری فی مکتبة الخوانساری وغیرهما، وطبع مع " حاشیة الرسائل الخراسانیة " فی سنة ۱۳۱۹، وطبع أیضا فی مجموعة " کلمات المحققین " سنة ۱۳۱۵ فی آخر رسالته فی المواریث وهو مختصر جدا. أوله: [الحمد لله علی ما أولانا من النعم وحبانا..].

وعلیه تقریظ خاله وأستاذه العلامة الحلی، أکثر فیه الثناء والمدح علیه وعلی مکتوبه

(۲۵۲)

مفاتیح البحث: العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن أبی الحسن (۱)، العلامة الحلی (۱)، ابن الندیم (۱)، محمد بن محمد (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الموت (۲)، الوراثة، التراث، الإرث (۲)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۵۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۳

بما یدل علی غایة جلالته وعلو مرتبته ولفظ التقریظ: [أحسنت أیها الولد العزیز العضد الحسیب النسیب المعظم الفقیه المدقق عمید الدین جعلت فداک فیما أودعته فی هذه الأوراق الدالة علی التمیز علی الاقران والتفوق علی أکثر أشخاص نوع الانسان فلقد اتیت فیها بالمعانی اللطیفة والمسائل الشریفة. أحسن الله إلیک وأفاض نعمته علیک ولا استبعاد فی ذلک منک وأنت من مثل الشجرة النبوة وفقک الله لکل خیر ودفع عنک کل ضیر بمنه وکرمه وجوده، وکتب حسن بن مطهر حامدا مصلیا مستغفرا]. ومدحها الشیخ أحمد بن الحداد تلمیذ العلامة الحلی بقصیدة فاخرة، ونسخة منه فی مجموعة السید محمد أشرف الاسترآبادی فی مکتبة أمیر المؤمنین (ع)، ومرت فی (۲۰: ۳۸۵) بعنوان " مسألة جامعة لاقسام الوارث."

(۶۹۱۵: مناسک الحج) للآقا سید إبراهیم بن السید محمد باقر القزوینی الحائری، صاحب " الضوابط " المتوفی بالوباء سنة ۱۲۶۲.

(۶۹۱۶: مناسک الحج) فارسی، للشیخ الحاج محمد إبراهیم بن الحاج محمد حسن الخراسانی الکرباسی الأصفهانی (۱۱۸۰ - ۱۲۶۲)

ذکره فی " الروضات."

(۶۹۱۷: مناسک الحج) لإبراهیم بن سلیمان بن عبید الله بن خالد النهمی، ذکره النجاشی.

(۶۹۱۸: مناسک الحج) للسید أبی تراب بن أبی القاسم بن السید مهدی صاحب " رسالة أبی بصیر " الموسوی الخوانساری النجفی المعاصر، مبسوط استدلالی.

(۶۹۱۹: مناسک الحج) للسید أبی الحسن الأصفهانی المعاصر، المتوفی ۱۳۶۵ طبع سنة ۱۳۴۴ وبعدها کرارا.

(۶۹۲۰: مناسک الحج) للنجیب أبی طالب الاسترآبادی، ذکره ابن شهرآشوب ومر له المقدمة.

(۶۹۲۱: مناسک الحج) للسید أبی طالب بن أبی تراب القائنی، المتوفی بکراچی راجعا من الحج سنة ۱۲۹۵، موجود عند تلمیذه الحاج شیخ محمد باقر

(۲۵۳)

مفاتیح البحث: أبو بصیر (۱)، إبراهیم بن سلیمان (۱)، العلامة الحلی (۱)، ابن شهرآشوب (۱)، الحج (۱۰)، الفدیة، الفداء (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۵۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۴

البیرجندی القائنی المعاصر.

(۶۹۲۲: مناسک الحج) للحاج میرزا أبی طالب بن الحاج میرزا أبی القاسم الموسوی الزنجانی، المتوفی بطهران سنة ۱۳۲۹، موجود فی خزانته وذکر فی آخر " ایضاح السبل " له، المطبوع سنة ۱۳۰۸.

(۶۹۲۳: مناسک الحج) للمحقق المیرزا أبی القاسم بن المولی حسن الجیلانی القمی، المتوفی ۱۲۳۱، فارسی مختصر فی خصوص حج التمتع، مرتب علی مقدمة وأبواب وخاتمة، کتبه فی النجف أیام عزمه علی زیارة البیت. أوله: [الحمد لله رب العالمین..]. وهو فی ۵۰۰ بیت، وقد جعل جزء من رسالته الکبیرة الفارسیة الموسومة ب " مرشد العوام " کما مر.

(۶۹۲۴: مناسک الحج) للحاج میرزا أبی القاسم بن المیرزا کاظم الموسوی الزنجانی، المتوفی بها سنة ۱۲۹۲، یوجد عند أحفاده بزنجان.

(۶۹۲۵: مناسک الحج) فارسی، للمیرزا أبی القاسم الأردوبادی التبریزی النجفی، طبع بتبریز.

(۶۹۲۶: مناسک الحج) مختصرا، مع رسالة غسل الأموات، للشیخ أحمد ابن إبراهیم آل عصفور البحرانی، یوجد ضمن مجموعة من رسائل السماهیجی فی کتب السید خلیفة الأحسائی.

(۶۹۲۷: مناسک الحج) للشیخ الثقة أبی بکر أحمد بن الحسین بن أحمد النیسابوری، صاحب " الأمالی " و " الروضة " معاصر شیخ الطائفة ومن أجداد الشیخ أبی الفتوح المفسر الرازی الحسین بن علی بن محمد بن أحمد المذکور، ذکره منتخب الدین.

(۶۹۲۸: مناسک الحج) للشیخ أحمد بن صالح بن طوق القطیفی، المعاصر هو وأبوه الشیخ صالح للشیخ أحمد الأحسائی، ولهما مسائل عنه مذکورة فی " جوامع الکلم " رأیت " المناسک " فی کتب الشیخ حسین القدیحی، فرغ منه (۸ ع ۲ ۱۲۳۸) وفیه حج القران والافراد أیضا.

(۲۵۴)

مفاتیح البحث: کتاب أمالی الصدوق (۱)، کتاب الفتوح لأحمد بن أعثم الکوفی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، أحمد بن الحسین بن أحمد (۱)، الحسین بن علی بن محمد (۱)، القرآن الکریم (۱)، الحج (۱۰)، الغسل (۱)، الزیارة (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۵۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۵

(۶۹۲۹: مناسک الحج) المختصر، للشیخ أبی العباس أحمد بن فهد الحلی، وهو غیر مناسکه الکبیر الموسوم ب " کفایة المحتاج" وکلاهما موجودان عند السید مهدی فی کویت. أول هذا المختصر: [الحمد لله ولی الحمد..]. وتاریخ النسخة فی عصر المصنف، ونسخة فی الرضویة. أوله - بعد البسملة: [رب زدنی علما..].

(۶۹۳۰: مناسک الحج) فارسی، للحاج میرزا أحمد بن لطف علی التبریزی المتوفی سنة ۱۲۶۵، والنسخة فی الخزانة الرضویة. أوله: [الحمد لله رب الحرم والبیت العتیق..]. بخط أحمد بن زین العابدین القره باغی سنة ۱۲۳۶، وبسط فی صلاة الطواف القول فی مقدمات الصلاة والشکوک والخلل وصلاة المسافر والجماعة، ونسخة ناقصة الآخر عند السید آقا التستری فی النجف.

(۶۹۳۱: مناسک الحج) الفارسی، للمقدس الأردبیلی المولی أحمد بن محمد، المتوفی صفر سنة ۹۹۳. أوله: [الحمد لله رب..]. وآخره: [چنانچه فقها رحمهم الله بیان کرده اند]. والنسخة فی الرضویة بخط عزیزی الله الجیلانی استکتبه المولی موسی الگیلانی ووقفه علی الخزانة.

(۶۹۳۲: مناسک الحج) الکبیر، لأبی غالب الرازی أحمد بن محمد بن محمد بن سلیمان بن الحسن بن الجهم بن بکیر بن أعین (۲۸۵ - ۳۶۸).

(۶۹۳۳: مناسک الحج) الصغیر أیضا لأبی غالب المذکور، ذکرهما النجاشی. (۶۹۳۴: مناسک الحج) للشیخ أحمد المقشاعی، فی ۳۰۰۰ بیت، مشتمل علی فصلین: أحدهما فی أحکام الحج، والثانی فی ادعیته، حکی الشیخ محمد صالح البحرانی صاحب " الذریعة "انه موجود عنده.

(۶۹۳۵: مناسک الحج) فارسی، للحاج سید أسد الله بن الحاج سید محمد باقر الأصفهانی الشفتی، القائم مقام أبیه فی الریاسة، واجری النهر المشهور بالچری إلی النجف، وتوفی جائیا إلی زیارة أئمة العراق فی الطریق

(۲۵۵)

مفاتیح البحث: صلاة المسافر (۱)، دولة العراق (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، أحمد بن زین العابدین (۱)، أحمد بن فهد الحلی (۱)، أحمد بن محمد بن محمد (۱)، سلیمان بن الحسن (۱)، بکیر بن أعین (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الحج (۹)، الطواف، الطوف، الطائفة (۱)، الزیارة (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۵۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۶

سنة ۱۲۹۰ فی شهر صفر، فحمل إلی النجف وقبره متصل بباب القبلة، ذکره سیدنا الحسن صدر الدین فی اجازته.

(۶۹۳۶: مناسک الحج) للشیخ إسماعیل بن الشیخ أسد الله بن إسماعیل الدزفولی الکاظمی، تلمیذ السید عبد الله الشبر، ذکره السید محمد معصوم فی رسالته فی أحول الشبر.

(۶۹۳۷: مناسک الحج) للآقا سید إسماعیل البهبهانی، مقیم طهران، المتوفی (۶ صفر ۱۲۹۵) انتخب منه رسالة فارسیة مختصرة فی واجبات الحج، وقد، طبعت بطهران. أولها: [باید دانست که حج برسه نوع است: أوله حج تمتع..].

(۶۹۳۸: مناسک الحج) الفارسی، المرتب علی مقدمة وبابین وخاتمة، للمولی العالم جناب الآخوند المولی محمد باقر، کتبه أیام اقامته بآذربایجان لبعض المؤمنین من العجم، ثم عربه تلمیذه المولی محمد جعفر بن عبد الرحیم بتصحیح أستاذه وأطری فی الثناء علی

أستاذه المذكور، وأول المعرب: [الحمد لله رب العالمين..].

والمعرب عند السيد حسن الحجة بكربلا، ولعله للمولى محمد باقر بن محمد سليم الآتى.

(٦٩٣٩: مناسك الحج) للمولى محمد باقر السبزوارى، صاحب " الكفاية " و " الذخيرة. " أوله: [الحمد لله رب..]. فارسى مرتب على مقدمة وفصول، وكتابة النسخة سنة ١١٠٤ عند السيد هادى بن السيد حسين الإشكورى.

(٦٩٤٠: مناسك الحج) فارسى، للوحيد البهبهانى الآقا محمد باقر بن المولى محمد أكمل، المتوفى سنة ١٢٠٥ أو ١٢٠٦، وعربه تلميذه الشيخ أبى على محمد بن إسماعيل الحائرى الرجائى، كما عرب مناسك ولده الآقا محمد على، ذكره فى " منتهى المقال " فى ترجمة الوحيد، (٦٩٤١: مناسك الحج) الكبير، فارسى فى ١٠٠٠ بيت، للمجلسى الثانى المولى محمد باقر بن المولى محمد تقى الأصفهانى، المتوفى سنة (١١١٠ أو ١١١١).

(٢٥۶)

مفاتيح البحث: مدينة كربلاء المقدسة (١)، مدينة النجف الأشرف (١)، مدينة طهران (٢)، شهر صفر الظفر (١)، محمد باقر بن محمد (١)، الحج (٨)، الوفاة (٢)

صفحه ٢٥٩

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٢٥٧

(٦٩٤٢: مناسك الحج) الصغير، الفارسى أيضا، فى ٧٠٠ بيت، أيضا للمجلسى المذكور.

(٦٩٤٣: مناسك الحج) فارسى، للمولى محمد باقر بن محمد سليم القراچة داغى الاسكوئى الحائرى، من مراجع الشيخية، وقد طبع فى سنة ١٢٨٥ وهى سنة عصر المصنف وطبع مناسك ولده الميرزا موسى - المرجع بعده - فى سنة ١٣١۶.

(٦٩٤٤: مناسك الحج) للحاج سيد محمد باقر - حجة الاسلام - بن السيد محمد تقى الشفتى الأصفهانى الموسوى، المتوفى سنة ١٢٦٠، فارسى ذكر فيه واجبات الحج ومستحباته، ورتبه على مقدمة وثلاثة، مقاصد وخاتمة، نسخة تاريخ كتابتها سنة ١٢٥٨ عند السيد عبد الحسين الحجة بكربلا، وأخرى عند السيد شهاب الدين بقم وأخرى عند السيد آقا التسترى، وقد اختصره الحاج ميرزا فتح الله المرعشى المعروف بكيميائى التسترى، بأمر الحاج السيد أحمد التسترى والد الحاج السيد عبد الصمد التسترى، وفرغ منه يوم الثلاثاء (٤ شوال ١٢٥٨). أول المختصر: [أحمده على كماله وأصلى على أحمده وآله..]. والنسخة بخطه ضمن مجموعة عند السيد محمد بن نعمة الله الموسوى الجزائرى.

(٦٩٤٥: مناسك الحج) فارسى، لبعض الأصحاب، نسخة منه بخط المولى أحمد بن فتح الله فى سنة (٩٩٤) والنسخة فى (الرضوية).

(٦٩٤٦: مناسك الحج) فارسى كبير، لبعض الأصحاب، ينقل فيه عن شرح الفقيه للمولى محمد تقى المجلسى، ذكر فى أوله أربعين خصيصة وفضيلة لبيت الله الحرام، ثم عشرين خصيصة للحرم الشريف، ثم ذكر مطلبين فى شرايط وجوب الحج وأقسامه، ثم ذكر أبوابا فى آداب السفر وأفعال الحج والعمرة والمزار، والنسخة فى كتب المولى محمد على الخوانسارى.

(٦٩٤٧: مناسك الحج) العربى الكبير، أيضا لبعض الأصحاب، منضما إلى مناسك الشيخ محمد حسين الكاظمى، والنسخة عند الشيخ عبد الحسين الحلى النجفى.

(٢٥٧)

مفاتيح البحث: مدينة كربلاء المقدسة (١)، العلامة المجلسى (١)، شهر شوال المكرم (١)، محمد باقر بن محمد (١)، الحج (١١)، الوفاة (١)، الوجوب (١)

صفحه ۲۶۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۸

(۶۹۴۸: مناسک الحج) العربی، أیضا لبعض الأصحاب، والنسخة من وقف الأمیر جبرئیل سنة (۱۳۰۷) فی (الرضویة).

(۶۹۴۹: مناسک الحج) للسید محمد تقی بن الحسن الظهیر الحسینی الاسترآبادی، تلمیذ المحقق الداماد، أوله: [الحمد لله الذی وفقنا لتحصیل معالم الدین..]. فرغ منه سنة (۱۰۲۲) والنسخة فی مجموعة فی خزانة الشیخ علی کاشف الغطاء، بخط المصنف ظاهرا.

(۶۹۵۰: مناسک الحج) فارسی، للمولی محمد تقی بن الحاج محمد حسین الکاشانی مقیم طهران، کتبه فی سنة ۱۲۸۲ وتوفی حدود سنة ست عشر وثلاثمائة والف (۱۳۱۶) وطبع قبل وفاته بقلیل.

(۶۹۵۱: مناسک الحج) فارسی، للآخوند المولی محمد تقی بن حسین علی الهروی الأصفهانی الحائری، المتوفی بها سنة (۱۲۹۹) ذکره فی کتابه " نهایة الآمال."

(۶۹۵۲: مناسک الحج) لشیخنا المیرزا محمد تقی بن المیرزا محب علی بن المیرزا محمد علی الشیرازی، موجود عند الحاج سید محمد علی السبزواری بالکاظمیة.

(۶۹۵۳: مناسک الحج) مبسوطا، للمولی محمد تقی بن مقصود علی الأصفهانی، المتوفی سنة (۱۰۷۰) ذکره فی " نجوم السماء" وینقل عنه الحاج الشیخ باقر التستری النجفی المعاصر فی مناسکه الموسوم ب " دستور العمل. " وهو الذی نظر فیه ولده المولی محمد باقر وطابقه بنظریاته والحق به قلیلا- وصرح بجمیع ذلک فی آخره، نسخة منها کتابتها ۱۲۵۷ عند السید محمد الموسوی الجزائری.

(۶۹۵۴: مناسک الحج) للمولی جعفر بن محمد باقر بن حسن علی بن عبد الله ابن محمد رضا بن شرف الدین الواعظ التستری، المتوفی سنة (۱۳۳۵) عند حفیده الشیخ مهدی شرف الدین، قال: هو فی أعمال الحج والعمرة من البلد أو المیقات.

(۶۹۵۵: مناسک الحج) للشیخ الأکبر کاشف الغطاء، جعفر بن الشیخ خضر الجناحی الحلی، المتوفی (۱۲۲۸).

(۲۵۸)

مفاتیح البحث: مدینة الکاظمین (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۲)، مدینة طهران (۱)، علی بن عبد الله (۱)، جعفر بن محمد (۱)، الحج (۱۲)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۶۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۵۹

(۶۹۵۶: مناسک الحج) فارسی، للشیخ الحاج مولی محمد جعفر الاسترآبادی الشریعتمدار، المتوفی سنة ثلاث وستین ومائتین والف ۱۲۶۳، مرتب علی مقدمة وثلاث مقاصد وخاتمة. أوله: [الحمد لله علی نواله..]. طبع فی طهران سنة ۱۲۶۱.

(۶۹۵۷: مناسک الحج) للشیخ حسن بن الشیخ جعفر کاشف الغطاء، المتوفی سنة ۱۲۶۲، مرتب علی مقدمة وثلاثة أبواب وخاتمة. أوله: [الحمد لله ما طاف طائف بالمسجد الحرام ووقف واقف بالمشاعر العظام..]. والنسخة بخط السید راضی ابن الحسین بن أحمد المعروف بالعطار البغدادی، کتبها سنة ۱۲۵۵ ونسخة أخری فی خزانة السید مهدی آل حیدر الکاظمی.

(۶۹۵۸: مناسک الحج) للشیخ حسن بن الحسین بن محمد بن أحمد من آل عصفور البحرانی، نزیل بوشهر المقیم للجمعة والجماعة والقضاء والفتیا هناک، والده الشیخ حسین، المجاز عن عمه الشیخ یوسف فی " اللؤلؤة " توفی بشاخور سنة ۱۲۱۶.

(۶۹۵۹: مناسک الحج) لصاحب " المعالم " الشیخ جمال الدین أبی منصور الحسن بن زین الدین الشهید الثانی المتوفی سنة إحدی

عشر والف ۱۰۱۱. ابتدء فيه بعد عدة فصول فى فضل الحج وثوابه وآداب السفر للحج بأعمال المدينة، قال بعد عدة فصول: [فصل وحيث كان من توفيق الله سبحانه فى طريقنا إلى الحج الابتداء بدخول مدينة سيدنا رسول الله صلى الله عليه وآله فلا بأس بتقديم القول فى فضل زيارته وبيان وظايفها وساير ما يستحب من الأعمال بالمدينة وان كان المتعارف بين الأصحاب تأخير الكلام فى ذلك..]. ورأيت النسخة بخط الميرزا محمد الطهرانى فى خزانته، وعند سيدنا الحسن صدر الدين، نسخة عليها خط الشيخ محمد بن جابر أستاذ الشيخ فخر الدين الطريحى، وتملك صاحب " المقابيس. " أوله: [الحمد لله الذى فرض حج البيت على من استطاع عليه سبيلا- إلى قوله: هذه نبذة من الكلام فى فقه الحج إلى بيت الله الحرام..]. ورأيت نسخة كتابتها سنة ۱۲۲۱، وسماه على ظهرها": تلخيص المرام فى فقه حج بيت الله الحرام."

(۲۵۹)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (۱)، مدينة طهران (۱)، الحسين بن محمد بن أحمد (۱)، الحسن بن زين الدين (۱)، الحسين بن أحمد (۱)، جمال الدين (۱)، محمد بن جابر (۱)، مسجد الحرام (۱)، الحج (۱۱)، الإستحباب (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۶۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۰

(مناسك الحج) للشيخ محمد حسن، صاحب " الجواهر " سماه " هداية الناسكين " يأتى ومر ترجمته.

(۶۹۶۰: مناسك الحج) للأمير السيد حسن المدرس الأصفهانى ابن الأمير سيد على بن الأمير محمد باقر بن الأمير إسماعيل الحسنى، شارح " المختصر النافع " كما مر وتلميذ شريف العلماء وصاحب " الجواهر " واستاد جماعة من الأعاظم، منهم الحاج ميرزا محمد حسن الشيرازى والحاج ميرزا محمد هاشم الچهار سوقى وغيرهما.

(۶۹۶۱: مناسك الحج) لأبى محمد الحسن بن على بن زياد الوشاء البجلى الكوفى. ذكره النجاشى، وهو من أصحاب الرضا (ع).

(۶۹۶۲: مناسك الحج) من واجباته وأركانه دون الأدعية والمستحبات، للعلامة الشيخ جمال الدين أبى منصور الحسن بن سديد الدين يوسف الحلى المتوفى سنة ۷۲۶، قال فى " الرياض: " عندنا منه نسخة قريبة من عصر المصنف عتيقة وهو غير كتابه الموسوم ب" المنهاج فى مناسك الحاج " على ما يظهر من ديباجته.

(۶۹۶۳: مناسك الحج) للمولى حسن على بن المولى الورع عبد الله التسترى شيخ المجلسى الثانى، كما أن والده شيخ والده وتوفى سنة ۱۰۷۵، كما فى " الروضات " ولم يعهد منه غير " المناسك " ورسالة " حرمة الجمعة."

(۶۹۶۴: مناسك الحج) فارسى، للحاج سيد حسين الكوهكمرى التبريزى النجفى، المتوفى سنة ۱۲۹۹، طبع مع حواشى السيد الصدر سنة ۱۳۲۵ وقبل ذلك منفردا سنة ۱۲۹۱ وقد جمعه بعنوان " السؤال والجواب " المولى مؤمن الخراسانى المتوفى بالنجف سنة ۱۳۱۱.

(۶۹۶۵: مناسك الحج) للشيخ حسين الملائى؟؟ كذا أوله: [بدان أى طالب نعيم وأى سالك صراط مستقيم..]. والنسخة عند الحاج شيخ عباس القمى بخط عتيق.

(۶۹۶۶: مناسك الحج) فارسى للسيد حسين بن الأمير إبراهيم بن الأمير محمد معصوم بن المير فصيح بن المير أولياء الحسينى التبريزى القزوينى، المتوفى ۱۲۰۸

(۲۶۰)

مفاتيح البحث: أصحاب الإمام الرضا عليه السلام (۱)، كتاب المختصر النافع للمحقق الحلى (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، العلامة المجلسى (۱)، الحسن بن على بن زياد (۱)، جمال الدين (۱)، الحج (۱۰)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۶۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۱

فرغ منه سنة ۱۲۰۱، موجود عند حفيده السيد مصطفى المعاصر (۶۹۶۷: مناسک الحج) فارسی، للحاج السيد حسين بن آقا على الطباطبائى البروجردى. طبع بطهران ۱۳۶۸ وبعدها.

(۶۹۶۸: مناسک الحج) للشيخ أبى عبد الله الحسين بن عبيد الله بن إبراهيم الغضايرى شيخ شيخ الطائفة والنجاشى، توفى فى النصف من صفر سنة إحدى وأربعمائة ۴۰۱.

(۶۹۶۹: مناسک الحج) المختصر من سابقه أيضا لابن الغضايرى المذكور، ذكرهما النجاشى.

(۶۹۷۰: مناسک الحج) لميرزا حسين بن ميرزا على بن ميرزا محمد الاخبارى النيسابورى الهندى، المتوفى سنة ۱۳۱۸، عند ولده ميرزا عناية الله.

(۶۹۷۱: مناسک الحج) الكبير، للشيخ حسين بن محمد بن أحمد بن إبراهيم الدرازى البحرانى العصفورى، ابن أخى المحدث البحرانى، واحد المجازين منه فى " اللؤلؤة " وحكى لى الشيخ محمد صالح البحرانى انه موجود عنده فى القطيف، وقد توفى ليلة الأحد الإحدى والعشرين من شوال سنة ست عشر ومائتين والف ۱۲۱۶، وقد طبع فى بمبئى.

(۶۹۷۲: مناسک الج) المتوسط أيضا للشيخ حسين العصفورى المذكور.

(۶۹۷۳: مناسک الحج) الصغير، أيضا للشيخ حسين المذكور، وذكر الثلاثة كلها فى " أنوار البدرين."

(۶۹۷۴: مناسک الحج) للشيخ حسين بن محمد بن عبد الصمد البحرانى، (۶۹۷۵: مناسک الحج) للأمير علاء الدين حسين بن الأمير رفيع الدين محمد بن الأمير شجاع الدين محمود الحسينى الآملى الأصفهانى، المدعو بسلطان العلماء المولود سنة إحدى والف ۱۰۰۱، والمتوفى سنة أربع وستين والف ۱۰۶۴ وعبر عنه فى " جامع الرواة " ب " الرسالة الحجية."

(۲۶۱)

مفاتيح البحث: كتاب جامع الرواة لمحمد على الأردبيلى (۱)، الحسين بن عبيد الله بن إبراهيم (۱)، مدينة طهران (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، محمد بن أحمد بن إبراهيم (۱)، علاء الدين حسين (۱)، ابن الغضائرى (۱)، محمد بن عبد الصمد (۱)، سلطان العلماء (۱)، الحج (۸)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۶۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۲

(۶۹۷۶: مناسک الحج) الكبير الكثير الفوائد، للشيخ الفقيه الزاهد حسين بن الشيخ مفلح بن الحسن الصيمرى البحرانى، المتوفى سنة ثلاث وثلاثين وتسعمائة ۹۳۳، قال الشيخ سليمان بن عبد الله فى " رسالة علماء البحرين: " كان كثير العبادات والصدقات لم يعثر له على عثرة وللناس فيه اعتقاد عظيم وقل ان يمضى عليه عام فى غير حج أو زيارة، واجتمع فى بعض أسفاره مع المحقق الكركى فاستجازه فاجازه، وقبره مع أبيه فى سلماباد بحرين، انتهى (۶۹۷۷: مناسک الحج) الصغير، أيضا للشيخ حسين الصيمرى، وهو كسابقه أيضا موجود فى خزانة سيدنا الصدر.

(۶۹۷۸: مناسک الحج) للحاج ميرزا محمد حسين بن المير محمد على المرعشى الشهرستانى الحائرى، المتوفى بها سنة ۱۳۱۵ فى خزانة كتبه.

(۶۹۷۹: مناسک الحج) للشيخ محمد حسين بن الشيخ هاشم الكاظمى النجفى، المتوفى سنة ۱۳۰۸، ذكر الشيخ صالح البحرانى

صاحب " الذريعة " أنه موجود عنده، ورأيته فى خزانة سيدنا الحسن صدر الدين، وعند الشيخ عبد الحسين الحلى النجفى.

(۶۹۸۰: مناسك الحج) فارسى، للحاج السيد الميرزا حسين بن موسى الحسينى السبزوارى. طبع بمشهد خراسان ۱۳۲۷ ش.

(۶۹۸۱: مناسك الحـج) بلسان الأردو، الموسوم ب " المناسك الحيدرية " والمعروف ب " أنوار البدرية " للمولى حيدر على الفيض آبادى كما يظهر من كتابه " إزالة الغين " المطبوع ۱۲۹۵، وهو من العامة كما ذكره السيد على نقى.

(۶۹۸۲: مناسك الحج) للميرزا خليل الكمره ئى، فارسى طبع بإيران.

(۶۹۸۳: مناسك الحج) ويسمى " منهاج الحاج " لأبى الحسين زيد بن على ابن الحسين (ع) - امام الزيدية الشهيد سنة ۱۲۲ - مرتب على ثلاثين بابا. أوله باب الاحرام وآخره باب كراهة أخذ الشعر إذا دخل شوال، روى بأسانيد متعددة منها ما رواه الشريف محمد بن منصور المرادى عن كتاب " الأمالى " لأحمد بن عيسى

(۲۶۲)

مفاتيح البحث: الإمام الحسين بن على سيد الشهداء (عليهما السلام) (۱)، كتاب أمالى الصدوق (۱)، دولة ايران (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، سليمان بن عبد الله (۱)، أحمد بن عيسى (۱)، زيد بن على (۱)، محمد بن منصور (۱)، خراسان (۱)، الحج (۹)، الصدق (۱)، الشهادة (۱)، الزيارة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۶۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۳

الامام، والنسخة عند السيد هبة الدين، كتبت برسم الخدمة لكمال الدين على ابن عبد الله المحبشه، فرغ منها فى الأربعاء (۷ رمضان ۱۰۸۵) وقد طبع ونقل فى مقدمة الطبع كلاما عن النجاشى وفيه نظر فراجع.

(۶۹۸۴: مناسك الحـج) الكبير، للشيخ زين الـدين بن على بن أحمـد الشامى العاملى المستشـهد (۹۶۶)، مرتب على مقدمـة ومقالتين وخاتمة. أوله: [نحمدك اللهم يامن شرع لنا مسالك الاحكام وشرع لنا مناسك حج بيته الحرام - إلى قوله:

هذه جملة كافلة ببيان واجبات الحج والعمرة ونبذة من سننها الفعلية وأذكارها اللفظية ووظائفها القلبية حاولت فيها بسط اللفظ وسهولة المعنى..] وآخره: [.. وتقبل منا ومنكم بفضله وكرمه]. فرغ منه نهار الأربعاء (۲۰ شوال ۹۵۳) والنسخة التى استنسخ عنها الميرزا محمد الطهرانى بخطه تاريخ كتابتها سنة ۱۱۰۱، ورأيت نسخة أخرى بخط مقصود على بن شاه محمد الدامغانى، فرغ من نسخها سنة ۹۹۶ وفى بعض النسخ ذكر فراغ المصنف فى ضحى الجمعة (۱۷ رمضـان ۹۵۰) وفى بعضـها (۱۴ رمضان) ونسخة منها فى (الرضوية.)

(۶۹۸۵: مناسك الحج) الصغير، أيضا للشيخ زين الدين الشهيد، رتبه على مقدمة وفصلين وخاتمة. أوله: [الحمد لله على سوابغ نعمه الغزار..] والنسخة فى مجموعة رسائله عند الميرزا محمد الطهرانى، وفى كتب الحاج ميرزا على الشهرستانى.

(۶۹۸۶: مناسك الحج) الفارسى للحاج شيخ زين العابدين بن مسلم البارفروشى الحائرى، المتوفى سنة ۱۳۰۸، وعليها حواشى ولده الحاج شيخ حسين الحائرى، طبع سنة ۱۳۱۳.

(۶۹۸۷: مناسك الحج) لأبى الحسن سلامة بن محمد بن إسماعيل بن عبد الله ابن موسى بن أبى الكرام الأرزنى، المتوفى سنة تسع وثلاثين وثلاثمائة ۳۳۹، وعبر عنه النجاشى ب " كتاب الحج عملا " ولكن الشيخ عبر عنه ب " المناسك " وجعل اسمه سلام بدون تاء.

(۲۶۳)

مفاتيح البحث: الأحكام الشرعية (۱)، شهر رمضان المبارك (۳)، شهر شوال المكرم (۱)، إسماعيل بن عبد الله (۱)، زين الدين بن على (۱)، سلامة بن محمد (۱)، الحج (۹)، الكرم، الكرامة (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۶۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٢۶۴

(۶۹۸۸: مناسك الحج) للمولى سلمان بن المولى خليل الغازى القزوينى، كتبه باسم الشاه سليمان الصفوى المتوفى سنة ١١٠۶.

(۶۹۸۹: مناسك الحج) الصغير، للشيخ سليمان بن أحمد آل عبد الجبار القطيفى الساكن بمسقط، المتوفى سنة ست وستين بعد المائتين والف ١٢۶۶ وهو غير " الدرة فى أحكام الحج والعمرة " على ما هو مذكور مع سائر تصانيفه فى ظهر كتابه فى الرد على النصارى، الموجود فى كربلا عند الشيخ على الجشى القطيفى، وعد فى " أنوار البدرين " له ثلاث مناسك: كبير ومتوسط وصغير.

(۶۹۹۰: مناسك الحج) لولد الشيخ سليمان المذكور المسمى بالشيخ سليمان أيضا، ونزيل بعد فوت والده بمينا من بلاد إيران، ذكره أيضا فى " أنوار البدرين."

(۶۹۹۱: مناسك الحج) للشيخ سليمان بن عبد الله بن على بن الحسن بن أحمد بن يوسف بن عمار البحرانى الماحوزى السراوى، صاحب " البلغة " و " المعراج " وغيرهما المتولد سنة خمس وسبعين والف ١٠٧۵، والمتوفى سنة إحدى وعشرين ومائة والف ١١٢١، ذكره تلميذه الشيخ عبد الله السماهيجى فى اجازته الكبيرة للشيخ ناصر البحرانى، وقد صنف المناسك للسيد أحمد بن عبد الرؤف الجد حفصى البحرانى.

(۶۹۹۲: مناسك الحج) مختصرا، أيضا للشيخ سليمان المذكور، ذكره أيضا تلميذه الشيخ عبد الله فى اجازته وذكره نفسه أيضا فى إجازة صدرت منه بخطه فى سنة ١١١١ لتلميذه المولى محمد رفيع البيرمى اللارى.

(۶۹۹۳: مناسك الحج) مقصورا فيه على المسائل الخلافية فيها، أيضا للشيخ سليمان المذكور، ذكره تلميذه المذكور ونسخة منه عند الشيخ محمد حسين الجندقى المهرجانى. أوله: [الحمد لله وكفى.. وضعتها فى المسائل الخلافية التى تعم بها البلوى من مناسك الحاج..]. تاريخ كتابة النسخة سنة ١١١١.

(مناسك الحج) للشيخ سليمان الصهرشتى، اسمه " نهج السالك إلى معرفة المناسك " يأتى.

(٢۶۴)

مفاتيح البحث: دولة ايران (١)، مدينة كربلاء المقدسة (١)، عبد الله بن على بن الحسن (١)، سليمان بن أحمد (١)، أحمد بن يوسف (١)، مولى سلمان (١)، الحج (٩)، الوفاة (٢)

صفحه ۲۶۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٢۶۵

(۶۹۹۴: مناسك الحج) فى مجرد الأعمال والأدعية فى العرفة والغدير وزيارة المدينة، للشيخ المعاصر محمد صالح بن أحمد بن صالح البحرانى القطيفى آل طعان، يقرن من ١۵٠٠ بيت، أوله: [اللهم أرنا مناسكنا..].

(۶۹۹۵: مناسك الحج) أيضا فى مجرد أدعية الحج وما يتعلق بالغدير، للشيخ محمد صالح المذكور.

(۶۹۹۶: مناسك الحج) للشيخ الفقيه شيخنا محمد طاها بن الشيخ مهدى آل نجف التبريزى النجفى، المتوفى سنة ١٣٢٣، رأيته عند السيد آقا التسترى فى النجف.

(۶۹۹۷: مناسك الحج) للشيخ عباس بن الحسن بن عباس البلاغى النجفى، تلميذ المولى أبى الحسن الشريف العاملى، المتوفى قبل سنة ١١٩٣، ذكره السيد حسين القزوينى فى خاتمة " معارج الاحكام."

(۶۹۹۷: مناسك الحج) لعبد الرحمان الجامى المذكور فى (٩: ١٨٨) توجد عدة نسخ، منها فى (الآياصوفية ۴٢٠٩) ضمن كلياته

المؤرخة (۲۲ شعبان ۸۷۷) المکتوبـة بقلم النسـخ فی بغداد، ومعها " شواهد النبوة "، " نفحات الانس "، " نقد النصوص " و " أشـعة اللمعات " ونسـخة ضـمن کلیاته الأخری الموجودة فی (طهران، الملیـة) المکتوبـة بقلم عبـد الرحمان بن أحمد الجامی بقلم النسخ فی (۸۷۷) فی مجلـدین ومعها " أشـعة اللمعات " " سلسـلة الـذهب "، " تحفـة الأحرار، " و " سـبحة الأبرار "، " یوسف وزلیخا "، لیلی ومجنون "، " خرد نامهء اسکندری "، " دیوان "، " حلیة الحلل " وغیرها کلها له.

وتوجـد للجـامی " آداب حـج " ضـمن کلیاته الموجودة فی (الملک ۴۷۹۵) المکتوبـة فی (رجب ۸۹۵) وعلیهـا حواش عناوینها [منه سلمه الله] مع ۲۳ رسالة أخری کلها له منها " موسیقی "، " منشآت "، " بهارسـتان " وغیرها، والمظنون ان " آداب حج " هذا متحد مع المناسک المذکور.

(۲۶۵)

مفاتیـح البحث: کتاب سلسـلة الذهب لأحمد بن علی بن حجر (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، شهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، یوم عرفة (۱)، عبد الرحمان بن أحمد (۱)، محمد صالح بن أحمد (۱)، الحسن بن عباس (۱)، مدینة بغداد (۱)، عبد الرحمان (۱)، الحج (۸)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۶۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۶

(۶۹۹۸: مناسک الحـج) للسـید عبد الله بن محمد رضا الشبر الحسـینی الکاظمی المتوفی سـنة اثنین وأربعین ومأتین والف ۱۲۴۲. وهو فی ۲۵۰۰ بیت.

(۶۹۹۹: مناسک الحج) فارسی للحاج الشیخ عبد الکریم بن محمد جعفر المهرجردی طبع بطهران ۱۳۴۷ علی الحجر فی قطع صغیر.

(۷۰۰۰: مناسک الحج) فارسی، للشیخ عبد الکریم بن محمد رضا الزنجانی طبع بالنجف فی ۱۳۶۷ فی ۱۳۶ ص.

(۷۰۰۱: مناسک الحـج) للسـید أبی القاسم عبـد الله بن علی بن أبی المحاسن زهرة الحلبی أخ ابن زهرة صاحب " الغنیة " ذکره فی " الروضات " بعنوان " رسالة فی الحج."

(۷۰۰۲: مناسک الحج) أیضا للسید عبد الله المذکور، ذکره مع سابقه فی " الروضات " بعنوان " رسالة فی الحج."

(۷۰۰۳: مناسک الحج) الفارسی، للسید عبد الله البلادی المعاصر، طبع بإیران.

(۷۰۰۴: مناسـک الحـج) للحـاج شیخ عبـد الله المامقانی المعاصـر، قال فی فهرس تصانیفه انه أربعـة: وسـیط وصـغیر بالعربیـة ومثلهما بالفارسیة وکلها مطبوعات ومر له " تحفة الخیرة فی الحج والعمرة."

(۷۰۰۵: مناسک الحج) الکبیر، الفارسی، للسید عبد الکریم بن جواد الموسوی الجزائری التستری، المتوفی سنة ۱۲۱۵، ذکره السید آقا فی " تتمة الشجرة."

(۷۰۰۶: مناسک الحج) المختصر من الکبیر، أیضا للسید عبد الکریم المذکور، ذکره فی " التتمة " المذکورة.

(۷۰۰۷: مناسک الحج) الاستدلالی، للشیخ عبد المجید الحائری من القرن الثالث عشر تقریبا، بخط مؤلفه عند السید هبة الدین.

(۷۰۰۸: مناسک الحج) فارسـی، للشـیخ عبد النبی الوفسی العراقی المعاصر، فی جداول ثلاثة: أولها فی مسائله الضروریة " والثانی فی الاحتیاطات، والثالث فی مندوبات الحج.

(۲۶۶)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، عبد الله بن علی (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، عبد الکریم (۴)، الحج (۱۵)، دولة العراق (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۶۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۷

(۷۰۰۹: مناسک الحج) فارسی، للحاج السید عبد الهادی بن إسماعیل الحسینی الشیرازی، طبع بالنجف بقطع صغیر فی ۹۱ ص.

(۷۰۱۰: مناسک الحج) لأبی العباس عبید الله بن أحمد بن نهیک، الشیخ الصدوق الثقة النخعی، شیخ حمید بن زیاد الذی توفی سنة عشر وثلاثمائة ۳۱۰ (۷۰۱۱: مناسک الحج) للسید الحاج میرزا عسکری بن المیرزا هدایة الله ابن المیرزا مهدی، الشهید الرضوی (۱۲۱۱ ۱۲۸۰) ذکره فی " فردوس التواریخ."

۷۰۱۲: مناسک الحج) للسید أبی العباس عقیل بن الحسین، من ولد محمد بن الحنفیة، قرء علیه المفید عبد الرحمان النیسابوری، ذکره الشیخ منتجب الدین وکان حیا سنة عشرین وأربعمائة ۴۲۰. ومر تفصیله فی " الأمالی."

(۷۰۱۳: مناسک الحج) کبیر، للسید علی بن إبراهیم بن علی بن إبراهیم ابن أبی شبانة البحرانی، وهو مبسوط کما حکاه الشیخ محمد صالح البحرانی المعاصر، صاحب " الدرة الثمینة " والسید علی هذا من أجداد السید ناصر بن عبد الصمد ساکن البصرة، ورئیسها المتوفی رجب سنة ۱۳۳۱، وقال الشیخ علی فی " أنوار البدرین " ان النسخة عنده ومعها مزار کبیر للنبی وأئمة البقیع ومنسکه کبیر مع الاستدلال ونقل الأقوال، والسید علی هذا تلمیذ الشیخ سلیمان الماحوزی صاحب " البلغة " المتوفی سنة ۱۱۲۱ وجامع دیوانه کما مر.

(۷۰۱۴: مناسک الحج) الفارسی، للشیخ محمد علی بن الشیخ أبی طالب الزاهدی الجیلانی الأصفهانی المولود، المتوفی ببنارس الهند سنة ۱۱۸۱، قال فی فهرست کتبه انه کتبه فی أثناء سفر الحجاز.

(۷۰۱۵: مناسک الحج) واسراره، للمولی المعاصر محمد علی بن أحمد القراچه داغی الأنصاری، ذکره فی فهرست کتبه.

(۷۰۱۶: مناسک الحج) فارسی، للشیخ محمد علی بن محمد باقر الأصفهانی ثقة الاسلام، المتوفی سنة ۱۳۱۸، مطبوع.

(۲۶۷)

مفاتیح البحث: کتاب أمالی الصدوق (۱)، مقبرة بقیع الغرقد (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، عبید الله بن أحمد بن نهیک (۱)، إبراهیم بن علی (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، محمد علی بن أحمد (۱)، مدینة البصرة (۱)، عقیل بن الحسین (۱)، حمید بن زیاد (۱)، عبد الرحمان (۱)، علی بن محمد (۱)، الهند (۱)، الحج (۹)، الشهادة (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۷۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۸

(۷۰۱۷: مناسک الحج الأولی کلها فارسی وکلها للمولی الآقا محمد علی (۷۰۱۸: مناسک الحج الثانیة الکرمانشاهی ابن الوحید الآقا باقر (۷۰۱۹: مناسک الحج الثالثة البهبهانی، المتوفی سنة ستة عشر (۷۰۲۰: مناسک الحج الرابعة ومأتین والف ۱۲۱۶، وهذه الخمسة (۷۰۲۱: مناسک الحج الخامسة بین مبسوطة ومختصرة وقد عرب الوسطی منها الشیخ أبی علی محمد بن إسماعیل الحائری صاحب" الرجال " کما أنه عرب أیضا مناسک والده البهبهانی، وصرح فی ترجمة الوحید بجمیع ما ذکرناه، ومر للکرمانشاهی " رسالة انتخاب الزاد " فی المناسک فی (۲: ۳۵۹) وله أیضا " رسالة دلیل الناسک، فی مهمات الحج و " مقالة سد الرمق " فی مناسک حج التمتع.

(۷۰۲۲: مناسک الحج) لعلی بن جعفر الصادق (ع)، أبی الحسن العریضی، یروی عن أبیه وأخیه موسی وأدرک الجواد (ع)، ذکره الشیخ فی " الفهرست."

(۷۰۲۳: مناسک الحج) للشیخ علی بن جعفر بن زین الدین علی أم الحدیث ابن سلیمان القدمی البحرانی، المتوفی سنة ۱۱۳۱، ذکره الشیخ عبد الله السماهیجی فی اجازته للشیخ ناصر الجارودی.

(۷۰۲۴: مناسک الحج) للشیخ علی بن جواد المرندی النجفی، المولود سنة ۱۲۸۷، فارسی طبع فی النجف سنة ۱۳۴۴.

(۷۰۲۵: مناسک الحج) لأبی الحسن علی بن الحسن بن علی بن فضال الفطحی الثقة، یروی عنه أحمد بن محمد بن سعید یعنی ابن عقدة الذی توفی سنة ثلاث وثلاثین وثلاثمائة ۳۳۳.

(۷۰۲۶: مناسک الحج) لأبی الحسن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی ولد الصدوق المرجوع إلی کتابه عند اعواز النصوص، المتوفی لیلة تناثر النجوم من سنة تسع وعشرین وثلاثمائة ۳۲۹، ذکره النجاشی کسابقه.

(۷۰۲۷: مناسک الحج) للسید علی، صاحب " البرهان " ابن السید محمد رضا ابن السید مهدی بحر العلوم الطباطبائی النجفی، المتوفی سنة ۱۲۹۸، الموجود منه

(۲۶۸)

مفاتیح البحث: الإمام محمد بن علی الجواد علیهما السلام (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، علی بن الحسین بن موسی بن بابویه (۱)، علی بن الحسن بن علی بن فضال (۱)، أحمد بن محمد بن سعید (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، محمد بن إسماعیل (۱)، علی بن جعفر (۲)، الحج (۱۳)، الجود (۱)، الوفاة (۴)

صفحه ۲۷۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۶۹

بخط المصنف عند السید جعفر بن السید باقر بن المصنف کراسة منه وضاعت بقیة اجزائه فی سفر المصنف إلی الحج.

(۷۰۲۸: مناسک الحج) للشیخ زین الدین علی بن سلیمان بن درویش البحرانی القدمی، المتوفی سنة أربع وستین والف ۱۰۶۴، قال الشیخ سلیمان بن عبد الله الماحوزی فی " رسالة علماء البحرین: " ان مناسکه مع أکثر تصانیفه موجود عندی.

(۷۰۲۹: مناسک الحج) للمحقق الکرکی، الشیخ نور الدین أبی الحسن علی ابن عبد العالی، المتوفی سنة أربعین وتسعمائة ۹۴۰، والنسخة فی (الرضویة). أوله:

[الحمد لله علی سوابغ نعمه الفوار]. من وقف خواجة شیر أحمد. وشرحه تلمیذ المصنف الشیخ شرف الدین الیزدی وسمی الشرح ب "هدیة الناج."

(۷۰۳۰: مناسک الحج) فارسی، لشیخنا المیرزا محمد علی الرشتی النجفی، المتوفی سنة ۱۳۳۴، عن اثنین وثمانین سنة، والنسخة عند حفیده الشیخ مرتضی.

(۷۰۳۱: مناسک الحج) فارسی، للحاج شیخ علی أکبر الخوانساری، المولود ۱۳۰۰، رأیته عنده.

(۷۰۳۲: مناسک الحج) للشیخ محمد علی المعصومی البهبهانی (۱۲۹۱ - ۱۳۷۲) مؤلف " قواعد الامامیة " موجود عند ولده الشیخ عبد الله المعصومی.

(۷۰۳۳: مناسک الحج) لملا علیا، فارسی طبع بإیران علی الحجر فی ۱۲۸۷ کما فی فهرست مشار.

(۷۰۳۴: مناسک الحج) لتاج العلماء السید علی محمد بن محمد النقوی اللکهنوی، المتوفی سنة ۱۳۱۲، ذکره السید علی نقی فی " مشاهیر علماء الهند."

(۷۰۳۵: مناسک الحج) للشیخ علی نقی بن محمد هاشم الکمره أی، شیخ الاسلام بأصفهان والمتوفی سنة ستین والف ۱۰۶۰، ذکره فی " الریاض " وفی " الامل " ورأیت النقل عنه فی حاشیة نسخة من " عوالی اللئالی " والمنقول عنه هو حدیث الصادق (ع) فی الوظائف القلبیة للحج والاسرار المعنویة له.

(۷۰۳۶: مناسک الحج) لأبی أسود عمر بن محمد بن یزید الکوفی، الثقة

(۲۶۹)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، کتاب عوالی اللئالی لابن أبی جمهور الأحسائی (۱)، دولة ایران (۱)، مدینة إصفهان (۱)، محمد بن یزید الکوفی (۱)، سلیمان بن عبد الله (۱)، علی بن سلیمان (۱)، محمد بن محمد (۱)، الهند (۱)، الحج (۱۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۷۲

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۷۰

بیاع السابری، قال النجاشی: له کتاب فی مناسک الحج وفرائضه وما هو مسنون من ذلک سمعه کله من أبی عبد الله الصادق (ع).

(۷۰۳۷: مناسک الحج) وأعمال المدینة، للشیخ عیسی بن حسن بن شبر ذیاب الخاقانی المعاصر، نزیل المحمرة طبع سنة ۱۳۲۴ وترجمنا المصنف فی " النقباء:

۱۶۳۸ " کما مر " الرسالة العملیة " فی (۱۱: ۲۱۷) و " الفرائد النفیسة " فی (۱۶: ۱۴۴).

(۷۰۳۸: مناسک الحج) فارسی، للفاضل اللاریجانی، طبع باهتمام الحاج عباس علی الکتابفروش بتبریز علی الحجر بقطع صغیر فی ۱۳۱۳. (۷۰۳۹: مناسک الحج) فارسی، للشیخ فضل الله بن الملا محمد حسن، المشهور بالعلامة المازندرانی الحائری، طبع بمبئی فی ۱۳۴۲ علی الحجر فی ۱۲۰ ورق.

(۷۰۴۰: مناسک الحج) فارسی، للمیرزا محمد قاسم بن محمد تقی بن محمد قاسم الأردوبادی، المتوفی سنة ۱۳۳۳ بهمدان زائرا لمشهد الرضا (ع) طبع بتبریز.

(۷۰۴۱: مناسک الحج) للحاج کریم خان بن إبراهیم خان القاجار، المتوفی سنة ۱۲۸۸، صاحب " ارشاد العوام " وغیره. ترجمه بالفارسیة تلمیذه السید جعفر بن رضا الموسوی الحسینی السوقندی والنسخة عند المیرزا محمود الکلباسی.

(۷۰۴۲: مناسک الحج) المقصور علی أحکام حج التمتع، الظاهر أنه بخط السید محسن بن الحسن الأعرجی الکاظمی، المتوفی سبع وعشرین ومأتین والف ۱۲۲۷، ذکر فیه انه کتب الفتاوی والاحکام علی مقتضی الاحتیاط من کل ما قضی به اختیار فخر العلماء الاعلام من علماء عصرنا العظام المیر السید علی الطباطبائی الجدیر بمزید الاجلال والاعظام متع الله بطول بقائه بقایا اللیالی والأیام – کذا – والنسخة موجود فی خزانة (کبة).

(۷۰۴۳: مناسک الحج) للمولی محمد محسن بن المولی محمد سمیع بن المولی حسین بن علم الهدی بن الفیض، نزیل کرمانشاه، فرغ منه (۱۱ رجب ۱۲۲۱) لفظه فی بدء الأوسط من أول النصف الأخیر من عام (تاریخی) من الهجرة – ۱۲۲۱

(۲۷۰)

مفاتیح البحث: الإمام علی بن موسی الرضا علیهما السلام (۱)، الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، کرمانشاه (۱)، الحج (۹)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۷۳

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۲۷۱

والنسخة عند حفیده الحاج آقا ضیاء بن الحاج آقا مهدی بن محمد تقی بن محمد مهدی ابن محمد محسن مصنف " المناسک."

(۷۰۴۴: مناسک الحج) وأعمال المدینة، للسید محسن بن عبد الکریم الحسینی العاملی المعاصر، نزیل دمشق، ذکره فی فهرست کتبه وهو مطبوع سنة ۱۳۴۰.

(۷۰۴۵: مناسک الحج) فارسی، للحاج میرزا محسن بن الحاج عبد الله الأردبیلی، المتوفی بها سنة ۱۲۹۴، النسخة عند ولده المعاصر المیرزا علی أکبر الأردبیلی، ومرت ترجمته فی " ثمار القرار. " طبع.

(۷۰۴۶: مناسک الحج) للشیخ محسن بن الحاج مرتضی الأعسم النجفی صاحب " کشف الظلام " المتوفی سنة ۱۲۳۸، والنسخة مع " رسالة الصلاة " له عند المیرزا علی آقا بن سیدنا الشیرازی.

(۷۰۴۷: مناسک الحج) الحاوی لتمام الاحتیاطات، للشیخ محسن بن الشیخ علی بن الشیخ حسین العصامی النجفی المعاصر، والنسخة عند ولده الشیخ موسی (۷۰۴۸: مناسک الحج) للسید محسن الحکیم، وهو شرح علی مناسک الحج الفتوائی الذی استخرجه المیرزا محمد حسین النائنی من کتابه " الوسیلة " فرغ من الشرح سنة ۱۳۵۶.

(۷۰۴۹: مناسک الحج) لأبی أحمد محمد بن أبی عمیر زیاد بن عیسی الأزدی الثقة، الذی لا یروی إلا عن ثقة، المتوفی سنة سبعة عشر ومأتین ۲۱۷.

(۷۰۵۰: مناسک الحج) لأبی علی الإسکافی محمد بن أحمد بن الجنید، شیخ مشایخ النجاشی، الذی ذکره. و " المناسک " وان ذکر فیه مرتین لکنه لیس فی الکلام قرینة التعدد فیحتمل التکرار.

(۷۰۵۱: مناسک الحج) للشیخ أبی علی محمد بن إسماعیل الحائری الرجالی المتوفی راجعا عن الحج فی النجف سنة ۱۲۱۶، فی واجبات الحج ومحرماته ومکروهاته. واختصره من حج " ریاض المسائل " کما فی " نجوم السماء " وترجمه

(۲۷۱)

مفاتیح البحث: کتاب ریاض المسائل للسید علی الطباطبائی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، محمد بن أبی عمیر زیاد (۱)، محمد بن أحمد بن الجنید (۱)، محمد بن إسماعیل (۱)، عبد الکریم (۱)، دمشق (۱)، الحج (۱۵)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۷۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۲

نفسه فی باب الکنی من کتابه واسمه " النخبة الوجیزة " کما یأتی وله " معرب مناسک الحج " لأستاذه الوحید البهبهانی ومعرب مناسک ولده الآقا محمد علی، کما صرح بهما فی ترجمة أستاذه المذکور.

(۷۰۵۲: مناسک الحج) الفتوائی، للسید محمد بن محمد تقی بن السید رضا ابن السید مهدی بحر العلوم النجفی، المتوفی سنة ۱۳۲۴. أوله: [الحمد لله علی أفضاله..]. والنسخة عند السید محمد علی بن السید علی نقی أخی المصنف.

(۷۰۵۳: مناسک الحج) مجرد العمل والأدعیة، لشیخ الطائفة أبی جعفر محمد بن الحسن بن علی الطوسی، المتوفی سنة ۴۶۰، ذکره فی " الفهرست. "

(۷۰۵۴: مناسک الحج) للشیخ المحدث محمد بن الحسن، المکنی بأبی مجلی القطیفی الفرعی، تلمیذ المحدث الشیخ یوسف البحرانی، یقرب من ۴۰۰۰ بیت، وفیه بیان الأماکن الشریفة وتحدیدها وعلائمها وأعمالها، ذکره الشیخ المعاصر محمد صالح البحرانی آل طعان.

(۷۰۵۵: مناسک الحج) للفاضل الهندی بهاء الدین محمد بن تاج الدین حسن الأصفهانی، شرحه السید محمد بن علی بن حیدر المکی. ونقل عن هذا الشرح المولی أبو الحسن الشریف فی فوائده الذی ألفه سنة مجاورته بمکة، ونسخة الفوائد فی مکتبة السید البروجردی.

(۷۰۵۶: مناسک الحج) للشیخ محمد بن الحسین المدعو بأبی خمسین الأحسائی المتوفی فی ذی القعدة سنة ۱۳۱۶، ذکره السید ناصر بن هاشم الأحسائی.

(۷۰۵۷: مناسک الحج) فارسی، للسید محمد بن علی، الحجة الکوهکمری.

طبع مکررا بإیران.

(۷۰۵۸: مناسک الحج) للشیخ محمد بن علی بن الشیخ جعفر کاشف الغطاء رأیتها مع رسالته فی الطهارة والصلاة، ورسالته فی الدماء والجنائز، ورسالته فی الصوم تاریخ کتابتها سنة ۱۲۶۶، عند السید آقا التستری.

(۷۰۵۹: مناسک الحج) فارسی، للحاج المیرزا محمد بن علی أکبر الفیض القمی طبع فی ۳۱۲ صفحة.

(۲۷۲)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، مدینة مکة المکرمة (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، محمد بن الحسن بن علی الطوسی (۱)، محمد (بن) تاج الدین (۱)، محمد بن الحسین (۱)، محمد بن الحسن (۱)، محمد بن علی (۴)، محمد بن محمد (۱)، الحج (۹)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۲۷۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۳

(۷۰۶۰: مناسک الحج) للسید محمد بن السید محسن البوشهری، المعروف بالبحرانی الحائری، المتوفی سنة ۱۳۵۵، فرغ من تبییضه سنة ۱۳۲۴، والنسخة عند ولده السید محمد طاهر.

(۷۰۶۱: مناسک الحج) للمولی شرف الدین الحاج محمد بن محمد التبریزی تلمیذ المولی خلیل القزوینی ومعاصر المجلسی الثانی، وصاحب " روضة الأذکار " الذی فرغ منه سنة ۱۱۱۱، فی الأدعیة وأعمال السنة، یظهر منه فی أعمال ذی حجة ان له " مناسک الحج "لعمل المقلدین، ومر ان " روضة الأذکار " موجود عند سیدنا الصدر.

(مناسک الحج) للشهید محمد بن محمد بن مکی، اسمه " خلاصة الاعتبار " مر (۷۰۶۲: مناسک الحج) للشیخ أبی عبد الله محمد بن محمد بن النعمان المفید الحارثی، المتوفی سنة ۴۱۳.

(۷۰۶۳: مناسک الحج) المختصر، أیضا للشیخ المفید، ذکرهما أبو العباس النجاشی.

(۷۰۶۴: مناسک الحج) لأبی النضر محمد بن مسعود بن محمد بن عیاش السلمی السمرقندی.

(۷۰۶۵: مناسک الحج) فارسی، للمیر محمد الخاتون آبادی.

(۷۰۶۶: مناسک الحج) فارسی، لعمل المقلدین، للعلامة الأنصاری، الشیخ المرتضی بن المولی محمد أمین التستری، المتوفی سنة ۱۲۸۱، وبنی فیه علی الاخذ بما هو مطابق للاحتیاط. وطبع مع حواشی الحاج میرزا محمد حسن الشیرازی سنة ۱۳۰۱، وأیضا مع حواشی الحاج میرزا حسین الطهرانی والسید محمد کاظم الیزدی والسید إسماعیل الصدر والآقا نجفی فی سنة ۱۳۲۱. وعربه بعض الفضلاء، وعلی المعرب أیضا حواشی المیرزا الشیرازی. وقد طبع أیضا سنة ۱۳۰۱ فی مطبعة الصبح الصادق بعظیم آباد الهند.

(۷۰۶۷: مناسک الحج الحاج) للشیخ الفقیه مساعد بن بدیع الحویزی

(۲۷۳)

مفاتیح البحث: العلامة المجلسی (۱)، الشیخ المفید (قدس سره) (۱)، المیرزا الشیرازی (۱)، محمد بن محمد بن النعمان (۱)، محمد بن مسعود بن محمد (۱)، محمد بن محمد بن مکی (۱)، مساعد بن بدیع (۱)، محمد بن محمد (۱)، الهند (۱)، الحج (۱۴)، الطهارة (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۲۷۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۴

المعاصر للمحدث الحر العاملی، کما ذکره.

(۷۰۶۸: مناسک الحج) فارسی، للمولی المعاصر الحاج میرزا موسی ابن محمد باقر بن محمد سلیم الحائری، طبع مع کتابه " لطائف الدرر " فی الطهارة والصلاة بتبریز سنة ۱۳۱۶. وهو مرجع الشیخیة (۷۰۶۹: مناسک الحج) للسید موسی بن عبد السلام بن زین العابدین ابن عباس الموسوی العاملی، المتوفی سنة ۱۲۵۳، ذکره فی " بغیة الراغبین فی آل شرف الدین."

(۷۰۷۰: مناسک الحج) للحاج مولی مهدی بن أبی ذر النراقی الکاشانی، المتوفی سنة تسع ومائتین والف ۱۲۰۹، وعبر عنه فی " نجوم السماء " ب " المناسک المکیة."

(۷۰۷۱: مناسک الحج) للشیخ محمد مهدی بن الشیخ أحمد المقابی البحرانی فرغ منه ۱۲۱۰.

(۷۰۷۲: مناسک الحج) فارسی مبسوط، للسید محمد مهدی بن السید حسن ابن السید حسین الموسوی الخوانساری، حکی بعض الأعاظم وجوده عنده.

(۷۰۷۳: مناسک الحج) للسید محمد مهدی بن السید حسن الحسینی القزوینی الحلاوی النجفی المدفن، المتوفی سنة ۱۳۰۰، فرغ منه (۱۶ شوال ۱۲۷۷) قال فی آخره: [وقع الفراغ من تسویدها بید مؤلفها محمد بن الحسن المدعو ب مهدی الحسینی الشهیر بالقزوینی..]. والنسخة فی خزانة المیرزا محمد الطهرانی. (۷۰۷۴: مناسک الحج) مختصر من الأول، أیضا للسید مهدی المذکور وکلاهما موجود ان فی خزانة کتبه بالحلة، ومر له " دلیل المتحیرین " فراجع.

(۷۰۷۵: مناسک الحج) فارسی، للشیخ مهدی بن الشیخ علی بن الشیخ جعفر کاشف الغطاء، المتوفی سنة ثمان وثمانین ومائتین والف ۱۲۸۸. موجود فی خزانة المیرزا محمد الطهرانی بسامراء.

(مناسک الحج) للسد محمد مهدی بن السید مرتضی بن محمد الطباطبائی، المتوفی سنة ۱۲۱۲، الملقب ببحر العلوم. نسبه إلیه فی " مواهب السنیة " ومر بعنوان " العجالة الموجزة."

(۲۷۴)

مفاتیح البحث: عبد الله بن عباس (۱)، الشیخ الحر العاملی (۱)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، مدینة سامراء المقدسة (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، موسی بن عبد السلام (۱)، محمد باقر بن محمد (۱)، محمد بن الحسن (۱)، الحج (۱۰)، الوفاة (۳)، الطهارة (۱)

صفحه ۲۷۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۵

(۷۰۷۶: مناسک الحج) فارسی، للشاه نعمة الله الکرمانی، المذکور فی (۹: ۱۲۱۵). رسالة عرفانیة فی عدة فصول فی آداب الحج. أوله: [قوله صلی الله علیه وآله:

یا أیها الناس قد فرض الله علیکم الحج فحجوا]. نسخة منه فی (القاهرة، دار الکتب ۱۸ مجامیع فارسی طلعت) کتابته ۹۲۶، وذکر فی الفهرست بعنوان " مناسک حج وعمره " وأخری فی (طهران، ملک ۱۴ / ۴۲۶۲) کتابته ۱۱۰۹، وعنوان النسخة " حج وصوم."

(۷۰۷۷: مناسک الحج) للسید هاشم بن السید راضی الأعرجی الکاظمی تلمیذ السید عبد الله الشبر، کما ذکره السید محمد بن معصوم فی رسالته فی ترجمة أحوال شیخه السید عبد الله المذکور.

(۷۰۷۸: مناسک الحج) فارسی للسید الحاج میرزا محمد هاشم المشهور بالچهار سوقی ابن السید زین العابدین الموسوی، الخوانساری الأصل الأصفهانی المنشأ والمسکن، المتوفی فی النجف فی رمضان سنة ثمانیة عشر وثلاثمائة والف ۱۳۱۸ طبع بأصفهان مکررا. منه فی ۱۳۱۰ و ۱۳۱۷.

(٧٠٧٩: مناسك الحج) لأبى بصير يحيى بن القاسم الأسدى، ذكره الشيخ فى " الفهرست. " توفى سنة خمسين ومائة ١٥٠. كما ذكره النجاشى والشيخ فى " الرجال."

(٧٠٨٠: مناسك الحج) للشيخ المحدث الفقيه صاحب " الحدائق " يوسف ابن أحمد بن إبراهيم الدرازى البحرانى، المتوفى سنة ست وثمانين ومائة والف ١١٨۶ موجود عند الشيخ محمد صالح البحرانى.

(٧٠٨١: مناسك الحج) للمولى محمد يوسف بن پهلوان صفر القزوينى، ذكره فى " أمل الآمل " و " الرياض: ٢١۵ " ذيل ترجمة خليل القزوينى.

(٧٠٨٢: مناسك الحج) للحاج ميرزا يوسف بن عبد الفتاح بن عطاء الله الطباطبائى التبريزى (١١۶٧ - ١٢۴٢). ذكره سبطه السيد شهاب الدين وحفيده فى " تاريخ أولاد الأطهار: ٩٠."

(٢٧۵)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، أبو بصير (١)، شهر رمضان المبارك (١)، مدينة إصفهان (١)، مدينة طهران (١)، أحمد بن إبراهيم (١)، يحيى بن القاسم (١)، الحج (١٠)، الوفاة (٢)

صفحه ٢٧٨

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٢٧۶

وقد مر " مسلك المحتاج إلى مناسك الحاج " لابن طاوس، ومر أيضا " خلاصة الاعتبار فى الحج والاعتمار " للشهيد الأول، ومر أيضا " الدرة فى الحج والعمرة " و " مزيح الاحتياج فى مناسك الحاج " ويأتى " المنهاج فى مناسك الحاج " للعلامة، ويأتى أيضا "المنسك " متعددا، و " نهج المسالك " للصهرشتى، و " هداية السالكين من الأنام إلى حج بيت الله الحرام " و " نهج البيان فى مناسك النسوان."

(٧٠٨٣: المناسك الشاه وردية) للمولى فرج الله بن محمد بن درويش الحويزى، المعاصر للشيخ الحر وصاحب " الرياض، " كما يظهر من أحالته فى مبحث صلاة ليلة الرغائب من هذا الكتاب إلى كتابه " ايجاز المقال فى علم الرجال " وقد صنفه باسم النواب شاه وردى خان بن منوچهر خان بن حسين خان وقال بعد مدحه وإطرائه: [وما انا باهدائها إلى جنابه الا كالمهدى ألفية الشهيد إلى الشيخ المفيد..]. وينقل فيه عن القدماء: كالمفيد والمرتضى والشيخ الطوسى. أوله:

[أولى ما تصرف إليه الهمم السامية وأحرى ما تقطف عليه الغرمات النامية حمد من أفاض شابيب شوادى ديم الانعام واسدى اساكيب غوادى النعم الجسام] إلى آخر الخطبة المطولة المذكورة فيها كثير من اصطلاحات العلوم المعقول والمنقول وفضل العلم والعلماء ولا سيما علم الفقه ولا سيما معرفة العبادات منه، كل ذلك براعة للاستهلال لاشتمال كتابه على جل منها، لأنه رتبه على مقدمة فى خمسة فصول:

١ - فى الصرف، ٢ - فى النحو، ٣ - فى المنطق، ۴ فى الكلام، ۵ - فى أصول الفقه فى كل فصل أبحاث لازمة من تلك العلوم، وعناوينها: [بحث، بحث]، وبعد الفصول منهج فيه عدة كتب: ١ - الطهارة، ٢ - الصلاة، ٣ - الزكاة، ۴ - الصوم والاعتكاف ۵ - الحج والعمرة، ۶ - الجهاد وأحكام الكفار والأرضين، وفى كل كتاب وسائل فى عنوان: [وسيلة، وسيلة] من أول الطهارة إلى آخرها، وفى آخرها خاتمة فى الامر بالمعروف والنهى عن المنكر، وبالجملة تاريخ كتابة نسخة السيد حسين القزوينى هكذا: [تمت المسودة بتمام التصنيف فى يوم السبت ٢۶ شهر رمضان ١٠٩۴] فى آخر الحج وينتهى بزيارة الصديقة (ع). وترجمة منوچهر خان فى " تذكرة

(٢٧۶)

مفاتيح البحث: الامر بالمعروف (١)، صلاة الليل (١)، شهر رمضان المبارك (١)، أصول الفقه (١)، فرج الله بن محمد (١)، الشيخ

الطوسی (۱)، الحج (۷)، الزکاة (۱)، الشهادة (۱)، الموت (۱)، الصّلاة (۱)، الصیام، الصوم (۱)، الطهارة (۲)

صفحه ۲۷۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۷

نصرآبادی: ۲۴ " وذکر ولده الشاه وردی، المؤلف باسمه هذا الکتاب، والنسخة کما قلنا عند حفید صاحب الضوابط القزوینی بکربلا، یقرب من ۸۰۰۰ بیت.

(۷۰۸۴: مناسک العاشقین) لمیرزا أبی القاسم الشریفی الذهبی الشیرازی، المتوفی سنة ۱۲۸۶، کما فی فهرس تصانیفه، وطبع مع " مرآت العارفین " له المذکور فی (۲۰: ۲۷۷) ویوجد فی (الملک) بطهران ضمن مجموعة، وهو فی الأخلاق والسیر والسلوک، ملمع من النثر العربی والشعر الفارسی. أوله: [هذه جذوات من نار جلال العشق الربانی، نظم:

بنام آنکه ذات أو علی شد * جهان از فیض نورش منجلی شد وهکذا نثر عربی ونظم فارسی إلی آخر الکتاب. آخره:

که میری جان بجانان واصل آید * بحق وصل مدامت حاصل آید مطالب ناهماهنگی درمورد أین کتاب ذکرشده که من باحذف مکررات همه را یکجا آوردم، باقید مواضع اختلاف]. ونسخة أخری منه فی (النجف، أمیر المؤمنین ۱۳۶۲) کتابتها ۱۲۷۰.

(۷۰۸۵: مناسک العلوی) فارسی، لعلی محمد خان صاحب الشوشتری الجزائری فی أعمال الحج واسمه تاریخ التألیف. طبع علی الحجر فی بمبئی ۱۲۷۰ فی ۱۱۵ صفحة.

(۷۰۸۶: المناسک المرویة فی شرح الاثنی عشریة) الحجیة البهائیة، للشیخ زین العابدین بن الحسن بن علی بن محمد الحر العاملی، المتوفی سنة ثمان وسبعین والف ۱۰۷۸.

(۷۰۸۷: مناسک النجفی) باللغة الگجراتیة، للشیخ محمد حسن بن الشیخ أبی القاسم الکاشانی، نزیل بمبئی، المولود سنة ۱۳۰۳ مطبوع، وله ترجمة بالفارسیة لم تطبع. وله مقدمة فارسیة فی أسرار الحج سماها " مقدمهء نجفی " وله أیضا " جامع المناسک " وله مقدمة فی آداب السفر، ألفه سنة ۱۳۳۸ کما فی فهرسه (۷۰۸۸: مناسک النسوان) للشیخ أبی الفتح محمد بن علی بن عثمان الکراجکی المتوفی سنة تسع وأربعین وأربعمائة ۴۴۹، کتبه بأمر صارم الدولة، وهو منسک

(۲۷۷)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۱)، الشیخ الحر العاملی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، زین العابدین بن الحسن (۱)، محمد بن علی بن عثمان (۱)، علی بن محمد (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۸۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۸

لطیف کما ذکر فی فهرست کتبه، وهو غیر " نهج البیان فی مناسک النسوان " کما یأتی، لأنه کتبه بأمر الشیخ أبی الکتائب أحمد بن محمد بن عماد، وهو فی خمسین ورقة.

(۷۰۸۹: مناط الاحکام) فی أصول الفقه، للمولی نظر علی الطالقانی، الواعظ الوجیه عند العامة والخاصة والحافظ للقرآن، توفی بمشهد خراسان (ع) فی سنة ست وثلاثمائة والف ۱۳۰۶، ومادته (غوش) وولد سنة ۱۲۴۰ مادته (مرغ)، رتبه علی فنین: أحدهما فی الفروع والظواهر، والآخر فی الاسرار والبواطن، وفرغ منه أواسط السنة الثالثة بعد الثلاثمائة ۱۳۰۳، وطبع فی السنة الرابعة والثلاثمائة وینقل فیه کثیرا عن شیخه العلامة الأنصاری، وکل من فنی الکتاب علی بحار ینشعب منها أنهار. أوله: [الحمد لله الذی فضلنا علی کثیر من العباد..]. وله أیضا " کاشف الاسرار " کما مر.

(۷۰۹۰: المنـاطق) فی صـناعة المیزان، للحـاج میرزا أبی عبـد الله بن الحـاج میرزا أبی القاسم الموسوی الزنجانی، المتوفی سـنة ۱۳۱۳، والنسخة عند ولده الحاج میرزا مهدی.

(۷۰۹۱: کتاب المناظر) أصله لاقلیدس، حر ره المحقق الطوسی کما مر فی (۳: ۳۸۲).

(۷۰۹۲: مناظر الابدال) أو " مناظرات ".. للحکیم محمد یحیی بن قاضی القضاة مصطفی علی خان، ألفه سنة ۱۲۶۰، وطبع سنة ۱۲۷۳. نسخة منه فی (الآصفیة ۷۸۷ الطب) کتبت سنة ۱۲۷۳ کما فی فهرسها.

(۷۰۹۳: منـاظر الانشـاء) للخواجه جهـان، عمـاد الـدین محمود بن الشـیخ محمـد گاوان (قاوان، غوان) الگلپایگانی، المعروف بخواجه محمود جواد وخواجهء جهان. ذکر وفاته فی " هدیة العارفین " سنة ۸۸۶. وقیل: قتل فی صفر ۸۸۶.

وکان هو وزیر السـلطان محمـد شاه البهمنی الهنـدی. وهو فی مقدمـة فی ماهیـة الانشاء وموضوعها والغایـة منها، فی ثمانیة فصول، ثم مقالتین: ۱ فی تقسیم الکلام علی

(۲۷۸)

مفاتیح البحث: أصول الفقه (۱)، أحمد بن محمد (۱)، خراسان (۱)، الجود (۱)، القتل (۱)، الوفاة (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۲۸۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۷۹

طریق أهـل الانشاء، فی أربعـة منظر، ۲ فی بیـان الأقسـام والأرکان فی الانشاء، فی خمسـة منظر، ثم خاتمـة فی ماهیـة الخطوط وقواعد انشاء الکلمات، فی سبعة قواعد.

وذکر فی دیبـاجته " ریاض الانشاء " له ووعـد بتألیفه ویوجـد الأخیر أیضا. أول " مناظر الانشاء: [" یا مبـدء الانشاء ببسط نور الوجود ویا مجری الکلم والقلم..

چنین گوید فقیر محمود بن]. طبع باسـتانبول بغیر تاریخ فی ۱۵۲ صـفحة. ونسخه شایعة منه فی (طهران، دانشگاه ۱۳۷۵) مذهبة کتابته ۹۸۰ و (تبریز، الملیة ۳۰۶۶) کتابته ۹۹۸.

(۷۰۹۴: مناظر الأنوار ومظاهر الاسرار فی تفسیر کتاب الله الملک الجبار) للسید محمد تقی بن الأمیر مؤمن الحسینی القزوینی، المتوفی سنة ۱۲۷۰، رأیت مجلده الأول فی ۱۳۶۵ فی (الرضویـة). أوله: [الله أحمد بمنه علی بسط فنون فواضـله..]. انتهی هذا المجلد بآخر آیة ۲۸ من سورة البقرة، قوله تعالی:

"ثم استوی إلی السماء فسواهن سبع سماوات الآیة " وتاریخ کتابته ۱۲۴۱ ووقفه ۱۲۷۳.

(۷۰۹۵: مناظر الخلافة) للنواب أحمد حسین مذاق الهندی، ذکره فی " تاریخ أحمدی " له.

(۷۰۹۶: مناظر المصائب) للسـید امداد امام (شمس العلماء) المستبصر العظیم آبادی والملقب باثر. فی مصائب المعصومین الأربعة عشر (ع)، نقلا عن کتب العامة، فی مجلد ضخیم بلغة أردو، طبع بلکهنو.

(۷۰۹۷: المنـاظر والمرایـا) المعبر عنه بالبرزخیـة، فی تحقیق عالم الرؤیا وعالم البرزخ للسـید عبـد الرحیم بن إبراهیم الحسـینی الیزدی، نسبه إلی نفسه فی مجموعة من تصانیفه بخطه، وقد فرغ من المجموعة فی سنة ۱۲۹۸.

(۷۰۹۸: مناظر ومرایا) لقاسم علی القاینی مؤلف " معرفت تقویم " المـذکور فی (۲۱: ۲۵۴) الذی ألف " أسطرلاب " فی سنة ۱۰۷۰، وکان حیا إلی سنة ۱۰۷۲ وکتابه هذا فی ۱۶ مطلب. أوله: [حمد له.. أما بعد، المحتاج إلی قاسم الأرزاق

(۲۷۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، سورة البقرة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۸۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۰

قاسم علي قايني سطرى جند تحرير نمود در علم مناظر ومنظور ناظرين..]. نسخة منها في (دانشگاه ۵ / ۳۵۳۰) كتبها محمد كاظم بن محمد جعفر في (۱۷ صفر ۱۰۹۶) وعليها خاتم: [قاسم الأرزاق] في سنة ۱۰۷۲ من المؤلف، ولعل بعض الخطوط الموجود على هامش النسخة له أيضا. ومعه " رسالة في حدوث الأسماء "، " ذخيرة در علم حروف " " جفر صغير وكبير " كلها له أيضا.

(۷۰۹۹: المناظرات) لعباس مولوى، مؤلف " الأنوار السليمانية " المذكور في (۲: ۴۲۹). وهى كتحرير من الأنوار، " شرع المؤلف بها في ۱۰۹۷ باسم الشاه سليمان الصفوى في ۶۲ فصلا. أورد فيها مكاتبة فضلاء ورارود والرستمدارى ومباحثات القاضي زاده الرومي. أوله: [حمد بيحد وثناى بيعد نثار بار گاه احديت معبود ذوالجودى كه از محض عنايت بنده پرورى]. توجد في (طهران، المجلس ۲۰۸۸) من القرن الثاني عشر و (طهران، دانشگاه ۲۴۸۵) كتابته ۱۲۳۵ كما في فهرسهما.

(۷۱۰۰: رسالة في مناظرات) وقعت بين الشيخ الأكبر الشيخ جعفر كاشف الغطاء وبين السيد المحقق السيد محسن البغدادى ومكاتبات بينهما في المسائل العلمية، جمعها السيد محمد الجواد بن محمد الحسيني صاحب " مفتاح الكرامة " قال السيد محسن الأمين في ترجمة السيد محمد جواد: ان في الرسالة بعض خط الشيخ الأكبر بيده.

(۷۱۰۱: المناظرات) للشيخ أبى سعيد عبد الجليل بن عيسى بن عبد الوهاب الرازى، المتكلم الفقيه المتبحر أستاذ أئمة عصره، ذكره منتجب الدين.

(۷۱۰۲: المناظرات) للمحقق الكركى الشيخ عبد العالى بن على بن عبد العالى الكركى، مع الميرزا مخدوم الشريفي، في الإمامة، وتوفى الشيخ سنة ۹۹۳ عن سبع وستين ۶۷ سنة، وحمل من أصفهان إلى مشهد الرضا (ع) ودفن بدار السيادة.

(مناظرات) لغالب، يأتي في النون بعنوان " نامهء غالب " كما يأتي قريبا " منشآت غالب دهلوى."

(۲۸۰)

مفاتيح البحث: الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (۱)، مدينة إصفهان (۱)، مدينة طهران (۲)، عبد الجليل بن عيسى (۱)، على بن عبد العالى (۱)، محمد الحسيني (۱)، الشهادة (۱)، الجود (۲)، الكرم، الكرامة (۱)

صفحه ۲۸۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۱

(۷۱۰۳: مناظرات آب وخاك ورز) مختصر فارسي، بقلم محمد جعفر القاجار، طبع سنة ۱۳۲۹ ش مع " مناظرات جمال وكمال " و" مناظرات دل ودماغ " عبر عن نفسه بدهقان گمنام ساكن سعادت آباد من قرى در كه، ألفه في ۱۳۰۳ ش.

(۷۱۰۴: المناظرات الأزهرية والمباحثات المصرية) تكلم مصنفه في المسائل المختلف فيها بين الخاصة والعامة وأثبت الحق فيها من طرق العامة، وهو للسيد عبد الحسين بن السيد يوسف شرف الدين العاملي الموسوى المعاصر كتبه قبل سنة ۱۳۲۹ ونهب مع بقية كتبه في التاريخ، ثم ألفه ثانيا وأخرجه من المسودات المتفرقة.

(مناظرات باقاضى زادهء رومى) مر في ۲: ۳۲۸) بعنوان " الإمامة " وفي (۳: ۴۴۳) بعنوان " تحفة الشاهية " ويسمى في بعض النسخ ب "رشحات " وفي بعضها ب " رسالهء قاضى زاده " نسخة شايعة مختلفة في التحريرات أقدمها على ما اطلعت في (المجلس ۱ / ۲۰) كتبت في صفر سنة ۱۰۶۳، أوله ساقطة من الديباجة وذكرت في " فهرست المجلس " بعنوان " مباحثات قاضى زاده " ونسخة أخرى مذهبة في (المجلس ۴۶۳۴) كتبه بقلم النستعليق الجيد محمد صالح الخاتون آبادى، فرغ منه في (غرة ع ۱ / ۱۰۶۳) وهو في ۱۳۶

ورق، ونسخة أخرى من دون اسم فی (الملک ۵۴۸۷) کتبت بقلم النسخ فی القرن الثالث عشر. أوله: [کس نامهء أنوار جلی ننویسد.. بعد، چون جامع أین مجموعهء ایجادی ومرتب صحیفهء مبادی..].

والنسخة فی ۲۳۵ ورق.

(۷۱۰۵: مناظرات پنجگانه) لاسدی الطوسی، وهی مجموعة قصائد نظمها فی المناظرة بین [آسمان وزمین، رمح وقوس، عرب وعجم، مسلمان وگبر، شب وروز] کما فصلناها فی (۹: ۷۱) وتوجد نسخة منها فی الباب الثامن عشر من " دقایق الاشعار " للمیر عبد الوهاب الدولت آبادی الموجود فی (بادلیان ۳۷ الیوت ۱۳۳۳) و " الدقایق " هذه تقلید من " مونس الأحرار " الآتی أنه لبدر الدین محمد الجاجرمی ألفت حدود سنة ۱۱۷۲، ونسخة فی ۵۴ بابا ۲۸۰ ورقة، وصورتها الفتوغرافیة فی

(۲۸۱)

صفحه ۲۸۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۲

(دانشگاه، رقم ۹۰۰).

(۷۱۰۶: مناظرات جمال وکمال (و) مناظرات دل ودماغ) کلیهما مطبوعتان کما مر فی ذیل مناظرات آب وخاک ورز ۲۲: ۲۸۱." ویأتی للمؤلف " مناظرهء عقل وعشق."

(۷۱۰۷: مناظرات خمس) أو " عقل وعشق " أو " گلش " لصاین الدین ترکه کما مر فی (۱۸: ۲۲۲) مقالة شعریة فلسفیة علی أسلوب المقامات والمناظرة بین العقل والعشق، والوهم والعقل، الوهم والخیال، السمع والبصر، العاشق والمعشوق ألفت علی مذاق الصوفیة، وتوجد عدة نسخ منها مع أسماء متعددة وکیفیات مختلفة فذکر الچلبی للمؤلف " مناظرات خمس " کما فی " کشف الظنون (" ۲: ۱۸۳۴) وفی فصل ارسال العقل، القوة النظریة إلی سلطان العشق، فی الموازنة بین الکونین أشار المؤلف إلی کتابه " التمهیدات " کما جاء فی آخر الکتاب ذکر من " قصیدة نظم الدرر " نسخة منها فی (طهران، الأدبیات ۸ / ۳۲۶) کتبت بقلم النستعلیق فی سنة ۱۰۸۸ ومعها ثمانیة مقالات أخری کلها منسوبة إلی المؤلف، وذکرت فهرس مطالبه فی ۳۷ بندا، فهرس المکتبة. البند الأول: شروع مناظرات أصحاب الشیخ العقل مع أعوان السلطان العشق، ۵ - جواب الخیال للنغمة، ۱۰ - شور الشیخ عقل مع الأصحاب، ۱۵ - اسارة الوهم وورود الوجد والألم فی مملکة العقل، ۲۰ شروع مناظرة السمع والبصر، ۲۵ - أجوبة النظر فی قبال أدلة السمع، ۳۰ - ترقی العاشق من درکات البعد إلی درجات القرب، ۳۵ - بدوطغیان أعیان مملکة العاشق ۳۷ - انطواء أحکام العاشقیة والمعشوقیة وظهور سلطان العشق. أوله: [. الحمد لله الذی رتب نظام البریة العام بخلافة آدم.. دوش هنگام آنکه مبشر فالق الاصباح آوازهء]. نسخة منه فی (بایزید ولی الدین ۲۸ / ۱۸۲۵) کتبت فی (۱۶ ج ۲ / ۸۵۱) فی ابرقوه فی ثمانیة أوراق، وذکرت فی فهرس المکتبة بعنوان " مناظرهء أصحاب شیخ أعقل با أعوان سلطان عشق " وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۴۴۲) وفی المجموعة عدة مقالات أخری، وذکر فی (ص ع) منها ان کلها لصاین الدین

(۲۸۲)

مفاتیح البحث: کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، مدینة طهران (۱)

صفحه ۲۸۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۳

وذکرت فی بعض الفهارس بعناوین اخر مثل " مناظرات خمس صائنیة " " ومناظرهء عقل وعشق " کما قد ینسب إلی النسفی،

صاحب " منازل السائرين " المذكور فى (۲۲: ۲۴۶).

(مناظرات الرياحين) مر فى (۱۱: ۲۴۹) بعنوان " رمز الرياحين " ويأتى قريبا " منتخب رمز الرياحين."

(مناظرات الشيخ المفيد) مع أصحاب الفرق والمذاهب، مر فى (۱۹:

۳۶۴) بعنوان " المجالس المحفوظة."

(۷۱۰۸: مناظرات على بن موسى الرضا (ع) لأبى أحمد عبد العزيز ابن يحيى الجلودى شيخ جعفر بن قولويه.

(۷۱۰۹: مناظرات فى ترجمة المراجعات) للفاضل حيدر قليخان بن نور محمد خان، المدعو ب سردار كابلى، نزيل كرمانشاه، طبع بإيران سنة ۱۳۶۵.

(۷۱۱۰: مناظرات الكمالية فى بعض المسائل الخلافية) للشيخ على بن الحاج حسن الخيزى القطيفى، المولود سنة ۱۲۹۱، ذكره تلميذه الشيخ فرج بن الحسن القطيفى.

(۷۱۱۱: مناظرات المجتهدين فى أدلة أحكام الدين) للشيخ محمد بن يونس الشويهى، بخطه عند السيد محمد بن نعمة الله، ناقص.

(۷۱۱۲: المناظرات مع ابن آلوسى) محمود شكرى أفندى المدرس ببغداد، فى اثبات وجود الحجة وامامته، لشيخنا الحاج ميرزا فتح الله المشتهر بشيخ الشريعة، بن الحاج ميرزا محمد جواد النمازى الشيرازى الأصفهانى، وهى ثلاث رسائل: صغير، ووسيط، وكبير. مجموعها فى ۳۷۰۰ بيت، فيها تحقيقات وتدقيقات رشيقة وجوابات كافية وافية، واستنسخه صدر الاسلام الخوئى، ومر " الأسنة فى قلوب السنة " فراجعه.

(۷۱۱۳: المناظرات مع بعض الشيعة) للمجدوع، الشيخ إسماعيل بن عبد الرسول الاجينى، مؤلف " فهرسة الكتب والرسائل. " ذكر ضمن تأليفاته فى

(۲۸۳)

مفاتيح البحث: الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، دولة ايران (۱)، الشيخ المفيد (قدس سره) (۱)، كرمانشاه (۱)، جعفر بن قولويه (۱)، عبد العزيز (۱)، الجود (۱)، الحج (۲)

صفحه ۲۸۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۴

مقدمة طبع " الفهرسة " المذكورة، بقلم ابن المؤلف على نقى المنزوى ص ۱۵.

(۷۱۱۴: المناظرات مع بعض المعاصرين) للمولى مراد التفريشى.

المذكور فى (۱۰: ۱۴۹) ومعاصره وهو المحقق الداماد ظاهرا، ومناظرتهما فى بعض مسائل الحكمية والفقهية. وفيها فوائد متفرقة من الحكمة وغيرها، كما حكى عن " الرياض."

(المناظرات مع العالم الهروى) يأتى بعنوان " مناظرة ابن أبى جمهور (" ۷۱۱۵: المناظرات مع المولى ميرزا جان الشيرازى العامى) للشاه تقى الدين محمد الشيرازى، النسابة المدرس بشيراز فى عصر الصفوية، والمتوفى، سنة ۱۰۱۹، كما فى " أمل الآمل " ولأخيه المير غياث الدين مقام عظيم ذكرهما فى " عالم آرا " وذكر الشاه تقى الدين فى " السلافة " و " أمل الآمل."

(۷۱۱۶: المناظرات مع العامة) للمولى عبد الوهاب الشاهجهانى السنى الأصل المستبصر بواسطة منامين، ثم ناظر مع أبيه السنى وجمع آخر من علماء أهل السنة بشاه جهان آباد فى سنة ۱۰۷۳ فى عهد عالم گير پادشاه، وأجاب أيضا عن جملة من الاعتراضات التى كتبوها إليه فكتب هذه المناظرات والجوابات بخطه فى مجلد وهو فارسى فى كتب المولى محمد على الخوانسارى، وله " أبصار المستبصرين " الذى ذكر فيه كيفية استبصاره فى سنة ۱۰۶۲.

(۷۱۱۷: مناظرات مع المخالفین) للشیخ زین الدین أبی الحسن علی بن محمد الرازی، أستاذ علماء الطائفۀ وشیخ الشیخ منتجب الدین.

(۷۱۱۸: مناظرات مع الملاحدۀ) للسید ناصر الدین أبی إسماعیل محمد بن حمدان بن محمد الحمدانی القزوینی، ذکره الشیخ منتجب الدین.

(۷۱۱۹: مناظرات منیر) وهو أبو بکر منیر اللاهوری الملتانی (م ۱۰۵۴) المذکور فی ۹: ۱۱۱۵). محادثات خیالیۀ أدبیۀ فارسیۀ بین غیم والقمر، الماء والنار، السیف والقمر وغیره، علی مشرب العرفان. یوجد فی (باکستان، لاهور پرفسور شیرانی ۵۴۷ / ۳۵۷۲) کما فی فهرسها.

(۲۸۴)

مفاتیح البحث: ابن أبی جمهور (۱)، باکستان (۱)

صفحه ۲۸۷

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۲۸۵

(۷۱۲۰: المناظرات والمحاضرات) للشیخ محمد علی بن الشیخ أبی طالب الزاهدی الجیلانی الأصفهانی، المولود والمتوفی ببنارس الهند سنۀ ۱۱۸۱، یظهر من فهرست کتبه انه فارسی.

(۷۱۲۱: رسالۀ فی المناظرات) الواقعۀ بینه وبین بعض معاصریه، للمولی مراد التفریشی ومعاصره وهو المحقق الداماد ظاهرا، ومناظراتهما فی بعض مسائل الحکمۀ والفقه، وفیها فوائد متفرقۀ من الحکمۀ وغیرها کما حکی عن " الریاض."

(۷۱۲۲: رسالۀ فی علم المناظرۀ) للشیخ سلیمان بن عبد الله لماحوزی المتوفی ۱۱۲۱، وهی غیر " آداب البحث " المذکور سابقا انه من تصانیفه فی (۱: ۱۳).

(مناظرۀ) أو " یوسفیه " مجموعۀ مکاتبات فارسیۀ تبادل بین المیرزا یوسف علی والقاضی نور الله الشهید المذکور فی (۹: ۱۲۳۳) حول، مسألۀ علم الأنبیاء علی المغیبات، جمعها عبد الرحیم الحسینی البغدادی. أولها: [حمد له، أما بعد، نمود بندهء أثیم.. عبد الرحیم ...آنکه أین مناظره است که میان میرزا..]. والنسخۀ فی (الآصفیۀ ۱۱۸۴) الکلام) کتبت بقلم النستعلیق فی سنۀ ۱۱۱۲ فی ۵۱ ورق، ومر فی (۲: ۹۴) بعنوان " الأسئلۀ الیوسفیۀ " یظهر منه اعتقاد المیرزا بعلم النبی والأئمۀ علی کل الأمور، ورأی القاضی بأنهم عالمون علی المسائل الدینیۀ دون غیرها، وتوجد فیها فوائد تاریخیۀ کثیرۀ، ویوجد أیضا نسخۀ من " الأسئلۀ " فی (دانشگاه ۴۵۱۳) کتبت بقلم النستعلیق الشکسته فی (۱۳ محرم / ۱۰۶۴) فی ۹۶ ورق، وذکر فی فهرس المکتبۀ فهرست الرقعات التسع للمیرزا، والأجوبۀ الثمانیۀ للقاضی.

(۷۱۲۳: مناظرهء آسمان وزمین) مثنوی من نظم المولی حیرانی القمی، المذکور فی (۹: ۲۷۴) ویأتی له " مناظرهء سیخ ومرغ."

(۷۱۲۴: مناظرۀ ابن أبی جمهور) محمد بن علی بن إبراهیم بن الحسن بن أبی جمهور الأحسائی، مع الفاضل الهروی العامی فی المشهد الرضوی، فی مجالس

(۲۸۵)

مفاتیح البحث: مدینۀ مشهد المقدسۀ (۱)، محمد بن علی بن إبراهیم (۱)، سلیمان بن عبد الله (۱)، ابن أبی جمهور (۱)، الهند (۱)، الشهادۀ (۱)

صفحه ۲۸۸

الذریعۀ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحۀ ۲۸۶

ثلاثـة، فی مسألـة الإمامـة. أولها: [الحمـد لله حق حمـده..]. والنسـخة رأیتها عنـد (الصـدر)، ذکر فیه أنه حصل بینه وبین الهروی ملاقاة فجادل معه فی ثلاثة مجالس: المجلس الأول فی إمامة أمیر المؤمنین (ع) وقد وکان فی دار السید النقیب السید محسن بن المیر محمد الرضوی - وأورد ترجمته القاضـی نور الله فی مجالسه مختصرا والمجلس الثانی فی المدرسة أول البحث فیه فی مسألة ولد الزنا وجری الکلام إلی طعن القرطاس، والمجلس الثالث فی ذکر أعمال الخدعة فی أمر الخلافة وبعض المطاعن کل ذلک فی أیام من سـنة سـبع وثمانین وثمانمائـة ۸۸۷، وفرغ من تـبییض کتـابه " درر اللآلی العمادیـة " سـنة ۹۰۱، یوجـد هـذه المناظرات کلها عنـد المیرزا محمد الطهرانی بسـامراء وقـد ترجمهـا جمیعـا إلی الفارسـیة المـولی نـوروز علی البسـطامی وادرج الترجمـة فی کتـابه " فردوس التواریـخ " المطبوع سنة ۱۳۱۵، وطبع للمؤلف " المناظرات مع العالم الهروی " والمظنون انها عین ما ذکرناه. وأورد القاضـی ترجمة قسم منها فی "مجالس المؤمنین " وترجمها أیضا جلال الـدین محمـد بن محمد الکاشانی، فرغ من الترجمة فی الهند فی (۱۹ شعبان ۱۰۹۱). أوله: [ثنا ومحمـدتی که زبان بیان بحکم أنت کما أثنیت علی نفسک بعجز وقصور..]. نسـخة منها فی (الرضویـة ۴۰۱ حکمت) کتبها الشاه محمد الهمدانی بقلم النستعلیق فی (رجب ۱۰۴۲) ولمحمد أشـرف بن علی نقی أقدس الشـریف الحسـینی المشهدی أیضا " ترجمهء مناضـرهء احسائی " فرغ منه سنة ۱۰۹۰، وصدرها باسم الشاه سـلیمان. أوله: [بهترین مقالی که مترجمان صـحایف فرقان حق گوئی به آن..]. والنسخة فی طهران عند الدکتور مفتاح رقم ۷۹، کتبت بقلم النستعلیق فی المتن والهامش.

(۷۱۲۵: منـاظرة أبی العلاء المعری) مع السید الشـریف المرتضـی علم الهـدی الموسوی، المتوفی سـنة ۴۳۶، نسـخة کتابتها ۶۷۶ فی الخزانة (الرضویة) وهی مختصرة قرب خمسین بیتا.

(۷۱۲۶: مناظرة أبی علی بن سینا) مع رجل مجادل من معاصریه، والنسخة فی کتب شیخ الاسلام الزنجانی. راجعه.

(۲۸۶)

مفاتیـح البحث: الإمـام أمیر المؤمنین علی بن ابی طـالب علیهما السـلام (۱)، أبو علاء المعری (۱)، مدینـة سامراء المقدسة (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد الهمدانی (۱)، الشریف المرتضی (۱)، جلال الدین (۱)، محمد بن محمد (۱)، الهند (۱)، الزنا (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۸۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۷

(۷۱۲۷: مناظرة الإدریسی) من ذریة إدریس بن إدریس الحسنی العلوی فی مجلس الواثق بالله، مع أبی الهذیل العلاف. أولها: [قال أبو الهذیل: دخلت علی الواثق فأمر بحبسی فبینا أنا فی محبسی فی لیلة إذا اناه بمناد ینادی..].

والنسخة عند السید شهاب الدین بقم.

(۷۱۲۸: منـاظرة المیر اعجـاز حسـین) مع المولوی محمـد جان اللاهوری، وذکر ترجمـة المیر اعجاز حسـین علی ظهر کتابه " کشـف الحجب " وانه ولد ۱۲۴۰ وتوفی ۱۲۸۶.

(۷۱۲۹: منـاظرة الإمـام الباقر (ع) مع الهروی (الجروی). أولها: [قال الهروی ان فی أبی بکر أربع خصال اسـتحق بها الخلافـة، قال الباقر (ع): وما هی؟

قال: انه أول الصدیقین ولا نعرفه حتی یقال الصدیق، الثانیة صاحب رسول الله صـلی الله علیه وآله فی الغار، الثالثة المتولی أمر الصلاة، الرابعة ضـجیعه فی قبره..]. ذکرها فی " کشف الحجب " وهی غیر مذکورة فی " احتجاج الطبرسـی " موجود فی مجموعة مع مناظرة ابن أبی جمهور ومناظرة رکن الدولة فی (الرضویة).

(مناظرهء آسمان وزمین) مر فی (۱۹: ۳۰۶).

(۷۱۳۰: مناظرهء امام فخر رازی) فخر الدین الرازی مع الشیخ نجم الدین الکبری المذکور (۹: ۱۱۷۵) فی أدلة اثبات الواجب، جمعها حسن الواعظ السروری، وضم إلیها قصة سفر الامام إلی خوارزم واکرام علاء الدین الخوارزمشاه (۵۹۶ ۶۱۷) له. أوله: [نقل است که چون امام أئمهء اسلامی ممهد قواعد شرایع وأحکام.. امام فخر الدین رازی..]. والنسخة فی (دانشگاه ۲۵ / ۱۰۳۵) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۰۴.

(۷۱۳۱: مناظرهء امجدیة) بلغة أردو، طبع بالهند، کما فی فهرسها وفی بعضها بعنوان " مناظرة مأمون الرشید " ویأتی " مناظرة هشام بمجلس الرشید."

(مناظرهء انسان وحیونات) مر فی (۱۵: ۱۶۰) بعنوان " طرب المجالس " ذکره بهذا العنوان فی " فهرست مجلس (" ۹: ۵۲۵) وهو للأمیر حسین عالم بن

(۲۸۷)

مفاتیح البحث: صحابة (أصحاب) رسول الله (ص) (۱)، الإمام محمد بن علی الباقر علیه السلام (۲)، کتاب الإحتجاج للطبرسی (۱)، ابن أبی جمهور (۱)، الواثق بالله (۱)، أبو الهذیل (۱)، الهند (۱)، الصدق (۱)، القبر (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۲۹۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۸

أبی الحسین حیدر الهروی المتوفی ۷۱۷ أو ۷۱۸، أخلاقی عرفانی مرتب علی خمسة أقسام: ۱ بیان الخلق والامر فی ثمانیة فصول، ۲ فی خلق أصناف الناس فی ۱۲ فصلا، ۳ فضل الانسان وشرفه فی ۱۴ فصلا. یشتمل علی مناظرة الانسان والحیوان ۴ فی الأخلاق الحمیدة فی تسعة فصول، ۵ الأوصاف الذمیمة فی ۱۲ فصلا. وطبع علی هامش " أشعة اللمعات " فی ۱۳۵۴. أوله: [حمد وثنای مرخدای راجل جلاله وعم نواله آن صانعی..]. نسخها شایعة أقدم ما اطلعت علیها فی (المشهد، فرخ ۱، مج) ضمن المجموعة المؤرخة ۲۰ شوال ۸۳۴، وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه، رقم ۲۸۳۷) وقد زعموا فی " نشریهء فرهنگ خرسان " ان النسخة " کنز الحکمة " للخوافی، ونسخة أخری فی (الآصفیة ۷۵ محاضرات) کتبها علی الحکاک الحسینی فی ۹۴۱ فی ۱۹۰ ص، وجاء فی فهرس المکتبة: ان الکتاب فی مقدمة فی بدء الخلقة و ۱۵ فصلا: ۱ شروع المناظرة، ۲ ذکر شوری جمع من الحیوانات بعضها مع بعض آخر، ۳ تکلم الحیوانات ووقوف ملک الجان، ۴ تدبیر الحیوانات وارسال الرسول عند ملک الجان، ۵ مشاورة الملک مع جمع الحیوانات.. ۱۰ مناظرة النملة مع حکیم الشام.. ۱۵ مناظرة الهمای مع حکیم خراسان، وللکتاب خاتمة فی بیان العلم والریا والحرص والشهوة والبخل والاسراف والنخوة.

(۷۱۳۲: مناظره با آلات بزم) نسخة منه فی (طهران، دانشگاه ۲۵۹۱) ضمن مجموعة آقا محمد معینا الأردوبادی، المؤرخة ۱۰۴۱ ومعها "هفت جام " لفضولی المذکور فی (۱۲: ۱۲) بعنوان " ساقینامه."

(۷۱۳۳: مناظره باسید علی محمد باب) للمولی محمد الممقانی والد نیر التبریزی المذکور فی (۹: ۱۲۴۱) باحث الباب فی یوم الثلاثاء (۶ ج ۱ / ۱۲۶۴) والنسخة فی (دانشگاه ۱ / ۳۴۱۹) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر.

(۲۸۸)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، خراسان (۱)، الشام (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۹۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۸۹

(۷۱۳۴: مناظره بافرق) لعبد الوهاب الشیرازی الحنفی المستبصر الذی أراد أبوه قتله لاستبصاره ولم یوفق وهذه المناظرة کلامی وقعت فی شاهجهان فی سنة ۱۰۷۳ مع المخالفین. أوله: [ابتدای مناظره أی چند که أقل عباد، عبد الوهاب را بعد از تعیین طریق ارشاد در بعض بلاد سند..]. ذکر فی " فهرست نسخه های خطی ص ۹۹۴ " خمسة نسخ منها فی مکتبات إیران أقدمها کتابة فی (الملک ۷ / ۴۱۳۷) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۴۱ ۱۱۶۱) وأخرى فی (الرضویة ۶ / ۲۳۶، أدبیات) کتبها محمد حسین بن محمد کاظم فی (۱۷ ج ۲ / ۱۱۰۴) وذکرت فی فهرس الرضویة بعنوان " رسالة در حقانیت مذهب جعفری " ویحتمل أن یکون غیر " المناظرة " المذکورة، ویأتی للمؤلف " مناظرهء دینی."

(۷۱۳۵: مناظرة الآقا باقر) وهو الوحید البهبهانی، المتوفی سنة ست ومائتین والف ۱۲۰۶، مع الفاضل الأشعری. فی مسألة الرؤیة. أولها: [الحمد لله، إلى قوله: أما بعد، فیقول الأقل محمد باقر بن محمد أکمل هذه صورة المباحثة مع فاضل من الأشاعرة فی الرؤیة..]. وقد کتبها إجابة لأمر بعض العلماء وذکر فیه انه [کان الواسطة بینی وبین الفاضل الأشعری المرحوم المیرزا محمد علی، وعجز الفاضل عن الجواب ورجع عن القول بالرؤیة على ما سمعته من المرحوم]. نسخة منها فی مجموعة من رسائله فی کتب الشیخ عبد الحسین الطهرانی بکربلا یقرب من ۲۰۰ بیت وأخرى فی کرمانشاه.

(۷۱۳۶: مناظره با کریم خان کرمانی) صاحب " ارشاد العوام " المذکور فی (۱: ۵۱۵) جمعها مؤلف ادعى انه ابن عم الحاج کریم خان، جمع فیها مجالس مباحثاته عند وروده بطهران مع العلماء وأبناء الملوک وأرکان الدولة الإیرانیة، فی المواضیع الأدبیة وغیرها، فی سنة ۱۲۷۵، ۱۳ سنة قبل وفاة الحاج کریم خان، جاء فیه أسماء کثیر من الرجال، وقال: ان الناس قالوا بحرمة ملاقاته غیر أن بعض أبناء الملوک ذهبوا لزیارته. أوله: [الحمد لله الذی جعلنا من الذین اتبعوا الحق ونصروه واجتنبوا الباطل.. أما بعد من که مسوده أین..]. والنسخة فی

(۲۸۹)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، مدرسة الأشاعرة (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد باقر بن محمد أکمل (۱)، کرمانشاه (۱)، الباطل، الإبطال (۱)، القتل (۱)، الکرم، الکرامة (۳)، الحج (۲)، الوفاة (۲)

صفحه ۲۹۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۰

(دانشگاه ۳۳۲۵) کتبت بقلم؟؟ النستعلیق فی العشر الثالث من (ج ۲ / ۱۲۸۱) فی قزوین فی ۵۶ ورق، والمظنون انها عین ما جمع من مناظرات الحاج کریم خان فی سنة ۱۲۷۶، کما یحتمل انها عین ما مر فی (۱۹: ۳۵۵) بعنوان " المجالس " من جمع اعتضاد السلطنة، وکتب فی رد الحاج کریم خان " إزهاق الباطل " وطبع سنة ۱۲۷۷.

(۷۱۳۷: مناظرة باکشیشان) لمحمد باقر بن عبد الکریم السلماسی، ترجم بعض الإنجیل من اللاتینیة إلى الفارسیة بمعاضدة المیرزا عیسى قائم مقام، المتوفى ۱۲۳۷، وبأمر من العباس میرزا القاجار، وتکلم حولها مع القسیس، والکتاب صورة المباحثة الواقعة، جعلها باسم فتح علی شاه (۱۲۱۱ - ۱۲۵۰) والنسخة فی طهران (سنا، ۱۳۲) کتبت بقلم النستعلیق فی یوم الثلاثاء (۱۷ ج ۲ / ۱۲۶۳) فی ۶۵ ص.

(۷۱۳۸: مناظرهء بخت وعقل) لمیرزا محمد صادق المروزی المتخلص ب (هما). المذکور فی (۹: ۱۲۹۷) یوجد ضمن مجموعة من منشأته ومنظوماته فی (طهران، المجلس ۱۷۳۸) المؤرخة ع ۱ / ۱۲۳۲ (ص ۸۰ - ۱۶۹).

(مناظرهء بزم ورزم) یأتی بعنوان " مناظرهء رزم وبزم."

(۷۱۳۹: مناظرهء بغداد وأصفهان) لکمال الأصفهانی، عبد السلام بن الماجد بنثر ونظم فارسی. یوجد فی (المتحف البریطانی Add

۱۸۴۱۱) من القرن الحادی عشر کما فی فهرسها، أوله: [الحمد لله علی نعمائه والصلاة والسلام علی محمد خیر أنبیائه].

(۷۱۴۰: مناظره تیغ وقلم) أو " سبع المثانی " لخواجو الکرمانی.

المذکور فی (۹: ۳۰۴). فی مناظرة السیف والقلم بنثر مغلق، باسم الأمیر مبارز الدین محمد، أنشأه فی ۷۴۸. أوله: [الحمد لله الذی رصع سیوف الألسنة بجواهر التقدیس والتمجید وأنطق السنة السیوف ... چنین گوید]. یوجد نسخا منه فی ضمن کلیاته ومنه فی (طهران، الملک ۶ / ۵۹۶۳) تاریخ کتابتها ۸۲۹.

(مناظره تیغ وقلم) للخواجه سعید القمی، شاعر سلطان حسین میرزا

(۲۹۰)

مفاتیح البحث: مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۳)، مدینة بغداد (۱)، عبد الکریم (۱)، الباطل، الإبطال (۱)، الصّلاة (۱)، الکرم، الکرامة (۲)، الحج (۲)

صفحه ۲۹۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۱

بایقرا. یوجد فی (حالت أفندی) ذکر بعنوان " مناظرة السیف والقلم. " ویأتی له " مناظره شمس وقمر " کلیهما مذکوران فی " مجالس النفایس " ص ۲۱۲.

(مناظرة الجواهر لمسرة الخواطر) لبصیری البغدادی، مر فی (۱۹: ۳۰۶).

(مناظره جاماسب واردشیر) مر فی (۱۸: ۲۰۹) بعنوان " گفتگوی."..

(۷۱۴۱: مناظره حسن بصری) (۲۲ - ۱۱۰) مع شمعون العابد - ظاهرا، حول الدین الاسلامی، نسخة من ترجمته إلی الفارسیة، توجد فی (دانشگاه ۲ / ۱۰۳۸) کتبه محمد باقر الأصفهانی فی أکبر آباد حدود ۱۰۵۵ فی (۲۰ شعبان). أوله: [نقل است که حسن بصری، همسایه أی داشت آتش پرست نام أو شمعون، در بیماری مرگ افتاده..].

(۷۱۴۲: مناظرة الشیخ حسین بن عبد الصمد الحارثی) والد البهائی والمتوفی سنة أربع وثمانین وتسعمائة ۹۸۴، مع بعض العامة من علماء الحلب، فی مسألة الإمامة وما یتعلق بها، إلی أن استبصر الحلبی، فی سنة إحدی وخمسین وتسعمائة ۹۵۱. أولها: [الحمد لله علی ما أنعم به وکفی وصلاة وسلام علی عباده الذین اصطفی.. فهذا صورة بحث لهذا الفقیر حسین بن عبد الصمد الحارثی فی حلب فی سنة ۹۵۱، أضافنی بعض فضلائها..]. والنسخة فی مخزن کتب (محمد علی الخوانساری) بالنجف، و (الطهرانی فی سامراء) یقول فی آخره: [ثم باحثته فی مسائل کلامیة کالرؤیة والقضاء والقدر وفی مسائل فرعیة کالمتعة والمسح وذلک بعد أن أذعن واستقر الایمان فی قلبه وسب أعداء أهل البیت عموما وخصوصا..].

(۷۱۴۳: مناظره حیدر آباد) لمیرزا أحمد سلطان المصطفوی الچشتی المستبصر الدهلوی، بلغة أردو، مطبوعة والمؤلف صاحب " ابطال عامل بحدیث " و " الإمامة " و " مناظره دهلی " مما مر ویأتی.

(۷۱۴۴: مناظرة الخصوم وکیفیة الاستدلال علیهم) للسید الشریف

(۲۹۱)

مفاتیح البحث: مسألة القضاء والقدر (۱)، مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، السب (۱)، النوم (۱)، المسح (۱)

صفحه ۲۹۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۲

المرتضی علم الهدی، أبی القاسم علی بن الحسین بن موسی الموسوی، المتوفی سنة ۴۳۶. أوله: [اعلم أن الطریق إلی صحة ما یذهب إلیه الشیعة فی فروع الشریعة فیما اجمعوا علیه هو اجماعهم، إلی قوله: وأما ما اختلفوا فیه فلا یخلو من أن یصح دخوله تحت بعض ظواهر القرآن..]. استنسخه الحاج سید أبو القاسم الأصفهانی فی النجف.

(۷۱۴۵: مناظره دانشمند وسید) فارسی فی مکتبة راجه فیض آبادی، ولعله عین " مناظرة السید والعالم " الآتی.

۷۱۴۶: مناظره دانشمند دیوانه نما) مع أبی الهذیل العلاف المتکلم فی عهد المأمون العباسی (۱۹۸ - ۲۱۸) فی الخلافة واسکات أبی الهذیل. لسپهر الثانی الکاشانی المذکور فی (۹: ۴۲۹) والمتوفی سنة ۱۳۴۰، فرغ منه قبل ذی القعدة سنة ۱۳۲۰، أوله: [حمد له، صلاة. برحسب امر مطاع جهان اتباع بندگان اعلیحضرت..].

والنسخة فی (طهران، ملی ۳۲۵ ف) کتبه محمد تقی کمال السلطنة خادم حضرة مظفر الدین شاه فی ذی القعدة سنة ۱۳۲۰ فی ۳۲ ورق.

(۷۱۴۷: مناظره دراثبات واجب) للخواجه نصیر الدین الطوسی المذکور فی (۹: ۱۱۹۸). أوله: مسألة در اثبات واجب الوجود بطریق مناظره اگر واجبی نبود هیچ موجودی نبود..]. والنسخة فی (دانشگاه ۱۹ / ۱۰۷۹) کتبه مراد التفرشی بقلم النستعلیق، للمولی صالح الکرامی، ومر للخواجه " اثبات الواجب " فی (۱: ۱۰۸).

(۷۱۴۸: مناظره در مناقب أهل بیت) مجموعة اشعار وأناشید أنشدت بلسان العوام علی طریق السؤال والجواب، کانوا یقرؤنها القراء والمراشد فی التکایا والمقاهی، وفیها ذکر کثیر من مصطلحات القراء والدراویش ومشتمل أیضا علی أسماء بعض الناظمین وتخلصهم، والنسخة فی (دانشگاه ۴۳۶۲) کتبت فی القرن الحادی عشر أو الثانی عشر، فی ۲۷ ورق، إلا أنه مخرومة الأول.

(۲۹۲)

مفاتیح البحث: شهر ذی القعدة (۲)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، الحسین بن موسی (۱)، القرآن الکریم (۱)، الحج (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۲۹۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۳

(۷۱۴۹: مناظره دهلی) وهی خلاصة لکتاب " تنزیة الانسان."

(مناظره دینی) مر فی (۱: ۶۶) بعنوان " أبصار المستبصرین " وهو لعبد الوهاب المنجم الهندی، کان حیا فی سنة ۱۱۲۶ أقدم علی المناظرة فی سنة ۱۰۴۲ وللمؤلف " مناظره بافرق " کما مر. أوله: [الحمد لله الذی أتم حجته علی الثقلین.. جدید الایمان عبد الوهاب بن..]. ذکر فی ص ۸۷۰ من " فهرست نسخه های خطی فارسی " ثمانیة نسخ منها أقدمها بقلم النستعلیق فی (إلهیات ۳ / ۲۹۳ د) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۱۳۲، وأخری فی (الملک ۴ / ۴۱۳۷) ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۴۱ - ۱۱۱۸).

(۷۱۵۰: مناظره رافضی بارافضی) للمؤلف نفسه، کلیهما مطبوعتان بلغة أردو، لصاحب " مناظره حیدر آباد " کما مر ویأتی له " مناظره منیریة."

(۷۱۵۱: مناظرة رکن الدولة) مع الشیخ الصدوق أبی جعفر محمد بن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه القمی، المتوفی سنة ۳۸۱، جمعها الشیخ رکن الدین الدوریستی، وذلک أنه لما اطلع الملک رکن الدولة علی ریاسة الصدوق لمذهب الشیعة وغزارة علمه اشتاق

إلیه فلما قدم إلیه الصدوق عظمه ورحبه فی جنبه وناظر معه. أولها: [قال الملک: أیها الشیخ العالم اختلف الحاضرون فی القوم الذین یطعن علیهم الشیعة، قال بعض یجب الطعن علیهم وقال آخرون لا- یجب ولا- یجوز فما عندک..]. وذکر فی " مجالس المؤمنین " ترجمة هذه المناظرة وهی فی خزانة (الصدر) و (الرضویة).

(مناظره روز وشب) لنزاری. یأتی بعنوان " منظومهء روز وشب " کما أشرنا إلیها فی (۹: ۱۱۸۳).

(۷۱۵۲: مناظره رزم وبزم) لصاین الدین ترکه، المذکور فی (۹:

۵۷۰) وهو أصغر من " مناظرات الخمس ۲۲: ۲۸۲ " له. أوله: [حمد بیحد پادشاهی را که پرتیغ قهر جلالش که برکشیده سلطان]. یوجد فی (طهران، المجلس) ضمن مجموعة رسائله المؤرخة ۲۰ ع ۲ / ۸۲۹ و (بایزید ولی الدین ۲۶ / ۱۸۲۵)

(۲۹۳)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، الشیخ الصدوق (۳)، الحسین بن موسی (۱)، محمد بن علی (۱)، الطعن (۱)، الوفاة (۱)، الخمس (۱)

صفحه ۲۹۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۴

ضمن مجموعة رسائله أیضا ونسخا أخری مؤخرة من هاتین النسختین.

(مناظره زلف وابرو) مر فی (۱۹: ۳۰۶).

(مناظره سیخ ومرغ) أیضا مر فی (۱۹: ۳۰۶).

(۷۱۵۳: مناظرة سائر فرق الشیعة) مع الامامیة الاثنی عشریة فی الإمامة، للشیخ المفید. والنسخة عند السید شهاب الدین بقم. أوله: [اتفقت الشیعة العلویة من الامامیة والزیدیة والجارودیة..].

(۷۱۵۴: مناظرة السید والعالم) للمیر لوحی، وهو السید محمد بن محمد لوحی الموسوی السبزواری الملقب بالمطهر والمتخلص بالنقیبی، والمعاصر للمولی للمولی محمد تقی المجلسی والجسور علیه أوله: [بخاطر فاتر میرسد که تمهید بساط مناظره نماید..]. والنسخة عند السید محمد علی هبة الدین، ولعل مراده من السید نفسه ومن العالم المولی المجلسی، ولعله " مناظره دانشمند وسید " السابق ذکرها.

۷۱۵۵: مناظره سیف وقلم) لجلال الدین شاه الخوافی، توجد فی (طهران، سنا ۱۵ / ۲۱۸) بخط من القرن التاسع، ضمن منشآت نصر الله المنشی السمرقندی، کما فی فهرسها.

(مناظرة السیف والقلم) مر بعنوان " مناظره تیغ وقلم ۲۲: ۲۹۰."

(۷۱۵۶: مناظرة الشاری والشاعی) لبعض الأصحاب، والشاری إبراهیم ابن الحجاج کان بمذهب الشراء الخوارج، محب الشیخین ومبغض الصهرین، والشاعی هو الحسن بن أحمد من ولد حذیفة بن الیمان الصاحبی کان شیعیا، آلت أمر تلک المناظرة إلی تشیع الشاری، أوله: [قیل: خرج رجل من خراسان اسمه إبراهیم بن الحجاج..]. والنسخة عند السید باقر الیزدی، وأخری ضمن مجموعة ملکها السید حسن بن عبد الله الکشمیری الحائری الرضوی المتوفی سنة ۱۳۲۸، یقرب من ۷۵۰ بیتا، عناوینه: [قال الشاری.. فقال الشاعی..].

(۷۱۵۷: مناظره شطرنج ونرد) فارسی، الف باسم الأمیر مبارک شاه سلطان شوشتر بخوزستان. توجد فی مکتبة (چستر بیتی ۴ / ۱۳۴) ضمن مجموعة

(۲۹۴)

مفاتيح البحث: العلامة المجلسي (٢)، مدينة طهران (١)، الشيخ المفيد (قدس سره) (١)، حذيفة بن اليمان (١)، الحسن بن أحمد (١)، جلال الدين (١)، محمد بن محمد (١)، خراسان (١)، الخوارج (١)، الوفاة (١)

صفحه ۲۹۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٢٩٥

بخط الشيخ محمود كتبت بشيرازى لأبى الفتح بن بوداق بهادرخان بن جهانشاه بن قره يوسف التركمان القرقوينلو، كما فى الفهارس.

(٧١٥٨: مناظرهء شمس وسحاب) للخواجو الكرمانى، المذكور فى (٩: ٣٠٤). الفه بعد " السبع المثانى " الذى فرغ منه ٧٤٨ والمذكور آنفا بعنوان " مناظرهء تيغ وقلم. " أوله [حمد موفور وشكرنا محصور متخصص بدرگاه احديت وبارگاه صمديت]. توجد ضمن كلياته منها فى (طهران، سنا ٣ / ٣٥٢) بخط إسماعيل بن إبراهيم بن عبد الله كتابته ٨٢٠، وغيرها.

(مناظرهء شمس وقمر) مر فى (١٩: ٣٠٦) (مناظرهء شمشير وقلم) لوصاف، شرف الدين عبد الله. مر بعنوان " القلمية ١٧: ١٦٨ " ومر هناك عدة منشآت بعنوان الأخيرة فى هذا الموضوع.

وأيضا فى هذا الموضوع " سيفية " لعبد العزيز بن أبى الغنائم الكاشانى، الموجودة نسختها فى (كوپرولو ٧ / ١٥٨٩) مع " القلمية " له المذكورة فى (١٧: ١٦٨) كتبت فى ١٠ ع ١ / ٧٥٦ فى دزفول بخوزستان إيران، أول " السيفية [" رسالة السيف من انشاء.. بعد از حمد خداوند كردگار ودرود برمحمد مختار.. چنين گويد منشى أين أدبيات ومؤلف أين كلمات.. عبد العزيز بن أبى الغنائم]. توجد (بطهران، أدبيات ٢ / ١٨٨ ج) من القرن السابع أو الثامن.

(٧١٥٩: مناظرهء شمع وپروانه) للخواجو الكرمانى، المذكور آنفا.

توجد فى (طهران، سنا ۴ / ٣٥٢) ضمن كلياته المؤرخة ٨٢٠، وذكر بعنوان " رسالهء شمع وپروانه."

(مناظرهء شمع وپروانه) مر فى (١٩: ٣٠٦) و (١٩: ٣٠٧).

(٧١٦٠: مناظرهء شمع وشمس) للخواجو الكرمانى المذكور آنفا.

توجد ضمن كلياته فى (طهران، سلطنتى ٢٩٩١) كتابتها ٩٢٧.

(٧١٦١: مناظرهء شهرى وصحرايى) فارسى، توجد فى (لنين گراد، اكادمية العلوم B ٢١٨٠) ضمن مجموعة أشعار، كما فى فهرسها. (٢٩٥)

مفاتيح البحث: دولة ايران (١)، مدينة طهران (۴)، إبراهيم بن عبد الله (١)، عبد العزيز (٢)، الغنيمة (٢)

صفحه ۲۹۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٢٩٦

(٧١٦٢: مناظرة الشيعى والسنى) وهو ترجمة بالفارسية لمناظرتهما مع لترتيب على خمس مباحث بعدد الأصول الخمسة، ألفها بعض الفضلاء وأهداها إلى الأمير الجليل آقا حسن وكيل السلطنة، والنسخة عند الفاضل الميرزا محمد على الأردوبادى. أوله: [حمد وثناى غير محدود لايق وأحب الوجودى است كه از محض جود..].

(٧١٦٣: مناظرة الشيعى والسنى) بلسان الأردو، مطبوع وعنوان الكتاب بالأردوية ": شيعه سنى كى پرتحققى نظر."

(٧١٦۴: مناظرة الشيعى والمرجى) فى المسح على الخفين واكل الجرى وغير ذلك، لأبى يحيى الجرجانى أحمد بن محمد بن داود، ذكره النجاشى فى الكنى.

(٧١٦٥: مناظرهء صوفى وفقيه) فارسى، مناظرة بين الصوفى والفقيه، أنشئت فى ١٠٨٣ وفيها من الواضيع: خلقهء ذكر جلى والعزلة

والخلوة والصوم وغيره من الموضوعات. أولها: [حمد له. أما بعد، باعث بر تقرير أين كلمات، ذكر مناظره ايست كه واقع شد ميان بعضى از محبان أهل ذكر وطبقهء عليهء جليلهء صوفيه]. توجد فى (يزد جامع الكبير، وزيرى ۹۹۳ - ۴۳۴۸) ضمن مجموعة كتابتها ۱۰۸۹، كما فى فهرسها.

(۷۱۶۶: مناظرهء طعام ولباس) لنظام الدين القارى، صاحب ديوان ألبسه، ذكر فى مقدمة " عصر حافظ " ص (ن - ج).

(۷۱۶۷: مناظرة السيد عبد الحسين شرف الدين) وهو ابن أخت سيدنا أبى محمد الحسن صدر الدين العاملى الكاظمى، نزيل صور وصاحب " الفصول المهمة " طبعت فى آخر " الشيعة والمنار " سنة ۱۳۲۸ فى بيروت، وهى مناظرة فقهية فى اشتراط صحة الطلاق بكونه فى طهر غير مواقعة، ناظر فيها مع بعض فضلاء الأزهر.

(۷۱۶۸: مناظرة المولى عبد الرحيم) مع بعض علماء العامة فى بلاد الهند وهى لطيفة.

مفاتيح البحث: كتاب الفصول المهمة لإبن صباغ المالكى (۱)، كتاب الجامع الكبير للطبرانى (۱)، السيد عبد الحسين شرف الدين (۱)، مدينة بيروت (۱)، أحمد بن محمد بن داود (۱)، الهند (۱)، الصيام، الصوم (۱)، الطهارة (۱)، الطعام (۱)، الجود (۱)

صفحه ۲۹۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۷

(۷۱۶۹: مناظرة الشيخ عبد الشكور العامى) مع السيد محمد سجاد الهندى الشيعى، وفيها بيان ما صدر من الشيخ عبد الشكور فى رسالته للسيد محمد رضا بن السيد زاهد حسين بن السيد عابد حسين النقوى الامر وهوى، طبع بلسان الأردو.

(۷۱۷۰: مناظرة عبد الوهاب الهندى) المستبصر الشاه جهان آبادى والساكن فى دهلى، مع أبيه وبعض علماء العامة، بشاه جهان آباد فى سنة ۱۰۷۳ وجواباته عن اعتراضاتهم وقد ألف قبل ذلك " أبصار المستبصرين " فى كيفية استبصاره فى سنة ۱۰۶۲، والمناظرة بالفارسية، موجودة فى مخزن كتب المولى محمد على الخوانسارى بالنجف وعند السيد آقا التسترى.

(مناظرهء عشق وعقل) مر فى (۲۱: ۳۹۱) بعنوان " المقالات الخيالية " أوله: [سبحان من تليت أوراق الاطباق وصحائف الزمان آيات سبحانه..].

والنسخة فى (دار الكتب) كتبها عبد الرحمان الشهير ب (ناجم) فى ۷۱ ورق.

(۷۱۷۱: مناظرهء عقل وعشق) لمحمد جعفر القاجار، المولود حدود ۱۲۸۳ عبر عن نفسه بدهقان گمنام، وذكر انه ساكن سعادت آباد من قرى دركه، طبع ثانيا سنة ۱۳۲۹ ش، وطبع فى نجف آباد أصفهان بعد تأليفه فى حدود سنة ۱۳۰۳ ق كما فى أول بعض مناظراته، ومر له " مناظرات دل ودماغ ۲۲: ۲۸۲."

(۷۱۷۲: مناظرهء عقل وعلم وحلم) فارسى عرفانى، لم نعرف المؤلف ونسخة منها فى (بادليان ۲ / ۳۴ Or) ضمن المجموعة المؤرخة ۸۵۰ وصورتها الفتوغرافية فى دانشگاه، رقم ۸۷۶).

(۷۱۷۳: مناظرة على بن بابويه) وهو أبو الحسن على بن الحسين بن موسى ابن بابويه الصدوق القمى، المتوفى سنة ۳۲۹، مع أبى عبد الله محمد بن مقاتل الرازى فى الإمامة، آلت أمرها إلى تشيع ابن مقاتل، رواه أبو الحسن الطبرى، وهو على بن أحمد بن الحسين الطبرى الآملى الشيخ الكثير الحديث الثقة من أصحابنا كما وصفه النجاشى عن أبى غياث بن بسطام وأفرده بعض الأصحاب رسالة مستقلة، وفى آخره:

[قال ابن مقاتل ما ناظرت أحد فى هذا الامر اعلم ولا انصف منه ولا أورد شيئا

مفاتیح البحث: مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة إصفهان (۱)، علی بن بابویه (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، الحسین بن موسی (۱)، أحمد بن الحسین (۱)، عبد الرحمان (۱)، القتل (۳)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۰۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۸

الا۔عرفته وروی علمائنا دونهم فی مجموعة من المناظرات وغیرها]. جمعها بخطه المولی رفیع الدین محمد بن علی رضا، المقارب لعصر المجلسی الثانی، والنسخة عند السید محمد باقر حفید السید محمد کاظم الیزدی فی النجف.

(۷۱۷۴: مناظرة المیرزا علی بن المیرزا محمد النیسابوری الاخباری) مع الشیخ موسی آل طاهر، دونها المیرزا علی فی سنة ۱۲۳۸، والنسخة عند المولوی حسن یوسف.

(۷۱۷۵: مناظرة علی بن یقطین) مع الشاک بحضرة الإمام الصادق (ع) ذکره الشیخ فی " الفهرست " وتوفی ابن یقطین فی أیام حبس موسی بن جعفر (ع) سنة اثنین وثمانین ومائة ۱۸۲، کما ذکره النجاشی.

(۷۱۷۶: مناظره فار وسنبور) أو " پند أهل دانش وهوش بزبان گربه وموش " المذکور فی (۳: ۱۹۹) المنسوبة إلی الشیخ البهائی، و" جواهر العقول فی مناظرة الفار والسنبور " المذکور فی (۵: ۲۷۲) المنسوبة إلی العلامة المجلسی الثانی، والمظنون أنه تألیف جمال الدین محمد بن الحاجی محمد الفراهانی، ألفها فی عصر الشاه سلیمان الصفوی (۱۰۷۷ - ۱۱۰۵)، بنثر فارسی فی مناظرة الصوفی وطالب العلم طبع. أوله: [جواهر زواهر حمد وسپاس نثار بارگاه قادری ست که هفت آسمان].

نسخه شایعة. أقدم ما اطلعت علیه فی (المتحف البریطانی or ۱۰۹۹۸) کتابته ۱۱۶۸، وأخری فی (تبریز، الملیة ۳۱۷۴) کتابته ۱۲۰۸.

ومن هذا المواضیع " گلشن هوش در جدال گربه وموش " بنظم فارسی، والفار فیه مظهر الذکاء والهرة الجهل. طبع فی ۱۲۶۲، وأیضا "موش وگربه " لعبید الزاکان نظم فارسی، المطبوع کرارا.

(مناظرة گل وبلبل) لروحی، مر فی (۱۹: ۳۰۷).

(۷۱۷۷: مناظرة السید فتح الله الشیرازی) وهو ابن هبة الله بن عطاء الله الحسینی القاضی بلار ثم بأصفهان، من قبل الشاه سلیمان المتوفی سنة ۱۰۹۸، مع الشیخ عبد الرحیم اللاری المدرس بمدینة الرسول صلی الله علیه وآله، فی الإمامة، وهی مناظرة

(۲۹۸)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، الإمام موسی بن جعفر الکاظم علیهما السلام (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة إصفهان (۱)، العلامة المجلسی (۲)، الشیخ البهائی (۱)، رفیع الدین محمد (۱)، علی بن یقطین (۱)، جمال الدین (۱)، الطهارة (۱)، الجهل (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۰۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۲۹۹

غریبة، کتبها حین تشرفها إلی مکة وحصلت المناظرة فی المدینة وقد أدرجها بتمامها فی کتابه المبسوط فی الإمامة.

(۷۱۷۸: مناظرة القاسم الرسی) وهو ابن إبراهیم الطباطبا بن إسماعیل الدیباج بن إبراهیم الغمر بن الحسن المثنی بن الحسن المجتبی (ع) من أئمة الزیدیة، مع الرجل الملحد فی مصر، عنوانه: [قال الملحد کذا، وقال القاسم کذا] وفی آخره: [قال الملحد عند ذلک: أشهد أن لا إله إلا الله..]. والنسخة بخط جمال الدین علی بن عبد الله المحبشة، فرغ منها فی ۵ رمضان ۱۰۸۵، والقاسم هذا هو جد أحمد الناصر بن یحیی بن الحسین بن القاسم بن إبراهیم إمام الزیدیة وصاحب " الفقه الناصری " الذی شرحه سبطه الشریف

المرتضی وسماه " المسائل الناصریات."

(۷۱۷۹: مناظرهء قزوینی ومازندرانی) أی المولی خلیل، صاحب " الشافی " والمولی محمد صالح، صاحب " شرح الکافی " المذکوران کلاهما فی (۱۴: ۲۷) و (۱۳: ۹۷۵) مناظرا فی مسألهٔ الشجرهٔ الممنوعهٔ عنها فی الجنهٔ الآدم والحوا جمعها تلمیذ المولی خلیل وکلما ذکر رأی أستاذه یقول: [مذهب أستاذ دراین مسألهٔ أین است..] أوله: [مباحثه أی که ما بین علامی مولانا خلیل.. درباب نهی حضرت آدم (ع) از أکل شجره أی که در کلام محمد واقع شده..].

نسخهٔ منها فی (دانشگاه ۱ / ۳۵۱۱) کتبت بقلم النسخ والنستعلیق فی سنهٔ ۱۰۹۱ فی آستارا فی ۱۷ ص.

(۷۱۸۰: مناظرهء قلم وشمشیر) فارسیا، للمیرزا علی أکبر بن السید رضی بن محمد تقی الرضوی البرقعی القمی المولود سنهٔ ۱۳۱۷، قرأ لی جملهٔ منه وهو نظم لطیف والناظم من أعلام المجاهدین والوطنیین بإیران، وله تصانیف کثیرهٔ فرغ من بعضها فی منفاده ببلدهٔ یزد الذی استغرق مدهٔ أکثر من عشر سنین، ومر له:

"کأخ دلاویز "، " شیعه یاپدید آرندگان فنون اسلام "، " جلوهء حق "، " راهنمای قم "، " دیوان کاشف قمی. " سراج الوهاج، " "روض المنی " وغیرها

(۲۹۹)

مفاتیح البحث: الإمام الحسن بن علی المجتبی علیهما السلام (۱)، النبی آدم علیه السلام (۱)، دولهٔ ایران (۱)، مدینهٔ مکهٔ المکرمهٔ (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، إبراهیم الغمر بن الحسن المثنی (۱)، القاسم بن إبراهیم (۱)، یحیی بن الحسین (۱)، علی بن عبد الله (۱)، القاسم الرسی (۱)، الشریف المرتضی (۱)، جمال الدین (۱)، الشهادهٔ (۱)، الأکل (۱)

صفحه ۳۰۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۰۰

واما الیوم فهو نزیل طهران.

(۷۱۸۱: مناظرهء قمری وعندلیب) لباقی، منظوم فارسی، یوجد بطهران (سلطنتی ۶۳۴ / ۷۵۰ ف) ضمن مجموعهٔ من القرن الثانی عشر، ومعه منظومهٔ " سوز وگداز " للناظم أیضا.

(۷۱۸۲: مناظرهء الکلیمیهٔ) بلسان الأردو، طبع بلکهنو، (۷۱۸۳: مناظرهء گل وغنچه) نظما فارسیا، للسید مصطفی السرابی کما فی " أدبیات معاصر: ۹۹."

(۷۱۸۴: مناظرهء گل ومل) أو " مقامهء أبو سعید " لأبی سعید الترمذی من منشی القرن السادس. تتبع فیه " مقامات حمیدی " الفارسیهٔ. فی مقدمهٔ وأربع مناظرات بین الزهرهٔ والخمر: ۱ - المناظرات بینهما علی مبنی الآیات والاخبار والآثار، ۲ - علی مبنی الأصول الطبیهٔ، ۳ - فی التعبیر، ۴ - فی التخلص. ألفه سنهٔ ۵۸۵ (ثقهٔ) باسم برهان الدولهٔ والدین صدرجهان قتلغ بلکان بیغو اسفهسالار أبی المحامد محمد بن علی. أوله: [شکر وسپاس آفریدگاری راکه برشاخ گل میگون تاج خروس ودواج طاوس از اکرام شامل اوست]. یوجد فی (کاشان حسن عاصفی) ضمن مجموعهٔ کتابته من القرن السادس، سمی فیها " مقامهء أبو سعید " طبع النسخهٔ هذه مع نقصها فی " نبیذ کهن در ساغر سخن " ۱۳۴۷ ش. وثانیا فی " فرهنگ إیران زمین " عدد ۱۶. ونسخهٔ أخری فی (چستربیتی ۳ / ۱۳۴) بخط محمود کتبت فی شیراز ۸۶۴. (۷۱۸۵: مناظرهء گل ومل) قطعهٔ فارسیهٔ فی (اسلامبول، اونیورسیته ۱۲ / ۵۵۲) من القرن السابع. قیل أنها غیر المذکور قبلا.

(۷۱۸۶: مناظرهء گوی وچوگان) یوجد فی (القاهرهٔ، دار الکتب ۱۸ مجامیع فارسی طلعت) ضمن مجموعهٔ کتابتها، ج ۲ / ۸۸۹. أوله: [سحرگه بهنگام بانگ خروس]. راجعه.

(۷۱۸۷: مناظرة المولی محمد تقی المجلسی والمولی محمد طاهر القمی)

(۳۰۰)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۲)، محمد بن علی (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۰۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۱

کما قیل: ولکنهما أجل من ینسب إلیهما مما فیها، کذا ذکره فی " کشف الحجب " وکانه أشار إلی بعض کلمات المیرلوحی الموسوی المعاصر للمجلسی الثانی والجسور علیه ونسبة " توضیح المشربین " إلیه، کما مر مفصلا. راجع " مناظرة السید والعالم ۲۲: ۲۹۴".

(۷۱۸۸: مناظرة اللبد والبادیة) أو " لبادیة " لخواجو الکرمانی، المذکور فی (۹: ۳۰۴) بنثر مغلق فارسی، ألفها ۷۴۸. أولها: [حمد وثنا که سبحه طرازان حظایر جبروت زمزمهء آن درعا لم جان]. توجد ضمن کلیاته.

منها فی (طهران، سلطنتی ۱۲۱۴۹) کتابتها ۸۲۴ و (طهران، الملک ۵ / ۵۹۶۳) أیضا ضمن کلیاته المؤرخة ۸۲۹ (ذ ۷۱۸۹: مناظرهء معلم ودانش آموز) أو " سیروصفا " للسید علی النبوی، المتخلص ب (أمجد) الخلخالی بن السید علی أکبر النبوی. بنظم ونثر فارسی فی ۱۰۳ ص. فرغ منه ۱۳۴۲ ش.

(۷۱۹۰: مناظرهء مادی وإلهی) أوله:

بنام آنکه هستی نام ازو یافت * فلک جنبش زمین آرام از ویافت. در عنفوان جوانی روزی درحجرهء خلوت نشسته.. یکی از دوستان]. یوجد فی المشهد، جامع گوهرشاد ۱۴۴۰) من القرن؟؟ الرابع عشر، کما فی فهرسها.

(۷۱۹۱: مناظرهء مأمون) مع المخالفین من علماء السنة، ترجمة بالفارسیة لما حکاه الصدوق فی "عیون أخبار الرضا (ع ") والنسخة فی (یزد، الجامع الکبیر ۱۲ / ۴۱۹) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثانی عشر.

أقول: وأورد " مناظرة المأمون " القاضی ابن عبد ربه المالکی فی " العقد الفرید " علی ما ترجم منها فی " تاریخ آل محمد " للقاضی بهلول بهجت.

(المناظرة المأمونیة) مر بعنوان " سؤال المأمون عن الرضا وجواباته (ع ") فی (۱۲: ۲۵۱) وطبع مع " الباب الحادی عشر " ومر " شرح سؤالات المأمون " فی (۱۳: ۳۱۱).

(۷۱۹۲: مناظرة المجنون مع الفقیه) فی العقاید، موجود فی مخزن کتب

(۳۰۱)

مفاتیح البحث: کتاب عیون أخبار الرضا علیه السلام (۱)، کتاب الجامع الکبیر للطبرانی (۱)، مدینة طهران (۲)، الشیخ الصدوق (۱)، الشهادة (۱)، النوم (۱)

صفحه ۳۰۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۲

المولی محمد علی الخوانساری، (۷۱۹۳: مناظرهء مذهبی مسلمان ونصرانی) یوجد ضمن " شیخ وشوخ " الذی فاتنا ذکره فی محله، وهنا نقول: انه فکاهی انتقادی کتبت فی أواخر عهد القاجار وذم فیها أوضاع تلک العهد، وفیها ذکر من الدکتور شلیمر، نسخة منها فی طهران عند (عبد المجید عبد اللهی) کتبت بقلم النستعلیق فی أوائل القرن الرابع عشر فی یوم الاثنین [سی وهفتم از ماه ذی پنبه

درسال مبلغى از تاريخ گذشته]، وآخره:

[.. باتمام رسيد ترجمهء شيخ وشوخ كه بهاسكراچارچ دكنى درسياحت دار الخلافة نوشته است]. وذكر بعدها فهرس ما كتبه ذلك السياح: [۱ شيخ وشوخ ۲ مجلس فاتحة العلم، ۳ تعبير خواب كه امروزه در إيران مى‌بيند، ۴ مذمت شعبده وچشم بندى "، ۵ كتابچهء عهد نامهء سبكتكين، ۶ شيوع طايفهء ضالهء بأبيه وحقيقت مذهب غالب أركان دولت، ۷ درعلومى كه اسم آنها مانده ووجود آنها از ميان رفته، ۸ - لم يكتب، ۹ - در بى اعتبارى كسب ولآل بازى بدعتها، ۱ - در تفسير خناس الذى يوسوس فى صدور الناس، بيان حالت معلمين و.. ۱۱ - در هرزگيها وبدعتها كه در أين چند سال پيداشده، ۱۲ - دخليات موسوم ب " نعوذ بالله من غضب الجبار]. ونسخة أخرى توجد فى (الإلهيات ۷۷۸ د) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الرابع عشر، فى ۶۵ ورقا.

(۷۱۹۴: مناظرهء مسلمان وهندو) والأخير يحترز من اكل لحم الحيوان.

أوله: [الحمد لله الواحد الاحد.. سبب ترقيم أين چند كلمه آنست كه..].

نسخة منه فى (دانشگاه ۴۵۵۲) كتبت بخط النستعليق فى القرن الرابع عشر فى ۸ ورق، كل صفحة منها فى ۲۰ سطر.

(المناظرة مع إبراهيم السيار) المعروف بالنظام المغربى السنى، مرت فى (۴: ۹۷) بعنوان " ترجمة الحسنية " وفى (۷: ۲۰) بعنوان" الحسنية " وطبعت الترجمة باسم المولى إبراهيم المعروف بگرگين. أولها: [الحمد لله الذى من علينا بمعرفة الأنبياء والأئمة المعصومين بالدلايل..] وفى (ص ۹۳۶) من " فهرست

(۳۰۲)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، مدينة طهران (۱)، الكسب (۱)، الأكل (۱)

صفحه ۳۰۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۳

نسخه هاى خطى فارسى " عد ۱۹ نسخة منها فى مكتبات إيران أقدمها فى (الرضوية ۵۴۸ حكمت) كتبت بقلم النسخ فى سنة ۱۰۸۱ فى ۲۸ ورق، وأخرى فى (إلهيات ۹ / ۵۰۹ د) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر (۷۱۹۵: مناظرة الشيخ المفيد) محمد بن محمد بن النعمان الحارثى المتوفى سنة ۴۱۳، مع الرجل البهشمى، فى مجلس فيه جمع من المعتزلة والمجبرة، فى معنى المولى فى قوله صلى الله عليه وآله: [من كنت مولاه..]، وبعد ايراد مناظرته فى المجلس أورد فصولا فيما تذكر به بعد الانصراف عن مجلس المناظرة، وهو غير كتابه فى اقسام المولى الموجود أيضا وصرح به النجاشى، وهذه المناظرة لم يذكرها النجاشى وهى موجودة فى خزانة كتب الميرزا محمد الطهرانى، أوله: [أنكر رجل من البهشمية، جمعنا وإياه وجماعة من المعتزلة مجلس، أن يكون قول رسول الله صلى الله عليه وآله " من كنت مولاه فعلى مولاه " يحتمل الإمامة وفرض الطاعة والرياسة، وقال غير معروف: ان معناه الامام ولا المفترض الطاعة..]. ويوجد أيضا فى النجف عند السيد أبى الحسن الأصفهانى وغيره.

(مناظرهء ملاـ هلالى وملانرگس) يأتى ذكرها عند ذكر " منشى گرى وخطاطى. (" ۷۱۹۶: مناظرة المؤمن والمعطل) مندرجة فى الجزء الثانى من كتاب " نقد فلسفهء داروين " للآقا رضا الأصفهانى النجفى الحائرى المعاصر.

(۷۱۹۷: مناظرة السيد مهدى بحر العلوم الطباطبائى) المتوفى سنة ۱۲۱۲ مع بعض علماء اليهود فى ذى الكفل، فى ذى الحجة سنة ۱۲۱۱، وعدة اليهود يومئذ قرب ۳۰۰۰ نفس فى ذى الكفل، والنسخة موجودة فى مكتبة المولى محمد على الخوانسارى بالنجف، ألفها تلميذه الشيخ محمد سعيد الدينورى القراچه داغى النجفى. أوله:

[الحمد لله رب العالمين الذى بعث محمدا سيد المرسلين خاتما لرسله أجمعين بأوضح الدلائل والبراهين، وأيده بابن عمه أمير المؤمنين (ع)..].

(۷۱۹۸: مناظرة السید مهدی بحر العلوم) مع یهودی فی ذی الکفل، من

(۳۰۳)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، دولة ایران (۱)، شهر ذی الحجة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، مدرسة المعتزلة (۲)، الشیخ المفید (قدس سره) (۱)، محمد بن محمد بن النعمان (۱)، الوفاة (۱)، الجماعة (۱)

صفحه ۳۰۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۴

املاء تلمیذه السید محمد جواد العاملی، صاحب " مفتاح الکرامة " کما یظهر من آخر کتاب متاجره، وهو موجود عند حفیده السید جعفر بن باقر بن السید علی بحر العلوم وصاحب " البرهان " ونسخة منه بخط المولی إبراهیم بن سعید المخصص کتبها فی کربلا ۲۶ ج ۲ / ۱۲۹۸، عند السید ضیاء الدین العلامة الأصفهانی.

(۷۱۹۹: مناظرة المنیریة) لصاحب " مناظره با رافضی بارافضی " کما مر. طبع.

(۷۲۰۰: مناظره مهروماه) لمولی إدریس بن حسام الدین البدلیسی، مؤلف " هشت بهشت " والمذکور شرحه بعنوان " شرح گلشن راز " فی (۱۳: ۲۶۹) قصة عرفانیة أدبیة فارسیة فی مناظرة الشمس والقمر، ألفه باسم السلطان بایزید (۸۸۶ - ۹۱۸) ابن السلطان محمد العثمانی، شرع فیها سنة ۹۰۷، وفرغ منها ۹۲۵ فی عصر السلطان سلیم شاه (۹۱۸ - ۹۲۶). أولها: [صباح العشق أشرق من جمیل.. أین چه وجه جمیل است مرآت جمال برکمال، وچه حسن بی عدیل است مقطع مهر بی زوال]. یوجد فی (تبریز، ثقة الاسلام) من القرن التاسع أو العاشر و (المدینة، عارف حکمة ۵۲ فارسی أخلاق تصوف) کتابته ۹۲۵، ونسخا أخری مؤخرة عن النسختان المذکورتان.

(۷۲۰۱: مناظرة ناصر الدین الشیعی) مع المولوی العامی، فارسی کبیر فی عدة مطالب، تنتهی إلی المطلب الثالث والسبعین والمائتین فی ۳۶۵ ص وفی کل صفحة خمسون بیتا، یذکر المطلب المولوی ویجیبه ناصر الدین، وقد یعبر عن نفسه بحامی الدین وینقل فیه کلام المجلسی الثانی. والنسخة فی الکاظمیة، ونسخة أخری عند المیرزا محمد الطهرانی، کانت متفرقة الأوراق جمعها الشیخ حسین المقدس الهراتی المشهدی امام الجماعة بمسجد بغر کیل فصحفه وجلده وکان یقول إن مؤلفه المولی محمد الذی له تصانیف، وفی أول الصفحة الثانیة من المطلب الأول ذکر المولوی العامی ان سبب تألیف کتابی هذا ما رأیته فی بعض کتب الشیعة مما أخفاه علمائهم من عوامهم مثل قول الصادق (ع): انکم علی دین من کتمه أعزه ومن أذاعه أذله الله فأجاب عنه ناصر الدین فی عدة مقدمات وهکذا فی کل مطلب إلی آخر الکتاب.

(۳۰۴)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، مدینة الکاظمین (۱)، العلامة المجلسی (۱)، السجود (۱)، الجود (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الجماعة (۱)

صفحه ۳۰۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۵

(۷۲۰۲: مناظره نثر ونظم) لشاعر یتخلص فیه بسالک وسالک العارفین من القرن الثالث عشر. وفیه مناظرة بین النثر والنظم وبینه وزاهد متظاهر فی إحدی مدارس أصفهان، جاء فیه:

سالک گهری زمعرفت سفت وبرفت * حرفی ز رموز گفت وشنفت وبرفت گرراست بگفت وگر غلط خورده مگیر * هرکس

سخنی بفهم خود گفت وبرفت أوله: [الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب]. یوجد فی (الرضویهٔ ۲۶۹ أدبیات) کتابته ۱۲۴۲ کما فی فهرسها.

(۷۲۰۳: مناظرهء نفس وعقل) أو " رسالهء حیکم " فی أربعهٔ گفتارات بعد عدهٔ فصول. نسخهٔ منه فی (آیا صوفیا ۵۵ / ۴۷۹۵) کتبت فی ذی القعدهٔ سنهٔ ۸۵۴ فی ۱۳ ورق وصورته فی (دانشگاه، رقم ۱۲۹).

(۷۲۰۴: مناظرهء هشام بن الحکم) وما جری له مع الرشید، نقلا عن الشیخ المفید انه قال: [حدثنی أبو الحسن کثیر بن عبد الله، قال: حدثنی محمد بن عبد الله ابن الحسن بن فضال الشیبانی البصری، قال: حدثنی أبو محمد بن الحسن بن قاسم بن المهدی الکاتب، قال: سمعت خالی أبا هنلق یقول: حدثنی ابن الربیع عن أبیه الربیع قال: اجتمعت أصحاب الحدیث والفقهاء وجماعهٔ من الشهود والثقات والقضاهٔ تحضرون هارون الرشید یوما وفی جملتهم القاضی النحری بن وهب فتذاکروا أصحاب الحدیث فی الرفضهٔ..]. والنسخهٔ منضم إلی " إکمال الدین " الذی بخط محمد مؤمن بن عنایهٔ الله فی سنهٔ ۱۰۷۰، عند الشیخ محمد علی الحائری نزیل سنقر، ونسخهٔ فی مکتبهٔ راجه فیض آبادی الماری ۳.

(۷۲۰۵: کتاب المنافرات) لأبی المنذر هشام بن محمد بن السائب الکلبی النسابهٔ، المتوفی سنهٔ خمس ومائتین ۲۰۵، ذکره ابن خلکان وابن الندیم.

(۷۲۰۶: منافع آزادی) لمیرزا ملکم خان، طبع فی ۱۳۲۷ ش بنظر السید

(۳۰۵)

مفاتیح البحث: شهر ذی القعدهٔ (۱)، مدینهٔ إصفهان (۱)، أبو محمد بن الحسن (۱)، کثیر بن عبد الله (۱)، محمد بن عبد الله (۱)، هارون الرشید (۱)، هشام بن الحکم (۱)، الحسن بن فضال (۱)، هشام بن محمد (۱)، ابن الندیم (۱)، الوفاهٔ (۱)، الجماعهٔ (۱)

صفحه ۳۰۸

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۰۶

محمد المحیط الطباطبائی ضمن کلیاته.

(۷۲۰۷: منافع آیات) واسمه " جواهر القرآن " لعبد علی بن محمد بن الحسین، رتبه علی ثلاث مقدمات فی فضل القرآن ثم عدهٔ مقاصد، ذکر فی الدیباجهٔ انه ترجم هذا الکتاب من العربیهٔ إلی الفارسیهٔ فی سنهٔ ۹۲۶، وأشار فی الخاتمهٔ إلی " منافع القرآن" للسکاکی. أوله: [الحمد لله الذی انزل الفرقان علی عبده..]. نسخهٔ منه فی (المجلس، ۴۰۰۶) کتبه محمد کاظم بن الحاج محمد صادق فی یوم السبت (۳ ج ۱ / ۱۰۸۳) وهو فی ۳۸۶ ص.

(۷۲۰۸: منافع آیات) واسمه " خزانهٔ الاسرار " لمظهر الدین محمد بن بهاء الدین علی القاری، ألفه فی سنهٔ ۹۶۲ فی عشرین بابا، ورتبه علی حسب الموضوعات وأخذ المطالب من کتاب المولی عبد العلی (عبد الله - خ ل) بن محمد بن حسن (حسین؟) البیرجندی ظاهرا، الذی ألفه سنهٔ ۹۲۶ علی ترتیب السور من المتن العربی، کما أشرنا إلیه فی (۱۳: ۲۴۵) ذیل " شرح الدر النظیم."

(منافع آیات) ذکر فی " فهرست نسخه های خطی فارسی ص ۱۱۳ إلی ۱۱۴ " عدهٔ رسائل اخر بعنوان " خواص آیات سور قرآن" لا یشخص المؤلف، أغمضنا عن ذکرها فی حین انا نذکر بعضها.

ومر فی (۱۶: ۲۵۱ و ۲۶۲ و ۲۶۷ و ۲۷۱ ") فضائل الآیات " و " فضائل آیهٔ الکرسی وخواصها " و " فضائل القرآن سورهٔ سورهٔ " و" فضل القرآن " متعددا وفی (۱۶: ۳۵۶ ") وفوائد القرآن."

(۷۲۰۹: منافع آیات وحروف وعدد) فارسی لمظفر بن محمد بن رکن الدین الجوینی، تلمیذ جلال الدین أبی علی بن بدر الدین محمد الاسترآبادی، ونظام الدین العودی مؤلف " کنوز الجفر " والکتاب فی عدهٔ مقالات: ۱ - فی خواص الآیات فی باب العداوهٔ أو

باب المحبة فی ثلاثة أنواع، ۲ -.. ۳ - فی الآیات السماویة ۴ - فی المربعات فی اسم الکسر، ۵ -.. ۶ - فی المثلثات، ۷ -.. ۸ - المثلث الهندی، ۹ - فی المربعات، ۱۰ فی الحروفات، والنسخة فی (دانشگاه ۲ / ۲۸۹۳)

(۳۰۶)

مفاتیح البحث: جلال الدین (۱)، علی بن محمد (۱)، مظفر بن محمد (۱)، الجوینی (۱)، القرآن الکریم (۶)، الحج (۱)

صفحه ۳۰۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۷

کتبه عباس علی بن المشهدی زین العابدین الصدقیانی فی یوم الأحد (۴ شعبان ۱۲۴۲).

أوله: [اما بیشتر از مقالات شرک آن بود..].

(منافع آیات وسور) وخواصها وأسرارها، اسم الکتاب " جامع خواص أسرار القرآن " أو " خواص القرآن " کما مر فی (۷: ۲۷۳) وهو لعبد الرحمان القرشی، بالفارسیة فی ۱۳۰ باب. أوله: [یقصر الواصف عما حوی کتابنا هذا من المعجزات..]. والنسخة فی (المجلس، ۶۰) کتبه محمد یونس الهمدانی فی سنة ۱۱۰۹ بخط النسخ فی ۱۵۸ ورق (۷۲۱۰: منافع آیات وسور) نسخة مذهبة منها فی (القاهرة دار الکتب ۳، معارف الاسرار، طلعت) وهی غیر مؤرخة فی ۲۰ ورق کل صفحة منها ۱۹ سطور بقلم النستعلیق الجید. أوله: [حمد له.. أما بعد، بدانکه أین رسالة ایست..].

(۷۲۱۱: منافع آیات وسور قرآن) توجد نسخة منها فی (دانشگاه ۶ / ۳۶۱۱) بخط بهاء الدین بن جمال الدین بن محمد الخطیب الواعظ الامامی الکاشی فی سنة ۱۰۵۱ فی طوس. أوله: [منافع أم الکتاب، دراین سوره که..].

(۷۲۱۲: منافع آیات وسور قرآن) توجد النسخة فی (الملک ۳۹۶۳) بقلم النستعلیق الدقیق من القرن الحادی عشر من دون خطبة بدء بخواص سورة الفاتحة وختم بسورة الناس. أوله: سوره‌ء فاتحه الکتاب، روایتست باسناد صحیح از پیغمبر..].

(۷۲۱۳: منافع آیات وسور قرآن) نسخة منه فی (الملک، ۲۸۶) کتبها محمد حسین بن المولی یحیی الأزغندی بقلم النسخ فی ۱۷۲ ورق، وفرغ من الکتابة فی یوم السبت (۸ رجب ۱۲۵۵) والنسخة ساقطة من أولها مرتب علی خمس مقالات، ۱ -.. ۲ - فی خواص الحروف الثمانیة والعشرین. ۳ - فی خواص الأسماء الحسنی، ۴ فی خواص الآیات القرآنیة، ۵ - فی خواص سور القرآن والمحتمل انها عین " حرز الأمان من فتن الزمان، للکاشفی المذکور فی (۶:

۳۹۲).

(۳۰۷)

مفاتیح البحث: شهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، سورة الفاتحة (۱)، سورة الناس (۱)، جمال الدین (۱)، عبد الرحمان (۱)، القرآن الکریم (۳)

صفحه ۳۱۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۸

(۷۲۱۴: منافع آیات وسور قرآن) نسخة منها فی (الملک، ۳۰۰) وهی فی خواص الآیات علی ترتیب السور. أولها: [از حضرت أمیر (ع) مروی است: هرکه خواهد مشورت کند باخدا..].

(۷۲۱۵: منافع آیات وسور قرآن) نسخة منها فی (الملک ۲ / ۳۰۷) بخط محمد رضا، فرغ من الکتابة فی سنة ۱۱۲۹. وهی بخط النسخ فی اثنی عشر أبواب وخاتمة. أولها: [باب أول در کشف قلوب وصفای باطن واظهار مغیبات وأمثال آن..].

(۷۲۱۶: منافع آيات وسور قرآن) الظاهر أن أصلها لحكيم التميمى كما يأتى بعنوان " منافع القرآن " ولعل المترجم كان مقيم الهند، وترجم الكتاب من العربية إلى الفارسية وجاء فى كثير من مواضعها تعبير [حكيم ميفرمايد].

نسخة منها فى (دانشگاه ۲۶۷۶) كتبه محمد عظيم بن عبد الله النيسابورى بقلم النسخ فى (۲۹ ج ۱ / ۱۱۰۵) فى بلخ. أولها: [لا حول ولا قوة إلا بالله.. چنين گويد مؤلف أين كلمات تميمى..]. وأخرى فى (المجلس، ۱۰۱۱) كتبت فى القرن الحادى عشر. أولها: [حمد له. وصلى الله على محمد وآله الطاهرين..]. وعبر عنه فى الديباجة ب " منافع سور القرآن."

(۷۲۱۷: منافع الاسرار فى صنايع الاسرار) أوله: [منافع الاسرار..

بدان أيدك الله تعالى كه حكما اسرار أين صنعت رامرموز مى‌داشتند وباكسى نمى گفتند..]. والنسخة فى) الملك ۵ / ۳۲۶۷) ضمن عدة مقالات فى الكيميا كتبت بقلم نستعليق الشكسته سنة ۱۳۰۷.

(۷۲۱۸: منافع الأعضاء) نسبه أركين وقنواتى إلى الشيخ أبى على سينا، وفى هذه النسبة ترديد. وذكر فى " كشف الظنون " كتاب بهذا العنوان ونسبه إلى جالينوس، وفى ملحقات أركين نسب بهذا العنوان كتاب إلى عمر بن عيسى ابن على المعتمد. أول النسخة المنسوبة إلى الشيخ: [لما اقتضت حكمة الخالق تعالى ايجاد شخص الحيوان الانسان بالجمع بين العناصر المتفاوتة الطبايع المتناسبة

(۳۰۸)

مفاتيح البحث: كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۱)، عبد الله النيسابورى (۱)، عمر بن عيسى (۱)، القرآن الكريم (۲)، الهند (۱)، الطهارة (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۳۱۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۰۹

المنافع]. توجد فى (آيا صوفيا ۵۷) كما فى " تذكرة النوادر."

(۷۲۱۹: منافع الأغذية) لمحمد بن زكريا مؤلف " آثار الإمام الفاضل المعصوم " المذكور فى (۱: ۶) ذكرنا فى (۱۶: ۳۲۵ ") فوائد الأغذية " وقلنا انه ترجمة لهذا الكتاب فى حين ان هذا مقالتين: ۱ فى مضار الأغذية وطريق دفعها، ۲ - فى القوانين الكلية الراجعة" إلى الأكل والشرب، أما " الفوايد " أو " خلاصة الطب " أو " خلاصة الحكمة " فهو فى ۱۹ فصل، ثامن عشر منها فى ذكر القوى ومحل كل منها وأمراض كل من الأعضاء، والفصل التاسع عشر فى الأغذية والأشربة يشتمل على ثلثى من الكتاب، كما ذكرت فى الفهارس.

(۷۲۲۰: منافع أفضلية) لعلى أفضل القزوينى مؤلف " فوائد أفضلية " المذكور فى (۱۶: ۳۲۵) ألفه لأخيه غياث الدين على فى سنة (۱۰۵۱، غنا) فى فاتحة وثلاثين منفعة وخاتمة، وجمع فيها بين الطب وأخبار الأئمة (ع) واستفاد فيها من " القانون " و " كامل الصناعة "كما أشار إلى كتابيه الآخرين:

"جوارش افضلى " و " المفيد " العربى، أوله: [حمد له.. أما بعد چنين گويد.. على أفضل كه أين رسالة مشتمل است بربعضى از أمور نافعه درصناعت طب منتخب از كتب معتمده..]. نسختان منها فى (طهران، پزشكى ۲ / ۲۴۵ و ۲۹۹) كتبتا فى القرن الحادى عشر والثانى عشر، الأول ناقصة الأول والآخر ومع الثانى بند فى علاج الأمراض لنور الدين محمد.

(۷۲۲۱: منافع انسان) عناوينه فصل: فصل [فصل در منافع انسان، فصل درمنافع كودك، در منافع بهايم]. ... وفى آخره صفات النباتات. أوله: [حمد له. صلاة. فصل درمنافع انسان بدانكه ايزد تعالى آدمى را بيافريد از نطفهء آب منى..]. نسخة منه فى (طهران، پزشكى ۳ / ۱۱۴) كتبت فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر، ومعها " راحة الانسان."

(منافع الحيوان) فارسى، لزين الدين محمد بن الحسين الموصلى الحنفى نسخة منه فى (وين، المكتبة الملية ۵۶ / ۶۳۳ / ۱۵۶ \ NF)

کتبت بخط النستعلیق

(۳۰۹)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)، محمد بن الحسین (۱)، الأکل (۱)، الصّلاة (۱)، الطب، الطبابة (۲)

صفحه ۳۱۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۰

فی القرن الحادی عشر فی ۱۳۰ ورق، وصورته، فی (طهران، الملیة ع ۷ / ۳۵۰۶) راجعه.

(۷۲۲۲: منافع الحیوان والنبات) کتب أبو سعید عبید الله بن بختیشوع المتوفی بعد سنة ۴۵۰ کتاب " منافع الحیوان " بالعربیة ثم ألف بعض منتخبا منه، فترجم المنتخب بالفارسیة باسم غازان خان (۶۹۴ - ۷۰۳) فی أربع مقالات عناوینها: ۱ - منافع مردم، ۲ - منافع چهار پایان ودد ودام ۳ - مرغان، ۴ - هوائم وحشرات زمینی وآبی. نسخة مصورة منه فی إحدی مکتبات أمریکا کتبت فی مراغة بعد سنة ۶۹۰ فی ۹۷ ورق.

(۷۲۲۳: منافع السور) واسمه " جواهر القرآن " لنجف قلی شربتدار.

أوله: [حمد له.. بدانکه چون مولینا نجفقلی شربتدار رسالهء مسماة ب " جواهر القرآن " در ثواب قرائت وخواص سور وبعضی از آیات فرقانی تألیف نموده بود..]. والنسخة فی (دانشگاه ۳۷۶۸) کتبت فی القرن الثالث عشر.

(۷۲۲۳: منافع سورة القدر) وفضلها نقلا عن " طریق النجاة " للشیخ عز الدین العاملی. أوله: بنام خداوند نیک بخشندهء آمر زنده، ذکر الشیخ عز الدین الحسن..]. نسخة منها فی (دانشگاه، ۷ / ۲۴۷۹) کتبت فی القرن الثانی عشر بقلم النستعلیق، والمظنون ان المؤلف هو المولی محمد طاهر القمی صاحب " مونس الأبرار " و " موعظة النفس " و " نور الایمان فی فضائل القرآن " وغیرهم من التألیفات.

(۷۲۲۴: منافع سورة المزمل) نقلا عن عبد القادر الجیلانی المذکور فی (۹: ۱۰۱۶). أوله: [آغاز سورهء یا أیها المزمل، چانچه حضرت میزان سید عبد القادر جیلانی فرموده..]. والنسخة فی (القاهرة، دار الکتب ۹۱۰ زکیة فارسی) غیر مؤرخة.

(منافع سورة یاسین) لسعد الدین الحموی، مر فی (۷: ۲۷۳) بعنوان " خواص سورة یاسین. " أوله: [بسم الله مجریها ومرسیها، بدانکه أین چند کلمه در بعضی از خواص سوره..]. نسخة منها فی (المجلس ۶ / ۱۸۳۰) بخط محمد میر حسین الاسترآبادی تاریخها سنة ۱۰۵۸.

(۳۱۰)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۱)، سورة المزمل (۱)، سورة القدر (۱)، القرآن الکریم (۳)، الطهارة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۱۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۱

(۷۲۲۵: منافع سور قرآن) لمولانا محمد حسین التبریزی، نسخة منها عند أصغر المهدوی (۱۶ / ۵۹۲) بطهران تاریخها سنة ۱۱۳۳.

(رسالة فی منافع التتن) للماچینی مر فی (۴: ۴۳۶) بعنوان " التنباکیة " وذکرنا هناک أیضا معربها الذی أولها: [بعد الحمد لما کان استعمال الطابة شایعا..].

والصحیح ما فی " الریاض " من أنها تعریب محمد مقیم بن محمد حسین، وقد مر رد المولی عبد الله علی الماچینی وعلی محمد مقیم فیما ذکراه فضله ومنافعه وقد قرأ الرد علی مؤلفه السید خلف الحویزی، وکتب المؤلف علی ظهرها فائدة جلیلة طبیة حکاها فی "

الروضات " عن " الریاض " مفصلا.

(۷۲۲۶: رسالة فی منافع شرب التتن) وهی معرب لرسالة الماچینی المذکور قال السید شهاب الدین: ان نسختها عندی وفیها بیان منافعه ومضاره.

أولها: [بعد الحمد، لما کان استعمال الطابة شایعا] لکن قال إنها للمولی محمد حسین بن محمد مقیم السمنانی، والصحیح ما فی " الریاض " من أنها تعریب محمد مقیم بن محمد حسین، وقد مر رد المولی عبد الله علی الماچینی ومحمد مقیم آنفا.

(۷۲۲۷: رسالة فی منافعه وأولویة ترکه) للمولی عبد الله بن حسین السمنانی، تلمیذ السید الداماد، کتبها بأمر السید علی بن حسن بن شدقم المدنی، وهو معرب وشرح لرسالة الماچینی رد علیه وعلی محمد مقیم فیما ذکراه من فضله ومنافعه، وقد قرأه علی مؤلفه السید خلف الحویزی وکتب المؤلف علی ظهره فائدة جلیلة طبیة، حکاها فی " الروضات " عن " الریاض " مفصلا، وله رسالة " أسرار النکاح " أو " تقویة الباه " کما مر.

(۷۲۲۸: منافع قرآن) أو " فضیلت قرآن وفضائل سور " کما فی فهرست نسخه های خطی فارسی: ۱۱۸ " للمولی محمد باقر المجلسی المذکور فی (۱: ۱۴۸) والنسخة فی همدان عند قاسم برنا کتبت فی صفر سنة ۱۲۰۰ بقلم النستعلیق.

(۳۱۱)

مفاتیح البحث: العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۱)

صفحه ۳۱۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۲

(۷۲۲۹: منافع القرآن) عن الامام أبی عبد الله جعفر بن محمد الصادق (ع) موجود فی مکتبة (لعله لی بإسلامبول) کما فی فهرسه، وعده الشیخ إبراهیم الکفعمی من مآخذ کتابه " البلد الأمین " الذی الفه سنة ۸۶۸ وفی " کشف الظنون " انه للشیخ محیی الدین عبد الرحیم بن علی بن إسحاق بن مروان القرشی البونی، أوله:

[الحمد لله الذی اجری علی ألسنتنا الضعیفة کتابه العظیم). أبدع لکل امر ما هو مخصوص به من الآیات ومآخذه من أرباب الروایات، وفیه مختصر مروی عن الإمام جعفر بن محمد الصادق، انتهی. ولعل الموجود فی المکتبة وما أخذ عنه الکفعمی غیر هذا.

(۷۲۳۰: منافع القرآن) للحکیم التمیمی محمد بن أحمد سعید المقدسی الطبیب، کان فی مصر حدود ۳۷۰، ترجمه القفطی فی " أخبار الحکما: ۷۲ " نسخة منه فی (سوریا) وفتوغرافیته فی کربلاء ومر فی (۷: ۲۷۰ ") خواص الآیات " بالفارسیة للمولی أحمد التمیمی، والمظنون انها ترجمة هذا الکتاب، ومر قریبا.

"منافع آیات وسور قرآن ۲۲: ۳۰۸."

(منافع قرآن) اسمها " أسرار التنزیل " ومرت فی (۴: ۱۰۱) بعنوان " ترجمة الدر النظیم " کما أشرنا إلیه فی (۸: ۳) ذیل " الدر النظیم فی خواص القرآن العظیم " وهو علی ترتیب سور القرآن مع خمس مقدمات: ۱ - فضل القراءة ۲ - آداب التلاوة، ۳ - طریق ختمه، ۴ - الاستعاذة والبسملة، ۵ فضل البسملة ومنافعها ثم خواص السور. أوله: [الحمد لله الذی انزل علی عبده الکتاب..

أما بعد از استعاذه بتوفیق حمد وصلاة نموده میشود..]. نسخة منها فی (الملک ۳۱۳۶) کتبه محمد مقیم النراقی فی ۳ - ذی القعدة سنة ۱۰۹۰ بخط النستعلیق وهو فی ۱۹۲ ورق، ونسخة أخری فی (دانشگاه ۳۱۳۸) وکتبه محمد هادی بن محمد قلی شاطر فی (۱ ع / ۱۱۳۴) بخط النستعلیق ناقصة من أولها وهی فی ۱۶۱ ورق.

(۷۲۳۱: منافع قرآن) أو " رسالة در فضل قرآن " لمحمد مهدی بن محمد نعیم العقیلی، الفه باسم الشاه سلطان حسین الصفوی (۱۱۰۵ - ۱۱۳۵). وهو

(۳۱۲)

مفاتیح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق علیهما السلام (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، علی بن إسحاق (۱)، مروان القرشی (۱)، محمد بن أحمد (۱)، جعفر بن محمد (۱)، القرآن الکریم (۴)، الصدق (۱)

صفحه ۳۱۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۳

فی آداب تلاوة القرآن وخواص بعض آیاتها، ونسخة مذهبة منه عند (فرهاد معتمد ۱۲۵) کتبت فی القرن الحادی عشر بخط النسخ الجید. کما فی الفهارس.

(۷۲۳۲: منافع قرآن وفضائل سوره های آن) فی عدة ساقیات. أوله:

[در بیان فضیلت قرآن وحامل آن وبعضی.. وآن مشتمل است برچند ساقیه..] والنسخة فی (الملک ۳۹۶۳) کتبت فی القرن الحادی عشر بقلم النستعلیق، کما فی الفهارس.

(۷۲۳۳: منافع المسلمین) فقه فارسی، لعبد الجلیل، یوجد فی (باکستان لاهور، پرفسور شیرانی ۳ / ۸۵۳ / ۳۸۸۶) کتابته ۱۶ شوال ۱۰۷۳، کما فی فهرسها. راجعه.

(منافع الناس) مر فی (۱۷: ۲۱۷) بعنوان " قوة الباه " وهو فی ۱۲ فصل.

أوله: [شکر وسپاس پروردگاریرا که بجهت اثبات وجود نهال آدم..]. نسخة منه فی (سنا ۲۳۲۸) کتبه عبد الله بن محمد بن الحاج سیف الدین الحافظ القاری فی (۸ ذی القعدة ۸۳۷) وذکرها فی الفهرست بعنوان " منافع الناس " ولکن جاء اسمه فی آخر النسخة" باه نامه."

(۷۲۳۴: منافع وخاصیت أشیاء) فی خمسة أبواب: ۱ - منافع الانسان، ۲ - الحیوان، ۳ - الوحوش، ۴ - النباتات والأثمار، ۵ المعدنیات. أوله:

[حمد لهٔ.. أما بعد، آنکه أین رسالهٔ أی است در بیان منافع وخاصیت أشیاء از قول رئیس الحکماء..]. نسخة منه فی (طهران، پزشکی ۱ / ۲۸۰) کتبت فی القرن الحادی عشر ونسبت فی أولها إلی ابن سینا غیر أنه یکون نظیر " فرخ نامه " لجمالی الیزدی المذکور فی (۱۶: ۱۶۳) الذی ألفت فی قبال " نزهة نامهء علائی."

(۷۲۳۵: منافع ومضار خوردنیها ونوشیدنیها) کتاب مفید، لخواجه رشید الدین الأوتاجی، ألفه لارغون خان. أوله: [چنین گوید أمین الدولة والدین خواجة رشید الدین اوتاجی، چون حکم بلیغ پادشاه..]. نسخة منها ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۸۶ فی (دانشگاه ۱۳ / ۲۵۹۶) کتبها عنایة الله بقلم النستعلیق.

(۳۱۳)

مفاتیح البحث: شهر ذی القعدة (۱)، مدینة طهران (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، باکستان (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، القرآن الکریم (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۱۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۴

۷۲۳۶: رسالة فی منافیات الحج) للشیخ جمال الدین أبی العباس أحمد بن محمد بن فهد الحلی، المتوفی سنة ۸۴۱. وذکر أیضا باسم

"منافیات نیة الحج."

(۷۲۳۷: مناقب) فارسی، للشیخ ضیاء الدین أبی بکر الحاتمی، مرتب علی ستة أبواب: ۱ ... - ۲ مقامات شیخنا وکراماته وحکایاته وصفاته، ۳ الوظایف والواردات والدعوات والکلمات التی روی عنه، ۴ کلمات الشیخ من المنظوم والمنثور، ۵.. ۶ فی مرض الشیخ ووصایاه ووفاته ودفنه وکراماته من بعد، والنسخة فی (اونیورسیته ۸۰۰ فارسی) کتبها محمد البخارائی الپنجهیری فی ع ۱ / ۷۲۵ فی ۱۹۲ ورق، وهی مخرومة الأول ولیس فیها الباب الأول کما أنا لم نر الباب الخامس فیه.

(۷۲۳۸: کتاب المناقب) لأبی إسحاق العدل الطبری، نقل عنه حدیث حبابة الوالبیة فی " مدینة المعاجز " المطبوع فی (ص ۳۰۱) ولعله أحمد بن إبراهیم الطبری الذی یروی عنه أبو جعفر محمد بن جریر الطبری العامی.

(۷۲۳۹: کتاب المناقب) الفارسی، لأحمد بن الحسین.

(۷۲۴۰: کتاب المناقب) لأحمد بن محمد بن الحسین بن الحسن بن دؤل القمی، المتوفی سنة خمسین وثلاثمائة (۳۵۰) ذکره النجاشی.

(۷۲۴۱: کتاب المناقب) للشیخ إسماعیل بن زیدان العاملی، ینقل عنه المولی نجف علی الزنوزی التبریزی فی کتابه " جواهر الاخبار" بعض معجزات الأمیر (ع).

(۷۲۴۲: کتاب المناقب) لأبی محمد بکر بن أحمد بن إبراهیم بن زیاد بن موسی بن مالک بن یزید الأشج الصحابی، وهو یروی عن أبی جعفر الثانی (ع) ذکره النجاشی.

(۷۲۴۳: کتاب المناقب) لأبی عبد الله جعفر بن أحمد بن یوسف الأزدی یروی عنه بعض مشایخ النجاشی بواسطة واحدة.

(۳۱۴)

مفاتیح البحث: محمد بن جریر الطبری (۱)، کتاب مدینة المعاجز للسید هاشم البحرانی (۱)، أحمد بن محمد بن الحسین بن الحسن (۱)، جعفر بن أحمد بن یوسف (۱)، حبابة الوالبیة (۱)، أحمد بن إبراهیم (۲)، أحمد بن الحسین (۱)، جمال الدین (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الحج (۲)، المرض (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۱۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۵

(۷۲۴۴: مناقب) لحامد الکرمانی، المذکور فی ۹: ۲۲۸). فارسی عرفانی، طبع باهتمام بدیع الزمان فروزانفر فی ۱۲۴۷ ش فی ۶۴ + ۳۱۶ ص.

(۷۲۴۵: کتاب المناقب) من طرق الجمهور، لسید مشایخنا أبی محمد الحسن بن السید هادی آل صدر الدین، وهو غیر کتابه فی مناقب آل الرسول صلی الله علیه وآله الذی سماه ب " الحقایق " کما مر.

(۷۲۴۶: کتاب المناقب) للحسین بن سعید بن حماد بن مهران الأهوازی الذی شارکه أخاه الحسن فی کتبه الثلاثین، ومر ان لهما" المثالب " أیضا.

(۷۲۴۷: کتاب المناقب) للحسین بن عبد الوهاب، ینقل عنه السید محمد ابن أمیر الحاج فی " شرح الشافیة " الذی ألفه سنة ۱۱۸۳.

(۷۲۴۸: کتاب المناقب) للسید الأمیر رضا الحسینی القزوینی، الجد الاعلی للحاج سید تقی، موجود بقزوین عند أحفاده، (۷۲۴۹: کتاب المناقب) لشاذان بن جبرئیل ابن إسماعیل بن أبی طالب القمی، نزیل المدینة، وعبر عنه فی " أمل الآمل " ب " کتاب الفضائل "کما مر وهو مطبوع بإیران مرة سنة ۱۲۹۴ ومرة سنة ۱۳۰۴.

(۷۲۵۰: کتاب المناقب) لعبد الله بن أبی خالد، لا یعرف بغیر هذا، کما ذکره النجاشی.

(۷۲۵۱: کتاب المناقب) لأبی الحسن علی بن إبراهیم بن هاشم القمی، المفسر المحدث، من مشایخ ثقة الاسلام الکلینی الکثیر النقل عنه فی " الکافی."

(۷۲۵۲: کتاب المناقب) لأبی الحسن علی بن الحسن بن محمد الطائی الحرمی الطاطری، ذکره النجاشی.

(۷۲۵۳: کتاب المناقب) للامام موفق الدین أبی المؤید محمد بن أحمد المکی الخوارزمی، المتوفی سنة ۵۶۸. تلمیذ جار الله أبی القاسم محمود بن عمر الزمخشری المتوفی سنة ۵۳۸، مطبوع متداول یروی حدیثه الأول عن النقیب أبی الفضل محمد بن علی بن محمد بن المطهر بن المرتضی الحسینی من مشایخ الشیخ

(۳۱۵)

مفاتیح البحث: فضائل أهل البیت علیهم السلام (۱)، دولة ایران (۱)، کتاب الفضائل لشاذان بن جبرئیل القمی (۱)، الزمخشری (۱)، علی بن الحسن بن محمد الطائی (۱)، علی بن إبراهیم بن هاشم (۱)، محمد بن علی بن محمد بن المطهر (۱)، عبد الله بن أبی خالد (۱)، شاذان بن جبرئیل (۱)، ابن إسماعیل (۱)، سعید بن حماد (۱)، محمد بن أحمد (۱)، الخوارزمی (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۱۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۶

منتخب الدین بن بابویه وقد کتب هو الفهرس لأبی القاسم یحیی ابن النقیب أبی الفضل المذکور، ویروی فی " المناقب " أیضا عن أبی منصور شهردار بن شیرویه ابن شهردار الدیلمی المتوفی سنة ۵۵۸، وعن فخر خوارزم أبی القاسم محمود بن عمر الزمخشری سنة ۵۳۸، وعن أبی الحسن علی بن أحمد العاصمی، وعن برهان الدین أبی الحسن علی بن الحسین الغزنوی فی داره ببغداد فی سلخ (ع ۱ سنة ۵۴۴)، وأورده القمی فی " الکنی والألقاب " بعنوان اخطب خوارزم ونقل ما فی آخر مناقبه من مدیح علی (ع) بقوله:

ان النبی مدینة لعلومه * وعلی الهادی لها کالباب لولا علی ما اهتدی فی مشکل * عمر الإصابة والهدی لصواب بالجملة لا شبهة فی أنه یفضل علیا علی غیره من الصحابة، وعده فی " رسالة مشایخ الشیعة " منهم ولعله بمجرد تألیفه هذا استظهر تشیعه وإلا فهو من أعاظم العامة وله فی مناقب أبی حنیفة کتابا فی أربعین بابا، کما أن لشیخه الزمخشری أیضا " شقائق النعمان فی مناقب أبی حنیفة نعمان."

(۷۲۵۴: کتاب المناقب) لأبی الحسن محمد بن أحمد بن علی بن الحسن ابن شاذان القمی، شیخ الکراجکی، وهو غیر " مائة منقبة لأمیر المؤمنین " ویسمی ب " إیضاح دفائن النواصب " ویعرف ب " الفضائل " ومر فی (۲: ۴۹۴). کان عند الحاج مولی باقر، وینقل عنه فی " الدمعة الساکبة " بعنوان " المناقب " ویوجد عند الشیخ أحمد البیان بأصفهان، کما ذکره فی " خلد برین: ۵۹ " ولعله اشتری نسخة الحاج میرزا یحیی، وینقل عنه فی " البحار " وقد طبع بإیران " المائة منقبة."

(۷۲۵۵: کتاب المناقب) لأبی جعفر محمد بن أورمة القمی، ذکره النجاشی.

(۷۲۵۶: کتاب المناقب) لأبی جعفر محمد بن الحسن بن فروخ الصفار القمی، المتوفی بها سنة تسعین ومائتین ۲۹۰، ذکره النجاشی

(۷۲۵۷: کتاب المناقب) لأبی عمرو الزاهد محمد بن عبد الواحد المطرز الأبیوردی المعبر عنه بغلام ثعلب، وصاحب تغلب المتوفی سنة خمس وأربعین

(۳۱۶)

مفاتیح البحث: الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، دولة ایران (۱)، کتاب مائة منقبة لمحمد بن أحمد القمی (۱)، مدینة إصفهان (۱)، الزمخشری (۲)، محمد بن أحمد بن علی بن الحسن (۱)، محمد بن الحسن بن فروخ (۱)، محمد بن عبد الواحد (۱)، علی بن الحسین (۱)، محمد بن أورمة (۱)، علی بن أحمد (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۳۱۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۷

وثلاثمائة ۳۴۵، واخرج السيد على بن طاوس فى " سعد السعود " كثيرا من أخباره وصرح فى إجازاته أيضا بان له " اختصار كتاب أبى عمرو الزاهد " ويروى السيد حسين بن مساعد الحسينى فى كتابه " تحفة الأبرار " عن كتاب " مناقب أبى عمرو الزاهد " ومر كتابه " الشورى " وانه املى من حفظه ۳۰۰۰۰ ورقة، كما حكى عن التنوخى.

(۷۲۵۸: كتاب المناقب) للسيد محمد بن على بن الحسين العلوى، يروى فيه عن الشيخ أبى محمد الحسن بن محمد الدوريستى فى سنة ۴۷۸، وعن الشيخ أبى الحسن محمد بن أحمد بن شاذان القمى الذى هو من مشايخ النجاشى، كذا ذكره فى " الرياض " ونسخة هذا المناقب موجودة فى تبريز عند الفاضل الشيخ محسن آقا ابن الميرزا عباس على الكوچه باغى، أوله ما يرويه عن شيخه أبى محمد الحسن الدوريستى.

(۷۲۵۹: كتاب المناقب) للشيخ المفيد أبى عبد الله محمد بن محمد بن النعمان الحارثى، المتوفى سنة ۴۱۳، نسبه إليه صاحب كتاب " المناقب الفاخرة " على ما حكى عنه السيد هاشم التوبلى فى " روضة العارفين " حكاية ديك الجن، الشاعر المشهور مع الرشيد، وكذا حكى عنه حكاية ديك فى " عقد اللئال " مصر حابان " المناقب الفاخرة " للسيد الشريف الرضى، وانه نقل عن كتاب " المناقب والمثالب " تصنيف الشيخ المفيد هذه الحكاية.

(۷۲۶۰: كتاب المناقب) لمير محمد مؤمن الملقب ب (عرشى) الكرمانى بن مير عبد الله مشكين قلم لحسن خطه الملقب بوصفى الكرمانى، المولود فى دهلى حدود ۱۰۰۰، والمتوفى سنة ۱۰۶۳، ابن مير مظفر من أحفاد برهان الدين خليل الله بن شاه نور الدين نعمة الله ولى الماهانى الكرمانى، وهو والد السيد هاشم شاه المنسوب إليه السادة الهاشم شاهية بالهند والملقب بشاه جهانگير بن محمد مؤمن العرشى والشهيد سنة ۱۱۵۰، وله " مظهر الأنوار " كما مر.

(المناقب) مر فى (۸: ۲۶۹) بعنوان " دوازده امام " وفى (۱۳: ۲۶۱) بعنوان " شرح ".. منسوبا إلى محيى الدين بن العربى المذكور فى (۹: ۲۶ و ۱۰۱۶)

(۳۱۷)

مفاتيح البحث: محمد بن أحمد بن شاذان (۱)، محمد بن على بن الحسين (۱)، الشيخ المفيد (قدس سره) (۱)، محمد بن محمد بن النعمان (۱)، الشريف الرضى، أبو الحسن محمد بن الحسين (۱)، الحسن بن محمد (۱)، الهند (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۲۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۸

ولعله من انشاء العيانى الخفرى المذكور فى (۹: ۷۷۷) وشرحها السيد صالح الخلخالى المذكور فى " النقباء: ۸۸۵ " طبع الشرح فى ۱۳۲۲ مع مقدمة مبسوطة فى ترجمة ابن العربى فى ۳۸۲ ص. أوله: [سبحانك يا من أظهر عينية المخزون المنعوت بعالم القدس..]. يوجد نسختان من الشرح، ولعلهما بقلم المؤلف وعليها تاريخ الفراغ من الكتابة أو الشرح فى يوم الخميس إحديهما (۲۲ والآخر ۲۱ ع ۲ / ۱۳۰۶) أول النسختين فى (الإلهيات ۶۲۲) كتبت بقلم النستعليق فى ۱۱۰ ورق؟؟، والثانى فى (طهران، الملية ۸۷۹ ف) كتبت بقلم النستعليق الشكسته فى ۷۷ ورق.

(۷۲۶۱: كتاب المناقب) لنصر بن مزاحم المنقرى العطار الكوفى، ذكره النجاشى والشيخ.

(۷۲۶۲: كتاب المناقب) للشيخ أبى الحسين يحيى بن الحسن بن الحسين ابن على بن محمد بن البطريق، صاحب " العمدة " الذى مر

فی العین، ومر أیضـا " المسـتدرک المختار " الـذی هو مسـتدرک ل " العمـدة " و " المناقب " هـذا غیرهما وهو مطبوع أیضا ک" العمدة " وفی " کشف الحجب " انه توفی فی شعبان سنة ست وستمائة ۶۰۶.

(۷۲۶۳: المناقب) الفارسـی، مرتب علی مقدمـة واثنا عشـر بابا وفی کل باب عـدة من الحجـج والمناقب، بعنوان: حجـة ومنقبـة، نسـخة عتیقة عند السید هاشم بحر العلوم.

(۷۲۶۴: مناقب آل أبی طالب) فی مجلدین طبع فی سنة ۱۳۱۳ فی بمبئی وفی خزانة الحاج علی محمد نسخة کتب علیها ان المستنسخ منهـا کان بخط أبی القاسم بن إسـماعیل بن عنان الکتبی الوراق الحلی فی سـنة ۶۵۸، والکتاب للشـیخ رشید الدین محمد بن علی بن شهرآشوب السـروی المازندرانی المتوفی سـنة ثمان وثمانین وخمسمائة ۵۸۸، وقـد اثنی علیه الصـفدی فی " الوافی " والفیروز آبادی فی " البلغة " والسیوطی فی " البغیة، " ویأتی منتخبه الموسوم ب " نخب المناقب"

(۳۱۸)

مفاتیـح البحث: جلال الـدین السـیوطی الشافعی (۱)، کتـاب منـاقب آل أبی طـالب علیه السـلام (۱)، شـهر شـعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۱)، یحیی بن الحسن بن الحسین (۱)، محمد بن علی بن شهرآشوب (۱)، نصر بن مزاحم (۱)، علی بن محمد (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۲۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۱۹

أول المنـاقب: [الحمـد لله الـذی خلقنی فهو یهـدین.]. وطبع أیضـا منقحـا لطیفـا فی طهران فی مجلـدین بمباشـرة الحـاج شـیخ محمود البروجردی فی سنة ۱۳۱۷ ویظهر من الشـیخ زین الدین البیاضـی فی " الصـراط المسـتقیم " ان أصل المناقب مفقود وهو کتاب کبیر، وزن جزء منه فکان تسـعة أرطال، بل الموجود هو منتخبه الموسوم ب " النخب. " لکن یأتی ان " النخب " غیر هذا الموجود المطبوع وهو أیضا موجود ولا بعد فی أن یکتب بقلم جلی علی ورق غلیظ جدا فی جلد ثقیل یکون بالوزن المذکور، مع أن المناقب الموجود نـاقص قطعا حیث إنه لیس فیه أحوال الامام الثانی عشـر، وقـد أحال ابن شـهرآشوب إلی مناقبه وجه تلقیب الشـیخ المفیـد؟؟ به ولیس ذلک فیه فهو مـذکور فی باب أحوال الحجـة الـذی لقبه به مع أن النسـخة الموجودة فی خزانة الحاج مولی علی محمد النجف آبادی فی النجف، تاریخ کتابتها سنة ۷۷۷، وذکر فی آخره انها کتبت عن نسـخة فیها ذکر المصنف وتاریخ وفاته وتلک النسخة بکلا جزئیه کـانت بخـط أبی القـاسم بن إسـماعیل بن عنـان الکتبی الوراق الحلی، وفرغ من الکتابـة أبو القاسم المـذکور أواخر رجب سـنة ۶۵۸، وکتب فی آخر جزئه السادس: انه توفی المصـنف رحمه الله لیلـة الجمعة ثانی عشـر شـعبان سـنة ۵۸۸ ودفن بمدینة حلب بصـفح جبل جوشن بالقرب من مشهد الحسین (ع).

(۷۲۶۵: مناقب) مجموعة قصاید نظمت فی مدایح الأئمة (ع) فی ۱۴ بابا لا نعرف الجامع إلا أنه سماها ب " جامع المناقب " توجد فی (طهران، المجلس ۵۶۷۹) کتبت بقلم النسـتعلیق الشکسـته التحریری فی القرن الثـالث عشـر، وهی المجلـد الثانی من الکتاب من الباب الثـامن، القصایـد المنظومـة فی مدیـح الإمام الباقر (ع) إلی الباب الرابع عشـر، مدایـح الإمام الحسن العسـکری (ع) وذکرت فی فهرس المکتبة، فهرس أبوابها وأسماء الشعراء المذکورین أشعارهم فی الکتاب والنسخة فی ۶۲۸ ص.

(۳۱۹)

مفاتیح البحث: الإمام الحسن بن علی العسـکری علیهما السـلام (۱)، الإمام الحسـین بن علی سـید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، الإمام المهـدی المنتظر علیه السـلام (۱)، کتـاب الصـراط المسـتقیم لعلی بن یـونس العـاملی (۱)، مدینـة النجف الأشـرف (۲)، شـهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدینة طهران (۲)، ابن شهرآشوب (۱)، الحج (۲)

صفحه ۳۲۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۰

(۷۲۶۶: مناقب آل الرسول) من طرق الجمهور، لسيدنا أبى محمد الحسن آل صدر الدين بن السيد هادى العاملى الكاظمى المعاصر، وقد أخرجها من " جامع الصغير " للسيوطى، مرتبا على الحروف المعجم ومن " كنوز الحقايق " للمناوى وسماه " الحقايق المنتخب من الجامع الصغير وكنوز الحقايق."

(۷۲۶۷: مناقب آل الرسول) للسيد أبى إبراهيم ناصر بن الرضا بن محمد بن عبد الله العلوى الحسينى الثقة الفقيه، تلميذ شيخ الطائفة الطوسى، روى عنه الشيخ منتجب الدين بواسطة شيخه أبى الحسن بن سعدويه القمى.

(۷۲۶۸: مناقب الأئمة) توجد نسخة من ديوان ابن حسام، المذكور فى (۹: ۲۰) بهذا العنوان فى (الملك ۵۳۱۵) كتبت بقلم النستعليق فى (شعبان ۱۲۷۰) فى ۳۲۳ ورقة، ونسخة أخرى من ديوانه توجد أيضا فى (الملك ۵۱۵۵) كتبها أبو المحجن محمد على فى (ذى القعدة ۸۹۷) وفيها أشعاره من القصيدة والمثنوى والترجيع، ونسخة ثالثة فى (دانشگاه ۴۱۱۳) كتبت بقلم الشكسته النستعليق فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر فى ۹۶ ورقة وفيها اشعاره من القصيدة والترجيع.

(۷۲۶۹: مناقب الأئمة الاثنى عشر) لابن أبى يحيى بن حميد الحلبى المتوفى سنة ۶۳۰، ذكره " كشف الظنون " ثم قال: [ومن ذلك " زجر البشر فى مناقب الأئمة الاثنى عشر " و " كتاب الآل " و " العذب الزلال " و " ذخاير العقبى " و " بيان المعالم..]."

(أقول: وينقل عن " مناقب الأئمة " الميرزا محمد حسين بن محمد مؤمن الشيرازى المولد والمسكن المجاز من المجلسى الثانى فى " حواشى الارشاد " للمفيد الذى كتبه بخطه فى سنة ۱۰۸۸ لكنه ما ذكر اسم مؤلفه، ولعله المذكور فى " كشف الظنون."

(۷۲۷۰: مناقب الأئمة (ع) للحاج السيد أسد الله بن السيد حجة الاسلام الحاج السيد محمد باقر الرشتى الأصفهانى، المتوفى سنة ۱۲۹۰ منتخب من عدة

(۳۲۰)

مفاتيح البحث: شهر ذى القعدة (۱)، كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۲)، جلال الدين السيوطى الشافعي (۱)، كتاب ذخائر العقبى (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، العلامة المجلسى (۱)، عبد الله العلوى (۱)، ناصر بن الرضا (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۲۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۱

كتب فى أبواب ما استخرجه من " الطرائف " لابن طاوس، من " الصحيحين، " من " الصواعق " لابن حجر من " شرح ابن أبى الحديد " وفى كل باب عناوين. أوله:

[الحمد لله الذى خلق الأفلاك والأبراج وقدر فيها الشمس والقمر كالسراج..].

كبير فى ما يقرب من اثنى عشر الف بيت، نسخة مكتوبة فى سنة ۱۲۹۰ عن نسخة خط المؤلف موجود بقم عند الشيخ رجب على النيسابورى كما كتبه إلينا الميرزا محمد على القاضى.

(مناقب الأئمة) توجد فى مكتبة مدرسة سپهسالار، سماه به مؤلف فهرسها ومر انه كتاب " المحتضر وما يراه فى حال الاحتضار " للشيخ حسن بن سليمان بن محمد بن خالد العاملى الحلى المجاز من الشيخ الشهيد سنة ۷۵۷.

(۷۲۷۱: مناقب الأئمة) فى فضائل المعصومين، للشيخ حسين أرده شيره.

(۷۲۷۲: مناقب إبراهيم الأدهم) فارسى، يوجد فى مكتبة (عزت بيگ ۴ / ۲ - ۹) ضمن مجموعة كتابتها ۸۶۳، احتمل انه اخذت من "

تذکرة الأولیاء " لعطار النیشابوری.

(۷۲۷۳: مناقب أبی الخطاب) لأبی جعفر محمد بن عبد الله بن الکرخی من أبناء الأعاجم، یروی عنه البرقی کما ذکره النجاشی.

(مناقب السید أبی العباس) أشرنا إلیه فی (۱۵: ۱۱). راجعه.

(مناقب السید أحمد الرفاعی) واسمه " تریاق المحبین "، " قرة العین فی مناقب الامام أبی العلمین "، " سواد العینین فی ".. کما مر فی (۱۵: ۱۱) راجعه.

(۷۲۷۴: مناقب الأمیر) کرم الله وجهه، کما عبر به کذلک فی ص ۸ من کتاب " مختصر التحفة الاثنی عشریة " الموسوم ب " المنحة الإلهیة " تألیف محمود شکری الآلوسی وعلق علیه محب الدین الخطیب بما یهویه نفسه ویجری علی قلمه المسموم، وطبع فی السلفیة سند ۱۳۷۳، و " التحفة الاثنی عشریة " أصله فارسی تألیف شاه عبد العزیز بن الشاه ولی الله أحمد بن عبد الرحیم الدهلوی، وقد عربه فی ۱۲۲۷ الشیخ غلام محمد بن محیی الدین بن عمر الأسلمی، واختصر المعرب

(۳۲۱)

مفاتیح البحث: إبن أبی الحدید المعتزلی (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، أحمد بن عبد الرحیم (۱)، محمد بن عبد الله (۱)، محمد بن خالد (۱)، عبد العزیز (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۳۲۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۲

وهذبه محمود شکری الآلوسی سنة ۱۳۰۱ وفی الصفحة الثامنة من هذا المختصر ما لفظه: [وللأعمش وهو إحدی مجتهد أهل السنة سفر کبیر فی مناقب الأمیر کرم الله وجهه..].

أقول: الأعمش هذا هو أبو محمد سلیمان بن مهران الدماوندی الأسدی لان أباه سلیمان کان من سبی الدیلم وکان مولی بنی کلعل فخذ من بنی أسد، توفی (۲۵ ع ۱ / ۱۴۸) وکانت ولادته یوم عاشورا سنة ۶۰.

(۷۲۷۵: مناقب الأمیر کلال) فارسی، ذکر بهذا العنوان وجوده فی مکتبة (دار العلوم الاسلامیة، المشرقیة ۱۰۰۳) فی فهرسها الموسومة ب " لباب المعانی."

(۷۲۷۶: مناقب أمیر المؤمنین (ع) للشیخ المؤرخ أحمد بن محمد بن إبراهیم العمی، یرویه عنه محمد بن وهبان الدیبلی شیخ التلعکبری.

(۷۲۷۷: مناقب أمیر المؤمنین (ع) لأبی بکر أحمد بن مردویه، کتاب کبیر فی مناقبه (ع) وفی " معالم العلماء " باب الکنی، انه عامی أصفهانی.

(۷۲۷۸: مناقب أمیر المؤمنین (ع) نسخة مخرومة الأول والآخر فی مکتبة رشید الشعرباف القائم بشطرة مکتوب علیها انه للمجلسی. فراجعه.

(۷۲۷۹: مناقب أمیر المؤمنین (ع) للمحدث الفیض الکاشانی محسن بن مرتضی، المتوفی سنة ۱۰۹۱، کما فی بعض المواضع، والظاهر أنه المذکور فی فهرسه بعنوان " الأربعین " کما مر وانه فی ۳۳۰۰ بیت.

(۷۲۸۰: مناقب أمیر المؤمنین (ع) للسید الشریف الرضی أبی الحسن محمد بن أبی أحمد الحسین بن موسی الموسوی، المتوفی سنة ۴۰۶، ینقل عنه السید هاشم التوبلی فی بعض کتبه.

(۷۲۸۱: مناقب أمیر المؤمنین (ع) للمحدث السید هاشم بن سلیمان ابن إسماعیل البحرانی، المتوفی سنة ۱۱۰۷، نسبه إلیه وأکثر النقل عنه الشیخ أحمد بن سلیمان البحرانی فی کتابه " عقد اللئال فی مناقب النبی والآل " ورأیت نسخة منه بالکاظمیة، فرغ الکاتب یوم

الجمعة ٢٨ ذى القعدة سنة ١١٢٠، نقل اخباره

(٣٢٢)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۶)، مدينة الكاظمين (١)، شهر ذى القعدة (١)، كتاب معالم العلماء (١)، زيارة عاشوراء (١)، سليمان بن مهران (١)، محمد بن إبراهيم (١)، هاشم بن سليمان (١)، الحسين بن موسى (١)، أحمد بن سليمان (١)، ابن إسماعيل (١)، بنو أسد (١)، الشريف الرضى، أبو الحسن محمد بن الحسين (١)، الوفاة (٣)

صفحه ٣٢٥

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٢٣

من كتب العامة ومما ينقل عنه " وسيلة المتعبدين ونزل السائرين. " أوله:

[الحمد لله الذى أنعم علينا من النعم ما لا يحصى وجعلنا من أمة نبيه المصطفى ومن شيعة وليه المرتضى..]. عبر عن نفسه بقوله: [عبيد الاثم محمد المدعو بهاشم هذه نبذة من مناقب أمير المؤمنين نقلتها من كتب أهل السنة رجاء للغفران ودخول الجنان وأشرت فى بعض المواضع بتوضيح ما يحتاج إلى البيان]. يوجد نسخة منه فى مكتبة الميرزا محمد الطهرانى، بسامراء، يقرب من ١٢٠٠ بيت، يبتدى بالنقل عن أخطب خوارزم.

(٧٢٨٢: مناقب أولاد شيخ الاسلام أحمد جام) أو " روضة الرياحين " لدرويش على البوزجانى صاحب " رشحات القدس فى شرح نفحات الانس " الفارسى و " الروضة " فى سيرة ژنده پيل، صاحب " المكاتيب " المذكور فى (٢٢: ١۶۴) مرتب على مقدمة وأربع فصول وثلاث مقاصد، طبع باهتمام من الدكتور مؤيد فى ١٣۴۵ ش. ونسخة منه فى (تاشكند ٨۶٣) كتبه شكر الله بن محمد صالح فى سنة ١٢۴١. وذكرت فى " الفهرست " بعنوان " مناقب. ".. وتوجد صورة فتوغرافية من الكتاب فى (دانشگاه، رقم ٢ / ٢۶٠٧) وقبلها " سيرت فرزندان ژنده پيل " للمؤلف، ألفها فى رجب ٩٢٩، ويحتمل كون الأخير، القسم الثانى من " الروضة. "

(٧٢٨٣: مناقب الأولياء) للمولى حسين الكاشفى، راجع المذكور فى (٩: ٨٩٩) مرتب على عشرين بابا: ١ اندر حلال خوردن، ٢ اندر رياضت نفس، ٣ اندر رنج بردن وجهد كردن اندر عبادت، ۴ اندر ترسيدن از حق تعالى وگريستن بر گناه خويش، ۵ اندر نگاه داشتن زبان ونيازردن.. ١٠ اندر توكل كردن، ١۵ اندر حكايتهاى بندگان وكرامات ايشان، ١٩ اندر خوابها كه ديده اند بزرگان رااز پس مرگ، ٢٠ اندر حكايتهاى پراكنده از هر نوعى.

نسخة فتوغرافية غير مؤرخة منها فى (دانشگاه ١۴ / ٢٩٩٨ فيلم) فيها تاريخ ولادة ١١٣١.

(٣٢٣)

مفاتيح البحث: مدينة سامراء المقدسة (١)، شهر رجب المرجب (١)

صفحه ٣٢۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٢۴

٧٢٨۴: مناقب الأولياء) فارسى، ليوسف النيشابورى. أوله: [حمد وسپاس وستايش لايق بعدد أنفس وأنفاس]. يوجد فى (القاهرة، دار الكتب ٣١ م تاريخ فارسى) كتابته ١٢٧۴ كما فى فهرسها. راجعه.

(٧٢٨۵: مناقب الأولياء) فارسى، وهو انتخاب من " تذكرة الاوليا " للعطار النيشابورى. أوله: حمد له.. بعد از حمد ايزد سبحانه وتعالى. حكايت چند برطريق ايجاز واختصار از شمايل أولياء كبار نبشته آمد]. يوجد فى (طوپقپوسراى ١٣٠٠ H) من القرن الحادى عشر فى ۵٩ ص، كما فى فهرسها.

(۷۲۸۶: مناقب أهل البیت) عن کتب العامهٔ کالصحاح الست والجمع بینها لأبی الحسن رزین بن معاویهٔ البصری و " الجمع بین الصحیحین " لمحمد بن أبی نصر الحمیدی، و " مسند ابن حنبل " و " تفسیر الثعالبی " و " مناقب ابن المغازلی " کتاب جلیل لا اعرف مؤلفه، مرتب علی مطالب رابعها فی مناقب أمیر المؤمنین (ع) وفیه مقاصد، الخامس والعشرین منها فی ذکر أولاده ثم أولاد سائر الآئمهٔ إلی الحجهٔ (ع) وذکر أحوالهم، رأیته فی خزانهٔ آل السید عیسی العطار ببغداد.

(۷۲۸۷: مناقب أهل البیت) ترجمهٔ لقصیدهٔ الفرزدق فی مدح سید الساجدین (ع) بلسان الأردو طبع بالهند.

(۷۲۸۸: مناقب أهل البیت) للقاضی أبی محمد بن الحلاذ الکرخی، قاله فی الکنی من " معالم العلماء " وذکر أنه عامی، والظاهر أنه متصل بهم، کما فی کثیر ممن ذکروا فی النجاشی و " الفهرست " للطوسی، مع الوصف بأنه عامی أی کثیر المعاشرهٔ معهم، کما ذکره الشهید الثانی فی ترجمهٔ عبد السلام بن صالح.

(۷۲۸۹: مناقب أهل البیت) باللغهٔ الگجراتیهٔ، للحاج غلام علی بن الحاج إسماعیل البهاونگری المعاصر، ذکره فی فهرسه.

(۷۲۹۰: مناقب أهل البیت) لمحمد بن جریر الطبری، غیر ما یأتی بعنوان " مناقب فاطمهٔ " الذی هو لمحمد بن جریر الصغیر المتأخر المعاصر للشیخ الطوسی والنجاشی لمشارکتهم فی جملهٔ من المشایخ، کما ینقل عنه السید هاشم

(۳۲۴)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، کتاب مسند أحمد بن حنبل (۱)، محمد بن جریر الطبری (۱)، کتاب معالم العلماء (۱)، إبن المغازلی (۱)، الشاعر الفرزدق (۱)، عبد السلام بن صالح (۱)، محمد بن جریر (۱)، الهند (۱)، الشهادهٔ (۱)

صفحه ۳۲۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۲۵

فی " مدینهٔ المعاجز. " وأما " مناقب أهل البیت " هذا کان عند السید بن طاوس وینقل عنه فی بعض تصانیفه منها فی " کتاب الیقین "فی الباب الحادی والستین ثم الثانی ثم الثالث والستین، وفی أواخره الباب الخامس والتسعین والمائهٔ، وقال إن لفظ خطبهٔ الکتاب هکذا: [حدثنا الشیخ الموفق محمد بن جریر الطبری ببغداد فی مسجد الرصافهٔ، قال هذا ما ألفته من جمیع الروایات من الکوفیین والبصریین والمکیین والشامیین وأهل کل واختلافهم فی أهل البیت (ع) فجمعته وألفته أبوابا ومناقب ذکرت فیه بابا بابا وفصلت بینهم وبین فضائل غیرهم وخصصت أهل هذا البیت بما خصصهم الله به من الفضل..]. وقال السید بن طاوس أیضا فی کتابه " الطرف " عند نقله عن هذا الکتاب: [ان محمد بن جریر الطبری سمی کتابه هذا ب " مناقب أهل البیت " ورتبه أبوابا علی حروف المعجم فقال فی بابا الیاء ما لفظه أبو جعفر قال حدثنا یوسف بن علی..].

أقول: یظهر منه انه لاحظ الترتیب علی حروف المعجم فی أسماء المشایخ الذین روی عنهم فذکر فی باب الیاء روایته عن یوسف بن علی البلخی ولکن السید قدس سره جزم بان مؤلفه هو محمد بن جریر العامی صاحب " التاریخ " و " التفسیر " الموجودین الذی مات سنهٔ ۳۱۰، ویظهر من سیرهٔ العامی من تاریخه وتفسیره ما یشهد بأنه ممن لا یرضی بنقل هذه الأحادیث الموجودهٔ فی هذا الکتاب فضلا عن أن یصنف فیه کتابا، فالمظنون انه لمحمد بن جریر الثقهٔ الکبیر الامامی صاحب " المسترشد فی الإمامهٔ " المعاصر لسمیه العامی المذکور، فان له تصانیف أخری ما ذکرت فی " الفهرست " للطوسی وفی النجاشی، کما یظهر منهما فلعل هذا الکتاب منها أو ان الله تعالی اجری علی خلاف العادهٔ.

(۷۲۹۱: مناقب أهل البیت الأربعهٔ عشر) للشیخ عبد الله بن محمد بن الحسین بن أحمد الشویکی البحرانی، وکان له شعر کثیر فی أهل البیت، وکان ولده الشیخ محمد بن عبد الله الشویکی القطیفی البحرانی سمی جده من تلامیذ الشیخ حسین العصفوری، ذکره فی "

أنوار البدرين " وأولاد الشيخ محمد بن عبد الله وهم الشيخ

(۳۲۵)

مفاتيح البحث: أهل بيت النبى صلى الله عليه وآله (۱)، محمد بن جرير الطبرى (۱)، كتاب مدينة المعاجز للسيد هاشم البحرانى (۱)، السيد إبن طاووس (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، محمد بن عبد الله (۲)، محمد بن جرير (۳)، الموت (۱)، السجود (۱)، الشهادة (۱)، الترتيب (۱)

صفحه ۳۲۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۶

فرزدق والشيخ محمد على وابن الشيخ محمد على الشيخ عبد الله سمى جده كلهم علماء.

(۷۲۹۲: مناقب أهل البيت (ع) ومثالب أعدائهم) للشيخ حسن بن المحقق الكركى الشيخ نور الدين على بن الحسين بن عبد العالى، أحال إليه فى كتابه " عمدة المقال " الذى ألفه بمشهد خراسان فى سنة ۹۷۲.

(۷۲۹۳: مناقب بكتاش ولى) فارسى من كتب الحروفية.

(مناقب جلال الدين البلخى) راجع " مناقب العارفين."

(۷۲۹۴: المناقب الحسينية) فارسى، فى مناقب السيد الشهداء (ع) للآخوند المولى محمد تقى بن حسين على الهروى الأصفهانى الحائرى، المتوفى سنة ۱۲۹۹ ذكره فى " نهاية الآمال."

(۷۲۹۵: مناقب الحيدرية) للشيخ أحمد بن محمد بن على الشروانى اليمنى صاحب " الجوهر الوقاد " المتوفى سنة ۱۲۵۶ فى بونة، مطبوع وينقل عنه فى " العبقات " وذكر تقريظ المولوى محمد رشيد الدين خان الدهلوى والمولوى حسن على الهاشمى المطبوعان معه، وهما تلميذ المولوى عبد العزيز بن الشاه ولى صاحب " التحفة الاثنى عشرية " وكذا تقريظ المولوى أوحد الدين أحمد البلگرامى.

(۷۲۹۶: مناقب الحيدرية) للمولى حيدر على بن الميرزا محمد بن الحسن لشيروانى، صهر المولى المجلسى، والنسخة بخط المؤلف عند الشيخ هادى بن الشيخ هاشم الترك فى النجف. (راجع: المناقب والمثالب ۲۲: ۳۳۵).

(مناقب الحيدرية) أو " مقصود نجات " كما مر، للسيد مختار حسين، مطبوع.

(۷۲۹۷: مناقب الخواجة على عزيزان) فارسى، لمحمد بن نظام الدين الخوارزمى الارزنكى. يوجد ثلاث نسخ منه فى (لنين گراد، اكادمية العلوم B ۲۳۸۵) كتابته ۱۱۹۹ و (C ۱۴۱۵) كتابته ۱۳۰۰ و (C ۱۸۰۴) لم يذكر تاريخه.

(۷۲۹۸: مناقب الرجال) لأبى جعفر محمد بن أحمد بن يحيى الأشعرى

(۳۲۶)

مفاتيح البحث: فضائل أهل البيت عليهم السلام (۱)، الإمام الحسين بن على سيد الشهداء (عليهما السلام) (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، العلامة المجلسى (۱)، الشاعر الفرزدق (۱)، محمد بن أحمد بن يحيى (۱)، أحمد بن محمد بن على (۱)، محمد بن نظام الدين (۱)، نور الدين على (۱)، جلال الدين (۱)، محمد بن الحسن (۱)، عبد العزيز (۱)، الخوارزمى (۱)، خراسان (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۲۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۷

القمى، صاحب " نوادر الحكمة " ذكره الشيخ فى " الفهرست."

(۷۲۹۹: مناقب الرضا (ع) للشيخ المفيد أبى عبد الله النيسابورى مؤلف " مناقب الرضا " الآتى، أيضا ذكره ابن شهرآشوب فى باب الكنى.

(۷۳۰۰: مناقب الرضا (ع) للحاكم النيسابورى أبى عبد الله محمد بن عبد الله المعروف بابن البيع، المتوفى سنة ۴۰۵، كذا ذكره بعض الأفاضل ولعله مراد ابن شهرآشوب أيضا كما نقلناه.

(۷۳۰۱: مناقب الرضا (ع) للشيخ المفيد الحافظ أبى محمد عبد الرحمان بن أحمد النيسابورى نزيل الرى، تلميذ السيدين والمشايخ، ولعله الذى عبر عنه الشيخ منتجب الدين ب " الرضويات."

(۷۳۰۲: مناقب رضوى) فارسى مطبوع.

(۷۳۰۳: مناقب رواة الحديث) لشيخ هذه الطائفة أبى القاسم سعد بن عبد الله بن أبى خلف الأشعرى القمى، المتوفى سنة إحدى وثلاثمائة أو قبلها بسنتين وله " مثالب رواة الحديث " كما ذكرهما النجاشى.

(مناقب السادات) للسيد الأمير محمد أشرف بن عبد الحسيب، بن السيد أحمد الموسوى العاملى، مر بعنوان " فضائل السادات " لكنه قد عبر عنه فى بعض المواضع ب " المناقب. " نعم المشهور ب " مناقب السادات " هو تصنيف ملك العلماء القاضى شهاب الدين الذى ينقل عنه المير غلام على البلگرامى فى " سعادة السادات " كلامه الذى ذكره فى الباب المستقل الذى عقده فى كتابه فى اثبات انه لا يموت أحد من أولاد الرسول صلى الله عليه وآله بالكفر ولا يزول لايمان عنهم فى حال النزع.

(المناقب السبعين) لابن داب، مر بعنوان " فضائل أمير المؤمنين (ع.")

(۷۳۰۴: مناقب السبعين) شرح لسبعين منقبة التى افتخر بها أمير المؤمنين (ع) على الأنصار والمهاجرين، وروى فى أبواب السبعين من" الخصال " وهو فى أربع مجلدات أوله: [الحمد لله رب العالمين الذى خص بالفخر محمد الطهر وجعله وأهل بيته شفعاء يوم الحشر، اما بعد، فيقول العبد الجانى..]. فرغ من جزئه الأول

(۳۲۷)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۲)، الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۳)، الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، الحاكم النيسابورى (۱)، عبد الله النيسابورى (۱)، عبد الله بن أبى خلف (۱)، الشيخ المفيد (قدس سره) (۲)، محمد بن عبد الله (۱)، ابن شهرآشوب (۱)، عبد الرحمان (۱)، الموت (۱)، البيع (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۳۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۸

غرة محرم سنة ۱۳۱۶، ومن الجزء الثالث، ۱۵ ع ۲ / ۱۳۲۵ والأول والثالث موقوفتان موجودتان فى مكتبة الحاج محمد حسن الكتبى فى طويريج الهندية.

(۷۳۰۵: مناقب السبعين فى فضائل أمير المؤمنين (ع) فى أربع مجلدات كل مجلد فى ۶۶۰ ص، للشيخ المحدث محمد الكوفى القارى ابن الحاج عبود العباچى الحائرى المعاصر، شرح فيه سبعين منقبة من مناقبه (ع) المروية فى أبواب السبعين من كتاب " الخصال " وفيه جميع تواريخه من سيره وغزواته وشهادته ومدفنه وتواريخ النجف من لدن إبراهيم الخليل (ع) إلى زمانه سنة ۱۳۲۵. توفى حدود سنة ۱۳۳۹. ويأتى له " نزهة الغرى " فى تواريخ النجف وكانه مستخرج من " مناقب السبعين " مع زيادات كتبه بعد " مناقب السبعين."

(۷۳۰۶: مناقب سلطانى) أو " تواريخ سلطان باهو " فارسى، لسلطان حامد بن الشيخ ممدوح. فى شرح أحوال العارف المشهور بسلطان باهو المتوفى (۱۱۰۲. فرغ منه فى ۴ رجب ۱۲۹۱. أوله: [حمدى ست مر محمود مطلق وشكرى ست مرشكور]. يوجد فى (لاهور، پنجاب پبلك لائبريرى ۶۹ ۲۹۷ با) بخط المؤلف كتابته ۴ رجب ۱۲۹۱، وأخرى (لاهور، پرفسور شيرانى ۲۴۷ / ۳۲۵۲) كتابته

۱۳۳۰ كما فى فهرسهما.

(۷۳۰۷: مناقب شيخ كازرونى) فارس، لشمس الدين محمد بن عبد الرحيم ابن عز الدين أحمد الصياد الرفاعى، المتوفى ۷۷۵ وهو فى مناقب بهاء الـدين محمد ابن عبد الصوفى، المتوفى ۷۷۳. توجد نسـخة منها فى (بغداد، جامعة الحكمة ۳۱۹ سركيس) بخط من القرن الثالث عشر، كتبت عن نسخة كتابتها ۸۲۹، فى ۲۲۳ ص، كما فى فهرسها.

(۷۳۰۸: مناقب (الشيعة) لأبى القاسم سعد بن عبد الله الأشعرى القمى المذكور، ذكره النجاشى.

(۷۳۰۹: مناب الشيعة) منظوم فارسى فى ۱۲۰۰۰ بيت، للميرزا على أكبر القائنى الأصـفهانى المولـد، المعاصر لنادر شاه، كذا وصـفه المولى المعاصر البيرجندى

(۳۲۸)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۱)، النبى إبراهيم (ع) (۱)، كتاب الخصال للشيخ الصدوق (۱)، مدينة النجف الأشرف (۲)، شهر رجب المرجب (۲)، سعد بن عبد الله (۱)، شمس الدين محمد (۱)، مدينة بغداد (۱)، الشهادة (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۳۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۲۹

فى " بغية الطالب " عند ذكر علماء قائن.

(۷۳۱۰: مناقب الشيعة) للسيد هاشم البحرانى الكتكتانى، صاحب " مناقب " أمير المؤمنين ۲۲: ۳۲۲، " عـده فى " الرياض " مما رآه من تصانيفه عند ولده بأصفهان.

(مناقب الصفوية) لابن بزاز، مر بعنوان " مكشف القلوب ۲۲: ۱۸۱ " و " صفوة الصفا ۱۵: ۴۹."

(۷۳۱۱: مناقب الطاهرين فى فضائل أهل البيت المعصومين (ع) للشيخ عماد الـدين الحسن بن على بن محمـد بن على بن الحسن الطبرى، صاحب " كامل البهائى " الذى هو فى المثالب ويقال له " كامل السـقيفة " أيضا كما مر، وهذا أيضا فارسى وكتبه أيضا بأمر الوزير بهاء الـدين محمـد بن الوزير شـمس الـدين محمـد الجوينى، صاحب الـديوان فى دولة هلاكو خان، وفرغ منه كما فى " كامل البهائى " سـنة ثلاث وسـبعين وسـتمائة، ينقل عن " المناقب " فى " فضائل السادات " للمير محمـد أشرف تلميذ المجلسـى الثانى، وصرح فى " الرياض " ان " المناقب " موجود الآن عند الميرزا أشرف بن الميرزا حسيب ومراده صاحب " فضائل السادات " وذكر فى أول كامله انه بدء فى كتابه " مناقب الطاهرين " بأحوال الرسول صلى الله عليه وآله من ولادته إلى وفاته، ثم سائر المعصومين إلى خاتم الأوصياء، وذكر أحوالهم ومعجزاتهم ومناقبهم وسيرهم وما لحقهم من ظلم المنافقين والخوارج، وفرغ من " المناقب " سنة ۶۷۳ كما صرح به فى كامله.

(۷۳۱۲: مناقب العارفين) لشمس الـدين أحمـد الأفلاكى، أحمـد بن أخى ناطور، المولود فى ۶۴۹ والمتوفى فى قونية ۷۴۵. فى شرح أحوال المولوى البلخى والعرفاء المعاصرين له. فى عشرة فصول: ۱ مناقب بهاء الحق والـدين ولد ۲ برهان الحق والـدين الترمذى، ۴ مناقب شمس التبريزى، ۵ الشيخ زر كوب ۶ ابن أخى الـترك، ۷ ابن مولانا بهاء الحق والـدين ولـد (أيده الله)، ۸ جلال الحق والدين الجلبى، ۹ شمس الملة الجلبى، أمير عابد، ۱۰ ذكر أسماء الأولاد والأخلاف منهم، وشرح سلسلة الذكر. شرع فيه ۷۱۸، وذكر

(۳۲۹)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، مدينة إصفهان (۱)، العلامة المجلسى (۱)، الحسن بن على بن محمد بن على (۱)، شمس الدين محمد (۱)، الجوينى (۱)، السقيفة (۱)، الخوارج (۱)، النفاق (۱)، الطهارة (۲)، الوصية (۱)

صفحه ۳۳۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۰

تاريخ ۷۵۴ لتأليفه، وذكر في " كشف الظنون " تاريخ تأليفه ۷۷۰. طبع في مجلدين في أنقر (۱۹۵۹ - ۱۹۶۱ م). أوله: [الحمد لله الذي نور قلوب أوليائه بأنوار المعاني والبيان، واجرى من فيض فضله على لسان] و [ان أحق ما يفتح به الكلام.. حمد صانعي كه بقلم قدرت بر لوح فطرت نسخهء وجود نقوش]. يوجد في (حيدر آباد، متحف سالار جنگ ۴۰ Man) من القرن الثامن و (بروسه كنل ۱۲۰۳) كتابته ۸۳۶ و [المتحف البريطاني ۲۲۵ or) كتابته ۹۹۷ ونسخا أخرى مؤخرة عن هذا.

(۷۳۱۳: مناقب عبد الرزاق الكرماني) رأيت النقل عنه في بعض الفهارس في البحث عن عدد مصنفات الشاه نعمة الله والظاهر أنه عين رسالة عبد الرزاق في ترجمة الشاه كما مر في (۹: ۱۲۱۶).

(۷۳۱۴: مناقب الشيخ عبد القادر) المذكور في (۹: ۱۰۱۶) وهو ترجمة " أسنى المفاخر في ".. المتن لعبد الله بن أسعد بن علي اليافعي المولود سنة ۶۹۸ والمذكور في (۹: ۱۳۰۷) وذكر الجلبي له غير " الأسنى " المذكور " خلاصة المفاخر في أخبار الشيخ عبد القادر " توجد ترجمة من " الأسنى " بالفارسية لا نعرف المترجم.

أوله: [حمد له ... قال أضعف عباد الله أصلح الله شأنه، كه چون كتاب " المفاخر..]. ".. والنسخة في (القاهرة، دار الكتب ۲۷ م، تاريخ فارسي) كتبه سعد الله المشتهر بالنعيمي الحايسي في سنة ۱۰۲۰ بقلم النسخ في ۲۱۲ ورق ومر في (۱۵: ۲۵ ") صداي حقاني."

۷۳۱۵: مناقب الشيخ عبد القادر) واسمه " كحل الجواهر في مناقب ".. فارسي، للسيد عبد القادر الكنتوري، نسخة غير مؤرخة منه في (الآصفية ۶۳۳ تصوف).

(۷۳۱۶: مناقب العترة) للشيخ أحمد بن فهد الحلي، ينقل عنه المولى أبو الحسن المرندي المعاصر في " دلائل براهين الفرقان." (۳۳۰)

مفاتيح البحث: كتاب كشف الظنون لحاجي خليفة (۱)، أحمد بن فهد الحلي (۱)، عبد الله بن أسعد (۱)

صفحه ۳۳۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۱

(۷۳۱۷: مناقب الشيخ علي متقي جار الله وشيخ عبد الوهاب متقي) اسمه " زاد المتقين في سلوك طريق اليقين " لحقي الدهلوي المذكور في (۹: ۲۵۸) ألفه سنة ۱۱۹۷، نسخة منه في (الآصفية ۱۵۲۳ تصوف) كتبت في ۱۲۹۸ وأخرى غير مؤرخة في (المتحف البريطاني ۲۱۷ Or) ومر للمؤلف " شرح فتوح الغيب " في (۱۶: ۱۲۱ و ۲۱: ۳۳۸) وله أيضا " تكميل الايمان " و " آداب الصالحين ".

(۷۳۱۸: مناقب غوثية) فارسي، لمحمد صادق الشهابي القادري السعدي في شرح أحوال الشيخ عبد القادر الجيلاني المعروف. نسخها شايعة منها (المتحف البريطاني ۲ / ۷۷۲۳ Or) من القرن الحادي عشر ضمن مجموعة مع " التحفة القادرية " وثلاث نسخ في (بنگال، الاسوية، ۱۹۸ E و ۱۹۹ E و ۲۰۰ E) و (لنين گراد، اكادمية العلوم ۱۸۰۹ C) كتابتها ۱۲۸۳ وغيرها من النسخ.

(۷۳۱۹: المناقب الفاخرة في العترة الطاهرة) للسيد الشريف الرضي.

أكثر النقل عنه في " مدينة المعاجز " وينقل عنه السيد هاشم التوبلي في كتابه " روضة العارفين " أيضا قضية ديك الجن مع الرشيد وغيرها، وأكثر النقل عنه أيضا الشيخ أحمد بن سليمان بن علي بن سليمان بن أبي ظبية البحراني في كتابه " عقد اللئال في فضائل النبي والآل " مصرحا في مواضع منه بأنه للسيد الشريف الرضي أبي الحسين محمد بن أحمد بن الحسين الموسوي، ونقل صاحب "

المناقب الفاخرة " قصة ديك الجن عن كتاب " المناقب " تصنيف الشيخ أبى عبد الله محمد بن محمد بن النعمان المفيد ره.

(۷۳۲۰: مناقب فاطمة الزهراء (ع) للحاكم النيسابورى، أبى عبد الله محمد بن عبد الله، المتوفى سنة ۴۰۵، ينقل عنه المير محمد أشرف فى كتابه " فضائل السادات."

(۷۳۲۱: مناقب فاطمة الزهراء وحالاتها) وأنها كانت قائمة الليل وصائمة النهار وغير ذلك عن قول أمير المؤمنين (ع)، جمعها بعض الأصحاب وهو مختصر يوجد عند الميرزا هادى الروضة خوان الخراسانى فى النجف.

(۳۳۱)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (۱)، السيدة فاطمة الزهراء سلام الله عليها (۲)، كتاب مدينة المعاجز للسيد هاشم البحرانى (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، الحاكم النيسابورى (۱)، محمد بن أحمد بن الحسين (۱)، محمد بن محمد بن النعمان (۱)، محمد بن عبد الله (۱)، أحمد بن سليمان (۱)، على بن سليمان (۱)، الشريف الرضى، أبو الحسن محمد بن الحسين (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۳۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۲

(۷۳۲۲: مناقب فاطمة الزهراء وولدها (ع) لأبى جعفر محمد بن جرير ابن رستم بن جرير الآملى الطبرى، صاحب " دلائل الإمامة" وغيرهما كذا ذكره سيدنا فى " تأسيس الشيعة. " أقول: ينقل عنه فى " مدينة المعاجز: ۵۳ "وفى النسخة المطبوعة غلط فإنه كتب فيها محمد بن جعفر الطبرى بدل جرير فلا تغفل وفيه روايته عن محمد بن هارون بن موسى التلعكبرى، ويروى عنه فى " دلائل الإمامة" أيضا وكذا روايته عن أبى المفضل الشيبانى، كما يروى فى دلائله عنهما كثيرا مؤيد لكونهما لرجل واحد لكن ليس هو صاحب" المسترشد " لان " المسترشد " رواه عن مصنفه الشريف أبو محمد الحسن بن حمزة العلوى المرعشى الطبرى، المتوفى سنة ۳۵۸، وفى "الدلائل " و " المناقب " يروى عن محمد بن هارون بن موسى التلعكبرى الذى هو من مشايخ النجاشى، وتوفى والده سنة ۳۸۵، فصاحب " المناقب " معاصر للنجاشى، وصاحب " المسترشد " معاصر لأبى جعفر الطبرى العامى الذى توفى سنة ۳۱۰، والسيد بن طاوس نقل عن كتابه فى " الطرف " الطرفة الخامسة والعشرون وقال: [ان محمد بن جرير الطبرى سمى كتابه هذا ب " مناقب أهل البيت " ورتبه أبوابا على حروف المعجم فقال فى باب الياء..]. وقد مر (۲۲: ۳۲۴) ان مناقب أهل البيت للشيخ الثقة أبى جعفر محمد بن جرير الطبرى الكبير، كما وصفه كذلك فى " الفهرست " والمعاصر لسميه العامى الذى مات سنة ۳۱۰، و " مناقب فاطمة " هذا لمحمد بن جرير المتأخر الصغير المعاصر للشيخ الطوسى والنجاشى كما يظهر من اتحاد جملة من مشايخهم.

(۷۳۲۳: مناقب الفاطمية) للشيخ إبراهيم بن محسن الكاشانى المعاصر المطرود من النجف لبعض أحواله. وقد طبع.

(۷۳۲۴: مناقب فخرية) فارسى، لنظام الملك غازى الدين خان بن أمير الامراء غازى الدين خان بن نظام الملك آصفجاه الأول الهندى، فى حالات فخر الدين العارف الچشتى، المتوفى ۱۱۹۹، فى خمسة أبواب: ۱ دراحوال كرامت اشتمال ۲ در أطوار وعادات، ۳ در كرامات وخرق عادات، ۴ در طور سماع أو

(۳۳۲)

مفاتيح البحث: محمد بن جرير الطبرى (۲)، كتاب مدينة المعاجز للسيد هاشم البحرانى (۱)، السيد إبن طاووس (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، محمد بن هارون بن موسى (۲)، السيدة فاطمة الزهراء سلام الله عليها (۱)، الحسن بن حمزة (۱)، الشيخ الطوسى (۱)، محمد بن جرير (۱)، محمد بن جعفر (۱)، الموت (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۳۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۳

۵ طور تربيت مريدان صافى طينت. ألفها فى ۱۲۰۱، وجاء فى تاريخها:

جستم چونظام سال جمعش از دل گفتا جمع " مناقب فخريه " ۱۲۰۱ يوجد فى (حيدر آباد، متحف سالار جنگ ۵۰۹ T .۳۱ S ف) كتابتها ۱۲۸۹ فى ۷۹ ورق. كما فى فهرسها.

(۷۳۲۵: مناقب الفضلاء فى رياض العلماء) لسبط المجلسى الثانى، السيد الأمير محمد حسين بن الأمير محمد صالح الخاتون آبادى صهر المجلسى الثانى توفى سنة إحدى وخمسين ومائة وألف ۱۱۵۱، وحمل إلى مشهد الرضا (ع) بطوس وهى إجازة كبيرة كتبها للشيخ زين الدين على بن عين على الخوانسارى أيام محاصرة الأفغان للاصفهان وفراره إلى خاتون آباد، كتبها فيها. والنسخة موجود عند السيد أبى تراب الخوانسارى فى النجف، ومعها إجازة من المولى محمد صادق بن المولى محمد بن عبد الفتاح التنكابنى السراب أيضا للشيخ زين الدين الخوانسارى المذكور. أول المناقب: [الحمد لله الذى جعل فى الأرض خلفا..]. وكتب فى آخره فى الحاشية: [وحيث ذكرنا فيها مناقب بعض مشايخنا فبالحرى ان تسميها " مناقب الفضلاء " وقد قارب الاسم تاريخه حيث إن عدد الاسم ست وثلاثون ومائة والف وقد وقع الفراغ فى خاتون آباد سنة ۱۱۳۸ ثمان وثلاثين ومائة وألف..].

(۷۳۲۶: مناقب قادريه) فارسى، لعبد الرسول فى مناقب الشيخ عبد القادر الجيلانى المذكور آنفا. توجد نسخة منها فى (باكستان، انجمن ترقى أردو ۲ ق ف ۱۴) فى ۴۵ ص، كما فى فهرسها.

(مناقب قطبشاهى) أو " هدية العالمين " أو " تحفهء بهشت آئين " أو " كاشف الاسرار " أو " وسيلة النجاة " أو فوز النجاة " أو " كشف الحق " أو " كاشف الحق " كما مر فى (۱۷: ۲۳۶ و ۱۸: ۳۲) للمولى معز الدين الأردستانى مؤلف " تفسير سورة هل أتى " المذكور فى (۴: ۳۴۳) و " المناقب " هذا فى مقدمة وباب واثنى عشر فصلا وخاتمة، وقعت فى يد بعض فغيروا مواضع منها وزادوا فيه وأسقطوا عنها وسموا المحرف ب " حديقة الشيعة " ونسبوه إلى المقدس الأردبيلى

(۳۳۳)

مفاتيح البحث: الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، مدينة إصفهان (۱)، العلامة المجلسى (۲)، باكستان (۱)، محمد بن عبد (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۳۳۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۴

ولكن الحاج ميرزا حسين النورى يعتقد خلاف هذا ويقول بتحريف " الحديقة " وسرقته على صورة " المناقب " المذكور، كما مر فى (۶: ۳۸۶) ذيل " حديقة الشيعة " المحرفة، وفى (۲: ۳۲۲) بعنوان " الإمامة. " فراجعها وراجع أيضا (۱۰: ۲۰۵) المتن والحاشية.

(رسالة فى مناقب قم) ذكرها صاحب " الرياض " على ما حكى عنه شيخنا فى كتابه " البدر المشعشع " ومر ذكرها فى (۲۱: ۳۱۱) بعنوان " مفاخر قم وما فيها " وفى (۳: ۲۷۹) بعنوان " تاريخ قم وأحوالها " وفى (۱۶: ۲۷۱) بعنوان " رسالة فى فضل قم وشرفها."

(۷۳۲۷: المناقب المرتضوية) الحاوى لثلاثة وسبعين مجلسا فى تفسير الآيات وشروح الأحاديث والخطب، للسيد محمد كاظم المرتضوى ابن السيد موسى ابن السيد مرتضى الموسوى الخلخالى الأردبيلى، المولود بها فى (۱۵ شعبان ۱۳۲۵) جمعها فى مجلدين وله " الكشكول المرتضوى " كما مر.

(۷۳۲۸: مناقب مرتضوى) فارسى فى الإمامة، حسن جامع، للسيد الأمير محمد صالح الحسينى الترمذى، والكشفى لقبه الشعرى، ابن

المیر عبد الله مشکین قلم معاصر الشیخ البهائی، کذا فی " أمل الآمل " وهو فی عشرهٔ أبواب وینقل عنه أیضا المیر محمد أشرف فی " فضائل السادات " الذی ألفه سنهٔ ۱۱۰۳، وقد طبع بإیران ونسخهٔ منه فی کربلا بخط نظام الدین علی سنهٔ ۱۱۳۳ عند السید میر عباس بن علی أکبر الکاشانی الحائری وطبع فارسیه بإیران وعربیه فی بمبئی سنهٔ ۱۲۶۹، ذکر ان تاریخ شروعه: [مهدی آخر الزمان، سنهٔ ۱۰۳۰].

وفراغه: [رهنمای خلق، سنهٔ ۱۰۳۷]. ذکر فی ص ۲۲۴ کرامهٔ لتألیفه.

(۷۳۲۹: مناقب مشکل گشا) للمیرزا عبد الغنی أرشد الگورکانوی الهندی بلسان الأردو، طبع.

(۷۳۳۰: مناقب المعصومین) للشیخ عبد الخالق بن عبد الرحیم الیزدی المشهدی، المتوفی سنهٔ ۱۲۶۸، وهو مطبوع بإیران، ومر له " مصائب المعصومین "

(۳۳۴)

مفاتیح البحث: دولهٔ ایران (۳)، النصف من شعبان (۱)، مدینهٔ کربلاء المقدسهٔ (۱)، الشیخ البهائی (۱)، محمد صالح الحسینی (۱)، آخر الزمان (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۳۷

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۳۵

الذی ألفه سنهٔ ۱۲۴۱.

(۷۳۳۱: مناقب المؤیدین) وهو عنوان الفصل الثانی من " فردوس العارفین " المذکور فی (۱۶: ۱۶۶) منسوبا إلی العراقی، وقد ینسب إلی شهاب الدین عمر السهروردی المذکور فی (۹: ۴۷۸ و ۵۵۴)، مرتب علی سبعهٔ فصول کل منها عنوان خاص ... ۳ سر العارفین، ۴ نزههٔ العقلاء، ۵ الیواقیت، ۶ صدور المجالس، ۷ ساقطهٔ من النسخهٔ الموجودهٔ التی کتبها عمر بن محمد الحاج فی العشر الثالث من (۲ ع / ۷۱۳) وقرأها محمد بن علی الگرگانی فی أواسط (ج ۲ / ۸۲۵) وعلیها تملک جامی نظام فی ۱۰۲۲.

(۷۳۳۲: مناقب النبی صلی الله علیه وآله والأئمهٔ (ع) استظهر فی " ریاض العلماء " عن کلام السید علی بن طاوس فی کتاب " سعد السعود " انه تألیف الشیخ الجلیل عبد الرشید بن الحسین بن محمد الاسترآبادی صاحب کتاب " تأویل الآیات " التی تعلق بها أهل الضلال، وقد مر فی حرف التاء انه فی الغیبهٔ الصغری احتمالا لروایته عن محمد بن عبد الله بن جعفر الحمیری، قال صاحب " الریاض : "ان سیاق کلامه یرشد إلی روایته عن کتاب الحمیری.

(مناقب وطرق النقشبندیهٔ) مر فی (۲۱: ۲۳) بعنوان " مسلک العارفین."

(۷۳۳۳: المناقب والمثالب) لأنه فی مناقب أهل البیت وفضائلهم ومثالب أعدائهم ومطاعنهم، ویقال له " فضائل أهل البیت " أیضا کما مر فی الفاء، وهو کبیر وغیر رسالهٔ المؤلف فی فضل أهل البیت کما مر فی حرف الراء، وهذا الکتاب للمولی حیدر علی بن المولی المدقق المیرزا محمد بن الحسن الشیروانی الأصفهانی الغروی ابن أخت المجلسی الثانی وصهره، قال سیدنا الحسن صدر الدین: رأیته وقد استخرجه من کتب محدثی أهل السنهٔ، واستطرد فیه ایمان أبی طالب.

أقول: موجود فی کتب السید جلال الدین بن المحدث. أوله: [الحمد لله علی ما منح من الهدایهٔ ووهب من الدلالهٔ..]. ذکر فی أوله انه لا یستخرج فیه الأحادیث إلا عن کتب العامهٔ بعین ألفاظها غیر أنه یترک ما یلتزمون به من الترضیهٔ

(۳۳۵)

مفاتیح البحث: إیمان أبی طالب علیه السلام (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، عبد الله بن جعفر الطیار بن أبی طالب علیه السلام (۱)، العلامهٔ المجلسی (۱)، الغیبهٔ الصغری (۱)، محمد بن الحسن الشیروانی (۱)، الحسین بن محمد (۱)، جلال

الدين (١)، محمد بن على (١)، عمر بن محمد (١)، دولة العراق (١)، الضلال (١)

صفحه ٣٣٨

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٣٦

بغير المستحق، ويأتى بما يلتزمون تركه من الصلاة عند ذكر الآل، ورتبه على مقدمة وأبواب، والنسخة بقلم محمد محسن بن بهاء الدين محمد التونى، فرغ منه فى أصفهان فى يوم الجمعة أواسط شهر صفر سنة ١١٣٣. (راجع مناقب حيدرية ٢٢: ٣٢٦).

(٧٣٣٤: المناقب والمثالب) فى مناقب بنى هاشم ومثالب بنى أمية، وذكر مساوئ بنى عبد الشمس فى الجاهلية والاسلام، وقدم معاداتهم لبنى هاشم، للقاضى أبى حنيفة نعمان بن أبى عبد الله محمد بن منصور بن أحمد بن حيون، قاضى فى مصر فى الدولة الفاطمية وهو صاحب " دعائم الاسلام " والمتوفى سنة ثلاث وستين وثلاثمائة ٣٦٣. و " المناقب " هذا موجود وقد رآه سيدنا أبى محمد الحسن صدر الدين كما حكاه لى شفاها، وقال: أنه يزيد على عشرين كراسا، ونسخة عند الميرزا محمد الطهرانى، ناقص الآخر. أوله: [الحمد لله الأول الأزلى بغير غاية والاخر الأبدى بلا نهاية]. ونسخة عتيقة تامة عند عيسى أفندى، جميل زاده.

ونسخة ناقصة عند شاكر أفندى آلوسى، وأخرى عند الشيخ على كاشف الغطاء.

(٧٣٣٥: المناقب والمصائب لسيدنا أمير المؤمنين على بن أبى طالب ع) للشيخ المحدث محمد بن أحمد بن إبراهيم الدرازى البحرانى، أخى صاحب " الحدائق " رتبه على خمسة مجالس لان تقرء فى كل من الأوقات الخمس مجلس، وهى ليلة التاسع عشرة من شهر رمضان ويومها وليلة العشرين منها ويومها وليلة الحادى والعشرين، وجعل خاتمة تقرء فى اليوم الحادى والعشرين، وهو كتاب كبير نظير " أوراد الأبرار " المعروف ب " الاسفار " للشيخ حسن الدمستانى الذى كان ناقصا فتممه الشيخ أحمد والد الشيخ محمد المذكور، وكل مجلس من تلك المجالس ذات أبواب ثلاث، فى كل باب يذكر قصايد اما من منشأته أو منشآت أخرى، كبعض قصايد السيد حسين بن السيد على بن عبد الله الشاخورى وقصيدة والده السيد على بن عبد الله وقصيدة الشيخ فرج المادح الخطى وقصيدة الشيخ على بن حبيب الخطى، وما رأيت من النسخة ناقصة من خاتمته ومخرومة خطبة أوله، ورأيت نقل ولده الشيخ حسين بن محمد عن هذا الكتاب فى كتابه " الدرة الغراء فى وفات الزهراء."

(٣٣٦)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (١)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (١)، شهر رمضان المبارك (١)، مدينة إصفهان (١)، محمد بن أحمد بن إبراهيم (١)، شهر صفر الظفر (١)، على بن عبد الله (٢)، بنو أمية (١)، بنو هاشم (٢)، محمد بن منصور (١)، الجهل (١)، الصّلاة (١)، الخمس (١)

صفحه ٣٣٩

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٣٧

(٧٣٣٦: المناقشات الفقهية) مع الشيخ البهائى والمير الداماد وغيرهما، لتلميذهما السيد محمد تقى بن الحسن الظهر الحسينى الاسترآبادى، والنسخة بخطه فى (الرضوية). أوله: [ومن فضلك امر الاستفاضة يا عليم يا حكيم..] (٧٣٣٧: المناقضات) لأبى العباس أحمد بن عبيد الله بن محمد بن عماد الثقفى الكاتب، المتوفى سنة تسعة عشر وثلاثمائة ٣١٩ وهو صاحب " اخبار ابن الرومى."

(٧٣٣٨: مناقضات الحجازى والعراقى) فى الاحكام الفرعية من امامى المذهب مالك بن انس وأبى حنيفة، أوردها الشيخ المفيد فى " العيون والمحاسن " واستخرجه السيد المرتضى فى " الفصول المختارة " فى عشر صحائف من المطبوع سنة ١٣٥٦.

٧٣٣٩: المناقلات) لأبى المنذر هشام بن محمد بن السائب الكلبى، المتوفى سنة ٢٠٥، ذكره ابن النديم.

(۷۳۴۰: کتاب المناکح) لأبی عبد الله محمد بن عمر الواقدی، صاحب کتاب " الآداب " وغیره، المتوفی سنة سبع ومائتین ۲۰۷.

(۷۳۴۱: مناکح أزواج العرب) لهشام الکلبی المذکور. ذکره أیضا ابن الندیم.

(۷۳۴۲: منال الطالب فی مناقب الإمام علی بن أبی طالب (ع) لم یعلم مؤلفه لکنه کتاب کبیر. کما یظهر من فهرسه. أوله: [الحمد لله الذی جلا الصفوة الطاهرة من آل نبیه المصطفی بأصفی المناقب..] مرتب علی مقدمة فیها کتابان الأول فی شرح ألفاظ وصفوا بها، الثانی فی ایضاح معان خصوا بموجبها ثم اثنی عشر بابا، لکل امام باب یخصه وآخرهم محمد الحجة المهدی (ع) فالمجلد الأول منه فی خصوص الباب الأول فی أمیر المؤمنین (ع) مرتبا علی اثنی عشر فصلا فی ولادته، نسبه، اسمه وکنیته ولقبه، صفته، محبة الله ورسوله له ومواخاة الرسول إیاه، علمه وفضله، عبادته وزهده وورعه، شجاعته، کراماته، فصاحته أولاده، مبلغ عمره ومقتله، لم ینقل فیه عن کتب الخاصة شیئا الاعن " نهج البلاغة"

(۳۳۷)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۲)، کتاب الإرشاد للشیخ المفید (۱)، کتاب نهج البلاغة (۱)، الشیخ البهائی (۱)، محمد بن عمر الواقدی (۱)، عبید الله بن محمد (۱)، مالک بن أنس (۱)، هشام بن محمد (۱)، ابن الندیم (۲)، الزوج، الزواج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۴۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۸

أحیانا وتاریخ الفراغ عن هذا المجلد سنة ۶۲۶ ولعله تاریخ الکتابة والنسخة عند السید شهاب الدین التبریزی، أحال فیه المؤلف إلی کتابه " زبدة المقال فی فضائل الآل."

(۷۳۴۳: المنامات) للشیخ الأدیب النحوی، أبی الحسن علی بن محمد بن العباس فسا بخس، قال النجاشی: رأیت الکتاب بخطه.

(۷۳۴۴: منامات الأئمة) للقاضی نعمان المصری، ذکر فی مقدمة طبع کتبه " الهمة."

(۷۳۴۵: المنامات الصادقات) للسید علی بن موسی بن طاوس الحسنی الحلی، المتوفی سنة أربع وستین وستمائة ۶۶۴ یظهر من " أمان الاخطار."

(منامیة) للهمدانی. مر فی (۱۹: ۷۶) بعنوان " مثال وخیال مقیده " رسالة عرفانیة فی المثال والخیال المقید والمطلق وکیفیة مراتب المنامات والرؤیا ودرجات الخلق فی ادراک العلوم والمعانی من العوالم العلوی.

(۷۳۴۶: منامیة) للسید أبی القاسم الذهبی الشیرازی المتخلص براز المذکور فی (۹: ۳۴۶). وهی أن فی لیلة الرابعة أو الثانیة بعد العشرین من شهر رمضان ۱۲۸۴ رأی الشیخ زین العابدین الدزفولی، تلمیذ الشیخ المرتضی، فی المنام کما ادعاه أن النبی صلی الله علیه وآله امر الأئمة ع بأن یجعلوا صمصاما حمایل ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳) إلی آخر قصته، فجاء راز الشیرازی معینا للدزفولی وکتب تعبیرا لهذا الرؤیا وقد علیها ستة مقدمات عرفانیة، وسمی المجموع ب " المنامیة."

أولها: [الحمد لله والسلام علی عباده الذین اصطفی محمد.. بعد عرضه میدارد.. أبو القاسم الحسینی الشریفی الذهبی..] نسخة منها فی (دانشگاه ۲ / ۳۵۷۶) کتبت بقلم النستعلیق فی (۱۳۰۳) مع " اشتهار نامه) الذی یعد دیباچة علی الکتاب ونسخة أخری کتبت فی القرآن الثالث عشر بقلم النستعلیق توجد فی (طهران) عند الدکتور مفتاح (۳۲۰) وکتب ابن الشیرازی هذا یعنی مجد الاشراف المذکور فی (۹: ۹۶۰) شرحا علی " المنامیة " مشحونا علی التملق والمجاملة، وصدرها باسم محمد خان السلماسی

(۳۳۸)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، کتاب الأشراف للشیخ المفید

(۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۱)، علی بن محمد (۱)، القرآن الکریم (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۴۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۳۹

الآذربایجانی، نسخة منه فی (دانشگاه ۳ / ۳۵۷۶) کتبت بقلم النستعلیق فی (۱۳۰۳) مع أصل المنامیة. أوله: [حمد له ... اما بعد، چون حسب الخواهش برادر ایمانی..

آقا محمد خان سلماسی آذربایجانی..] ونسخة أخری فی (الإلهیات ۴ / ۴۲۷ د) کتبها موسی الطباطبائی الأصفهانی الذهبی بقلم النستعلیق فی (ج ۱ / ۱۳۰۷) وذکرت فی فهرس المکتبة بعنوان " حاشیهء منامیة."

(۷۳۴۷: المناهج) فی أصول الفقه، للسید إبراهیم بن السید محمد علی بن السید راضی الأعرجی، ذکر السید جعفر الأعرجی فی" نفحة بغداد " أنه فی مجلدین، أحدهما المبادئ اللغویة والاخر المبادئ الأحکامیة، وهما یدلان علی غزارة علمه وسعة احاطته، وأمه فاطمة بنت السید محسن المقدس الأعرجی ومات فی الطاعون سنة ۱۲۴۷.

(۷۳۴۸: المناهج) فی الأصول، أو " المناهج الأصولیة، " خرج منه مبحث الاحکام الظاهریة والواقعیة ومسألة حجیة الکتاب ومسألة حجیة الاجماع ومسألة حجیة المظنة إلی أواخر بحث حجیة الاخبار، للشیخ أسد الله بن الحاج شیخ إسماعیل الدزفولی الکاظمی، المتوفی سنة سبع وثلاثین ومائتین وألف (۱۲۳۷)، وعبر عنه سیدنا أبی محمد الحسن ب " المنهاج " لکن یأتی أن " المنهاج " لولده و " المناهج " موجود بخطه عند بعض أحفاده، رأیته بالکاظمیة منظما برسالته فی حجیة الظن الطریقی ورسالته فی دفع الاعتراض عن العمل بالاخبار المأثورة المخالفة لعموم الکتاب والسنة، حیث یلزم من العمل بها اما النسخ بعد النبی وأما التخصیص بعد حضور وقت العمل، ورسالته فی تکلیف الکفار بالفروع کلها فی مجلد بخطه ونسخة عند الشیخ عبد الحسین الحلی النجفی المعاصر.

(۷۳۴۹: المناهج) لصاین الدین ترکه، المذکور فی (۹: ۵۷۰).

وهو من رسائله العربیة العرفانیة ومر له " مقصود از علم تصوف."

(۷۳۵۰: المناهج) فی الفقه غیر تام، بعض عناوینه [منهاج، منهاج) وهو فی مجموعة من رسائل الوحید البهبهانی، نسبه الکاتب إلیه ذاکرا إنی

(۳۳۹)

مفاتیح البحث: مدینة الکاظمین (۱)، أصول الفقه (۱)، مدینة بغداد (۱)، الظنّ (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۴۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۰

استنسخته عن نسخة المیرزا هدایة الله والمجموعة فی کتب الحاج شیخ عبد الحسین الطهرانی بکربلا.

(۷۳۵۱: مناهج الاحکام) فی الفقه، خرج منه الطهارة والصلاة والزکاة فی خمسین الف بیت، وکثیر من أبواب المعاملات، من المتاجر والصید والذباحة والأطعمة والأشربة والقضاء والشهادات أیضا فی خمسین ألف بیت، للمحقق القمی المیرزا أبی القاسم بن المولی حسن الجیلانی المتوفی سنة إحدی وثلاثین ومائتین وألف، وقد أحال إلیه فی " القوانین " فی مبحث اجتماع الأمر والنهی ومجلد کتاب الصلاة بخط ید المؤلف معه منظومته فی علم البیان وأخری فی علم البدیع، توجد عند أسباطه بقم، کما ذکر خصوصیاته المیرزا محمد علی القاضی وقد طبع الصلاة منه مستقلا فی طهران سنة ۱۳۷۱ فی (۱۷۱) ص.

(۷۳۵۲: مناهج الاحکام) فی القضاء فی ثلاثة أجزاء، للآقا أحمد بن الآقا محمد علی الکرمانشاهی المتوفی ۱۲۳۵ مرتب علی مقدمة

وثلاثة أبواب، ذوات مطالب، وعناوینه منهاج، منهاج. أوله: [أحمد الله علی ما أنعم وأصلی واسلم علی سید العرب والعجم والحاکم علی جمیع الأمم..]. وفرغ من جزئه الثانی المنضم إلی الأول، فی الکاظمیة فی سلخ ربیع الأول سنة ۱۲۳۴ وفی آخره انه یتلوه الجزء الثالث فی أحکام الدعاوی. والمجلد المشتمل علی الجزئین رأیته عند الحاج آقا أحمد بان الحاج آقا هادی بن الآقا محمود بن الآقا محمد علی فی طهران ونسخة أخری أیضا فیها الجزءان وکتابتهما فی شهر رمضان سنة ۱۲۳۴ فی کتب السید محمد باقر الحجة بکربلاء.

(۷۳۵۳: مناهج الاحکام) فی أصول الفقه، مبسوط کبیر فی مجلدین، أولهما فی مباحث الألفاظ وثانیهما فی الأدلة الشرعیة، ونظیر " القوانین " وفی قدره للحاج المولی أحمد بن المولی مهدی بن أبی ذر النراقی، صاحب " المستند " وغیره المتوفی سنة ۱۲۴۴ بالوباء. أوله: [أحمد الله بجمیع محامده واشکره علی وافر عطائه ووافده..] مرتب علی مقدمة وخمس مقاصد وخاتمة ذوات فصول ذوات

(۳۴۰)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۲)، مدینة الکاظمین (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، أصول الفقه (۱)، مدینة طهران (۲)، شهر ربیع الأول (۱)، الصّلاة (۳)، الحج (۳)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۴۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۱

مناهج وفرغ منه (۵ ج ۱ / ۱۲۲۴) والنسخة بخط المولی مهدی بن حسین الآرانی الکاشانی کتبه سنة ۱۲۶۲ عند الحاج شیخ علی القمی فی النجف وعلیها حواش منه کثیرة وقد طبع بطهران بعنوان " مناهج الأصول " کما هو الظاهر، کما یأتی (۷۳۵۴: مناهج الاحکام) شرح مزج علی " المعالم " فی الأصول، للحاج مولی علی بن عبد الله العلیاری التبریزی المتوفی سنة ۱۳۲۷. ضاعت منه کراریس عند ولده المیرزا محمد حسن العلیاری المعاصر.

(۷۳۵۵: مناهج الاحکام) فی الفقه من الطهارة إلی القضاء والشهادات للسید المیرزا محمد بن المیرزا حبیب الله الرضوی المشهدی المتوفی بها سنة ۱۲۶۴ عن أربع وسبعین سنة، کتب علیه الشیخ عیسی الزاهد إجازة وتقریظا، کان عند السید محمد باقر المدرس الرضوی کما ذکره فی " الشجرة الطیبة."

(۷۳۵۶: مناهج الاحکام) فی شرح " الدرة " لبحر العلوم، للشیخ محمد بن یونس الشویهی، انتهی إلی نواقض الوضوء والنسخة بخطه عند السید محمد بن نعمة الله الجزایری.

(۷۳۵۷: مناهج الاحکام فی شرح شرایع الاسلام) للحلی، فی مجلدات للشیخ عبد العلی الجیلانی، تلمیذ آیة الله بحر العلوم والراوی عنه، وشیخ الحاج مولی علی بن الحاج میرزا خلیل الطهرانی النجفی، رأیت المجلد الأول منه بخطه عند سیدنا أبی محمد الحسن صدر الدین، فرغ منه سنة خمس وعشرین ومائتین وألف، وعلی ظهره إجازة الأمیر سید علی صاحب " الریاض " والشیخ جعفر کاشف الغطاء بخطهما له ویأتی بعنوان " منهاج الکلام " أیضا کما فی نسخة وفی ثالثه " مناهج الکلام."

(۷۳۵۸: مناهج الاحکام فی مسائل الحلال والحرام) للحاج سید شفیع الجاپلاقی، صاحب " الروضة البهیة، " المتوفی سنة ۱۲۸۰. برز منه نصف کتاب الطهارة وبعض الصلاة وتمام الصوم وبعض الزکاة وتمام الخمس وکذا بعض سایر أبواب الفقه، مشتملا علی الآیات والروایات والجمع والترجیح وسایر القواعد

(۳۴۱)

مفاتیح البحث: العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، علی بن عبد الله (۱)، الزکاة (۱)، الصّلاة (۱)، الحج (۲)، الصیام، الصوم (۱)، الوضوء (۱)، الوفاة (۳)، الخمس (۱)، الطهارة (۲)

صفحه ۳۴۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۲

الاستدلالية والتكلم فی أحوال الرجال وغير ذلک.

(۷۳۹۵: مناهج الاخبار فی شرح الاستبصار) للسيد أحمد بن زين العابدين العلوی العاملی الأصفهانی، تلميذ البهائی والمير الداماد، فی مجلدات عديدة ثالثها الذی هو شرح كتاب الجهاد فرغ منه سنة ۱۰۳۹ وأوله: [أحمد الله علی جزيل آلائه..] والنسخة من الكتب الموقوفة لمدرسة فاضلخان فی المشهد الرضوی، وهو مجلده الثالث من كتاب الحج، وراجع فهرس الرضوية (ج ۵ ص ۱۸۲).

(۷۳۶۰: مناهج الاستدلال) للشريف أبی القاسم علی بن أحمد العلوی الكوفی صاحب " الاستغاثة " أو " البدع " المتوفی بكرمی سنة اثنين وخمسين وثلاثمائة (۳۵۲) وهو آخر مصنفاته كما ذكره النجاشی.

(۷۳۶۱: مناهج الاسرار فی شرح نتايج الأفكار) فی الأصول، للمولی عبد السميع (محمد سميع) بن محمد علی بن أحمد بن محمد سميع اليزدی الحائری، تلميذ صاحب " النتايج، " وهو فی مجلدين كبيرين كل منهما فی أربعة أجزاء، يقرب من عشرين ألف بيت كتبه فی كربلا فی مدت سبع سنين الا يسيرا وفرغ منه فی ثانی ربيع الأول سنة ستين ومائتين وألف (۱۲۶۰) ونسخة الأصل التی خرجت من المسودة إلی البياض، موجودة فی خزانة الميرزا محمد الطهرانی بسامراء ونسخة عليها خط مؤلف شرع فيها (ع ۲ / ۱۲۵۴) فی كربلا وفرغ من ثانية (۱۲۵۵) وليس لثالثه تاريخ وينتهی إلی العام والخاص والنسخة عند السيد محمد الموسوی.

(۷۳۶۲: مناهج الاصلاحات الروحية) للسيد محمد علی هبة الدين كما فی فهرسه.

(۷۳۶۳: مناهج الأصول) فی مجلد كبير صرح فی أوله انه من تقرير بحث شريف العلماء، الفه المولی جعفر بن آقا بزرگ (آقا كب) التستری ترجمته فی " الكرام " ص (۲۴۶) وتوفی سنة ۱۲۵۰) والنسخة بخط المؤلف فی مكتبة السيد عبد الصمد.

(المناهج الأصولية) للشيخ أسد الله مر بعنوان " المناهج ۲۲: ۳۳۹ " مطلق.

(۳۴۲)

مفاتيح البحث: مدينة مشهد المقدسة (۱)، مدينة كربلاء المقدسة (۲)، كتاب نتائج الأفكار للسيد الگلپايگانی (۱)، مدينة سامراء المقدسة (۱)، أحمد بن زين العابدين (۱)، شهر ربيع الأول (۱)، علی بن أحمد بن محمد (۱)، علی بن أحمد (۱)، الحج (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الإبداع، البدعة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۴۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۳

(۷۳۶۴: مناهج أنوار المعرفة فی أسرار مصباح الشريعة) فارسی فی العرفان، لراز الذهبی صاحب " منامية " المذكور فی (۲۲: ۳۳۸) طبع فی ۳۸۰ ص ومر مع ساير شروح " مصباح الشريعة " فی (۱۴: ۶۸) كما مر أصل " المصباح " فی (۲۱: ۱۱۰).

(۷۳۶۵: مناهج التدقيق ومعارج التحقيق) فی الفقه، للسيد حسين الملقب ب سيد العلماء بن السيد دلدار علی بن محمد معين النصير آبادی المتولد سنة إحدی عشر ومائتين وألف (۱۲۱۱) خرج منه كتاب الصلاة، أوله: [الحمد لله العلی العظيم..] حكی فی " كشف الحجب " عن خط صاحب " الجواهر، " فی وصف " المناهج " ما صورته مكتوبة علی ظهر المطبوع منه: [بالله أقسم انها كاسمها إذ هی مناهج التدقيق، لمن أراد إلی التدقيق سبيلا ومعارج التحقيق، لمن رام علی التحقيق دليلا وهداية الحق، لطالب الحق ونجاة الصدق لمن يريد الصدق، كيف لا وهی من مصنفات فرع تلك الذات الملكوتية وغصن تلك الشجرة الزيتونية، المبتهج بالأبوة بين الإمامة والنبوة الامام بن الإمام والهمام بن الهمام لا يقف علی حد حتی ينتهی إلی أشرف حد ذرية بعضها من بعض..]. و " المناهج "

طبع بالهند. وفرغ منه سنة (۱۲۵۰) وتاريخ تقريظ صاحب " الجواهر " سنة (۱۲۵۸) وترجمنا المؤلف في " الكرام " ص (۳۸۷).

(۷۳۶۶: مناهج التلاوة) في التجويد لمحمد بن أحمد بن خليفة، ألفها لشمس الدين الأمير محمد بن الأمير علي بن الأمير برندق برلاس، رتبها على مقدمة وثمانية عشر فصول وخاتمة. أولها: [حمد له.. أما بعد ميگويد: محمد بن.. كه بر ضماير أصحاب تحقيق وسراير أرباب تدقيق..] والنسخة في (ملك ۱ / ۳۲۵) كتبت في القران العاشر بخط النسخ.

(۷۳۶۷: مناهج الحق) ويقال له " منهج الاجتهاد " للشهيد البرغاني.

(۷۳۶۸: مناهج الدرجات في شرح كتاب النجاة) في ثلاث مجلدات لأبي الحسن علي بن زيد البيهقي، " كما في " معجم الأدباء."

(۳۴۳)

مفاتيح البحث: علي بن زيد (۱)، محمد بن أحمد (۱)، علي بن محمد (۱)، القرآن الكريم (۱)، الهند (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الصدق (۲)، الصّلاة (۱)

صفحه ۳۴۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۴

(۷۳۶۹: مناهج السلوك) لطاهر بن باقر بن محمد رشيد الدزفولي، المتوفى بعد سنة (۱۳۲۱). أخلاق عرفاني في جزئين وثلاثة أبواب وعدة فصول.

أوله: [حمد بيحد وستايش بيعدد شايستهء بارگاه خداوند أحديست كه مظاهر وجود..]. والنسخة في (النجف، مكتبة أمير المؤمنين ۲۳۲) كتبت في (۱۳۰۸) في (۵۸) ورق ومعها ما كتبها المؤلف (۱۳۱۹) بعنوان التذكار ومر للمؤلف " مفتاح البكاء " في (۲۱: ۳۲۱) وترجمناه في " النقباء (" ۹۶۹). (۷۳۷۰: مناهج السلوك في أخلاق الملوك) فارسي، للمولى محمد حسن ابن أبي طالب، كتبه في قواعد سياسة المدن للسلطان فتح علي شاه القاجاري وللشاهزاده حسين علي فرمانفرما، نسخة منه في مشهد الرضا (ع) عند عبد الحميد المولوي (رقم ف ۱ / ۵۱۷) كتبت بقلم النستعليق الشكسته في (۲۲، ذي حجة / ۱۲۳۳).

(۷۳۷۱: المناهج السوية) في الكلام، للعلامة الحلي، والنسخة عند الشيخ محمد السماوي.

(المناهج السوية في تحرير العلوم المهمة النظرية) الحاوي لحل مسائل معضلة من العلوم المختلفة، للسيد مرتضى المدرس الشهير بالشيخ مرتضى المتوفى سنة (۱۳۳۳) مر بعنوان " جامع العلوم " كما عبر به السيد شهاب الدين ولكن ذكر في " آئينهء دانشوران " انه رأى نسخة خط المؤلف يقرب من كشكول البهائي. أوله: [يا ذا العز والجلال ويا ذا المن والافضال.]. وفرغ منه يوم السبت آخر (ج ۱: ۱۳۰۹) معبرا عن نفسه بمرتضى بي علي الرضا الحسني والنسخة كانت بخط حاج محمد؟ عند تلميذ المؤلف الحاج ميرزا محمد علي المدرس، وفي هذا الكتاب عويصات العلوم الخمسة الأدبية. وتمام نسب مؤلفه: السيد مرتضى بن ميرزا علي رضا بن ميرزا زين العابدين بن محمد بن مرتضى بن محمد بن ميرزا صدر الدين بن ميرزا نصير الدين ميرزا صالح الطباطبائي المدرس بمدرسة صفدر خان في مصلى يزد والمدفون في يزد بمقبرة جوي جوهر وطبع رسالته في النحو.

(۳۴۴)

مفاتيح البحث: الإمام علي بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، الحكم القاجاري (القاجاريون) (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، زين العابدين بن محمد (۱)، العلامة الحلي (۱)، عبد الحميد (۱)، العزّة (۱)، البكاء (۱)، الشهادة (۱)، الحج (۲)

صفحه ۳۴۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۵

(۷۳۷۲: المناهج السوية (النبوية) فی شرح الروضة البهية فی شرح اللمعة الدمشقية) للفاضل الهندی، المولی بهاء الدين محمد بن تاج الدين الحسن بن محمد الأصفهانی، من أواخر الدولة الصفوية، ولد سنة اثنين وستين وألف (۱۰۶۲) خرج منه شرح كتاب الطهارة، مزجا، فی نحو من ثلاثين ألف بيت، وكتاب الصلاة فصلا، فی قرب عشرين ألف بيت والزكاة والخمس والصوم نصف الصلاة وختمه بالحج، وفرغ من الصلاة فی مولد النبی يوم الخميس السابع عشر من أول الربيعين من السنة الثمانية والثمانين بعد الألف، وهو إلی امامة الأبرص فی نسخة السيد محمد باقر الحجة، وفرغ من الزكاة ليلة الأضحی سنة (۱۰۹۳)، وفرغ من الخمس فی أول نقل ثانية جميدی سنة (۱۰۹۴) وفرغ من الاعتكاف بعد الصوم فی الثانی والعشرين من شعبان سنة (۱۰۹۵)، كما فی نسخة السيد محمد باقر الحجة بكربلا، وتوفی المؤلف سنة خمس وثلاثين ومائة وألف (۱۱۳۵) نسخة منه فی الخزانة سيدنا المجدد الشيرازی بسامراء وخزانة الحاج سيد علی الإيروانی فی تبريز وغيرهما، وثلاث مجلدات فی كتب السيد محمد اليزدی بأصفهان وإلی آخر الاعتكاف عند السيد محمد بن علی الكوهكمری فی النجف، ومجلد الصلاة عند الشيخ هادی كاشف الغطاء بخط المولی محمد علی بن محمد قاسم القمشهی فی سنة (۱۲۳۵).

(۷۳۷۳: المناهج السوية والتحفة الامامية الحائرية) للسيد حسن بن الحاج آقا مير الموسوی القزوينی الحائری المعاصر، ألفه سنة (۱۳۴۶). وهو رد علی " الهدية السنية والتحفة الوهابية النجدية " المشتمل علی خمس رسايل، تصنيف علماء عصر السلطان عبد العزيز آل محمد بن سعود المطبوع بمصر فی نيف وأربعين وثلاثمائة وألف.

(۷۳۷۴: مناهج سيفی) فارسی فی العرفان لا نعرف منه شيئا غير أن نسخة منه فی (حسين الچلبی ۵ / ۱۱۸۴) كتبت بقلم النسخ ضمن المجموعة المؤرخة (۷۵۶) والمظنون انها عين " مناهج سيفية " الآتی.

(۷۳۷۵: مناهج سيفية) لأبی الحقايق نصير الدين محمد بن أحمد الخويی

(۳۴۵)

مفاتيح البحث: مدينة كربلاء المقدسة (۱)، كتاب اللمعة الدمشقية للشهيد الأول (۱)، مدينة سامراء المقدسة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، مدينة إصفهان (۱)، محمد (بن) تاج الدين (۱)، محمد بن أحمد (۱)، علی بن محمد (۱)، محمد بن علی (۱)، عبد العزيز (۱)، الصيام، الصوم (۲)، الزكاة (۱)، الصّلاة (۳)، الحج (۲)، الإعتكاف (۱)، الخمس (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۴۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۶

فارسی فی العرفان، فی مقدمة وخمسة مناهج، ألفها لمنشی محمد الوراوجی، والنسخة فی (حالت أفندی ۱ / ۹۲) كتبها علی بن سليمان بن يونس القونوی المعلم فی (۱۰ رجب: ۶۶۰).

(۷۳۷۶: مناهج الشارعين) للسيد عبد الحسيب الحسينی، المذكور فی (۴: ۱۵۰) مرتب علی (۱۴) منهج، كل منها فی عدة شوارع فی الأصول والفروع والأخلاق، نقلا عن أخبار الشيعة، ألفه باسم الشاه سليمان الصفوی (۱۰۷۷ ۱۱۰۵) والكتاب كترجمة فرغ منه فی (صفر ۱۰۶۸) وصرح باسم الكتاب والمؤلف والشاه فی المقدمة. نسخة الأصل بخط المؤلف فی (دانشگاه ۵۱۷) كتبت بقلم النسخ الجيد ناقصة من أوله فی (۳۳۴) ورق. أول الموجود: [سهم الأرض الميتة..

فمنه يأكلون وچهره وعذار صحاری وباغ را از گلگونه وحال لاله وداغ برفاه..] ومر للمؤلف " سدرة المنتهی (" ۱۲: ۱۵۴) و " جواهر منثورة (" ۵: ۲۸۲) و " عرش سماء التوفيق (" ۱۵: ۲۴۴).

(۷۳۷۷: مناهج الصلحاء) فی الإمامة، للسيد حسين عرب باغی المعاصر، فارسی مطبوع ويأتی له " مناهج العارفين."

(۷۳۷۸: مناهج الصواب فی علم الاعراب) للشيخ عبد علی بن ناصر الحويزی، الشهير بابن رحمة، المتوفی بعد سنة (۱۰۶۳) والنسخة

ضمن مجموعة ست رسالة من تصانيفه بخط ابن أخيه ناصر بن سعيد بن ناصر الشهير بابن رحمة الحويزى، فرغ من كتابته سنة ۱۰۶۳ فى حياة عمه المؤلف، أوله: [أعلى نحو صرف فى معانيه بديع البيان وأحلى منطق يعرب عن رفع شأن أرباب اللسان للانخفاض فى العبودية..] ذكر فى أوله جملة من تصانيفه السابقة وذكر اسمه ونسبه واسم الكتاب فى ص ۸۶ والنسخة عند السيد محمد على الروضاتى بأصفهان، وتاريخ فراغه فى أيام عاشورا سنة ۱۰۵۹؟.

(۷۳۷۹: مناهج الطالبين فى معارف الصادقين) تاريخ عام فارسى مع مباحث من العرفان. ألفه عثمان (على خ ل) بن الحسين بن على الشهير بعلاء القزوينى

(۳۴۶)

مفاتيح البحث: زيارة عاشوراء (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدينة إصفهان (۱)، عبد على بن ناصر (۱)، الحسين بن على (۱)، على بن سليمان (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۴۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۷

الهلالى، باسم السلطان جلال الدين شاه شجاع، الذى توفى سنة ۷۸۶ وفرغ منها فى شعبان ۷۷۹ كما أنه شرع بها فى ذى الحجة ۷۷۸. مرتب على ثلاثة أقسام: ۱ إبتداء الخلق فى أربعة أبواب ۲ الأنبياء والأولياء والخلفاء وسيرتهم والأمثال والحكايات فى ۲۲ بابا ۳ الملوك وسلو كهم فى أربعة أبواب. أوله: [شكر وسپاس با اخلاص وحمد وثنا باختصاص..]. نسخة منه عند الشيخ حسين الجندقى وأخرى فى (آياصوفية ۳۴۶۷) كتبها على بن محمد بن الحسين بن على الهلالى ابن أخ المؤلف فى محرم ۷۸۱ فى ۳۵۹ ورق.

(۷۳۸۰: مناهج الطالبين ومسالك الصادقين) فارسى فى العرفان، مرتب على مقدمة وعشرة أبواب، نسخة منه فى (قونية ۱۷۳۳) كتبت فى أواخر رمضان ۷۲۸ بقلم النسخ فى ۱۹۴ ورق.

(۷۳۸۱: مناهج العارفين) فارسى مطبوع لمؤلف " مناهج الصلحاء " كما مر ويأتى له " مناهج الكرام."

(۷۳۸۲: مناهج العباد إلى المعاد) أو " مناهج المعاد إلى الميعاد " كما فى " كشف الظنون ۲: ۱۸۴۶، " للفرغانى صاحب " مشارق الدرارى " المذكور فى (۲۱: ۳۵) مرتب على ثلاث قواعد: ۱ العقايد فى ثلاثة أبواب ۲ أركان الاسلام فى خمسة أركان ۳ السلوك فى بابين. أوله: [رب أعنا على ذكرك وشكرك وحسن عبادتك، الحمد لله وسلام على عباده الذين اصطفى..]. والنسخة فى (القاهرة، دار الكتب ۲۸ م تصوف) بقلم النسخ فى ۲۳۵ ورق وعليها تاريخ ۶۸۶، لعلها تاريخ التأليف، ونسخة أخرى غير مؤرخة فى (بنكالة الآسيوية E ۲۰۱) كتبت بقلم النسخ.

(۷۳۸۳: مناهج العارف) فى أصول الدين لأبى القاسم الحسينى مؤلف " المصباح " المذكور فى (۲۱: ۹۹) مرتب على مقدمة وخمسة فصول وخاتمة، فرغ منها فى ۵ ج ۲ ۱۱۴۱، وصرح باسمه واسم الكتاب فى المقدمة. أوله: [حمد له.. وبعد چون در أين أو ان بتقدير خالق منان.. أبو القاسم بن.. را ورود ببعضى از محال اتفاق افتاد..] والنسخة فى (دانشگاه ۳۷۳۱) كتبه ابن المؤلف، السيد

(۳۴۷)

مفاتيح البحث: شهر ذى الحجة (۱)، كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۱)، شهر رمضان المبارك (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، على بن محمد بن الحسين (۱)، أصول الدين (۱)، جلال الدين (۱)، الكرم، الكرامة (۱)

صفحه ۳۵۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۸

حسین، بقلم النسخ فی لیلة الأحد ۸ ج ۲ / ۱۱۴۱ عن نسخة مسودة المؤلف فی ۳۳۶ ورق.

(۷۳۸۴: مناهج العرفان) فی مراتب التصوف وطریقة السلوک، کبیر فی مجلدین، ینقل عنه فی " الروضات، " للحاج محمد مؤمن بن المولی موسی الطبسی قال: [عندنا نسخة وهو من أجلاء العرفاء المتأخرین وکان هو ووالده من المستسعدین بالترقیات العالیة فی مدرسة الشیخ لطف الله. الذی توفی سنة ۱۰۳۲ بأصفهان، کما ذکره فی " فرائد الفوائد."

(۷۳۸۵: مناهج عطارد) فی الطوالع، وهو سادس الرسائل السبعة الکاشفیة فی النجوم، أولها ": مواهب زحل " وآخرها " لوایح القمر " کلها للمولی حسین الکاشفی، کما مر فی (۱۲: ۱۳۱) مرتبا علی مناهج وفی کل منهج شوارع، نسخة منه فی مکتبة السید محمد المشکاة تاریخ کتابتها سنة ۱۰۸۶.

(۷۳۸۶: مناهج العلیة) فی علم الکلام وأصول الدین، فارسی للمولی أبی القاسم بن الآقا محمد الجرفادقانی، کتبه فی قبال " البراهین البهیة " للامام فخر الدین محمد الرازی، أوله: [سپاس وستایش پروردگاری را سزد..] ذکر فیه انه لما فرغ من التحصیل فی أصفهان ذهب إلی بلاد الهند فی عصر شاه جهان ولازم من بین من بحضرته مجلس النواب آصف خان الطهرانی، بتوسط الفاضل الجلیل علاء الملک التونی، وکان یحضر مجلسه علماء الطرفین منهم: المولی عبد الحکیم السیالکوتی، والشیخ عبد الرحیم الجانپوری، والمولی عبد الواسع تته، فناظر هم کثیرا حتی أفحمهم، ثم کتب صورة مناظراته وضم إلیها براهین أخری وعمل هذه الرسالة الموسومة ب " المناهج العلیة " لأنه أهداه إلی الشیخ علی خان وزیر الشاه سلیمان الصفوی. والنسخة مخرومة الآخر فی خزانة الحاج علی محمد النجف آبادی فی النجف مرتب علی خمسة فصول، والشاه سلمیان جلس بعد والده الشاه عباس الثانی من سنة ۱۰۷۸، والشاه عباس حارب شاه جهان وابنه اورنگ زیب عالم، واسم والده الآقا محمد یظهر من إجازة للمولی مهر علی الموجودة صورتها فی آخر مجلدات " البحار " ولکن فی " الروضات " ذکر اسم والده الآقا محمد ربیع فراجع.

(۳۴۸)

مفاتیح البحث: مدینة النجف الأشرف (۲)، مدینة إصفهان (۲)، أصول الدین (۱)، الهند (۱)، الوسعة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۵۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۴۹

(۷۳۸۷: المناهج الغرویة) للشیخ أسد الله الدزفولی الکاظمی، عبر به نفسه فی رسالته " اللؤلؤ المسجور " ومر بعنوان " المناهج ۲۲: ۳۳۹ " مطلقا.

(۷۳۸۸: مناهج الفلاح) منظومة فی رد العامة، فی اختیار الإمام، للشیخ محمد علی الخراسانی الکربلائی المتوفی بها حدود سنة ۱۳۲۵ ودفن فی صحن العباس نظمه أیام توقفه فی قریة سنندج من کردستان وفرغ منه ما بین سنة ۱۳۱۰ إلی ۱۳۱۵ یقرب من ثمانمائة بیت، والنسخة عند الشیخ محمد علی الهمدانی الحائری المعاصر نزیل سنقر، وأخری عند السید محمد باقر الحجة بکربلا، أوله: [ابتداء المقال باسم الله وأستعین ما انتهی بالله..] وآخره: [تاریخ تلک الدرر الملاح نظم حلا فی منهج النجاح].

(۷۳۸۹: مناهج الکرام فی تعیین الامام) فارسی مطبوع، لمؤلف " مناهج العارفین " کما مر، ویأتی له " مناهج المؤمنین."

(مناهج الکلام فی شرح شرایع الاسلام) یأتی بعنوان " منهج الکلام."

(۷۳۹۰: مناهج المتقین فی فقه أئمة الحق والیقین) للحاج شیخ عبد الله الممقانی المعاصر، فی تمام الفقه مقتصرا علی الفتوی، مستخرجا له عن کتابه الکبیر، طبع فی مجلد کبیر.

(مناهج المعاد إلی المیعاد) مر فی ص ۳۴۷ بعنوان " مناهج العباد إلی المعاد."

(۷۳۹۱: مناهج المعارف) فی أصول الدین، للسید أبی القاسم جعفر بن الحسین بن قاسم بن محب الله بن قاسم بن المهدی الموسوی

جد جد صاحب " الروضات " الشهير ب مير أبی القاسم (۱۰۹۰ – ۱۱۵۸) وقال الشاعر فی رثاه: [مير أبو القاسم اعلم زجهان رحلت كرد..] ذكره حفيده فی " الروضات."

(مناهج المنهج) لقطب الدين الكيدری، كما فی " كشف الحجب " والظاهر أن الصحيح " مباهج المهج فی مناهج الحجج " كما فی "الروضات، " ومر بهذا العنوان وهو المناسب لموضوعه فان فيه سيرة أحوال المعصومين الأربعة عشر وفضائلهم ومعجزاتهم.

(۳۴۹)

مفاتيح البحث: مدينة كربلاء المقدسة (۱)، قطب الدين الكيدری (۱)، أصول الدين (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الإختيار، الخيار (۱)

صفحه ۳۵۲

الذريعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۳۵۰

(۷۳۹۲: مناهج الموحدين) فی علم الأصول ملمعا، للسيد صدر الدين ابن محمد باقر الموسوی الدزفولی، المعروف بكاشف، ومؤلف "ارشاد المريدين " المذكور فی (۱: ۵۲۰) والمتوفی سنة ۱۲۵۸ أو ۱۲۵۶ نسخة منه فی دزفول فی مكتبة الحاج السيد أسد الله الطبيب الدزفولی، گوشه گير، تاريخ كتابتها سنة ۱۲۰۷.

(۷۳۹۳: مناهج المؤمنين) لمؤلف " مناهج الكرام " كما مر، كلاهما فارسيتان مطبوعتان.

(المناهج النبوية فی شرح الروضة البهية) كما قد يقال، والأصح " المناهج السوية " كما مر، للفاضل الهندی.

(۷۳۹۴: مناهج الوصول) أرجوزة فی الأصول، للشيخ محمد بن الشيخ طاهر بن حبيب بن الحسين بن محسن الفضلی السماوی النجفی المعاصر فی ۱۵۰ بيت.

(۷۳۹۵: مناهج الوصول إلی علم الأصول) للحاج مولی أحمد النراقی كتبه بعد الفراغ عن شرح " تجريد الأصول " لوالده وقد طبع بإيران سنة ۱۲۶۹ بأمر الشيخ موسی إجابة لأخيه الشيخ جعفر المتوفی ۱۷ ذی القعدة سنة ۱۲۶۹ وفی كتب الحاج شيخ عبد الحسين الطهرانی نسخة عليها تقريظ بليغ للمولی محمد إسماعيل بن محمد قاسم فی سنة ۱۲۳۵ وقد أهدی المصنف إليه النسخة ومر بعنوان" مناهج الاحكام."

(مناهج الوصول إلی كنوز معالم الأصول) يأتی بعنوان " مناهج اليقين."

(۷۳۹۶: مناهج الوصول فی تفسير آيات الأصول) أی الأصول الخمسة الدينية، مرتب علی مقدمة فی بيان معنی التوحيد ودرجاتها وخمسة أبواب فی التوحيد والعدل والنبوة والإمامة والمعاد وخاتمة فی آيات الأخلاق والسير والسلوك.

أوله: [الحمد لله الذی أنزل علی عبده الكتاب ولم يجعله عوجا وجعل له من كل ضيق بفضله وكرمه فرجا ومخرجا..] ذكر فيه انه لما رأی كتب آيات الاحكام ولم يسمع أحد أفسر آيات الأصول مع أنها أقرب إلی الوصول فأقدم علی التأليف فی هذا الباب، علی الترتيب المذكور، قال فی أول الخاتمة: [ان النفوس بعد معرفة آيات الاحكام والأصول يری نفسها ناقصة فتميل؟ إلی الحركة نحو السعادة

(۳۵۰)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، إسماعيل بن محمد (۱)، الكرم، الكرامة (۱)، الوفاة (۱)، الطب، الطبابة (۱)، الترتيب (۱)

صفحه ۳۵۳

الذريعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۳۵۱

والتکمیل] فیستفید من الفصول الأربعة عشر فی الخاتمة - وتکلم فی آخر الباب الرابع فی إثبات الرجعة عند الشیعة مفصلا.

(۷۳۹۷: مناهج الوفاق فی الاعداد والأوفاق) للفاضل الأدیب المعاصر حیدر قلیخان بن نور محمد خان الکابلی، نزیل کرمانشاه والمدفون فی النجف.

(۷۳۹۸: مناهج الهدایة ومعارج الدرایة) فی علم الکلام، للعلامة الشیخ جمال الدین أبی منصور الحسن بن سدید الدین یوسف بن زین الدین علی بن المطهر الحلی المتوفی سنة ۷۲۶ وفی بعض النسخ " منهاج الهدایة ومعراج الدرایة."

(۷۳۹۹: مناهج الیقین) فی معرفة الله، أوله: [الحمد لله الذی شوقنا إلی إدراک علم الیقین، إلی قوله: یقول أبو سعد الآلهی السبل إلی الحق کثیرة وأوضحها عند العقل أربعة مناهج، الأول المنهاج الوجودی الثانی المنهاج الحرکتی..] توجد نسخة منه ضمن مجموعة من رسائل أبی علی سینا وغیره بخط شهاب البحرانی، کتبه فی سنه ۷۳۷ عند السید حسین الطبیب التبریزی فی النجف.

(۷۴۰۰: مناهج الیقین) فی رد کتاب " الهدایة، " للمیرزا أبی القاسم بن محمد تقی بن محمد قاسم الأردوبادی، المتوفی سنة ۱۳۳۳ خرج مجلده الأول ویسیر من الثانی ولم یتم وهو عند ولده المعاصر المیرزا محمد علی ویأتی " الهدی فی رد الهدایة."

(۷۴۰۱: مناهج الیقین إلی کنوز معالم الدین) وفی نسخة " مناهج الوصول إلی کنوز معالم الأصول " وهو شرح علی " المعالم " لکنه ناقص والموجود هو شرح أحادیث أول " المعالم، " للشیخ حسن بن الشهید الثانی، أوله:

[الحمد لله العلی العظیم العزیز العلیم..] هو تصنیف بعض معاصری المولی خلیل القزوینی المتوفی سنة ۱۰۸۹ بل من تلامیذه لأنه ینقل عنه کثیرا بعنوان [برهان الفضلاء مولینا خلیل الله القزوینی سلمه الله] وینقل عن الآقا رفیعا النائنی المتوفی سنة ۱۰۸۱ بعنوان [رحمه الله] فیظهر انه ألفه بین التاریخین، وینقل فیه عن " الهادی إلی النجاة " و " ایجاز المطالب " لابن حمزة الطوسی، وعن " الفصول " للسید مرتضی الرازی کما أنه ینقل عنهما فی " حدیقة الشیعة " المنسوبة إلی

(۳۵۱)

مفاتیح البحث: الشیخ حسن إبن الشهید الثانی صاحب المعالم (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، کرمانشاه (۱)، جمال الدین (۱)، العزّة (۱)، الوفاة (۳)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۳۵۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۲

المقدس الأردبیلی، ولعل مؤلف " المناهج " هذا هو السید جلال الدین أمیر صاحب " تلخیص حدیقة الشیعة، " الذی ینقل فیه عن " ایجاز المطالب " المذکور وبالجملة النسخة الناقصة فی کتب الحاج شیخ عبد الحسین الطهرانی بکربلا ومعه قطعات من کتاب" الهدایا " فی شرح الکافی الذی فرغ من بعضها سنة ۱۰۸۳ کما یأتی تفصیله والظاهر اتحاد مصنفهما.

(۷۴۰۲: مناهج الیقین فی أصول الدین) للعلامة الحلی، مؤلف " مناهج الهدایة " السابق ذکره، وفی بعض النسخ من " الخلاصة": " منهاج الیقین فی مناهج الدین " وهو مرتب علی مقدمة ومناهج، ثامنها فی الإمامة وتاسعها فی المعاد أوله: [الحمد لمنشئ الفطر وخالق البشر وممیزهم بقوتی العمل والنظر..] والنسخة موجود عند المیرزا محمد علی الأردوبادی بخط الشیخ نعمة الله بن الشیخ عطیة الأسدی، تاریخ کتابته سنة ۹۴۱. وعلیه تعلیقات للسید أبی الحسن الکشمیری المتوفی سنة ۱۳۱۳، کما فی آخر " اسداء الرغاب" معبرا عنه ب " منهج الیقین " ونسخة عند الشیخ محمد السماوی، یقرب من عشرة آلاف بیت وفی فهرس مکتبة راجه فیض آبادی انه مطبوع فراجعه. ونسختان منه فی الخزانة الرضویة. ومر شرحه الموسوم ب " الایضاح والتبیین."

(۷۴۰۳: المناهل) فی الفقه، للسید المجاهد الآقا سید محمد بن الآقا میر سید علی، صاحب " الریاض " الطباطبائی الحائری المتوفی بقزوین، سنة اثنین و أربعین ومائتین وألف ۱۲۴۲ وحمل إلی الحائر الشریف ودفن بمقبرته المشهور فی السوق بین حرمین الشریفین

العباس والحسین (ع)، وله " مفاتیح الأصول " کما مر، أوله: [الحمد لله رب العالمین..] وهو فی غایة البسط من الأدلة والأقوال والفروع، وقد طبع بإیران ورأیت بعض مجلداته وقفه السید حسین بن السید المجاهد وجعل التولیة لخاله السید رضا بن آیة الله بحر العلوم، ولنسله من بعده، ومر " المصابیح " الذی کان عنوان هذا الکتاب أولا، فإنه کان یذکر فی أول کل کتاب " المصابیح " مثلا یقول: [کتاب مصابیح الطهارة.. مصباح فی

(۳۵۲)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، دولة ایران (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، العلامة الحلی (۱)، أصول الدین (۱)، جلال الدین (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۵۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۳

الماء الجاری.. مصباح فی البئر.. مصباح فی الوضوء إلی قوله: کتاب مصابیح الصلاة.. مصباح فی الوقت.. مصباح فی القبلة.. مصباح فی اللباس إلی قوله کتاب مصابیح الصوم.. کتاب مصابیح الزکاة.. کتاب مصابیح الخمس وهکذا إلی آخر الفقه] ثم غیر العنوان بقوله: [کتاب مناهل الطهارة، منهل فی.. منهل فی..

کتاب مناهل الصلاة، منهل فی. منهل فی.. وهکذا: کتاب مناهل الصوم..

مناهل الزکاة.. مناهل الخمس..] وطبع بعنوان " المناهل " وقد کان أولا بعنوان " المصابیح " ورأیت مجلد مصابیح الزکاة والخمس والصوم ومجلد مصابیح البیع ومجلد مصابیح النکاح إلی احیاء الأموات ومجلد مصابیح الوکالة والوقف والهبة والوصایا ومجلد مصابیح القضاء والشهادات، هذه المجلدات کلها عند السید محمد علی بحر العلوم، وعلی ظهر کل منها بخط السید رضا بن آیة الله بحر العلوم، انه استعاره عن السید حسن بن السید محمد المجاهد یعنی المصنف وذکرت هذا التفصیل لئلا یعبر منشأ للاشتباه والحیرة ورأیت المجلد التاسع من " المناهل " فی کتب السید محمد باقر الحجة، وفیه کتاب القرض والدین وکتاب الرهن وکتاب المفلس وکتاب الضمان وکتاب الحوالة وکتاب الکفالة ومجلد مستقل فی کتاب المفلس.

(۷۴۰۴: مناهل الأشواق) للسید محمد حسین صفی الدین المعاصر، قاضی الجعفریة فی لبنان؟ وهو مطبوع بصیدا.

(۷۴۰۵: مناهل الأصول فی شرح تهذیب الوصول) للشیخ علی ابن الشیخ حسین بن الشیخ محمد علی بن الشیخ حسین بن محمد الأعسم النجفی، کبیر فی عدة مجلدات ثالثها فی العام والخاص إلی آخر الظاهر والمأول. أوله: [الحمد لله رب العالمین..] فرغ منه یوم الخمیس ۲۴ ع ۲ ۱۲۳۹ اعاره منه [أیده الله] ابن عمه الشیخ محمد بن الشیخ عبد الحسین الأعسم، فی سنة ۱۲۴۵، والنسخة عند الشیخ جواد الأعسم، والمؤلف هو والد الشیخ محمد حسین الأعسم الشهید فی دغارة یوم عاشورا حین یقرء المقتل فی سنة ۱۲۸۸، وعلی النسخة خطوط المؤلف وتصحیحاته کثیرا.

(۷۴۰۶: مناهل الأنظار) فی الطب لمحمد بن عبد الله اللاری.

(۳۵۳)

مفاتیح البحث: دولة لبنان (۱)، زیارة عاشوراء (۱)، محمد بن عبد الله (۱)، الصیام، الصوم (۳)، القتل (۱)، الزکاة (۳)، الرهان (۱)، الشهادة (۱)، اللبس (۱)، الصّلاة (۱)، الوضوء (۱)، الخمس (۳)، الطب، الطبابة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۵۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۴

ألفه سنة ٨٩٣ لمحمود شاه بايقرا سلطان گجرات بن محمد شاه بن أحمد شاه بن التترخان (٨٦٣ ٩١٧) ورتبه على مقدمة ذات فصول ثلاثة ومقالتين، الأول على ترتيب التهجى ولا يوجد الثانى فى نسخة (طهران، پزشكى ٣٠١) الذى كتبت فى يوم الأحد ٢ ج ٢ / ١٠١٤ وفى نسخة (بادليان ١٥٨٩) الذى كتبت سنة ١٠١٦ والظاهر أن بعد الثانى من المقالتين خاتمة ختمت بها الكتاب.

(٧٤٠٧: مناهل التحقيق) لآقا محمد هاشم المذكور فى (٩: ١٢٨٨) فارسى فى ذكر المبدء والمعاد على مذاق العرفاء، طبع بطهران سنة ١٣٢٣. أوله:

[الحمد لله المتجلى لخلقه..] نسخة غير مؤرخة منه فى شيراز خانقاه الأحمدية (٧ / ٥).

(٧٤٠٨: مناهل الشوارد فى تلخيص المقاصد) أى " المقاصد المهمة " للمولى محمد على بن محمد حسن الآرانى الكاشى، فرغ منه سنة ١٢٢٤، والسنخة عند الشيخ عز الدين الجزايرى.

(٧٤٠٩: المناهل الصافية المروى لذوى القلوب الصادية الموصل إلى فهم معانى الشافية) شرح للشافية الصرفية لابن الحاجب. شرحه لطف الله بن محمد بن الغياث بن الشجاع بن الكمال بن داود الطفيرى؟ المتوفى بها فى رجب ١٠٣٥ كما ترجمه فى ج ٢ " مطلع البدور " قال وهو كالمختصر ل " شرح الرضى " وله أيضا " شرح الكافية " لكنه لم يتم، أوله: [الحمد لله رب العالمين ... أعلم انها قد جرت عادة كثير.] فرغ المؤلف منه سنة ١٠٢٦ وفرغ الكاتب من النسخة الموجودة فى طهران سنة ١٠٦٢.

(٧٤١٠: مناهل الضرب فى انساب العرب) الضرب العسل الأبيض الغليظ كما فى كتب اللغة. مسطرا مبسوطا، للسيد أبى عبد الله جعفر بن محمد بن جعفر بن السيد راضى بن السيد حسن، الذى هو والد السيد محسن الكاظمى الأعرجى المتوفى سنة ١٣٣٢. مرتب على مقدمة وخمس مقاصد وخاتمة، أوله: [الحمد لله الذى خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا..] وهو غير تام، نسخة بخط المؤلف فى أوله انه ألف أولا النسب المشجر المسوم ب " رياض الأقحوان فى أنساب قحطان

(٣٥٤)

مفاتيح البحث: كتاب الكافئة للشيخ المفيد (١)، شهر رجب المرجب (١)، مدينة طهران (٣)، على بن محمد (١)، جعفر بن محمد (١)، الوفاة (١)

صفحه ٣٥٧

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٥٥

وعدنان وبعض الفرس والترك والسودان " ثم " الدر المنتظم فى انساب العرب و العجم " ثم " الأساس فى انساب الناس " ثم " مصابيح الظلم فى انساب العرب و العجم " ثم " البحر الزخار فى أنساب ملوك القاجار " وألف أيضا " الصراط الأبلج فى أنساب بنى الأعرج " و " الحديقة البهية فى نسب الأعرجية."

(٧٤١١: مناهل القضاء) فى التاريخ، مجلد كبير فى بغداد عند السيد حسام الدين هادى آل السيد عيسى البغدادى.

(٧٤١٢: مناهل الوراد) (الواردين، خ ل) أخلاقى تاريخى، للشيخ يعقوب التبريزى النجفى القارى بالحلة، المتوفى سنة ١٣٢٩. ذكره ولده الفاضل القارى الشيخ محمد على، مرتب على مجالس تزيد على المائة فى أزيد من ثلاثمائة صفحة رأيت نسخة خط المؤلف فى جزئين فى كتب ولده الشيخ مهدى أخ الأكبر للشيخ محمد على ثم انتقل إلى محمد على. وترجمته فى القسم الأول من الجزء الثالث ص ١٤٤ من " البابليات، " ونسبه هكذا: الشيخ يعقوب بن جعفر بن الحسين.

(٧٤١٣: كتاب المناهى) للشيخ الصدوق، أبى جعفر محمد بن على بن الحسين بن موسى بن بابويه القمى المتوفى ٣٨١.

(٧٤١٤: المنبى عن زهد النبى صلى الله عليه وآله للشيخ أبى محمد جعفر بن أحمد ابن على القمى، نزيل الرى المعروف بابن الرازى، صاحب " المسلسلات " و " الغايات " و " العروس " وغيرها من التصانيف التى تبلغ مائتين وعشرين كتابا، كما حكاه السيد على بن

طاوس فی آخر " الـدروع " عن العلامـة الکراجکی، وقال ما لفظه: [لقد ذکر أبو محمد جعفر بن أحمد القمی فی کتاب " زهد النبی من الله عز وجل " ما فیه بلاغ وهـذا جعفر بن أحمد عظیم الشأن من الأعیان، ذکر الکراجکی فی کتاب " الفهرس " انه صـنف مائتین وعشـرین کتابا بقم والری انتهی] و مراده بکتاب " الزهـد " هو هذا الکتاب، وینقل عن کتابه بهذا العنوان فی " أمان الاخطار " وینقل عنه أیضا جد السید لامه ورام بن أبی فراس فی مجموعته وینقل عنه بهذا العنوان أیضا الشیـخ أحمد بن فهد الحلی فی " التحصـین " لکن أطلق علیه

(۳۵۵)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمـد بن عبد الله صـلی الله علیه وآله (۱)، محمد بن علی بن الحسین (۱)، ورام بـن أبی فراس (۱)، أحمـد بن فهد الحلی (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، جعفر بن الحسین (۱)، مدینة بغداد (۱)، جعفر بن أحمد (۳)، الزهد (۳)، الظلم (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۵۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۶

السید بن طاوس فی " الدروع " کتاب " زهد النبی صلی الله علیه وآله " کما مر أیضا بعنوانه.

(۷۴۱۵: منبر الوسـیلة) للسـید أبی القاسم بن محمـد باقر الـده کردی المعاصـر، ساکن أصـفهان، فارسـی مرتب علی مرقاتات، کما أن للمنبر مراقی، وکل مرفات علی مجالس، وقد طبع منه مجلد فی التوحید والمواعظ ویسمی أیضا ب " وسیلة النجاة."

(۷۴۱۶: منبع الاسـرار) تفسیر کبیر للقرآن، قال مؤلفه: ان أسراره لا یعلمها إلا رجال أخیار، وهو فی أربع مجلدات، ذکره المؤلف بهذا العنوان فی أول المجلـد الأول المنتهی إلی آخر البقرة، فی مائة وخمس وأربعین ورقة، وقد فرغ من إتمامه سـنة ۱۳۰۰، والمجلد الثانی من آل عمران إلی سورة مریم فی أربعمائـة وست وأربعین ورقـة، وقـد فرغ من إتمامه سـنة ۱۳۱۹، والمجلـد الثالث من سورة طه إلی سورة المؤمن، فی مـائتین وست وستین ورقـة، وفی آخر هـذا المجلـد عبر عنه ب " مجمع العلوم والحکم فی أسـرار العالم " وفرغ من إتمامه سنة ۱۳۱۶ وذکر المؤلف أسمه وتمام نسبه فی آخر هذا المجلد، وهو بعنوان عبد الهادی بن محمد بن کاظم بن محمد واقتصر فی المجلـد الأول والثانی بعنوان عبـد الهادی ابن محمـد وفی آخر هـذا المجلـد الثالث قطعـة عربیة نسـبها إلی نفسه، کما أن فی آخر المجلـد الأـول أیضـا قطعـة عربیـة للمؤلف نفسه، شـرح فیهـا بعض نکباته، ذکر انه کان نزیل بناب من مراغه فی آذربایجان، والمجلد الرابع، من سـجدة فصـلت إلی آخر النـاس، فی أربعمائـة وثلاـث أوراق، وفرغ من اتمـامه سـنة ۱۳۱۹ ومجموع الأـوراق ألف ومائتین وسـتون ورقـة کل ورقة خمسة وثمانون بیتا، فالمجموع من أبیاته تقرب من ۱۰۰۰۰۰ بیت الکتابـة، تلک المجلدات کلها بقلم المؤلف موجود عنـد الشیـخ أسد الله بن نعمة الله الدهاقانی الأصـفهانی نزیل النجف، رأیتها فی شوال سـنة ۱۳۸۲ ومر ذکره مختصـرا بعنوان" مجمع العلوم " ومر له " معارج الاحکام " فی الفقه الموجود منه من أول الطهارة إلی صـلاة المسافر الذی نوی الإقامة عشـرا ثم خرج فی أثنائها عن حد الترخص. فرغ منه سنة ۱۳۰۸ وهو بخطه منضم إلی

(۳۵۶)

مفاتیح البحث: صـلاة المسافر (۱)، الرسول الأکرم محمـد بن عبـد الله صـلی الله علیه وآله (۱)، السـید إبن طاووس (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة إصفهان (۱)، شهر شوال المکرم (۱)، آذربیجان (۱)، القاسم بن محمد (۱)، سورة مریم (۱)، سورة طه (۱)، الزهد (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۵۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۷

المجلد الأول من هذا التفسیر.

(۷۴۱۷: منبع الأطوار) لشاعر یتخلص بسلیمی، من القرن التاسع من ممدوحی سلغرشاه من سلاطین هرمز ودر جرون (گمبرون بندر عباس الحالیة) وناظم " شیرین وفرهاد " فی قبال " شیرین وفرهاد " للنظامی الگنجوی، الذی فرغ من نظمه سنة ۸۸۰. و " المنبع " فی قبال " مخزن الاسرار " لگنجوی.

أشار إلیه فی منظومته " شیرین وفرهاد " وذکر عزمه بنظم خمسة فی قبال " پنج گنج " للگنجوی المذکور، وفرغ من " شیرین وفرهاد " سنة ۸۸۰. الذی ذکر تاریخه بقوله: که بعد از هشتصد ومن بعد هشتاد بگویم قصهء شیرین وفرهاد وعلی هذا فیکون الناظم غیر سلیمی التونی المتوفی ۸۴۵ راجع (۹: ۴۶۷).

(۷۴۱۸: منبع الأنساب) فارسی، لسید معین الحق بن شهاب الحق بن محمد جعفر شاه بن تقی الدین. فی أنساب وحالات سادات بهکر، إحدی وعشر فصلا:

۱ نسب النبی صلی الله علیه وآله ۲ أنساب الأنبیاء ۳ فی شرح أحوال النبی والأئمة الاثنی عشر ۴ نسب سادات بهکر.. أوله: [هو الأول هو الاخر هو الظاهر هو الباطن، والله بکل شئ علیم]. یوجد فی (المتحف البریطانی Or ۲۲۶) کتابته ع ۲ / ۱۱۷۵ کتبت النسخة فی الله آباد بهند، فی ۲۶۸ ص، کما فی فهرسها.

(۷۴۱۹: منبع الأنوار) للسید حیدر بن علی الآملی، حکی عنه القاضی فی مجالسه ما نقله عن معاصره نصیر الدین علی بن محمد بن علی القاشانی الحلی، المتوفی سنة ۷۵۵.

(۷۴۲۰: منبع الأنوار ومجمع الاسرار) للشاه نعمت الله صاحب " مناسک الحج " المذکور آنفا. أوله: [قال بلسانه من کلامه: قل هو الله أحد..]. ونسخة غیر مؤرخة منه فی (الرضویة ۱ / ۵۷۸ حکمت) کتبت بقلم النستعلیق ومعها ۳۶ رسالة أخری کلها للمؤلف.

(منبع الأنهار) لملک قمی، مر فی (۱۹: ۳۰۷) بعنوان " مثنوی."..

(۷۴۲۱: منبع البکاء) هو سابع الکتب الاثنی عشر المطبوع فی سنة

(۳۵۷)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، حیدر بن علی (۱)، علی بن محمد (۱)، الحج (۱)، البکاء (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۶۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۸

۱۳۲۴ فی مجلد واحد الموسوم ب " بحر الفوائد المذکور فی ۳: ۴۵.

(۷۴۲۲: منبع البکاء فی مقتل سید الشهداء (ع) للحاج مولی محمد صالح بن الآقا محمد البرغانی القزوینی، المتوفی بالحائر سنة ۱۲۸۳ کما کتبه بعض ولده علی ظهر " مفتاح البکاء " له، والمؤلف أخی الحاج مولی محمد تقی الشهیر بالشهید الثالث، اقتصر فیه علی الاخبار المعتمدة المعتبرة وله أیضا " معدن البکاء " و " مفتاح البکاء " و " کنز البکاء " و " مجمع المصائب " کلها فی المقتل والجمیع موجود فی خزانة کتبه بکربلاء.

(۷۴۲۳: منبع الحیاة) لمحمد مهدی بن الشاه کرم، ألفه باسم جعفر قلیخان بن شادلو الایلخانی البیکلر بیگی، فی الطب العلمی والعملی، ورتبه علی مقدمة فی ستة منابع وکل منبع فی عدة عیون، المقدمة فی شرف العلم المنبع الأول فی علم الطب النظری فی عینین، والثانی فی الاستدلالات وتدابیر الأصحاء (حفظ الصحة) وهو فی ۱۴ عین. والثالث فی درجات الأدویة المفردة والمرکبة

وصفاتها فی عینین والرابع فی الأدویة المفردة علی ترتیب التهجی والخامس فی الأدویة المرکبة والسادس فی علاج الأمراض من دون المراجعة إلی الطبیب فی ۱۴ عین، والخاتمة فی علاج السموم واللدوغ. نسخة منه فی (مجلس ۳۳۸۷) کتبت فی القرن الثالث عشر بقلم النستعلیق سقطت قلیل من أوله وآخره.

(۷۴۲۴: منبع الحیاة فی حجیة قول المجتهدین من الأموات) للسید المحدث الجزائری، نعمة الله بن عبد الله الموسوی التستری، المتوفی سنة اثنی عشر ومائة وألف ۱۱۱۲، هو طویل الذیل وفیه أصلان، أحد هما فی تحقیق قولهم:

[قول المیت کالمیت]. والثانی فی تحقیق قولهم. [الرعیة صنفان مجتهد ومقلد].

أوله: [الحمد لله الذی رفع قواعد الشریعة المصطفویة بعلماء أهل البیت..]. و کتبه فی تستر، وتاریخ فراغه یوم الاثنین السادس من جمیدی الثانیة سنة مائة و ألف، ومرت " الحاشیة علیه " للحاج شیخ محمد باقر الهمدانی المعاصر، رأیته فی خزانة سیدنا أبی محمد الحسن صدر الدین بخط السید محمود بن منصور بن محمد بن

(۳۵۸)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، نعمة الله بن عبد الله (۱)، منصور بن محمد (۱)، البکاء (۵)، القتل (۲)، الموت (۱)، الحج (۱)، الدواء، التداوی (۳)، الطب، الطبابة (۳)

صفحه ۳۶۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۵۹

عبد الحسین الحسینی النجفی الطالقانی، فرغ من الکتابة سنة ۱۱۳۵ وکتب جدیدا نسخة فی خزانة الحاج علی محمد النجف آبادی، ونسخة فی کتب السید محمد الیزدی بأصفهان وأخری بمدرسة السید البروجردی وقد طبع فی سنة ۱۳۴۸.

(۷۴۲۵: منبع الحیاة فی عبارات الاحیاء والأموات) فی قواعد الکلیة الفقهیة والأصولیة، نظیر " العوائد " و " العناوین، " عدة مجلدات کبار یوجد منها المجلدان الضخمان عند السید شهاب الدین بقم وهما المجلد الحادی عشر والمجلد الخامس عشر وهما ضخمان دالان علی کمال تبحر المؤلف، کما ذکره السید، واستظهر ان مؤلفه الحاج آقا محمد بن الحاج محمد إبراهیم الکلباسی المتوفی ۲۲ ع ۱ / سنة ۱۲۹۲ ویکثر فیه النقل عن " إشارات الأصول " لأبیه الکلباسی.

(۷۴۲۶: منبع الحیاة ومسلک النجاة) للشیخ محمد حسین بن محمد مهدی السلطان آبادی، المتوفی بالکاظمیة سنة ۱۳۱۴.

(۷۴۲۷: منبع الدلائل ومجمع الفضائل) للشیخ أسعد بن عبد القاهر بن أسعد الأصفهانی، ذکر فی " أمل الآمل " انه تلمیذ المحقق الطوسی والشیخ میثم البحرانی، (۷۴۲۸: منبع الدموع) مقتل فارسی فی عدة مجلدات، للمولی عباس بن علی أکبر الدامغانی، مجلده الثانی کبیر، صدره باسم ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳) فی ستة عشر مجلسا، من خروج الحسین (ع) من المدینة إلی حال وحدته وخروجه إلی المیدان. ألفه سنة ۱۲۶۶، وکتابته سنة ۱۲۸۸، عند الکتبی بمشهد خراسان.

(منبع العلوم والاسرار) من تفسیر القرآن للشیخ عبد الهادی بن محمد بن کاظم بن محمد مر بعنوان " مجمع العلوم والحکم فی أسرار العالم " و " منبع الاسرار " آنفا.

(۷۴۲۹: منبع العلوم) فی الحکمة لا نعرف المؤلف والنسخة فی (باکستان انجمن ترقی أردو ۳ ق ف ۳۵۰) فی ۵۶۰ ص من غیر تاریخ وعنوان آخر.

(۷۴۳۰: منبع الغرر ومجمع الدرر) للشیخ أبی فراس عبد الرحیم

(۳۵۹)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، کتاب تفسیر القرآن لعبد الرزاق الصنعانی (۱)، مدینة

الكاظمين (١)، ناصر الدين شاه القاجارى (١)، مدينة النجف الأشرف (٢)، مدينة إصفهان (١)، أسعد بن عبد القاهر (١)، باكستان (١)، الحسين الحسينى (١)، خراسان (١)، الحج (٣)، القتل (١)

صفحه ۳۶۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٦٠

التميمى العنبرى قال فى " الرياض " انه عالم جليل ويروى عن كتابه هذا جماعة منهم السيد حسين المجتهد الكركى فى كتابه " دفع المناوات عن التفضيل والمساواة " فيظهر انه من الامامية المتقدمين على عصر المحقق الكركى. يوجد نسخة منه فى طهران (دانشگاه ١ / ٢٦٠٣) ضمن مجموعة بخط محمد بن زين العابدين الحسنى الحسينى، كتابتها ١ ع ٢ / ٩١۴. أوله: [كتاب منبع الغرر ومجمع الدرر فى فضائل أهل البيت.. جمع.. أبى فراس عبد الرحيم بن.. عبد العظيم بن.. محمد بن.. أبى محمد بن عبد الله بن.. أبى الرجا محمد بن.. على بن.. جعفر الكوسج بن..

أحمد بن سليمان بن حيان بن جعفر التميمى العنبرى. بسملة. رب يسر ولا تعسر هذا مجموع من اخبار النبى صلى الله عليه وآله وردت فى فضائل عترته].

(٧۴٣١: منبع الفيض) شرح لحديث الإهليلجة السابق ذكره فى (٢: ۴٨۴) لعبد الله بن الحكيم إسماعيل اللاهيجى، فرغ منه سنة ١٠٨٣ (منبع الفيض) وذكرنا ترجمتين للحديث فى (۴: ٨٢ ٨٣).

(٧۴٣٢: منبع الفيوض) شرح فارسى للحديث المذكور ألفها اللاهيجى أيضا بعد شرحه العربى فى سنة ١٠٨٩. أوله: [سپاس وستايش بى قياس محمود بالاستحقاق وموجود على الاطلاق را رواست..]. ونسخة مذهبة منه فى (دانشگاه ٢٩۶٢) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الحادى عشر فى ٨٣ ورق كل صفحة منها فى ١۵ سطرا.

(٧۴٣٣: منبع الكرامة) فى تفسير سورة يوسف لأبى الحسن على الخوئى صاحب " لمعة نورانية وبرقة رحمانية) المذكورة فى (١٨: ٣۵۵) ألفها بعد موت ولده الميرزا حسن. أوله: [خداونديرا ستايش ميكنم كه داننده نهان است ودارنده جهان..] يوجد فى (دانشگاه ١ / ۴٩٨٢) بخط النسخ ومعها " تحفه جهان " و " شأن نزول قرآن " و " رسالة فى الحكمة " بالعربية و " بلا إبتلا " حول وقعة الطف و " رسالة فى حول الدين " كلها للمؤلف، كتبها حبيب الدين محمد بن على أصغر الگلپايگانى فى سنة ١٢۶۵.

(٣۶٠)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (١)، يوم عاشوراء (١)، مدينة طهران (١)، محمد بن زين العابدين (١)، محمد بن على بن جعفر (١)، عبد العظيم بن محمد (١)، محمد بن عبد الله (١)، أحمد بن سليمان (١)، سورة يوسف (١)، محمد بن على (١)، الكرم، الكرامة (١)

صفحه ۳۶۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣۶١

(٧۴٣۴: منبه) ويقال له " مشيت " أو " سلوك " للمير سيد على الهمدانى صاحب " مشارب الأذواق " المذكور فى محله، وفيه من النظم والنثر ما عناوينه:

[أى عزيز أى عزيز!] أوله: [پى نبرى در ره بآنچه طلب ميكنى تانشوى ذره وار در غم أو ناپديد.. أى درويش گفت وشنود تو وأمثال تو بدين ماند..] نسخة منه فى (الملك ٢٢ / ۴٢۵٠) كتبها أبو ذر بن عبد الله، السبزوارى فى ٩٠٧) فى المشهد بقلم النستعليق ومعها ٢٧ رسالة أخرى منسوبة كلها إلى الهمدانى، ونسخة أخرى أيضا فى (الملك ٨ / ۴٢٧۴) كتبت بقلم النستعليق الهندى فى القرن الحادى

عشر ومعها ۲۴ رسالة أخرى منسوبة كلها إلى الهمداني.

(۷۴۳۵: منبه الجهال على وصف رئيس أهل الضلال) فارسي في الذم والرد على الحافظ الشيرازي وأمثاله، للمولى محمد كاظم بن المولى محمد شفيع الهزار جريبي، موجود في خزانة المولى محمد على الخوانساري بالنجف، وعند الشيخ على أكبر المروج وفيه التحذير عن كتاب ديوان الحافظ المشهور بلسان الغيب، وذكر بعض اشعاره الباطلة على حد فكره، فرغ منه في شوال سنة ۱۲۲۵ وهو تلميذ الوحيد وصاحب " الرياض " والمدفون معهما.

(۷۴۳۶: منبه الحريص على فهم شرح التلخيص) في البلاغة وتوابعها للفاضل الهندي، وفي بعض النسخ " منية الحريص " والظاهر أنه شرح ل " ملخص التلخيص " الذي هو أول ما صنفه وسماه ب " التمحيص " كما مر، فالعبارة هكذا ": منبه الحريص على فهم ملخص التلخيص " وقد صرح بالمتن والشرح في أول " كشف اللثام " وانه كتبه قبل بلوغه خمسة عشر سنة، ومر للفاضل " المناهج السوية في شرح الروضة البهية."

(۷۴۳۷: منبه العوام على وجوب تقليد نائب العام) أيضا لمؤلف " منبه الجهال " المذكور، عده من تصانيفه في مجموعة رسائله وله" منبه المغرورين " كما يأتي.

(۷۴۳۸: منبه فؤاد المهتدين) من كتب الدعاء، وهو للفاضل التبريزي

(۳۶۱)

مفاتيح البحث: كتاب كشف اللثام للفاضل الهندي (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، الضلال (۱)، الوجوب (۱)

صفحه ۳۶۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۲

السيد الميرزا أبي الحسن بن صدر الاشراف الميرزا يوسف المجتهد التبريزي، مرتب على مقدمة وبحثين وثلاثة أبواب، طبع بتبريز في سنة ۱۳۱۳ وسمي في آخره ب " تضاعيف الأعمال والأذكار " لان فيه الأدعية والأعمال والزيارات والاحراز والأذكار ونسخة خطية منها عند الميرزا محمد على الأردوبادي في النجف مذهبة منقحة.

(۷۴۳۹: منبه المغرورين) في رد الصوفية، لمؤلف " منبه العوام " وغيره عده من تصانيفه في ما كتبه بخطه في آخر مجموعة من رسائله في كتب الشيخ عبد الحسين الطهراني ويأتي له " منبه الملحدين."

(۷۴۴۰: منبه الملحدين في رد الغالين القائلين بثبوت صفات الخالق للمخلوقين) رسالة مختصرة فارسية في قرب مائة وخمسين بيتا، للمولى محمد كاظم الهزار جريبي، فرغ من بعض تصانيفه في سنة ۱۲۲۰ وهو من معاصري الشيخ أحمد ابن زين الدين، وهذا رد عليه وعلى أقواله، وله أيضا " منبه المغرورين " كما مر آنفا و " كاشف الغلو وهادي أهل العلو " و " رافعة التوهم " تكملة ل " كاشف الغلو."

(۷۴۴۱: المنتحل) من أقاويل المنجمين في الاخبار والمسائل والمواليد لأبي سهل الفضل بن أبي سهل بن نوبخت، المصنف في أنواع الحكمة، ومتولي خزانة كتب الرشيد الموسومة بدار الحكمة، وله " كتاب الإمامة " كما مر، ذكره بان النديم في فوز العلوم " وله" المواليد مفردا، و " النهطمان في المواليد " وغيرهما.

(۷۴۴۲: منتحل الحديث) لأبي عبد الله المؤمن، زكريا بن محمد، الراوي عن الصادق والكاظم (ع). وقد لقي الرضا (ع). أيضا في مسجد الحرام. كما ذكره النجاشي.

(۷۴۴۳: المنتخبات) لشيخ الطائفة أبي القاسم سعد بن عبد الله بن أبي خلف الأشعري، القمي المتوفى سنة إحدى وثلاثمائة أو قبلها

بسنتين. ذكره النجاشي.

(۷۴۴۴: منتخبات الآثار) في تراجم الأدباء المعاصرين وشعرهم، مطبوع

(۳۶۲)

مفاتيح البحث: الإمام على بن موسى الرضا عليهما السلام (۱)، الإمام موسى بن جعفر الكاظم عليهما السلام (۱)، كتاب الأشراف للشيخ المفيد (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، عبد الله بن أبى خلف (۱)، زكريا بن محمد (۱)، مسجد الحرام (۱)، الصدق (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۶۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۳

لمحمد ضياء الهشترودى.

(۷۴۴۵: منتخبات الاحكام) لكاظم بن محمد الأصفهانى. كتبه لمحمد إسماعيل فى مقدمة فى سبع فصول، واثنى عشر باب كلها بأحد من البيوت الاثنى عشر المفروضة فى النجوم. أوله: [حمد بيحد وثناى بيعد پادشاهى را سزاست كه أحوال أين عالم كون وفساد]... نسخة منه فى (طهران، ملى ۲ / ۸۹۱ ف) كتبت فى ۱۸ رمضان ۱۲۱۱ وأخرى فى (الهيات ۱ / ۱۸ د) كتبها محمد مهدى المحرر بدار الشفا بن إسماعيل فى (۳۰ محرم ۱۳۳۷).

(۷۴۴۶: منتخبات أدبيات فارسى) لبديع الزمان فروزانفر، طبع بطهران (۷۴۴۷: منتخبات اشعار) لإسحاق بيك المتخلص بعذرى التبريزى، من شعراء عصر الشاه عباس الماضى. نقل عنه فى " دانشمندان آذربايجان " ص ۱۴۶.

(۷۴۴۸: منتخبات اشعار فارسى) من جمع رشيد ياسمى (غلام رضا) المولود سنة ۱۳۱۴ والمتوفى (۱۸ ارديبهشت ۱۳۳۰ ش) طبع بإيران.

(۷۴۴۹: منتخبات دانش) الميرزا رضا خان ارفع الدولة التبريزى، المولود بها ۱۲۷۰. طبع فى ۱۳۰۶.

(۷۴۵۰: المنتخبات من البرهان القاطع) فى اللغة، على ترتيب الحروف كأصله. بخط محمد بن الميرزا حسن الباد كوبى، ولعله المؤلف. والمنتخب فى كتب المولى محمد على الخوانسارى.

(۷۴۵۱: منتخبات من بعض الكتب) للسيد محمد باقر بن السيد إسماعيل الرضوى المحلاتى المعاصر، نزيل النجف ومجاورها فى سنة ۱۳۵۴ وما بعدها. فى مجموعة بخطه، منها " تفسير فريد وجدى " و " أضغاث الأحلام " المنسوب إلى الفيض، و " تحفة الامامية" لگلستانه، والألفين للعلامة، وبعض العقايد الآقا خانية الإسماعيلية، من ترجمة السيد جعفر بن معصوم الحسينى الإشكورى النجفى.

(۷۴۵۲: المنتخبات من جريدة عروة الوثقى) مطبوع.

(المنتخبات من ديوان..) راجع " الديوان " فى المجلد التاسع.

(۳۶۳)

مفاتيح البحث: دولة ايران (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر رمضان المبارك (۱)، مدينة طهران (۲)، آذربيجان (۱)

صفحه ۳۶۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۴

(۷۴۵۳: المنتخبات من طب حكيم رشيدى) فارسى بغير ترتيب فى عشرة أوراق فى (الرضوية) من وقف ۱۱۶۶.

(۷۴۵۴: المنتخبات من كتاب السبعة من البرهان) لا-يد مر بن على الجلد كى نسخة منه ضمن مجموع من رسائل كيمياوية فى

الرضوية.

(۷۴۵۵: المنتخبات من كتب التراجم) منها المنتخب من " يتيمة الدهر " للثعالبى، ومنها المنتخب من " دمية القصر " للباخرزى، ومنها المنتخب من " منتخب قلائد العقيان " كلها فى مجموعة نفيسة بخط مؤلفة الذى لأعرف شخصه ولكنه فرغ من بعضها فى المحرم ۱۰۶۵ ومن بعضها فى صفر ۱۰۶۵. رأيت المجموعة عند الحاج سيد نصر الله التقوى بطهران.

(۷۴۵۶: المنتخبات من كتب الحديث) منها " الغيبة " لابن بابويه للسيد محسن بن السيد هاشم بن جواد بن رضا الحسينى الكاظمى الصباغ. كان يكتبها ليلا بخطه لاشتغاله فى النهار بالصباغة. رأيت النسخة بالكاظمية مع مجاميع ثلاثة كلها فى الاشعار.

(۷۴۵۷: المنتخبات من الكتب الكثيرة لأهل السنة) لميرزا محمد الكشميرى الدهلوى، حكى فى " نجوم السماء " عن رسالة مؤلف " شذور العقيان " أنه قال إن منتخباته من كتبهم كثيرة تلفت جملة منها فمن التى رأيتها " منتخب صحيح البخارى " و " منتخب صحيح مسلم " و " منتخب صحيح ترمذى " و " صحيح نسائى " و " سنن أبى داود " و " الموطأ " و " نقاوة التصوف " و " رجوع الفرع إلى الأصل " و " اتقان السيوطى " و " رحمة الأمة الشعراوى و " طبقات الحنفية " لملا على القادرى " وشرح المواقف " و " تحصيل الرجال " و " السياسة والإمامة " و " سبل الهدى " و " تاريخ بدوانى " و " تاريخ الخميس " و " تاريخ اليافعى " وتاريخ " ابن خلكان " و " حلية الأولياء " و " شرح البزورى " و " المنهاج " وشرح صحيح المسلم " للنووى و " شرح المقاصد " لسعد الدين و " رجال الصحيحين " و " تاريخ الطبرى " و " مسند أحمد بن حنبل " و " فتح البارى فى شرح البخارى " و " ارشاد السارى

(۳۶۴)

مفاتيح البحث: كتاب حلية الأولياء لأبى نعيم (۱)، كتاب مسند أحمد بن حنبل (۱)، مدينة الكاظمين (۱)، كتاب صحيح الترمذى (۱)، جلال الدين السيوطى الشافعى (۱)، كتاب سنن أبى داود (۱)، كتاب صحيح البخارى (۱)، كتاب فتح البارى (۱)، كتاب صحيح مسلم (۱)، مدينة طهران (۱)، الجود (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۶۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۵

فى شرح البخارى " و " مدارج النبوة " و " معارج النبوة " و " نجم وهاج " و " جامع الأصول " و " استيعاب ابن عبد البر " و " معالم التنزيل " و " روضة الصفا " و " روضة الأحباب " و " حبيب السير " و " الملل والنحل " و " تاريخ الخلفاء " للسيوطى و " شرح نسب نامهء سرور كائنات " و " رسالة تحقيق مذهب شيخ الرئيس " و " الجمع بين الصحيحين " للحميدى و " شرح مسند الشافعى " و " المتفق و المتفرق " و " فتاوى عالم گير " و " مختصر الوقاية " و " الكافى " و " الهداية " و " الشفا " لقاضى عياض و " شرح المشكاة " لعبد الحق و " شرح البيرجندى " على " المختصر " و " الوقاية " و " التذكرة " و " هفت منظوم " و " الكفاية "و " الأدب المفرد " للبخارى و " شاهجهان نامه " والصحيحين إلى غير ذلك من هذه الجملة التى رآها ومجموع ما ذكر نيف وخمسين كتابا ذكرنا منها هذه الجملة وله أيضا " منتخب فيض القدير " و " منتخب كنزل العمال. "

(منتخبات منشآت يوسفى) يأتى بعنوان " المنشآت " كثيرا.

(۷۴۵۸: منتخبات ميثمى) للميرزا فضل الله، حفيد صاحب " القوامع " الشهير بملك الواعظين، فى الاشعار واللطائف فى ثلاثة اجزاء رأيتها عنده.

(۷۴۵۹: منتخبات ومجربات محمدى) فارسى منتخب من كتاب " كشف الصناعة ومخزن البضاعة " فى أنواع الصنايع والأعمال للكتبى الفاضل الميرزا محمد الملقب بملك الكتاب الشيرازى الساكن فى بمبئى، طبع بها فى سنة اثنين وعشرين وثلاثمائة بعد الألف، وطبع " كشف الصناعة " فى سنة ۱۳۰۶.

(۷۴۶۰: المنتخبة) قصیدة ملیحة للقاضی أبی حنیفة نعمان بن أبی عبد الله محمد بن منصور بن أحمد بن حیوان قاضی المصر فی الدولة الفاطمیة المتوفی سنة سبع وستین وثلاثمائة ۳۶۷ وهو صاحب " الدعائم " و " ابتداء الدعوة " وغیرهما، حکی ابن خلکان ترجمته عن ابن ذولاق فی " أخبار قضاة مصر " قال له " القصیدة الفقهیة " لقبها ب " المنتخبة."

(۷۴۶۱: المنتخب) رسالة فارسیة عملیة من فتاوی السید محمد کاظم بن

(۳۶۵)

مفاتیح البحث: جلال الدین السیوطی الشافعی (۱)، محمد بن منصور (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۶۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۶

عبد العظیم الیزدی الطباطبائی المتوفی (رجب ۱۳۳۷)، من جمع السید أبی القاسم الأصفهانی.

(۷۴۶۲: المنتخب) للسید الجلیل جعفر بن أحمد الملحوس الحسینی الحلی ظاهرا، صاحب " تکملة الدروس " الموجود بالمشهد الرضوی فی مدرسة الفاضلخان وقد فرغ منه سنة ۸۳۶ ذکر فی آخر " التکملة " بعض الوصایا لولده إلی أن قال: [وتحفظ عنی ما أوصیتک به هنا وفی کتابنا الموسوم ب " المنتخب " تکن من الفائزین فهناک قد بسطت لک قولی فیما أردتک به..]. وأورد شیخنا النوری شطرا من آخر " التکملة " فی خاتمة " المستدرک " فی ذیل ترجمة الشهید مصنف " الدروس."

(۷۴۶۳: المنتخب) فارسی للطف الله المهندس بن الأستاذ أحمد المعمار اللاهوری من آل المعمارین فی السبک المغولی بالهند شرح فیه " خلاصة الحساب " للشیخ البهائی. أوله: [حمد له. والصلاة والسلام علی رسوله..]. ألفه للمیر محمد سعید بن محمد یحیی ویطلب منه، وللمؤلف أیضا وجیزة مختصرة فی شرح " الخلاصة " بالعربیة کما فی " استوری " وعد فی " فهرست نسخه های خطی فارسی " ص ۱۹۸ سبع نسخ منه أقدمها فی (بانکی پور ۱۷۳۱) کتبت فی سنة ۱۰۹۶ وأخری فی (فهرس ریو) کتبت فی سنة ۱۱۳۰ وللمؤلف " ترجمهء صور الکواکب " لعبد الرحمان الصوفی (۲۹۱ ۳۷۴ أو ۳۷۶) و " سحر حلال " ألفه سنة ۱۰۷۰.

(۷۴۶۴: المنتخب) للفاضل الأدیب محمد بن الحسین الدیناری الآبی، شیخ الشیخ منتجب الدین.

(۷۴۶۵: رسالهء منتخب) منظوم فارسی فی العروض نسخة منها فی (المتحف البریطانی ۲ / ۱۶۸۰۸ Add) وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه) رقم ۱۳۸۵.

۷۴۶۶: منتخب الآثار) لممتاز العلماء السید محمد تقی بن السید حسین بن السید دلدار علی النقوی اللکهنوی المتوفی سنة ۱۲۸۹ ذکر فی فهرس کتبه.

(۷۴۶۷: منتخب الآثار) ینقل عنه السید محمد مهدی بن محمد جعفر الموسوی

(۳۶۶)

مفاتیح البحث: مدینة مشهد المقدسة (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، الشیخ البهائی (۱)، محمد بن الحسین الدیناری (۱)، جعفر بن أحمد (۱)، سعید بن محمد (۱)، عبد الرحمان (۱)، الهند (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۶۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۷

فی کتابه " ریاض المصائب " الذی ألفه سنة ۱۲۴۳.

(۷۴۶۸: منتخب آثار دار اشکوه) طبع بعنوان " مجمع البحرین."

(۷۴۶۹: منتخب آثار إبی معشر) أو تحویل سنی المواليد " فی النجوم بالترجمة الفارسية فی ۱۷ باب ومعها الجداول النجومية. أوله: [باب الأول در تقديم چيزى كه واجب ميباشد تقديم آن از امر تحويل سالهاى مواليد. بدان بدرستى كه از براى معرفت استدلال باشخاص علوية..]. نسخة منه فی (ملك ۴ / ۳۲۴۰) كتبه محمد رضا بن الميرزا كوچك الأصفهانی النجف آبادی بخط النسخ فی سنة ۱۲۶۵.

(۷۴۷۰: منتخب آثار الشيبانی) طبع فی ۱۳۰۹، وله " جواهر مخزون " مر فی (۵: ۲۸۰). (۷۴۷۱: منتخب آثار وثوق) من النظم والنثر طبع باسم " نمونه هاى نظم ونثر وثوق الدولة " كما مر فی (۹: ۱۲۶۰) ونسخة من ديوانه فی (المشهد فرخ ۸۸) كتبت باهتمام فرخ فی ۱۳۷۰.

(۷۴۷۲: منتخب اثبات الرجعة) للفضل بن شاذان، انتخبه بعض فضلاء المحدثين، كما كتب عليه الشيخ الحر بخطه صورة الخط فی آخر النسخة الموجودة عند الشيخ محمد السماوی: [هذا ما وجدناه منقولا من رسالة " اثبات الرجعة " للفضل بن شاذان بخط بعض فضلاء المحدثين].

(۷۴۷۳: منتخب الأثر فی الامام الثانی عشر) ألفه الشيخ لطف الله بن المولی محمد جواد الصافی الگلپايگانی، رتبه علی عشرة فصول، كل فصل علی أبواب كل باب علی أحاديث فی المهدی (ع) كلها نقلا عن كتب العامة وبعض الخاصة مثل " المحجة " للسيد هاشم البحرانی، بأحسن أسلوب وترتيب، طبع سنة ۱۳۷۳ وهی سنة تأليفه، ولوالده " گنجينهء گهر " و " ديوان كبير."

(۷۴۷۴: منتخب الاثنی عشرية فی المواعظ العددية) انتخبه مؤلف الأصل، بالتماس بعض أصحابه ورتبه بترتيبه، وهو السيد محمد بن محمد بن الحسن

(۳۶۷)

مفاتيح البحث: الإمام المهدی المنتظر عليه السلام (۱)، كتاب منتخب الأثر فی الإمام الثانی عشر عليه السلام للصافی الكلبايكانی (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، محمد بن محمد بن الحسن (۱)، الجود (۱)

صفحه ۳۷۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۸

ابن القاسم الحسينی العاملی العيناثی الجزينی، الزاهد العابد الواعظ الشاعر، أوله:

[الحمد لله الواحد الأحد المتفرد بالأزل والأبد..]. موجود فی مخزن كتب المولی محمد علی الخوانساری بالنجف.

(۷۴۷۵: منتخب الأحاديث) أو " الجنة العالية " للمولی حسين علی ألفه فی عهد ناصر الدين شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳) فی عدة غرفات وكل غرفة فی عدة كنگرات. وصرح فيه انه سماه ب " منتخب الأحاديث " نسخة خط المؤلف فی [ملك ۱۳۷۲: كتبها بقلم النسخ فی يوم السبت (ذی حجة ۱۲۸۲) لنديم السلطنة فی ۲۵۰ ورق.

(۷۴۷۶: منتخب الأحاديث) للشيخ أبی القاسم بن زين العابدين الكرمانی، ينقل عن نسخة خطية عتيقة منه فی " نفايس اللباب " وهو ترجمة لجملة من أحاديث المواعظ والأخلاق بالفارسية.

(منتخب أحسن الكبار) مر أصله فی (۱: ۲۸۸) كما مر " المنتخب " فی (۱۸: ۳۶۱) بعنوان " لوامع الأنوار " للمولی علی الزواری صاحب " ترجمة الخواص " المذكور فی (۴: ۱۰۰) و " اللوامع " مرتب علی مقدمة فی التوحيد والعدل والنبوة والإمامة والمعاد وبعدها أربعة عشر بابا كل منها فی سيرة أحد المعصومين وكل باب مرتب علی عدة فصول وقوانين وقواعد وأصول. فرغ منه فی سنة (۹۵۵ = بر طريق صدق در باب از صراط مستقيم). أوله: [حمد وسپاس بيرون از حيطهء حدود واجب الوجودی را رواست كه در ذات عالی..]. نسخة منها فی النجف (أمير المؤمنين ۲۲۵۷) كتبها محمد صالح المقيم برود بار بقلم النستعليق فی (۶ محرم ۱۰۳۰) فی

۲۳۴ ورق وأخرى فی (سنا ۱۸۰) کتبه محمد رضا بن گته آقا الأشرفی بقلم النستعلیق من ج ۱ إلى یوم الخمیس (۱۸ ذی القعدة ۱۰۶۸) فی ۷۵۰ ص.

(۷۴۷۷: منتخب الاحکام) فی الطهارة والصلاة والصوم، بالأردو من فتوى السید ناصر حسین بن المیر حامد حسین اللکهنوی المعاصر.

(۳۶۸)

مفاتیح البحث: کتاب منتخب الاحکام للسید علی الخامنئی (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، الصیام، الصوم (۱)، التصدیق (۱)، الحج (۱)، الصّلاة (۱)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۷۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۶۹

(۷۴۷۸: منتخب الاحکام) نظم " اللمعة " الشهیدیة، نظمها المیرزا قوام الدین السیفی القزوینی، قال فیه:

فهذه منتخب الاحکام أحاط بالحلال والحرام والنسخة فی موقوفة مدرسة السید البروجردی ضمن مجموعة.

(۷۴۷۹: منتخب احیاء العلوم) لبعض المتأخرین. مختصر غیر مهذب بخط المؤلف عند السید عبد الحسین الحجة بکربلا.

(۷۴۸۰: منتخب احیاء العلوم) للمولى محمد تقی الگلپایگانی المتوفى بالنجف سنة ۱۲۹۲، فی مجموعة بخطه فی کتب الخوانساری ویأتی " لباب الاحیاء ومر " المحجة لبیضاء فی احیاء الاحیاء."

(۷۴۸۱: منتخب الاخبار) لمحمد باقر بن محمد مهدی الحسینی، الگنجوی الأصل التبریزی المسکن، شبه کشکول، فیها مطالب متنوعة من التاریخ والعلوم والحکایات، والظاهر أنه ألفها بعد سنة ۱۳۱۲ کما یوجد فیه الإشارة إلیها وصرح باسم الکتاب واسم نفسه فی الدیباچة أوله: [.. حمد له.. وبعد أین رسالة ایست مختصر ومجموعه ایست محقر که أین بنده.. محمد باقر بن..]. ونسخة خط المؤلف فی (دانشگاه ۳۸۸۵) کتبها بقلم النستعلیق الدقیق فی أوایل القرن الرابع عشر فی ۷۹ ورق.

(۷۴۸۲: منتخب الاخبار) للشیخ حسن الوعظ الأصفهانی، المتوفى بعد الحاج محمد جعفر الآباده أی الذی توفی سنة ۱۲۸۰، ودفن فی تکیة الحاج محمد جعفر فی طرف رجلیه، کما فی " تذکرة القبور."

(۷۴۸۳: منتخب الاخبار) فی غزوات النبی صلى الله علیه وآله ووفیات الأئمة الأطهار واختیار الأیام، للمولى کاظم الرشتی الحائری، المتوفى بها قرب الثلاثمائة بعد الألف موجود عند الشیخ محمد الکوفی القاری الحائری کما حدثنی به، ثم رأیته عند السید محمد الموسوی الجزائری، أوله: [الحمد لله الذی أکرمنا بسید الأبرار..] واسمه محمد بن کاظم بن علی أکبر الرشتی الحائری والنسخة ناقصة.

(۷۴۸۴: منتخب الأخبار المعتبرة عن الأئمة الأطهار البررة) فی

(۳۶۹)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلى الله علیه وآله (۱)، مدینة کربلاء المقدسة (۱)، کتاب منتخب الاحکام للسید علی الخامنئی (۲)، مدینة النجف الأشرف (۱)، محمد باقر بن محمد (۱)، القبر (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۷۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۰

السنن والآداب والدعوات ویسیر من الوجبات، للشیخ حسین بن الحسن یونس بن محمد الشهیر بظهیر الدین ابن الحسام العیناثی العاملی، شیخ شیخنا المحدث الحر العاملی کما فی " التکملة " وکانه الذی عبر عنه الشیخ الحر وقال و " کتاب فی الحدیث."

(۷۴۸۵: منتخب الاخبار من الکتب المعتبرة ") الکافی "، " العیون " و " الأمالی " للصدوق و " الاحتجاج " وغیرها، أوله: [الحمد لله

الذی فضلنا علی سایر الأمم والأدیان..] توجد فی (سپهسالار) کما فی فهرسها، مستظهرا انه خط القرن العاشر، فراجع لعله لابن الحسام العیناثی.

(۷۴۸۶: منتخب اختیارات المولی مظفر الجنابذی) للمولی محمد أمین بن الحاج فرج الله التستری، مع " منتخب تنبیهاته " الآتیة فی خزانة الحاج علی محمد النجف آبادی.

(۷۴۸۷: منتخب الأخلاق) فارسی، للسید عبد الله بن محمد رضا الشبر الحسینی الکاظمی، المتوفی سنة اثنین وأربعین ومائتین وألف ۱۲۴۲. وهو مطبوع ببمبئی فی سنة ۱۳۱۳.

(۷۴۸۸: منتخب الأخلاق) الفارسی المطبوع، للسید محمد بن جعفر بن السید عبد الله الشبر، المتوفی فی شهر رمضان سنة ۱۳۳۶. وهو مطبوع ببمبئی سنة ۱۳۱۳ مرتب علی مقدمة وأبواب ومقالات وفصول.

(۷۴۸۹: منتخب أخلاق جلالی) مر الأصل فی (۱۸: ۳۵۹) وهو للدوانی ألفها لاوزون حسن بیگ ولولده السلطان جلیل ۸۸۲ فی أقسام الحکمة العملیة الثلاثة، وطبع مکررا. أما " المنتخب " یوجد نسخة مذهبه منقحة منه فی (الملک ۳۳ / ۴۹۲) کتبت فی القرن العاشر علی هامش المجموعة فی ۴۲ ص.

(۷۴۹۰: منتخب أخلاق سلطانی) مر الأصل فی (۱: ۳۷۴) وهو تألیف السید نور الدین علی بن السید نعمة الله الحسینی (۱۰۸۸ ۱۱۵۸). مرتب علی مقدمة و ۱۶ بابا وخاتمة، کتبه باسم الشاه سلطان حسین (۱۱۰۵ ۱۱۳۵) ویظهر من مقدمته انه ألف أولا ـ کتابا عربیا فی تحقیق الطهارة القلبیة وأهداه إلی

(۳۷۰)

مفاتیح البحث: کتاب أمالی الصدوق (۱)، الشیخ الحر العاملی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، نور الدین علی (۱)، محمد بن جعفر (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۳۷۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۱

حضرة السلطنة، فامر الشاه ان یترجمها إلی الفارسیة، فکتب " أخلاق سلطانی " هذا امتثالا لامره. نسخة منه فی سپهسالار، ۱۲۸۳) کتبت بقلم النسخ فی (۸ ذی الحجة ۱۱۲۴) فی ۱۴۰ ورقا، أما المنتخب هذا فیسمی ب " الأخلاق السلطانیة المحمدیة " مرتب علی عشرین بابا فی الجدول. نسخة غیر مؤرخة منه فی (المتحف البریطانی ۱۸۴۴ Or) فی ۲۴۷ ص.

(۷۴۹۱: منتخب أخلاق محسنی) مر الأصل فی (۱: ۳۷۹) وکانت تألیفها للسلطان بایقرا وباسم ولده مزج المؤلف فیه مباحثا من الأخلاق وسیاسة المدن وتدبیر المنزل. أوله: [حضرت پادشاه علی الاطلاق عزت کلمته..] أما المنتخب هذا فیسمی ب " أخلاق المحسنین " نسخة منه فی (لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ن ۷۰ ی کاش ۵۸، ۲۹۷ طا] کتبه محمود اللاری بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۸۱ فی ۶۹ ص وذکرها منظور أحسن العباسی بعنوان " انتخاب أخلاق المحسنین کاشفی."

(۷۴۹۲: منتخب أخلاق ناصری) أصلها للخواجه نصیر الدین الطوسی والمنتخب لجلال الهمائی. طبع بطهران ۱۳۲۰ ش فی ۱۸۵ ص.

(۷۴۹۳: منتخب أدبیات فارسی) لبدیع الزمان فروزانفر بن الشیخ علی البشروی الخراسانی المولود ۱۳۱۸ مدرس الأدبیات فی مدرسة سپهسالار بطهران، مطبوع وترجمه فی " أدبیات معاصر " ص ۲۷. وتوفی المؤلف فی ۱۳۵۲ ش.

(۷۴۹۴: منتخب الأدعیة والختوم والآثار) للشیخ محمد باقر بن الشیخ أحمد بن عبد الله بن محمد بن الشیخ حاجی بن رفیع الدین علی التستری، وله ترجمة والده الشیخ أحمد المولود ۱۲۴۷ والمتوفی ۱۳۲۷.

(۷۴۹۵: منتخب الأدلة) للحاج میرزا علی بن الحاج میرزا محمد حسین المرعشی الشهرستانی الحائری المعاصر، ذکره فی فهرس

تصانیفه.

(۷۴۹۶: منتخب الارشاد) أصلها لأبی الفضل السجاوندی، المذکور فی (۹: ۴۳۲) لا- یشخص المنتخب، أوله: [.. أما بعد، بدانکه ارشدک الله

(۳۷۱)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، مدینة طهران (۲)، أحمد بن عبد الله بن محمد (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۷۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۲

تعالی..] والنسخة فی (الهیات ۸ / ۵۵۱) غیر مؤرخة وهو فی التجوید عنوانه " قرائة سوره حمد."

(منتخب اسرار قاسمی) مر فی (۱۸: ۱۲) بعنوان " کشف الاسرار " طبع فی برلین وإیران.

(۷۴۹۷: منتخب إسکندریة أرسل المیر إسکندر بن عمر شیخ بن الأمیر تیمور الگورکانی، المتوفی ۸۱۵، مجموعة من الأسئلة الکلامیة الفلسفیة إلی المیر السید شریف الجرجانی المذکور فی (۹: ۵۲۱) بأصفهان، فأجیب بها وتعداد المسائل والفصول فی النسخ المتعددة مختلفة. نسخة منها فی (القاهرة، دار الکتب ۳۷ مجامیع طلعت) کتبت فی سنة ۹۲۱ وهو فی ۲۰ ورق، وأخری فی (الرضویة ۳۴۰ حکمت) کتبت بقلم النستعلیق فی سنة ۹۶۸ فی عشرة فصول:

۱ الاعتذار لقصور الادراک ۲ حکمة الخلقة ۳ الصادر الأول ۴ اختلاط النفس والبدن وافتراقهما ۵ الثواب والعقاب فی یوم القیمة ۶ الملائکة ۷ الشیاطین ۸ الصراط والمیزان ۹ معراج النبی صلی الله علیه وآله ۱۰ مواعظ الکبراء و " المنتخب " هذا انتخاب مما کتبه المیر جوابا عن المسألة الثالثة، أی الصادر الأول، أوله:

[انتخابیست از رسالهء أمیر سید شریف علامه در توجیه میان قول حکما وأهل شرع در بیان آفریدهء أول وآنکه نام أو چیست. طایفه أی از بزرگان گفته اند..].

والنسخة فی [إلهیات ۴ / ۱۵۹ د] کتبت بقلم النستعلیق فی سنة ۱۰۵۷ بمکة.

(۷۴۹۸: منتخب اشتر نامه) الأصل لعطار النیسابوری کما مر فی (۱۹: ۱۱۷) و (۱۳: ۲۶) وتوجد نسخة من المنتخب فی (استانبول، أو نیورسیته ۲۰ / ۵۳۸) کتبت بقلم النستعلیق الدقیق الجید ضمن المجموعة المؤرخة ۸۲۶ علی هاشم النسخة فی ۱۲۹۸ بیتا.

(۷۴۹۹: منتخب الاشعار للشیخ علی بن علی رضا الخوئی، المتوفی سنة ۱۳۵۰ فیه الفارسی من شعره والعربی والترکی واشعار اخر والحاقات بعض الشعر والنثر العربی وغیره، کما حکاه الأردوبادی وقال رأیته فی أرومیة بخط المؤلف.

(۳۷۲)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، دولة ایران (۱)، مدینة مکة المکرمة (۱)، مدینة إصفهان (۱)، الوفاة (۱)، النوم (۱)

صفحه ۳۷۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۳

(۷۵۰۰: منتخب الاشعار) للشیخ علی أکبر مروج الاسلام الکرمانی المشهدی المعاصر، صاحب " نفایس اللباب."

(۷۵۰۱: منتخب الاشعار) للمولی محمد بن مرتضی الشهیر بنور الدین الاخباری، قال فی کتابه " منتخب التصانیف " انه فی ستة آلاف وخمسمائة بیت.

(۷۵۰۲: منتخب اشعار حسینی خوارزمی) توجد نسخة منه فی (القاهرة دار الکتب ۱۷۲ م أدب فارسی) ضمن مجموعة غیر مؤرخة فی عشرة أوراق وعنوانه " کلمات مولانا الشیخ الحسینی الخوارزمی. " أوله: [طلع العشق أیها العشاق..] هکذا ذکر نصر الله الطرازی فی (۲: ۶۵) من " فهرست المخطوطات " ولکن المظنون ان هذا الناظم متحد مع الحسین الخوارزمی المذکور دیوانه فی (۹: ۲۵۱).

(۷۵۰۳: منتخب اشعار شعراء) جمعه المیر معصوم علی الموسوی باسم [وزیر نظام سر دار کل یار محمد خان افشار] وسماه ب" جنگ العرفاء " ویوجد نسخة مذهبة منه فی (الرضویة ۲۵۸ أدبیات) کتبها حسین الموسوی بقلم النستعلیق فی محرم ۱۳۲۸ فی ۲۷ ورقة.

(۷۵۰۴: منتخب اشعار الصائب) لمیرزا حیدر علی الأصفهانی الملقب فی شعره بکمالی، ولد سنة ۱۲۸۸ وطبع.

(۷۵۰۵: منتخب اشعار صائب) لشهید نورائی. مطبوع. ویوجد مجموعات من شعره فی کمیات مختلفة ذکرت فی بعض الفهارس بعنوان " منتخب. "..

(منتخب اشعار المثنوی) اسمه " سراج السالکین " للفیض مر.

(۷۵۰۶: منتخب اشعار المثنوی) فی خمسمائة وثلاثین بیتا، للمولی صدر الدین محمد الشیرازی المتوفی سنة ۱۰۵۰ والنسخة فی (مکتبة المشکاة) بطهران.

(۷۵۰۷: منتخب اشعار محبوب القلوب) مر الأصل فی (۱۴: ۲۲۵) بعنوان " شمس وقهقهة " وهو مجموعة روایات عرفانیة، أحدیها شمس وزیر وقهقهة فی الأخلاق والآداب وسلوک الأعاظم، ألفها میر برخودار المتخلص به ممتاز (القرن العاشر - الحادی عشر) حین کان یقیم بأصفهان عند حسن قلی خان قورچی

(۳۷۳)

مفاتیح البحث: مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن مرتضی (۱)، الخوارزمی (۳)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۷۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۴

باشی شاملو وکان عنوان الکتاب أولا " رعنا وزیبا " کما ذکرناه بهذا العنوان أیضا فی (۱۱: ۲۴۱) وبعد التصرف فی مطالبها سماه المؤلف ب " محفل آرا " وفی المرة الثالثة ب " محبوب القلوب " کما مر أیضا فی (۲۰: ۱۴۱) وأما " المنتخب " یوجد فی (الرضویة ۴ / ۹۴۴ أدبیات ۴۸۷۲) کتبها مشتری الخراسانی حدود سنة ۱۲۹۴.

(۷۵۰۸: منتخب الأصول) ترجمة من المتن الافرنسی، للسید مهدی خان المستوفی بن علی أکبر المستوفی، فرغ منه فی سنة ۱۳۰۴، ورتبه علی ستة أبواب:

۱ التاریخ العام ۲ الجغرافیا ۳ تاریخ الطبیعی ۴ الفیزیک ۵ الهیئة ۶ المعلومات المتنوعة (من: الهندسة، تقسیم الأزمنة، المسکوکات، معرفة المنسوجات، التلغراف، أمراض الحیوانات). کان المترجم من تلامذة دار الفنون القدیم، وبعد الاطراء علی أساتذته، سیما موسیو پروسکی خان السرتیب معلم اللغة الفرانسویة والجغرافیا یقول عزمت بعد الفراغ عن التحصیل والتعلیم بترجمة کتاب من اللغة الفرنسیة إلی الفارسیة تشتمل علی أنواع العلوم. أوله: [حمد موفور حضرت مالک الملکی را سزاست، عز شأنه، که درجات ارتفاع آفتاب..]. نسخة منه فی (طهران، الملیة ۲۱۰ ف) کتابته ۱۳۰۴ فی ۱۲۲ ورق.

(۷۵۰۹: منتخب أصول الکافی) لبعض الأصحاب، رأیته فی حواشی " امالی " الصدوق فی کتب السید محمد الیزدی فی النجف، وعلی ظهره تواریخ بعضها سنة ۱۰۰۰.

(۷۵۱۰: منتخب الأعمال) فی الکیمیا، لمؤلف " گنج العالم " أحال فیه کثیرا إلی هذا الکتاب.

(۷۵۱۱: منتخب الأعمال) فارسی فی الأدعیة، للحاج سید محمد علی بن محمد الشاه عبد العظیمی النجفی المدفن. مطبوع فی سنة ۱۳۳۳.

(۷۵۱۲: منتخب الأعمال) فی موقوفات مدرسة الصدر فی النجف راجعه.

(۷۵۱۳: منتخب الأعمال) للمولی محمد مقیم بن عبد الهادی، فرغ من تألیفه فی جمیدی الثانیة من سنة ۱۱۷۳، وهو فارسی مرتب علی مقدمة واثنی عشر

(۳۷۴)

مفاتیح البحث: کتاب أمالی الصدوق (۱)، کتاب أصول الکافی للشیخ الکلینی (۱)، مدینة النجف الأشرف (۳)، مدینة طهران (۱)، الشیخ الصدوق (۱)، علی بن محمد (۱)

صفحه ۳۷۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۵

بابا وخاتمة، فیه أصول الدین وفروعه وتواریخ المعصومین وبعض اعمال النیروز والنیسان واحکام الصید والذبایح واحکام الأموات، وقد ألفه بالتماس التفات علی خان، اخذه وجمعه من الکتب المعتبرة، رأیته عند الشیخ مهدی الکتبی الترک بکربلا، بخط علی رضا بن صادق کتابته ۱۲۵۳.

(۷۵۱۴: منتخب الأعمال) فارسی فی أدعیة شهر رمضان، للحاج سید مهدی الیزدی الحائری، طبع سنة ۱۲۹۴.

(۷۵۱۵: منتخب الأقوال فی اجمال أحوال الرجال) للشیخ علی ابن الشریعتمدار الحاج مولی محمد جعفر الاسترآبادی الطهرانی، المتوفی سنة ۱۳۱۵ ذکره فی کتابه " غایة الآمال."

(منتخب أمان الاخطار) مر بعنوان " مراد المسافر ۲۰: ۲۹۶."

(۷۵۱۶: منتخب أمل الآمل) للمیرزا محمد إبراهیم النیریزی الشیرازی انتخب من الکتاب أولا فی مشهد خراسان سنة ۱۲۹۹ وسماه علی ظهره " منتخب " ثم بعد ذلک أکمل تمام ما أسقطه فی انتخابه وادرج الجمیع فی محلها من هوامش النسخة، وهی من کتب (المشکاة) المهداة إلی (دانشگاه). کما ذکره ابنی فی فهرسها (۲: ۵۰۷).

(۷۵۱۷: منتخب انساب السمعانی) للمیرزا محمد بن عنایت أحمد خان الکشمیری الدهلوی المتوفی سنة ۱۲۳۵. قال فی " نجوم السماء : "انتخب منه الأنساب المشهورة باسقاط تراجم الحفاظ والمحدثین.

(منتخب الانصاف) مر الأصل فی (۲: ۳۹۸) وهو للفیض الکاشانی المذکور فی (۹: ۸۵۳). ذکر فیه سیرته العلمیة ودافع عن آثاره الحکمیة و العرفانیة وأما المنتخب فیأتی بعنوان اسمه " هدیة الاشراف."

(۷۵۱۸: منتخب الأنوار فی تاریخ الأئمة الأطهار) الذی هو للشیخ أبی علی محمد بن همام الإسکافی المتوفی سنة ۳۳۶، قال المجلسی الثانی عند ذکره لکتاب " التمحیص " فی أول " البحار " ان المنتخب عندنا وینقل الزنوزی، فی " جواهر

(۳۷۵)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۱)، کتاب الأشراف للشیخ المفید (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، العلامة المجلسی (۱)، محمد بن همام الإسکافی (۱)، أصول الدین (۱)، خراسان (۱)، الشهادة (۱)، الصید (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۳)

صفحه ۳۷۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۶

الاخبار " عن " منتخب الأنوار."

(منتخب أنوار سهیلی) یأتی بعنوان " نور الأنوار."

(منتخب الأنوار المضیئة) فی أحوال المهدی (ع) مر بعنوان " کتاب الغیبة."

(۷۵۱۹: منتخب أنوار الملکوت فی شرح الیاقوت) لبعض الأفاضل من الشیعة، عده بعض تلامیذ المجلسی الثانی مما ینبغی ان یدرج فی " البحار، " کما ذکره فی آخر " البحار."

(۷۵۲۰: منتخب أنیس العشاق) أصله لشرف الدین رامی، حسن بن محمد، المتوفی ۷۹۵. ألفه باسم الشیخ أبو الفتح أویس بها در خان الجلایری (۷۵۷ ۷۷۶)، فی عشرین بابا فی توصیف أعضاء المحبوب بنظم ونثر. أوله: [حمد وثنا خالقی راعلت کلمته که درمبدأ خلقت وجود خاکیان را]. طبع. وطبع ترجمته باللغة الفرانسیة لکلمان هو رأت. أما المنتخب لمحمد کریم بن مهدی قلی التبریزی، فی تسعة عشر بابا وخاتمة. أوله [حمد له.. أما بعد، چنین گوید أقل عباد محمد کریم بن مهدی قلی تبریزی.. باب أول در صفت موی، وآن سه نوع است: معقد ومجعد ومسلسل] یوجد بطهران (الملک ۲ / ۶۱۴۹) ضمن مجموعة (ص ۴۱ ۴۷).

(۷۵۲۱: منتخب الأوراد) فی الأدعیة التی یتکرر فی الیوم واللیلة والأسبوع والسنة، للمحقق المحدث المولی محمد المدعو بمحسن بن الشاه مرتضی الکاشانی المتوفی سنة ۱۰۹۱. فرغ منه سنة سبع وستین وألف ۱۰۶۷ وهو فی خمسمائة بیت، کما فی فهرس کتبه، وفی بعض النسخ خمسمائة وخمسة آلاف بیت وهو الأصح ظاهرا.

(۷۵۲۲: منتخب رسالة أیها الولد) تألیف الغزالی بالفارسیة. أوله:

[حمد بی نهایت ومدح بی غایت..]. فی مأتی وخمسین بیتا ضمن مجموعة کتابتها سنة ۱۲۸۴ فی مکتبة (المشکاة).

(۷۵۲۳: منتخب بحار الأنوار الجامع لما ورد من الأخبار الخاصة

(۳۷۶)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، کتاب الغیبة للشیخ محمد رضا الجعفری (۱)، العلامة المجلسی (۱)، مدینة طهران (۱)، کتاب بحار الأنوار (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۳۷۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۷

بآثار الأخیار) للمولی محمد هادی بن مرتضی بن محمد مؤمن بن مرتضی الکاشانی، أخو نور الدین بن محمد بن مرتضی، مؤلف " درر البحار، " انتخبه فی حیاة المجلسی الثانی، أسقط عن " البحار " المکررات والأسانید وکثیرا من البیانات، ورتبه علی مقدمة ذات فصلین: أحدهما فی أسماء الکتب والثانی فی اعتبارها، کما فی " البحار " ثم اثنی عشر کتابا: ۱ فی ما یتعلق بالمبدء والمعاد ۲ قصص الأنبیاء ۳ أحوال خاتمهم ۴ فی مجمل الإمامة (؟) ۵ فی النقض بعد النبی صلی الله علیه وآله ۶ فضایل علی (ع) ۷ فضائل الصدیقة إلی الباقر ۸ فضائل سائر الأئمة ۹ الایمان والکفر ۱۰ العبادات ۱۱ الروضة ۱۲ الإجازات. یوجد فی مدرسة سپهسالار مجلده الأول فی المبدء والمعاد وما یتعلق بهما، ومجلده الثانی فی قصص الأنبیاء، ومجلد ناقص فی الصلاة والجمیع یقرب من خمسمائة ورقة کما فی فهرسها.

(۷۵۲۴: منتخب البخاری) اخرج منه اخبارا موافقا لبعض ما یقوله الامامیة، للسید محمد علی بن الحاج میرزا محمد الحسینی الشاه عبد العظیمی المعاصر، مؤلف " منتخب الأعمال، " موجود فی الخزانة الوقفیة للحاج مولی علی محمد النجف آبادی فی النجف. أوله: [الحمد لله رب..]. وذکر اسمه واسم الکتاب.

(منتخب البخاری) یأتی بعنوان " منتخب صحیح البخاری."

(۷۵۲۵: منتخب البدایع) لمحمد عالم بن حافظ جان محمد، امام الجماعة والخطیب فی إحدی مساجد الدهلی بهند، تاریخ مختصر عام فارسی، ألفه فی ۱۱۱۵ یوجد فی (باریس، الملیة) کتابته بتاریخ المذکور، کما فی الفهارس.

(۷۵۲۶: منتخب بدایع الصنایع) الأصل لعطائی النیسابوری، عطاء الله المشهدی المذکور فی (۱۰: ۷۲۷) والمتوفی بطوس. ألفها باسم الأمیر علی شیر النوائی فی (۱۰ ج ۲ / ۸۹۹) مع مقدمة فی العروض وبعدها ثلاث صناعات: ۱ المحسنات اللفظیة ۲ المحسنات المعنویة ۳ المحسنات اللفظیة والمعنویة، ولها خاتمة فی عیوب الشعر ویظهر الرجاء فی أوله وآخره ان ینقل " تکمیل الصناعة " المذکور فی (۴: ۴۱۹) إلی البیاض. أوله: [صنایع مدایح بیقیاس وبدایع لوایح شکر

(۳۷۷)

مفاتیح البحث: الایمان والکفر (۱)، الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، کتاب بدائع الصنائع لأبو بکر الکاشانی (۱)، کتاب صحیح البخاری (۱)، مدینة النجف الأشرف (۲)، العلامة المجلسی (۱)، محمد بن مرتضی (۱)، محمد الحسینی (۱)، السجود (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۸۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۷۸

وسپاس آن صانع..]. نسخة منها فی (لنین غراد CCC XIX) کتبت فی (۱ ج ۲ ۸۹۸) والنسخة کانت من موقوفات الشاه عباس فی ۱۰۱۷ علی مزار جده الشیخ صفی بأردبیل ونسخة أخری فی (دانشگاه ۱ / ۴۹۹۵) کتبها جمال الدین ابن قطب الدین فی یوم الاثنین (۱۲ رجب ۹۲۲) بقلم النسخ.

وأما " المنتخب " فیسمی أیضا ب " مختصر بدایع الصنایع " وهو لمحمد نصیر ابن الحاج خلف القزوینی. أوله: [حمد له.. چنین گوید.. محمد..]. نسخة منه فی (دانشگاه ۶ ۴۳۸۷) کتبت فی (۱۴ محرم ۱۱۳۰) فی أصفهان فی ۳۲ ص وذکر فی فهرس المکتبة انها بقلم محمد نصیر وتاریخ الانتخاب ۸۹۸ ومعها " مختصر حلل مطرز " له أیضا ضمن المجموعة المؤرخة (۱۱۲۹ ۱۱۴۷).

(۷۵۲۷: منتخب بدایة الهدایة) أو " انتخاب ".. الأصل للغزالی مؤلف " کیمیای سعادت " المذکور منتخبه بعدا، اختار مؤلف " المنتخب " هذا خمسین کلمة من کلمات قصار الحکماء والا کابر عن کتابه. أوله: [امام غزالی در کتاب " بدایة الهدایة " آورده است که روایتست از سفیان ثوری..]. نسخة منه فی (دانشگاه ۳۶ / ۲۳۹۸) کتبت بقلم النسخ والنستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۹۰۹ ۹۲۰) ونسخة أخری فی (الملک ۲۸ / ۴۳۷۹) کتبت بقلم النستعلیق فی ۱۰۵۶ علی هامش المجموعة.

(۷۵۲۸: منتخب برهان الکفایة) الأصل لعلی بن محمد بن یحیی الشریف البکری الموصلی، المذکور فی (۳: ۱۰۰). فارسی فی النجوم، والنظر فی الطوالع، نسخة شایعة. أما المنتخب لعلی بن نجم الدین التونی، فی مقدمة و ۱۲ بابا. یوجد فی طهران (الهیات ۱۶ د) بخط المؤلف أو کتبت عن خطه فی الخمیس ۱ ع ۱ / ۸۶۱ فی ۱۹۶ ورق. کما فی فهرسها.

(۷۵۲۹: منتخب برهان الکفایة) فی مقدمة و ۱۲ باب لا نعرف المنتخب الا انه لم یعمل تصرفا یسیرا فی المتن. أوله: [حمد له. صلاة. بدانکه أین کتابیست

(۳۷۸)

مفاتیح البحث: کتاب بدائع الصنائع لأبو بکر الکاشانی (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، علی بن محمد بن یحیی (۱)، علی بن نجم الدین (۱)، جمال الدین (۱)، الحج (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۳۸۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٣٧٩

انتخاب كرده شده از كتاب " برهان الكفاية..]. " والنسخة في (دانشگاه ۴۹۶) كتبت بخط النستعليق الدقيق تاريخها حدود (٢۴ ع ١ / ١٢٢٨) في ١٨١ ورق.

(٧۵٣٠: منتخب برهان الكفاية) أيضا للبكري الموصلي، انتخبه بعض الأصحاب، بالفارسية، وقال في خطبته: [.. والصلاة على رسوله محمد وآله أجمعين..]. والنسخة بخط محمد علي بن محمد العباسي الهاشمي الكرماني في سنة ١١٩٨ عند الحاج شيخ محمد سلطان المتكلمين بطهران. ونسخة من الأصل في (اونيورسيته ۴ / ١۴١٨) كتبت في (١۴ صفر ٨١۴)، في الهامش وصورته في (دانشگاه) تحت رقم ٢۵۴ وأخرى من الأصل في (طهران ملي، ٩٩۴ ف) كتبت في القرن التاسع في ۵٨ ورق.

(منتخب بصائر الدرجات) للشيخ حسن بن سليمان بن خالد الحلي، مر في (٢١: ١٨٢) بعنوان " مختصر البصائر " لاطلاقه عليه أيضا.

(٧۵٣١: منتخب بوستان سعدي) ذكرنا الأصل في (٣: ١۵۵) وتوجد عدة نسخ من منتخباتها في المكتبات منها في: (استانبول طوپقپو سراي ١۶٩٠ H. E) كتبت في سنة ٩۴۵ في ١١ ورقة و (طهران، الدكتور مفتاح) كتبت بقلم النستعليق في رمضان ٩٧٠ والنسخة مذهبة وثلاث نسخ مذهبة بقلم النستعليق الجيد في (طهران المكتبة الملكية: (١٠٠٣٩) ۴٣٨ ف) كتبها علي في آخر شعبان ٩۶٨ في ۴۶ ص ويحتمل ان اسم الكاتب [محيي] فغيروه وبدلوه ب [علي] و (٣۵٢ ۴۴٠ ف) كتبها شاه قاسم في (۵ رمضان ٩٩۶) في ٣٨ ص و (٣۵٣ ۴٣٩ ف) كتبها شاه محمود النيسابوري في القرن العاشر في ٢٠ ص مع صورة جميلة من مجالس الطرب ونسختان في: (طهران، سپهسالار ۴۵٩) كتبت بقلم النستعليق الجيد في القرن العاشر والنسخة مذهبة في ٢٣ ورقة و (المشهد، الرضوية ٢ / ١٠٢٧٣ غير المفهرسة) كتبت بقلم النستعليق ممزوجة بالشكسته في القرن الثالث عشر فيما يقرب من ۶۵٠ بيتا.

(٧۵٣٢: منتخب بهارستان) الأصل لعبد الرحمان الجامي، المذكور

(٣٧٩)

مفاتيح البحث: شهر رمضان المبارك (٢)، شهر شعبان المعظم (١)، مدينة طهران (۵)، سليمان بن خالد (١)، عبد الرحمان (١)، علي بن محمد (١)، الصّلاة (١)، الحج (١)، الشهادة (١)

صفحه ٣٨٢

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٣٨٠

في (٩: ١٨٨). وهو نظير " گلستان " للسعدي الشيرازي، ألفه لابنه ضياء الدين يوسف، باسم السلطان حسين ميرزا بايقرا (٨۴٢ ٩١١)، في ٨٩٢، في ثمانية (روضة) وكل روضة في ثمانية (آيين). طبع مكررا، وترجم إلى الألمانية. وطبع شرحها باتركية الموسومة ب " هداية العرفان. " أوله: [چون مرغ امرذي بالي زآغاز].

والمنتخب في (پنجاب، پبلك لائبريري) ضمن مجموعة كتابتها ١٠١٩ ١٠۵٩ كما في فهرسها.

(٧۵٣٣: منتخب پنج گنج) أو " خلاصة الخمسة " أو " پندهاي پنج گنج. " الأصل لنظامي الگنجوي. المذكور في (٧: ٢۶۴) و (٩: ١٢٠٧).

والمنتخب حسب الموضوع، لا نعرف مؤلفه. نسخة شايعة، غير أن في تعداد أبوابها اختلافات، بعضها في ٣٠ وبعضها ٣۵ وبعضها ٣۶ و ٣٧. وبعض النسخ في قسمين وكل قسم في أبواب: في التوحيد، النعت، الصدق، الصبر، الرزق، القناعة، العدل ... أوله: [حمد له. بر أصحاب دولت ومكنت واجب ولازم است كه بعداز قرائت قرآن]. أقدم نسخة اطلعت عليها في (أسعد أفندي ٢٩١٨) بخط الشيخ محمد ابن أحمد، كتابتها أول ذي الحجة ٨٨٣ في ٣۵ بابا.

(٧۵٣۴: منتخب البهبهانية) للشيخ عبد الله بن الحاج صالح السماهيجي البحراني المتوفى سنة خمس وثلاثين ومائة وألف ١١٣۵ فارسي

انتخبه من " الرسالة البهبهانیة " التی کتبها فی أحکام الأموات کما مرت.

(۷۵۳۵: منتخب پندنامه) الأصل لافسر القاجار. أوله:

بروزگار جوانی بیازمای کسان * ببین فرشته خصالند یا که دیو وددند یوجد نسخة منه فی (مشهد، فرهنگ وهنر ألف ۱۰) کتبت بقلم النسخ الجید ولعلها ساقطة الآخر وقد أهداها الناظم فی سنة ۱۳۵۰ إلی المکتبة النادریة فی مشهد والنسخة فی ۱۵ ص. وأما منتخبه توجد فی (طهران، دانشگاه ۵۱۰۴) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الرابع عشر فی ۱۵ ص.

(۷۵۳۶: منتخب تاریخ وصاف) للأمیر غیاث الدین خواند میر ابن

(۳۸۰)

مفاتیح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، مدینة طهران (۱)، الرزق (۱)، الشهادة (۱)، الصدق (۱)، الصبر (۱)، الحج (۱)، القناعة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۸۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۱

همام الدین (۸۸۰ ۹۴۲)، مؤلف " حبیب السیر " وغیره ذکر فی ترجمته علی ظهر " حبیب السیر " المطبوع فی بمبئی.

(۷۵۳۷: منتخب تاریخ الیافعی) للشیخ دخیل بن الشیخ طاهر الحجامی المتوفی سنة ۱۲۸۵، والنسخة بخطه فی مجموعة عند الشیخ طاهر الحجامی المعاصر.

(۷۵۳۸: منتخب التأویل) فی بیان ما فی کتاب الله الآفاقیة والا نفسیة من الحروف والکلمات والآیات، وتطابقهما، للسید حیدر بن علی العبیدلی الآملی قال فی أول کتابه " جامع الاسرار: " أنه ألفه بعد کتاب " منتخب التأویل " هذا ووصفه کذلک ولعله المعروف ب" التأویلات " کما مر.

(منتخب تأویل الآیات) الموسوم ب " جامع الفوائد " أو " کنز جامع الفوائد، " مر بالعنوانین.

(۷۵۳۹: منتخب التجرید فی معرفة التجوید) کأصله للمولی محمد طاهر ابن محمد مؤمن القزوینی. أوله: [حمدیکه قاریان خوش ألحان وحاملان کلام ملک علام درهرصبح وشام..]. ذکر فیه أنه اخذ العلوم عن والده المرحوم وبترغیبه تتبع کتب التجوید، وکتب فیه رسالته الموسومة ب " التجرید " ثم انتخب منه بالفارسیة هذا المنتخب لولده وبامر سلالة السلاطین المیرزاسی گرگین، ورتبه علی مقدمة وأربعة عشر فصلا وخاتمة، والمقدمة فی فضل حملة القرآن، والنسخة بخط السید محمد جعفر بن نور الدین محمد بن زین العابدین الحسینی، کتبها فی حیاة المؤلف وفرغ الکاتب فی لیلة الأحد فی جمیدی الثانیة سنة ۱۱۱۷، وعلق علیه حواشی منه بخطه أیضا، ووصف المؤلف ب: [أفضل الفضلاء وأعلم العلماء..].

وهذه النسخة منضمة إلی " سراج المضلین " تألیف السید محمد جعفر المذکور عند السید عبد الحسین الحجة بکربلاء وتم علی ید المؤلف فی شعبان سنة ۱۱۱۲ کما فی نسخته؟.

(۷۵۴۰: منتخب التجوید) لمحمد رضا بن محمد جعفر بن موسی الرضا الهمدانی، المتخلص بقاری. فرغ منه فی غرة رجب سنة ۱۲۲۶ أوله: [کل أمر ذی بال لم یبدأ ببسم الله فهو أبتر.. أما بعد بدان أیدک الله تعالی أین رسالة ایست

(۳۸۱)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، محمد بن زین العابدین (۱)، جعفر بن موسی (۱)، حیدر بن علی (۱)، القرآن الکریم (۱)، الطهارة (۲)

صفحه ۳۸۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۲

در علم تجوید..]. والنسخة فی (قاهرة دار الکتب ۲ / ۵ قراءات فارسی) ولعله بخط المؤلف کتبت فی سنة ۱۲۲۶.

(۷۵۴۱: منتخب تحفة) المتن للسید جعفر الدارابی صاحب " إجابة المضطرین " کما مر فی (۳: ۴۷۱) مرتب علی ثلاثة اطباق وخاتمة، بین فی الخاتمة حکم العقل حول السیاسة والتدبیر. أوله: [الحمد لله.. وجاعل الظلمة والنور.. وبعد، شیرین مقالی که سرزند از شکرین قائلی..]. نسخة منها فی (دانشگاه ۴۲۰) کتبت بقلم النسخ فی ۱۲۳۵ فی ۵۷ ونسخة أخری فی (الملک ۱۲۲۵) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر لمکتبة جهانگیر میرزا وعلیها عرض المؤرخة ۱۲۳۶ وهو فی ۴۲۳ ورقا أما " المنتخب " لتلمیذه باقر بن إبراهیم من المائة الثالثة عشر مرتب علی ثلاثین بابا. أوله: [الحمد لله الذی لم یتخذ ولدا.. أما بعد، چنین گوید باقر بن..]. نسخة منه فی (دانشگاه ۱۳۹۱) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن الثالث عشر فی ۱۰۵ ورقا.

(۷۵۴۲: منتخب تحفة الأحرار) الأصل لعبد الرحمان الجامی، المذکور فی (۹: ۱۸۸). له منتخبات منها فی (طهران، الملیة ۶ / ۱۰۱ ف من القرن الثانی عشر.

(۷۵۴۳: منتخب التحفة السنیة فی شرح النخبة المحسنیة) للشیخ محمد ابن الحاج قنبر بن کور علی المدنی الکاظمی، المتوفی ۱۳۱۴. فرغ منه ۱۲۹۴ رأیت النسخة بخطه فی خزانة (الصدر).

(۷۵۴۴: منتخب تحفة العراقین) الأصل للخاقانی الشیروانی، المذکور فی (۳: ۴۵۳) والمنتخب بخط عبد الرشید الدیلمی، الخطاط من القرن الحادی عشر فی (طهران، الملکیة ۳۰۵ ۳۵۰ ف)، فی ۶۶ ص.

(منتخب تحفة القاری) الأصل للمولی مصطفی التبریزی، والمنتخب أیضا للمؤلف نفسه، مر باسمه " تحفة الأبرار ۳: ۴۰۷ " انتخبها بأمر المیرزا محمد شفیع المنجم وولده المیرزا محمد مقیم المنجم فی مقدمة وبابین وخاتمة فی سنة ۱۰۶۷ المقدمة فی فضل القراءة وآداب التعلیم الباب الأول مخارج الحروف فی خمس فصول

(۳۸۲)

مفاتیح البحث: کتاب التحفة السنیة (مخطوط) للسید عبد الله الجزائری (۱)، مدینة طهران (۲)، عبد الرحمان (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۸۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۳

والباب الثانی فی مندوبات القراءة فی خمس فصول أیضا خامسها فی ثلاث مقاصد وفی دیباچته صرح باسم الکتاب والمؤلف والمهدی إلیه. نسخة منها فی (دانشگاه ۴۰۷۴) کتبه محمد رضی بن محمد شریف الأصفهانی فی القرن الحادی عشر وهو فی ۳۵ ورق.

(۷۵۴۵: منتخب تحفة المراد) مر الأصل فی (۱۳: ۱۵) بعنوان " شرح قصیدة المیر فندرسکی " للحکیم المولی عباس الشریف الدارابی المتوفی سنة ۱۳۰۰. ألفها لحسام السلطنة السلطان مراد الوالی بفارس فی أواخر القرن الثالث عشر، وأورد فی شرح کل بیت من القصیدة أصول العرفان، طبع بطهران بتصحیح وتحشیة من فضل الله اللآیق فی سنة ۱۳۳۷ ش فی ۸۱ ص، وللمؤلف " شرح دعاء الکمیل " کما مر فی (۱۳: ۲۵۹) وترجمناه فی " النقباء: ۹۸۱ " وأما ". منتخب تحفة المراد " هذا، موجود فی (الرضویة ۲۰۵ أدبیات) کتبها علی أکبر بن محمد رحیم الشیرازی بقلم النسخ فی (غرة ع ۲ / ۱۲۹۹).

(۷۵۴۶: منتخب تذکرة الأولیاء) مر الأصل فی (۴: ۲۹) وهو للشیخ العطار المذکور فی (۹: ۷۲۹) نسخة " المنتخب " باسم " أسرار

الأبرار " في (طهران، موزه، ۳۵۹۲) وقبلها " علم تذكره وموعظه " كلاهما مجهول المؤلف، الا ان المظنون ان الكتابين لمؤلف واحد والمجموعة من وقف الشاه عباس على مقبرة الشيخ صفى في سنة ۱۰۱۷ و " علم تذكره ".. مرتب على ۸۴ بابا وكل باب باسم إحدى الفضايل مع آيات القرآن وأخبار النبى وحكايات المشايخ والأقطاب وذكر في مقدمته فهرست المطالب. أوله: [الحمد لله القديم الفاطر العظيم القادر القاهر الغنى الغافر.. أما بعد بدانكه أين كتابى است كه جمع شده است در علم تذكره وموعظه ومبوب شده است بهشتاد وچهار باب وهر بابى به آيتى از كلام بارى..]. وكتبها غياث الدين بن إبراهيم معلم البليكجانى في يوم الخميس (۱۶ ع ۲ / ۹۸۷).

(۷۵۴۷: منتخب تذكرة الخواتين) للشيخ هلال الدين إسماعيل الخوئى أدرجه كتابه في " جليس الواحد وأنيس الفارد، " الموجود ممزقه عند الشيخ محمد على

(۳۸۳)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۲)، القرآن الكريم (۱)، الغنى (۱)، الوفاة (۱)، الهلال (۱)

صفحه ۳۸۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۴

يعقوب، وقال في آخره: [وأين آخر كتاب " تذكرة الخواتين " است وما بسليقهء خودمان آن كتاب را منتخب كرديم في صبح عيد الأضحى يوم الثلاثاء ۱۳۱۲]. وجعل له بعنوان [ختم وتتميم] خاتمة أورد فيها خصوص أمهات المؤمنين وزوجات النبى صلى الله عليه وآله أداء لحقوق الوالدة وذكر منهن إحدى عشرة، على ترتيب الحروف، ابتدء بأم حبيبة وذكر في بعض المقامات ان مؤلف " تذكرة الخواتين الميرزا محمد تقى.

(۷۵۴۸: منتخب تذكرة الكحالين) فارسى، نسخة منه في (دانشگاه ۳ / ۳۱۵۷) كتبت بقلم النستعليق في سنة (۱۲۵۴ ۱۲۵۵) وهو في أربع مقالات، أولها في ۱۹ باب والثانى في جزئين والثالث في ثلاثة أبواب والرابع في ۱۳ باب والمحتمل أن أصل الكتاب لعلى بن عيسى في ثلاث مقالات.

(۷۵۴۹: منتخب تذكرة مير تقى كاشى) للشيخ على نقى الكمره أى، انتخب منه أربعة عشرين شاعرا، وينقل عنه سعيد النفيسى في " جستجوى أحوال شيخ عطار " بعنوان " انتخاب " ونسخة منه عند السيد محمد المحيط بطهران.

(۷۵۵۰: منتخب التذكرة النجومية) لداود الأنطاكى الضرير، في خزانة الحاج على محمد في النجف بخط المولى محمد أمين بن الحاج فرج الله التسترى، فرغ منه سنة ۱۱۶۳ ولعله انتخبه بنفسه كما انتخب أشياء آخر كلها في هذه المجموعة بخطه.

(۷۵۵۱: منتخب ترجمان القرآن) الأصل للمير سيد شريف الجرجانى، المذكور في (۹: ۵۲۱) وهو شرح فارسى بسيط للغات القرآن على ترتيب السور، وفى أواخر القرن التاسع جاء عادل الخراسانى المذكور في (۹: ۶۶۳) فغير نظام الكتاب، من دون تصرف في متنه، وجعلها على ترتيب الحروف وكتب لها مقدمة ثانية بنفسه جعلها قبل مقدمة الجرجانى التى أوردها أيضا مع حذف البسملة والحمد له. واليوم لا نجد نسخة من الكتاب إلا ما رتبها عادل المذكور.

أوله: [بدان أيدك الله تعالى كه ترجمان تعريب ترزفان است ودروى سه لغت..] وفى بعض النسخ: [الحمد لوليه والصلاة على نبيه.. أما بعد، أين كتاب " ترجمان"

(۳۸۴)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، مدينة طهران (۱)، على بن عيسى (۱)، القرآن الكريم (۲)، الصّلاة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۸۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۵

علامهء.. جرجانی است که.. بدان أیدک الخ] وطبع الکتاب بإیران فی ۱۳۳۰ کما طبع بتبریز فی ۱۳۱۳ وطبع أیضا فی ۱۳۳۳ ش بمقدمة من محمد الدبیر سیاقی.

أما المنتخب: یوجد فی طهران (دانشگاه ۳ / ۵۳۵۲) نسخة بخط عبد القادر ابن الملا یحیی ضمن مجموعة کتابتها ۱۱۰۱. أوله: [. الحمد لله علی نعمائه والصلاة علی أنبیائه، بدانکه أین رسالة انتخابیست بر تبرتیب حروف تهجی از ترجمهء قرآنی که محقق.. أمیر سید شریف جرجانی.. کرده. انه قریب مجیب (الألف) آل خانه].

(۷۵۵۲: منتخب ترسل بهائی) الأصل یسمی ب " التوسل إلی الترسل " لبهاء الدین المنشی البغدادی، الذی کان حیا فی سنة ۵۸۸ ومنشی علاء الدین تکش خوارزمشاه (۵۶۸ ۵۹۶) کما أشرنا فی (۹: ۹۹۰) وهو مرتب علی ثلاثة اقسام:

۱ المناشیر الدیوانیة والفتوح والعهود ۲ الأمثلة والمکاتبات التی صدرت من حضرات الاجل إلی الملوک والأصحاب والأطراف ۳ الإخوانیات والمخاطبات التی کتبها إلی الأعاظم والمخادیم. وطبع باهتمام من حسن بهمنیار وأما " المنتخب " یوجد فی الملک ۵۴ / ۶۳۲۳) کتبه صادقا التبریزی فی محرم ۱۰۰۹ والنسخة فی مجموعة من المکاتیب والمناشیر مع عنوان " انتخاب ازترسل بهایی."

(۷۵۵۳: منتخب التصانیف) للشیخ نور الدین محمد بن مرتضی بن محمد مؤمن الذی هو أخ المحدث الفیض الکاشانی وهو صاحب "الأدعیة الکافیة، " الذی مر فی (۱: ۳۹۸)، توجد نسخة الأصل من " المنتخب " ضمن مجموعة من رسائل المصنف کلها بخطه عند (المشکاة) وقد فرغ من " المنتخب " فی (ج ۱ ۱۱۱۱) کما کتبه المشکاة إلینا. وتاریخ کتابة النسخة سنة ۱۱۱۴، ونسخة أخری منضما إلی " تنویر القلوب " له، فی مکتبة السید محمد جواد بن إسماعیل بن حسن بن إسماعیل ابن محمد رضا بن عبد الرزاق السمنانی الکرمانشاهی، انتخب فیه خمسة عشر کتابا بعضها فی الأدعیة وبعضها فی المعارف والأخلاق، بعضها من تصنیف نفسه وبعضها من تصنیف عم والده.

(۳۸۵)

مفاتیح البحث: کتاب الفتوح لأحمد بن أعثم الکوفی (۱)، دولة ایران (۱)، کتاب الکافئة للشیخ المفید (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن مرتضی (۱)، الجود (۱)

صفحه ۳۸۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۸۶

(۷۵۵۴: منتخب التعلیقات) للشیخ أبی علی بن سینا، فی الحکمة، عناوینه: [تعلیق: ان العالم انما یصیر مضافا إلی الشئ المعلوم..]. والنسخة فی مجموعة رسائل لجمع من تلامیذ المولی صدرا، مثل الشیخ حسین التنکابنی والمحدث الفیض والمولی عبد الرشید وغیرهم، کلها بخط یاقوت بن عبد الله الحیدر آبادی الملقب بتسلیم فی سنة ۱۰۶۹ والظاهر أن المنتخب أیضا لبعض تلامیذه والموجود منه یقرب من ألفی بیت عند السید أبی القاسم الخوانساری فی النجف.

(۷۵۵۵: منتخب التفاسیر) للسید محمد علی الشاه عبد العظیمی، المتوفی سنة ۱۳۳۴ طبع فی القطع الثمنی ومر له " منتخب الأعمال " و "منتخب البخاری."

(۷۵۵۶: منتخب التفاسیر) للسید علی خان بن السید خلف بن عبد المطلب الحویزی المشعشعی، الذی قال فی " الریاض " فی حقه: ان أکثر فوائد کتب المحدث الجزائری، السید نعمة الله، مأخوذة من تصانیف هذا السید، یذکر فی هذا التفسیر أولا کلام المفسرین، من

النيسابوري والزمخشري، في " الكشاف " والقاضي والطبرسي في " مجمع البيان " والعياشي والقمي وغيرها، ثم يذكر ما لم يتفطنوه شرع فيه في جميدى الآخر سنة ست وثمانين وألف ١٠٨۶ ووصل إلى تفسير سورة الرحمان في ربيع الأول من سنة سبع وثمانين وألف ولا أدرى انه تمم أولا.

(٧٥٥٧: منتخب التفاسير) انتخاب عن التفاسير المعتبرة، للشيخ المعاصر الميرزا موسى بن الميرزا أحمد المجتهد بن الميرزا موسى الطهراني، طبع بعضه متفرقا على هامش " القرآن " المطبوع في سنة ١٣٣٠.

(منتخب تفسير الأئمة) مر بعنوان " مختصر تفسير الأئمة ٢٠: ١٨٩."

(٧٥٥٨: منتخب تفسير الهي) تفسير منثور فارسي، للميرزا مهدى القومشهي المتخلص ب " إلهي.

(٧٥٥٩: منتخب تفسير الإمام العسكري (ع) لبعض الأصحاب، يوجد عند السيد شهاب الدين، بقم لم يعلم عصره وتاريخه.

(٧٥۶٠: منتخب تفسير السورابادي) اسمه " إشارات التفسير في بشارات

(٣٨۶)

مفاتيح البحث: الإمام الحسن بن على العسكري عليهما السلام (١)، كتاب مجمع البيان للطبرسي (١)، مدينة النجف الأشرف (١)، الزمخشري (١)، سورة الرحمن (الرحمان) (١)، شهر ربيع الأول (١)، القرآن الكريم (١)

صفحه ٣٨٩

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ٣٨٧

التذكير المستخرج من تفسير العتيق " بالفارسية يوجد في (دار الكتب) في ٢٠٩ ورق تاريخها محرم سنة ۶۶۴، ۶۹۴؟ وهو تفسير سورة مريم إلى آخر القرآن لا ـ نعرف المنتخب، أما مؤلف الأصل فهو أبو بكر عتيق بن محمد النيسابوري الهروي فرغ من تفسيره في سنة ۴٨٠ في أربع مجلدات. وطبع بطهران باهتمام الدكتور يحيى مهدوي ومهدى بياني، (٧٥۶١: منتخب تفسير على بن إبراهيم القمي) لبعض العلماء المتأخرين فرغ منه سنة ٩٣٩ والنسخة عند السيد شهاب الدين أيضا، وهو بخط المؤلف، أوله: [الحمد لله الذي لامن شئ خلق ومنه تعالى غيره رزق.. انه قد انتخبه قبلي غيري ولكنه لم يف بحقه فشمرت الذيل في هذا الشاق واخذت المنتخب وكان بخط مؤلفه في خزانة كتب الامام سيد الشهداء (ع) بكربلاء وأضفت إليه ما لابد منه وحذفت ما ينبغي حذفه فطلع من ما بين الأصل والفرع هذا المختصر.].

(٧٥۶٢: منتخب تفسير على بن إبراهيم) للمولى سلام الله بن عارف بن محمد العارفي الموغاري، هو الذي وجد بخط مؤلفه في الخزانة الحسينية وانتخب منه المنتخب السابق على ما يستفاد من بعض القراين وان لم يذكر ذلك في نفس المنتخب كما نقلنا عنه.

(٧٥۶٣: منتخب تفسير الفخر الرازي) لبعض الأصحاب، موجود بخط قديم في خزانة السيد محمد على هبة الدين الحسيني الشهرستاني، (٧٥۶۴: منتخب تقويم اللسان) لمحمد شريف بن محمد باقر النوري، ألف أصلها في بلدة قم، ثم كتب المنتخب في سبع قراآت بأمر الشيخ محمد القاري الكاظمي باسم الميرزا مرتضى في عهد الشاه سليمان الصفوي (١٠٧٧ - ١١٠۵) في بلدة أصفهان ورتبه على ديباجة ومقدمة وأربعة عشر أبواب وخاتمة. أولها: [الحمد لله الذي أنزل على عبده الفرقان.. أما بعد چون أين بي بضاعت..].

(٧٥۶۵: منتخب تقويم المؤمنين) أو " تقويم شرعي، " الأصل والمنتخب كلاهما للسيد محمد صالح الخاتون آبادي، صهر المجلسي الثاني، كما مر في (۴:

(٣٨٧)

مفاتيح البحث: الإمام الحسين بن على سيد الشهداء (عليهما السلام) (١)، مدينة كربلاء المقدسة (١)، مدينة إصفهان (١)، العلامة

المجلسی (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، علی بن إبراهیم (۲)، سورهٔ مریم (۱)، القرآن الکریم (۱)

صفحه ۳۹۰

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۸۸

۳۹۷ و ۴۰۳) أول المنتخب: [حمـد له. صـلاهٔ. أمـا بعـد چنین گویـد.. محمـد صالـح.. چون مراعاهٔ ساعات شـرعی وترک ملاحظات نجومی از لوازم ایمان..].

نسـخهٔ خـط المؤلف فی (الهیات ۲ / ۴۵۰ د) کتبـه بقلـم النسـخ فی (ج ۱ - ۱۱۱۱) ومعه " تقـویم المؤمنین " أیضـا بخـط المؤلف. وترجمناه فی " مصفی المقال " القائمهٔ ۲۰۱.

(۷۵۶۶: منتخب تلخیص المقـال) وحواشـی مصـنفه علیه وحواشـی الآقـا محمـد علی الکرمانشاهی علی " نقـد الرجال " للسـید محمد الهندی النجفی المتوفی سـنهٔ ۱۳۲۳، وهـو رجـال مبسوط مرتب علی الحروف وفی آخره الکنی والألقـاب، انتخبه ممـا ذکر. وفی أوله ذکر اصطلاحات الآقا محمد علی وجعل رمز اسمه (غا) والنسخهٔ بخط المؤلف عند ولده السید رضا الهندی.

(۷۵۶۷: منتخب التماثیـل) لعلی أکبر بن عبـد العلی الکرمـانی، ذکر فی المقدمـهٔ هجرته من بلـدته إلی کرمانشاه، ویحتمـل أن یکون المؤلف ما مر ذکره فی " أسـرار الصلاهٔ " فی (۲: ۵۰). أوله: [سـپاس بیحد وستایش بیعد، بیمثیلی راسزاست]. وهو مجموعهٔ حکایات دینیهٔ وأخلاقیهٔ، ألفها فی ۱۲۶۹ بکرمانشاه توجد نسخهٔ منه مع " منتخب نور العیون " له الآتی ذکره فی طهران (دانشگاه ۸۹۸ و ۸۸۹) بخط المؤلف.

(۷۵۶۸: منتخب تنبیهـات المظفریـهٔ) فی النجوم، والمولی مظفر هو ابن محمـد قـاسم المنجم الجنابـذی معاصـر الشـاه عبـاس وشارح " بیست باب " فی سـنهٔ ۱۰۰۴، والنسـخهٔ بخـط المولی محمـد أمین بن الحاج فرج الله التستری ولعله انتخبه بنفسه فرغ منه (۱۲ - ج ۲ - ۱۱۶۳) فی مجموعهٔ فی خزانهٔ الحاج علی محمد النجف آبادی (التستریهٔ).

(۷۵۶۹: منتخب التواریخ) لبعض الأصحاب، حکی عنه القاضی عبد النبی ابن عبد الرسول الأحمد نکری قوله بولادهٔ الحجهٔ بن الحسن العسکری عن أمه نرجس لیلهٔ الجمعهٔ النصف من شعبان سنهٔ ۲۵۵ وان غیبته الصغری عصر المعتمد سنهٔ ۲۶۶ والکبری عصر راضی بن المقتدر سنهٔ ۳۲۸.

(۳۸۸)

مفاتیح البحث: النصف من شعبان (۱)، مدینهٔ النجف الأشرف (۱)، مدینهٔ طهران (۱)، الغیبهٔ الصغری (۱)، کرمانشاه (۲)، الصّلاهٔ (۲)، الحج (۲)

صفحه ۳۹۱

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۳۸۹

(۷۵۷۰: منتخب التواریـخ) ویوجـد بهـذا العنوان مجهولـهٔ المؤلف فی (حیدر آباد، موزهء سالار جنگ ۴۲۹ تاریخ ۲۶۴ ف) بخط من القرن الحادی عشـر ذکر أنه تألیف أحـد الإیرانیین فی ۱۰۲۰. وهو فی سـتهٔ دفاتر: ۱ فی تاریخ الأمیر تیمور گورکان وأولاده ۲ ظهیر الدین بابر إلی سنهٔ السادس من جلوس جهانگیر، سنهٔ ۱۰۲۰، ۳ حکام سند ۴ حکام دکن ۵ سلاطین گجرات ومالوه ۶ سلاطین بنگال. أوله: [چون سلطنت بعد از قتل میر حسین با محمد قرار گرفت، ضرورتا مجملی از أحوال میر حسین والی بلخ].

(۷۵۷۱: منتخب التواریـخ) فارسـی لجـک جیـون داس بن منوهر داس الگجراتی، المتوفی ۱۱۳۹. ألفه بـأمر الشـاه عالم الأول ۱۱۱۹ - ۱۱۲۴، وهو تاریخ التیموریهٔ الهندیهٔ من الأمیر تیمور الگورکان إلی أکبر پادشاه سنهٔ ۹۹۵. أوله:

[از کرم عام آفریـد گار وفضل تمام پروردگار]. یوجد فی (المتحف البریطانی Add ۷۶۵۸) کتابته ۱۱۴۴ وأخری فی (الآصفیة ۱۶۴۸ تاریخ) کتابته ۱۱۴۹.

(۷۵۷۲: منتخب التواریخ) أو " أحسن التواریخ. " تاریخ فارسی عام لحسن بن محمد الخاکی الشیرازی. أوله: [زبان قلم وقلم زبان را قدرت وقوت].

یوجد فی باکستان (لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۹، ۲۹۷ حسن) من القرن الثانی عشر، فی ۱۶۴ ورق. کما فی فهرسها.

(۷۵۷۳: منتخب التواریخ) فارسی، لسداسکه الهندی، مؤلف " تنبیه الغافلین. " وهو فی تاریخ الهند إلی سنة ۱۲۳۳. فی مجلدین. أوله: [مخزن، مخزن نقود حمـد وسپاس]. یوجـد فی [المتحف البریطانی Add ۱۶۹۸) کتبت حول ۱۲۶۰ (۷۵۷۴: منتخب التواریخ) أصله لشنیدلر المهندس الإفرنجی، ألفه باسم ناصر الدین شاه القاجار (۱۲۶۴ – ۱۳۱۳) فی سنة ۱۳۱۳. وهو تاریخ عام للبلاد الآسویة وقلیل من أوضاعها الجغرافیة. وللمؤلف " منتخب التواریخ " آخر فی تاریخ البلاد الأوربیة. وهو بترتیب التهجی ویشـرع بإیران من البدء إلی سنة التألیف، ثم أفغانستان من البدء إلی امارة الأمیر عبد الرحمان خان، وینتهی

(۳۸۹)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، باکستان (۱)، أفغانستان (۱)، عبد الرحمان (۱)، الهند (۱)، القتل (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۹۲

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۳۹۰

بمتصـرفات هلندا. أوله: [منتخب التواریخ ممالک وسلاطین آسیا، تألیف کمترین شنیدلر. چون سال قبل تاریخی از دول اروپ بنحو اختصار مسطور نموده، لازم دیـد که تفصیلی از تواریخ کل آسیا..]. یوجد فی طهران (الملک ۶۳۱۲) بخط محمـد حسن بن جعفر خان القاجار، کتابته جمعة ۱۳۱۳. وأخری فی طهران (الملیة ۵۸۱ ف) کتابته ۱۳۱۴.

(۷۵۷۵: منتخب التواریـخ) أیضا لشـنیدلر، المـذکور آنفا. لم یـذکر فی کلاهما المترجم، ویحتمل أن یکون الترجمـة لإحـدی تلامـذة مدرسـة دار الفنون أو باشتراک عـدة منهم. وهو تاریخ عام للبلاد الأوربیة وبعض أوضاعها الجغرافیة، حسب ترتیب التهجی لأسـمائها، ویشـرع من ألمان ویختم بدولت آل عثمان قسـمها الأوربی. أوله: [أین مختصری است در تاریخ ممالک وسلاطین اروپ که تقریبا از أوان هجرت تا بزماننا هذا]. یوجد بطهران (الملیة ۵۹۹ ف) بخط أرسطو بن المیرزا أمان الله التویسرکانی، کتابته ۱۳۰۷، فی ۱۱۷ ورق. کما فی فهرسها.

(۷۵۷۶: منتخب التواریخ) فارسی کبیر طبع سنة ۱۳۵۰، للشیخ المولی هاشم بن محمد علی الخراسانی، المتوفی بها فی ذی القعدة سنة ۱۳۵۲.

(۷۵۷۷: منتخب التواریخ) للشـیخ عبد القادر البداونی بن ملوکشاه المتوفی حدود ۹۹۹ إلی ۱۰۰۴. وهو فی تاریخ هند إلی سنة ۱۰۰۴، الـذی توفی فیها المؤلف، کما أرخه تلمیذه فی کتابه " ثمرات القدس، " هو من مآخذ " خزانة عامرة، " وترجم المؤلف فی ص ۳۲۳ وذکر أنه کان من تلامیذ الشـیخ مبارک وملازم ولدیه الشـیخ فیضـی والشیخ أبو الفضل مدة أربعین سنة لکنه لم ینصفهما فی تاریخه هـذا والمؤلف کان شاعرا ویتخلص بقادری، ویحتمل انه کان حنیفا، والتاریخ طبع بکلکتة فی سـنین ۶۵ – ۱۸۶۹ م فی ثلاثة أجزاء: ۱ تاریخ الأمیر ناصـر الدین سبکتیکن المتوفی ۳۶۷ إلی آخر عصـر همـایون پادشاه م (۹۶۳) وفیها شـرح أحوال عدة من الشـعراء ۲ فی أحوال أربعین سـنة من عصـر أکبر پادشاه، وفیها شـرح القوانین وأصول المدنیة ومجادلات الفکریة فی هذا العصـر ۳ فی شرح أحوال المشایخ والعلماء والشعراء

(۳۹۰)

مفاتیح البحث: شهر ذی القعدة (۱)، مدینة طهران (۳)، هاشم بن محمد (۱)، الوفاة (۱)، العصر (بعد الظهر) (۱)

صفحه ۳۹۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۱

عصر أکبر پادشاه. أوله: [أی یافته نامها زنام تو رواج شاهان بدرت چوما بدیشان محتاج].

(۷۵۷۸: منتخب التواریخ) لمحمد یوسف بن رحمت الله الأتکی أصلا ووطنا والکنعانی مولدا، من القرن الحادی عشر، وهو تاریخ فارسی عمومی، إلی سلطنت الشاه جهان التیموری الهندی (۱۰۳۷ ۱۰۶۷)، ألفه فی ۱۰۵۶. وشرع بعد المقدمة فی أقسام: ۱ الأنبیاء والحواریون ۲ ملوک إیران والعرب والکلدانیة، ما وراء النهر، بنی إسرائیل، الإفرنج، الصین، المغول ۳ النبی محمد صلی الله علیه وآله والخلفاء الراشدین ۴ أعقاب النبی صلی الله علیه وآله فی خمسة وعشرین طبقة ۵ الأئمة والشیوخ والعلماء والشعراء. ذکر ستة نسخ منه فی " فهرست نسخه های خطی فارسی: ۴۲۰۴. " منها فی (باکستان دانشگاه پنجاب ۷۶۸ ۳۹ Pel) وهی من الباب الثانی من القسم الخامس. أولها: [بعد از حمد وسپاس حضرت باری سبحانه وتعالی ودرود حضرت رسالت پناه]. ونسخة أخری فی (المتحف البریطانی ۱۶۶۹۵ Add) کتابتها ۱۱۳۹. أولها: [جمیع محامد وستایش که مبدء فیاض من الأزل].

(۷۵۷۹: منتخب التواریخ مظفری (ناصری)) لصدیق الممالک الکاشانی، المیرزا إبراهیم بن أسد الله الشیبانی (۱۲۵۷ - ۱۳۲۷). وهو تاریخ إیران من أولها إلی الشاه طهماسب الصفوی (۹۳۰ ۹۸۴) مأخوذ من " لب التواریخ " تألیف الأمیر یحیی بن عبد اللطیف الحسینی القزوینی (۸۸۵ - ۹۶۲). وتاریخ الشاه إسماعیل الثانی (۹۸۴ - ۹۸۵) إلی زمان التألیف. طبع بطهران فی ۱۳۲۶ باسم " منتخب التواریخ مظفری " علی الحجر فی ۵۵۱ صفحة، وأما فی نسخة خطیة منه الموجودة فی (أصفهان، عمومی ۱۱۳۹۷) سمی الکتاب ب" منتخب التواریخ ناصری " وفی مقدمتها مدح ناصر الدین شاه (۱۲۶۴ ۱۳۱۳). أول هذه النسخة:

[حمد وسپاس آن خدایی راسزاست که سلاطین جهان برآستانهء عظمتش..

أما بعد، چنین گوید: بندهء بیمقدار الحاج میرزا إبراهیم]. فی ۶۱۲ ورق. وهی فی خمسة أقسام وکل قسم فی فصول أو مقالات أو أبواب: ۱ فی أحوال النبی صلی الله علیه وآله

(۳۹۱)

مفاتیح البحث: الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۳)، دولة ایران (۲)، ناصر الدین شاه القاجاری (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۱)، باکستان (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۹۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۲

فی فصلین ۲ ملوک إیران قبل الاسلام، أربعة فصول ۳ الحکام بعد الاسلام، ثلاثة مقالات وبابین ۴ الملوک والامراء فی إیران بعد المغول، خمسة فصول وثلاثة أبواب ۵ الصفویة وغیرهم فی أربعة فصول. ونسخة منه فی (کپنهاک، الملکیة، کریستن سن) ذکرت باسم " منتخب التواریخ مظفری " وقیل إنها بخط المؤلف.

(۷۵۸۰: منتخب التوریة) من موقوفات الحاج سید علی الإیروانی فی تبریز، کما فی فهرسه، ولعله " الأربعین " المعروفة ب" الأحادیث القدسیة."

(منتخب توضیح المشربین) مر أصله فی (۴: ۴۹۵) ومر المنتخب بعنوان " أصول فصول التوضیح " فی (۲: ۲۰۰).

(۷۵۸۱: منتخب الثلاث) للسید عباس بن جبرائیل بن محمد بن محمد خان الحسینی البرغانی، فارسی، ألف المؤلف قبل هذا ثلاثة کتب فی التواریخ بأسماء:

دفاتر الهموم، دفاتر الغموم، دفاتر العموم، فی خمسة سنین، ثم انتخب هذا من تلک الثلاثة. وهو فی مقدمة ثم ۱۲۰ دفترا و ۱۴ فصلا بعدد خلفاء الأمویین و ۳۸ بابا بعدد العباسیین، ثم (بیانا) فی تاریخ الچنگیز والتاتار والتیمور و ۳۷ بابا و ۱۱ مجلسا بعدد السلاطین الصفوی ثم ملحقات أربعة وثلاث خاتمات، ألفه فی مدت عشرة أشهر وفرغ منه فی ۲۴ ذی الحجة ۱۳۱۳. أوله: [الحمد لله الذی خلق الأشیاء من العدم]. یوجد فی (المشهد، الرضوی ۱ / ۹۴۷۷) بخط المؤلف.

(۷۵۸۲: منتخب جامع الحکمتین) مر أصله فی (۱۱: ۱۶۲) وهو لناصر خسرو القبادیانی المذکور فی (۹: ۱۱۵۴) ألفه فی رجب سنة ۴۲۲ باسم والی بدخشان، علی بن أسد، جوابا عن ۹۱ مسألة. وطبع ضمن کلیاته (ص ۵۶۳ - ۵۸۳) فی سنة ۱۳۰۷ ش بطهران أما " المنتخب " یوجد فی (بادلیان ۲ / ۲۶۶۹ .۷۹ D).

(۷۵۸۳: منتخب جامع شاهی) لبعض الأصحاب، فی النجوم فی اثنی عشر بابا بعدد البروج. نسخة منه فی طهران عند السید محمد ناصر. ومر " الجامع الشاهی " لأحمد بن محمد بن عبد الجلیل السنجری (السجزی) فی (۵: ۵۹) ذکر وفاته فی " هدیة العارفین " سنة ۴۷۷ ولکن حقق حیاته فی شیراز بین سنین

(۳۹۲)

مفاتیح البحث: مدینة مشهد المقدسة (۱)، الدولة الأمویة (۱)، دولة ایران (۲)، شهر ذی الحجة (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۲)، أحمد بن محمد (۱)، محمد بن محمد (۱)، الحج (۱)

صفحه ۳۹۵

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۳

۳۵۸ - ۳۶۰. أما " الجامع " فنسخه العربیة والفارسیة موجودة فی المکتبات.

(منتخب جامع العلوم) یأتی بعنوان " منتخب حدائق الأنوار " حسب ما ذکر فی مقدمته.

(۷۵۸۴: منتخب جاویدان خرد) أوله: [نتف؟ وآداب انتخبت من کتاب " جاویدان خرد " الذی ألفه أحمد بن محمد بن مسکویه المتوفی سنة (۴۲۱)..]. والنسخة ضمن مجموعة استنسخ عنها أبو النجیب الکرخی نسخته فی ۵۲۸ وکانت کتابة أصل النسخة سنة ۴۲۰ کما یظهر من النسخة الموجودة عند السید محسن الأمین.

(۷۵۸۵: منتخب جلاء العیون) الذی هو معرب جلاء المجلسی وهو فی اثنین وعشرین ألف بیت، کأصله، للسید عبد الله بن محمد رضا الشبر الحسینی الکاظمی المتوفی سنة اثنین وأربعین ومائتین وألف ۱۲۴۲ انتخبه هو من جلائه العربی وجعله فی أحد عشر ألف بیت، ذکر المنتخب کأصله تلمیذه فی " التکملة " ورأیت بخط المولی علی نقی بن أبی الحسن القائنی علی ظهر " المفاتیح " الفیضیة، الذی کتبه سنة ۱۲۳۵، انه استنسخه بخطه جملة من الکتب وعد منها " منتخب جلاء العیون " ولعله غیر هذا فراجعه.

(۷۵۸۶: منتخب جناب الوصال) أصله لنور علیشاه الطبسی التونی الأصفهانی، راجع (۵: ۱۵۲) و (۱۹: ۱۴۵). و " المنتخب " بخط رضا قلی خان المتخلص بهدایت، المذکور فی (۹: ۱۲۹۲). یوجد فی کتبت (عبد الحسین بیات). کما فی الفهارس.

(۷۵۸۷: منتخب جوامع الجامع) من آیة ۴۷ من سورة البقرة إلی آیة ۱۱۷ من سورة هود، والنسخة فی مدرسة سپهسالار.

(منتخب جواهر الاسرار) مر فی (۲۲: ۳۷۱) بعنوان " منتخب أخلاق محسنی."

(منتخب جواهر الاسرار) الأصل لآذری المذکور فی " ۹: ۳. " کما یأتی بعنوان " منتخب مفتاح الاسرار، " طبع علی هامش " أشعة اللمعات " وغیره

(۳۹۳)

مفاتیح البحث: العلامة المجلسی (۱)، عبد الله بن محمد (۱)، سورة البقرة (۱)، أحمد بن محمد (۱)، سورة هود (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۳۹۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۴

بطهران ۱۳۰۳.

(۷۵۸۸: منتخب الجواهر العلیة فی الکلمات العلویة) کأصله المذکور فی (۵: ۲۷۳) لعلی البغدادی، جعله تکملة ل " غرر الحکم " للآمدی المذکور فی (۱۶: ۳۸. " الذی روی عن مؤلفه الآمدی التمیمی ابن شهرآشوب فی مناقبه.

أول " المنتخب: [" الحمد لله الذی انطق لسان خاتم النبوة ومظهرها بقوله: کنت أنا وعلی نور بین یدی الله مطبقا..] کذا ذکره فی کشف الحجب (" ص ۵۵۱) وهو فارسی نسخة غیر مؤرخة منها فی (دانشگاه ۲۱۷) کتبها سیف الدین محمود بقلم النسخ قبل سنة ۱۱۹۵ فی ۱۰۹ ورقا.

(۷۵۸۹: منتخب جوک) أصله " جوک باشست (" Gog Bashishth) لپندت الکشمیری فی العرفان والتصوف الهندی یقرب من ۱۳۰۰۰ بیت ترجمه نظام الدین الپانی پتی فی سنة ۱۰۰۶ بأمر السلطان جلال الدین أکبر شاه الهندی (۹۳۶ ۱۰۱۴) وولی عهده الشاهزادة نور الدین محمد جهانگیر بهادر کما أشرنا إلیه فی (۴: ۱۲۹) وهو مرتب علی ستة أبواب ۱ فی سیرة رامچند ۲ الفناء والبقاء ۳ فی وحدة الله والموجودات التی تکون کنوره ۴ حدوث العالم وبقائه ۵ الایمان بالله وعدم النظر إلی غیره ۶ التصوف. وللمیر الفندرسکی معجم للغاته الهندیة وشرح علی مهابهارات کما مر فی (۹: ۸۵۰) و (۱۸: ۵۷) و (۱۴: ۹۶) وذکر فی ص ۷۷۸ من" فهرست نسخه های خطی فارسی " ۲۴ نسخة من الترجمة فی مکتبات العالم أقدمها فی طهران عند (أصغر مهدوی ۸۵) کتبه قوام الدین علی بن حبیب الله فی (۲۳ رجب ۱۰۶۳) علی القرطاس الهندی وأخری فی (المجلس ۴۷۵۷) کتبه حسن بن إسکندر الطبیب البنایی فی رجب سنة ۱۰۹۸. أوله: [شکر وسپاس بیقیاس سزاوار حضرت دادار آفرید گار بی مثل ومانند..]. وذکر هناك خمسة نسخ من " منتخب جوک، " لم یذکر المنتخبین. راجعه.

(۷۵۹۰: منتخب جوهر الذات) أصلها للعطار التونی، المذکور فی (۱۹:

۱۵۲). ذکر فی ص ۲۷۵۰ من " فهرست نسخه های خطی فارسی " ۳۴ نسخة منها

(۳۹۴)

مفاتیح البحث: شهر رجب المرجب (۲)، مدینة طهران (۲)، علی البغدادی (۱)، ابن شهرآشوب (۱)، جلال الدین (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۳۹۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۵

فی مکتبات العالم، ومن ضمنها نسختان ذکرت بعنوان " المنتخب: (" الرضویة ۳ / ۹۵۰ أدبیات) من أوائل القرن التاسع فی ۳۸ ص وطهران (المجلس ۶ / ۲۴۳۰ الغیر مفهرسة) کتبت فی ۱۲۷۹.

(۷۵۹۱: منتخب الحاوی) للشیخ محمد بن جابر بن عباس النجفی، تلمیذ المیرزا محمد الرجالی والشیخ محمد البسط. أوله: [الحمد لله حمدا کثیرا کما هو أهله..]. کتبه فی حدود سنة ۱۰۳۰ والنسخة بخطه فی خزانة سیدنا الحسن صدر الدین.

(۷۵۹۲: منتخب حبیب السیر) مر الأصل فی (۶: ۲۴۴) والمنتخب لعبد الحسین النصیری الطوسی، ألفه فی ۱۰۴۳ باسم الشاه صفی

الصفوى. وفيه المكاتيب والمنشآت ومنتخب من " حبيب السير " فى شرح أحوال الوزراء والعلماء والسلاطين من هلاكو إلى الشاه إسماعيل الأول الصفوى، فى مجلدين. أوله: [وفات هلاكو خان در سنهء ۷۶۳ واقع شد، مدت پادشاهى أو نه سال بود، وزراى زمان هلاكو خان أول]. يوجد بطهران عند (مهدى بيانى) بخط من عصر المؤلف.

(۷۵۹۳: منتخب حدائق الأنوار) أصله للامام الرازى، فخر الدين أبو عبد الله محمد بن عمر الشافعى (۵۴۴ - ۶۰۶) المذكور فى (۹: ۸۱۰)، ويسمى ب " جامع العلوم " أو " جامع الستينى " أيضا. يوجد نسخة من المنتخب فى طهران (الملك ۶۱۲۶) بخط محمد جعفر بن أبو القاسم من القرن الثالث عشر. جاء فى مقدمته أنه انتخبه من " حدائق الأنوار " للرازى الذى كان فى ستين علما، وذكر فى أوله فهرست الأبواب الستين. أوله: [الحمد لله الذى أنشأنا بتصريفه وأشرفنا بتشريفه.. أما بعد كه أين رسالة أى است منتخب كرده أم از]. ومر فى (۸: ۱۲) ذكر الأصل، والصحيح أن " جامع العلوم " للرازى فى ستين علما وذكر بعناوين مختلفة.

(۷۵۹۴: منتخب حدائق السحر) ذكرنا الأصل فى (۶: ۲۸۶)، ونسخة من المنتخب فى أصفهان عند السيد محمد على الروضاتى ضمن المجموعة المؤرخة ۹۳۱ أوله: [أين مختصر يست كه بحكم أشارت.. شمس فلك السعادة والدين محمد يحيى

(۳۹۵)

مفاتيح البحث: مدينة إصفهان (۱)، مدينة طهران (۳)، أبو عبد الله (۱)، جابر بن عباس (۱)، محمد بن عمر (۱)

صفحه ۳۹۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۶

.. از " حدائق السحر..] " وهناك كتاب لعله أيضا منتخب من " الحدائق " سميت ب " بدايع السحر فى صنايع الشعر " لا نعرف المؤلف الا ان الكتاب فى البدايع وفى مواضع كثيرة منه استشهد المؤلف بالاشعار الفارسية والعربية. أوله:

[.. الحمد لله الذى أشرقت بنور..]. نسخة منه فى (طهران، الملية ۱۷۳ ف) كتبه فخر الكاتب بقلم النستعليق فى ۸۱۱ فى بلدة بورصا من بلاد عثمانى فى ۷۶ ورقة ويوجد نسخة أخرى " منتخب " من " حدائق السحر " فى (الرضوية ۱ / ۹۴۷ أدبيات) ومر فى (۱۷: ۲۴۹ و ۲۵۰) تحت عنوان كتابين سميتا ب " الكافية فى العروض و " ... لنجاتى النيسابورى. ونستدركهما انهما تأليف واحد، وأنه جاء فى مقدمتهما: [براى شناسايى صناعى شعرية آنرا از " حدائق السحر " انتخابى كرده است].

(۷۵۹۵: منتخب الحديقة) لعلى محمد اللواسانى النظامى، المتخلص به صفا ألفه بأمر عزيز خان حاكم آذربايجان، تاريخ فارسى انتخبه من " تاريخ گيتى گشا " تأليف الميرزا محمد صادق المنشى الأصفهانى، وفرغ منه فى شوال ۱۲۸۷ فى طهران. وفيها من التاريخ إلى سنة ۱۲۰۹. أوله: [ستايش بى آلايش كريمى را سزد كه زند قدرتش از قلم صنع رقم هستى برلوح امكان زد، واز كتاب مرصع تكوين]. يوجد فى طهران (حقوق ۳۵۷ ج) بخط المؤلف، كتابته ۱۲۸۷ فى ۹۹ ورق.

(منتخب حديقة الحقيقة) الأصل لسنائى الغزنوى، مر ذكره فى (۶:

۳۸۲ و ۱۹: ۱۵۷) وذكر انتخابات منه. ويوجد فى المكتبات نسخا عديدة ذكرت فى فهارسها بعنوان " منتخب الحديقة (" ۷۶۹۶: منتخب حرز الأمان من فتن الزمان) للمولى صفى الدين على ابن الحسين الكاشفى السبزوارى، وهو فى خواص الحروف المقطعة وأسماء الحسنى والسور والآيات، مرتب على أبواب. أوله: (الحمد لله مجيب الدعوات رافع الدرجات والصلاة على سيدنا محمد وآله مظهر الخيرات ومظهر البركات]. ... وهو ناقص الآخر

(۳۹۶)

مفاتيح البحث: كتاب الكافئة للشيخ المفيد (۱)، مدينة طهران (۳)، شهر شوال المكرم (۱)، آذربيجان (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۳۹۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۷

فی مجموعة عند الشیخ مهدی الکتبی ابن الشیخ محمد تقی؟ بن الشیخ علی شیخ الرئیس الخراسانی الحائری فی کربلا. ولکونه مأخوذا عن الأئمة الاثنی عشر رتبه علی اثنی عشر بابا، فی طی أربع مقالات، وفی کل باب اثنی عشر فصلا. ونسخة أخری فی کتب مجد الدین النصیری فی طهران ویأتی " الهدیة السعیدیة " المنتزع من " حرز الأمان " أیضا.

(۷۵۹۷: منتخب الحکایات) یوجد فی همدان عند (قاسم برنا) مع " سفر نامه " لمحمد حسین بن المیرزا عبد الصمد القاضی الهمدانی الرضوی، فی ۲۵ حکایة ویحتمل أن یکون تألیف الهمدانی المذکور.

(۷۵۹۸: منتخب الحکمة) الظاهر أنها من تألیف عبد العلی الأحمدی الکرمانی. ألفها لآقا میرزا افشار الوالی بکرمان وبلوچستان فی (رمضان ۱۳۰۵) مجموعة من النصایح والمواعظ والتمثیلات مأخوذة من " نهج البلاغة " وعناوینه [حکمت، پند] أوله: [بعد الحمد والصلاة، آنکه یکی از بزرگان وعلمای بی همتای.. - وبعد الصفحتین، حکمت: جود، عزتی موجود است، حکمت: عفو، زکاة ظفر است..] نسخة بخط عبد العلی المذکور فی (الإلهیات ۴۹۵ د) کتبت بقلم النستعلیق الجید فی التاریخ المذکور فی ۴۳ ورقا کل صفحة منها فی خمسة أسطر.

(۷۵۹۹: منتخب حکیم قطران ارموی) ینقل عنه فی " شامل اللغة " لحسن بن الحسین القره حصاری الرومی ومر " دیوان قطران تبریزی " فی (۹:

۸۵۵) وهناک أشرنا ان، لهذا الشاعر تألیف فی اللغة، علی اختلاف النقل فی ذکر اسمه.

(منتخب حل التقویم) مر فی (۲: ۳۵۸) بعنوان " انتخاب حل التقویم " نسخة منه فی (المجلس ۲ / ۱۰۶ خویی) کتبت فی القرن التاسع والعاشر مع تذکار تاریخه سنة ۹۶۵ ومر للمؤلف " رسالة فی الأسطرلاب " فی (۱۱: ۷۲) و " تقریر التحریر " فی (۴: ۳۶۶) و " تحریر اثولوجیا " فی (۳: ۳۷۷).

(۷۶۰۰: منتخب حلل مطرز) لمؤلف أصله، شرف الدین علی الیزدی، ألفه بأمر من السلطان إبراهیم بن شاهرخ التیموری، الذی ألف الأصل أیضا بأمره،

(۳۹۷)

مفاتیح البحث: مدینة کربلاء المقدسة (۱)، کتاب نهج البلاغة (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۱)، الصّلاة (۱)، الجود (۱)، الزکاة (۱)

صفحه ۴۰۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۳۹۸

وذکر فی المقدمة أتی بتغییر فی طرز التدوین ووضع الأبواب، وجعله فی جیب وأربعة حلل وذیل. أوله: [بعد از حمد وثنایی دانایی که هرچه به نظم سلاسل وجود درآمده نام هستی]. یوجد فی طهران (المجلس ۸۸۵) کتابته ۸۷۷ و استانبول (طوپقپوسرای ۶۶۳ H) من حدود القرن التاسع. وقد خلط فی " کشف الظنون " بین الأصل والمنتخب فذکر العبارة المذکورة بعنوان أول " حلل مطرز " له، وأما أول " الحلل [" بعد از تیمن واعتصام بذکر خجسته فرجام].

(۷۶۰۱: منتخب حواشی الایضاح) فی المناسک، الذی ألفه الامام محیی الدین بن شرف النووی الشافعی، المتوفی سنة ۶۷۶ والحواشی بعضها لابن علان وبعضها لابن الجمال وغیرهما. والمنتخب هو الحاج مولی باقر بن علی التستری المتوفی سنة ۱۳۲۷. فرغ

منه سنة ١٣٢۶ فيه كثير من مزايا الكعبة المعظمة والمشاعر وأعمال الحج والعمرة، والنسخة ضمن مجموعة كلها بخطه وهو المجلد الثانى من كتابه الموسوم ب " التذكرة " كلاهما عند الشيخ محمد السماوى فى النجف.

(٧۶٠٢: منتخب الخاقان فى كشف حقايق الايمان والعرفان) للملا عبد الله الزنوزى. التمس محمد حسن خان القاجار المروى، بانى المدرسة المروى بطهران من فتح على شاه، أن يطلب الزنوزى من أصفهان للتدريس فى تلك المدرسة فاعتذر الزنوزى وألف هذا الكتاب وأرسله إلى طهران للتدريس فى المدرسة. وهو مقالة فى عشرين فصلا فى الوجود وصفات الواجب بالذات انتخبه من كتابه الاخر " رساله خاقانيه وجيزه سلطانيه " التى كتبها بأمر من ذلك الشاه فصدر الامر بتلخيصه لتفصيل الأصل، وفرغ من الانتخاب فى (٢ - ج ٢ - ١٢۴٠). أوله: [حمد وثناى نامحدود واجب الوجودى را سزاست كه دامن كبرياى جلالش از لوث تغيير..]. نسخة منه فى (الرضوية ١٠٣٩ حكمت) كتبت بقلم النستعليق فى (۶ - ج ٢ - ١٢۴٠) فى ١٠٧ ورق، ونسخة أخرى فى (طهران، الملية ٩٠٩ ف) ولعله بخط المؤلف كتبه بقلم النستعليق فى ٩٧ ورق وفرغ منه فى يوم الخميس (٢ - ج / ١٢۴٠) ومر للمؤلف " شرح حديث الحقيقة "فى (١٣: ١٩٧) و " لمعات الهية " فى (١٨: ٣۴٧) وترجمناه

(٣٩٨)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، مدينة إصفهان (١)، مدينة طهران (۴)، الحج (٢)، الوفاة (١)، النوم (١)

صفحه ۴٠١

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٣٩٩

فى " الكرام " ص ٧۶۵ كما ترجمنا ولده الآقا على الحكيم فى " النقباء " ص ١۴٧٣.

(٧۶٠٣: منتخب الختوم) فارسى، للشيخ إبراهيم بن محسن الكاشانى المعاصر، طبع فى هامش " الصحيفة الهادية " له فى سنة ١٣١٨.

(٧۶٠۴: منتخب الختوم) للحاج مولى شكر الله بن لطف الله اللواسانى مقيم طهران، المتوفى سنة ١٣١٩. أوله: [الحمد لله الذى لا يكشف السوء من سواه..] وقد طبع فى سنة تسع وتسعين ومائتين وألف، فى حاشية " بحر الغرائب، " وأخرى سنة ١٣٢۶، وأخرى فى حاشية " المنهاج، " سنة ١٢٩٨ مرتب على ثلاثة أبواب وخاتمة.

(٧۶٠۵: منتخب الخلاف) تصنيف شيخ الطائفة، المجهول مؤلفه وقد فرغ منه سنه ۵٢٠ وفرغ من استنساخ الجزء الأول الشيخ على بن معز الدين الحسن بن يوسف الكيدرى فى (٢٢ - ج ١ - ۶٩٩) ومن استنساخ الجزء الثانى، من أول الفرائض، (١٨ شعبان ۶٩٩) والنسخة عند الشيخ محمد السماوى، وفى آخره كتب الميرزا صادق آقا ابن ميرزا محمد بالا مجتهد التبريزى، المتوفى فى ذى قعدة سنة ١٣۵١ تفصيل كلام الشيخ الحر وكلام صاحب " الرياض " فى مجهولية مؤلفه واحتمال الأخير كونه " المؤتلف من المختلف" الآتى. ورأيت نسخة منه فى كتب آل السيد صافى بالنجف. أوله: [أحمد الله على سوابغ آلائه وسوابغ نعمائه ونشكره على مامن به علينا من متابعة أوليائه]. ذكر فيه انه رأى فى الخلاف تكرار ذكر اجماع الفرقة مما لا طائل فى سوى إطالة الكتاب، فانتخب منه وأثبت رؤس المسائل والخلاف فيها، وذكر تاريخ فراغه سنة المذكورة ۵٢٠.

(٧۶٠۶: منتخب الخلاف) للعلامة الشفاثى فى أربعة اجزاء، ثالثها من أول البيوع ورابعها من أول الظهار، رأيت الثالث والرابع فى مجلدين من تملكات الشيخ منصور الساعدى الشروقى، وبخط الكاتب فى آخر الجزء الثالث أنه للعلامة الشفاثى، وهو من المتأخرين بل المقاربين لعصرنا. والشفاثى، المعروف بالشفاتى، وهو انتخاب مخل ظاهرا لأنه يذكر بعض الفرع ويسقط بعضه.

(٣٩٩)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، شهر شعبان المعظم (١)، مدينة طهران (١)، الكرم، الكرامة (١)، الوفاة (٢)

صفحه ۴۰۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ۴۰۰

(منتخب الخلاف) الموسوم ب " المؤتلف من المختلف " للشيخ الطبرسی كما يأتی والنسخة موجود عند السماوی.

(٧۶٠٧: منتخب الخلاف) للشيخ الفقيه مفلح بن الحسين الصيمری شارح " الشرايع " و " الموجز " وتلميذ أبی العباس أحمد بن فهد الحلی ومعاصر علی بن هلال الجزايری والمحقق الكركی، ينقل عنه المير محمد أشرف، تلميذ المجلسی الثانی، فی " فضائل السادات ("٧۶٠٨: منتخب خمسهء نظامی) النظامی الگنجوی، مر ذكرها عند ترجمة الناظم فی (٩: ١٢٠٧). وذكرت ٢٢٠ نسخة منها فی " فهرست نسخه های خطی فارسی: ٢۶٨۵ " ومن ضمنها نسخا ذكرت بعنوان " المنتخب " منها فی (لندن سلطنتی آسيايی ٣۶٣) كتبت فی ٩٧٣. وطهران (الملك ۵٣٩٩) بخط الجيد للأستاذ عبد الرسول الديلمی فی ۶٠ ورقا كل صفحة فی ٢٨ سطرا وعنوانها " انتخاب أشعار حكيم نظامی " وغيرها من النسخ.

(٧۶٠٩: منتخب خمسهء نظامی) المذكورة، ويسمی ب " پندهای پنج گنج " أو " خلاصة الخمسة " ذكرت فی " فهرست نسخه های خطی فارسی: ٢٧٩٧ " ٢٨ نسخة منها فی المكتبات الا انها مختلفة من حيث عدد الأبواب والترتيب فبعضها مبوبة علی ٣٠ بابا وبعضها ٣۶ و ٣٧ و ٣۵، كما مر عند ذكر " مقدمهء " خلاصة الخمسة " فی صلی الله عليه وآله، وبعضها فی قسمين كل منها فی عدة أبواب. عناوينها: [درتوحيد، درلغت، در صدق، در صبر، در رزق، درقناعت، درعدل، درشكايت از روزگار..].

أوله: [حمد له. بر أصحاب دولت ومكنت واجب ولازم است كه بعد از قرائت قرآن..]. توجد نسخة منها فی (أسعد أفندی ٢٩١٨) كتبها الشيخ محمد بن أحمد بقلم النستعليق فی (١ ذی حجة ٨٨٣ فی ٣۵ بابا و ۴٩ ورقة، وأخری فی (القاهرة، دار الكتب ۵٧ أدب فارسی طلعت) كتبت بقلم التعليق الجيد فی ٩٠١ فی ٣۵ ص ويأتی " منتخب داستانهای خمسه."

(٧۶١٠: منتخب داستانهای خمسه) توجد نسخة منه فی ١٠۵ ص فی (المشهد

(۴٠٠)

مفاتيح البحث: العلامة المجلسی (١)، مدينة طهران (١)، أحمد بن فهد الحلی (١)، مفلح بن الحسين (١)، محمد بن أحمد (١)، التصديق (١)، الحج (١)، الصبر (١)، الشهادة (١)

صفحه ۴۰۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ۴٠١

خراسان، الرضوية) وقبلها " خلاصة الخمسة، " المذكورة قبلا- تحت عنوان " منتخب خمسهء نظامی " تحت رقم (٢٣۴ أدبيات) والأخير كتبت بقلم الشكسته النستعليق حدود سنة (١٨٩٣ م ١٢١١ ه) فی الهند فی ٣۵ بابا فی ٨١ ص ولها مقدمة كما مر ذيل عنوان" مقدمهء خلاصة الخمسة."

(٧۶١١: منتخب داستانهای مثنوی) أول " لب قصص وحكايات مثنوی " لميرزا إسماعيل بن الميرزا معصوم التفرشی، ألفه لمستوفی الممالك فی ١٢٨٣، يوجد فی طهران (أصغر مهدوی ١٩٠) بخط المؤلف فی ١٢٨٣.

(٧۶١٢: منتخب دانشنامه) مرتب علی عشرة فصول فی الأخلاق والسياسة أوله: [هزاران سپاس وستايش وثنا وآفرين از زبان هر مؤمن ومؤمنه..].

نسخة غير مؤرخة منه فی (سپهسالار ۴١ / ٢٧٩٩) فی ١۴ ص.

(٧۶١٣: منتخب الدر الفريد فی قواعد التجويد) فارسيا، للمولی محمد طاهر الحافظ الأصفهانی. أوله: [الحمدلله رب العالمين..]. ذكر

انه مشتمل علی قواعد انتخبها من کتابه "، الدر الفرید " وقال: [أین ضعیف طاهر أصفهانی آنرا جمع کرده بالتماس یکی از دوستان..]. وتاریخ کتابهٔ النسخهٔ سنهٔ ۸۹۲ عند السید آقا التستری بالنجف.

(۷۶۱۴: منتخب در مکنون) أصلها لشمس الدین فقیر العباسی، مر فی (۸: ۷۳). مر ذکر " المنتخب " فی (۱۹: ۱۷۶) وأنه فی ۶۰۰ بیت مع مقدمهٔ منثورهٔ.

(۷۶۱۵: منتخب در مکنون) أصلها لعلی أصغر بن علی أکبر البروجردی ناظم " ضیاء النور ۱۵: ۱۳۱. " نسخهٔ من الأصل فی طهران (دانشگاه ۴۲۷۴) کتابتها ۱۲۵۲ مر ذکرها فی (۱۹: ۱۷۶). وتوجد نسخهٔ فی (طهران الملکیهٔ ۱۵۴۱) بخط محمد الخوانساری کتابتها ۱۲۶۳، مع مقدمهٔ منثورهٔ. أولها:

[الحمد لله الذی تجلی للعباد بنور جماله.. سمیتها بالدر المکنون.. چون بحجم مینمود لهذا بعضی مراتب اورا منتخبا دراین چند ورقه ثبت نمود. رشته أی از

(۴۰۱)

مفاتیح البحث: مدینهٔ النجف الأشرف (۱)، مدینهٔ طهران (۳)، خراسان (۱)، الهند (۱)، الطهارهٔ (۲)

صفحه ۴۰۴

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۰۲

در مکنون أین در است مختصر لفظی ست کز معنی پراست.

(۷۶۱۶: منتخب الدعاء) للسید فخر الدین بن المرتضی الحسینی الأفطسی التفریشی، صاحب " إغاثهٔ الداعی، " الذی ینقل عنه الکفعمی، نقل الشیخ محمد بن الحاج قنبر الکاظمی فی بعض منتخباته عن المنتخب المذکور فصلا فی الاستشفاء بماء المطر فی نیسان وحزیران.

(۷۶۱۷: منتخب الدعوات) مجموعهٔ فی الأدعیهٔ وقد طبع مکررا مع اختلاف بزیادهٔ بعض الأدعیهٔ وعدمها.

(۷۶۱۸: منتخب الدعوات) مجموعهٔ من بعض الأدعیهٔ لبعض المعاصرین والنسخهٔ بخطه عند المیرزا محمود الکلباسی بکربلاء (۷۶۱۹: منتخب الدعوات) مجموعهٔ أدعیهٔ دونها السید الفاضل البارع التقی السید هادی بن السید محمد مهدی بن السید سلیمان آل طعمهٔ المولود ۱۳۲۳ رأیته فی داره المعمورهٔ بکربلاء وقد کتبت کلمهٔ علی ظهرها فی ۱۳۸۶.

(۷۶۲۰: منتخب الدعوات فیروزان) ینقل عنه فی " منتخب الختوم."

(۷۶۲۱: منتخب الدعوات وبعض السور) لشیخ الاسلام الشیخ محمد باقر بن الشیخ محمد حسین بن الشیخ أبی القاسم الذی کان صهر الحاج علی أکبر النواب المتخلص ببسمل، ابن الشیخ محمد حسین بن الشیخ محمد باقر بن الشیخ محمد بن الشیخ أحمد التمامی الجزائری الشیرازی، والشیخ أحمد هذا هو أحمد بن محمد الجزائری العمیری التمامی الشیرازی، الذی کتب بخطه " رجال الوسیط " للمیرزا محمد الرجالی فی ۱۰۹۴ وکتب أستاذه الشیخ صالح بن عبد الکریم الکوزکانی البحرانی، نزیل شیراز والمتوفی بها سنهٔ ۱۰۹۸ علی النسخهٔ إجازهٔ له والنسخهٔ من موقوفهٔ بیت آل خرسان فی النجف. ولد المؤلف سنهٔ ۱۲۷۸ وألف " المنتخب " وطبع فی سنهٔ ۱۳۵۱ وفی آخره خط المؤلف وبیان انتسابه إلی أبی تمامهٔ الصائدی شهید الطف، کما فی الزیارهٔ المذکورهٔ فیها أسامی الشهداء.

(۷۶۲۲: منتخب دفع مضار الأغذیهٔ) الأصل للرئیس ابن سینا کما

(۴۰۲)

مفاتیح البحث: الإمام الحسین بن علی سید الشهداء (علیهما السلام) (۱)، مدینهٔ کربلاء المقدسهٔ (۲)، مدینهٔ النجف الأشرف (۱)، صالح بن عبد الکریم (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الشهادهٔ (۱)، الحج (۱)

صفحه ۴۰۵

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۴۰۳

یأتی عند ذکر " موجز عظیم النفع " أما " المنتخب " بالترجمة الفارسیة لأبی المظفر محمد بن المستنصر الهروی وهو فی مقالتین ۱ فی ۲۱ باب ۲ فی سبعة أبواب. أوله:

[سپاس خدایرا که مدبرجان ودارای جهان است وداننده آشکار ونهان..].

نسخة منه فی (باریس ۴ / ۳۴۳ SP) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۳۳ وبعدها فصل فی المجربات وأبواب فی الطب یظهر انها من هذا الکتاب وصورة " المنتخب " فی (دانشگاه رقم ۱۳۲۷).

(۷۶۲۳: منتخب الدمعة الساکبة) نسخة منه من أوله إلی آخر أحوال الحجة (ع)، فی مجلد عند السید جواد الخطیب بالدغارة، سقطت ورقة أولها فلم یعلم المنتخب، وعلی ظهرها تقریض امام الحرمین، المیرزا محمد بن عبد الوهاب بن داود الهمدانی الذی توفی أواخر سنة ۱۳۰۵، للدمعة الساکبة نظما ونثرا.

(۷۶۲۴: منتخب دمیة القصر للباخرزی) المرتب أصله علی سبع طبقات بعدة طبقات السماوات، کتابته سنة ۱۲۵۹ لبعض الأصحاب.

(۷۶۲۵: منتخب دیوان ابن الرومی) لابن سینا کما فی کشف الظنون (" ۱: ۴۹۸).

(منتخب دیوان) یوجد نسخا عدیدة منتخب من دواوین الشعراء لا نذکر منها إلا ما ذکر بعنوان المنتخب وذکر اسم المؤلف لها.

(۷۶۲۶: منتخب دیوان حافظ) الشیرازی المذکور فی (۹: ۲۲۲).

والمنتخب لمحمد علی الفروغی طبع بطهران ۱۳۲۷ ش بعنوان " زبدهء حافظ."

(۷۶۲۷: منتخب دیوان حافظ) الشیرازی. توجد نسخة منه فی (لاهور پنجاب پبلک لائبریری ن ۶۵، ۸۷۱ دیو) من القرن الثالث عشر ومعها ترجمة الاشعار إلی اللغة الپنجابیة، والمجموع فی ۴۱ ورق.

(۷۶۲۸: منتخب دیوان خواجو) الکرمانی الکوهی الکرمانی.

طبع بطهران کما مر فی (۹: ۳۰۵).

(۷۶۲۹: منتخب دیوان خواجو) الکرمانی المذکور، لسعید النفیسی.

(۴۰۳)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، مدینة طهران (۲)، محمد بن عبد الوهاب (۱)، الجود (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۴۰۶

الذریعة – آقا بزرگ الطهرانی – ج ۲۲ – الصفحة ۴۰۴

طبع سنة ۱۳۰۷ ش.

(۷۶۳۰: منتخب دیوان فرخی یزدی) طبع بطهران سنة ۱۳۳۳ ش باسم " بهترین أشعار فرخی یزدی " بمناسبة مرور خمسة عشر عام علی شهادة هذا الشاعر الشعبی فی ۶۴ ص، وفی مقدمتها ترجمة مختصرة له ونقل بعض مقالاته من جریدة " طلیعهء آیینهء أفکار."

(۷۶۳۱: منتخب دیوان همام التبریزی) المذکور فی (۹: ۱۲۹۶). وطبع المنتخب باهتمام محمد علی تربیت فی ۱۳۰۹ ش بتبریز، کما مر ذکره عند ذکر الدیوان.

(منتخب ذخیرهء خوارزمشاهی) واسمه " خفی علائی " أو " الخفیة العلائیة " لمؤلف أصله السید إسماعیل الجرجانی المذکور فی (۱۰ : ۱۰) ألفه فی قسمین ۱ العلمی ۲ العملی، بأمر الأمیر اسفهسالار نصر الدین (بهاء الدین) محمد علاء الدولة ولیعهد اتسز

الخوارزمشاه. نسخة كاملة منها فی (الهیات ۱ / ۸۱ ج) كتبت بقلم النسخ فی القرن الثامن وعلیها حواش من عبد الحسین الفاضل وأخری فی (المتحف البریطانی Add ۲۷۲۶۱)، ضمن مجموعة كتابتها (۸۱۳: ۸۱۴) وصورتها فی (دانشگاه) تحت رقم ۲۴.

(۷۶۳۲: منتخب ذخیره خوارزمشاهی) المذكور، نسخة منها فی (الملك ۸ / ۴۹۲) كتبت بقلم النستعلیق فی القرن العاشر وهو فی ۱۸ باب فی المعاجین والسفوفات وأدویة العین..، ۲ الایارجات ۳ الجوارشات ۴ الاطریقات ۵ الاقراص ۱۰ فی أدویة الغنیان ۱۶ فی الضمادات ۱۸ فی الحقنات. أوله:

[حمد له. أما بعد أین رسالة ایست منتخب از ذخیرهٔ خوارز مشاهی..].

(منتخب رآه صواب) ذكرنا الأصل فی (۱۰: ۶۴). وأما " المنتخب " فذكرناه أیضا فی (۱۳: ۴۴) بعنوان " شرایط الایمان. " نسخة منه فی طهران (دانشگاه ۴ / ۳۱۴).

(۷۶۳۳: منتخب ربیع الأبرار) تصنیف جار الله محمود بن عمر الزمخشری

(۴۰۴)

مفاتیح البحث: الزمخشری (۱)، مدینة طهران (۲)، الشهادة (۱)

صفحه ۴۰۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۰۵

المولود بزمخشر سنة ۴۶۷ والمتوفی سنة ۵۳۸ و " الربیع " مرتب علی ۹۸ بابا بعدد اسمه محمود، ذكر المنتخب انه انتخب منه الأخبار الصحیحة عند الشیعة، وقال فی أوله انه لأجل سقم نسخة الأصل انتخبت فی كل باب منه ما هو الصحیح والنسخة فی خزانة سیدنا الصدر وفی آخرها: [هكذا قد وقع الفراغ من تسوید هذه المنتخب من كتاب " ربیع الأبرار " بتوفیق الله العزیز المختار بید أضعف العباد عبد الوهاب فی ثانی عشر شعبان سنة ۱۱۲۸] و " ربیع الأبرار " الموجود فی خزانة آل السید عیسی العطار ببغداد بخط الشیخ درویش علی بن الشیخ شمس الكاظمی كتبه سنة ۱۱۱۷ مرتب علی سبعة وأربعین بابا فراجعه فإنه ناقص قطعا ویأتی " النكات المنتخبة. "

(۷۶۳۴: منتخب الرجال) للسید محمد علی الشاه عبد العظیمی، توفی بالنجف فی شهر رمضان سنة ۱۳۳۴. مرتب علی أربعة أجزاء، أولها فی مقصدین:

۱ فی منتخب رجال شیخ الطائفة ۲ فی منتخب فهرسته. والجزء الثانی منتخب الكشی والثالث منتخب النجاشی والرابع منتخب " الخلاصة، " طبع ببمبئی بمباشرة الشیخ حسن بن الحاج ملا باقر الشوشتری. ومر للمؤلف " منتخب البخاری " ویأتی " منتخب كتاب سلیم بن قیس. "

(۷۶۳۵: منتخب الرسائل) رسالة فارسیة جمعها السید أبو القاسم الأصفهانی من فتاوی حجة الاسلام السید محمد كاظم الیزدی الطباطبائی النجفی، وطبع ببغداد سنة ۱۳۳۱ و ۱۳۲۹ ومع حواشی الشیخ عبد الله المامقانی سنة ۱۳۴۱.

(۷۶۳۶: منتخب الرسائل) انتخبه السید محمد باقر الدزفولی، نزیل قریة ویس، من فتاوی السید محمد كاظم الیزدی المذكور، طبع وتوفی السید محمد باقر سنة ۱۳۴۰ كما ذكره الشیخ مهدی شرف الدین فی " بدایع الجعفریة. "

(۷۶۳۷: منتخب الرسائل) فارسی، للحاج شیخ عبد الله المامقانی طبع سنة ۱۳۴۱.

(۷۶۳۸: منتخب الرسائل) فی تعریب " منتخب الرسائل " الذی رتبه السید أبو القاسم الأصفهانی، من فتاوی السید محمد كاظم الیزدی، فعربه المیرزا محمد علی الطهرانی

(۴۰۵)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (١)، شهر رمضان المبارك (١)، شهر شعبان المعظم (١)، سليم بن قيس (١)، الحج (٢)، العزّة (١)

صفحه ۴۰۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ۴٠۶

وجعله مطابقا لفتاوى الحاج الشيخ عبد الكريم الحائرى اليزدى، وفرغ منه فى شهر المحرم سنة ١٣۴۴. رأيت النسخة كتب عليها امضاء الحاج الشيخ عبد الكريم بخطه وخاتمه.

(٧۶٣٩: منتخب الرسائل) للسيد محمد الفيروز آبادى، مطبوع فى سنة ١٣٣٩؟.

(٧۶۴٠: منتخب رسائل اخوان الصفا) الإحدى والخمسين فى الأخلاق للمحقق المحدث المولى محسن الفيض الكاشانى المتوفى سنة ١٠٩١ قال فى فهرست تصانيفه انه فى ألفى بيت.

(٧۶۴١: منتخب رسائل اخوان الصفا) انتخاب وترجمة بالفارسية و عنوانه " مجمل الحكمة " كما مر فى (٢٠: ۵٠) وأشرنا إلى رسائل المذكور فى (١: ٣٨٣) و (۴: ٧۶) وهو مجموعة من ۵١ رسالة كل منها فى علم من العلوم المتداولة فى ذلك اليوم، ألفت كلها فى أواسط القرن الرابع على يد عدة من العلماء الذين، صاروا محل البحث والتنقيب حتى ظهرت أسماؤهم وأحوالهم، أما نسخ الترجمة ففيها اختلافات أيضا من جهة الأسلوب والصحيح ان لها تراجم متعددة فجاء فى خاتمة النسخة (المجلس ٢٠٩٧)، المؤرخة ٩٠٧: [تمت كتاب اخوان الصفا من تصانيف أحمد بن إسماعيل المعروف بابن نارچى]. ونسخة منها فى ٢٠١ ورق فى (دانشگاه ٣۴۴۴) كتبها محمد على بقلم النستعليق فى (رجب ١٠٣١). آخرها:

[تمام شد ترجمهء اخوان الصفا.. ترجمه.. سراج الملة والدين الأرموى..].

وتكلموا فى " فهرست دانشگاه " حول الأرموى المذكور وعد ٢٣ نسخة من تراجم الرسائل فى " فهرست نسخه هاى خطى فارسى " ص ۶٨۴.

(٧۶۴٢: منتخب رسالهء امام جعفر صادق (ع) أو " چهل فصل " لأنه فى أربعين فصلا فى العرفان لحميد غريب. أوله: [شكر وسپاس وحمد بيقياس مر خدايرا كه دلهاى عاشقان را بنور معرفت ومحبت..]. والنسخة فى (قاهرة، دار الكتب ٣ مجاميع فارسى طلعت) كتبت بقلم النستعليق من دون ضبط التاريخ فى ١۴ ورق.

(٧۶۴٣: منتخب رسالهء جهانشاهى) الميرزا عبد الرزاق، فى اثبات

(۴٠۶)

مفاتيح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق عليهما السلام (١)، شهر رجب المرجب (١)، أحمد بن إسماعيل (١)، عبد الكريم (٢)، الموت (١)، الحج (٢)، الوفاة (١)

صفحه ۴۰۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ۴٠٧

وجود صاحب الزمان (ع) فارسى نسخة منه بقلم النسخ فى (الملك ١ / ۵٨۵٨) ضمن المجموعة المؤرخة ١٢٣۵ وذكرت فى آخرها اسم [محمد حسين].

(٧۶۴۴: منتخب الرسالة العملية) الفارسية تأليف الحاج سيد أسد الله بن حجة الاسلام الشفتى المتوفى سنة ١٢٩٠. من الطهارة إلى الصوم مختصرا، انتخبه تلميذه السيد على فى حياة المؤلف وعبر عنه ب [شيخنا وسيدنا ومولانا دام ظله..].

والنسخة منضمة بآخر " تحفة الأبرار " لوالده، الذی علیه حواشی السید أسد الله أیضا ورمزها [أس د]، عند المیرزا محمد علی الأصفهانی.

(۷۶۴۵: منتخب روضة الشهداء) أصله للمولی کمال الدین حسین الکاشفی، المتوفی سنة ۹۱۰، لم یعلم اسم المنتخب، أوله، بعد الخطبة: [أین منتخبیست مشتمل برده مجلس که در عاشورا خوانده میشود..]. المجلس الأول فی ابتلاء الأنبیاء، من آدم إلی الخاتم وبعده ابتلاء الصدیقة الطاهرة ثم الأمیر ثم المجتبی ثم سید الشهداء، إلی ذبحه من القفاء، علی ترتیب الأبواب العشرة فی " روضة الشهداء " ولیس فیه مصائب بعد الشهادة ولا ذکر أولاد سید الشهداء والنسخة فی مکتبة أمیر المؤمنین (ع). أوله: [نحمدک یا من عذب أعداء الحسین بالنار فی السقر..]. وهی بقلم محمد أمین بن الحاج ملا محمود بن الحاج ملا محمد بن محمود فهنایحی فی الثلاثاء سابع شهر رمضان سنة ۱۰۳۰.

(۷۶۴۶: منتخب زاد المسافرین) کلاهما للمولی حسین مؤمن بن علی بن الحسن بن عبد العلی الکرمانی مرتب علی مقدمة وثلاثین مجلسا وخاتمة فی الأخلاق نسخة منه فی (طهران، أدبیات ۱۳۵ جوادی) کتبها حسین بن علی رضا البیدا خریدی بقلم النسخ فی یوم الأحد (۳ ج ۲ ۱۲۳۰) انتخب منها بنفسه کتابا سماه ب " مائدة العارفین " ورتبها أیضا علی مقدمة وثلاثین مجلسا بعدد أیام شهر رمضان وفی کل مجلس شرع بتفسیر الأدعیة ثم المواعظ والنصایح المناسبة وصرح بأنه انتخاب من " زاد المسافرین " له. أوله: [الحمد لله الذی جعل التقوی زاد المسافرین إلی روض الجنان..]. والنسخة فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین ۱۹۲۶) کتبت فی (۲ ع ۲ (۴۰۷)

مفاتیح البحث: الإمام المهدی المنتظر علیه السلام (۱)، الإمام أمیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهما السلام (۱)، زیارة عاشوراء (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رمضان المبارک (۲)، مدینة طهران (۱)، الشهادة (۴)، الحج (۳)، الصیام، الصوم (۱)، الوفاة (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۴۱۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۰۸

۱۲۳۶) فی ۲۱۹ ورقا.

(۷۶۴۷: منتخب زاد المعاد) موجود فی الخزانة الرضویة. أوله:

[حمد بیحد وثنای بن نهایت..]. والنسخة بخط کریم بن جعفر فی سنة ۱۲۲۲ وقفه الحاج عبد الصالح فی سنة ۱۲۲۶.

(۷۶۴۸: منتخب زبدة الحقایق) الأصل لعین القضاة، کما مر فی (۱۲: ۲۴) وقد یسمی " التمهیدات " وهو فارسی فی عشرة تمهیدات: ۱ الظاهر والباطن ۲ الطلب ۳ فی الخلق الثلاث ۴ المعرفة ۵ علم الاسلام والایمان ۶ العشق ۷ الجسم والروح القدسی ۸ حقیقة القرآن ۹ الایمان والکفر ۱۰ الغرض والمقصود. وهذا غیر ما صنف عین القضاة باسم " زبدة الحقایق " فی الکلام بالعربیة، الذی ترجمها خواجة نصیر الدین إلی الفارسیة کما مر فی (۱۳: ۳۰۲) بعنوان " الشرح " وقد خلط الچلبی بین الکتابین وقال إن " التمهیدات " فی مائة فصول بالعربیة والفارسیة.

طبع الکتابین. وأما منتخب " الزبدة " فاسمه " أسرار التمهید " لندائی الکاشغری المذکور فی (۹: ۱۱۷۹)، انتخبه سنة ۱۱۴۳. أوله: [حمد له.. حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وآله فرموده اند] والنسخة فی (القاهرة، دار الکتب ۳۸ مجامیع ترکی) فی ۱۱ ورق. کما فی فهرسها.

(۷۶۴۹: منتخب زهر الآداب وثمر الألباب) تصنیف أبی إسحاق إبراهیم بن علی الحصری القیروانی المالکی، للشیخ محمد بن الحاج قنبر المدنی الکاظمی المتوفی بها سنة ۱۳۱۴، والنسخة بخطه فی خزانة سیدنا الحسن صدر الدین، وفی الباب الثانی من " زهر الآداب

"أورد " منیة اللبیت " للجزائری بتمامه.

(۷۶۵۰: منتخب الزیارات) موجود فی الخزانهٔ الرضویهٔ، کما یظهر من فهرستها.

(۷۶۵۱: منتخب الزیارات) موجود عند المیرزا محمد علی الأردوبادی، قال یحتمل انه للشیخ الطریحی فراجع.

(۷۶۵۲: منتخب الزیارات) فارسی للحاج سید محمد کاظم بن الحاج میرزا

(۴۰۸)

مفاتیح البحث: الایمان والکفر (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، إبراهیم بن علی (۱)، القرآن الکریم (۱)، الکرم، الکرامهٔ (۱)، الحج (۳)

صفحه ۴۱۱

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۰۹

یوسف المجتهد (۱) بن المیرزا باقر القاضی (۲) بن محمد تقی (۳) القاضی بن میرزا محمد القاضی بن میرزا محمد علی القاضی بن میرزا صدر الدین محمد بن میرزا یوسف نقیب الاشراف بن میرزا صدر الدین محمد بن مجد الدین بن إسماعیل بن الأمیر علی أکبر المعروف بشاهمیر بن الأمیر عبد الوهاب، شیخ الاسلام، ابن الأمیر عبد الغفار، شیخ الاسلام، ابن الأمیر عماد الدین أمیر الحاج بن فخر الدین حسن بن کمال الدین محمد بن حسن بن شهاب الدین علی بن عماد الدین علی بن أحمد بن عماد بن أبی الحسن علی بن أبی الحسن محمد بن أبی عبد الله أحمد بن محمد الأصغر المعروف بابن الخزانیهٔ بن أبی عبد الله أحمد بن إبراهیم طباطبا بن إسماعیل الدیباج بن إبراهیم الغمر بن الحسن المثنی بن الإمام المجتبی (ع) باشر طبعه بالکلیشهٔ المیرزا محمد علی العلمی فی (ج ۱ ۱۳۶۳) فی تبریز مطابق سنهٔ ۱۳۲۳ ش بقطع الربع فی ۳۲۰ ص.

(۷۶۵۳: منتخب الزیارهٔ) للسید محمد المدعو بعبد الکریم، بن المیر عبد الرحیم الحسینی. أوله: [الحمد لله الذی جعل ولایهٔ أهل البیت من أرکان الایمان ومحبتهم جنهٔ لحر الجحیم والنیران.. وبعد فهذا منتخب مفید من کتب المزار..].

مشتمل علی أبواب: ۱ زیارهٔ النبی ۲ زیارهٔ الأمیر ۳ زیارهٔ الحسین ۴ زیارهٔ الکاظمین ۵ زیارهٔ العسکریین. وفرغ منه سنهٔ ۱۱۳۰ ثم الحق به الزیارات

(۱) له ثلاثهٔ أولاد: الحاج سید محمد کاظم المذکور، السید محمد رضا، الحاج السید محمد.

(۲) وله ولد آخر اسمه المیرزا محمد تقی توفی سنهٔ ۱۲۷۶.

(۳) وهو والد الأشبال الأربعهٔ، المیرزا باقر المذکور والمیرزا علی أصغر شیخ الاسلام والمیرزا رحیم والمیرزا مهدی توفی الأخیر فی سنهٔ ۱۲۴۱ وتوفی ولده المیرزا عبد الجبار فی سنهٔ ۱۲۵۷ وهذا والد المیرزا محسن الذی لولده المیرزا محمد علی ولد ان السید کاظم والحاج میرزا محمد باقر والد المیرزا محمد علی القاضی الطباطبائی المعاصر، اما المیرزا رحیم فهو جد المیرزا علی آقا بن المیرزا محمد حسین بن المیرزا أحمد بن المیرزا رحیم المذکور.

(۴۰۹)

مفاتیح البحث: مدینهٔ الکاظمین (۱)، کتاب الأشراف للشیخ المفید (۱)، إبراهیم الغمر بن الحسن المثنی (۱)، علی بن أبی الحسن (۱)، أحمد بن إبراهیم (۱)، علی بن أحمد (۱)، أحمد بن محمد (۱)، عبد الکریم (۱)، الزیارهٔ (۴)، الحج (۲)

صفحه ۴۱۲

الذریعهٔ - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحهٔ ۴۱۰

الجوامع وزيارة المشهد الرضوى وخاتمة كتاب " تحفة الناسكين وزاد السالكين " المذكور فى (۳: ۴۷۵) والنسخة بياضية عند السيد آقا التسترى فى النجف.

(۷۶۵۴: منتخب السامى فى الأسامى) مع بعض الزيادات، لولد مؤلف أصله، وهو أبو سعد سعيد بن أحمد بن محمد بن إبراهيم الميدانى النيسابورى النحوى والأصل ألفت باسم على بن أحمد الفنجگردى كما مر فى (۹: ۸۴۹) وتوفى مؤلفه فى رمضان ۵۱۸) وهو قاموس من اللغات العربية إلى الفارسية على ترتيب الموضوعى فى أربعة أقسام: ۱ اللغات الدينية فى خمسة أبواب ۲ الحيوان وما يتعلق بها فى ۲۷ بابا ۳ السماويات والهيئة فى خمسة أبواب ۴ الأرضيات، كجغرافيا، فى ستة أبواب، وكل باب فى عدة فصول. فرغ من تأليفه فى (۱۴ رمضان ۴۹۷) وطبع فى طهران طبعا فتوغرافيا عن نسخة (استانبول، إبراهيم پاشا ۱۱۱۹)، المكتوبة فى ۶۰۱، باهتمام من الدكتور شهيدى. نسخها شايعة أقدمها كتابة فى (لنين غراد، انستيتو الآسيوية) تاريخها ۵۳۷ ونسخة أخرى فى (تركية، خراجچى اوغلو، بورسه ۱۴۰۳) كتبها عبد الرحمان بن محمد بن أبى القاسم الخطيب فى رمضان ۵۶۵ فى ۱۳۷ ورقا. أوله: [الحمد لله الذى لا يتم امر دون حمده ولا يدركه وصف كنه..

وبعد، فان الله تعالى..].

وأما " المنتخب " فيسمى ب " الأسمى فى الأسماء " وهو كما أشرنا لأبى سعد المتوفى ۵۳۹ وأورد الياقوت فى " معجم الأدباء، " (۵: ۵۱) ذكرها فى آخر ترجمة والده مؤلف أصل الكتاب وتوجد نسختان من " الأسمى " فى (القاهرة، دار الكتب ۵، ۲۷ معاجم فارسية تيمور) وكلتاهما غير مؤرخة، الأولى نسخة عتيقة فى ۱۶۲ ورقا. أوله: [الحمد لله تعالى..]. والثانية أيضا فى ۵۹ ورقا. أوله: [الله واله خداى سزاوار پرستش..].

وهناك كتاب فارسى يسمى ب " الإبانة " كتبت فى شرح بعض اللغات المشكلة الموجودة فى " السامى " فى أواخر القرن السادس أو أوائل القرن السابع وكانت نسخة منها عند صاحب " الروضات " ويعبر عنها بهذا الاسم أيضا. أوله: [الحمد لله كاشف كل (۴۱۰)

مفاتيح البحث: مدينة مشهد المقدسة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر رمضان المبارك (۳)، مدينة طهران (۱)، محمد بن أبى القاسم (۱)، محمد بن إبراهيم (۱)، تركيا (۱)، سعيد بن أحمد (۱)، على بن أحمد (۱)، عبد الرحمان (۱)، الزيارة (۱)

صفحه ۴۱۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۱

خطب ودافع كل كرب.. وبعد، فانى توسمت فى كتاب " السامى فى الأسامى..] " نسخة مشوشة من " الإبانة " توجد فى (الملك ۳ / ۳۱۲) ومعها " المصادر " للزوزنى المؤرخة ذى القعدة ۶۴۹ و " السامى " المؤرخ ۶۵۰ ونسخة أخرى فى (دانشگاه ۱۳۳۸) كتبها محمد بن طالويه بن محمد بقلم النستعليق فى (۲۱ ع ۱ ۶۸۲) ومعها " السامى " و " الهادى " ويوجد كتاب آخر فى اللغة ذكرت فى مقدمته بانى رتبت كتاب " الأسمى فى الأسماء " لأحمد بن محمد الميدانى وجعلتها على ترتيب الحروف ونحن نعلم أن " الأسمى " لولده السعيد فهذا من غلط الناسخ والظاهر أن صاحب الكتاب أما ان رتب السامى " للوالد أو " الأسمى " للولد، أوله: [الحمد لله الذى كرم بنى آدم على الورى.. وذوى الفنون صنفوا أفنانا..]. نسخة مصححة محشية منها فى (دانشگاه ۱۷۰) كتبت بقلم النسخ فى ۱۰۷۷ فى ۹۵ ورقا ونسخة أخرى عتيقة بقم عند السيد شهاب الدين التبريزى.

(۷۶۵۵: منتخب السامى فى الأسامى) وهذا غير " الأسمى " المذكورة.

نسخة منه فى (المجلس ۵ / ۵۲۸۳ أو ۴۹۰۰) كتبت فى القرن الحادى عشر ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۷۲ ۱۰۸۲) وفى أول الكتاب، بعد ذكر الخطبة، فهرسا لمطالب الكتاب.

(۷۶۵۶: منتخب السلطان) انتخاب من اشعار السعدی والحافظ، لناصر الدین شاه القاجار (۱۲۶۴ ۱۳۱۳). طبع بطهران علی الحجر فی ۱۲۸۹.

(۷۶۵۷: منتخب کتاب سلیم بن قیس الهلالی) للشیخ عبد الحمید بن عبد الله طبع أیضا والحق بآخره تنبیهان نقل فی أولهما عن المجلد الثانی من " ارشاد القلوب " للدیلمی، حدیث حذیفة بن الیمان، فی قصة العقبة، وذکر ان هذا الحدیث موجود أیضا فی " التهاب نیران الأحزان."

(۷۶۵۸: منتخب کتاب سلیم بن قیس) للحاج سید محمد علی الشاه عبد العظیمی طبع بإیران کما نقله بعض ولعله " منتخب المنتخب "فراجع ومر للمؤلف " منتخب الرجال."

(۴۱۱)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، شهر ذی القعدة (۱)، کتاب ارشاد القلوب (۱)، مدینة طهران (۱)، حذیفة بن الیمان (۱)، سلیم بن قیس (۲)، أحمد بن محمد (۱)، عبد الحمید (۱)

صفحه ۴۱۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۲

(۷۶۵۹: منتخب السواد الأعظم) المتن لأبی القاسم إسحاق بن محمد بن إسماعیل الحکیم السمرقندی المتوفی (۱۰ محرم ۳۴۲) ألفه حدود ۲۹۰ فی ۶۲ مسألة وترجم إلی الفارسیة بأمر من نوح بن منصور السامانی حدود ۳۷۰ فلخص الترجمة، أو لخص المتن وترجمها ثانیا، الخواجة محمد پارسا المولود ۷۵۶ وصاحب " تفسیر " و " فصل الخطاب " المذکور فی (۱۶: ۲۳۲) وسمی " المنتخب ب" عقاید " کما أنه لخص الکتاب أو ترجمته من المسألة السادسة والخمسین فصنع الرسالة المسماة ب " عقاید فرق اسلامی " نسخة من "العقاید " بخط المؤلف توجد فی (سنا ۴ / ۲۲۸) کتبت فی یوم الثلاثاء (۲۹ رجب ۷۹۵) فی اوش وهو ضمن مجموعة أهداها الفکری السلجوقی إلی الدکتور بیانی ونسخة أخری فی کابل عند محمد حسین بهروز والمظنون ان تاریخها ۱۰۱۲ وأخری فی (آنکارا، دانشگاه ۱۲۵۷) کتبت فی یوم الاثنین (۲۲ ذی حجة ۱۰۱۷ فی بغداد، ظاهرا کتبت عن نسخة (سنا).

(۷۶۶۰: منتخب سیر وسلوک) مر أصلها للمحقق الطوسی، المسمی ب " اعتقادیة " أیضا فی (۱۲: ۲۸۵) کتبها باستدعاء من الوزیر قطب الدین مظفر ابن محمد وقدمها إلی ناصر الدین مظفر بن مؤید حتی لیهداها إلی البلاط وأخذ الجواب وبعد الاطراء من البلاط وشرح قلیل من ترجمة حیاة نفسه فی هذا المقال شرع فی بیان عقایده علی مذهب الإسماعیلیة. أوله: [رب أنعمت فزد. ربنا آتنا من لدنک رحمة.. بزرگترین نعمت وجسیم ترین موهبتی که عموم بندگان..]. نسخها شایعة أقدمها کتابة فی (المجلس ۶۱ ۵۱۳۸) کتبت بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة (۱۰۲۴ ۱۰۵۷) فی أربعة أوراق وأخری فی (دانشگاه ۵ / ۱۰۷۹) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۴۷.

وأما " المنتخب " فتوجد نسخة منها بطهران (الحقوق ۱۹ / ۶۲ ب) کتبت فی القرن الحادی عشر وطبعت باهتمام محمد تقی دانش پژوه فی " مجلهء دانشکدهء أدبیات " ومر للخوجه " الاعتقادات " فی (۲: ۲۲۶) و " الرسالة الاعتقادیة " فی (۱۱: ۹۳).

(۷۸۶۱: منتخب شاهنامه) للفردوسی الطوسی، للخواجه مسعود بن

(۴۱۲)

مفاتیح البحث: کتاب فصل الخطاب لسلیمان أخ محمد بن عبد الوهاب (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۱)، إسحاق بن محمد (۱)، مدینة بغداد (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۱۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۳

سعد بن سلمان الهمداني الأصل الاهوري المولد حدود ۴۳۵. نسب " المنتخب " إليه العوفي في " لباب الألباب (" ۲: ۳۳). ويوجد نسخا متعددة من " الشاهنامه " منتخبة يستحق التحقيق فيه.

(۷۶۶۲: منتخب شاهنامه) للفردوسي أيضا، لجريت صاحب الهندي.

طبع بكلكتة سنة ۱۸۸۰ م في ۵۱۳ صفحة.

(۷۶۶۳: منتخب شاهنامه) لحسن معرفت، طبع في ۲۵۷ ص بعنوان " خلاصهء شاهنامه."

(منتخب شاهنامه) لمحمد على الفروغي مر في (۷: ۲۲۸) بعنوان " خلاصهء."..

(۷۶۶۴: منتخب شبستان خيال) ويسمى ب " أسرار خارى " للخواجه حكيم الدين أبي خضر الأسراري ابن جمال الدين سلمان الساوجي من شعراء القرن التاسع. و " شبستان خيال " ليحيي سيبك النيشابوري. ذكره نصر الله الطرازي في فهرس مخطوطات دار الكتب الواقعة بالقاهرة وقال توجد نسخة من المنتخب هذا في المكتبة المذكورة (۳۹ أدب فارسي) كتبت بقلم التعليق في ۳۰ ورقه. أوله:

[بعد از لوازم توبه واستغفار..]. انتهى كلامه ولكنا نعلم أن ليحيى سيبك عدة تخلصات منها [اسراري]. كما مر في (۹: ۷۲ ۸۰۷)، ونعلم أيضا ان " شبستان خيال " مجموعة من اشعاره، كما مر في (۱۳: ۲۴).

(۷۶۶۵: منتخب شرح جواهر الأرواح) للشيخ جمال الدين بن الشيخ محمد، تلميذ الشارح الذي مراسمه في الشروح، اخرج من شرحه الفارسي المذكور شرح خصوص حديث الأخير الذي هو في محبة آل النبي صلى الله عليه وآله وضم إليه قصيدة فارسية طويلة، في مدح النبي وآله الطاهرين.

(۷۶۶۶: منتخب شرح زيج جديد گوركاني) من المقالة الثالثة في ۱۹ باب. أوله: [أين مسوده ايست منتخب ازشرح جديد گوركاني از مقالهء سوم در معرفت ستارگان ومواضع ايشان..]. نسخة منه في (دانشگاه ۲ / ۹۵۰) كتبت

(۴۱۳)

مفاتيح البحث: أهل بيت النبي صلى الله عليه وآله (۱)، جمال الدين (۲)، الطهارة (۱)

صفحه ۴۱۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۴

بقلم النستعليق الشكسته ومعها كتاب في النجوم كتبت في (۱ ذي حجة ۸۷۸) ومر " زيج الغ بيك، " الذي هو اسم آخر ل " زيج گوركاني، " في (۱۳: ۳۰۸) متعددا.

(۷۶۶۷: منتخب شرح لامية العجم) تأليف خليل بن ايبك الصفدي، هو المنتخب الجزء الثاني منه، انتخبه أبو الحسين الحكيم بن محمد إبراهيم في سنة ۱۰۸۰ ضمن مجموعة كشكولية كثير منها بخط السيد على خان المدني، الخط النسخ الجيد والنسخة في مكتبة الشيخ الخلاني ببغداد (۱).

(۷۶۶۸: منتخب شرح نهج البلاغة) تصنيف ابن أبي الحديد، اخرج منه ما يتعلق بالأخلاق والحكم والآداب. لمحمد بن الحاج قنبر كور على المدني الكاظمي المولد والمنشأ والمدفن وهو من المتأخرين المعاصرين. توفي قرب سنة ۱۳۰۰ والنسخة بخطه في خزانة سيدنا الحسن صدر الدين واسمه " التقاط الدرر " فرغ منه سنة ۱۲۸۳.

(۷۶۶۹: منتخب شريف) فارسى فى المعماء، أوله:

أى منشأ هراسم ومعما نامت * سر رشتهء حل هرمعما نامت يوجد فى الاستانبول (طوبقپو سراى R ۱۷۳۴) من حدود القرن العاشر.

مر فى (۲: ۲۹۵ ") ألفية الشريف " مفصلا. وتوجد من " ألفية " هذه نسخة فى طهران (سپهسالار ۸۲۶۲) أيضا من القرن العاشر.

وتوجد رسالة ثالثة فى المعماء بالفارسية فى طهران (دانشگاه ۴۶۱۶) من القرن العاشر أو الحادى عشر باسم " ايهام الشريف " لشاعر يتخلص فيه بشريفى. فرغ منه سنة ۹۰۶ (= خوش) وهو فى (مجمر) وأربعة (غالية) و (عودسوز) واحدة. جاء فيه:

در أو بسيار ايهام شريف است * مسمى زان بايهام شريف است أوله: أى درحجب ازچشم وعقول وافهام * ذاتت پس پردهء هزار ويك نام

(۱) راجع " مسودة الذريعة ۵: ۳۸۳ " وأما فى ص ۳۸۸ فالعبارة هكذا...:

بخط منتخبه أبى الحسين الحكيم بن محمد إبراهيم، فرغ منه سنة ۱۰۸۰ ضمن مجموعة فيها ديوان السيد على خان المدنى فى مكتبة الخلانى ببغداد.

(۴۱۴)

مفاتيح البحث: إبن أبى الحديد المعتزلى (۱)، كتاب شرح نهج البلاغة لابن أبى الحديد (۱)، مدينة طهران (۲)، الحج (۲)، النوم (۱)

صفحه ۴۱۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۵

ويحتمل اتحاد المؤلف فى الثلاثة المذكورة.

(۷۶۷۰: منتخب الشفائية) لعبد الله الطبيب. والأصل لشليمر فلمنكى معلم دار الفنون فى العهد الناصرى (۱۲۶۴ ۱۳۱۳) وهو فى مقالتين ألفه سنة ۱۲۷۴ فى علم الأمراض وفى خاتمته أحال إلى " زينة الأبدان " لنفسه، ترجم الكتاب الميرزا عبد الكريم بن الحاج مولى إسماعيل اليزدى الطهرانى إلى الفارسية وطبع بطهران سنة ۱۲۸۰ فى ۵۹۳ ص وأما " المنتخب " يوجد فى (أصفهان أدبيات) كتبت بقلم النستعليق فى (۱۷ رمضان ۱۳۰۵) كما يوجد الأصل فى (دانشگاه ۵۰۱۸) كتبت بقلم النستعليق الشكسته فى سنة ۱۲۹۳ وفى أوائله نقص.

(۷۶۷۱: منتخب الشمس) فى الأدعية والزيارات، مطبوع كتب باسم شمس الدولة.

(۷۶۷۲: منتخب صحاح جوهرى) واسمه " صراح اللغة " أو " الصراح من الصحاح " وهو لجمال الدين أبى الفضل محمد بن عمر بن خالد القرشى الورارودى المتوفى بعد ۶۸۱، والظاهر أنه توفى بين سنين (۶۹۶ ۷۰۰)، وفرغ من الانتخاب فى يوم الثلاثاء (۶ صفر ۶۸۱) فى كاشغر ولم يورد فيه الأحاديث والآيات والأمثلة وغالب الاشعار ولكن راعى ترتيب الأصل وهو على ترتيب حروف الهجاء وطبع مكررا.

أوله: [قال الفقير إلى مولاه الغنى عمن سواه.. أبو الفضل محمد بن.. أحمد الله وهو المحمود بكل اللغات..]. وذكر فى ص ۱۹۹۹ من "فهرست نسخه هاى خطى فارسى " ۲۰ نسخة من الكتاب فى مكتبات إيران والعراق والمصر أقدمها كتابة نسخة مبتورة فى طهران عند (دهخدا ۹۱) كتبت بقلم النسخ فى القرن التاسع فى ۲۸۷ ورقة ونسخة ساقطة من أولها فى (النجف، مكتبة أمير المؤمنين ۱۷۹۵) كتبت فى القرن التاسع فى ۳۴۳ ورقة وأشرنا إلى أصل الكتاب فى (۶: ۱۴۵).

(منتخب صحيح البخارى) للسيد محمد على الحسينى الغروى، يوجد فى خزانة مولى على محمد النجف آبادى الموقوفة بالنجف وتاريخ النسخة سنة ۱۳۱۱ وأظنه

(۴۱۵)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، دولة العراق (۱)، کتاب صحیح البخاری (۱)، مدینة النجف الأشرف (۳)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة إصفهان (۱)، مدینة طهران (۲)، جمال الدین (۱)، محمد بن أحمد (۱)، عمر بن خالد (۱)، عبد الکریم (۱)، الغنی (۱)، الحج (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۴۱۸

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۶

للسید محمد علی الشاه عبد العظیمی فإنه انتخب الصحاح ثم التقط بعض ما فی منتخبه وطبع الملتقط.

(۷۶۷۳: منتخب صحیح البخاری ومسلم والشفاء) والأخیر للقاضی عیاض المالکی، فی مجلد بیاضی للمولی عبد الحمید السامانی أحد الجامعین المؤلفین للبیاض الإبراهیمی سنة ۱۱۱۶ قال فی " کشف الحجب " رأیت فی خزانة کتب الوالد هذا البیاض وهو بخط المنتخب الجید.

(۷۶۷۴: منتخب الصفات) للمولی محمد بن محمد جعفر الملقب بفقیر، یوجد مع " المبدء والمعاد " له المذکور.

(۷۶۷۵: منتخب الصواعق المحرقة) تصنیف ابن حجر، للآقا محمود بن الآقا محمد علی الکرمانشاهی نزیل طهران، المتوفی سنة ۱۲۶۹. أوله: [الحمد لله الذی هدانا لدین الاسلام..]. وفرغ منه سنة ۱۲۶۴ والنسخة عند حفیده الحاج آقا أحمد بن الحاج آقا هادی بن الآقا محمود المصنف.

(منتخب الطریحی) یأتی بعنوان " المنتخب فی المراثی والخطب."

(منتخب عرائس البیان) اسمه " نبذة النفایس " یأتی فی النون.

(۷۶۷۶: منتخب العقاید) للمحقق الخواجة نصیر الدین محمد بن محمد بن الحسن الطوسی، المتوفی سنة ۶۷۲ والنسخة موجودة فی مخزن کتب المولی محمد علی الخوانساری بالنجف. راجع " منتخب سیرو سلوک ۲۲: ۴۱۲ " له.

(۷۶۷۷: منتخب عقد الفرید) الذی هو لابن عبد ربه، اخرج منه ما یتعلق بالمواعظ والحکم والآداب، لمنتخب " شرح نهج البلاغة" المذکور، والنسخة فی مجلد کبیر بخط یده موجود فی خزانة (الصدر).

(۷۶۷۸: منتخب عجایب الغرایب) لآذری الأسفراینی المذکور فی (۹: ۴) مر ذکر الأصل فی (۱۵: ۲۱۹ و ۱۹: ۲۴۵). وطبع المنتخب منه مع " جواهر الاسرار " له و " أشعة اللمعات " للجامی فی ۱۳۰۳ باسم " عجایب الدنیا."

(۴۱۶)

مفاتیح البحث: کتاب شرح نهج البلاغة لابن أبی الحدید (۱)، کتاب صحیح البخاری (۱)، کتاب الصواعق المحرقة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)، محمد بن محمد بن الحسن (۱)، عبد الحمید (۱)، محمد بن محمد (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۴۱۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۷

(۷۶۷۹: منتخب العلاج). للأمیر حسن خان القاجار بن جان محمد خان دولو، رتبه علی مقدمة وعدة فصول وقسم وباب. نسخة منه فی (طهران، پزشکی ۲۸۸۱) کتبت فی القرن الثالث عشر.

(۷۶۸۰: منتخب العلوم) أی الصرف والنحو والمنطق، فارسی للحاج شیخ جواد بن المولی محرم علی بن کلب قاسم الطارمی، المتوفی بزنجان سنة ۱۳۲۵ والنسخة عند ولده المیرزا محیی. وطبع بتبریز (۷۶۸۱: منتخب عمدة) أو " انتخاب عمده " لکریم بخش، ألفه فی سنة ۱۲۰۴، علی قول ردها استوری، نسخة الأصل فی (الآصفیة) کتبت فی سنة ۱۲۰۴ وللمصنف " عمدة الحساب " نسخة منه فی

(الآصفية ۱۰۳۵).

(۷۶۸۲: منتخب عمدة) أو " سلم الدرجات " لحكيم أحمد الله الهندی، فی خواص الأدوية من الحرارة والبرودة والرطوبة واليبوسة ألفه فی سنة ۱۲۱۲ مطابق " منتخب عمدة " نسخة منها فی (الآصفية ۲ / ۱۴۶ الطب) ومعها " خواص الحيوان " المؤرخ سنة ۱۱۹۴.

(۷۶۸۳: المنتخب عن سادة النخب) منتخب من كتاب " من لا يحضره الفقيه " من كتاب الصلاة وبعض المتفرقات. للشيخ موسى بن محمد اللائذ النجفی، المتوفی ليلة الجمعة ۲۸ ج ۱ / ۶۷ ودفن بالحجرة الأولى القبلية من طرف المغرب.

(منتخب العيون والمحاسن) مر فی (۱۶: ۲۴۴) بعنوان " الفصول المختارة " كما مر أصله فی (۱۵: ۳۸۶) وذكرنا ترجمة " الفصول " فی (۴: ۱۲۲) ترجمة الآقا جمال الدين الخوانساری بأمر معتمد الدولة وفرغ منه فی يوم الأربعاء (۲ - شوال - ۱۰۷۸) نسخة مذهبة منه فی (دانشگاه ۱ / ۶۹۶) كتبت بقلم النستعليق وعليها وقفية ۱۰۹۴ وأخرى فی (الملك ۱۰۲۳) كتبها ولی خان بن محمد قلی چينی ملازم حاكم گسكر فی ۳۷۴ ورق.

(۷۶۸۴: منتخب غنية النزوع) مر أصله فی (۱۶: ۶۹) كما مر منتخبه بعنوان " معتقد الامامية " فی (۲۱: ۲۱۱)

(۴۱۷)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (۱)، شهر شوال المكرم (۱)، جمال الدين الخوانساری (۱)، موسى بن محمد (۱)، الصّلاة (۱)، الدواء، التداوی (۱)، الوفاة (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۴۲۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۸

(۷۶۸۵: منتخب غزليات أفسر كردستانی) وهو الميرزا علی أكبر المتخلص تارة بافسر وتارة أخرى بصادق الملك من أهل القرن الثالث عشر ويحتمل اتحاده مع الميرزا علی أكبر بن رونق السنندجی، والنسخة فی (طهران، الملية ۸۵۵ ف) كتبت بقلم النستعليق فی القرن الثالث عشر لمظفر الدين ميرزا وليعهد، وهی مذهبة فی ۱۶ ورقة. أوله:

دايم از طرهء طرار توبيم است مرا * بيم آن مارسيه رسم قديم است مرا (۷۶۸۶: منتخب غزليات شعراء) ويسمى ب " جامع البدايع مظفری " لركن الدين مسعود الصاعدی.

(۷۶۸۷: منتخب غزليات المثنوی)؟ للمحقق الفيض، قال فی فهرست تصانيفه انه فی ثلاثة آلاف؟ بيت وهو غير " سراج السالكين."

(۷۶۸۸: منتخب فتوحات المكية) أيضا للفيض، منتخب لبعض أبوابه فی أربعة آلاف بيت، كما فی فهرست مصنفاته.

(منتخب فرهنگ سنگلاخ) للميرزا مهدی المنشی، مؤلف " جهانگشای نادری " و " درهء نادری " وذكرنا الكتاب فی (۱۲: ۲۳۶) بعنوان " سنگلاخ " كما ذكرنا للمؤلف " فرهنگ فارسی بفارسی " فی (۱۶: ۲۱۱) كما يأتی منشأته.

وأما " منتخب سنگلاخ " فيسمى ب " خلاصهء عباسی " كما مر فی (۷: ۲۲۹) و (۹: ۸۷۵) ولصاحبه " تعليم نامه " وغيره. نسخة منه مخرومة من أولها وآخرها توجد فی (دانشگاه ۲۷۸۲) كتبت بقلم النستعليق فی القرن الثانی عشر مع ملحقات من " لغة " الأمير على شير حول اللغات الفارسية وذكرنا فی (۱۶: ۱۹۶ ") فرهنگ تركی بفارسی " وأشرنا إلى احتمال اتحاده مع " خلاصهء عباسی " هذا، أوله:

[الحمد لله.. أما بعد بر خاطر ملكوت ناظر بندگان سكندرشان..].

(۷۶۸۹: منتخب الفصحاء) مطبوع، للميرزا حبيب الله خان آموزگار، وينقل عنه فی " نفايس اللباب " ومر " مجمع الفصحاء، " الكبير فی مجلدين، لكن المنتخب مختصر فی جمع من معاريف الشعراء، ألف للمبتدئين وطبع فی ۱۳۳۳

(۴۱۸)

مفاتیح البحث: کتاب الفتوحات المکیة (۱)، مدینة طهران (۱)

صفحه ۴۲۱

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۱۹

علی الحجر فی ۹۸ ص.

(۷۶۹۰: منتخب فصل الخطاب) أو " رسالة در زمان ومکان " مر أصله فی (۱۶: ۲۳۲) و " المنتخب " أیضا لمؤلف أصله الخواجة محمد پارسا. یوجد فی (قاهرة دار الکتب ۷۰۷ مجامیع طلعت) والنسخة مذهبة غیر مؤرخة.

(۷۶۹۱: منتخب فصول بقراط) من الاحکام الکلیة الطبیة، فی مجموعة فی خزانة الحاج علی محمد النجف آبادی مع " مختصر التذکرة."

(۷۶۹۲: منتخب الفضائل) للآقا نجفی الحاج شیخ محمد تقی بن محمد باقر بن محمد تقی الأصفهانی، المتوفی سنة ۱۳۳۱. مطبوع.

(۷۶۹۳: منتخب الفنون الجامع للمحاسن والعیون) جزآن أولهما:

"التبر المسکوک لخزانة سید الملوک " والثانی " نزهة النظار وانس الحضار."

(۷۶۹۴: منتخب الفوائد) فی ترتیب الفوائد التی فی جملة من الأدعیة والاحراز وآداب بعض العادیات. مرتبا علی ثلاثة فوائد، للشیخ المعاصر خلف بن الشیخ أحمد بن الشیخ محمد بن الشیخ أحمد بن الشیخ حسین العصفوری.

منتخب فیض القدیر) یأتی فی (ص ۴۲۱).

(۷۶۹۵: المنتخب فی تواریخ أحوال المعصومین) ومصائبهم.

مرتبا علی أربعة عشر بابا لکل واحد منهم بابا. الباب الأول فی أحوال النبی صلی الله علیه وآله فی فصول، ثم الفاطمة (ع)، أمیر المؤمنین، الحسن، الحسین فی مجالس، وهو یشتمل ثلاثة أرباع الکتاب والربع فی سایر الأبواب. وآخره: [قد کمل ما أردنا جمعه وانتخابه والحمد لله أولا وآخرا] وعلی ظهر النسخة تقریض المیرزا محمد الهمدانی " للدمعة الساکبة " نثرا ونظما فی ستة عشر بیت، قرضه فی حیات المؤلف المولی الحاج باقر الدهدشتی، الذی توفی ۱۲۸۵. أورد فیه مراثی کثیرة لقدماء الشعراء ومتأخریهم مثل الشیخ حسن القفطان، والشیخ محمد مطر، والشیخ فرح، والسید محمد القطیفی تلمیذ الشبر.

(۴۱۹)

مفاتیح البحث: السیدة فاطمة الزهراء سلام الله علیها (۱)، الرسول الأکرم محمد بن عبد الله صلی الله علیه وآله (۱)، کتاب فصل الخطاب لسلیمان أخ محمد بن عبد الوهاب (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، محمد الهمدانی (۱)، الحج (۲)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۲۲

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۰

(۷۶۹۶: المنتخب فی جمع المراثی والخطب) للشیخ فخر الدین بن محمد علی بن أحمد بن طریح النجفی، المتوفی سنة خمس وثمانین وألف. مرتب علی عشرین مجلسا وفی کل مجلس أبواب وفی کل باب یذکر شیئا من فضائل أهل البیت ومصائبهم ومراثیهم، أوله: [الحمد لله الذی جعل الدنیا جنة لأعدائه وسجنا ومحنة لأولیائه وأحبائه، إلی قوله: المجلس الأول من الجزء الأول فی اللیلة الأولی من عشر المحرم] طبع مکررا ویقال له " مجالس الطریحی " و " المجالس الفخریة " والمنتخب الکبیر - الذی فیه زیادات علی المطبوع، فی کتب السید محمد الیزدی وعند المیرزا علی أکبر العراقی. نسخة منتخب من المنتخب لبعض المتأخرین وهو موافق مع " المنتخب " فی الخطبة ومخالف معه کثیرا بالزیادة والنقصان، ومن نقصه عدم ذکر حدیث الکساء فیه، وأول مجالسه فی أول لیلة من

عشر المحرم وفيه أبواب ثلاثة الباب الأول أيها المؤمنون الخ، وفى حاشية الكتاب نقل حديث الكساء مختصرا عن كتاب " نهج المحجة، " الذى هو تأليف الشيخ على نقى بن الشيخ أحمد بن زين الدين الأحسائى، ونسخة أخرى من " المنتخب " لكن بينه وبين "المنتخب " المطبوع اختلاف بعض الألفاظ وفى كل مجلس ثلاثة أبواب والموجود منه عشرة مجالس بخط محمد مهدى بن محمد قاسم الاسترآبادى فى سنة ۱۰۹۶ وفيه انه من جمع المولى خير الدين الخراسانى.

(۷۶۹۷: المنتخب فى شرح دعاء الرجب) للحاج المولى باقر بن المولى إسماعيل الواعظ، الكجورى الأصل الطهرانى المولد والمسكن المشهدى المدفن، والمتوفى سنة ۱۳۱۳ ذكره اخوه فى " زبدة المآثر، " المطبوع فى آخر " الخصائص الفاطمية " له أيضا، وفى أول "الخصايص " ص ۱۸ انه خمسة آلاف بيت واستنسخه الفضلاء، أول الدعاء: [اللهم إنى أسألك بمعانى جميع ما يدعوك به..]. ومر "سنا برق فى شرح المبارق من الشرق، " يعنى هذا الدعاء.

(۷۶۹۸: المنتخب فى صنعة الطلسمات) للحكيم أبى موسى جابر بن حيان الصوفى، قال الحكيم أبى القاسم المجريطى المتوفى سنة ۳۹۵ ان البارع فى

(۴۲۰)

مفاتيح البحث: حديث الكساء (۲)، شهر رجب المرجب (۱)، فخر الدين بن محمد (۱)، على بن أحمد (۱)، دولة العراق (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۲۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۱

صناعة الطلسمات على الاطلاق والمقدم هو أبو موسى المذكور صاحب كتاب " المنتخب فى صنعة " الطلسمات " ومنشى كتاب " الطلسمات الكبير، " الذى جعله خمسون مقالة، إلى آخر كلامه الظاهر فى أن " المنتخب " هذا منتخب من كتاب " الطلسمات الكبير "وجابر بن حيان كان من تلاميذ الصادق (ع) كما فى " وفيات الأعيان " لابن خلكان.

(۷۶۹۹: المنتخب فى الفقه) للمجدوع، الشيخ إسماعيل بن عبد الرسول الاجينى الإسماعيلى، المتوفى ۱۱۸۳ أو ۱۱۸۴، مؤلف " فهرسة الكتب والرسائل " ذكر فى مقدمة طبع " الفهرسة " ضمن تأليفاته، نقلا عن فهرس ايوانف.

(۷۷۰۰: المنتخب فى الفقه) للإمام الهادى يحيى بن الحسين بن القاسم الرسى المتوفى سنة ۲۹۸. حكاه فى " الحدائق الوردية " عن السيد أبى طالب النقيب الموسوى الزنجانى النسابة.

(۷۷۰۱: المنتخب فى النسب) لآقا محمد بن عبد الرحيم الشريف النجفى ينقل عنه الشيخ كاظم الشريف النجفى بخطه فى " حاشية عمدة الطالب، " الذى ملكه سنة ۱۱۶۴، وذكر أن السيد صادق الفحام رثى آقا محمد وقال فى تاريخه: [محمد أمست الفردوس مسكنه = ۱۱۴۹] وقال يوجد " المنتخب " عند الشيخ عباس البلاغى النجفى فيظهر منه ان المؤلف هو آقا محمد الصغير لان الكبير توفى فى حياة الشيخ جعفر كاشف الغطاء وذكر الشيخ قصة وفاته فى " الحق المبين."

(۷۷۰۲: منتخب فيض القدير فى شرح الجامع الصغير) للمناوى، انتخبه المولى الميرزا محمد بن عنايت أحمد خان الكشميرى الدهلوى، المتوفى سنة ۱۲۳۵، قال فى " نجوم السماء " انتخب من أربع مجلداته مجلدا يقرب من خمسة عشر ألف بيت. ويأتى له" منتخب كنز العمال " كما مر " منتخب انساب السمعانى."

(۷۷۰۳: منتخب القصايد) للشاعر المتخلص براقم الطوسى، انتخبه من انشاءاته وينقل عنه فى " نفايس اللباب " وأخوه أيضا من الشعراء الأدباء، تخلصه اختر.

(۷۷۰۴: منتخب قادرى) لحياة على، وهو شرح " المثنوى المعنوى "

(۴۲۱)

مفاتيح البحث: الإمام جعفر بن محمد الصادق عليهما السلام (١)، كتاب كنز العمال للمتقى الهندى (١)، كتاب فيض القدير فى شرح الجامع الصغير (١)، الحسين بن القاسم (١)، جابر بن حيان (١)، محمد بن عبد (١)، الوفاة (٢)

صفحه ۴۲۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٤٢٢

للمولوى البلخى. يوجد فى (بانگيپور ٨٥) كتابته ١٢٢۴. أوله: [حمد بيحد وسپاس بيعد سزاوار بارگاه آرامگه آراى خلوتكدهء غيب].

(٧٧٠۵: منتخب قراضة) لصدر الأفاضل، توجد ضمن " يادگار نامه " له والمذكور بعنوان " منتخب كليات صدر الأفاضل " أيضا.

(٧٧٠۶: منتخب القصص) فارسى كبير للسيد محمد مهدى بن محمد جعفر الموسوى، قال فى كتابه " رياض المصائب، " عند الكلام فى مصائب الأنبياء والمرسلين وبلاياهم، انى قد شرحتها مبسوطا فى كتاب " منتخب القصص " الفارسى.

(منتخب قواعد التجويد) مر فى (٢٠: ١٨۵) بعنوان " مختصر التجويد " يوجد نسخة منه فى (المجلس ٨١۴) بخط النسخ الجيد كتبها على بن معصوم فى سنة ١٢۴٠ ومعها " قواعد التجويد " للمؤلف.

(٧٧٠٧: منتخب الكافى) من فروعه وروضته، للحاج مولى محمد باقر بن غلام على التسترى النجفى، المتوفى راجعا عن مكة فى بمبئى وحمل إلى النجف فى سنة ١٣٢٧ فى مجلدين ضخمين بخطه الجيد عند بعض أسباطه فى النجف.

(٧٧٠٨: منتخب كامل الترجمة) أو " خلاصة الترجمة " كلاهما للملا محمد تقى بن ملا شاه ويردى. ألف المؤلف أولا " كامل الترجمة " فى شرح شواهد " الخلاصة النحوية " لابن ناظم فى سنة ١١١٧. ثم فى سفرته إلى العراق سنة ١١٢٣ اختصره وسماه ب" خلاصة الترجمة. " توجد فى النجف فى مكتبة السيد محسن الحكيم.

أولها: [الحمد لله على كل حال والصلاة على حبيبه محمد وآله خير الآل].

(٧٧٠٩: منتخب كتاب المواليد) لأبى سعيد السجزى صاحب " معرفة فتح الأبواب " المذكور فى (٢١: ٢۵٩) والمنتخب هذا إحدى اجزاء مجموعة رسالاته المندرجة ضمن " الجامع الشاهى " المذكور فى (۵: ۵٩) يوجد فى (المجلس ١٧۴) وترجمنا المصنف فى " النوابغ " ص ۵٠. كما مر له " كتاب المعانى فى أحكام النجوم " فى (٢٠: ٢٠٣).

(٧٧١٠: منتخب كشف الآيات) ذكرنا الأصل فى (١٨: ٣) بعنوان

(۴۲۲)

مفاتيح البحث: دولة العراق (١)، مدينة مكة المكرمة (١)، مدينة النجف الأشرف (۴)، الصّلاة (١)، الوفاة (١)

صفحه ۴۲۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ٤٢٣

"كشف الآيات " للميرزا محمد رضا النصيرى والمنتخب مع زيادات للميرزا محمد رضا بن محمد قاسم اليزدى. فرغ منها سنة ١٢۴٩. نسخة خط المؤلف فى (يزد علومى) كتبها بقلم النسخ فى سنة ١٢۵١.

(٧٧١١: منتخب كشف المحجة) للمحقق الفيض، اسمه " تسهيل السبيل " طبع مع " تحف العقول."

(٧٧١٢: منتخب الكشكول) للمفتى مير عباس اللكهنوى، المتوفى سنة ١٣٠۶. ذكره فى " التجليات."

(٧٧١٣: منتخب الكلام فى تعبير الأحلام) لمحمد بن سيرين، ومر أيضا " مجمع الأنوار " لعبد الله بن سيرين.

(٧٧١۴: منتخب كشف اللغات والاصطلاحات) الأصل للشيخ عبد الرحيم الهندى من القرن العاشر ينقل عنه فى " لطائف اللغات "

المؤلف ۱۰۴۸. أوله: [أما بعد، حمد وصلاة. میگوید أضعف عباد وخادم الفقرا بندهء..]. نسخة مذهبة منه فی (المجلس) کتبت بقلم النسخ فی ۴۷۶ ورقا ونسخة أخری فی (القاهرة، دار الکتب ۳۸ معاجم فارسی تیموریة) کتبها محمد مقیم بن الحاج عبد النبی بقلم الشکسته فی غرة رمضان ۱۰۸۲ بأمر من حسن خان فی ۶۴۰ ص أما المنتخب هذا یوجد فی (طهران، أدبیات ۵۲ ج) کتبها کاظم بن محمد کاظم الگرمرودی فی (۱۴ ذی القعدة ۱۰۸۶). أوله: [انتخاب فرهنگ].

(۷۷۱۵: منتخب کفایهء منصوری) مر أصله فی (۱۸: ۹۹) والمنتخب فی ثلاث مقالات ۱ فی علم الطب النظری فی ۱۷ باب ۲ فی العملی فی ۵۹ باب ۳ فی الأدویة المفردة. أوله: [حمد له.. أین رسالة ایست در معرفت طب. بدانکه علم طب که أحوال بدن انسان از آن بشناسند..]. نسخة منها فی (دانشگاه ۵ / ۲۱۵۷) کتبت بقلم النستعلیق فی ۵ / ۱۲۵۴) وذکر فی عنوان النسخة باسم " کفایهء منصوری " وذکر فی " فهرست نسخه های خطی فارسی: ۵۸۵ " ۳۵ نسخة من أصل الکتاب أقدمها فی (همدان، مکتبة اعتماد الدولة ۸۱) کتبت فی (۲۸ ع ۲

(۴۲۳)

مفاتیح البحث: شهر ذی القعدة (۱)، شهر رمضان المبارک (۱)، مدینة طهران (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۱)، الطب، الطبابة (۱)

صفحه ۴۲۶

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۴

۹۷۰) وذلک بعد مرور ۲۱ عام علی وفاة المؤلف کما ذکرت فی النسخة.

(۷۷۱۶: منتخب کلمات) الأصل لمحیی الدین العربی المذکور فی (۹:

۱۰۱۶) و " المنتخب " یسمی ب " سیر وسلوک " أو " خلوت " مرتب علی ستة فصول فی وحدة طریق الحق والمواطن السبعة والاعتکاف والعزلة واتخاذ الخلوة والکشف الحسی والخیالی وکلام المشایخ. أوله: [حمد له. صلاة.. وبعد، أین رسالة ایست که نوشته شده از کلمات.. در اسرار خلوت وفرموده که أجابت کردم سؤال توای کریم..]. والنسخة فی (طهران، الملیة ۲۳ / ۷۲۷ ف) کتبت بقلم النستعلیق الدقیق فی القرن العاشر، ظاهرا، فی ۶ ص ونسخة أخری فی (المجلس ۱۶ / ۴۸۵۹) ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۷۰ فی ۱۲ ص (منتخب کلمات مکنونة) مر الأصل فی (۱۸: ۱۱۹) وهی فی مائة کلمات، نسخة منها فی (المجلس ۱ / ۲۴۲۵ غیر المفهرسة) کتبت فی ۱۰۷۱ وأخری فی (طهران، عند الدکتور مفتاح ۱۸۰) کتبت بقلم النستعلیق ضمن المجموعة المؤرخة ۱۰۷۹ لخصها مؤلف الأصل مرتین فسمی الأول ب " کلمات مخزونة " أو " لئالی مستخرجة " کما مر فی (۱۸: ۱۱۹ و ۲۶۳) فرغ من الانتخاب ظاهرا فی سنة ۱۰۷۰ وسمی الثانی ب " کلمات رائقة " کما مر فی (۱۸: ۱۱۴).

(۷۷۱۷: منتخب کلیلة ودمنه) مر ذکر أصلها فی (۸: ۲۶۰ و ۱۸:

۱۳۵). والمنتخب لعلی أصغر حکمت المعاصر بطهران. یوجد بخط فروغ حکمت کتابته ۱۳۳۱ فی (الرضویة ۸۹۷۹).

(۷۷۱۸: منتخب کلیلة ودمنه) المذکورة. والمنتخب للمیرزا عبد العظیم ابن علی أکبر القریب الگرگانی. طبع مکررا بطهران.

(۷۷۱۹: منتخب کلیلة ودمنه) المذکورة. والمنتخب للفاضل التونی المعاصر. طبع بطهران فی ۱۳۲۰ ش.

(۷۷۲۰: منتخب کلیلة ودمنه) المذکورة. والمنتخب للشیخ محمد الطهرانی طبع. بطهران علی الحجر ۱۳۳۱ ق.

(۴۲۴)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۶)، الکرم، الکرامة (۱)، الصّلاة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۲۷

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۵

(۷۷۲۱: منتخب كنز العمال) للميرزا محمد الكشميری، قال فی " نجوم السماء " انتخب منه الأحاديث الدالة على امامة الأمير وساير الأئمة ومثالب أعدائهم ومر للمؤلف " منتخب فيض القدير ۲۲: ۴۲۱ " و " المنتخبات من الكتب الكثيرة لأهل السنة ۲۲: ۳۶۵."

(۷۷۲۲: منتخب كنه المراد فی وفق الاعداد) مر أصله فی (۱۸: ۱۷۶) و " المنتخب " أيضا لمؤلف الأصل وهو شرف الدين اليزدی المذكور فی (۹: ۵۱۷) نسخة منه فی طهران عند (أصغر مهدوی ۱۴ / ۲۸۱) كتبها محمد إبراهيم الأصفهانی فی بافت كرمان بخط النستعليق وفرغ منه فی (۱۵ - محرم - ۱۱۰۹).

(۷۷۲۳: منتخب كيميای سعادت) مر الأصل فی (۱۸: ۲۰۱). و طبع منقحا أخيرا بطهران باهتمام حسين خديوجم. وأما المنتخب فاسمه "چهار عنوان " كما مر فی (۵: ۳۱۳) وهو فی أربعة عناوينه: ۱ معرفة النفس ۲ معرفة الله ۳ معرفة حقيقة الدنيا ۴ معرفة الآخرة. طبع على هامش " أشعة اللمعات " للجامی و " مقصد أقصى " و " مبدء ومعاد " للنسفی فی ۱۳۰۳. أوله: [الحمد لله رب الأرباب. بدانكه خواجة أفضل الدين كاشانی از كيميای سعادت كلمه ای چند انتخاب نمود.. فصل در شناختن خود]. أقدم نسخة أطلعت عليها فی (دانشگاه ۷ / ۴۷۳۲) ضمن مجموعة المؤرخة (۹۶۲ ۹۶۳).

(۷۷۲۴: منتخب كيميای سعادت) المذكور، لعلی العسگری الخوافی المخاطب ب [عاقلخان] لخصه بأمر من محمد اورنگ زيب عالمگير (۱۰۶۸ ۱۱۱۸ فی سنة ۱۰۸۹. أوله يطابق أول المتن وفی آخره تصريح باسم مؤلف " المنتخب " وتاريخ التأليف واسم السلطان والظاهر أن المؤلف هو الشاعر المذكور فی (۹: ۶۷۴) بعنوان [عاقل هندی] توجد نسخة من " المنتخب " فی (الآصفية ۱۹۷ مواعظ) كتبت بقلم النستعليق فی القرن الثانی عشر فی ۳۶۱ ورق.

(۷۷۲۵: منتخب گلدستهء انديشه) لميرزا محمد كاظم بن محمد الجاجرمی الملقب بادا انتخبه سنة ۱۱۷۷ فی مجموعة جلها بخطه. يوجد عند السيد أبی القاسم

(۴۲۵)

مفاتيح البحث: كتاب كنز العمال للمتقی الهندی (۱)، مدينة طهران (۲)

صفحه ۴۲۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۶

الرياضی فی (سه برگ:) برگ الأول فيما يكتب إلى الأعالی والأفاضل والثانی ما يكتب إلى المصاحبين. والثالث ما يكتب فی جواب المكاتيب.

(۷۷۲۶: منتخب گلزار قدس) أيضا للمحقق الفيض، كأصله المذكور فی (۱۸: ۲۱۸). قال فی فهرسته [ان المنتخب اثنان صغير وكبير والمجموع فی عشرين ألف بيت]. وهو يشبه مقدمة ملمعة لديوانه بالنظم والنثر، شرح فيها بعض مصطلحات الصوفية وبين خمسة أشواق: ۱ شوق العشق ۲ شوق الحق ۳ شوق الجمال ۴ شوق الكمال ۵ شوق الهداية. أوله: [بعد ازحمد پروردگار ودرود بر مصطفين أخيار چنين گويد مؤلف أين كلمات وناظم..]. نسخة من منتخب المقدمة والمتن كتبت بقلم النسخ يوجد عند فرهاد معتمد. أوله: [ترا سزاست خدايی نه جسم را نه جان را..]. كما يوجد الأصل فی (النجف، مكتبة أمير المؤمنين ۲ / ۱۹۴۲) كتبت بقلم النستعليق الجيد فی ۱۲۲۶ وفيها اختلاف كثير مع النسخة المطبوعة من " ديوان فيض " فی طهران الذی طبعها مكتبة الشمس.

(منتخب گرشاسبنامه) مر فی (۲: ۳۶۶) بعنوان " اندرز نامهء اسدی " ومر " مقدمهء اندرز نامه ۲۲: ۴۰."

(منتخب گلستان) أصله لسعدی الشيرازی. ويأتی المنتخب بعنوان " وجيزهء گلستان."

(۷۷۲۷: منتخب گلستان) المذكور. والمنتخب باسم " گل گلستان " يوجد فی (بنگال " الآسوية ۱۵۳۳ ۲۸ M) كما فی فهرسها.

(۷۷۲۸: منتخب گلستان) المذکور. لشوریده الشیرازی، عبد الوهاب بن علی أشرف المشهور بمدرس. لخص " کلیات سعدی " فی سنة ۱۲۷۴ ق وسماه " نتایج الکلیات " وادرج فیه من نثره وشعره، وقدم علیه مقدمة فی شرح أحوال السعدی الشیرازی ثم سته (نتیجة) وخاتمة: نتیجة ۱ در نتایج فقرات گلستان ۲ نخبه‌ء حکایات بوستان ۳ زبده‌ء قصاید فارسی ۴ لب غزلیات ۵ خلاصه‌ء دیگر منضومه‌ها ۶ مطایبات.

والخاتمة فی بعض الهزلیات. أول " النتایج [" نتایج کلیات. حمد وسپاس نثار بارگاه

(۴۲۶)

مفاتیح البحث: مدینة النجف الأشرف (۱)، مدینة طهران (۱)

صفحه ۴۲۹

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۷

خداوندی جل جلاله] یوجد فی (الرضویة ۱۴۰۸ أدبیات) کتابته ۱۲۷۴.

والمؤلف غیر شوریده‌ء شیرازی، الحاج محمد تقی المولود ۱۲۷۴ المذکور فی (۹: ۵۴۷).

(۷۷۲۹: منتخب گنج العالم) فی علم الکیمیا، للشیخ المیرزا نجم الدین ابن المیرزا محمد الطهرانی العسکری بسامراء، فی ۱۵۰ ص.

(منتخب گوهر مراد) مر أصله فی (۱۸: ۲۵۰) ومر المنتخب منه فی (۱۲: ۱۷۲) بعنوان " سرمایه‌ء ایمان " کلاهما لعبد الرزاق اللاهیجی القمی. و نسخه شایعة أقدم ما أطلعت علیها فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین ۱۵۲۰) کتبه قرچغای، ولعله من تلامذة المؤلف، بقلم النستعلیق الجید فی (۴ رجب ۱۰۶۵) علی عهد المؤلف ونسخة أخری فی (یزد، سر یزدی ۱ / ۲۵) ضمن المجموعة المؤرخة (ج ۲ / ۱۰۷۲ (۷۷۳۰: منتخب گوهر مراد) المذکور واسمه " ظفریة " لمرتضی قلیخان المتولی المذکور فی (۷: ۱۴۹) ألفها فی سنة ۱۰۷۳ مع أشعار یتخلص فیها ب (ظفر). أوله: [بسملة. سرمد طغرای کلام کریم، حمد له. صلاة. گوهر مرادی که از دریای حیرت غواص فکرت در کف اندیشه آرد..]. نسخة مذهبة منه فی (دانشگاه ۴۷۱۱) کتبها عبد الجبار بن مقصود الخطاط تلمیذ المیر عماد، فی ۲۴۴ ورق.

(۷۷۳۱: منتخب گوی وچوکان) أصله لعارفی الهروی، مر ذکره فی (۱۸: ۲۵۳). یوجد نسخة من المنتخب فی طهران (الملک ۲ / ۵۶۱۱) بخط محمد علی خان من القرن الثانی عشر بهند. وفی صدره مقدمة منثورة جاء فیها. أن الأصل کان فی ۵۱۰ بیتا لخصت منه ۱۲۰ بیتا.

(۷۷۳۲: منتخب اللئالی) مجموعة من الاشعار الفارسیة الحکمیة للفردوسی والخاقانی والسعدی والنظامی وأمثالهم، للمیرزا محمد تقی خان المتخلص بحکیم، ذکره فی " گنج دانش " له، الذی طبعه سنة ۱۳۰۵.

(۴۲۷)

مفاتیح البحث: مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، مدینة طهران (۱)، الکرم، الکرامة (۱)، الحج (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۴۳۰

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۸

(۷۷۳۳: منتخب اللباب) أو " منتخب البیان " أو " تاریخ منتخب."

لمحمد هاشم، هاشم علی خان، المعروف بخافی خان نظام الملکی، المتوفی ۱۱۴۴. وهو تاریخ فارسی للهند، من الأمیر تیمور

الگوركان إلى السنة الرابعة عشر من جلوس محمد شاه الهندى (۱۱۳۱ - ۱۱۶۱) أى سنة ۱۱۴۴. نسخة شايعة.

(۷۷۳۴: منتخب اللغات) فارسى لكمال محمد، والنسخة فى مكتبة راجه فيض آباد المارى نمره ۶.

(۷۷۳۵: منتخب اللغات شاه جهانى) أو " فرهنگ رشيدى " قاموس للغات العربية إلى الفارسية، للسيد عبد الرشيد الحسينى المدنى التتوى المولد، ونسب الكتاب غلطا فى ذيل " كشف الظنون " إلى غياث الدين الهندى. انتخبها من " الصحاح " و " القاموس " و " الصراح " وبين المعانى اللغوية وهو فارسى كتبه فى زمن أبى المظفر شهاب الدين محمد شاه جهان (۱۰۳۷ - ۱۰۶۸) مرتب على حرف أول اللغات فى [باب] وحرف آخرها فى [فصل]. أوله: [ستايش وسپاس مالك الملكى را كه تذكار آلاى بى احصار ونعماى بى منتهايش بعد أز سوابق فيض ولواحق عطايش در دائرهء حصر نگنجد..]. موجود فى خزانة كتب المولى محمد على الخوانسارى بالنجف وقال فى تاريخه قطعة فارسية - والظاهر أنه للمصنف، وهى قوله، بعد تمام الكتاب:

نسخهء جامع ز لغات عرب * از نسخ معتبره منتخب يافته اتمام بعهد شهى * از حق واز خلق جهان آگهى سلطنت آراى وممالك ستان * شاه جهان ثانى صاحبقران از پى تاريخش بى قال وقيل * گفت خرد: [منتخب بى بديل] وفى التاريخ تعمية ظاهرة حيث إن كلمة [منتخب] مطابق لألف واثنتين وتسعين فإذا خرج منه عدد كلمة [بديل = يعنى ست وأربعين] يبقى ألف وست وأربعين ۱۰۴۶ وهو عصر السلطان شاه جهان والد اورنگ زيب عالمگير المعاصر للشاه عباس الثانى المتوفى سنة ۱۰۷۸، والمحارب معه. ويحتمل أن عدد [بى = يعنى الاثنى عشر] يخرج أيضا فيصير ألف وأربع وثلثين والتعمية على هذا أكثر كما

(۴۲۸)

مفاتيح البحث: كتاب كشف الظنون لحاجى خليفة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۴۳۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۲۹

هو ظاهر. وذكر فى حرف الميم جميع المصادر الميمية وأسماء المكان والزمان والآلة وأسماء الفاعل والمفعول فى الثلاثى المزيد ورباعيها. وأما حال المؤلف فذكر أولا الدعاء على الأصحاب ثم ذكر ان السلطان هو أولو الامر المذكور فى " القرآن " وأن أبنائه الأربعة بمثابة [چهاريار] المحدقين بالنبى صلى الله عليه وآله. نسخة منه كتابتها سنة ۱۲۶۳ فى خزانة الحاج على محمد النجف آبادى. وطبع مكررا أول طبعاتها فى الهند سنة ۱۲۲۳ ۱۸۰۸ م وقدم عليها لوسدن الإنجليزى وطبع كتاب آخر باسم " منتخب اللغات " فى مجلد كبير فى كلكتة سنة ۱۸۱۶ م مع مقدمة الطبع باللسان الانگريزى وهو فارسى ومرتب ل " منتخب اللغات شاه جهانى " بترتيب حسن سهل التناول، لما فى أصله من صعوبة الاخذ. رتبه بهذا الترتيب مستر هنرى جوزف نيلر الانگريزى.

(۷۷۳۶: منتخب اللغة) أو " شهد اللغة " لمحمد تقى ألفه لولديه محمد وعلى، انتخبه من " كنز اللغات " و " كشف اللغات " وقد رد على الأخير كثيرا وهو قاموس من اللغات العربية إلى الفارسية، على ترتيب حرف الآخر، وجعل اللغات فى الأبواب. أوله: [حمد له. صلاة. باعث بر تحرير اينست كه أحقر عباد محمد تقى خاطى..]. نسخة منها لعلها بخط المؤلف توجد فى (طهران، دهخدا ۶۳ أو ۱۲۴) كتبت بقلم النسخ فى القرن الحادى عشر أو الثانى عشر فى ۲۶ ورقة والكتاب سميت أولا ب " شهد اللغة " ثم شخطت عليه وسميت فى الهامش ب " منتخب اللغة."

(۷۷۳۷: منتخب اللغة) لعبد الله خاكسار. نظر فى " فرهنگ سرورى " واختار منه ما يجب للكتاب والمنشئين. أوله: [حمد له. أما بعد، غرض أصلى ومطلب كلى از ترتيب وتحرير أين نسخة..]. نسخة منه فى (دانشگاه ۲ / ۱۹۲۰) كتبت بقلم النستعليق فى القرن الثانى عشر.

(۷۷۳۸: منتخب اللغة) منتخب من " البرهان القاطع " فى ۱۸۰ ص بخط ميرزا نصر الله التفريشى فى (۲۰ شهر الصيام سنة ۱۲۹۱). أوله:

[آبروزن جا

(۴۲۹)

مفاتيح البحث: الرسول الأكرم محمد بن عبد الله صلى الله عليه وآله (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، مدينة طهران (۱)، القرآن الكريم (۱)، الهند (۱)، الشهادة (۲)، الصيام، الصوم (۱)، الحج (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۴۳۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۰

يعنى بيلر نام در ختيست..].

(۷۷۳۹: منتخب اللغة) فارسى فى مائتين واحدى وستين ورقة فى الخزانة الرضوية.

(۷۷۴۰: منتخب اللغة) فى اللغات الفارسية، مختصر موجود فى خزانة كتب المولى محمد على الخوانسارى.

(۷۷۴۱: منتخب اللغهء ناصرى) قاموس من اللغات الافرنسية إلى الفارسية ويحتمل أن مؤلفه ناصر الدين شاه (۱۲۶۴ - ۱۳۱۳) نسخة مذهبة منه فى (طهران الملية ۴۹۱ ف) كتبت بقلم النستعليق واللاتينية الجيدة جدا فى القرن الثالث عشر مع اصلاحات بقلم الشاه وملاحظته بان صنيع الدولة صحح النسخة. أوله: [منتخب اللغهء ناصرى: برنج نارنجى Nacarat..]. والنسخة فى ۴۶ ورق.

(۷۷۴۲: منتخب مبدء ومعاد) مر الأصل فى (۱۹: ۵۱) للنسفى.

توجد عدة رسالات منه فى هذا الباب أحديهما فى بابين: ۱ - العالم الكبير فى ثلاثة أصول وكل أصل فى عدة فصول ۲ - العالم الصغير وهو أيضا فى ثلاثة أصول كل منها فى عدة فصول. وطبع للمؤلف رسالة بهذا الاسم على هامش " أشعة اللمعات. " أوله: فى بعض النسخ، [سپاس وشكر خدايى را كه پيداكرد جهان نمايش] وهذا ينطبق على " مبدء ومعاد " لصاين الدين تركه، نسخة مذهبة منه فى (القاهرة، دار الكتب ۱۷۷ - م أدب فارسى) كتبت بقلم التعليق الجيد وأخرى فى (الملك ۸ / ۴۰۴۵) كتبت بقلم النسخ فى صفر ۱۲۷۵ وقال فى آخره انى ألفت الرسالتين "، مبدء ومعاد " و " نزول وعروج " باستدعاء من السيد تاج الدين هادى الأبرقوهى فى ابرقوه وكلاهما واحد الا أن الأول على قانون الشرع والثانى على ضابطة أهل الحكمة.

وأما " منتخب مبدء ومعاد " فهو أيضا لمؤلف أصله ويسمى ب " زبدة الحقايق " مرتب على بابين وطبع أيضا على هامش " أشعة اللمعات " للجامى مع أصله سنة ۱۳۰۳.

(۷۷۴۳: منتخب المثنوى المعنوى) للمولى البلخى، المذكور فى

(۴۳۰)

مفاتيح البحث: ناصر الدين شاه القاجارى (۱)، مدينة طهران (۱)، النوم (۱)

صفحه ۴۳۳

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۱

(۹: ۱۱۲۲). والمنتخب شاهدى دده، إبراهيم المذكور فى (۹: ۴۹۸). وهو فى مائة بيت. ومر شرحه على المنتخب بعنوان " گلشن توحيد ۱۸: ۲۲۵."

(۷۷۴۴: منتخب مثنوى معنوى) لمولانا أبى بكر الشاشى. وقد سماه ب " جواهر اللئالى " نسخة منه فى (بنگال، ايشياتك ۲۸ منظوم ۱۱۶۴) كتبت بقلم النستعليق فى ۱۰۹۴.

(منتخب مثنوى معنوى) المذكور، لإسماعيل الانقره يى يأتى بعنوان " نصاب مولوى."

(۷۷۴۵: منتخب المثنوی) المذکور، للمحدث الفیض اسمه " سراج السالکین، " فی ثمانیة آلاف بیت، کما مر، ومر للفیض " منتخب گلزار قدس."

(منتخب المثنوی) المذکور، للکاشفی السبزواری، مر بعنوان " لب لباب معنوی " فی (۱۸ : ۲۹۰). وقد ألفه مؤلفها الکاشفی السبزواری فی ۸۷۵ لطب من رجل یدعی ب [مسیب] نسخة مذهبة مصورة منه عند المهدوی (۶ / ۸۸۴) کتبت بقلم النستعلیق فی یوم الخمیس ۸۴۴ وأخری فی (طهران، دانشگاه ۱ / ۳۷۶۰) کتبت بقلم النستعلیق فی القرن التاسع أو العاشر.

(۷۷۴۶: منتخب مثنوی معنوی) المذکور، ویسمی ب " بادهء وحدت " کما مر فی (۱۹: ۱۲۴) وهو انتخاب من دفاتر الستة لمحمود میرزا القاجار صاحب " مجمع محمودی " المذکور فی (۲۰: ۴۲) نسخة منه فی (طهران المجلس ۸۹ غیر المفهرسة) کتبت بقلم النستعلیق فی ۶۲۸ ص کل منها فی ۱۴ سطرا والظاهر أنه غیر " مقلاد التوحید " المذکور فی (۱۹: ۳۰۵).

(۷۷۴۷: منتخب المثنوی) المذکور. والمنتخب لمحمود القمی علی ما جاء فی فهرس المکتبة الموجودة نسخته فیها. وهی (بنگال، الآسویة ۱۵۲ منظوم ۹۹۳).

(منتخب المثنوی) المذکور، لمحمود میرزا القاجار، مر بعنوان " مقلاد التوحید ۲۲: ۱۱۹."

(۴۳۱)

مفاتیح البحث: مدینة طهران (۲)

صفحه ۴۳۴

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۲

(۷۷۴۸: منتخب المثنوی) المذکور. والمنتخب لنجیب الدین بن المیر هاشم الحسنی الاند خودی الملقب بفیضا. مؤلف " مرآت الحقایق " المذکور فی (۱۹: ۲۹۱). یوجد فی (هاروارد، هو تن ۲ مج) بخط محمد خلیل کتبها بأمر المیر یحیی خان بهادر من القرن الثالث عشر.

(۷۷۴۹: منتخب المثنوی معنوی) المذکور، لیوسف بن محمد الورداری الرومی المدعو ب [سینه چاک] المتوفی ۹۵۳ یشبه " لب لباب مثنوی " وقد سماه ب " جزیرهء مثنوی " أوله: [حمد بلاغایت وبیحد، وشکر لا یحصی ولا یعد، بر آن خدایی که سینهء..]. وترجم إلی الترکیة. وتوجد ثلاث نسخ منه فی (القاهرة دار الکتب) و: ۱ (۶ مجامیع فارسی طلعت) کتبها درویش محمد الیقینی فی القرن العاشر فی ۱۳ ورقة ۲ (۹ مجامیع..) کتبت بقلم النستعلیق الجید فی ۱۲ ورقة ۳ (۵۰۵۳ س) والنسخة غیر مؤرخة، کسابقتها، فی ۱۲۵ ورقة والمجموع فی ۳۶۶ بیتا.

(۷۷۵۰: منتخب المثنوی) المذکور، باسقاط أشعاره التی یظهر منها خلاف ظواهر الشرع واثبات القصص والحکایات والمواعظ والنصایح، للسید میرزا هادی ابن الحاج میرزا محمد تقی الحسینی المرعشی الشهرستانی الحائری، المتوفی بها فی المحرم ۱۳۵۱. والنسخة بخط یده عند ولده (۷۷۵۱: منتخب المثنوی) یوجد فی (بنگال، الآسویة ۴۹ منظوم ۱۲۷۰). وسماه ب " در مکنون."

(۷۷۵۲: منتخب مجالس المؤمنین) المتن للقاضی نور الله الشوشتری، والمنتخب لعبد الملک الخادم الحسینی، فی فاتحة واثنی عشر مجلسا، ألفه فی ۱۱۲۸ باسم السلطان حسین الصفوی (۱۱۰۵ ۱۱۳۵) ومحمد قلی خان قورچی باشی. أوله:

[پیرایهء انتخاب در معانی وگوهر بیان که منتخب نقد گرانمایه روانست، نثار محفل ثنای واهبی]. یوجد فی (دانشگاه ۳۸۵۴) بخط محمد بن المیر بابا الحسینی کتابته ۱۴ محرم ۱۲۳۲. وفی آخره " جواب شبهات إبلیس " ووصایا القاضی فی حول الکتاب.

(۴۳۲)

مفاتیح البحث: نور الله الشوشتری (۱)، یوسف بن محمد (۱)، نجیب الدین (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۴۳۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ۴۳۳

(۷۷۵۳: منتخب المحلى) تصنيف ابن حزم الأندلسى، للقاضى نور الله المرعشى الشهيد فى سنة ١٠١٩.

(۷۷۵۴: منتخب محمود) من اجزاء كليات محمود ميرزا المـذكور فى (٢٠: ۴٢) بعنوان " مجمع محمود " يوجد فى (بوداپست ۵۳۲؟) كتبت فى خاتمة العشر الثالث من رمضان سنة ١٢۴۴ ومعها " سفينهء محمود " و " بيان محمود " أول " الكليات:"

أول دفتر بنام ايزد دانا * صانع وپرودگار حى توانا خداوند راسپاس لازم است كه ذات پاكش از همه علت مبرى ومعرى..

(۷۷۵۵: منتخب مخزن الانشاء) ذكرنا الأصل فى (٢٠: ٢٢٣) كما ذكرنا المنتخب فى (١۵: ٢١) بعنوان " صحيفهء شاهى " وهو للمولى الكاشـفى صاحب " أخلاق محسـنى " ألفها باسم الشاهزادة أبى الحسن ميرزا، مرتب على عنوان فيما يلزم للـدبير وثلاث صـحائف: ١ الخطابيات ٢ الجوابيات ٣ فيما يكتب فى المكتوب، والخاتمـة فى الدعاء والثناء للطبقة الاعلى من طبقة الاشـراف وطبقة الأوسط وطبع فى كانپور ١٢٩۵ فى ٢۵٨ ص. أوله: [أى بنامت.. أما بعـد، چون بتوفيق حضـرت متمم الأمور عمت..] وفى بعض النسخ: [عنوان نامهء فصاحت نام خجسـته فرجام..]. نسخة منها فى (طهران، أدبيات ٢٧٠ حكمت) كتبت بقلم النسـخ فى ذى القعدة ٩٣٣ ونسخة أخرى فى (القاهرة، دار الكتب ١١ أدب فارسى طلعت) كتبت بقلم النستعليق فى صفر ٩٧٧ فى ١٢٧ ورقة.

(۷۷۵۶: منتخب مرآة الجنـان) وهـو تاريـخ اليـافعى، للمولى عبـد الله بن المولى خضـر اليزدى، موجود فى خزانـة الشـيخ على كاشـف الغطاء.

(۷۷۵۷: منتخب مرآة الحـدائق) مر ذكره ذيـل أصـله المـذكور فى (٢٠: ٢۶٨) وفيه ذكر مكاتيب شـيخ أحمـد الفاروقى، المـذكور فى (٢٢: ١٣۵) ويسمى أيضا ب " لطائف الحدائق."

(۷۷۵۸: منتخب مرصاد العباد) مر الأصل فى (٢٠: ٣٠٨) وذكرنا

(۴۳۳)

مفاتيح البحث: شهر ذى القعدة (١)، كتاب الأشراف للشيخ المفيد (١)، العلامة الشيخ كاشف الغطاء (١)، شهر رمضان المبارك (١)، مدينة طهران (١)، الشهادة (١)، الثناء (١)، النوم (١)

صفحه ۴۳۶

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ٢٢ - الصفحة ۴۳۴

هناك ان له منتخب مع الترجمـة العربية ويوجد أيضا من " المنتخب " بالفارسـية فى (دانشـگاه ٣ / ۵٢٠٢) ضمن المجموعة المؤرخة ١٢٨٩ وما بعدها.

(۷۷۵۹: منتخب المسائل) من فتاوى السـيد إسـماعيل الصدر، جمع السيد محمد بن الميرزا سلطان على خان التسترى المرعشى فى سنة ١٣٢٠ مع بسط فى أصول الدين والنسخة عند السيد حسين الساروى فى النجف.

(۷۷۶۰: منتخب المسائل) انتخبها الحاج بشـير بن نظر على من فتاوى العلامة الأنصارى، رأيت منه نسـخة تاريخ كتابتها سـنة ١٢٧٠ فى مكتبة مدرسة سامراء.

(۷۷۶۱: منتخب المسائل) رسالـة عمليـة فارسـية، مطابقة لفتاوى الآقا سـيد حسـين الترك والحاج ميرزا محمد حسن الشـيرازى. جمعها الشـيخ محمـد حسن بن عبد الله الممقانى فى سـنة ١٢٩٧ وطبع فى تلـك السـنة وذكر فى آخره انه مقصور فى المسائـل المتفرقـة على فتاوى آية الله الشيرازى.

(۷۷۶۲: منتخب المسائل) رسالة عملیة للحاج شیخ عبد الله المازندرانی النجفی المتوفی سنة ۱۳۳۰ طبعت سنة ۱۳۲۶.

(۷۷۶۳: منتخب المسائل) رسالة فارسیة عملیة، فی العبادات والمعاملات، للحاج میرزا علی بن المیرزا محمد حسین الشهرستانی. مطبوع.

(۷۷۶۴: منتخب المستطرف) فی ذکر الحشرات والدواب مرتبا علی الحروف، للمولی محمد بن الحاج محمود اللاری. کتبها فی مجموعته فی سنة ۱۰۶۳ رأیتها عند الشیخ صالح الجزائری فی النجف.

(۷۷۶۵: منتخب مسیر طالبی) فارسی للمیرزا أبی طالب بن محمد الأصفهانی، فی سفرته إلی فرنگ فی سنة ۱۲۱۳ والنسخة فی موقوفة الحاج عماد للخزانة الرضویة.

(۷۷۶۶: منتخب المصادر قاموس مشتمل علی المصادر الافعال العربیة علی حسب أوزانها بالفارسیة. نسخة غیر مؤرخة منه فی (القاهرة، دار الکتب ۳ / ۴

(۴۳۴)

مفاتیح البحث: مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۳)، أصول الدین (۱)، الحج (۳)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۳۷

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۵

معاجم فارسی تیمور) فی ۱۴ ورقة.

(منتخب مصباح المتهجد) یأتی باسمه " منهاج الصلاح فی اختصار المصباح " ومر فی (۲۰: ۲۰۹ ") مختصر المصباح " متعددا کما مر " الاختیار من المصباح " فی (۱: ۳۶۴).

(منتخب مشارق أنوار الیقین) للشیخ تقی الدین عبد الله الحلی اسمه " الدر الثمین " کما مر.

(۷۷۶۷: منتخب مشیخة الحسن بن محبوب) للشیخ زین الدین، الشهید الثانی، قال الشیخ الحر فی " الامل، " فی ترجمة الشهید الثانی، بعد ذکر مصنفاته ما لفظه ورأیت بخطه کتابا فیه أحادیث نحو ألف حدیث انتخبها من کتاب " المشیخة " للحسن بن محبوب.

(منتخب المصائب) الملقب ب " مجالس الحسینیة، " مر بهذا العنوان.

(منتخب مصباح الکفعمی) اسمه " الأنوار المقتبسة من المصباح " ذکرته فی عنوان " جنة الأمان."

(منتخب المطالب فیمن بغی علی النبی وولده من آل أبی طالب) مر بعنوان " الخلفاء عند الجمهور ۷: ۲۴۲."

(۷۷۶۸: منتخب معاملات الوحید البهبهانی) من جمع المولی محمد جواد ابن محمد الخراسانی، مع حواشی العلماء علیه طبع بإیران سنة ۱۳۱۶.

(۷۷۶۹: منتخب المعارف) تألیف أبی الصلاح، نسخة منه فی هوامش نسخة من " کفایة الأثر."

(۷۷۷۰: منتخب المعجم فی معاییر اشعار العجم) وهو انتخاب من القسم الثانی من الکتاب، ویسمی ب " رسالة در قافیه " لنور الدین بن أحمد بن عبد الجلیل الزیارتگاهی ألفها باسم المیر علی شیر (۸۴۴ ۹۰۶) قبل سنة ۸۹۲ فی المدرسة الشریفیة الاخلاصیة، ورتبها علی خمسة مطالع: [۱ بیان أشیائی که موجب بصیرت شود ۲ قافیة وحروف وحرکات ۳ زواید أواخر ألفاظ ومدار قافیه

(۴۳۵)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، کتاب کفایة الأثر للخزار (۱)، کتاب مشارق أنوار الیقین للحافظ رجب البرسی (۱)، الحسن بن محبوب (۱)، الشهادة (۱)

صفحه ۴۳۸

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۶

۴ ألقاب وأصناف عيوب قافيه ۵ حاجب ورديف وهنر وعيب شعر]. وكل مطلع فى ثلاث أركان ولها خاتمة فى وصايا الشاعر. أوله: [نورانى اخترى كه مطلع أنوار بيان را شايد، وروحانى جوهرى كه مخزن أسرار جنان را بيارايد ذكر صانعى است..]. نسخة منه فى طهران عند المدرس الرضوى كتبت بقلم النستعليق فى ۸۹۲ على هامش " المعجم فى ".. ونسخة أخرى فى (دانشگاه ۲ / ۳۷۳۵) كتبها محمد أمين بن محمد إبراهيم اللارى الخوافى بقلم النستعليق فى ۱۲۲۸ فى خواف فى ۱۴۹ ص وجاء فى ص ۲۴۲: [.. در أين بيت جد أين فقير..]. وكتب على هامش الصفحة [يعنى عبد القهار] وراجع (۹: ۶۹۲).

(منتخب المعجم فى معايير اشعار العجم) المذكور، يأتى بعنوان " ميزان الأوزان."

(۷۷۷۱: منتخب معيار جمالى) أى من فنه الثالث، نسخة منه توجد فى (المجلس ۱ و ۳ / ۳۲۵۶) كتبها غلام رضا المتخلص بحيران فى ۱۲۷۸ فى (ص ۱۱۳ ۱۲۵) ومعها تمام الفن الأول فى (ص ۱ - ۶۵) من المجموعة.

(۷۷۷۲: منتخب معيار جمالى) مر ذكر الأصل فى (۲۱: ۲۷۸) نسخة منه عند السيد محمد تقى بن الميرزا محمد باقر المدرس الرضوى المشهدى المعاصر نزيل طهران. ونسخة من منتخبه انتخب فيه فنيه العروض والقافية فى (المجلس ۳۴۸۶) بخط عبد الوهاب الرشتى كتابته ۱۲۲۲.

(۷۷۷۳: منتخب مغنى اللبيب) للمولى الآقا هادى بن المولى محمد صالح المازندرانى. أوله: [يا من تبارك من الوصف اسمه..]. والنسخة بخط المولى نصرت فى سنة ۱۱۱۹ ووقفه المولى نصرت لمدرسة فاضلخان فى سنة ۱۱۳۳.

(۷۷۷۴: منتخب مفاتيح الاعجاز) مر الأصل فى (۲۱: ۳۰۱) وفى (۱۳: ۲۷۰) وذكر فى ص ۱۴۰۲ من " فهرست نسخه هاى خطى فارسى " ۴۰ نسخة

(۴۳۶)

مفاتيح البحث: كتاب مغنى اللبيب لابن هشام الأنصارى (۱)، مدينة طهران (۲)، عبد القهار (۱)

صفحه ۴۳۹

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانى - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۷

منها فى مكتبات العالم وطبع فى ۱۳۳۷ ش باهتمام غلام رضا كيوان السميعى أما " المنتخب " لمحمد الدهدار المذكور فى (۹: ۷۷۷) واسمه " ايجاز مفاتيح الاعجاز " ولكن طبع فى بمبئى فى سنة ۱۳۱۲ بعنوان " شرح گلشن راز " كما عبر عنه كذلك الهداية فى " رياض العارفين. " أوله: [الحمد لمن له الحمد فى الأولى والآخرة.. أما بعد چنين گويد محمد بن محمود الملقب بدهدار كه چون تعطش وتشوق..]. والنسخة فى (دانشگاه ۱ / ۲۹۵۸) كتبت بقلم النستعليق فى القرن العاشر فى ۱۰۰ ص والظاهر أن الرسالة العاشرة من المجموعة المذكورة بقلم دهدار نفسه.

(۷۷۷۵: منتخب مفاتيح الاعجاز) أو " حاشية بر گلشن راز " للحاج ميرزا محسن الحالى شارح " منازل السائرين " كما مر فى (۲۲: ۲۴۷) طبع نسخة منه بخط يده مع حواشى منه فى (سنة ۱۳۳۳ ش.

(۷۷۷۶: منتخب مفاتيح الاعجاز) شرح متوسط جامع بالنسبة، لاحد من تلامذة السيد محمد نور بخش، صاحب المكاتيب المذكور فى (۲۲: ۱۷۲ و ۱۷۳) ومن أهل النصف من القرن التاسع. نسخة حسنة الخط مذهبة منه فى (الرضوية ۸۴۴) كتبها شكر الله بن فتح الله الابموزى فى (۲۰ صفر ۱۰۵۲). أوله: [بنام آنكه جان را.. مراتب نزلات كه مرتبهء انسانيت، باز همان نفس باز مرتبهء انسان..].

والنسخة مغلوطة من دون مقدمة وذكر من المؤلف.

(۷۷۷۷: منتخب مفاتيح النجاة) في الأدعية والأعمال، أصله لسبزواري والمنتخب للمولى محمد زمان بن حسن الطالقاني، فرغ منه ۱۱۰۳. عند السيد شهاب الدين بقم.

(۷۷۷۸: منتخب مفتاح النبوة) مر في (۱: ۵۲۲) بعنوان " ارشاد المضلين " أوله: [حمد له. والصلاة والسلام على المصطفين الهادين المهتدين..].

نسختان منه في (الرضوية ۴۲ و ۴۳ حكمت) من وقف تاج ماه بيگم، أولهما كتبت بقلم النسخ والنستعليق في القرن الثالث عشر ووقفت سنة ۱۲۶۳ وهو في ۱۰۷ ورق.

والثاني بقلم النستعليق في ۱۰۱ ورق.

(۴۳۷)

مفاتيح البحث: الصّلاة (۱)

صفحه ۴۴۰

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۸

(۷۷۷۹: منتخب المقاصد) ومنتخب الفوائد. نظير الكشكول، في ثمان مجلدات ضخام، للحاج المولى على بن عبد العظيم الخياباني التبريزي، المولود كما ذكره في ۱۲۸۲. كان في تأليفه أكثر من ثلاثين سنة، وفيه جميع ما رآه في الكتب النفيسة من الفوائد، لا سيما المخطوطة النادرة مما لم يطلع على أسمائها.

(۷۷۸۰: منتخب مكاتيب قطب الدين محيي) للمحقق المحدث المولى محسن بن مرتضى الفيض الكاشاني. في أربعة آلاف بيت، كما في فهرست تصانيفه.

(۷۷۸۱: منتخب الملل في المذاهب) للسيد محمد مهدي بن محمد جعفر الموسوي ذكره في " الفوائد الاثنى عشرية " له وذكره أيضا في آخر كتابه " خلاصة الاخبار، " الذي ألفه سنة ۱۲۵۰ و " المنتخب " في مذاهب فرق المسلمين وعقايدهم أصولا وفروعا.

(۷۷۸۲: منتخب الملل والنحل) تصنيف الشهرستاني وتلخيصه، أوله: [الحمد لله حمد الشاكرين والصلاة والسلام على سيدنا ومولينا سيد المرسلين محمد المصطفى وآله الطاهرين..]. والنسخة في خزانة شيخنا الشيخ الشريعة الأصفهاني في النجف.

(۷۷۸۳: منتخب الملل والنحل) للشهرستاني المتوفى ۵۴۸. للمولى محمد ابن مصطفى المشهور بالآق كرماني، كان حيا في ۱۱۵۷. أوله: [الحمد لله رب العالمين والصلاة على محمد وآله أجمعين] يوجد في مكتبة (قوله) كما في فهرسها.

(۷۷۸۴: منتخب الملل والنحل) للشهرستاني، للسيد الأمير محمد معصوم القزويني المتوفى فجأة سنة تسع وتسعين وألف ۱۰۹۹، موجود عند أحفاده وذكره حفيده السيد حسين في خاتمة " معارج الاحكام. "

(۷۷۸۵: منتخب المناسك) فارسي منطبق على فتاوى مجدد الملة في رأس هذه المائة السيد الحاج ميرزا حسن الحسيني الشيرازي والحاج سيد حسين الترك والفاضل الأردكاني. طبع سنة ۱۲۹۴.

(۴۳۸)

مفاتيح البحث: مدينة النجف الأشرف (۱)، الصّلاة (۲)، الطهارة (۱)، الحج (۱)، الوفاة (۲)

صفحه ۴۴۱

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ۲۲ - الصفحة ۴۳۹

(منتخب المناقب) للحاج السيد أسد الله مر بعنوان " مناقب الأئمة ۲۲: ۳۲۰."

(۷۷۸۶: المنتخب من الأحاديث) للسيد محسن الجلالی صاحب " مصباح الهدی فی أصول دين المصطفی " المذكور فی (۲۱: ۱۲۵).

(۷۷۸۷: المنتخب من الأدوات) قاموس من اللغات العربية إلی الفارسية فی ثلاثة أبواب: الأسماء، الافعال، الحروف، وكل منها فی عدة فصول.

أوله: [حمد له. أما بعد، حمدا لله القدير علی عطاء العزيز..]. نسخة منه فی (الملک ۱ / ۳۸۵) ومعها " مقدمة الأدب " للزمخشری المؤرخة (۱۵ رجب ۹۱۵).

(۷۷۸۸: منتخب المناهج) لعبد مناف بن محمود السلماسی، صدره باسم عباس ميرزا القاجار ورتبه علی ۱۴ منهج كل منها فی عدة شوارع، علی ترتيب الأصل المذكور فی (۲۲: ۳۴۶) بعنوان " مناهج الشارعين " للسيد عبد الحسيب. أوله:

[الحمد لله الذی جعل الأرض مهادا والجبال أوتادا.. وبعد چنين گويد..]. والنسخة فی (الحقوق ۸۸ ب) كتبت بقلم النسخ فی شعبان ۱۲۴۴ فی ۱۲۴ ورق كل صفحة منها فی ۲۲ سطرا، وفی أوله فهرس المطالب والمظنون أن المؤلف صاحب " كشف المعارف " المذكور فی (۱۸: ۶۳).

(۷۷۸۹: منتخب منشآت يوسفی) فارسی لميرزا محمد كاظم بن ميرزا محمد الجاجرمی الفاضل الشاعر المتخلص بأداء. انتخبه فی سنة ۱۱۷۷ فی مجموعة بياضية جلها بخطه الجيد يوجد عند السيد أبی القاسم الرياضی بالنجف.

(۷۷۹۰: منتخب منطق الطير) من نظم فريد الدين العطار، للسيد علی الهمدانی ذكره فی " كشف الظنون."

(۷۷۹۱: منتخب المنقذ من الظلال) تصنيف الامام الغزالی، للمولی محمد مؤمن بن جلال الدين محمد القاشانی. ألفه فی ذی الحجة الحرام من سنة ۱۰۴۴ والنسخة بخط المؤلف عند الحاج سيد نصر الله الأخوی بطهران.

(منتخب المنهاج) يأتی فی " منهاج الملة."

(۴۳۹)

مفاتيح البحث: شهر ذی الحجة (۱)، كتاب كشف الظنون لحاجی خليفة (۱)، مدينة النجف الأشرف (۱)، شهر رجب المرجب (۱)، شهر شعبان المعظم (۱)، الزمخشری (۱)، مدينة طهران (۱)، جلال الدين (۱)، العزّة (۱)، الحج (۱)

صفحه ۴۴۲

الذريعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۴۰

(۷۷۹۲: المنتخب من كتاب الألوف) لأبی سعيد أحمد بن محمد بن عبد الجليل السنجری صاحب " الجامع الشاهی، " المدون من عدة رسائل له والموجود نسخته فی الرضوية ومن تلك الرسائل هذا " المنتخب، " أوله: [الحمد لله خالق الأشياء ومبدعها.. وصلی الله علی نبيه محمد وآله. أما بعد، فان الله تعالی شرف العلم وأهله، فقال جل ذكره: فاسئلوا أهل الذكر ان كنتم لا تعلمون. إلی قوله ان مؤلف كتاب " الألوف " وافق أهل العدل فی اثبات بدو العالم وصحة انتهائه لكن فهمه يحتاج إلی كثير من الحساب فاختصرت منه نكات بألفاظ قليلة وكذا ما استخرجه فی الجداول، يحتاج إلی الحساب، إلی قوله، وزدت فی آخر الكتاب جداول يقوم مقام التقويم من الزيج ويستغنی بالنظر فيه، كما يستغنی النظر فی التقويم عن الزيج..].

ويوجد نسخة منه فی (المجلس ۱۷۴) غير مؤرخة كتبت بخط النسخ ضمن مجموعة من أحد عشر رسالة كلها له ومن تلك الرسائل كتاب " المعانی فی أحكام النجوم."

(۷۷۹۳: المنتخب من تاريخ قم) فيمن سكنها من العلويين، للسيد حسون البراقی. فرغ منه سنة ۱۳۱۷ والنسخة بخط المؤلف بمكتبة كاشف الغطاء.

(المنتخب من تفسیر القرآن والنکت المستخرجة من کتاب التبیان) عبر به کذلک مؤلفه الشیخ محمد بن إدریس الحلی، کما فی الصورة المنقولة عن نسخة خطه ومر مفصلا بعنوان " مختصر التبیان."

(المنتخب من المطالب) فیا جری علی آل أبی طالب. مر بعنوان " الخلفاء عند الجمهور " ۷: ۲۴۲."

(۷۷۹۴: منتخب منهج الرشاد) للشیخ محمد رضا الدزفولی المعاصر، صاحب " کلمة التقوی " طبع سنة ۱۳۳۳.

(۷۷۹۵: منتخب مهج الدعوات) موجود فی الخزانة الرضویة.

(۷۷۹۶: منتخب نجاة العباد) بالفارسیة، لتلمیذ مصنفه السید أبی طالب الحسینی الهمدانی. انتخبه بأمر أستاذه صاحب " الجواهر " وهو منتخب الطهارة والصلاة والصوم. طبع بإیران سنة ۱۲۶۳ ونسخة منه فی خزانة کتب سیدنا الشیرازی

(۴۴۰)

مفاتیح البحث: دولة ایران (۱)، کتاب تفسیر القرآن لعبد الرزاق الصنعانی (۱)، کتاب التبیان للشیخ الطوسی (۲)، العلامة الشیخ کاشف الغطاء (۱)، محمد بن إدریس (۱)، أحمد بن محمد (۱)، الصیام، الصوم (۱)، الصّلاة (۱)

صفحه ۴۴۳

الذریعة - آقا بزرگ الطهرانی - ج ۲۲ - الصفحة ۴۴۱

بسامراء ومر " مختصر فجاة العباد."

(۷۷۹۷: منتخب نسیم الصبا) للشیخ جمال الدین أبی منصور الحسن بن زین الدین الشهید الثانی المتوفی سنة ۱۰۱۱. قال حفیده فی " الدر المنثور " انه عندی بخطه انتخب منه عشرة فصول فی فوائد وحکایات وأشعار، وأصل الکتاب مشتمل علی ثلثین فصلا کما ذکره فی " کشف الظنون " ومر بعنوان " الفصول الأنیقة " فراجعه.

(۷۷۹۸: المنتخب النفیس من مصنفات شیخ الرئیس) ذات فواید علمیة أدبیة تاریخیة، للفاضل الأدیب الماهر الشاهزادة أبو الحسن میرزا بن حسام السلطنة محمد تقی میرزا بن السلطان فتح علی شاه القاجار، الملقب بشیخ الرئیس والمتوفی حدود سنة ۱۳۳۹. وهو مطبوع فیه منشأته وأشعاره وبعض سیره وأحواله فی حضره وأسفاره، وتاریخه قوله:

[چون شیخ مشتهر شد، زین نامه نامورشد * تاریخ أین اثرشد، شیخ الرئیس نامی = ۱۳۱۲] وطبع فیها فی بمبئی.

(۷۷۹۹: منتخب نجات نامه) ویسمی ب " خردنامه " أیضا. نسخة منه فی (نافذپاشا ۲ / ۳۲۸) کتبت فی ۵۷۵ وجاء فی آخره: [تمام شد بفرخی وپیروزی " خرد نامه " از مقالات حکما فی سلخ ربیع الأول ۵۷۵ بورک لصاحبه علی بن محمد..].

وصورتها الفتوغرافیة فی (دانشگاه) رقم ۵۸۶.

(۷۸۰۰: منتخب نزهة الأرواح) الأصل لأمیر حسینی الهروی کما یأتی فی حرف النون. نسخة من المنتخب فی (النجف، مکتبة أمیر المؤمنین ۱۳۳۵) کتبت بقلم النستعلیق الجید فی (ج ۲ / ۱۲۷۱).

(منتخب نسیم الصبا) مر بعنوان " الفصول الأنیقة ۱۶: ۲۳۷."

(۷۸۰۱: منتخب نور العیون) الأصل لمحمد باقر الشریف القمی الأصفهانی و " المنتخب " فی الکلام لعلی أکبر بن عبد العالی الکرمانی. رتبه علی بابین وکل منها فی کتاب واحد الأول فی ۱۲ تنویر فی النبوة والإمامة والرجعة، فرغ منهما بکرمانشاه

(۴۴۱)

مفاتیح البحث: کتاب کشف الظنون لحاجی خلیفة (۱)، مدینة سامراء المقدسة (۱)، مدینة النجف الأشرف (۱)، شهر ربیع الأول (۱)، کرمانشاه (۱)، جمال الدین (۱)، علی بن محمد (۱)، الشهادة (۱)، الوفاة (۱)

صفحه ۴۴۴

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ۴۴٢

فى (ع ٢ - ج ٢ - ١٢۶٨). أوله: [بعد از حمد خدا ودرود برپيغبر راهنما وأئمة هدا، أين منتخبى است..]. نسخة خط المؤلف فى (دانشگاه ٢ / ٨٨٩) كتبه بقلم النستعليق الشكسته فى كرمانشاه فى التاريخ المذكور ومعها " منتخب التماثيل " له أيضا كما مر فى.

(٧٨٠٢: منتخب نهج البلاغة) للسيد حسين بن نصر الله عرب باغي، المتوفى ١٣۶٩. طبع فى حياته.

(٧٨٠٣: منتخب نهج البلاغة) للحاج السيد محمد على الشاه عبد العظيمى، المتوفى ١٣٣۴. طبع على الحروف فى النجف.

(٧٨٠۴: منتخب نهج البلاغة) للميرزا محمود بن محمد تقى المشهدى ألفه فى عهد عالم گير، سنة اثنين وسبعين ومائة وألف. أوله: [ما أعظم اللهم ما نرى من خلقك وما أصغر عظيمة فى جنب ما غاب عنا من قدرتك..]. وأول ديباجته:

[بهترين كلاميكه بشادابى درر كلماتش تيغ زبانرا آبگيرى توان نمود..].

والنسخة موجودة فى الخزانة الرضوية.

(٧٨٠۵: منتخب الوسائل) للسيد حسن بن السيد أحمد الاشكذرى اليزدى الحائرى المعاصر ذكره فى آخر " لسان المصنف " المطبوع له ١٣۴۵ وطبع فى النجف فى سنة ١٣٣٠.

(منتخب الوسائل) الموسوم ب‍ " هداية الأمة " يأتى وهو كأصله للمحدث الحر الشيخ محمد بن الحسن العاملى. (٧٨٠۶: منتخب وصايا أمير المؤمنين (ع) وحكمه) مرتبا على حروف المعجم، وفى آخره وصيته إلى ولده الحسين الشهيد (ع) والنسخة بقلم النستعليق فى مجلد بخط المير قاسم القره باغى فرغ منها سنة إحدى وتسعين وتسعمائة ٩٩١ وهى موجودة فى المكتبة الخديوية بمصر عليها تعليقات فارسية.

(٧٨٠٧: منتخب وفيات الأعيان) لابن خلكان، لبعض الأصحاب. والنسخة مع " منتخب الدمية " ملكه ميرزا محمد الهمدانى.

(۴۴٢)

مفاتيح البحث: الإمام أمير المؤمنين على بن ابى طالب عليهما السلام (١)، الإمام الحسين بن على سيد الشهداء (عليهما السلام) (١)، مدينة النجف الأشرف (٢)، كتاب نهج البلاغة (٣)، محمد بن الحسن العاملى (١)، كرمانشاه (١)، محمد الهمدانى (١)، محمود بن محمد (١)، الجنابة (١)

صفحه ۴۴۵

الذريعة - آقا بزرگ الطهراني - ج ٢٢ - الصفحة ۴۴٣

(٧٨٠٨: منتخب الوقايع) للشيخ على أكبر المروج الكرمانى، نزيل مشهد خراسان مؤلف " نفايس اللباب. " انتخبه من " اخبار الأيام فى وقايع الشهور والأعوام " له.

(٧٨٠٩: منتخب الهيئة) لميرزا حبيب الله بن على أكبر الطبيب الكاشانى. طبع بطهران سنة ١٣٠١.

(٧٨١٠: منتخب هدية الملوك) الأصل لابن الفقيه الأصفهانى كما يأتى أما " المنتخب " الفارسى للشريف محمد حسن اليزدى فى ١۴٨ لوح فى الأدوية والوصفة نسخة خط المؤلف فى (شيراز، خانقاه أحمديه ٢ / ١٩٨).

* * *

(۴۴٣)

مفاتيح البحث: مدينة طهران (١)، خراسان (١)، الدواء، التداوى (١)

تعريف مركز القائمية باصفهان للتحريات الكمبيوترية

جاهِدُوا بِأَمْوالِكُمْ وَ أَنْفُسِكُمْ فى سَبيلِ اللَّهِ ذلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (التوبة/۴۱).

قالَ الإمامُ علیّ بْنُ موسَی الرِّضا – علَـيهِ السَّلامُ: رَحِمَ اللّهُ عَبْداً أحْيَا أمْرَنَا... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَ يُعَلِّمُهَا النَّاسَ؛ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا... (بَنـادِرُ البِحـار – فى تلخيص بحـار الأنوار، للعلاّمـة فيض الاسلام، ص ۱۵۹؛ عُيونُ أخبارِ الرِّضا(ع)، الشّيخ الصَّدوق، الباب۲۸، ج۱/ ص۳۰۷).

مؤسّس مُجتمَع "القائميّة" الثّقافيّ بأصبَهانَ – إيرانَ: الشهيد آية الله "الشمس آباذی" – رَحِمَهُ اللهُ – كان أحداً من جَهابذة هذه المدينة، الذی قدِ اشتهَرَ بشَعَفِهِ بأهل بَيت النبیّ (صلواتُ اللهِ علَيهِم) و لاسيَّما بحضرة الإمام علیّ بن موسَی الرِّضا (عليه السّلام) و بساحة صاحِب الزّمان (عَجَّلَ اللهُ تعالی فرجَهُ الشَّريفَ)؛ و لهذا أسّس مع نظره و درايته، فی سَنَةِ ۱۳۴۰ الهجريّة الشمسيّة (=۱۳۸۰ الهجريّة القمريّة)، مؤسَّسةً و طريقةً لَم يَنطَفِئ مِصباحُها، بل تُتَّبَع بأقوَی و أحسَنِ مَوقِفٍ كلَّ يوم.

مركز "القائميّة" للتحرّی الحاسوبیّ – بأصبَهانَ، إيرانَ – قد ابتدَأَ أنشِطتَهُ من سَنَةِ ۱۳۸۵ الهجريّة الشمسيّة (=۱۴۲۷ الهجريّة القمريّة) تحتَ عناية سماحة آية الله الحاجّ السيّد حسن الإماميّ – دامَ عِزّهُ – و مع مساعَدَةِ جمعٍ من خِرّيجی الحوزات العلميّة و طلاب الجوامع، بالليل و النهار، فی مجالاتٍ شتّی: دينيّة، ثقافيّة و علميّة...

الأهداف: الدّفاع عن ساحة الشيعة و تبسيط ثَقافة الثَّقَلَين (كتاب الله و اهل البيت عليهِمُ السَّلامُ) و معارفهما، تعزيز دوافع الشّباب و عموم الناس إلی التّحَرّی الأدَقّ للمسائل الدّينيّة، تخليف المطالب النّافعة – مكانَ البَلاتيثِ المبتذلة أو الرّديئة – فی المحاميل (=الهواتف المنقولة) و الحواسيب (=الأجهزة الكمبيوتريّة)، تمهيد أرضيّةٍ واسعةٍ جامعةٍ ثَقافيّةٍ علی أساس معارف القرآن و أهل البيت –عليهم السّلام – بباعث نشر المعارف، خدمات للمحققين و الطّلاّب، توسعة ثقافة القراءة و إغناء أوقات فراغة هُواةِ برامِجِ العلوم الإسلاميّة، إنالة المنابع اللازمة لتسهيل رفع الإبهام و الشّبُهات المنتشرة فی الجامعة، و...

- مِنها العَدالة الاجتماعيّة: التی يُمكِن نشرها و بثّها بالأجهزة الحديثة متصاعدةً، علی أنّه يُمكِن تسريعُ إبراز المَرافِق و التسهيلاتِ – فی آكناف البلد – و نشرِ الثّقافةِ الاسلاميّة و الإيرانيّة – فی أنحاء العالَم – مِن جهةٍ اُخرَی.

- من الأنشطة الواسعة للمركز:

الف) طبع و نشر عشراتِ عنوانِ كتبٍ، كتيبة، نشرة شهريّة، مع إقامة مسابقات القِراءة

ب) إنتاجُ مئات أجهزةٍ تحقيقيّة و مكتبية، قابلة للتشغيل فی الحاسوب و المحمول

ج) إنتاج المَعارض ثّلاثيّةِ الأبعاد، المنظر الشامل (= بانوراما)، الرّسوم المتحرّكة و... الأماكن الدينيّة، السياحيّة و...

د) إبداع الموقع الانترنتی "القائميّة" www.Ghaemiyeh.com و عدّة مَواقِعَ اُخرَ

ه) إنتاج المُنتَجات العرضيّة، الخَطابات و... للعرض فی القنوات القمريّة

و) الإطلاق و الدَّعم العلمیّ لنظام إجابة الأسئلة الشرعيّة، الاخلاقيّة و الاعتقاديّة (الهاتف: ۰۰۹۸۳۱۱۲۳۵۰۵۲۴)

ز) ترسيم النظام التلقائیّ و اليدویّ للبلوتوث، ويب كشك، و الرّسائل القصيرة SMS

ح) التعاون الفخریّ مع عشراتِ مراكزَ طبيعيّة و اعتباريّة، منها بيوت الآيات العِظام، الحوزات العلميّة، الجوامع، الأماكن الدينيّة كمسجد جَمكرانَ و...

ط) إقامة المؤتمَرات، و تنفيذ مشروع "ما قبلَ المدرسة" الخاصّ بالأطفال و الأحداث المُشارِكين فی الجلسة

ی) إقامة دورات تعليميّة عموميّة و دورات تربية المربّی (حضوراً و افتراضاً) طيلة السَّنَة

المكتب الرّئيسیّ: إيران/أصبهان/ شارع "مسجد سيّد"/ ما بينَ شارع "پنج رَمَضان" ومُفترَق "وفائی"/بناية "القائميّة"

تاريخ التأسيس: ۱۳۸۵ الهجريّة الشمسيّة (=۱۴۲۷ الهجرية القمريّة)

رقم التسجيل: ۲۳۷۳

الهويّة الوطنيّة: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

الموقع: www.ghaemiyeh.com

البريد الالكترونى: Info@ghaemiyeh.com

المَتجَر الانترنتى: www.eslamshop.com

الهاتف: ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۰۹۸۳۱۱)

الفاكس: ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱)

مكتب طهرانَ ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱)

التِّجاريّة و المَبيعات ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور المستخدمين ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

ملاحَظة هامّة:

الميزانيّة الحاليّة لهذا المركز، شَعبيّة، تبرّعيّة، غير حكوميّة، و غير ربحيّة، اقتُنِيت باهتمام جمع من الخيّرين؛ لكنّها لا تُوافِى الحجمَ المتزايد و المتّسِعَ للامور الدّينيّة و العلميّة الحاليّة و مشاريع التوسعة الثّقافيّة؛ لهذا فقد ترجّى هذا المركزُ صاحِبَ هذا البيتِ (المُسمَّى بالقائميّة) و مع ذلك، يرجو مِن جانب سماحة بقيّة الله الأعظم (عَجَّلَ اللهُ تعالى فرَجَهُ الشَّريفَ) أن يُوفِّقَ الكلَّ توفيقاً متزائداً لِإعانتهم - فى حدّ التّمكّن لكلّ احدٍ منهم – إيّانا فى هذا الأمر العظيم؛ إن شاءَ اللهُ تعالى؛ و اللهُ ولىّ التوفيق.

مركز
القائمية
اصبهان
للبحوث والتحريات الكمبيوترية
للحصول على المكتبات الخاصه الاخرى
ارجعوا الى عنوان المـركز من فضلـكم
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
و للايصاء من فضلكم
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹